

Φάκελος Κύπρου: Πρακτικά Συνεδριάσεων (Φάκελοι 37-39)

ΤΟΜΟΣ
ΙΓ'

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΙΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Φάκελος Κύπρου

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'
Πρακτικά
Συνεδριάσεων
(Φάκελοι 37-39)

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ
2024

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΓ΄
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 37-39

ΜΕΛΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Γεώργιος Μυλωνάκης,
Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων. Πρόεδρος
2. Νικόλαος Αναστασάπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
3. Παναγιώτης Ηλιόπουλος,
Αρχαιολόγος
4. Παναγιώτης Ιωακείμιδης,
Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
5. Θεόδωρος Κουτσογιάννης,
υπάλληλος της Βουλής των Ελλήνων
6. Δημήτριος Μιχαλολιάκος,
Αντιπρόεδρος Ιπτάμενος ε.α.
7. Ευάνθης Χατζηβασιλείου,
Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
8. Γρηγόριος Ψαλλίδας,
Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας
του Ιόνιου Πανεπιστημίου

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τασούλα Ιερωνυμίδου,
Γενική Διευθύντρια
της Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Σουλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Μιχάλης Μιχαήλ,
Ανακληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
του Τμήματος Τουρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Κύπρου
4. Ανδρέας Νεοφύτου,
Πρώτος Γραμματέας
Κοινοβουλευτικών Επιτροπών
της Βουλής των Αντιπροσώπων
5. Πέτρος Παπαπολυβίου,
Ανακληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης
Ελληνικής Ιστορίας του Τμήματος
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου
6. Δημήτρης Ταλιαδώρος,
Ιστορικός-ερευνητής
7. Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
8. Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΓ΄

Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
16 Δεκεμβρίου 1986 έως 13 Ιανουαρίου 1987

Φάκελοι 37-39

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2024

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Θεοδώρα Πετρούλα,
Δ/ντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα
της Βουλής των Ελλήνων

Επιμέλεια: Θεοδώρα Δραγανίγου
Ελευθερία Κουκουτσάκη

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζός

© 2024 Βουλή των Ελλήνων
ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. ΙΓ'): 978-960-560-243-7
ISBN (τόμ. ΙΓ' σκληρόδετο):
978-960-560-242-0

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια:
Συλβόνα Βανέζου, Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτες Λειτουργοί
Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπασαλυβίου, Ανακληρωτής
Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπεύθυνος Λειτουργός
για την ψηφιοποίηση του υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

© 2024 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. ΙΓ'): 978-9963-39-108-0

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 16ης Δεκεμβρίου 1986	13
[Κατάθεση: Κ. Χανιώτης (2η ημέρα, σσ. 14-117). Γρ. Μπονάνος, σσ. 119-230]	
Συνεδρίαση 17ης Δεκεμβρίου 1986	233
[Κατάθεση: Γρ. Μπονάνος (2η ημέρα, σσ. 237-432)]	
Συνεδρίαση 13ης Ιανουαρίου 1987	435
[Κατάθεση: Γρ. Μπονάνος (3η ημέρα, σσ. 436-669)]	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων και η Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζουν, με την παράδοση στον ελληνικό και κυπριακό λαό του παρόντος τόμου, την έκδοση του πολύτομου έργου «Φάκελος Κύπρου», που περιλαμβάνει το μαρτυρικό υλικό που συνέλεξε η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε κατά τα έτη 1986-1988, με στόχο την έρευνα, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων αναφορικά με το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή που ακολούθησε.

Όπως είναι γνωστό, στις 11 Ιουλίου 2017 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε ομόφωνα την παράδοση του υλικού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 14 Ιουλίου 2017 στη Λευκωσία.

Το ογκωδέστατο υλικό, αποτελούμενο από 139 φακέλους, περιέχει εμμέρτες καταθέσεις των πρωταγωνιστών, των υπευθύνων και όλων όσοι συμμετείχαν άμεσα ή ενεπλάκησαν έμμεσα στο χουντικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄, καθώς και όλων όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Το εν λόγω υλικό δεν τέθηκε ποτέ στη βάση του θεσμικού και τελικού καταλογισμού ευθυνών, παραπέμπει ωστόσο, με όλες τις τυχόν αδυναμίες που μια προσωπική μαρτυρία ενδεχομένως περιέχει, ιδίως εκείνων που προφανώς φέρουν το στίγμα του εθνικού άγους του αλέθριου πραξικοπήματος και της συνεπεία αυτού τουρκικής εισβολής και στρατιωτικής, μέχρι σήμερα, κατοχής, στις βαρύτερες ιστορικές ευθύνες της επταετούς στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα σε βάρος της Κύπρου. Περαιτέρω, οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφονται στο πλαίσιο των μαρτυριών αυτών αποτελούν αυστηρά προσωπικές απόψεις του κάθε εξεταζόμενου από την Επιτροπή μάρτυρα, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που αυθαίρετα, λανθασμένα ή και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες ή, ακόμη, αποτελούν προσπάθεια απόσυσης ασήκων ιστορικών ευθυνών.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από καινού στην παρούσα έκδοση έχει ως στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και

άγνωστες πτυχές της κυήριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτα σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να κυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας.

Κωνσταντίνος Τασούλας
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Αννίτα Δημητρίου
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 11/12/86, 16/12/86 και 19/03/87

Γεννήθηκε το 1922 στη Θεσσαλονίκη. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (21/08/1943). Δεν υπηρέτησε στην Κύπρο. Αποστρατεύτηκε στις 05/03/1975 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 16/12/86, 17/12/86, 13/01/87, 19/03/87, 31/03/87, 07/04/87, 09/04/87, 12/05/87, 19/05/87 και 21/05/87

Γεννήθηκε το 1918 στο Αργοστόλι Κεφαλονιάς. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (07/08/1940), ταγματάρχης (02/07/1949), αντισυνταγματάρχης (07/08/1956), συνταγματάρχης (26/01/1967), ταξίαρχος (11/01/1969), υποστράτηγος (29/06/1970), αντιστράτηγος (07/06/1972). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως Επιτελάρχης της ΑΣΔΑΚ (19/09/1967 - 02/01/1968), Διοικητής της III ΛΤΔ (03/01/1968 - 11/04/1968) και Επιτελάρχης του ΓΕΕΦ (12/04/1968 - 27/02/1969). Αποστρατεύτηκε στις 19/08/1974 με τον βαθμό του στρατηγού.

* Τα βιογραφικά σημειώματα των ως άνω μαρτύρων ανιλήθησαν από τα αρχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων του ΓΕΣ και στο Τμήμα Αρχείων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού του Πολεμικού Ναυτικού.

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφη τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακρίβειών, όπως καταγράφηκαν από λάθος είτε του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Με την περάτωση της έκδοσης του συνόλου του μαρτυρικού υλικού θα περιληφθεί στον τελευταίο τόμο αυτής ευρετήριο ονομάτων και τοπωνυμίων, το οποίο θα περιέχει τους αντίστοιχους όρους στην καθιερωμένη τους εκδοχή.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΕΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Ετην Αθήνα , σήμερα 16 Δεκεμβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου " με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Κ. Χανιώτη (2η μέρα) και Γρ. Μπονάνου (1η μέρα) .

Ετη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης , Γ. Δασκαλάκης , Π. Ζακολίκος, Κλ. Σερβός , Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Διαροκάτης , Αν. Ντεντιδάκης, Δ. Παγορόπουλος , Γ. Παπιδονικολάκης, Επιμ. Παπαστεφανάκης, Γ. Περάκης, Ξπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας , Ι. Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α. Ζαΐμης, Κ. Δάσκαρης, Στ. Μιλέτσας , Αθ. Βαρχάς , Μ. Παπακωνσταντίνου, Α. Παπαληγούρας , Α. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος , Κ. Κάππος , Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός .

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής , αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας , κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/1 ν. ΜΠ 16-12-1986

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Κύριοι συναδέλφωι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Παρακαλώ το γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα το μάρτυρα κ. Χανιώτη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κ. Χανιώτης)

Παρακαλώ τους κ. συναδέλφους να αρχίσουν τις ερωτήσεις στους :
Ο κ. Χανιώτης έχει ορκιστεί και έχει αρχίσει να εξετάζεται και συνεπώς δεν υπάρχει λόγος άλλης διαδικασίας.

Παρακαλώ τον κ. Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε μάρτυς, ήθελα να σας ρωτήσω το εξής :
Εσείς ήσασταν αρχηγός Α' κλάδου. Ως αρχηγός Α' κλάδου του ΑΣΑ θα πρέπει να παίρνατε και όποια σήματα ή όποιες πληροφορίες είχατε σχετικές με τις κινήσεις των Τουρκικών στρατευμάτων . Έτσι δεν είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ : Στην αίθουσα επιχειρήσεων .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Δεν μιλάω όταν άρχισαν οι επιχειρήσεις .
Λέω πριν , ως αρχηγός Α' κλάδου περνάγατε όλες οι πληροφορίες από εσάς .

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ch

niku

2/1 ν ΜΠ 16-12-1986

3

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Λοιπόν στο διάστημα από 15 μέχρι 20 είχατε σήματα και από την ΚΥΠ και από άλλες μονάδες ότι οι Τούρκοι είχαν προετοιμασίες στην απέναντι από την Κύπρο περιοχή και ήταν έτοιμοι για να βγούν . Λιτά τα είχατε αξιολογήσει εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι . Διότι σα, είπα την προηγούμενη φορά κατά το διάστημα αυτό σχεδόν είχαμε αδρανοποιηθεί στο ΛΕΑ διότι όλη η διεξαγωγή των επιχειρήσεων και οι κινήσεις των μονάδων κάτω γίνονταν από ένα γραφείο στο οποίο δεν είχαμε καμία γνώση ούτε καμία προσέγγιση . Δεν μπορούσαμε να το προσεγγίσουμε καθόλου .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή αυτή τη στιγμή, το σήμα το οποίο ήλθε - που μας είπε ο κ. Σταθόπουλος, ο οποίος ήταν αρχηγός ΚΥΠ εδώ ότι 18 και 19 ήλθαν σήματα ότι επιβιβάζονται κλπ- αυτό δεν το ξέρατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέραμε και εμείς, βεβαίως .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το σήμα, πώς το αξιολογήσατε; Δηλαδή αυτές οι πληροφορίες ήταν ότι κάνουν θεαματικές κινήσεις οι Τούρκοι ή ότι ξεκίνησαν να κάνουν απόβαση ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι , 'Ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να κάνουν απόβαση οι Τούρκοι . Γιαυτό σας είπα πήγα μέσα στον κ. αρχηγό και είπαμε να

3/1ν ΧΜ 16.12.86

4

σταλούν τα υποβρύχια στο στενό βορείως της Κύπρου και επίσης είπαμε -και το επεδέχθην ο κύριος αρχηγός, ο οποίος θα καταθέσει- ειμονάδες να είναι σε υψηλή ετοιμότητα. Αυτό σημαίνει, όλοι οι φόρτοι των πυρομαχικών, καμμία αδεια και τα γνωστά αυτά. Και την παραμονή επίσης είπαμε να επιστρατευθούν οι πυρήνες, οι οποίοι είναι το πρώτο μέτρο της επιστρατεύσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλώ λειπόν, πέστε μου, πότε δώσατε την εντολή υψηλής ετοιμότητας;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχουν περάσει τόσο χρόνια. Είναι ή 18 ή 19 του μηνός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ, ελέγξατε εσείς ή οποιοςδήποτε άλλος απο το ΑΣΔ, εάν πράγματι οι μονάδες στην Κύπρο είχαν τεθεί σε υψηλή ετοιμότητα και εάν είχαν πάρει τις θέσεις τους όπως προέβλεπαν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχουν λάβει υψηλή ετοιμότητα, με τη διαφορά χωρίς να γνωρίζουμε όπως διαπιστώσαμε εκ των υστέρων ότι είχε διαταραχθεί επικινδύνως η διάταξη την οποία δεν ξέραμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το πράγμα κύριε Χανιώτη, ότι είχε διαταραχθεί η τάξη και η διάταξη των μονάδων, δεν το ήξεραν όταν διέταξαν το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου;

4/1ν ΧΜ 16.12.86

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως σας είπα και προχθές το πραξικόπημα είχε δύο επιπτώσεις. Αφ ενός έδωσε αφορμή στους Τούρκους....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπατε αυτό. Αυτός που το διατάξαμε δεν το ήξεραν ότι θα διαλυθούν οι μονάδες;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρανε. Πρέπει να το ξέρανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και μία ερώτηση ακόμη: Μας είπατε ότι στη σύσκεψη που ήσασταν διερχόμενος, ο Σίσκος είχε για παραχώρηση κάποιου λιμανιού.

AK

ml

(v)

1/1 ΑΚ (Γ.Π.) 17.12.86

6

ΜΑΡΤΥΣ: θυμάμαι καλά γιατί σας είπα, ότι έκανα τον διερμηνέα, αλλά ήταν και άλλοι πρεσβευτές, από το Υπουργείο Εξωτερικών μέσα και μπορούν να το καταθέσουν - ότι είπε, δηλαδή αυτό το μετέφερε από την Ουάσιγκτον - ο Τούρκος πρέσβυς του το είπε εκεί, ή του διεμήνυσαν από την Άγκυρα, δεν ξέρω - ότι και οι Τούρκοι θέλουν κάποια διέξοδο στην Κύπρο για την δική τους κοινότητα. Και υπαινίσσεται νομίζω την Κυρήνεια. Και τόσο κύριος Πρωθυπουργός, το θυμάμαι καλά, γιατί ο κύριος ομιλητής ήταν ο Πρωθυπουργός ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή δεν έχω πολύ χρόνο, θα ήθελα να μου διευκρινήσετε, ο Σίσκο αυτό που έλεγε, το έλεγε σαν αντάλλαγμα, να πάω να το δώσω στους Τούρκους για να μην επιτεθούν, ηρ τί το είπα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπε, όχι ως αντάλλαγμα. Απ' ότι θυμάμαι το είπε ως εξής. Ζητάν οι Τούρκοι αυτό το πράγμα. Το είπε ξερά. Και η απάντηση που του εδόθη είναι, ότι "δεν μπορούμε να τους δώσουμε τίποτα απολύτως. Καμμία διέξοδο. Η Κύπρος είναι μια ανεξάρτητη δημοκρατία κ.λ.π."

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θα ήθελα να ρωτήσω τώρα τη γνώμη σας.

Όταν προχώρησαν οι Τούρκοι, έκαναν την απόβασή, και όπως τουλάχιστον

2/1 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

χιστον μας είπαν, έλεγαν " αυτοσυγκράτηση" . Η γνώμη σας, κύριε
μάστους είναι ότι τα είχανε βρει με τους Αμερικανούς και τους
Τούρκους να πάρουνε την Κυρήνεια και να τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το διαγνώσατε πουθενά, υπόψια είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία υπόψια. Προσωπικώς σας μιλώ γιατί υπήρξα σε όλη
μου την σταδιοδρομία ειλικρινής και με αρχές, ότι δεν μου εδόθη
τέτοια εντύπωση, δηλαδή να παζαρέψουμε να δώσουμε την Κυρήνεια
για να μην έλθουν οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι να δώσουμε, αλλά να αφήσουμε να την
πάρουν .

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν το αντελήφθη καθόλου αυτό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Την ημέρα εκείνη, που έγινε η απόφαση,
ο αξιωματικός της υπηρεσίας δεν σας ειδοποίησε εσάς πρωί-πρωί
ως αρχηγό του Α' κλάδου, ότι ξέροστε πήρα σήμα από κάτω, ότι ασχί-
ζει η επίθεση;

Στο επιτελείο πάντα υπάσχει ένας αξιωματικός υπηρεσίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είμαστε εκεί από το πρωί...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Ή ώρα είχατε πάει το πρωί, στο επιτε-
λείο;

3/1 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

Γο
Να προστεθεί
σε η' το
πρωι έιχα
αφείκει
τοξυ του
νυλο του
14^{ης} ας ΑΕΔ
λογω ηριστιγ-
τητη καταστάσης

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι ήταν 7.30'. ^{Γο}

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Οι αλεξιπτωτιστές και οι άλλοι άρχισαν από τις 5.00 η ώρα...

ΜΑΡΤΥΣ: Με ενημέρωσαν από την αίθουσα επιχειρήσεων ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στο σπίτι σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στο ΑΕΔ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Από τις 5.00 μέχρι τις 7.30'...

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πήγα γύρω στις 7.00 νομίζω και μου είπαν ότι άρχισαν οι επιχειρήσεις.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μέχρι να πάτε εσείς και να δώσετε τις εντολές σας και να αναλάβετε ως αρχηγός Α' κλάδου, ποιός διηύθυνε,

ΜΑΡΤΥΣ: Στην αίθουσα επιχειρήσεων δεν υπήρχα μόνο εγώ. Υπήρχαν διάφορες βάσεις συνταγματάρχες, πύλαρχοι, πλοίαρχοι. Ήταν επαν-

δοωμένη η αίθουσα επιχειρήσεων πλήρως. Επίσης, δεν ήμουν μόνο εγώ στην αίθουσα επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια ^{ευείμ} ήταν και άλλοι,

^{Γο} (υποπτεράχοι του Ρ' κλάδου υποναύαρχοι κ.λ.π.)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή ποιός έλεγε την αυτοσυγκράτηση,

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν το είπα και αν μου το λέγανε δεν θα έλεγα την

λέξη "αυτοσυγκράτηση". Τί θα πει αυτοσυγκράτηση, όταν γίνεται

Handwritten scribbles and a large 'X' mark.

Γο
Να προστεθεί
επί λέξει
αυτ προσέθη
έναντι του έξι
απλοο στο
σε ενδραγμα
τώρα

Handwritten signatures and scribbles at the bottom of the page.

4/1 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

9

πόλεμος και έχει σαφείς οδηγίες επιχειρήσεων ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, δεν τα ξέρω εγώ αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ποιος είπε την λέξη αυτοσυγκράτηση, αλλά έχω την εντύπωση εκ των υστέρων, γιατί την άκουσα και εγώ αυτή τη λέξη, και την ερμηνεία θα σας την δώσουν αυτοί που έδωσαν την εντολή της αυτοσυγκράτησης — ότι τα σχέδια προέβλεπαν την εξουδετέρωση του τουρκικού θήλακος Λευκωσίας, στον οποίο ήταν τουρκικός πληθυσμός δηλαδή και άμαχος πληθυσμός. Αν λοιπόν γινόταν η εξουδετέρωση αυτού του θήλακος θα είχαμε πολλά θύματα μεταξύ του αμάχου πληθυσμού και πολλοί εφοβούντο αντίποινα, στην Κυοήνεια και στην Αιμώχωστο. Για τους Έλληνες κατοίκους είχε την έννοια της αυτοσυγκράτησης, δηλαδή μη τους κτυπάτε εκεί μέσα στον θήλακα γιατί είναι άμαχος πληθυσμός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιος το είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Εγώ δεν την άκουσα καθόλου αυτή την λέξη κύριε βουλευτά.

Ανα πρόσθετα
Πρώτος
24

(5)

(ΑΚ)

1/13.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

10

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παγορόπουλε υπερβήκατε πολύ το χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν την άκουσα αυτή τη λέξη καθόλου. Και σας λέω εκ των υστέρων ότι επειδή σ' αυτή τα πράγματα είμαι εθνικά πολύ ευαίσθητος δεν θα την έλεγα αυτή τη λέξη ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε πρόεδρε, θέλω να μου εξηγήσετε πως δουλεύει ο στρατός.

Όταν ένα σήμα ή μία διαταγή την εκδίδει ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, αυτό δεν περνάει από την ιεραρχία, ή μάλλον δεν προκαλείται από την ιεραρχία και φθάνει, ως τελικό διατάκτη, τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων. Μπορεί μόνος του ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων να σκεφθεί να κάνω αυτό ή να κάνω το άλλο, και είναι Αρχιστρατήγος στην προκειμένη περίπτωση. Έτσι; Έχει αρμοδιότητες Αρχιστρατήγου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχιστρατήγος στα Κυπριακά, σας είπα, κατά το δίδισμα του πραξικοπήματος, μέχρι της εισβολής -και αυτά σας λέω είναι θετικά εγγεγραμμένα- την όλη επιχείρηση της ΚΥΠ, πραξικόπημα και κινήσεις επιχειρησιακές μονάδων, την είχε το κλιμάκιο Ιωαννίδη και εν γνώσει, προφανώς, και τον Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν το ξέρω αυτό, αλλά

2/1Σ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

11

το υποθέτω. Από κεί και πέρα, λοιπόν, μετά την εισβολή και μία μέρα, μάλιστα, όταν έπιασαν την Κυρήνεια, το κλιμάκιο Ιωαννίδη εγκατέλειψε τα πάντα. Και όλα πήγαν στην Αίθουσα Επιχειρήσεων. Τα σήματα, τα οποία ερχόντουσαν, γιατί εν συνεχεία ^{(αρχηγό Ενόπλων} ~~απο το~~ των Ενόπλων Δυνάμεων) έγινε κάποιος υποχωρητικός ελιγμός, ο υποχωρητικός αυτός ελιγμός έγινε, υπήρχε στην Αίθουσα Επιχειρήσεων ένας χάρτης καταστάσεως, ερχόντουσαν τα σήματα και το Επιτελείο τα διεβίβαζε στον κ. Υπαρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, ο οποίος ήταν ο Αρχηγός του Επιτελείου, αυτός ήταν ο Επιτελάρχης εκεί πέρα, ο κ. Κυριακόπουλος και εν συνεχεία στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων συγκαλούσε τους Αρχηγούς εν απουσία του Επιτελείου. Αυτό δεν έγινε, δηλαδή μία φορά εν απουσία, γένετο συνεχώς και αποφάσιζαν μέσα στο Γραφείο του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων. Ο κ. Μπουάνος με τους 3 άλλους Επιτελάρχες. Αυτός ήταν ο μηχανισμός. Μόλις, λοιπόν, τελείωναν τη σύσκεψη, καλούσαν ή έμμεσα ή του κ. Πολίτη ή του Υποπτεράρχου Οικονομίου, ο οποίος μπορεί να ήταν στην Αίθουσα Επιχειρήσεων, ή ένα οποιοδήποτε, μπορείς να μεταβιβάσεις αυτό το σήμα. Αυτός ήταν ο μηχανισμός.

η ε.ε. αρχηγού
κ.τ.κ.κ.

Α

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Άρα, δεν δούλεψε η ιεραρχία καθόλου, θέλετε να πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το Επιτελείο απουσίασε κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων.

Αυτό το ~~ταμείον~~ και στην έκθεση.

Μ
Π

η ε.ε. αρχηγού
κ.τ.κ.κ.
η ε.ε. αρχηγού
κ.τ.κ.κ.
η ε.ε. αρχηγού
κ.τ.κ.κ.

3/1Σ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

12

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν εννοώ για το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, για τις επιχειρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Για τις επιχειρήσεις, εννοώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μετείχαμε καθόλου στο Επιτελείο, γιατί συνήθως η

διαδικασία, κύριε Βαρβιτσιώτη, είναι η εξής. Μισογείται το Επιτελείο,

να δ...
 με το...
 για...
 αρχηγός...
 γραφείο...

μετέχει το Επιτελείο. Μάλιστα στην έκθεση ^{50 50} ~~κάνετε~~ τα εξής: Υπήρχε

ένα λάθος. Η Αίθουσα Επιχειρήσεων έπρεπε -δεν είχε γίνει αυτό από

καιρό- να επικοινωνεί με τους Αρχηγούς, όπου λαμβάνουν τις αποφάσεις.

Να επικοινωνεί. Εδώ ήταν, αλλού η Αίθουσα Επιχειρήσεων, αλλού ήταν

ο Αρχηγός, όπου ελάμβανε τις αποφάσεις. Καλά αυτό είναι ένα τεχνικό

θέμα. Ξπαιρνέ μόνο εντολές ή μετεβίβαζε αναφορές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μία δεύτερη ερώτηση, κύριε μάρτυς:

Είπατε, και το επαναλάβατε και σήμερα, ότι τα δύο υποβρύχια

διετάχθησαν να πάνε από τον Μπονάνο στο Στενό της Κύπρου, ύστερα

από δική σας εισήγηση. Ο κ. Μπονάνος στο βιβλίο του, στη σελ. 232,

λέει ότι διέταξε τα υποβρύχια να πάνε ύστερα από εισήγηση Αραπάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς είμαστε Επιτελείς, εγώ το θυμάμαι χαρακτηριστικά,

κύριε Βαρβιτσιώτη. Πήγα μέσα και του λέω, κύριε Αρχηγέ τα σχέδια της

Γορ. Ορίων οδηγίας επιχειρήσεων, προβλέπουν την αποστολή ⁵⁰ υποβρυχίων, όταν η κατά-

σταση ή η απειλή είναι ευρυνής. Εν συνεχεία, βέβαια, συνεννοήθηκε

[Handwritten signature/initials]

[Handwritten signature/initials]

4/17. (Ε.Σ.) 16.12.1986

13

με τον κ. Αραπάκη και ο κ. Αραπάκης του είπε, να πίνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: "Όχι, δεν λέει αυτό. Λέει σαφώς, ότι "ύστερα από εισήγηση του Αρχηγού του Ναυτικού". Κατά συνέπεια, ένας από τους δύο, για να μεταχειρισθώ μία επιεική έκφραση, δεν θυμάται καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ θυμάμαι πολύ καλά, κύριε Βαρβιτσιώτη, ότι πήγα μέσα και του είπα ότι θα πρέπει να πίνε τα υποβρύχια. Τώρα δεν έδωκε σημασία
 V
 τι έγινε. — Ε ν συνεχεία διαβουλευτήκε με τον κ.

↑
 Διαπραγμα-
 για 15/16
 Δε 17/18
 18/19
 20/21
 22/23
 24/25
 26/27
 28/29
 30/31
 32/33
 34/35
 36/37
 38/39
 40/41
 42/43
 44/45
 46/47
 48/49
 50/51
 52/53
 54/55
 56/57
 58/59
 60/61
 62/63
 64/65
 66/67
 68/69
 70/71
 72/73
 74/75
 76/77
 78/79
 80/81
 82/83
 84/85
 86/87
 88/89
 90/91
 92/93
 94/95
 96/97
 98/99
 100/101
 102/103
 104/105
 106/107
 108/109
 110/111
 112/113
 114/115
 116/117
 118/119
 120/121
 122/123
 124/125
 126/127
 128/129
 130/131
 132/133
 134/135
 136/137
 138/139
 140/141
 142/143
 144/145
 146/147
 148/149
 150/151
 152/153
 154/155
 156/157
 158/159
 160/161
 162/163
 164/165
 166/167
 168/169
 170/171
 172/173
 174/175
 176/177
 178/179
 180/181
 182/183
 184/185
 186/187
 188/189
 190/191
 192/193
 194/195
 196/197
 198/199
 200/201
 202/203
 204/205
 206/207
 208/209
 210/211
 212/213
 214/215
 216/217
 218/219
 220/221
 222/223
 224/225
 226/227
 228/229
 230/231
 232/233
 234/235
 236/237
 238/239
 240/241
 242/243
 244/245
 246/247
 248/249
 250/251
 252/253
 254/255
 256/257
 258/259
 260/261
 262/263
 264/265
 266/267
 268/269
 270/271
 272/273
 274/275
 276/277
 278/279
 280/281
 282/283
 284/285
 286/287
 288/289
 290/291
 292/293
 294/295
 296/297
 298/299
 300/301
 302/303
 304/305
 306/307
 308/309
 310/311
 312/313
 314/315
 316/317
 318/319
 320/321
 322/323
 324/325
 326/327
 328/329
 330/331
 332/333
 334/335
 336/337
 338/339
 340/341
 342/343
 344/345
 346/347
 348/349
 350/351
 352/353
 354/355
 356/357
 358/359
 360/361
 362/363
 364/365
 366/367
 368/369
 370/371
 372/373
 374/375
 376/377
 378/379
 380/381
 382/383
 384/385
 386/387
 388/389
 390/391
 392/393
 394/395
 396/397
 398/399
 400/401
 402/403
 404/405
 406/407
 408/409
 410/411
 412/413
 414/415
 416/417
 418/419
 420/421
 422/423
 424/425
 426/427
 428/429
 430/431
 432/433
 434/435
 436/437
 438/439
 440/441
 442/443
 444/445
 446/447
 448/449
 450/451
 452/453
 454/455
 456/457
 458/459
 460/461
 462/463
 464/465
 466/467
 468/469
 470/471
 472/473
 474/475
 476/477
 478/479
 480/481
 482/483
 484/485
 486/487
 488/489
 490/491
 492/493
 494/495
 496/497
 498/499
 500/501
 502/503
 504/505
 506/507
 508/509
 510/511
 512/513
 514/515
 516/517
 518/519
 520/521
 522/523
 524/525
 526/527
 528/529
 530/531
 532/533
 534/535
 536/537
 538/539
 540/541
 542/543
 544/545
 546/547
 548/549
 550/551
 552/553
 554/555
 556/557
 558/559
 560/561
 562/563
 564/565
 566/567
 568/569
 570/571
 572/573
 574/575
 576/577
 578/579
 580/581
 582/583
 584/585
 586/587
 588/589
 590/591
 592/593
 594/595
 596/597
 598/599
 600/601
 602/603
 604/605
 606/607
 608/609
 610/611
 612/613
 614/615
 616/617
 618/619
 620/621
 622/623
 624/625
 626/627
 628/629
 630/631
 632/633
 634/635
 636/637
 638/639
 640/641
 642/643
 644/645
 646/647
 648/649
 650/651
 652/653
 654/655
 656/657
 658/659
 660/661
 662/663
 664/665
 666/667
 668/669
 670/671
 672/673
 674/675
 676/677
 678/679
 680/681
 682/683
 684/685
 686/687
 688/689
 690/691
 692/693
 694/695
 696/697
 698/699
 700/701
 702/703
 704/705
 706/707
 708/709
 710/711
 712/713
 714/715
 716/717
 718/719
 720/721
 722/723
 724/725
 726/727
 728/729
 730/731
 732/733
 734/735
 736/737
 738/739
 740/741
 742/743
 744/745
 746/747
 748/749
 750/751
 752/753
 754/755
 756/757
 758/759
 760/761
 762/763
 764/765
 766/767
 768/769
 770/771
 772/773
 774/775
 776/777
 778/779
 780/781
 782/783
 784/785
 786/787
 788/789
 790/791
 792/793
 794/795
 796/797
 798/799
 800/801
 802/803
 804/805
 806/807
 808/809
 810/811
 812/813
 814/815
 816/817
 818/819
 820/821
 822/823
 824/825
 826/827
 828/829
 830/831
 832/833
 834/835
 836/837
 838/839
 840/841
 842/843
 844/845
 846/847
 848/849
 850/851
 852/853
 854/855
 856/857
 858/859
 860/861
 862/863
 864/865
 866/867
 868/869
 870/871
 872/873
 874/875
 876/877
 878/879
 880/881
 882/883
 884/885
 886/887
 888/889
 890/891
 892/893
 894/895
 896/897
 898/899
 900/901
 902/903
 904/905
 906/907
 908/909
 910/911
 912/913
 914/915
 916/917
 918/919
 920/921
 922/923
 924/925
 926/927
 928/929
 930/931
 932/933
 934/935
 936/937
 938/939
 940/941
 942/943
 944/945
 946/947
 948/949
 950/951
 952/953
 954/955
 956/957
 958/959
 960/961
 962/963
 964/965
 966/967
 968/969
 970/971
 972/973
 974/975
 976/977
 978/979
 980/981
 982/983
 984/985
 986/987
 988/989
 990/991
 992/993
 994/995
 996/997
 998/999
 1000/1001

Αραπάκη. Τό θυμάμαι πολύ καλά. Δεν είναι ανάγκη να το ^{ρο} αυτό το πράγμα, ^{ρο} ^{ρο} ^{ρο} ήμουνα ^{ρο} εντεταλμένος για τα σχέδια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να σας διαβάσω την περικόπη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: " Επανήλθα στο γραφείο μου και εκάλεσα αμέσως τους Αρχηγούς των 3 Κλάδων Ενόπλων Δυνάμεων, Γαλατσάνο, Αραπάκη και Παπανικολάου, καθώς και τον Υπαρχηγό Κυριακόπουλο. Τους ενημέρωσα επί των συζητηθέντων με τον Σίσκο και ήκουσα τας προτάσεις των.

Ο Αραπάκης εισήγησε την αποστολή δύο υποβρυχίων στην περιοχή της Ρόδου, ώστε να είναι εγγύτερα προς την Κύπρο. Ενέκρινε την εισήγηση και του είπα ότι πέραν των 2 υποβρυχίων, να αποστείλει και 3 τορπιλα-
 M
 κάτους εις Κρήτην".

Handwritten signature and initials on the left margin.

(8.) Handwritten signature and initials at the bottom center.

(C) I/IΘ ----- 16-12-86

14

ΜΑΡΤΥΣ. Σας αναφέρω το εξής -γιατί δεν μπορεί να τα θυμάμαι όλα- ότι προ αυτού του γεγονότος της εισήγησης του κ. Αραπάκη, θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι πήγα μέσα και του είπα: Πρέπει, σύμφωνα με τα σχέδια, να στείλουμε τα υποβρύχια. Τώρα, αν εν συνεχεία μαζεύτηκαν αυτοί και του είπε αυτό ο κ. Αραπάκης, ασφαλώς θα το είπε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Σεις είπατε, κύριε μάρτυς, ότι οργανώσατε αυτή την επιχείρηση με το "ΡΕΘΥΜΝΟΣ".

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ο κυβερνήτης του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" σε φιλικό σπίτι προχθές έλεγε ότι δεν ήταν το "ΡΕΘΥΜΝΟΣ, ότι ήταν το "ΚΑΝΤΙΑ" ...

ΜΑΡΤΥΣ. Το "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" ήταν, κύριε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλλον ο κυβερνήτης πρέπει να ξέρει καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ αυτό θυμάμαι, γιατί ήμουν παρών εκεί και τους φόρτωσα όλους. Και μάλιστα θέλετε να σας πω ένα χαρακτηριστικό:

Ποιός κυβερνήτης, ο ιδιώτης:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ένας Ζούλιας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Ζούλιας...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν έχει σημασία, όμως.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, έχει σημασία το εξής: Ο κ. Ζούλιας πήγε να χαιρετίσει

271 θ- 16.12.86

15

τη γυναίκα του στη Γλυφάδα. Και του είπα: Μη πάτε, κύριε Ζούλια, πρέπει να φύγει το καράβι. Θα το διώξω το καράβι. Πρέπει να πάει κάτω στην Κύπρο το καράβι, πολεμάνε κάτω. Μου λέει: "Όχι, θα πάω εκεί." Και άργησε. Λέω, λοιπόν, στο φυσικό πλοίαρχο -ένα νεαρό δεν θυμάμαι το όνομα του- του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ": Αν σε 5'λεπτά δεν έλθει, θα ξεκινήσει το καράβι και θα πάει χωρίς το Ζούλια. Ρωτήστε τον. Ήταν παρόντες εκεί όλοι οι αξιωματικοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αυτό το καράβι στις 23 Ιουλίου γύρισε πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Γιατί γύρισε πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ. Πήγα στον κ. Αρχηγό το βράδυ στις 12.00 τα μεσάνυχτα και του λέω: Έμαθα από κάπου δεν θυμάμαι από πού ότι το καράβι γύρισε. Προς Θεού, γιατί το γυρίζετε, κύριε Αρχηγέ; Και μου λέει: "Άσε σε παρακαλώ, μην ανακατεύεσαι εσύ. Εδώ εγκρίνει και ο κ. Γκυζίκη." Και με έδιωξε.

Και ένα άλλο περιστατικό θέλω να σας πω.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Τί είπατε για τον κ. Γκυζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου λέει: "Συμφωνεί και ο κ. Γκυζίκη να γυρίσει το καράβι."

Το βέλπη: Γιατί, κύριε Αρχηγέ, το γυρίζετε το καράβι; Και αν θυμάμαι καλά μου είπε ότι ήταν κάτι αντιτορπιλικά εκεί πέρα και φοβήθηκαν.

3/1 e ----- 16.12.86

16
 και λέω: Αφού έφθασε έξω από την Πάφο. Κάθε πόλεμος έχει και ορισμέ-
 νους κινδύνους. "Θύγε" -μου λέει "σε παρακαλώ!"

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Σας είπα, λοιπόν, ο κ. Αρχηγός ότι υπήρχαν
 αντιτορπιλλικά εκεί. Αυτά τα αντιτορπιλλικά έρριξαν και τους προβο-
 λείς στο "ΡΕΘΥΜΝΟΣ";

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν άκουσα τέτοιο πράγμα. Πρώτη φορά το ακούω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Και μια προτελευταία ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

Αυτή η επιχείρηση του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" ετέλει εν γνώσει του Αρχη-
 γείου Ναυτικού ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, γιατί και ο επιστρατευθείς πλοίαρχος ο οποίος θα
 συνόδευε το πλοίο από πλευράς ναυτικού ^{σε} είχε ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Άλλο αν ζητήσατε ένα αξιωματικό. Αν όλη η
 επιχείρηση ετέλει εν γνώσει... ..

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω μετά βεβαιότητας. Νομίζω, γιατί συνήθως
 οι επιτάξεις των πλοίων και οι κινήσεις είναι αρμοδιότητα του
 Αρχηγείου Ναυτικού, οπιαδήποτε το ήξερε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πόγε έγινε η αντικατάσταση της ΕΛΔΥΚ, τότε
 είχε προγραμματισθεί να γίνει; Είστε ήσασθε αρμόδιος για την αντι-
 κατάσταση της δύναμεις της ΕΛΔΥΚ;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν ήλουν εγώ αρμόδιος. Δεν θυμάμαι, κύριε Βουλευτά...

ΜΑΡΤΥΣ
 «... την επιβολή
 η εφαρμογή»

4/10 ----- 16.12. 86

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΣ. Εντάξει.

Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπάσαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Βαρχά να λάβει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κύριε μάρτυς, θα συνεχίσω, με την άδεια του συναδέλφου κ. Παγαρόπουλου, μια ερώτηση που σας έκανε και που νομίζω ότι η απάντηση δεν ήταν πλήρης.

Στις 20 του μηνός οι Τούρκοι μας χτυπούσαν στην Κύπρο -και κυριολεκτώ, έτσι το νοιάζομαι εγώ, όταν λέω ότι "μας χτυπούσαν", γιατί είχαμε δυνάμεις δικές μας εκεί- από τις 5.00' η ώρα. Και υπάρχει αίθουσα επιχειρήσεων που ασφαλώς πρέπει να το γνωρίζει. Και αυτός που έκανε βάρδια, όπως μας είπατε, είχε εντολή ή έτσι σκέφθηκε να μη ξυπνήσει κανένα και προπαντός εσάς που ήσασθε ένας από τους επιτελείς:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι αυτή τη λεπτομέρεια. Μέχρι να έλθουν τα σήματα επάνω θα έφθασε 5.30'-6.00' η ώρα. Εγώ θα ήμουν καθ'οδόν. Μένω στη Γλυφίδα. Έως ότου να πάω από τη Βόρεια Γλυφίδα στο επιτελείο...

Σ' αυτό το διάστημα. Μόλις πήγα εκεί -δεν θυμάμαι ακριβώς την ώρα, κύριε Βουλευτά- οι επιχειρήσεις είχαν αρχίσει. Δηλαδή απ'ό,τι θυμάμαι καλά, είχαν εμπλακεί και η ΕΛΔΥΚ και όλα τα τμήματα.

5/10 ----- 16-12-86

18
ΛΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Κυττάξετε. Εγώ ¹⁰θεωρώ ουσιώδες, ενώ εσείς το θεω-
ρείτε λεπτομέρεια. Δύο ώρες χτυπάνε τα τμήματά μας οι Τούρκοι και
εσείς δεν ξέρετε τίποτε.

(B)

(θ)

1/1 Ε. Δ. Μ. 16-12-86

19

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι δεν ξέρω τίποτα. Όταν προσήλθα στο γραφείο μου γιατί ξεκίνησα πρωί, δεν θυμάμαι την ώρα ακριβώς που πήγα. Ήταν τόσοι αξιωματικοί εκεί που μπορούν να σας το καταθέσουν αυτό. Έγιναν οι επιχειρήσεις, δεν νομίζω ότι έγινε καμμία παράλυση ή καμμία συγκρότηση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Πείτε μου κάτι άλλο. Είστε ικανοποιημένος ως ανώτατος αξιωματικός με τον τρόπο που τα τμήματα της εθνοφυλακής αντέδρασαν στις προσβολές των τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα και την προηγούμενη φορά πως έχω κάποια επαγγελματική εμπειρία και σας λέω ότι οι ενέργειες που έγιναν κάτω δεν ήταν σωστές. Υπήρχαν οδηγίες επιχειρήσεων, πλήρης στοιμότητα των μονάδων. Οι οδηγίες των επιχειρήσεων είναι σαφείς και κατηγορηματικές. Λένε ότι όταν βαλόμεθα από τον εχθρό, απαγτάμε και αρχίζει η εφαρμογή των σχεδίων, δηλαδή σαν μου λέτε στον πόλεμο που μετείχε ένα τάγμα το οποίο ήταν απομονωμένο, ας πούμε ότι ήταν απο^μωμένο και εβάλτε από τον εχθρό, θα περίμενε από το συνταγματάρχη οδηγίες να κτυπήσει. Αυτό νομίζω είναι εξόφθαλμο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Για να είμαστε σαφείς και συγκεκριμένοι φταίει ότι δεν απήντησαν καίτοι είχαν υποχρέωση αμέσως;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

24/12

4/12

2/1 Β. Α.Μ. 16-12-86

20

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και δεν εφήμισαν τα σχέδια όπως λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πότε άρχισαν ακριβώς. Δεν τις ξέρω τις λεπτομέρειες

Γατρινιωτά, αλλά ξέρω ότι όταν πέθανε ο ^Γ και όταν άρχισαν άρχισε η μάχη.

^Γ τώρα αν αργήσαν λίγο, δεν ~~ήταν επικίνδυνα~~.

Να διατηρήσει
το λόγο
Να πρηθεί
Αδεν ξέρω
γώρει κρηθών

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Να σας ρωτήσω κάτι άλλο. Έχει κατατεθεί, νομίζω
 ότι και οεις το είπατε, στις ακτές της Κυπρικής υπήρχαν οχυρωματικά
 έργα και βέβαια δεν θα ήταν τα όπλα που θα χρειαζόντουσαν στην ώρα

της προσβολής και συνήθως δεν είναι. Ήταν εκείνη την ώρα. Τι όπλα
 θα ήταν συνήθως εκεί, κανόνια τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν κυρίως αντιαεροματικά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αυτά γιατί δεν πήγαν; Έχει κατατεθεί και είναι
 αποδεδειγμένο για όλους μας ότι οι περισσότερες δυνάμεις τρέχανε κάτω
 στη Λεμεσό στην Πάφο κλπ. Και τα αντιαεροματικά κυνηγούσαν τον Μακρόσιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, απ' ό,τι γνωρίζω τα περισσότερα αντιαεροματικά δεν κινούνται
 είναι σε θέσεις και νομίζω ότι ήταν στις θέσεις τους τα αντιαεροματικά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ήταν στις θέσεις τους; Κτυπήσαν δηλαδή τους τουρ-
 κους;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και κτυπήσαν. Και το πυραβολικό κτύπησε, όλοι κτύ-
 πησαν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Έχει κατατεθεί από πολλούς για αποβίβαση όχησ^α από-

3/1 Β. Α.Μ. 16-12-86

21

Βασικαί, ξέρω ότι κάτω από πυρά αντιταγματικών είναι δύσκολο να κάνει κανείς αποβίβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι δύσκολο και μεις από το ΑΒΔ να ξέρουμε λεπτομέρειες

✓ πότε έβαλαν τα αντιταγματικά, γιατί σας είπα ότι υπήρχε στο ΓΕΘ ένας στρατηγός, ο οποίος έλειπε, πεπειραμένος και οι επιχειρήσεις και λόγω παραξικοπήματος και λόγω ελλείψεως κεφαλής, γιατί στο στρατό η κεφαλή παίζει μεγάλο ρόλο, γιατί δεν είναι μόνο ότι γνωρίζει τα σχέδια και τα έχει δοκιμάσει στις ασκήσεις, είναι το κύρος του.

Άμα φύγει ο διοικητής της μονάδας....

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Τι φταίει και ποιός φταίει. Και αυτό που λέτε τώρα είναι ένας από τους παράγοντες που φταίνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Μια τελευταία ερώτηση. Θα σας γυρίσω στις σύσκεψή που έγινε στο Υπουργείο Εξωτερικών και που είσαστε ως εκπρόσωπος των Ενόπλων Δυνάμεων της 2-7-74. Εγώ δέχομαι ότι μεταφέρατε απόψεις των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν ήταν προσωπικές σας, αλλά θέλω μία εξήγηση. Έχετε πει ότι θα πρέπει να λεχθεί στο Μακάριο ότι αν δημιουργηθεί τετελεσμένο γεγονός εκ μέρους των τούρκων, ουδείς θα επέμβει. Αν θέλετε να μου εξηγήσετε αυτό το ουδείς θα επέμβει, δηλαδή εμείς οι Έλληνες δεν θα τους βοηθήσουμε ή κάποιος άλλος, δεν θα τους βοηθήσει, τι σημαίνει αυτό;

(Κ)

(B) 1/1 Κ (Ε.Κ.) 16.12.86

22
 ΜΑΡΤΥΣ: Είπα εγώ ότι αν γίνει τετελεσμένο γεγονός δεν θα επέμ-
 βουμε;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Έτσι είναι γραμμένο στο πρακτικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως, δεν θυμάμαι αν το είπα γιατί πέρασαν και 13 χρόνια -
 ίσως είπα ότι ούτε οι Εγγλέζοι, ούτε οι Αμερικάνοι, ούτε οι Ρώσοι θα
 επέμβουν, πρέπει εμείς. Αιότι εάν διαβάσετε τα πρακτικά είναι γραμμέ-
 νο ότι ειόνηζα εκεί πέρα -ήμουν ο μόνος που το ειόνηζα στο

Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων και πρωτότε όλους τους αξιωματικούς -
 αυτοδυναμιά στην Κύπρο, διότι η Κύπρος έχει στρατιωτικά μειονεκτήματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Δηλαδή:

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι μακριά και τα αεροπλάνα μας δεν μπορούν να πάνε, μόνο
 για 5-10 λεπτά υπεράνω του στόχου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Τα είπαμε αυτά .

ΜΑΡΤΥΣ: Και νομίζω ότι αυτή την έννοια την διατηρώ και τώρα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Κυτάξτε στρατηγέ αυτά τα είπαμε, να μην μακρυγο-
 ρούμε. Αυτή ήταν, δηλαδή, προσωπική σας εκτίμηση ή κάποιος από αυτούς
 πιθανόν να σας είπαν ότι εμείς....

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, Κύριε βουλευτά δεν νομίζω ότι μου είπε κανένας ότι εάν

επέμβουν και γίνει τετελεσμένο γεγονός, ποιος θα επέμβει. Νομίζω ότι

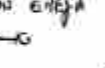
η γνώμη την οποία διατηρώ και τώρα, δηλαδή, η έννοια ότι εάν γίνει

M. S. S.

2/1 Κ (Ε.Κ.) 16.12.86

23

κάτι στη Κύπρο, εάν μας επιτεθούν οι Τούρκοι ή οποιοιδήποτε, ότι οι λεγόμενοι σύμμαχοι και οι διάφοροι άλλοι δεν θα επέμβουν. Πρέπει, λοιπόν, εν συνεχεία να διαβάσετε όλα τα πρακτικά και θα δείτε ότι η έννοια είναι ότι πρέπει να είμαστε αυτοδύναμοι, αμυντικός. Να στείλουμε και όπλα και αξιωματικούς και θυνάμεις. Αυτή ήταν η πολιτική μου καθ' όλη τη διάρκεια. Και είναι γραμμένο όχι μόνο σ' αυτά τα πρακτικά, αλλά και

Για να πάρου

 του έλεγα

 Κε. Αρτσιβάκη
 Οπως το
 έλεγε και
 ο πρόεδρος
 της Γεν. Συν.
 (Αρτσιβάκης)
 Ισχυρισμό κάποτε. Αυτό έλεγα.
 Αθανάσιος Βαρχας
 με 2 μην ή
 με 1 ημερ. '65, '66, '67.

στο ΑΕΔΓ ο κύριος Κατσαδήςμας ο οποίος ήταν στο Αρχηγείο Στρατού υπεύθυνος για τον οπλισμό κάτω να στείλουμε κάτω γιατί το Αρχηγείο Στρατού

ήταν υπεύθυνοι όχι το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, εμείς ουσιαστικά συντονιστές είμαστε - του έλεγα ότι πρέπει να πάνε όπλα κάτω. Μου έλεγε πού; και του απαντούσα πρέπει να αγοράσουμε, πρέπει να πάνε μέσα τεθωρακισμένα, πρέπει να κάνουμε μία αυτοδυναμία, διότι θα την πάθουμε κάποια στιγμή. Αυτό έλεγα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Την είχαμε κάποια στιγμή αυτή την αυτοδυναμία το '65, '66, '67.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε αυτήν την αυτοδυναμία και εγώ πιστεύω συμφωνά μαζί σας όπως και όλος ο ελληνικός λαός, ότι αυτή η αυτοδυναμία πάση θυσία έπρεπε να διατηρηθεί. Δεν ξέρω τι πιέσεις εδέχθη η κυβέρνηση, δεν γνωρίζω τι άλλες καταστάσεις μεσολάβησαν και έγινε αυτό το μεγάλο

3/1 K (Ε.Κ.) 16.12.86

24

λάβος, διότι αν είχαμε αυτή τη μεραρχία εκεί-αλλά σας λέγω και τώρα από επαγγελματικής σκοπιάς, ότι τώρα εάν εφημεύοντο τα σχέδια, τα δύο γερμανικά υποβρύχια σας λέγω ότι είχαν τεράστιες δυνατότητες, η κατάσταση θαλάσσης ήταν πάρα πολύ καλή για τη μη εντόπισή τους, ήταν έμφρατα, οπληταγωγά και φορτηγά με Τούρκους και υλικά-και θα τους γκρεμίζαμε και θα γράφαμε μία καλή ναυτική ιστορία. Το λέγαμε επάνω και δεν έγινε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Κάππο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Χανιώτη ο κύριος Γεωργίτσος λέει ότι την 23η ώρα της 19.7.74 μου τηλεφώνησε ο υποστράτηγος Χανιώτης ή ο ταξίαρχος Πολίτης Επυφίδων και μου είπε ότι επεβιβάστη το 50 Σύνταγμα Πεζικού, το τουρκικό εννοεί, επί των πλοίων άνευ οχημάτων. Δεν πρέπει να υπάρχει ανησυχία, διότι πρόκειται περί προγραμματισμένης ασκήσεως. Κατ'αρχήν τηλεφωνήσατε εσείς πράγματι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

Ο κύριος Πολίτης, κύριε Κάππο, είναι συμμαθητής με τον κύριο Γεωργίτση και μπορούσαν να συζητούν. ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δεν έβρατε τίποτα για προγραμματισμένη

72
 να φέρει
 ενδεικτικά
 2) να έρθει
 να φέρει
 να φέρει
 να φέρει
 να φέρει
 να φέρει
 να φέρει

Μα
 ΚΑΠ

Μα
 ΚΑΠ

70
 ΚΑΠ

4/1 Κ (Ε.Κ.) 16.12.86

25

άσκηση ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι οι Τούρκοι είχαν ετοιμασίες και εκινούντο, όπως εκινούντο και παλαιότερα έτοιμοι για απόβαση, τα ήξερα αυτά βεβαίως

Αλλά να του πω τέτοια πράγματα; Δεν του είπα τίποτα. Ούτε τον γνωρίζω, ούτε τον έχω δει ποτέ τον κύριο Γεωργίτση, ούτε έχω μιλήσει ποτέ μαζί του. Ο κύριος Πολίτης ο οποίος είναι συμμαθητής του...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά, το ερώτημά μου γίνεται δεκτό. Εάν το έχετε υπόψη σας, μια και είσασθε....

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν το έλεγα αυτό το πράγμα, κύριε Κάππο, θα κατέθετα ότι το είπα, τελείωσε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή, εσείς δεν ξέρετε ούτε ότι ήταν προγραμματισμένη, ούτε ότι ήταν στα πλαίσια του ΝΑΤΟ η άσκηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, σε τι πλαίσια; Αυτή ήταν εκτός πλαισίου ΝΑΤΟ. Τι σχέση έχει το ΝΑΤΟ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Διότι είσασθε σίγουρος; Διότι ο κύριος Πούλος λέγει...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, διότι αυτή ^{σανώς} ήταν εκτός πλαισίου ΝΑΤΟ, διότι είχαν κάνει και παλαιότερα τις κινήσεις αυτές.
(ΓΡ)

24

25

(α)

1/1 **Κ.Ρ.** Κ.Β. 16.12.1986

26

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μια σιγνή κύριε Χανιώτη, εδώ ο κύριος

Πούλος καταθέτει ότι πήγε σήμα στο ΓΕΣΦ από το ΑΕΔ που λέει κινήσεις
τουρκικών ναυτικών δυνάμεων, εγκεκριμένη από ΝΑΤΟ άσκηση. Αυτοσυγκρά-
τησις, ουδεμία ενέργεια, επίδειξις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω τίποτε γι' αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα, αυτή είναι απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Επίσης σας λέω, ότι αυτοί οι άνθρωποι κάμαν ορισμένα λάθη εκε-
και μπορεί να λένε ότι θέλουγ. Τώρα μπορεί να λένε ότι μας είπαν
και μας έκαναν.. .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Άδει ο Γεωργίτσας πάλι, ότι τελικός στις 20
του μήνα, "διαταγήν εφαρμογής σχεδίων δι' απόκρουσιν εχθρικής αποβά-
σεως έλαβα την 10ην ώρα της 20ης/7/74 από τον υποστράτηγο Χανιώτη".

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το διευκρινίσαμε πλήρως. Οι επιχειρήσεις άρχισαν από
λίαν πριν στην αίθουσα επιχειρήσεως πηγαίναν τα σήματα και ερχόντου-
σαν, δεν νομίζω ότι είπα τέτοιο πράγμα εγώ. Εγώ τουλάχιστον δεν μετα-
βίβασα καμμία τέτοια διαταγή στις 10 η ώρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έτσι λέει ότι η διαταγή πήγε στις 10 η ώρα.

δηλαδή τι ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πριν, απ'ής άρχισαν οι εχθρικές ενέργειες εισβολής ενε-

2/1 **Γ.Ρ.** Κ.Β. 16.12.1986

27

πλάμη απ' ότι γνωρίζω και η ΕΛΔΥΚ σύμφωνα με τα σχέδια. Αν εν συνεχεία το σήμα πήγε αργότερα - τα σήματα καρμιά φορά αργούν - αυτό μπορεί να είναι ένα τεχνικό θέμα που δεν το γνωρίζω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δεν ξέρετε τίποτε δηλαδή για συνάντηση Είσκο, Τάσκα, Ιωαννίδη, Μικονάνου κ.λ.π.; Διότι σας φέρνει και σας παρόντα.

ΜΑΡΤΥΣ: Που;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 7.30' το πρωί.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, όχι δεν ήρουν εγώ, μπορώ να καταθέσω...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο κύριος Παπανικολάου...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήρουνα παρών. Εγώ ήρουνα παρών ως διερμηνεύς σας είπα. Τον Είσκο ούτε που τον ξαναείδα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εγώ θα διαβάσω ολόκληρη την κατάθεση Παπανικολάου η οποία λέει " εναντίως της προκείμενης άρας της 20ης/7/74' ότε πληροφόρηθημεν την έναρξιν της εισβολής των Τούρκων εις την Κύπρο, συγκεντρώθημεν εις γραφείον κυρίου ΑΕΔ οι αρχηγοί κλάδων, ο Πρόεδρος Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, αρμόδιοι υπουργοί και επιτελείς, υποστράτηγος Χανιότης, ταξίαρχος Ιωαννίδης κ.λ.π. - το κ.λ.π. το λέω εγώ διότι τα έχω αντιγράψει - εν' ό χρόνω εγένετο εκτίμηση της κατάστασης περί τις 7.30' το πρωί, προσήλθε ο Υφυπουργός Ξεναγοικών

3/1 Ε.Ρ. Κ.Β. 16.12.1986

28

ΗΠΑ κύριος Επίσκο μετά του πρεσβευτή Τάσκα."

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθαρρύνω αυτό το πράγμα. Ήρω ότι έγινε μία σύσκεψη

στην οποία μετείχα για το θέμα της επιστρατεύσεως και στο οποίο εγώ

είχα αντιρρήσεις. Δηλαδή τι αντιρρήσεις είχα. Π.χ. λέει δεν μπορεί να

γίνει απότομα επιστράτευση ...

10
N2 πρεσβευτή

« Αλλά

είπα η σύσκεψη

ήταν 4 ώρες 7.30 ;

μειωμένη

αξιωματικών

όλων των κλάδων

και των ενόπλων

δυνάμεων

20

Να διαγραφεί

μεταξύ

Μα πρεσβευτή

να λείπει

20

Να διαγραφεί

μεταξύ

των διπλωματών

20

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Φεύγετε από το θέμα. Τον Επίσκο τον είδατε στις

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Επίσκο - το καταθέτω και ως έρωει ο οιοσδήποτε - τον είδα

μόνο μία φορά εδώ, σε κάποιο γραφείο επάνω - μόνο μία φορά. Δεν

τον είδα ποτέ άλλοτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έγινε η σύσκεψη στις 19 και με ~~ήλθε~~ την τελευταία

στιγμή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 19 ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 Ιουλίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή αυτό που λέει εδώ ο κύριος Παπανικολάου

στις 20 του πρώτου...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν ήμουν εγώ, δεν τον ξαναείδα εγώ τον Επίσκο, καθόλου

δεν το είδα. Κατηγορηματικώς σας το λέω.

4/1 Γ.Ρ Κ.Β. 16.12.1986

2P

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δηλαδή δεν ακούσατε αυτό που λέει ο κύριος Παπανικολάου ότι "ο ταξίαρχος Ιωαννίδης παρεμβάει εκ νέου και εν οργή είπε, μας εξαπατήσατε και κάλεσε επιστράτευση και πόλεμο

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι κύριε Βουλευτά, καθόλου...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πάντως είναι αντιφατικά αυτά που λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου αντιφατικά. Σας λέω τον είδα τον Σίσκο μόνο μία φορά εκεί. Δεν τον ξαναείδα. Ξέρω όμως ότι μετά ξαναήρθε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λαριανίδη να λάβη τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Μάρτυς, είχατε δώσει μία εξήγηση για την έννοια της αυτοσυγκράτησης και στην συγκεκριμένη περίπτωση ότι δόθηκε αυτή η εντολή για να μην πληγεί ο άμαχος πληθυσμός των Τούρκων και κατ'επέκταση...

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Λευκωσία μόνο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Την συγκεκριμένη ώρα που δινόταν αυτή η εντολή οι Τούρκοι δεν είχαν αρχίσει την εισβολή; Δεν έριχναν πυρά εναντίον των ελληνικών στρατευμάτων;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω. Δεν άκουσα κατά την διάρκεια των γεγονότων την λέξη αυτοσυγκράτηση.

(ΠΑ)

(ΓΡ) 1/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 16-12-86

30

Επειδή τα σχέδια προέβλεπαν την εξολόθρευση του θήλακος Λευκωσίας που ήταν τουρκικός πληθυσμός και για να αποφευχθεί η αιματοχυσία που θα είχε αντίκτυπο και στον ελληνικό άμαχο πληθυσμό είπαν αυτοσυγκράτηση . Αυτό δεν είχε το νόημα, νομίζω, μη βαράτε τους Τούρκους αφήστε τους .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Πολλές εφηγήσεις μας δόθηκαν και δεν μπορού να καταλάβουμε τι γίνεται .

ΜΑΡΤΥΣ . Την εφήγηση που και εγώ σας έδωσα, την άκουσα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Είχατε πει ότι ακούσατε το Είσο να λέει δώστε ένα λιμάνι και στους Τούρκους για να εξυπηρετούν την μειονότητα τους .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι δεν είπε αυτό . Είπε ότι οι Τούρκοι ζητούν και αυτοί κάποια διέξοδο, κάποιο λιμάνι .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Δηλαδή μετέφερε την επιθυμία των Τούρκων .

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι , και ο κύριος Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν μίλησε πολύ, μίλησε ο Πρωθυπουργός . Αλλά όλοι αρνήθηκαν και είπαν επ' ουδεν δεν θα δώσουμε τίποτα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Είπατε ότι δεν είχατε καμία συμμετοχή στην 21η Απριλίου, 25 Νοέμβρη κ.λπ. Είσασταν 10 χρόνια στο Γενικό Επι-

ah
BWT

~~ah~~

2/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 16-12-86

31

τελεία . Εάν εσείς δεν είσατε έμπιστος αυτών των καταστάσεων πώς σας κριτήσανε 10 χρόνια και μάλιστα σε επιτελικές θέσεις ;

ΜΑΡΤΥΣ . Επειδή γράφονται πολλά, σας πληροφορώ ότι δεν ήμουν καθόλο έμπιστος με κρατούσαν επειδή γνώριζα τα θέματα του ΝΑΤΟ καλά και πήγαινα στις συσκέψεις . Άρχισα από τον κ. Παπαληγούρα . Με κρατούσαν ως τεχνικό και ως αναγκαίο . Δεν θέλω να περιαιτολογήσω,

Εν
να προσέχει
← τις ταρξέλικες
του ΝΕΘΑ στη
συνέλευση του
ΝΑΤΟ

αλλά σπάνις κάναμε τις παρουσιάσεις στο ΝΑΤΟ τις οποίες έγραφα εγώ / τα σχόλια των Γερμανών και των Σγγλέζων στρατηγών ήταν ότι οι Έλληνες αξιωματικοί τιμούν την Ελλάδα . Γιατί τα παρουσιάζαμε κατά τούτο άψογο και λόγω γλωσσομαθείας μου . Δεν είχα καμία σχέση με καμία ομάδα . Ούτε στον ΙΔΕΑ ήμουνα και μπορείτε να το μάθετε . Ούτε στους μασώνους ήμουν , ούτε την 21η Απριλίου αναμείχθηκα . Έρθα στο γρα-

21

ρε
Να φέρω
κρίση
Νε πρωτότυπο
25η

φείο μου και το έμαθα όπως όλος ο Ελληνικός λαός . Την 20η Νοεμβρίου ^{ρε} ταλαιπαρήθηκα και έφθασα κατά της 10 με ένα αυτοκίνητο της ατυνομία και με ένα άλλον πήγαμε στο Χιητό, τρακόραμε και στο δρόμο και φθάσα-

20ης

με αργά . Μπορεί στον τύπο να γράπονται ορισμένα πράγματα, αλλά δεν έχουν καμία δόση αληθείας . Ο κ. Μεταξάς ήταν συνέχεια στα κύπριακά και ο κ. Θεοδωρόπουλος από πλευράς Υπουργείου Εξωτερικών θα πει αυτι-

26
26/12

ότι είχαν σχέση με τη χούντα ; Όλοι οι επιτελείς εκτός μιας μικράς ομάδος του επιτελείου δεν είχαμε καμία σχέση . Το τονίζω κατηγορηματικά.

3/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 16-12-86

32

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Επειδή ξέρουμε όλοι ότι δεν τους ενδιέφεραν οι ικανότητες και οι γνώσεις αυτών που είχαν δίπλα τους, αλλά τους ενδιέφερε η αφοσίωση, γι' αυτό το ρωτάω .

ΜΑΡΤΥΣ . Σε ορισμένα πόστα του στρατού , του ναυτικού και της αεροπορίας υπήρχαν πολύ καλοί επιτελείς, οι οποίοι δεν είχαν καμία σχέση με πολιτικά .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Η παρουσία του Σίσκο στις 19 Ιουλίου εδώ τί νόημα είχε , αφού δεν ήταν γνωστό ακόμη ότι οι Τούρκοι θα κάνουν εισβολή .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν γνωρίζω . Εγώ εκλήθην την τελευταία στιγμή . Έας είπα όμως ότι νομίζω πως τον έστειλε η Αμερικανική Κυβέρνηση εδώ και στη Άγκυρα για να συγκρατήσει την κρίσιμη κατάσταση .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Τί συμπέρασμα βγάζετε εσείς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Για να μη διαλυθεί η νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Όχι, εγώ δεν παω τόσο μακριά . Η αποστολή του Σίσκο πριν από την εισβολή των Τουρκων σημαίνει και γνώση των Αμερικάνων γι' αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορώ να είμαι κατηγορηματικός . Ο Σίσκο ήρθε για να κάνει κάποιο συμβιβασμό απ' ό,τι αντελήθην .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Κύριε Χανιώτη, είστε στρατηγός . Εγώ δεν

4/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 16-12-86

33
 είμαι στρατηγός, αλλά λέω ότι για να έλθει ο Σίσκοφ στην Ελλάδα σημαίνει ότι οι Τούρκοι ζήτησαν από τους Αμερικάνους να παρέμβουν διαφορετικά θα εισβάλλον στην Κύπρο.

(8)

1ΠΑ

1/16

Η.Σ. 16.12.86

34

Δηλαδή, να πουν στους Έλληνες να σταματήσουν, αλλιώς θα εισβάλουν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα: εδώ, ότι αυτοί θα εισβάλουν στην Ελλάδα

Είπε, κύριοι, προσέξτε είναι μια κρίσιμη κατάσταση να μπορούμε έστω να αποφύγουμε, να αυτοσυγκρατηθούμε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μα και άλλες φορές είχαμε κρίσιμες καταστάσεις και δεν ήρθε κανένας Είσοκ στην Ελλάδα. Τα γεγονότα της Κοφηνού είχαμε τότε...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αυτή νομίζω δεν θεωρήθη ως κρίσιμη κατάσταση. Επίσης το θέμα αυτό είναι κατ'εφαχθή πολιτικό. Ρωτήστε καλλίτερα τους κυρίους πρεσβευτές. Τι με ρωτάτε εμένα. Εγώ ήμουν ως...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Χανιώτη, ήσαστε μέσα στο Αρχηγείο και έπρεπε αυτά να σας απασχολήσουν. Δηλαδή, γιατί δεν ήρθε ο Είσοκ την άλλη ημέρα που έγινε το πραξικόπημα στην Κύπρο, από αυτούς που έγινε στις 15 Ιουλίου και ήρθε στις 19;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω, κατά τη γνώμη μου. Επειδή ^{Διπλ-}είμαι στρατιωτικός δεν είμαι πολιτικός. Η γνώμη μου- αν θέλετε τη γνώμη μου- είναι ότι έγινε το πραξικόπημα, εν συνεχεία άρχισε η κρίση να εντείνεται και αποφάσισαν και αυτοί οι Αμερικανοί, οι οποίοι νομίζω ότι εκείνη την εποχή είχαν και προβλήματα. Τι ήταν τότε; Αν θυμάμαι καλά από τις

21
211

2/26 ΒΣ 16.12.86

35
εφημερίδες είχαμε του Γουάιτερ καίητι. Είχαμε πολλά προβλήματα.

Και αποφάσισαν - άρχισαν να ρθούν- Έπρεπε κατά τη γνώμη μου, αν ήθελαν να συμβιβάσουν, να έρθουν και λίγο νεώτερα, να έχουν και κάποιο χρόνο. Συμφωνώ μαζί σας ότι μπορούσαν να έρθουν στις 16 ή στις 17 Ιουλίου μετά το προξικόπημα. Και συμφωνώ μαζί σας ότι ήταν αργά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, μια ερώτηση ακόμα. Είπατε κύριε μέγυτε, ότι υπήρχαν ικανοί αξιωματικοί οι οποίοι ετοποθετούντο σε θέσεις που έπρεπε να τοποθετηθούν. Πολλά λέχθησαν για τον κύριο Γεωργίτση και σεις ο ίδιος είπατε ότι δεν ήταν ικανός αξιωματικός και στερείτο πολλών προσόντων. Πώς εφηγείτε την τοποθέτησή του εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Την εφηγώ ως εφησι Ιουνίως όπως έφερε σ' αυτές τις καταστάσεις δεν βρίσκουν επαγγελματίες αξιωματικούς, ούτε αξιωματικούς οι οποίοι έχουν το θάρρος της γνώμης και είναι πολιτικοί. Βρίσκουν τέτοιους ανθρώπους να τους κάνουν τη δουλειά. Αυτός ο άνθρωπος, έχω ακούσει από συμμαθητές του, δεν είχε την κατάρτιση να διοικήσει σε ΓΕΕΦ. Δεν τον γνωρίζω. Έχω ακούσει από διαφόρους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Άρα γιατί πήγε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είχαν βάλει εκεί πέρα. Ήταν άνθρωπος, ενά κυρίως απε-

Γ. Γου
Να έρθει
δ - πολιτικοί
Να γράφει
έως 17/7/86
2/26
2/26

2/26

2/26

3/18 BZ 16.12.86

36

δείχθη ό κύριος Ντενίσης δεν ήταν άνθρωπος, τον απέσυρ ει η χούντα
εδώ πέρα και άφησε αυτόν ο οποίος θα έκανε τη δουλειά τους. Έτσι
το ερμηνεύω, όπως το ερμηνεύει κάθε Έλλην πολίτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να λάβει
το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να σας παρακαλέσω, αν
επιαναλάβω ερωτήσεις, επειδή δεν ήλθα από την αρχή, να μου πείτε ότι
έχουν ήδη γίνει για να μην ταλαιπωρώ τους συναδέλφους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, αναφέρατε στον λοχηγό του Επίτε-
λείου - κατά πληροφορίες πάντοτε εκ Κύπρου - ¹ το Αγγλικό ελικοπτερο-
φόρο "ΕΡΜΗΣ" ευρίσκεται στην περιοχή όπου εκδηλούται η Τουρκική
αποβατική προσπάθεια και δια των ελικοπτέρων του βοηθεί τους εισβο-
λείς. Το είπατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Θυμάμαι ότι ήταν το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα είπατε ότι βοηθεί τους εισβολείς; Αυτή είναι
η ερώτησή μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι αυτό. Δεν νομίζω ότι το είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μια διευκρίνιση θα ήθελα επί της καταθέσεως την
οποία κάνατε την περασμένη εβδομάδα. Μιλήσατε για βαρεία αμέλεια
στρατιωτικών και πολιτικών. Επειδή υπήρξε κάποια περίεργη αντίδραση,

Handwritten signature and initials

4/16 ΒΣ 16.12.86

θα ήθελα να μου διευκρινίσετε ποιους πολιτικούς εννοείτε. Τον κύριο
 Ανδρουτσόπουλο, Λατσούδη, ή και τους πολιτικούς-πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννοώ το εφέρι, ότι από τότε που ήμουν στο Αρχηγείο Ενόπλων
 Δυνάμεων εμείς οι επιτελείς κάναμε συνεχώς ενημερώσεις. Τις κάναμε
 εμείς οι ίδιοι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Πότε; Ποιά εποχή;

ΜΑΡΤΥΣ: Από της εποχής που ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης ο κύριος
 Παπαληγούρας. Εν συνέχεια ήταν διάφορες κυβερνήσεις -δεν θυμάμαι-
 εν συνέχεια η κυβέρνηση Κόλλια- Παπαδοπούλου. Και λέγαμε ότι η κατά-
 σταση, η απειλή είναι σοβαρή. Οι κύριοι έχουν σχέδια σε δεδομένη
 στιγμή να κάνουν εισβολή.

Διόνης (Α)

(6)

1/1 Α 16-12-1986

38

Πρέπει να ενισχυθεί η άμυνα της Κύπρου . Δεν το έλεγα μόνο εγώ, αλλά όλοι οι αξιωματικοί που μετείχαν σ' αυτές τις συσκέψεις. Ρωτήστε τον κ. Κάτοαδήμα , το συνταγματάρχη Γαυδίκα, το συνταγματάρχη Βαβδ- τοϊκο , να σας τα πουν. Και επιμένουμε , ήταν και ο αντιστοάτηγος Μουράκης — ο οποίος απεβίωσε — να γίνει αυτοδύναμος . Από το ένα αυτό το ακούγαμε από το άλλο τους έβγαίνε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Οι πολιτικοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι πολιτικοί. Δεν γινόνταν καμιά ενίσχυση .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ήταν ενίσχυση η αποστολή της μεραρχίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ^{αποστολή} ~~αποστολή~~ της μεραρχίας ήταν μεγάλο λάθος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η αποστολή ήταν λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Η απόσυρση .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ μιλάω για την αποστολή. Δείτε ότι από το ένα αυτό το ακούγαμε κλπ. Ερωτώ: Η απόφαση κάποιας κυβερνήσεως εξ' αυτών που εσείς σήμερα κατακρίνετε .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατακρίνω...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε και για τον Παπαληγούρα και για του

Κόλλια την κυβέρνηση . Και σας ερωτώ: Η απόφαση να αποσταλεί

η μεραρχία, δεν ήταν πράξη σωφροσύνης;

Γ. Α. Α.
Στα γραφεία
για να γίνει
η αποστολή
αποσύρσης.

Α. Α.
Α. Α.

Α. Α.

Α. Α.

Α. Α.

2/1 Δ ΜΠ 16-12-1986

39

ΜΑΡΤΥΣ: Απολύτως!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν θέλω πολύ ανάλυση, για να μη σας κουράζω.

Όταν λέτε η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία κατηγορείται, κατά τους λόγους σας, για βαριά αμέλεια, ποιούς εννοείτε;

Τους πολιτικούς καριέρας, ή θεωρείτε πολιτικό τον Ανδρουτσόπουλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννοώ πολιτική ηγεσία, αυτήν που ήταν μετά την απόσυρση της μεραρχίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ήταν μετά την απόσυρση της μεραρχίας.

Ο Κόλλιας δεν ήταν πολιτική ηγεσία, ούτε ο Παπαδόπουλος.

Εννοείται λοιπόν τους πολιτικούς μετά την μεταπολίτευση, ή όχι; ξεκαθαρίστε το.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εννοώ μετά την μεταπολίτευση. Η έννοια μου γενικώς ήταν ότι και από πολιτικής πλευράς έγιναν σφάλματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν εννοείται πάντως τους πολιτικούς, μετά τη μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εννοώ τέτοιο πράγμα, γιατί δεν είμαι ασχόδιος να το πώ. Υπήρξα απολιτικός. Δεν ανακατευόμουν με την πολιτική.

Μιλώ σαν Έλληνα πολίτη και νομίζω ότι έγιναν και πολιτικά σφάλματα.

3/1 Α ΜΗ 16-12-1986

40

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα δεν θεωρείτε υπεύθυνους, ούτε τους πολιτικούς προ του 1967.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι η αποστολή της μεραρχίας ήταν, όχι μόνο πράξης σωφροσύνης, αλλά εθνικής ανάγκης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μη ξαναλέτε για αποστολή, η απόσυρση.

ΜΑΡΤΥΣ: Η αποστολή ήταν πράξη εθνική επιβαλλομένη. Την επιθυ-

Να είναι
για τους
Να είναι
«Δυναμική»

μιμούσαμε όλοι, γιατί ήταν ~~πράξη~~ ισχυρή και θα τους κοπανούσαμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιος ευθύνεται για την απόφαση της αποπομπής της μεραρχίας, αν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

Δεν μπορώ να πω. Θα μιλήσω γενικά ^{σαν} ένας οποιαδήποτε πολίτης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να σας διευκολύνω; Ο Μπονάνος σ' αυτό το αναγνωματάριο το οποίο κυκλοφόρησε, λέει ότι φταίει ο Μακάριος. Εσείς συμμερίζεστε την άποψη του Μπονάνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν ο Μπονάνος τότε.

Σας είπα ότι δεν ανακατευόμουν σ' αυτά τα πράγματα. Θέλετε τη γνώμη μου την προσωπική; Είπα και προχθές ότι ήταν λάθος εκ μέρους του Μακαρίου, που μας ξένισε και μας προκάλεσε οδύνη, το να αποσύρει τους Έλληνες αξιωματικούς.

Να είναι
για τους
Να είναι
«Δυναμική»

4/1 Α ΜΠ 16-12-1986

41

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό δεν έχει καμία σχέση με τη μεραρχία.

Κύριε πρόεδρε, παρακαλώ ό κ. μάρτυς απαντά σε άλλα θέματα.

Εγώ άλλα ερωτώ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πράγματι παρατήρησα και εγώ κ.

Κανίωτη ότι επεκτείνεστε και δεν περιμένετε την ερώτηση .

Αυτό αποβαίνει σε βάρος και της ερωτήσεως και της απαντήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, κ. πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τελευταία ερώτηση. Ποιός διέταξε την επιστροφή

του ΚΑΝΤΙΑ . Έσείς το λέτε ΡΕΘΥΜΝΟ, εγώ το λέω ΚΑΝΤΙΑ .

εν πάση περιπτώσει είναι το ίδιο σκάφος .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το ρώτησα και εγώ και είπα δεν γνωρίζει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα δεν γνωρίζω . Το διέταξε ο κ. Μιονάνος με τον

κ. Γκιζίκη να γυρίσει πίσω . Αυτό είπα.

Η)

W
 de

(Δ)

1/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16.12.86

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό θέλω. Αυτό ακριβώς είναι το ερωτημά μου.

Γιατί δεν το διέταξε το Ναυτικό. Δεν ήταν δουλειά του Ναυτικού

να διατάξει ένα σκάφος να γυρίσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι διότι το καράβι ήταν εμπορικό. Μέσα ήταν οργανωμένοι

οι φοιτητές με τους καταδρόμους και αυτό ήταν θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αλλά είχε όμως μέσα και κυβερνήτη του Ναυτικού.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Λιβανέ, η αποστολή ενισχύσεων ήταν τοιαύτης σοβαρότητας,

ώστε αρμόδιος ήταν ο ΑΕΔ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα γιατί το γύρισε πίσω, δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι το γύρισε πίσω διότι είπαν ότι υπήρχαν εκεί
τα αντιτορπιλλικά και φοβηθήκανε.ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας παρακαλώ, κύριε μάτις. Είναι γνωστό ότι το
πλοίο αυτό όταν συνήντησε, κατά τις αναφορές, τα αντιτορπιλλικά, τα

σκάφη θα έλεγα εγώ-ήταν νύκτα. Υπάρχουν εδώ δύο Καύκωχοι. Θα σας

πουν και θα σας ενημερώσουν περί του ότι δεν είναι δυνατόν να

αναγνωριστεί μέσα στη νύκτα ο τύπος του σκάφους. Από δε το ραντάρ

θα δούνε μια κωκίδα. Μπορεί δια της κωκίδας να οριστεί ο τύπος του

σκάφους; Άρα πώς ο κύριος κυβερνήτης ανέφερε ότι είναι αντιτορπιλλι-

κά και κινδυνεύει και ο άλλος διέταξε από εδώ να γυρίσει πίσω;

Αν ήταν μέρα το καταλαβαίνω. Με την νύκτα, πώς έβλεπε ότι ήταν

2/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16-12-86

αντιτορπιλλικά,

43

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν ανέφερε τέτοιο πράγμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Έχω τις διαταγές.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε εκ'αυτού να πω κάτι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ίσως να μην είναι ακριβές, αλλά τώρα θυμήθηκα κάτι το οποίο ίσως διασφαλίζει κάπως την νεωτεριστική σας, κύριε Διβανέ.

Ο Αντισυνταγματάρχης Καλογιάννης, ο οποίος είναι ένας γενναίος αξιωματικός των καταδρομών και σωστός καθ'όλα, από πλευράς ήθους, μου είπε το εξής, όταν επέστρεψε.

Κατά την διάρκεια του πλου, ο Πλοίαρχος του Πολεμικού Ναυτικού, ο επιστρατευθείς ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Ο Ζούλιας ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ζούλιας. Έλεγε στο καρτέ μέσα, σ'όλους και στους αξιωματικούς: " Παιδιά έχουμε 95% ποσοστό να μην φθάσουμε και 5% να φθάσουμε." Ο δε νεαρός πλοίαρχος του πλοίου απήντησε. Αυτό επαναλαμβάνω, μου το ανέφερε ο Καλογιάννης και το θυμάμαι τώρα. Απήντησε: " Θα φθάσουμε στην Κύπρο και αν τυχόν συναντήσω τούρκικο αντιτορπιλλικό θα το εμβολίσω." Το ενθυμούμαι τώρα αυτό. Ήταν νεαρός, είχε ενθουσια

Η
από
[Signature]

3/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16.12.86

44

σμό πολύ, αλλά μου το ανέφερε ο κύριος Καλογιάννης, ο οποίος ήταν και γνωστός μου από τον Έβρο επάνω όπου έχουμε συνυπηρετήσει. Και επειδή ξέρω ότι πρόκειται περί θετικού και σοβαρού προσώπου, το πιστεύω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δεν έχω άλλη ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείτε ο κύριος Περράκης να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πέστε μου κύριε μάρτυς, τι ξέρετε για την εμφάνιση των στρατευμάτων Βαρσοβίας στα βόρεια σύνορα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν θέμα κυρίως της ΚΥΠ αυτό. Δεν είχαμε επικοινωνία.

Ελέχθη τότε ότι παρατηρούνται ορισμένες κινήσεις, μια αεροπορική ένταση αουνήθης, η οποία σημαίνει ότι υπάρχει κάποια υποψία απειλής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Από πού ξεκίνησε αυτή η εκτίμηση, αυτή η πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω. Αυτή την πληροφορία την μεταβίβασε η ΚΥΠ.

Εγώ εκεί είχα επιχειρησιακές σχέσεις. Δεν είχα άλλες σχέσεις.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πείτε μου. Ο Σίσκο έκανε την κουβέντα εδώ πέρα.

Είπατε ότι εγγυήσεις δεν έδωσε στη κουβέντα που κάνανε, ότι ξέρετε μη φοβάστε οι Τούρκοι δεν παρεμβαίνουν. Παρά ταύτα υπήρξε αυτή η

Handwritten signature and initials.

4/1 ΠΓ (Γ.Π.) 16.12.86

45

γνωστή συμπεριφορά της Ελληνικής Ηγεσίας. Ο Σίσκο δεν έδωσε εγγυήσεις. Μήπως έδωσε κάποιος άλλος, εκτός από τον Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί εγγυήσεις δηλαδή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ότι δεν πρόκειται να παρέμβει η Τουρκία στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα. Σας είπα τι είπε ο Σίσκο. Δεν είπε ότι δεν θα παρέμβουν οι Τούρκοι. Σας είπα, ότι είδα μια φορά τον Σίσκο. Ούτε έμαθα ότι γύρισε εδώ. Μετά το έμαθα.

(v)

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

(Handwritten mark)

(H)

1/2 ν (Π.Δ.)

16.12.86

46

Μετά από 5-6 μέρες, μου είπε κάποιος τυχαίως ότι, ξέρεις, ξανάηθε ο Νίσκο και κουβεντιάσε με τον Αραπάκη. Μάλιστα του είπα τί δουλειά έχει ο Αραπάκης και κουβεντιάσει με τον Νίσκο, αυτός είναι αρχηγός του Ναυτικού. Μου είπε ότι κάτι μεσαλάβησε κ.λ.π.

Γεγάλα ήσαν
36
δεν έχω ιδέα. Μία φορά [†]ως βιερμηνεύς, όπου ήταν και ορισμένοι

24
άλλοι πρόσβειο κ.λ.π.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Χανιύτη, πώς μπορούμε να μάθουμε, αυτή τη περίοδο ποιοί στρατιωτικοί ή πολίτες συνεργάζονταν με ξένες μυστικές υπηρεσίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι αρμόδιος. Νομίζω αρμόδια είναι η ΚΥΠ γι' αυτό. Εκείνη ήμασταν επιχειρησιακοί, φροντίζαμε για την εφαρμογή των σχεδίων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Η στρατιωτική ηγεσία του καιρού εκείνου, είχε άραγε σχέση με τις μυστικές υπηρεσίες άλλων χωρών, ή δεν είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν γνωρίζω τίποτε πάνω σ' αυτό, ότι είχαμε σχέσεις με μυστικές υπηρεσίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πείτε μου, το πλοίο "ΡΕΘΥΜΝΟ" και τα υκοβρύχια, αυτά που ξεχύθηκαν στη θάλασσα, όποια ήταν να πάνε στην Κύπρο, εκτιμάτε ότι ξεκίνησαν για να πάνε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ξεκίνησαν για να πάνε, σύμφωνα με τα σχέδια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τώρα, πείτε μου κάτι άλλο: Τον Ντενίση τον φέρανε

2/2 ν (Π.Δ.)

16.12.86

4P

εδώ πάνω, γιατί ήθελαν να κάνουν το πραξικόπημα και δεν τους έκανε εκεί κάτω. Ο στρατός, η ΕΛΔΥΚ αντικαθίσταται μια μέρα πριν την εισβολή με όλα τα γνωστά, να μην επανερχόμαστε. Ο κόσμος όλος την ξέρει αυτή την ιστορία και τα στρατεύματα που είχαν κάνει ασκήσεις αμυντικές, που γνώριζαν τον τόπο, την ώρα που οι Τούρκοι κάνουν επίθεση, είναι μέσα στα καράβια. Αυτό είναι πραγματικό γεγονός, δεν αμφισβητείται. Τι ερμηνεία έχετε σ' αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Για το θέμα της ΕΛΔΥΚ, κύριε Βουλευτά, δεν γνωρίζω. Έχω πληροφορίες ότι ήταν να γυρίσει πίσω, δηλαδή αντικαθίσταται, και μετά

~~γυρίσανε πίσω λόγω καταστάσεων.~~

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ, Επιβλέπων, γιατί είναι καθαρά στρατιωτικό ζήτημα.

Έχεις ένα στρατό έμπειρο, που ξέρει τουλάχιστον τα κατατόπια. Έχεις, αν μη τι άλλο, τις προετοιμασίες, τον αναβρασμό από πλευράς Τουρκίας και αναμένεις επίθεση. Τον Ντενίση τον αποσύρεις, γιατί λες ότι θα του χαλάσει το πραξικόπημα. Τους στρατιώτες γιατί τους φέρνεις στην Ελλάδα;

✓
 να δίνω
 γράφω
 Πέτσι λίστα
 να προσέχω
 ο Πέτσι
 να μείνει
 πρ
 πρ
 M

Πέτσι
 (Ω)

(2ν)

1/20 Β.Π. 16-12-86

48

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν λάθος αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Απλά λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν πολύ σοβαρό λάθος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το λέτε μόνο λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν αρμόδιος εγώ, δεν θυμάμαι καλά το θέμα. Η ΕΛΔΥΚ
κινείται βάσει διαταγών της ηγεσίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτά κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Βασιλείδη να λάβει
τον λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Στην κατάθεσή σας, κύριε πρόεδρε, δώσατε μεγάλη
σημασία στην αλλαγή των σχεδίων, μάλλον στην μη εφαρμογή των σχεδίων,
και πιο συγκεκριμένα στο ότι η ΕΛΔΥΚ, η κύρια αρ. πούμε δύναμη, αντί
να κινηθεί κατά του προγεφυρώματος εκινήθη για το κρόνελι για να μπο-
ρέσει να καθαρίσει το θήλακα της Αγίας. Επείς ως Αρχηγείο Ενόπλων
Δυνάμεων δεν είχατε συνεχή ενημέρωση για το τι σχεδιάζει να κάνει
το ΓΕΕΦ στην Κύπρο; Δηλαδή, στις 20 του μηνός, κατά τη διάρκεια της ημέ-
ρας δεν θα έπρεπε λογικά το ΛΕΔ να παρακολουθούσε το τι γίνεται κάτω
και να ξέρει ποιά θα είναι η κυρία επιχείρηση που θα γινόταν τη νύχτα

W
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

2/20 ΒΠ 16.12.86

48
 εκεί; Αν αυτό γινόταν τότε, πώς δεν παρονέβη το ΑΕΔ να σταματήσει ένα τόσο μεγάλο γεγονός που, όπως είπατε, έπαιξε σοβαρό λόγο στην έκβαση των επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι εγώ ήμουν πολύ χαμηλά στην ιεραρχία και ορισμένα πράγματα δεν τα θυμάμαι καλά. Εγώ γνωρίζω πάρα πολύ καλά και είναι γραμμένο σαφώς στην έκθεση ότι η ΕΛΔΥΚ προοριζότο να κάνει αντεπιθέσεις για την εξάλειψη του οποιουδήποτε προγεφυρώματος, όπως γινόταν. Αυτή ήταν η κυρία αποστολή τους. Τώρα πώς ενεπλάκη, αγκιστώση κλπ. στο θήλακα Δευκωσίας, αυτό δεν μπορώ να το πώ. Έχουν περάσει τόσα χρόνια και ειλικρινώς σας λέω δεν το θυμάμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Σύμφωνα, αλλά σας παρακαλώ, κύριε μάρτυς, να μου απαντήσετε στο συγκεκριμένο ερώτημα που σας έκανα. Για μια άλλη οποιαδήποτε επιχείρηση, οποτεδήποτε γίνεται, δεν θα πρέπει το ΑΕΔ, δεν λέω ως καύμα ο στρατηγός Χανιώτης, αλλά το ΑΕΔ λογικά δεν πρέπει να παρακολουθεί τις επιχειρήσεις και μάλιστα την Νο 1 επιχείρηση ώστε να έχει τη δυνατότητα να πει, τι πάτε να κάνετε εσείς εδώ πέρα, καθώς εγκαταλείπετε το θαλάσσιο προγεφύρωμα κλπ.; Είναι σωστό αυτό ή δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω, στη συγκεκριμένη περίπτωση οι επιχειρήσεις έγιναν ως εξής: Κατόπιν απόφασης της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων εμείς

α
 Βασιλιάς

3/20

ΒΠ

16.12.86

50
 μεταβιβάσαμε τις εντολές τους, τους υπενθυμίσαμε και τους εισηγού-
 μεθα την εφαρμογή των σχεδίων. Διαδραματίστηκαν πάρα πολλά γεγονότα
 και στον Αττίλα Ι και στον Αττίλα ΙΙ. Δηλαδή, έγινε ένας υποχωρητικός
 κλιγμός του οποίου βοηθήσαμε και μεις από πάνω, λόγω των ιδιομορφιών,
 μας έλεγαν π.χ. παρατηρείται μια κίνηση από εκεί. Για να μην απαγκι-
 στρωθούν τα τμήματα ή για να μην αποδεκατιστούν δίνουμε ορισμένες
 εντολές να γίνει κάποια ευθυγράμμιση του μετώπου. Απόδειξη ότι ο
 υποχωρητικός κλιγμός ο οποίος έγινε, και βοηθήσαμε και μεις από την

αίσουσα επιχειρήσεως έγινε χωρίς σοβαρές απώλειες των δυνάμεων. Δηλα-
 δή δεν έγιναν απαγκιστώσεις, δεν έγιναν αποδεκατισμοί. Μην ξεχνάτε
 ότι είχαν βγάλει οι Τούρκοι ένα σοφό άρματα και είχαν και την
 αεροπορία από πάνω. Τώρα έχουν περάσει τόσα χρόνια και ορισμένα πρά-
 γματα δεν τα θυμάμαι. Τότε ήμουν κλήρως ενήμερος της καταστάσεως.
 Τώρα πρέπει να έρθουν οι χάρτες μπροστά, να δω ποιός επενέβη, πώς
 έγινε η προσβολή στο κιδόνελι. Δεν θυμάμαι τι έγινε και φοβάμαι μήπως
 σας πω ανακρίβειες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΪΑΔΗΣ: Καλά κύριε κάρτυς, μου φτάνει αυτό.

Αναφερθήκατε προχθές στη βεβαιότητά σας, κατά κάποιο τρόπο,
 και σ' αυτό θα ήθελα να μπορούμε λίγο πιο βαθειά, ^{ότι} από την ώρα που οι
 Τούρκοι είχαν ξεκινήσει μια τόσο σοβαρή επιχείρηση στην Κύπρο, δεν

Γνώριζε
 για λίγο
 Μά γραφή
 Κ. Σ. Γκωθιόμο:
 η περίπτωση
 δικά γινόντα

ΑΤΤΙ
 Κ

Μ

Δικαιώ

Κ

4/20 ΒΠ 16.12.86

51
υπήρχε καμιά περίπτωση να γίνει κάτι ανάλογο στο Λιγαίο, σε κάποιο
άλλο νησί μικρό ή μεγάλο. Αν κατάλαβα καλά περίπου αυτό είπατε.

(Αβελίωφ
(2ΔΚ))

(20)

1/2AK (Ε.Σ.) 16.12.1986

52
 Για να μπόουμε λίγο πιο βαθειά εδώ, θα μπορούσατε να μας πείτε, τις ημέρες εκείνες, με ποσοστά και στο περίπου, στην Κύπρο, τί ποσοστό αποβατηγού τους δυναμικού είχαν χρησιμοποιήσει οι Τούρκοι και δεύτερον, τί ποσοστό ναυτικών πολεμικών μονάδων είχαν χρησιμοποιήσει στην Κύπρο και τί, επομένως, τους περίσσευε για αλλού; Και το ίδιο για την Αεροπορία. Για τις στρατιωτικές μονάδες δε ρωτώ, γιατί στην Κύπρο είχαν χρησιμοποιήσει ελάχιστες Μονάδες. Βέβαια, είναι πολλά τα χρόνια, αλλά να μας πείτε, περίπου, ό,τι μπορείτε να θυμηθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα προχθές, ότι η προσωπική μου εκτίμηση, ~~χρησιμοποιήσαν~~
~~να έχει καμιά επίπτωση στις επιχειρήσεις~~, ήταν ότι οι Τούρκοι
 χρησιμοποίησαν στην Κύπρο, όλο το επίλεκτο δυναμικό τους, Από πλευ-
 ράς Στρατού είχαν ένα-δύο Συντάγματα Αλεξιπτωτιστών, επίλεκτες
 δυνάμεις, τα έριξαν εκεί. Είχαν επίλεκτες μονάδες, καλά εκπαιδευ-
 μένες, εξοπλισμένες πλήρως και ενεπλάκησαν στη μάχη της Κύπρου.
 Είχαν τους καλύτερους πιλότους στα αεροπλάνα, που χρησιμοποιούσαν
 στη Κύπρο. Ναυτικές Μονάδες αρκετές. Άσχετα αν είχαν πιάσει τέτοια
 σύγχυση, που βύθισαν, όπως ξέρωτε, το δικό τους αντιτορπιλικό.
 Σε τέτοια, δηλαδή, μαχητική απόδοση, είχαν κατά τη γνώμη μου.

Εν πάση περιπτώσει, όμως, χρησιμοποίησαν τις επίλεκτες Μονάδες
 τους. Και η γνώμη μου είναι, ότι τότε, δεδομένου ότι όλο το δυναμικό

να διαγραφεί
 2 κτλ
 18/11

20/11

11
 20/11

2/2ΑΚ (Ε.Τ.) 16.12.1986

53

τους είχαε εμπλακεί στη Κύπρο, δεν μπορούσε να ανοιχτεί ένα μέτωπο από του Έβρου-νήσοι του Αιγαίου, μέχρι τη Κύπρο. Είναι, δηλαδή, όπως ξέρετε και σείς, από αεροναυτικές επιχειρήσεις, κάτι το πολύ δύσκολο, ιδιαίτερα για τους Τούρκους. Οι Αμερικάνοι μπορεί να έκαναν τέτοιο ευρύ μέτωπο, διότι είχανε μέσα αποβατηγά, πολλά, έχουν αεροπορία, έχουν πεζοναύτες. Αυτή είναι η προσωπική μου εκτίμηση. Και από αυτό έβγαλα το συμπέρασμα ότι ε - δεν έπρεπε να αποσυρ⁵ούν τα 2 υποβρύχια. Θα έκαναν δουλειά κάτω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Στοατηγέ παρεκάλεσα, λίγο πιο συγκεκριμένα. Θυμιάθε τι ποσοστό της αποβατικής τους δυνάμεως χρησιμοποίησαν στην Κύπρο και τι παρέμεινε στο Αιγαίο; Ποσοστό, περίπου. Το ίδιο για την Αεροπορία, και για το Πολεμικό Ναυτικό. Μόνον αυτά. Θυμιάθε τίποτα τέτοιο; Διότι έχει σημασία αυτό, στην εκτίμηση και στην γνώμη των οποίων λέτε.

Μόνον ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως έχει σημασία, αλλά, δεν είναι δική μου γνώμη αυτή, είναι δική μου και όλων των Επιτελών που ήταν εκεί, γιατί το συζητήσαμε αυτό το πρόγραμμα, διότι σας είπα ότι αντέδρασα σ' αυτό και αντέδρασαν και οι αξιωματικοί και λυπήθηκαν πολύ, γι' αυτό το γεγονός που έγινε και για όλα τα περιστατικά, που δεν εστάλησαν εκεί ενισχύσεις. Είχαμε ένα ψυχικό κώματο από αυτή την υπόθεση, που δεν εμφάνι-

3/2ΛΚ (Ε.Σ.) 16.12.1986

54

μοσαν τα σχέδια όλοι οι Επιτελείς, όχι μόνον εγώ.

Ευγκεκριμένο ποσοστό δε θυμάμαι. Ξέρω ότι ήταν επίλεκτο δυναμικό και μεγάλο ποσοστό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Λέτε, 6 ώρες καθυστέρησαν τα υποβρύχια να φύγουν.

Πως το καταλαβαίνετε αυτό; Και δεύτερον, είπατε ότι τα υποβρύχια

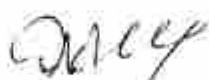
έφθασαν μέχρι την Αμοργό και όταν ήσαν εκεί, διετάχθησαν να επιστρέ-

ψουν. Να πίνε πού; Στο Ναύσταθμο, δηλαδή; Και πήγανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω και νομίζω ότι είναι γραμμένο αυτό στην έκθεση, ότι τα υποβρύχια καθυστέρησαν να ξεκινήσουν από τον Ναύσταθμο και δεύτερον, δεν έφθασαν χαμηλά εκεί στην Κύπρο, αλλά περίπου στο ύψος της Αμοργού και από εκεί διετάχθησαν να επιστρέψουν. Πού, δε θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Διασοκάτη να λάβει

το λόγο.

(ΕΕ)

(ΑΚ)

1/1 ΕΖ (Α.Δ) 16.12.86

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Κύριε μάρτυς, νόμιμη εξουσία στην Κύπρο ήταν ο Μακάριος. Πολύ προηγουμένως έγιναν απόπειρες εναντίον του Μακαρίου και όπως είπατε έγιναν και κλοπές οπλισμού από την ΕΟΚΑ Β' και από ορισμένους έφεδρους. Ο Μακάριος εδίκαιούτο και υποχρεούτο να αμυνθεί γι' αυτά τα ποία έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχιεπίσκοπος νομίζω ότι είχε προβλήματα. Ήταν ο νόμιμος αρχηγός του κότους και καμμία απολύτως απόπειρα δεν έπρεπε να γίνει εναντίον του. Αυτό το τονίζω εμφαντικά. Αλλά ότι σε ορισμένα πράγματα, κατά τη γνώμη μου σας είπα, χωρίς αυτό να επηρεάζει τις επιχειρήσεις, διότι δεν ανεμείχθην σας λένω στα πραξικοπήματα, ούτε σ' αυτές τις απόπειρες, ούτε σ' αυτές τις δολοφονίες, κατά τη γνώμη μου έκανε ορισμένα πράγματα τα οποία αποδυνάμωναν την άμυνα της Κύπρου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εγώ θέλω να μου πείτε συγκεκριμένα: Σαν νόμιμη εξουσία δικαιούταν και έπρεπε να πάρει τα μέτρα προστασίας του;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Τα μέτρα προστασίας, ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Η Ελλάδα ήταν εγγυητρια δύναμη στην Κύπρο.

δηλαδή τί πάει να πει αυτό; Προστασία του νομίμου πολιτεύματος, της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής ανεξαρτησίας; Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τώρα το πραξικόπημα, εκ του αποτελέσματος ήταν

2/1 ΕΣ (Α.Δ) 16.12.86

56

εγκληματικό, ήταν προδοτικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είσαθε επιτελικός αξιωματικός. Νομίζω είπατε ότι το πραξικόπημα παρέλυσε και αποδυνάμωσε την άμυνα της Κύπρου.

Και ερωτώ: Όταν γίνεται μία εμβολή, μία επίθεση, πρώτον, το κέντρο, η Αθήνα, υποχρεούται αμέσως να εκδίδει και να στέλνει τις ανάλογες διαταγές και να δίνει τη σχετική βοήθεια που υποχρεούται να δώσει;

Και δεύτερον, τα εντεταλμένα όργανα που είναι στην Κύπρο υποχρεούνται αμέσως, όταν υφίσταται επίθεση, να αμύνονται και να αντεπεξίθονται εναντίον του εισβολέως και να εφαρμόζουν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αν δεν το κάνουν αυτό, είτε οι μεν, είτε οι δε, διαπράττουν παράβαση που προβλέπεται και από τον στρατιωτικό ποινικό κώδικα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο ερώτημά σας ποιο ήταν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ότι το κέντρο, η Αθήνα που είχε ορισμένες υποχρεώσεις για την Κύπρο, όταν γίνεται μία επίθεση υποχρεούται να στέλνει τις ανάλογες διαταγές. Το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων σαν παράδειγμα, ο Μπονάνος, πρέπει αμέσως να στέλνει τις διαταγές και τις κατευθύνσεις των δυνάμεων στην Κύπρο που ήλεγχε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Αλλά έγιναν ορισμένα επιχειρησιακά λάθη.

3/1 ΕΣ (Α.Δ) 16.12.86

5P
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Θα το βρούμε τι έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι πολιτική διάφορος σε ορισμένα πράγματα, δεν ξέρω αν προβλέπεται τώρα από τον ποινικό κώδικα. Δεν μπορώ να σας πω, δεν είμαι δικαστικός, δεν είμαι αρμόδιος, αλλά ξέρω ότι έγιναν σοβαρά λάθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αν ξέρετε τη σχετική βοήθεια υποβρυχίων, αεροπλάνων, αρμάτων, έπρεπε και υποχρεούμασταν να στείλουμε από δω:

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και δεύτερον, αν ξέρετε: Οι Τούρκοι τότε είχαν τα σύγχρονα υποβρύχια που είχαμε εμείς -άλλωστε το είπατε- ή τα σύγχρονα μεροπλάνα που είχαμε εμείς:

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συνεπώς, εάν εστέλυτο από δω η βοήθεια και εάν εκεί υπήρχε ετοιμότητα, το αποτέλεσμα ενάντια στην εισβολή θα ήταν καλύτερο:

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, το τόνισα και την προηγούμενη φορά, θα ήταν πολύ καλύτερο. Δεν φτάνω μέχρι του σημείου να πω ότι θα πετάγαμε τους Τούρκους στη θάλασσα, αλλά τουλάχιστον θα τους συγκρατούσαμε σεμιά γραμμή, διότι ο Πενταδάκτυλος φερ'ειπείν, αν το ξέρετε, που καλύπτει την Κωφίνεια, είναι ένα ισχυρότατο έρρεισμα. Συνεπώς, αν πήγαιναν οι ενισχύσεις, και θα επιφέραμε σημαντικές απώλειες και μια τιμητική ιστορία θα είχαμε

M
: 2/1/87

AE

4/1 ΕΣ Α.Δ) 16.12.86

58

σαν Έλληνες -διότι όλοι έχουμε διαβάσει ιστορία και έχουμε συνειδη-
τοποιήσει την ιστορία μας- και θα γινόταν κάτι καλύτερο. Και σας
ανέφερα κατ'επανάληψη: Εμείς στο Επιτελείο όλοι οι αξιωματικοί μετ'
επιμονής θέλαμε να εφαρμοστούν τα σχέδια. Δεν είναι ασομοδιότης μας
ούτε ευδόνη μας γιατί δεν εφαρμόστησαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΦΟΚΑΠΗΣ: Και όταν ληφθεί υπόψη το έμψυχο ελληνικό δυνα-
μικό σε σύγκριση με το τουρκικό θα είχαμε καλύτερο αποτέλεσμα δύο
φορές:

(Ο)

ΕΖ 1/1 0 ΧΜ 16.12.86

59
 ΜΑΡΤΥΣ: Επ αυτού θέλω να σας πω το εξής, από τις αναφορές που είχαμε και επειδή ο αδελφός μου ήταν στην Κύπρο αξιωματικός καταδρομών. Κατ αρχήν οι Τούρκοι δεν πολεμάνε τη νύχτα, σταματάνε εκεί που είναι. Εμείς - 35 χρόνια είμαι στο πεζικό - είμαστε εκπαιδευμένοι στο νυχτερινό αγώνα. Τόσο οι μονάδες καταδρομών όσο και οι μονάδες πεζικού έχουμε προγράμματα εκπαίδευσως νυχτερινού αγώνος.

Δεύτερο, υπευθύνως σας λέω, επειδή έχω οργανώσει αρκετές ασκήσεις εθνικές και του ΝΑΤΟ, ως επιτελής και έχω πάει και παρατηρητής με το ΝΑΤΟ σε Τουρκικές ασκήσεις, σας λέω ότι η ανωτερότης των Ελληνικών στρατευμάτων, εν σχέσει με τα Τουρκικά, είναι πολύ μεγάλη.

Αυτό το λένε Γερμανοί παρατηρητές, Άγγλοι, Ολλανδοί. Δηλαδή το έχουν διαπιστώσει και δεν το λέω εγώ διότι θέλω να κάνω τον υπερέλληνα.
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και γι' αυτόν τον λόγο το αποτέλεσμα θα ήταν καλύτερο υπέρ των Ελλήνων;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είπατε ότι διψήθουνε ο Ιωαννίδης και ορισμένοι κατώτεροι αξιωματικοί που ήταν στον πρώτο όροφο του αρχηγείου στρατού. Διερωτώμαι καλύτερα τι έκαναν οι ανώτεροι αξιωματικοί; Τι έκανε ο Μπονάνος; Πώς ανεχόταν ο Μπονάνος ένα κατώτερο ταξίφαρχο να τον

2/1 Ο ΧΜ 16.12.86

60

κατευθύνει και πώς ανεχόταν ορισμένους κατώτερους αξιωματικούς του πρώτου ορόφου να τους διευθύνουν; Γιατί δεν τους έδειραν; γιατί δεν τους παρότρυναν; Μήπως ο Μπανάνος και η παρέα του ήταν και αυτοί μαζί με το καθεστώς και όλοι μαζί τα απέφαιναν αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο αρχηγείο στρατού υπήρχε αρχηγός και υπήρχαν 2 υπαρχηγοί αντιστράτηγοι, και γινόταν αυτή η σύσκεψη. Αλλά σε μία τέτοια κατάσταση, στα πραξικοπήματα κλπ, ξέρετε ότι υπάρχει μία μικρή ομάδα και ολόκληρος ο στρατός, όλη η δύναμη, όλοι οι στρατηγοί δεν μπορούν να επέμβουν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή, αν κατάλαβα καλά η έννομη τάξη και η ιεραρχία στο στράτευμα είχαν καταλυθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Η ιεραρχία είχε καταργηθεί μετά το πραξικόπημα τελείως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τώρα έχω ένα ερώτημα, τίς πταεί; για το πραξικόπημα και το προδοτικό αποτέλεσμα ότι το 37% του ελεύθερου μέρους της Κύπρου διακατέχεται από τις ορδές του ΑΤΤΙΛΑ. Γιατί ολιγόωρσαν αυτό που λέξε η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, κυρίως οι ιθύνοντες των Αθηνών; Άπο μόνοι τους ή μήπως τυχόν τους υπόσχονταν ξένοι και ειδικότερα οι Αμερικανοί αυτοσυγκρατηθήτε, δεν θα γίνει τίποτε, και τους γέλασαν; Γιατί για μας είναι δεδομένο

Handwritten signatures and initials:
 W
 2/1/86
 JH

3/1 Ο 16.12.86

61
 ότι από την Κύπρο τους έλεγαν, έρχονται, επιβιβάστηκαν, αποβιβάζονται
 Τι θα κάνουμε; Και από εδώ είναι δεδομένο για μας ότι τους έλεγαν,
 αυτοσυγκράτηση, μπλόφα είναι, άσκηση είναι. Πάνω σ αυτό, μοναχοί τους
 αυτοί οι άνθρωποι έβαλαν στο μυαλό τους αυτή την τακτική και έκαναν
 αυτές τις παραλήψεις ή τους είχαν δώσει θρισμαμένες υποσχέσεις οι
 Αμερικάνοι και μετά τους γέλασαν; Τι λέτε πάνω σ αυτό. Ποιά είναι
 η γνώμη σας σαν επιτελικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ήμουν στην 7η σκάλα της ιεραρχίας, χαμηλά. Δεν μπορώ να
 πώ ότι τους υπαγόρευσαν. Πώς να τα ξέρω αυτά; Δεν τα ξέρω. Εγώ ήμουν
 αυστηρά υπηρεσιακός. Εκεί στην αίθουσα επιχειρήσεων : : παίρναμε
 σήματα, ενημερώναμε, παίρναμε εντολές. Και προσπάθησα, κατά το μέτρο
 των δυνάμεών μου, γιατί δεν είμαι και YES MAN να εφαρμόσουμε τα σχέ
 δια. Από εκεί και πέρα από που υπεκινήθησαν αυτοί να κάνουν θρισμαμένα
 σοβαρά, εγκληματικά λάθη, αυτό δεν το ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ ΔΙΑΦΟΚΑΠΗΣ: Με το επιχείρημα της λογικής τώρα, το σκοπό
 θέλω να επιστρατεύσετε η λύση μιας διπλής ένωσης, μιας διχοτόμησης,
 κομμάτι με την Ελλάδα, κομμάτι με την Τουρκία συνέφερε τους Αμερι
 κανούς για να ελέγχουν καλύτερα την περιοχή;

(Ο) 1/1 σ (Θ.Σ.) 16-12-86

62

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) . Κύριε συνάδελφε, έχετε υπερβεί το χρόνο σας αισθητά .

ΜΑΡΤΥΣ . Οι περισσότεροι Έλληνες αξιωματικοί για να σας πω την αλήθεια , οι κατώτεροι , από το βαθμό του λοχαγού ακόμη, θέλαμε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Όλοι τη θέλαμε , Άλλο το ένα, άλλο το άλλο .

ΜΑΡΤΥΣ . Το αδιχτόμησπ ήταν για μας η εσχάτη λύση^ε την ξέραμε .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ . Άλλο εμείς , άλλο οι άλλων , αι βουλαί .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) . Παισκαλώ του κ. Ζαΐμη να λάβει το λόγο .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Επικτηνέ, θα σας κάνω και αω δυο τρεις ερωτήσεις, πολύ σύντομες .

Είχαν γίνει μερικές συσκέψεις στο Υπουργείο Εξωτερικών πριν από το πραξικόπημα στην Κύπρο, στις οποίες συμμετείχατε . Υπάρχουν και πρακτικά . Θα ήθελα να σας ρωτήσω, εάν σε μια από αυτές τις συσκέψεις είχατε πει χαρακτηριστικά , δεν το έχουν γράψει στα πρακτικά αλλά μου το ανέφεραν 2-3 διπλωμάτες που συμμετείχαν στη σύσκεψη , ότι

« μην ανησυχείτε σε 5'λεπτά μπορούμε να είμαστε στην Κωνσταντινούπολη »

και κοιτάζατε χαρακτηριστικά το ρολόι σας . Είναι αλήθεια αυτό ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι μύθος, κύριε Βουλευτά . Έχω μία επαγγελματική ~~κατά~~^ε

ε^ε για κωφασί για λήη
Να γραφή
καταρτίση

2/1 σ (Θ.Σ.) 16-12-86

63

~~συνεδρ~~ 35 ετών ...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Αρκεί. Σας ρώτησα, μου είπατε, είναι μύθος, εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω και άλλους μύθους τους οποίους είπαν αυτοί οι κύριοι διπλωμάτες, χωρίς να γνωρίζουν καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπακαγιάννης): Οι κύριοι διπλωμάτες δεν είναι απλώς κύριοι διπλωμάτες, είναι και αυτοί υπηρεσιακοί παράγοντες του Υπουργείου Ξεωτερικών. Αν αρχίσουμε τώρα να λέμε οι κ.κ. στρατιωτικοί θα σας φαίνεται εσάς καλό; Δεν μπορούμε να λέμε, λοιπόν, οι κύριοι διπλωμάτες ειρωνικώς; Εσείς τουλάχιστον δεν πρέπει να το λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπακαγιάννης): Κύριε Ζαΐμη, παρακαλώ συνεχίστε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Είναι αλήθεια ότι σε μια απ'αυτές τις συσκέψεις είπατε ότι οι Τούρκοι δεν είναι δυνατόν να πατήσουν την Κύπρο, διότι οι δυνάμεις μας εκεί πέρα είναι ισχυρότερες, έχουμε μεγάλη δύναμη πυρός, πολύ μεγαλύτερη από την ιεραρχία που έφυγε και με διάφορες, δε λέω τη λέξη αληπιές, αλλά με διάφορους υπολογισμούς, αναβιβάζατε τις δυνάμεις στην Κύπρο σε 40.000 άνδρες, περιλαμβανομένων βεβαίως και των πολιτών που θα είχαν οπλισμό. Είναι αληθές ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Και μάλιστα εκπλήττομαι μ'αυτά. Άμα ήταν θα το γράφα

Αν
Ζαΐμη

ΑΒ

3/1 σ (Θ.Σ.) 16-12-86

64

στα πρακτικά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ: Μην εκπλήξεστε γιατί και οι διπλωμάτες εκπλήττονται με ορισμένους από σας .

ΜΑΡΤΥΣ . Είπα προηγουμένως διπλωμάτες, γιατί κάποιος διπλωμάτης ήμουν. Πάρα πολύ ενήμερος να συνοδεύσω τον κ. Μαύρο και ανευθύνως, χωρίς να ξέρει, πήγε και είπε κάποιος στον κ. Αβέρωφ, αυτά γίνονται στην Ελλάδα, ότι ο Χανιώτης είναι στη χούντα μην του στέλνεται, χωρίς να γνωρίζει. Εν τω μεταξύ εγώ ήμουν πλήρως ενήμερος με την κατάσταση, κύριε βουλευτά, και δεν υπήρξα ποτέ στην χούντα .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ . Δεν ρώτησα τέτοια πράγματα .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτά λέγαμε ανευθύνως και χωρίς να ξέρουμε .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ . Δεν σας είπα περί χούντας . Δεν σας ρώτησα αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν είπα τέτοια πράγματα καθόλου, Ότι είπα ήταν γραμμένο στα πρακτικά .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ . Να λέτε όχι και τελείωσε .

Έχετε υπόψη σας από τη θέση σας — είχατε μια πολύ σημαντική θέση στο επιτελείο όταν έγιναν όλα αυτά στην Κύπρο—εάν προ της αποβίσεως ή αποβιβάσεως των Τούρκων οι δυνάμεις μας εκεί πέρα είχαν διαλυθεί γιατί ο ένας κυνηγούσε τον άλλον ; Το ξέρατε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Έγινε μια αναδιάρθρωση λόγω προεικοπήματος, η οποία ήταν εις

ΣΜ/

4/1 σ (θ.Σ.) 16-12-86

Βάρος των σχεδίων : 65

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ . Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπισσαγιάννης), Ο κύριος Παλίδης έχει το λόγο .

3 . Δ. Μ. Παλίδης

(σ)

1/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

66

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Είστε είσαοθε σε τέτοια θέση που υποθέτω ότι γνωρίζατε τουλάχιστον στο ανώτατο επίπεδο τις σχέσεις των πρωταγωνιστών στο Επιτελείο ποιες ήταν. Οι σχέσεις Ιωαννίδη Μπονάνου ποιές εμφανίζοντο να είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι δεν γνωρίζω τίποτα απ' αυτά ούτε είχα συμμετάσχει σε μία σύσκεψη. Μας είχαν αποκλείσει εμάς του Επιτελείου τους αξιωματικούς...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Φοβάμαι ότι δεν καταλάβατε τι σας ερώτησα και παρακαλώ προσέξτε με διότι εγώ σας προσέχω συνεχώς.

Ιωαννίδης το νούμερο 1 στηνουαία. Ναι ή όχι; Το παρεδέχθητε κατ'επανάληψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ασφαλώς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρακαλώ πείτε μου ο αρχιστράτηγος ο Μπονάνος απέναντί του πως εφέρετο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω, δεν είχα καμμία σχέση μ' αυτούς εγώ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εν τάξει δεν είχατε σχέση το δέχομαι παρά το περίεργο της υποθέσεως, πρέπει να το υπογραμμίσω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι καθόλου περίεργο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Για μένα είναι περίεργο.

Να
προσέξω
«έναν 13»
Ιωάννη
που ήταν
παραπλανητής
ν.κ. 86

Handwritten signature or initials.

Handwritten signature or initials.

Handwritten signature or initials.

Handwritten signature or initials.

2/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

67
 ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου περιέργοι ότι σας είπα τεχνικό, γιατί δεν

 Εξέρετε τον μηχανισμό γι' αυτό λέτε περίεργο. Ο μηχανισμός εκεί πέρα είναι ότι υπάρχει αρχηγός, υπάρχει υπαρχηγός, υπάρχουν κλαδάρες. Δεν ήμουνα μόνο εγώ κλαδάρης. Υπάρχουν υποπτεράρχοι, υποναύαρχοι κλαδάρες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αρχηγός του α' κλάδου με το Α2 στα χέρια και δεν εξέρετε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να εξέρω; Για τον Ιωαννίδη κλπ; Δεν ανακατευόμουν εγώ σε τέτοια πράγματα. Ότι εξέρω το κατέθεσα, κύριε βουλευτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παγορόπουλε, αφήστε τον κύριο Παυλίδη να συνεχίσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εξέρω τίποτα από όλα αυτά, ρωτήστε όλους τους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε μάρτυς, απαντάτε στον κύριο Παυλίδη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εξοάτε σε αντίφαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε καμμία αντίφαση δεν έπεσα. Να μου πείτε συγκεκριμένα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πρέπει να παρατηρήσω ότι ο κύριος μάρτυς έχει την αίσθηση ότι κατηγορείται.

 Κύριε μάρτυς δεν κατηγορείστε, βρετάξεστε. Εμείς από σας κάποιες πληροφορίες θέλουμε να αντιλήσομε. Εγώ προσωπικά τί θέλω να μάθω από

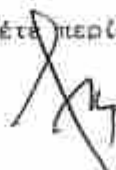
3/2 Σ (Σ.Κ.) 16.12.86

σας:

68

Στον χώρο που εκινείσθε, 10 χρόνια μέσα στα Επιτελεία, ένα κομμάτι απ' αυτά τα 10 χρόνια σημαντικό στο πρώτο περίπου που είσασθε, στον χώρο που ο αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων λειτουργεί, έχοντας τον άορατο δικτάτορα κλάϊ του, ποιες ήταν οι σχέσεις; Δεν διαπιστώσατε τίποτα; Δεν κουβεντιάξετε αξιωματικούς; Σεις αρχηγός του α' κλάδου να μας μεταδώσετε την ατμόσφαιρα περίπου πώς διεμορφώθη. Τι ήταν εκείνο που εσάς σας εντυπωσίασε στις επαφές που είχατε; Να βοηθήσετε την επιτροπή ζητούμε. Δεν κατηγορούμε. Παρακαλώ αυτό να γίνει σαφές και όλοι οι συνάδελφοι μ' αυτό το πνεύμα έκαναν τις ερωτήσεις. Μας δίδετε την εντύπωση του ενόχου. Με συγχωρείτε πούσας το λέγω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου μιλάτε επειδή μου είπατε, περίεργο, προηγουμένως δεν είσα-
σθε εδώ νομίζω απήντησα στην ερώτηση. Γιατί με ρώτησε μου φαίνεται ο κύριος Βαρθιτσιώτης και μου είπε ποιος είναι ο μηχανισμός. Σας λέω είμαστε τεχνικοί και στο Αρχηγείο Στρατού και στο Αρχηγείο Αεροπορίας αξιωματικοί καριέρας και κατείχαμε τα πόστα λόγω προσόντων, λόγω του ότι είχαμε ορισμένες γνώσεις, λόγω του ότι ξέραμε τα θέματα του ΝΑΤΟ κλπ και δεν είχαμε σχέση με ιδιαίτερες ομάδες. Σας απήντησα προηγου-
μένως γιατί μου λέτε περίεργο.

4/2 [(Σ.Κ.) 16.12.86

69

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Και εμένα περίεργο μου φαίνεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρω περίεργο σας φαίνεται. Σας λέω ρωτήστε όλους τους αξιωματικούς, τους 30, αν ο Χανιώτης είχε καμιά σχέση μ' αυτούς. Ρωτήστε τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άλλοι που ήλθαν εδώ σας έχω στο επίκεντρο των εξελίξεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Παπανικολάου...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιος Παπανικολάου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάννης): Παρακαλώ κύριε Κάππο και εσάς κύριε Δασκαλάκη, ερωτά ο κύριος Παυλίδης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να επέμβετε πράγματι για να μπει μία σειρά στις εργασίες μας.

Κύριε μάστορ 2, 3 ερωτήσεις θακάνω και τίποτα περισσότερα.

Επαναλαμβάνω πάντως πληροφορία απλώς ζητώ.

Σεις σ' όλη αυτήν τη ναιτιμόσφαιρα που δημιουργήθηκε μετά την εισβολή ποια θέση είχατε; Να εμπλακούμε σε πόλεμο ή να μην εμπλακούμε με την Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα την θέση να εναρμοσθούν τα σχέδια και αυτό είναι γνωστό και στους 30 αξιωματικούς. Τώρα αν βρίσκεται ένας και λέει

5/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

----- 70
αυτή τη κουβέντα στους διαδρόμους, δεν ξέρω τι είναι. Υπάρχουν και
γραμμένα όλα και τα γνωρίζουν οι αξιωματικοί. Αν η εφαρμογή των
σχεδίων μας έφερνε σε κάποια εμπλοκή με την Τουρκία και σ' αυτό αφήντη-
σα προηγουμένως, κύριε Βουλευτά.

(2)

(25)

1/ Ζ. Β.Σ. 16-12-86

71
 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Χωρίς να θεωρώ ηγήγ επακριβούς αλήθειας το βιβλίο του Μπονάνου, θέλω απλώς να μου απανήσετε, αν αυτό που ισχυρίζεται ότι μέχρι των απογευματινών ωρών της 20-7-74 ο Χανιώτης καιέτεροι μικρότερου βαθμού αξιωματικοί, προσπάθησαν να με ωθήσουν εις επίθεση κατά της Τουρκίας"...

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιός το είπε αυτό;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Το γράφει ο Μπονάνος, ... "δία του τεχνάσματος της διολγκώσεως των εκ Κύπρου πληροφοριών".

ΜΑΡΤΥΣ. Επ' αυτού δεν έβρω. Σας απαντώ τώρα. Όλη η κατάθεσή μου περιστρέφεται πάνω σ' αυτό το θέμα, ότι "ο Χανιώτης και οι περί αυτόν 30 αξιωματικοί...". Ρωτήστε τον συνταγματάρχη Γαροδία - σας αναφέρω ονόματα- τον συνταγματάρχη Πέπηα, τον συνταγματάρχη Κατσαδήμα, τους δύο αρχηγούς των ΜΕΟ, τον κ. Πολίτη και τον Ατζαμαλούκα, τον κ. υπαρχηγό. Η πολιτική μας ήταν να στεθαιμμενισχύσεις, όπως προσέβλεπαν τα σχέδια. Δεν θέλαμε πόλεμο με την Τουρκία. Δεν είμαστε πολεμοκάπηλοι. Θέλαμε την εφαρμογή του σχεδίου. Εάν αυτό δημιουργούσε κάποια εμπλοκή, είναι άλλο θέμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ευχαριστώ για την απάντηση. Το να ισχυριστεί πέντως, ένας αξιωματικός, κάποια στιγμή παρόμοια με αυτή που έζησατε μετά

2/2 Ζ. Β.Σ. 16-12-86

72

την Τουρκική εισβολή, ότι πιθανώς να πρέπει να κάμε και για πόλεμο, δεν είναι πολεμοκαπηλεία, είναι άποψη ενός ανώτατου αξιωματικού.

Είπατε προηγουμένως ότι έγιναν και πολιτικά σφάλματα, όχι μόνο στρατιωτικά. Τι ακριβώς εννοούσατε; Ποιά ήταν τα στρατιωτικά σφάλματα; 'Αν μπορείτε να τα απαριθμήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εννοούσα το εξής. Είναι γνώμη προσωπική δεν έχει καμμία σχέση με τον ρόλο μου εκεί πέρα. Απ' ότι γνωρίζω σαν Έλληνα πολίτη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Σαν Έλληνα πολίτη βεβαίως, αλλά ^{και} τέως ανώτατος αξιωματικός. Ποιά ήταν τα στρατιωτικά σφάλματα, κατά τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάρτε τη θεωρητική άποψη. Υπήρχε μια πολιτική ηγεία στον τόπο και η στρατιωτική ηγεσία ήταν από κάτω. Και η πολιτική ηγεσία έκανε τα σφάλματά της στο θέμα της Κύπρου. Δεν έγιναν μόνο στρατιωτικά σφάλματα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε μάρτυς, δεν παρακαλούθε. Ερώτηση ευθέως, στην παρατήρησή σας "πολιτικά σφάλματα και όχι μόνο στρατιωτικά" παραδέχεστε ότι έγιναν και στρατιωτικά. Ρωτώ, λοιπόν, για τα στρατιωτικά σφάλματα. Παρακαλώ απαριθμήστε αυτά τα στρατιωτικά σφάλματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας τα απαριθμήσω προς διαφώτιση της επιτροπής. Μαάλιστα

3/2 2. Β.Σ. 16-12-86

73

εδώ έχω γραμμένα τα εξής.

Τα ουσιώδη επιχειρησιακά λάθη στην μάχη της Κύπρου ήταν :

Πρώτο, η αποστέρηση από το ΓΕΕΦ του φυσικού αρχηγού του. Ούτος ήτο πλήρως γνώστης των σχεδίων και είχε το κύρος να εφαρμόσει τα σχέδια.

Δεύτερο, αποδιοργάνωση λόγω του πραξικοπήματος.

Τρίτο, η μη ενίσχυση της αμύνης με μονάδες και με αξιωματικούς της Κύπρου από το πραξικόπημα μέχρι την εισβολή.

Τέτατο, η μη εφαρμογή των σχεδίων, που προέβλεπαν ενισχύσεις στρατού ναυτικού αεροπορίας.

Ακόμα και η διαταγή της επιστροφής του πλοίου "ΡΕΘΥΜΝΟ" με έμπορο τάγμα και κυπρίους φοιτητές οργανωμένους σε λόχους, είναι ενδεικτικό γεγονός ότι η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία ήταν διστακτική και δεν ανέλαβε κινδύνους. Ένας πόλεμος για την εθνική τιμή, όπως ήταν στην περίπτωση της Κύπρου, απαιτεί κινδύνους. Αυτή ήταν η πολιτική μας. Όλα τα άλλα που ακούγονται θα τα κρίνετε εσείς. Εγώ δεν δέχομαι τίποτα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Είπαμε να απαριθμήσετε τα στρατιωτικά σφάλματα

Από ότι κατάλαβα πάντως αναφέραστε σε στρατιωτικά σφάλματα κατά τον

Α Ατίλα. Αυτό διαφαίνεται από την απάντηση που δώσατε.

ΜΑΡΤΥΣ, θέλετε και στον Β' Ατίλα,

μ

Δημήτρης

Δημήτρης

4/2 Ζ. Β.Σ. 16-12-86

74

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Γιατί όχι.

 ΜΑΡΤΥΡΑ. Να σας πώ. Στο Β' Αττίλα ήμουν πάλι αρχηγός ^{FE} για αυτό και

Δ κλάδος έχει ακουστεί και τόσο πολύ το όνομά μου του Α κλάδου, ήμουν ενήμε-

ρος των επιχειρήσεων και έρχεται ο κ. Καραμανλής με τον κ. Ράλλη ...

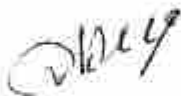
δεν θα κριτικάρω κανένα μην ανησυχείτε...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Δεν ανησυχώ καθόλου, μεσυγχωρείτε. Και θα

παρακαλέσω να διορθώσετε. Δεν ανησυχώ για κανέναν και δύναμαι να

σας διαβεβαιώσω ότι κανένα μέλος της επιτροπής ανησυχεί για το τί

θα πείτε.

(2)

1/2 Θ. Δ.Μ. 16-12-86

ΜΑΡΤΥΣ: Ωραία.

75

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι "ωραία", κύριε μάρτυς. Να προσέ-
χετε κάπως τις εκφράσεις σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου ζείτε προηγουμένως "όχι πολιτικά".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να έχω την προσοχή σας,
όταν ομιλώ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Θα ερωτήσω ό,τι θέλω και σας παρακαλώ να απαν-
τήσετε σ'αυτά που σας ερωτούν. Βλέπετε ότι η στάση μας είναι...

ΜΑΡΤΥΣ: Λάθος μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να ζητήσετε συγγνώμη απ'όλη την
επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήλθε λοιπόν, ο κύριος Καραμανλής στο "ΑΤΤΙΛΑ 2" μαζί με τον
κύριο Αβέρωφ και τον κύριο Ράλλη στις 5.00 'το πρωί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πού ήλθαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, όταν άρχισε ο "ΑΤΤΙΛΑ 2".
Με φώναξαν από την αίθουσα επιχειρήσεων -γιατί συνεχώς ήμουν εκεί
επί 24ώρου βάσεως, εκεί κοιμώμουν, εκεί τα πάντα- και τους ενημε-
ρωσα επί της καταστάσεως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρουσία ποιών άλλων;

2/2 Θ. Α.Μ. 16-12-86

76

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο αρχηγός κύριος Μπουάνος και οι αρχηγοί των κλάδων. Μου φαίνεται ότι ήταν ο κύριος υπαρχηγός, δεν θυμάμαι. Ήταν ο κύριος Παπανικολάου κλπ. Και ερώτησε ο κύριος Καραμανλής για την κατάσταση. Του ανέπτυξα, λοιπόν, ποιές είναι οι γραμμές και τί δυνατόμεις έχουμε επί του χάρτου καταστάσεως. Και ενημέρωθηκε πλήρως επί της τακτικής καταστάσεως της Κύπρου.

Θυμάμαι καλώς ότι ερώτησε τον κύριο Παπανικολάου ο κύριος Πρωθυπουργός, αν μπορούν να πάνε τα φάντομ να προβάλλουν τους στόχους. Ο κύριος Παπανικολάου δεν τα έλεγε καθαρά, δηλαδή δεν ήταν θετικός να του πει "ναι". Γιατί τον ερώτησε ο κύριος Καραμανλής: "Μπορούμε να στείλουμε τα φάντομ να κτυπήσουν;" Ο κύριος Παπανικολάου είχε αμφιβολίες επί των δυνατοτήτων των αεροπλάνων αυτών. Ήταν και νεότερη, αυτή είναι η αλήθεια, και ίσως οι πιλότοι να μην ήταν πλήρως εκπαιδευμένοι ακόμη. Κατόπιν αυτού, ο κύριος Πρωθυπουργός του είπε: "Κατάλαβα, δεν μπορούν να πάνε τα αεροπλάνα και γι' αυτό δεν εστάλησαν να κτυπήσουν".

Σε μια συγκεκριμένη περίπτωση -δεν την θυμάμαι, αν ήταν στον "ΑΤΤΙΛΑ 1" ή στον "ΑΤΤΙΛΑ 2", ήταν δύο μήνες, αυτή η λεπτομέρεια - έγι-
νε μια συζήτηση και με εκάλεσαν να τους υποδείξω στόχους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Ποιού σας εκάλεσαν;

Γνω
πρωθυπουργός
εξουσιοδοτη
επί των
επιπέδων
αεροπλάνων
- κ. Πρωθυπουργός

Γνω
πρω
Πρωθυπουργός
Με
- η διαμνησία
Του

Ε.Μ.Κ.

Ε.Μ.Κ.

3/2 Θ. Α.Μ. 16-12-86

77
ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων από την αίδουσα επιχειρήσεων

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο κύριος μάρτυς είπε ότι ο κύριος Παπανικολάου ήταν ασαφής. Οι άλλοι αρχηγοί τί του είπαν του κυρίου Καραμανλή;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την αεροπορία ρώτησε μόνο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Μόνο; Δεν ερώτησε τον Μημόνη πώς ήταν ο στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ενημερώθηκε επί της κατάστασης. Μόνο για την αεροπορία ερώτησε. Μόνο αυτά θυμάμαι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Συνεχίστε παρακαλώ, κύριε Χανιώτη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν τα έλεγε αυτά ο κύριος Παπανικολάου, επειδή ήμουν μπροστά, εοχήμετισα την εντύπωση ότι δεν υπήρχε δυνατότητα ή ετοιμότητα να επεμβούν, να κτυπήσουν τα αεροπλάνα κίντης τους στόχους.

Στόχοι δε, υπήρχαν. Γιατί εμένα με κάλεσαν μέσα και τους είπα: Υπάρχουν στόχοι, όπως τους λέμε στο στρατό, ελκυστικοί. Δηλαδή υπήρχαν στην Κρήνεια συγκεντρώσεις τουρκικών στρατευμάτων με άρματα, υπήρχαν στο θύλακα Αγίριας Λευκωσίας συγκεντρώσεις τις οποίες, έστω και με 10' λεπτά υπεράνω στόχου τα αεροπλάνα, με 2-3 στρωφές με ρουκέτες, με πολυβολισμούς θα είχαμε θετικότητα/αποτελέσματα.

Και κύριε βουλευτή δεν είδαμε προσβολή, παρ' ότι μου έστειλε τον

4/2 Β.Α.Μ. 16-12-86

Γ. Ν. Α.
Επιγραφή
Γ. Ν. Α. Μ.
Να κριθεί
Κ. Α. Ρ. Χ. Η. Γ.
Α. Μ. Β. Γ. Δ. Ε.
Α. Μ. Β. Γ. Δ. Ε.

70

υπασιστη ε ~~Ευδοκία~~ συνάδων, ένα σμήναρχο, -δεν θυμάμαι
το όνομά του τώρα- και του υπέδειξα στην αίθουσα επιχειρήσεων επί
του χάρτου με συντεταγμένες ακριβώς τους στόχους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε μάστρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Γιατράκο να
λάβει το λόγο.

Κύριε Μάστρε:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Η ερώτηση που θα σας κάνω έχει γίνει με μια
διάφορη μορφή από άλλους συναδέλφους. Πας' όλα αυτά, επειδή την κρίνω
πολλή σοβαρή, θα μου επιτρέψετε να την ειμαναλάβω με τον δικό μου
τον τρόπο.

Πρώτου, φέρεστε ως εισηγούμενος των απόπλου των υποβρυχίων
πριν από την εκδήλωση της αποβάσεως των τούρκων, πράγμα το οποίο
διαψεύδεται -δεν ξέρω, αν είναι αληθές- από τα κείμενα του στρατηγού
Μπονάνου.

(B)

(28)

1/2 Β Κ.Β. 16.12.1986

79

Δεύτερον, φ έρρεσθε από αυτόκοους μάρτυες και ιδιαίτερα από στελέχη της Εθνοφρουράς του ΓΕΒΦ, ως ειπών το περίφημο "Αυτοσυγκράτηση" κ.λ.π. Αυτό το διαψεύδετε ο ίδιος.

Σε προηγούμενη ερώτηση συναδέλφου - όχι σήμερα - είπατε ότι δεν το γνωρίζατε. Σε σημερινή ερώτηση, όπως επληροφορήθην και συγκεκριμένα ερώτηση του κυρίου Παγορόπουλου, είπατε ναι. Ανακαλέσατε δηλαδή ή κατά κάποιο τρόπο τροποποιήσατε αυτά που είχατε πει την προηγούμενη φορά στην κατάθεσή σας. Είπατε ότι κάτι ακούσατε και εννοούσαν κάτι άλλο, όχι την αυτοσυγκράτηση τη στιγμή - και εδώ είναι το κείριο ερώτημα που σας θέτω εγώ - την στιγμή που όπως και άλλη φορά έχω πει, τα τουρκικά στρατεύματα αποβιβάζονταν και οι αξιωματιστάί έπεφταν.

Το ερώτημά μου είναι αν θέλετε κάπως πιο συγκεκριμένο, εάν εσείς προτείνατε τον απόπλου των υποβρυχίων πάει ναπει ότι φοβόσαστε απόβαση ή αποβίβαση, όπως αποδεικνύεται εκ των πραγμάτων. το εάν εσείς είπατε αυτοσυγκράτηση, αποδεικνύει κάτι άλλο. Πέστε μου το είπατε ή όχι και εάν δεν το είπατε εσείς, ποιός το είπε και πως το εξηγεί-
τε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα τη λέξη αυτοσυγκράτηση. Δεν είχε καμμία έννοια για μένα η λέξη αυτή και όλη η πολιτική μου στο ΑΣΑ ήταν ενεργητική και

2/2 Β Κ.Β. 16.12.1986

80
 επιθετική. Αυτό το γνωρίζουν όλοι οι αξιωματικοί. Αυτό καταθέτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εάν ηρωτάσθε εσείς, τι θα λέγατε εκείνη την στιγμή; Εάν σας έπαιρνε τηλέφωνο ή ο Γεωργίτσης ή κάποιο άλλο στέλεχος του ΓΕΕΘ και σας έλεγε ότι απέναντι μας βλέπουμε τα αποβατικά σκάφη της Τουρκίας να έρχονται ή βλέπουμε τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν τι θα λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να κτυπήσουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Σας ρώτησα και πριν, ποιος κατά την αποψη σας είπε αυτοσυγκράτηση; Είπε και άλλα, αλλά εγώ περιορίζομαι σ' αυτή την λέξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω. Όμως ο Γεωργίτσης είναι συμμαθητής με τον κύριο Πολίτη. Δεν λέω, ότι το είπε ο κύριος Πολίτης, αλλά επειδή είναι συμμαθητάς και ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων ή ο Υπαρχηγός δεν

Να προσέξει
 ο οποιον
 δεν υπεύθυνη
 των γεγονότων
 αρχική 7η μέρα

καλούσαν μόνο εμένα, καλούσαν τον Πολίτη και έλεγαν πως αυτό το πράγμα. Για το συγκεκριμένο γεγονός, εγώ δεν είπα τέτοια λέξη και όλη η πολιτική μου δείχνει ότι δεν μπορώ να είπα τέτοια λέξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δέχομαι αυτό που λέτε. Σας ρώτησα ποιός το είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Και αν το είπε πως το χαρακτηρίζετε;

3/2 Β Κ.Β. 16.12.1986

81

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα η ερμηνεία που άκουσα μετά 10 μέρες ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εγώ θέλω την προσωπική σας άποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα και προηγουμένως ότι υπήρχε στον θύλακα Λευκωσίας πολύ τουρκικός πληθυσμός για να μην προκαλέσουν αιματοχυσία, υπήρχε σχέδιο γι' αυτό, λέχθηκε μη κινείται, αυτοσυγκρατηθείτε. Και επί τη ευκαιρία ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων όταν πρωτάτο ή από μένα ή από τον κύριο Πολίτη ή από το Β' Γραφείο, τι θα κάνουμε στην συγκεκριμένη περίπτωση έλεγε - το θυμάμαι καλά αυτό και το καταθέτω - να ενεργήσουν κατά την κρίση τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, εγώ δεν είμαι στρατιωτικός, σαν ένας απλός πολίτης που διαθέτω τον κοινό νοου, σας κάνω την ερώτηση, βλέπετε τα εχθρικά στρατεύματα, αν θέλετε τα αποβατικά σκάφη να αποβιβάζουν, αφήστε τον θύλακα, τι λέτε εσείς σαν στρατιωτικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Εφαρμογή των σχεδίων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ευχαριστώ κύριε Προέδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Φωτόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω ότι από την στιγμή που πράγματι έφραστε ο πλέον αρμόδιος, από τους δυό-τρεις

4/2 Ε Κ.Β. 16.12.1986

82
υπεύθυνους σαν αρχηγός του Α' κλάδου, επίσης ο κύριος Τσαβαλούκας
ο κύριος Πολίτης κ.λ.π., είσαυτε στην Αίθουσα Επιχειρήσεων. Ύστερα
από τόσα χρόνια που πέρασαν έχετε κάνει τις δικές σας εκτιμήσεις,
ποιόν θεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο για το πραξικόπημα, τον Ιωαννί-
δη ή τον Μπουάνο;

Διευκ.

15/

W

(2B) 1/2 5 (Α.Δ) 16.12.86

(Συνέχεια κ. Χ.Φωτόπουλου)

Και επεκτείνονται. Ο κ.Μπονάνος, αν είχε το σθένος και τη λεβεντιά, συνεργαζόμενος με τους αρχηγούς των άλλων κλάδων, αν αντιδρούσε στις θέσεις του Ιωαννίδη -αν ήταν σκέψη του Ιωαννίδη. Σεις εκ των υστέρων ποιον θεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο, και αν είχε τη λεβεντιά ο Μπονάνο να αντιδράσει στις θέσεις του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω όχι μόνο εγώ, αλλά ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είσαξέ υπεύθυνος, είσαξέ αφιωματικός τεχνοκράτης όπως είπατε, είσαξτε παρωπιδούχος, δεν είσαξαν σε ομάδες ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πουθενά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: ... -και το δέχομαι αυτό. Ποιον εκ των υστέρων θεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε, είναι γνωστό τoις πάσι, όχι μόνο στους αφιωματικούς και στον ελληνικό λαό, ότι το πραξικόπημα με μία μικρή κάστα αφιωματικών το οργάνωσε ο Ιωαννίδης. Τώρα απ'ότι άκουσα και ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων είχε γνώση του πραξικόπηματος. Διότι η ερμηνεία η οποία εδόθη -άκουσα σας λέγω- είναι ότι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων ήταν αρμόδιος μόνο να καλέσει τους 5-6 αφιωματικούς που εκτέλεσαν το πραξικόπημα διότι αυτοί υπήγοντο στο ΓΕΕΦ. Έπρεπε να σταλεί σήμα. Το σήμα εστάλη από κάποια ΜΣΟ ή προσωπικώς από το γραφείο

Handwritten signature

Handwritten signature

2/2 Δ (Α.Δ) 16.12.86

84

του κ. Αρχηγού για να έλθουν αυτοί ακριβώς -εγώ δεν τους είδα ποτέ- πόσες μέρες πριν δεν ξέρω και οργάνωσαν το πραξικόπημα. Δηλαδή έχω τη γνώμη, απ'ότι είναι γνωστό και σε όλους τους αφιωματικούς, ότι και ο κ. Αρχηγός, λόγω θέσεως, είχε γνώση του πραξικοπήματος. Αλλά κυρίως το πραξικόπημα οργανώθηκε από τον Ιωαννίδη και από τους ανθρώπους του.

ΚΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή περισσότερο υπεύθυνο, μάλλον αποκλειστικά υπεύθυνο θεωρείτε τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω, κύριε Βουλευτά.

ΚΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μιλήσατε προηγουμένως για ευθύνη στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας και αναπτύξατε για τον Ατίλα 1 και 2 σε στρατιωτική ορολογία θα έλεγα τα λάθη των στρατιωτικών. Σε ερώτηση του κ. Διβανού μιλήσατε για πολιτική ηγεσία την οποία εντοπίσατε στον Ανδρουτσόπουλο και λοιπούς. Μετά επεκταθήκατε στο ότι είχατε επίσκεψη του Προέδρου τότε κ. Καραμανλή. Άρα λοιπόν βλέπετε ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ευθύνες πολιτικές ακόμα και στον Ανδρουτσόπουλο, αφού σεις το ίδιο είπατε ότι ακούσατε τον κ. Παπανικολάου να λέει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα να προσβάλει η αεροπορία. Και τίθεται το ερώτημα: Είναι δυνατό να μην είχαν προηγηθεί και άλλες συζητήσεις με τους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων και εις όσον αφορά τον κ. Μπανάνο και τον Γαλατσάνο και τον Αραπάκη;

3/2 8 (ΑΔ) 16.12.86

BS

Πώς το βλέπετε; Δηλαδή σεις βλέπετε ότι, αν η πολιτική ηγεσία στον Ατίλλα 2 έδινε συγκεκριμένη εντολή-γιατί έδωσε άλλωστε ο πρωθυπουργός τότε ο κ.Καομανλής με τον κ.Αβέρωφ και τον κ.Ράλλη στις 5 η ώρα επάνω -τι άλλο σκοπό είχαν από το να δώσουν εντολή αν έβλεπαν ότι είχαμε δυνάμεις να χτυπήσουν κλπ. ; Μπορούσαμε να χτυπήσουμε; Ή θα είχαμε μεγαλύτερους κινδύνους απ'αυτούς που δημιουργήθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Ατίλλα 2 τα πράγματα πλέον είχαν φτάσει σε ένα σημείο, ώστε είχε σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα. Και όταν σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα είναι δύσκολο να εξαλειωθεί. Συνεπώς φρονώ ότι κατά τον Ατίλλα 2 υπήρχαν σοβαρότατες στρατιωτικές αδυναμίες.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σ'ότι αφορά την επιστράτευση, εδώ λέγονται πολλά και διάφορα, ότι δηλαδή δεν ήταν έμπνευση της ηγεσίας του Μπουάνου, συγκεκριμένα ύστερα από εισηγήσεις που έκαναν οι πολιτικοί ή οι στρατιωτικοί αρχηγοί των ΓΕΣ, ΓΕΝ, ΓΕΑ, αλλά ήταν έμπνευση της ομάδας που διοικούσε στην ουσία, της ομάδας του Ιωαννίδη, ταγματάρχη κλπ. Έχετε σεις κάποια προσωπική αντίληψη περί αυτού; Πώς διετάχθη η επιστράτευση να μην κλιμακωθεί και να γίνει εφ'αρχής γενική επιστράτευση;

αυτ. 2000

(2Κ)

(26)

1/2 Κ ΜΠ 16412-1986

86

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό απο στρατιωτικής πλευράς δεν είναι ορθό, εκτός αν είναι, δεν ξέρω, στον Έβρο, διότι η επιστροφή έγινε κυρίως για τον Έβρο-και όχι για την Κύπρο-και τα νησιά. Και στα νησιά βέβαια απ' ότι θυμάμαι είχαν αποσταλεί και ορισμένες δυνάμεις. Είχαν λησθεί και ορισμένα μέτρα στα νησιά. Λοιπόν, για τον Έβρο νομίζω ότι υπάρχει μια σταθιακή δ. . .

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν μας ενδιαφέρει ο Έβρος αυτή τη στιγμή: Η επιστροφή ήταν πράγματι εισήγηση των επιτελείων, των λοιπών επιτελείων στο Μπανάο ή αποφασίστηκε από τους μικρούς αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποφασίστηκε από Ψηλά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι εννοείτε από Ψηλά;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Ιωαννίδη, από αυτούς αποφασίστηκε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε επίσης και τελειώνω κ. πρόεδρε, ότι δεν ήταν καλοί επαγγελματίες πλέον μετά από την απομάκρυνση του κ. Ντενίση οι εναπομείναντες εκεί σαν ηγεσία της Κύπρου. Γιατί τους στείλατε στρατηγέ; Εσείς δεν θα είχατε κάποιο λόγο να αντιδράσετε σ'αυτή την περίπτωση της μεταθέσεως του κ. Γεωργιάση;

2/2 Κ ΜΠ 16-12-1986

87

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία αρμοδιότητα , διότι εμείς με τις τοποθετήσεις των αξιωματικών δεν έχουμε καμία σχέση, ο Αΐκλάνδος.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά όταν η κατάσταση είναι κρίσιμη

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι , αλλά αυτός δεν ήταν αρχηγός , ήταν ο κ. Ντενίσης.

Δεν έχουμε εμείς καμία σχέση με αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ πολύ ο κ. Ζερβός να λάβει το λόγο για την μια ερώτηση την οποία είπε ότι θέλει να κάνει.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μαρτυς είχατε πεί στην προηγούμενη κατάθεσή σας ότι η ΕΛΔΥΚ ήταν εφεδρία σύμφωνα με τα σχέδια. Επίσης σήμερα στην προσπάθειά σας να ερμηνεύσετε τη λέξη "αυτοσυγκράτηση" εκφράσατε την προσωπική σας γνώμη ότι πιθανότατα επειδή στο θήλαμα που θα γινόταν η επίθεση, στην Αγγίττα υπήρχε και άμαχος πληθυσμός Τουρκικός βεβαίως θα είχε αναγκαστικά πολλά θύματα από τον Τουρκικό πληθυσμό και ακόλουθα αντίποινα στον ελληνικό πληθυσμό σε άλλα σημεία της νήσου. Γιατί τότε σεις σαν αρχηγός του Αΐκλάνδου δεν ευσηγήθηκατε να δοθεί εντολή εις τον ΑΓΣΕΦ να μην εμπλακεί η ΕΛΔΥΚ στο θήλαμα, αλλά να στραφεί στο προγεφύρωμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα προηγουμένως ότι όλες - "δεν θυμάμαι αυτό το

Handwritten signature

Handwritten signature

3/2 Κ ΜΠ 16-12-1986

88

συγκεκριμένο γεγονός πώς ενεπλάκη- οι εισηγήσεις μας ήταν να εφαρμοστούν τα σχέδια όχι μόνο εφά , όλων των αξιωματικών που ήταν στην αίθουσα των επιχειρήσεων . Τώρα έγιναν ορισμένες

Γα
Να τσεκάρει
αξιωματικών
H

εμπλοκές με πρωτοβουλία του ΓΕΕΦ τις οποίες εμείς δεν μπορούσαμε να ελέγξουμε κ. Βουλευτά .

~~Handwritten signature~~

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ: Εσείς δώσατε συγκεκριμένα ; ή μάλλον κάνατε συγκεκριμένα εισήγηση όταν αντιλήφθητε από τις διάφορες πληροφορίες που ήρχοντο στο θάλαμο των επιχειρήσεων, ότι η ΕΛΔΥΚ είχε ήδη εμπλακεί , ούτως ώστε να προλάβετε τα παραπέρα και να προλάβει η ΕΛΔΥΚ προτού να φθαρεί και να καταστεί ανίκανη να πορευθεί προς το προγεφύρωμα και να συμβάλει στην αποκροπή

Γαο

Να προσέβη
έκ από α.π. περί
εθνοφυλάκων
από το Α.Ε.Σ. δι
εξέλιξη της
Τυρηνική (α.π.)
υπό την ευθύνη
ότι τις υπηρεσίες
επικύρωσης
Ε.Π.Σ.Ε. (α.π.)
δεν έγινε.

παραπέρα αποβιβάσεως δυνάμεων Τουρκικών ή και εκδίωξη, καταστροφή του προγεφυρώματος .

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι , από ότι θυμάμαι καλά διότι επιθυμούσα να εφαρμοστούν ακριβώς τα σχέδια , ότι διέταξα την εξέλιξη του προγεφυρώματος από την ΕΛΔΥΚ . Το διέταξα αυτό, το θυμάμαι καλά, αλλά δεν έγινε.

~~Handwritten signature~~

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παπαστεφανάκη να κάνει και αυτός τη μία ερώτησή του .

~~Handwritten signature~~

~~Handwritten signature~~

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τη βραδιά ή μάλλον τις πρωινές ώρες

4/2 Κ.ΜΠ. 16-12-1986

89

που γίνεται η έναρξη της απόβασης στην Κύπρο και πριν αρχίσει η έναρξη, το βράδι δηλαδή 19 προς 20, ο κ. Μπουάνος ήταν στην αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην αίθουσα επιχειρήσεων δεν θυμάμαι να ήλθε ποτέ ο κ.

F
Να προσέξω

Μπουάνος. f. - - -

Κάνει ερώτη
για το βράδι
19-20

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μήπως ξέρετε που ήταν;

Ποιό να είναι
λοπιών

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ξέρω, δεν θυμάμαι.

Ξέρω γιατί
πρώτα είναι

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από την αίθουσα επιχειρήσεων που βρίσκόσαστε κάποια ώρα μάθατε ότι αρχίζει η απόβαση. Ποιά ώρα ήταν αυτή;

δεν ήσαν
συνιστώ

(2 ΠΛ.)

Handwritten signature

για να είναι
πρώτα είναι

Εννοείται

Handwritten signature

Handwritten signature

(2Κ.) ΠΑ Ν.Μ. 16.12.1986

90
 ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πρωτ. δε θυμάμαι συγκεκριμένη ώρα, αλλά ήταν το πρωτ της 20ης Ιουλίου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εσείς, τι διαταγές δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα, οι διαταγές ήταν σωφείς, σωφίστατες. Οι οδηγίες επιχειρήσεων, οι σκοπές υπήρχαν. Ελέγαν ότι ο αρχιστράτηγος, κάτω στην Κύπρο, του ΓΕΣΦ ήταν υπεύθυνος με τον πρώτο πυροβολισμό να εφαρμοστούν τα σχέδια.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εφαρμόστηκαν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα σχέδια δεν εφαρμόστηκαν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιά ώρα άρχισαν να εφαρμόζονται;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι γνωρίζω, η ανταλλαγή των πυροβολισμών, δηλαδή η άμυνα της νήσου άρχισε πρωτ αφ ής εδέχθησαν την επίθεση. Αυτό ξέρω στώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ, Ευθός ως άρχισε η επίθεση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Οι αξιωματικοί, όμως, που ήταν στην Κύπρο, κύριε Χανιώτη λένε ότι ουσιαστικά η άμυνα άρχισε στις 9 η ώρα και ύστερα απο δική σας εντολή, του ΑΕΔ εννοώ, αξιωματικών που ήταν

2/2 ΠΑ ΧΜ 16.12.86

91

στην αίθουσα επιχειρήσεων. Αληθεύει αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτέ, αυτό δεν μπορώ να καταλάβω γιατί το λένε, το λένε για να δικαιολογηθούν; Το να δέχονται επίθεση και να περιμένουν δεν μπορώ να το αντιληφθώ. Σας είπα προηγουμένως ότι ένα τάγμα μεμονωμένο, το οποίο δέχεται επίθεση και δεν έχει εντολές, δεν θα αντιδράσει; Δεν μπορώ να το καταλάβω γιατί το λένε. Μήπως είναι δικαιολογίες των ανθρώπων αυτών, οι οποίοι βρέθηκαν σε μια δύσκολη κατάσταση ομολογώ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Αφ' είναν, αντίθετες εντολές να μην αμυνθούν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποκλείεται αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Δασκαλάκης έχει το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Η αλήθεια είναι ότι εγώ προσωπικώς, επειδή έζησα την κατάσταση, τέτοιες εντολές να μην αμυνθούν δεν θα τις έδω ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σας παρακαλώ, κύριε μάρτυς και σας κύριε Ντεντιδάκη σταματήστε γιατί έχει δοθεί ο λόγος στον κύριο Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να σας κάνω μια μικρή ερώτηση. Προηγουμένα στον κύριο Φωτόπουλο είπατε ότι δεν ευθύνεται

η ηγεσία για το προξενικό κρημα, ευθύνεται ο Ιωάννης

Για να είναι
για να είναι
Μα πρέπει να
εάν δεν θα
τις έδω να
κάνεις...

Handwritten signatures and initials.

3/2 ΠΑ ΧΜ 16.12.86

92

κύρια, ή αποκλειστικά, δεν έχει σημασία. Είναι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, με ρώτησε ποιος έχει την κυρία ευθύνη...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό λέω και εγώ κύριε μάρτυς. Άρα εδώ έχουμε μία υπέρβαση της ιεραρχίας, σας λέω παράδειγμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στο κύριο Παυλίδη είπατε τη στιγμή που σας είπατε τη λέξη "κερίεργο", ότι "εγώ ήμουνα κατώτερος, κλαδάρχης, τεχνοκράτης κλπ. και άρα δεν είχα ανάμειξη στα παραπάνω" το είπατε και αυτό έτσι; Εγώ συμφωνώ δεν έχω αντίθετη γνώμη, θέλω μόνο να συμφωνήσουμε στο εξής: Έτο ότι δεν μπορούμε να στηριζόμαστε και να αποδεχόμαστε την αυστηρή τήρηση της ιεραρχίας, ¹ του και όταν μπορούσε κάποιος ² μπορούσε να κάνει υπέρβαση των αρμοδιοτήτων του. Και ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνούμε λοιπόν; κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άλλο αν εσείς δεν το κάνατε ή δεν μπορούσατε να το κάνατε. Πρέπει όμως να συμφωνήσουμε εδώ ότι την εποχή εκείνη μπορούσε κάποιος να υπερβεί τις αρμοδιότητές του και να κάνει κάτι άλλο από το αντικείμενό του.

1/

2/

3/

4/2 ΠΑ ΧΜ 16.12.86

93

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Βεβαίως μπορούμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ευχαριστώ κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε ότι κατά την διάρκεια του

ΑΤΤΙΛΑ ΙΙ και στο διάστημα προεχειρίρας είχε διαμορφωθεί

μία κατάσταση τέτοια ώστε ήταν αδύνατο να ανατραπεί το προγεφύρωμα.

Το είπατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι ήταν δύσκολο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κατά τη διάρκεια της εκχειρίρας οι Τούρκοι

απεβίβαζαν συνεχώς δυνάμεις, άρματα, στρατιωτικές δυνάμεις, όπλα κλπ.

Αηλαδή δυνάμεις δύο μεραρχιών.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν βλέπατε εσείς ότι αυτό ήταν μία προετοιμα

σία κατά το διάστημα της εκχειρίρας, για να συνεχίσουν και να προχωρή

σουν στην εκέκταση του προγεφυρώματος; Τι διαταγές δώσατε από πάνω;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε αναλάβει μετά η μεταπολιτευτική Κυβέρνηση....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, μιλάω για το επιτελείο. Τι

εισηγήθηκε το επιτελείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δε λέω ότι εισηγήθηκαν εμείς συγκεκριμένα, πάντως επιβιβάστη

κε μία μεραρχία περίπου σε πλοίο, υπήρχε μία μεραρχία με το στρατηγός

D.L.P.

A.M.

5/2 ΠΑ ΧΜ 16.12.86

94

Βορριά, που εκινείτο στο Αιγαίο και πήγε στην Κρήτη και τελικώς η
 εκτίμηση όχι του επιτελείου πλέον, αλλά της πολιτικής νομίμως ηγεσίας
 ήταν αυτή η μεραρχία, υπό τον στρατηγό Βορριά, αν θυμάμαι καλά
 να μην σταλεί στην Κύπρο και δεν πήγε στην Κύπρο.

ΓΡ

(2ΠΛ)

1/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

95
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όπως ξέρετε και την διάκριση του Αττίλα 1 κατελήφθη μια ζώνη στο παραλιακό χώρο χωρίς βάθος στρατιωτικό.

Σ' αυτή την ίδια ζώνη κατά την διάρκεια της εκεχυρίας απεβιβάστηκαν όλες αυτές οι δυνάμεις που ήταν επομένως συγκεντρωμένες σε ένα πολύ στενό χώρο, από στρατιωτική άποψη. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εάν η δική μας αεροπορία επενέβαινε κατά την διάρκεια της εκεχυρίας και επειδή οι Τούρκοι παρεβίαζαν την εκεχυρία ή αν θέλετε στις 14 Αυγούστου και βουβάρδιζε αυτές τις δυνάμεις που ήταν συγκεντρωμένες σε ένα στενότατο χώρο. Πρώτον, εάν ταυτόχρονα 2-4 υποβρύχια βουλιάζαν τα πλοία που ήταν ανοικτά στην κυρήνεια θα μπορούσαν οι Τούρκοι να προχωρήσουν στον Αττίλα 2.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη νομίζω ότι τα είπα αυτά, αλλά ήλθατε αργά και δεν τα ξέρετε. Νομίζω πως είπε
 ότι είχαμε μια υπεροπλ (αγτα υποβρύχια, ότι δεν ήταν δυνατόν να σπάλη
πούν, να εντοπιστούν τα υποβρύχια, τα είπε σε πανειλημμένες ερωτή-
 σεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτώ και βάζω αυτό. Εάν ενεργούσαμε αυτή τη στιγμή θα ανατρέποντο όλα τα σχέδια και τα σχέδια για τον Αττίλα 2;

Δύο

Am

Na διαφρ
 η η μία
 λίζω
 95

2/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

96

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και αυτό το είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι στον Αττίλα ~~ή~~ έγινε μια γραμμή, η οποία δεν ήταν πολύ προκεχωρημένη και είχε σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα πλήρως. Εάν όμως επενέβαινε η αεροπορία, εάν εστέλναμε δυνάμεις με σοβαρά ορσκα βέβαια νομίζω ότι η κατάσταση θα ήταν καλύτερη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, είπατε ότι το πραξικόπημα και την εισβολή στην Κύπρο την κατεύθυνε ουσιαστικώς το κλιμάκιο του Ιωαννίδη από κάπου, που ήταν εγκατεστημένο. Εγώ θα ήθελα να μου πείτε όταν λέτε κλιμάκιο Ιωαννίδη, ποιούς ακριβώς εννοείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ένας Ταξίαρχος, νομίζω, ο Κονδύλης επικεφαλής, ο οποίος ήταν έμπιστος και ο κύριος Ιωαννίδης ο οποίος περιτροφυρίζετο από ορισμένους μικρούς αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα είπατε ότι κατεύθυναν το πραξικόπημα επιχειρησιακά και την εισβολή. Ποιοί ήταν αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Κονδύλης, ήταν νομίζω κάποιος Πηλιχός, ο Παλαΐνης και ορισμένοι άλλοι μικροί αξιωματικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί οι μικροί ποιοί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

14

211

211

3/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

97
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είσατε κλαδάρχη και επί των επιχειρήσεων δεν είσατε εσείς; Δηλαδή το πρώτο Επιτελικό Γραφείο, δεν είναι το γραφείο επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τι κάνατε όταν είδατε αυτό το φαινόμενο; Δηλαδή εσάς προσωπικός και τον κλάδο σας, σας κατήγγησαν ο Κουνδούλης, ο Παλαΐνης, ο Πιλιγρός και οι κατώτεροι αξιωματικοί, οι μικροί που δεν τους θυμάστε και δεν αντιδράσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχαμε καμμία πρόσβαση σ' αυτούς απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρόσβαση σ' αυτούς δεν είχατε. Δεν είχατε τα γαλόνια σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά είχαμε απομονωθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάλιά δεν μπορούσατε να τους τιμωρήσετε, να τους ελέγξετε. Δε μπορούσατε να κάνετε αναφορά;

ΜΑΡΤΥΣ: Τύ αναφορά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να τους παραπέμψετε στο στρατοδικείο μπορούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε μία τέτοια κατάσταση εμείς στο Επιτελείο, όλοι οι αξιωματικοί ...

4/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διπλαθή είχατε περιοριστεί ,
είχατε αυτοπεριοριστεί σε μία γραφειοκρατική αποστολή διαμαρτυριών.
Αυτό ήτανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Είχαμε περιοριστεί εκεί, όχι μόνο από το κλιμάκιο
Ιωαννίδη και εν συνεχεία κατά τις επιχειρήσεις, κύριε Πρόεδρε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε σήμερα εξεταζόμενος από
κάποιον, ότι είδατε μία φορά μόνο τον κύριο Σίσκο εδώ, στο γραφείο
του Πρωθυπουργού . Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ ο κύριος Μπουάνος στην σελί-
δα 231 ενός βιβλίου το οποίο έχει - ενός αναγνωσματορίου όπως είπα
ο κύριος Λιβανός- κ λέει τα εξής: " Πέμπτη 18 Ιουλίου '74 ειδο-
ποιούμε να προσέλθουν στα γραφεία του Πρωθυπουργού όπου την 10η
πρωινή ώρα λάμβάνει χώρα συνάντηση της Ελληνικής πολιτικής και
στρατιωτικής ηγεσίας με τον Σίσκο.

(2ΕΣ)

(2ΓΡ) 1/2 ΕΣ (Θ.Σ.) 16-12-86

99
 από της πλευράς μας μετέχουν : Ο Γκιζίκης , ο Ανδρότσόπουλος , ο
 Υπουργός Εθνικής Λιμύνης Λατσούδης , ο Υπουργός Εξωτερικών Κυπραίος ,
 ο Υπουργός Προεδρίας Κ. Ράλλης, εγώ ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων,
 συνοδευόμενος από τον υποστράτηγο κ. Χανιώτη και ο Ιωαννίδης."

Είναι αλήθεια στο σημείο ^{αυτό,} / αυτό που λέει ο κ. Μπονάνος :

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι . Δεν είναι αληθές . Ο Ιωαννίδης δεν ήταν στην σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Καλά ο Ιωαννίδης . Για σας είναι
 κληθές ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ ναι , σας είπα ότι κλήθηκα 5' λεπτά πριν και ήμουν ως
 διερμηνεύς . Ούτε μίλησα , ούτε τίποτα . Διερμηνεύς στα Αγγλικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Λέει τώρα και σε μια άλλη σελίδα....

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε , μου επιτρέπετε επ' αυτού ;

Σας είπα ότι επειδή ήμουν αγγλομαθής, ζήτησαν έναγανώτατο
 - ρωτήστε τον κ. Κυριακόπουλο - 5' λεπτά προτού ξεκινήσει ο κ. Μπονάνος
 μου λέει ζήτησαν έναγανώτατο αφισματικό να μιλάει πολύ καλά την
 αγγλική και δεν υπάρχει άλλος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Μας το είπατε αυτό κ. Χανιώτη,
 δεν το αμφισβητώ. Αλλά εδώ ο Μπονάνος λέει στο βιβλίο του στη σελίδα
 264 ότι " όταν ετεροματίσθη η σύσκεψη - μια σύσκεψη - επέστρεψα πάλι
 στο Αρχηγείο . Μετ' ολίγον έφθασαν στο γραφείο μου ο Αμερικανός Υψυ-

26
 K. R. U

A

2/2 ΣΣ (Θ.Σ.) 16-12-86

100

πουργός Σίσκο - στο γραφείο πλέον του Μπονάνου -

ΜΑΡΤΥΣ . Πότε , την ίδια μέρα :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Όχι, άλλη μέρα .

"Μετ'ολίγον έφθασαν στο γραφείο μου ο Αμερικανός Υφυπουργός Σίσκο , ο συνεργάτης του Εσγουάρθ και ο πρεσβευτής Τάσκα συνοδευόμενοι και υπό του στρατάρχου Μάοντε . Επίσης ακολουθούντες τους ανωτέρω εισήλθαν οι Αραπάκης , Χανιώτης και Ιωαννίδης . Ο Αραπάκης δικαιολόγησε την ταυτόχρονη με τους Αμερικανούς άφιξη του ως οφθαλμηνή σε σύμπτωση". Αυτά λέει στη σελίδα 264 του βιβλίου του ο κ. Μπονάνος . Είναι αλήθεια αυτό ; Δηλαδή είδατε για δεύτερη φορά το Σίσκο, μια εδώ στο γραφείο του Πρωθυπουργού και μία στο γραφείο του κ. Μπονάνου, ή δεν είναι αλήθεια ; Γιατί εδώ ο κ. Μπονάνος λέει ότι τον είδατε δύο φορές .

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα τελείωσε η σύσκεψη, έγινε ένα γεύμα στη Μεγάλη Βρεταννία το μεσημέρι . Τώρα μετά τη σύσκεψη πήγαμε πάλι στο γραφείο του Πρωθυπουργού . Την ίδια μέρα δηλαδή . Έκτοτε δεν τον είδα καθόλου τον κ. Σίσκο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Τι "έκτοτε" ; Δεν είναι την ίδια μέρα . Δεν σας μιλάω για γραφείο Πρωθυπουργού . Εδώ σας μιλάω για το Πεντάγωνο, για το γραφείο του κ. Μπονάνου . Σας μιλάω όχι για τις

3/2 ΕΞ (Θ.Σ.) 16-12-86

18 Ιουλίου . Γιατί όπως βλέπω εδω¹⁰¹ από το κεφάλαιο αυτό που πραγμα-
τεύεται εδω ο κ. Μπουάνος, πρόκειται περί της 21ης Ιουλίου .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάται καλά ο κ. Μπουάνος . Μία φορά το Σίκο τον είδα
και ποτέ άλλοτε . Δεν είχα και δουλειά να τον δω .

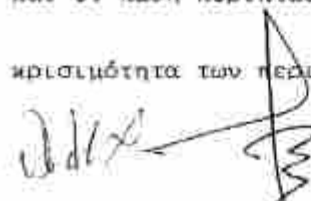
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Επισπεύσατε στην φόρτωση του πλοῦ
" Ρέθυμνο " :

ΜΑΡΤΥΣ . Πήγα προσωπικώς και φόρτωσα και τους οργάνωσα κ.λπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Εντάξει, γιατί και αυτό το λέει
ο κ. Μπουάνος .

ΜΑΡΤΥΣ . Καλά, όχι θυμάται λέει .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Στη σελίδα 274 ο κ. Μπουάνος
λέει τα εξής : Τας απογευματινὰς ὥρας της 22ας Ιουλίου επισκέφθην
την αίθουσα επιχειρήσεων του Αρχηγείου δια την ἀρίστην λειτουργίαν
της οποίας ἦσαν υπεύθυνοι ΔΑΚΑΕΔ(;) υποστράτηγος Χανιώτης , και ο
υπαρχηγός Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων αντιστράτηγος Κυριακόπουλος.
Το θέαμα που αντίκρυσσεν ἦτο αποκαρδιωτικόν . Η αίθουσα επιχειρήσεων
ἔδινε την εικόνα υπερπλήρους καπνευλίου . Στρατηγοί και ἄλλοι ἀνώ-
τεροι αξιωματικοί συνεφύροντο με σιρατιλίτσας . Οἱ πάντες εφωνάσκουν
και ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀμφιβάλλω εἰς κανεὶς εἶχε ἀντιληφθεὶ την
κρῖσιμότητα των περιστάσεων . Ἦτο φυσικόν να ἐκτραγῶ τόσο ἐκείνη

επφ

4/2 ΕΣ (Θ.Σ.) 16-12-86

102

τη στιγμή εντός της αιθούσης όσο και αργότερα προς τους δύο στρατηγούς που είχαν την ευθύνη^η. Σας παρατήρησε λοιπόν ο κ. Μπονάκος για την κατάσταση της αιθούσης επιχειρήσεων το απόγευμα της 22ας Ιουλίου ; Ναι ή όχι ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ήταν 20-30 αξιωματικού επαγγελματικώς άριστοι μέσα στην αίθουσα επιχειρήσεων .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοϊστός Μπασιγιάννης) . Οι στρατιώτες τί ήθελαν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Η αίθουσα επιχειρήσεων λειτουργούσε-ρωτήστε όλους τους αξιωματικούς-κατά τρόπο πολύ οργανωμένο και καλό . Συγκεντρώναμε τα σήματα και όλα . Εγώ λυπούμαι διότι ο κύριος Λοχηγός Ενόπλων Δυνάμεων λέει τέτοιο πράγμα . Δεν έπρεπε και να το πει αυτό .

1. 2/4/87

(Δ)

2/4/87

(2ΕΣ)

1/2 Α (Π.Δ.) 16.12.86

103

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσαμε, κ. Χανιότη.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΡΧΑΝΤΕΛΟΣ ΔΑΝΙΑΝΙΔΗΣ, Κύριε Πρόεδρε, θα παρακαλούσα, αφού είναι και

ο κ. Μπουάνος εδώ, να τους εξετάσουμε κατ'αντιπαράθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λογότερα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να πω ότι ο καθένας, σε μια κατάσταση μπορεί να λέει ό,τι θέλει. Αλλά τονίζω κατηγορηματικά... Τέ να πω, με το ζόρι; Δεν είναι δυνατόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιό ζόρι; Παρακαλώ εδώ, όπως βλέπετε είναι δημοκρατία. Δεν είναι ΕΣΑ. Να είμαστε εξηγημένοι!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω καμιά σχέση κι εγώ. Δημοκράτης ήμουν κι εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορεί να μην έχετε εσείς, είχε όμως ο ταξίαρχος, υπό τον οποίο είχατε ταχθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι η αρμοδιότης του επιτελείου, ήταν η εφαρμογή του σχεδίου, τα οποία μετ'επιμονής επιδιώξαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω, τη λέξη "με το ζόρι" που είπατε, να την ανακαλέσετε. Γιατί εδώ με πολύ ελευθερία και περικλή ευγένεια σας αντιμετωπίζουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Το αναγνωρίζω, κύριε Πρόεδρε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είπα ο κύριος μάρτυς για 20-30 άτομα. Αν κρίνετε,

2/2 Δ (Π.Δ.) 16.12.86

104

Κύριε Πρόεδρε, για την ιστορία του πράγματος, να μας πει και να καταγραφεί ποιοί πρέπει να είναι, όταν λειτουργεί η αίθουσα επιχειρήσεων.

Να είναι 30 ή 5; Να μην πει ονόματα, αλλά να πει ο αρχηγός τάδε κ.λ.π.

Αν είναι 30, τότε είναι καφενείο.

MARTYS. Δεν είπα 30, κύριε Βουλευτά.

Σας είπα ότι στην αίθουσα επιχειρήσεων εναλλάσσονται 30 αξιωματικοί όλων των όπλων, πολύ κατηρητισμένοι επιτελικοί κ.λ.π.

Πώς είναι δυνατόν να λέγεται ότι η αίθουσα επιχειρήσεων δεν λειτουργούσε καλώς;

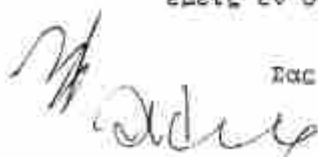

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Είχατε άλλωστε και νικηφόρο αποτέλεσμα!

MARTYS. Για το νικηφόρο αποτέλεσμα, σας εξήγησα ότι εμείς ζητήσαμε να εφαρμοστούν τα σχέδια. Το εξήγησα. Αν δεν έγινε αντιληπτό...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσαμε, κ. Χανιώτη.

Θα είχατε την καλωσύνη αύριο το πρωί, όποια ώρα θέλετε μετά τις 8.30', να έλθετε στην αίθουσα 140 να ελέγξετε τα Πρακτικά, που θα έχουν εν τω μεταξύ αποστενογραφηθεί, να κάνετε όποιες γραμματικές ή λεκτικές διορθώσεις θέλετε, που να μην αλλάζουν βέβαια το νόημα της καταθέσεως και να υπογράψετε κάθε σελίδα, για να υπογράψουμε κι εμείς εν συνεχεία.

Σας ευχαριστώ, να πάτε στο καλό.

3/2 Α (Π.Δ.) 16.12.86

MARTYΣ. Κι εγώ σας ευχαριστώ.

105

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς εξέρχεται της Αιθούσας).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Ο κ. Κάππος παρακαλείται να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ~~είναι~~ δυστυχώς, όταν αποφασίσατε για τον κατάλογο των μαρτύρων. Έχετε καλέσει 22, που απ'ό,τι φαίνεται θα χρειαστεί 2,5 έως 3 μήνες η εξέτασή τους.

Εγώ κρίνω ότι ο Σταύρος Σταύρου, ο υπ'αριθμ. 1, ο υπ'αριθμ. 2 Σιαπκαράς, ο υπ'αριθμ. 3 Παγώνης, ο υπ'αριθμ. 12 Τσούμπας, ο 13 Τσουμάνης, ο Οικονόμου, ο Μιχόπουλος, ο Τζούνης, ή ο Δελιθάνης ο στρατιωτικός ακόλουθος στη Σόφια, τί θα μας προσφέρουν; Ή ο κ. Ντάβος τί θα μας πει; Ότι δεν τον ενημέρωσε ο Παπαδόκης; Τα πράγματα είναι ως φανάρι.

Νομίζω ότι αυτοί μπορεί να μην κληθούν. Δεν θα βλαφτεί το έργο της επιτροπής. Αντίθετα, θα επιταχυνθεί και θα μας δοθεί η δυνατότητα μέσα στη προθεσμία, τουλάχιστον να έχει περατώσει την εξέταση των μαρτύρων και να ζητήσουμε μια ενδεχόμενη παράταση για το πόρισμα.

Όσον αφορά τους Γκιζίκη, Ανδρουτσόπουλο, Λατσούδη, Παπαδόπουλο και Ιωαννίδη, νομίζω θα πρέπει σαν επιτροπή να πάρουμε μια απόφαση, να ζητήσουμε από τον Πρόεδρο της Βουλής να παρθεί απόφαση,

ΚΚΦ

4/2 Δ. (Π.Δ.)

16.12.86

106

ώστε να γίνει δημόσια η εξέτασή τους, παρουσία τηλεόρασης, δεδομένου ότι πρόκειται για πολιτικά ζητήματα, θα εξεταστούν για πολιτικές ευθύνες. Κάνω τη συγκεκριμένη πρόταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπακαγιάννης). Παρακαλώ να σκεφθούμε την πρόταση του κ. Κάππου και στα δύο της σκέλη και άλλη μέρα τη συζητάμε. Γιατί αυτή τη στιγμή πρέπει να ασχιαστούμε με τον Μπανάνο, γιατί αλλιώς δεν θα τελειώσουμε.

(0)

ΖΑ

1/2 Ο ΒΠ 16.12.86

104

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεός να συνοδεύσει τον μάρτυρα κύριο Μπονάνο στην αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος Μπονάνος).

Παρακαλώ κύριε μάρτυς, να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητός σας.

(Ο μάρτυς απαντών σε ερωτήσεις του κυρίου Προέδρου δίδει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός του):

Επώνυμο: Μπονάνος.

Όνομα: Γρηγόριος.

Όνομα πατρός: Γεράσιμος.

Όνομα μητρός: Ελένη.

Το γένος: Αντωνάτου.

Έτος γεννήσεως: 1918.

Τόπος γεννήσεως: Αργοστόλι Κεφαλληνίας.

Τόπος διαμονής: [redacted]

Επάγγελμα: Απόστρατος αξιωματικός [Αντιστράτηγος ε.α.].

Θρήσκευμα: Χριστιανός Ορθόδοξος.

Έγγαμος/ ~~α~~μόνος : Με δύο παιδιά.

Όνομα συζύγου: Καλλιόπη.

Το γένος: Στυροπούλου.

ΓΟ
 Διαφορετική
 μια διέξοδος
 και προσηγορία
 « Στρατηγός »

Q

και εω

Q

2/2 Ο ΒΠ 16.12.86

108

Παρακαλώ κύριε μάρτυς, να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ακολουθως ο μάρτυς δίδει τον ακόλουθο όρκο:)

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνον την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι."

Ευχαριστώ κύριε μάρτυς. Καθήστε.

Το θέμα που μας απασχολεί το ξέρετε και θα σας παρακαλέσω να μας πείτε ότι έχετε να μας πείτε και για το προξικότητα κατά του Μακαρίου και για την Τουρκική εισβολή. Εκθέστε μας τι έχετε να μας εκθέσετε και στη συνέχεια εμείς είναι ενδεχόμενο, αν χρειαστεί να κάνουμε και ορισμένες ερωτήσεις.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including the name 'ΑΙΚΑ' and other illegible marks.

(0)

1/3 ν. Β.Σ. 16-12-86

109
 ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν αρχίσω αυτή την ιστορία, νομίζω ότι θα πάρει πάρα πολύ χρόνο. Τι αυτό έχω φέρει εδώ το βιβλίο μου, το οποίο εσχάτως εκυκλοφόρησε στο οποίο περιγράφο πλήρως την όλη υπόθεση και το οποίο σας καταθέτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ευχαριστούμε.

Πάντως οπωσδήποτε κάνετε μία συνοπτική έκθεση διότι βέβαια δεν πρόκειται να αναφερθήτε στις 300 σελίδες του βιβλίου των γεγονότων που αφορούν τα πραγματικά και την Τουρκική εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλετε να σας απαντήσω σε συγκεκριμένα ερωτήματα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν θέλετε να μην κάνετε έκθεση και να απαντήσετε σε ερωτήματα δικά μας, τότε να το προτιμήσουμε ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, είναι νομίζω προτιμότερο διότι θα σας διευκολύνω ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ θα έλεγα να προχωρήσετε σε μια έκθεση των γεγονότων εσείς, όπως τα ξέρετε και όπως τα ζήσατε τότε ως αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων και στην συνέχεια να ρωτήσουμε εμείς με βάση αυτά που θα πείτε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω να σας πώ πολλά πράγματα διότι σας είπα ότι πρέπει κανείς να μιλάει πάρα πολύ.

Εκείνο που έχω να σας πώ είναι ότι η ανατροπή του Μακαρίου από

2/3 ν. Β.Σ. 16-12-86

110 50 701
 ενός χρονικού σημείου και πέρα, δηλαδή ^{από} αυτής στιγμής ^{που} ελήφθη αυτή

η υβριστική επιστολή του Μακαρίου, απετέλεσε εθνική ανάγκη. Διότι

η επιστολή αυτή ζητούσε εν τελευταία αναλύσει την ατίμωση 650 αξιω-

ματικών και οπλιτών Ελλήνων, των οικογενειών των και κατ'επέκταση του

Ελληνικού στρατού και της Ελλάδος.

Δεν ήτο λοιπόν δυνατόν να αφηθεί ο Μακάριος να υλοποιήσει αυτή

την απειλή του. Αυτά μπορώ να σας πώ εν συνόψει όσον αφορά την ανα-

τροπή του. Μήπως υπάρχουν ερωτήματα επ'αυτού του σημείου για να

προχωρήσω στα άλλα :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Τίποτε άλλο δεν έχετε να πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω τί να πώ, η ανατροπή έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, το βιβλίο του κ. μάρτυρος είναι

βεβαία ένα βιβλίο που το κατέθεσε, δικαίωμά του, αλλά δεν νομίζω

ότι η επιτροπή εξετάζει το σύγγραμμα. Εξετάζει τον μάρτυρα. Βεβαίως

είναι δικαίωμά του να μην απαντήσει καν, αλλά όμως θα πρέπει να του

εξηγηθεί ότι πρέπει να καταθέσει ότι νομίζει. Βεβαίως δεν θα εξε-

τάζεται επί μήνες, όσο νομίζει περιττά να μην τα πεί, αλλά πρέπει

αδελφ

3/3 ν. Β.Ζ. 16-12-86

να καταθέσει. Να μη παραπεμφθούμε δηλαδή στο βιβλίο, γιατί άλλο πράγμα είναι το βιβλίο και άλλο η κατάθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε συνάδελεγε, αυτή τη γοαμμή εθέσπισα και παρεκάλεσα τον κ. Μπανάνο να μας κάνει μία συνοπτική έκθεση. Αντιλαμβανόμεθα ότι το βιβλίο είναι ένα σημαντικότερο στοιχείο το οποίο η επιτροπή θα μελετήσει και θα λάβει υπόψη της. Αλλά το βιβλίο είναι μία συγγραφική εργασία, η οποία ίσως έχει αξία μεγαλύτερη για τον ιστορικό. Για μας όμως εδώ, που εξετάζουμε συγκεκριμένα πράγματα, άς μην ασχοληθούμε με όλα αυτά που λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μου επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Να κάνετε γνωστό στον μάστουρα γιατί άκουσα είπε "εθνική ανάγκη", "υβριστική", καλώς αυτή είναι η άποψή του, ότι εδώ δεν ήρθε μόνον να μας πεί τις κρίσεις του ή τις πολιτικές εκτιμήσεις του, αλλά ήρθε να μας πεί πότε, ποιός, πού, γιατί. Γιατί είπε, "δεν έχω τίποτε άλλο να σας πω".

Δεν έχει να μας πεί ποίοι συνωμότησαν, ποίοι σχεδίασαν και τι ρόλο έπαιξε αυτός; Αυτά θέλουμε να μας πεί, όπως και αυτά που είπε βέβαια, δεν θα του το απαγορεύσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αναλύστε μας αυτά.

ΜΑΡΤΙΝΣ. Να αιταντήσω στον κ. Βουλευτή και σε σας.

(σ)

(24)

1/2α.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

112

Όπως ανέφερα, προηγουμένως, αφ'ής στιγμής κατέστη αναγκαία η ανατροπή του Μακαρίου, έγινε. Μέχρι, όμως, της στιγμής εκείνης, εγώ προσωπικώς, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, είχα καταβάλει κατ'επανάληψη, προσπάθειες, δι'επίσημων εγγράφων προς το Υπουργείο Εξωτερικών, δια των οποίων ζητούσα επιμόνω, την επίσημη πρόσκληση του Μακαρίου εις Αθήνας, δια διαβουλεύσεις. Γιατί; Διότι, ήθελα να κερδίσω χρόνο. Χρόνο, που μου ήτο απαραίτητος, για να προβώ εις την πολιτικοποίηση της καταστάσεως, την οποία και πέτυχα, μετά τα γεγονότα.

Δυστυχώς, ο Μακάριος δεν μου τον έδωσε το χρόνο αυτό, και το ομολόγησε και ο ίδιος, στη συνέντευξη που έδωσε στη Φαλάτση, όταν είπε ότι έστω εάν δεν έστελνα την επιστολή, το καλύ πολύ να επιβραδύνετο η ανατροπή μου κατά ορισμένους μήνες. Αυτούς τους μήνες ήθελα. Τους εστερήθη, όμως, κύριε Πρόεδρε, και έγινε ό,τι έγινε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι έγινε, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ανατροπή του Μακαρίου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την Εθνική Φρουρά, από τους Ελληνοκυπρίους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χαρίστος Μπασαγιάννης): Να μου επιτρέψετε, να διευκολύνω

2/2σ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

113

λίγο εγώ το μάρτυρα, με περιικές ερωτήσεις. Ποιός το αποφάσισε,

κύριε μάρτυς:

ΜΑΡΤΥΣ: Το αποφάσισε η Κυβέρνηση και το εξετέλεσαμε οι στρατιωτικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το αποφάσισε η Κυβέρνηση, όταν λέτε,

ποιά Κυβέρνηση :

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση της 25ης Νοεμβρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ακριβώς, συγκεκριμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι γνωστή :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορεί να είναι γνωστή, αλλά η επι-
τροπή κρατάει πρακτικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Πρωθυπουργός, ο Αρχηγός του Κόμματος, δηλαδή ο Γκιζίκης,

ο Ανδρουτσόπουλος, διάφοροι άλλοι Υπουργοί, οι οποίοι μετείχαν

στο Υπουργικό Συμβούλιο, δε θυμάμαι τα ονόματά τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί Υπουργοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κωνσταντίνος Ράλλης, ενδεχομένως και άλλοι, δεν έχω υπόψη
μου άλλα στοιχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, αυτοί οι 3 από την Κυβέρνηση

που είπατε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο κ. Γκιζίκης, αποφάσισαν.

Εσείς δεν μετείχατε στην απόφαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Σας ανέφερα προηγουμένως, ότι έλαβα μέρος.

3/2σ.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

114
 Εδέχθη την ανατροπή του Μακαρίου. Ελάμβανα μέρος στις συσκέψεις αυτές, δεν υπάρχει αμφιβολία και είχα αντιρρήσεις. Και προσεπρόσβα να φέρω τον Μακάριο στην Αθήνα, για να κουβεντιάσουμε το πράγμα, εις τρόπον ώστε να βρούμε μία λύση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) : Δηλαδή, τι να κουβεντιάσετε, την ανατροπή του; Ποιό πράγμα να κουβεντιάσετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τις αντιθέσεις, τις οποίες είχαμε Ελληνική Κυβέρνηση, Κυβέρ-
 νησις Λευκωσίας, δηλαδή Μακάριος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) : Η Ελληνική Κυβέρνηση, είναι Κυβέρνηση Λευκωσίας, οι αντιθέσεις αυτές, για να διευκρινισθούν ορισμένα σημεία.

Ο Μακάριος δεν ήλθε.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ήλθε και έστειλε την επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) : Είχε λάβει ο Μακάριος πρόσκληση της Κυβερνήσεως :

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν το ξέρω αυτό, κύριε Πρόεδρε. Εγώ υπέβαλα αναφορές επίση-
 μες από τον Μίστιο μέχρι τον Ιούνιο στο Υπουργείο Εξωτερικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης) : Και ζητάγατε από το Υπουργείο Εξω-
 τερικών να τον καλέσει. Τον κάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ : Για να μην έλθει δεν τον κάλεσε, ούτε πήσα και καμιά απάν-

ΑΒ

ηλεκτ

Οκ

4/2σ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

τηση.

115

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, γιατί αφού μετά δεν ήλθε, γιατί αυτό αποτέλεσε στοιχείο εις βάρος του Μακαρίου και επιταχύνθη η διαδικασία της ανατροπής του;

ΜΑΡΤΥΣ: Επιστρέφουμε πάλι από την αρχή, διότι έστειλε την επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Α, έστειλε την επιστολή.

Μήπως θυμάσθε την ημέρα, κατά την οποία σας έθεσε υπόψη ο κ.

Γκιζίκης την επιστολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν δεν με απατά η μνήμη μου, ήταν αρχές Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά ποιές αρχές Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο 5υθήμερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διότι, νομίζω ότι, εδώ στο βιβλίο σας, κάτι γράφετε σχετικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ακριβώς, χρονικές λεπτομέρειες, βιβλίο είναι αυτό.

Δικαι

Β

195. 1

Α

(2σ)

1/3 Σ (ΑΔ) 16.12.86

116

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων θα το βρω εγώ.

Σεις λέτε ότι ελάβατε πρώτα γνώση της επιστολής και μετά διεπιστώ-
σατε την εθνική ανάγκη ανατροπής του Μακαρίου. Έτσι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Και αν θέλετε και κάτι πληρωοριακό το οποίο
πιθανόν να μη γράφτηκε στο βιβλίο, Στην τελευταία συνάντηση που
είχαμε ο Γκιζίκης, ο Ιωαννίδης και εγώ στο σπίτι του Γκιζίκη
κατέβαλα μία υστάτη προσπάθεια προς τους δύο αυτούς κυρίους να
γίνει τελευταία προσπάθεια να πεισθεί ο Μακάριος να έλθει στην
Αθήνα. Και κατόπιν αυτού προχωρήσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος την έκανε αυτή την προσπά-
θεια; Εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα εισηγήθην.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εισηγήθητε. Τι σας είπαν;
Τον εκάλεσαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν υπήρχε τέτοια πρόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού δεν τον εκάλεσαν πώς ήταν
δυνατόν να έλθει ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν ήταν θέμα δικό μου να κληθεί ο Μακάριος στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι θέμα δικό σας ήταν η εισή-
γηση. Όπως λέτε.

Σημειώ

2/3 ζ (ΑΔ) 16.12.86

117

ΜΑΡΤΥΣ: Την έκαμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εκάματε την εισήγηση, εκάματε το καθήκον σας. Και αυτό το καθήκον το συναφτήσατε είπατε ότι εγώ προκειμένου ναπροσχωρήσω σε απόψεις ανατροπής του Μακαρίου θέλω να δοκιμάσω αυτό το πράγμα. Δεν σας έδωσε η Κυβέρνηση την ευκαιρία να το δοκιμάσετε αφού δεν τον εκάλεσε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου έδωσε η κυβέρνηση την ευκαιρία;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την ευκαιρία να το δοκιμάσετε αυτό που θέλατε να δοκιμάσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή την άποψη του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως. Δεν σας έδωσε την ευκαιρία. Τι έφταιγε ο Μακάριος λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έφταιγε διότι θα έδιωχνε τους αβιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς...

ΜΑΡΤΥΣ: Το επαναλαμβάνω και πάλι επιστρέφουμε στο ίδιο σημείο κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βλέπω ότι με πολύ πράγματι ευθιξία πήρατε το θέμα της επιστολής αλλά και εγώ θα ήθελα να σας ρωτήσω. Αφού ήταν εθνική ανάγκη να ανατραπεί ο Μακάριος για το υβριστικό της επιστολής, σας είπα τότε λάβατε γνώση της

- 2/3 ζ

117

117

3/3 Γ (ΑΔ) 16.12.86

118

επιστολής; Μήπως λάβατε στις 6 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν. Μπορεί να ήταν 5, μπορεί να ήταν 6, μπορεί να ήταν 4.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί κάτι τέτοιο νομίζω ότι γράφετε στο βιβλίο σας. Δεν μπορώ να το βρω δυστυχώς αυτή τη στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ότι γράφει το βιβλίο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι αληθές. Πότε έγινε η σύσκεψη με τον Γεωργίτση και με τον Κομπόκη; Έγινε καμιά σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε στις 8 με 9 Ιουλίου. Μετά πάντως τη λήψη της επιστολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά πάντως τη λήψη της επιστολής,

βέβαια γιατί σας το λέω; Διότι και ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης

και όλοι οι μετασχόντες στη σύσκεψη, ακόμη νομίζω και ο Παπαδάκης

και ο Πηλιχός και ο Παλαΐνης, όλοι μας είπαν ότι σχετικά έγιναν δύο

συσκέψεις, στις 2 του μηνός Ιουλίου και στις 3 του μηνός Ιουλίου.

Οπότε ο Μακάριος δεν είχε γράψει καν την επιστολή, κάρικ Μπουάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω. Δεν ξέρω για δύο συσκέψεις, ξέρω βέβαια

για δύο συσκέψεις, αλλά η μία αφορά αυτή με τον Κομπόκη που λέτε, η

οποία έγινε μεταξύ της λήψης της επιστολής και της εκδηλώσεως της

ανατροπής. Και η δεύτερη έγινε στις παραμονές της ανατροπής όταν

Handwritten signature and scribbles

Handwritten mark

4/3 ζ (ΑΔ) 16.12.86

119
κλήθηκε ο Ντενίσης εδώ. Αλλά αυτό είναι εύκολο πράγμα κύριε Πρόεδρε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Δεν ομιλώ για τη σύσκεψη με τον Ντενίση.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλη μία σύσκεψη Εέρω εγώ. Τη σύσκεψη με τον Κομπόκη. Καμία άλλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Αυτή του Κομπόκη λέω.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή έγινε σας είπα μεταξύ της λήψης ^{της επιστολής} και της ανατροπής. Αν θέλετε τώρα αυτό να το επιβεβαιώσετε επισήμως σας προτείνω να ζητήσετε από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, από το Αρχηγείο Στρατού να σας πει πότε έλαβε άδεια ο Παπαδάκης από την Αλεξανδρούπολη. Είναι απλούν πράγμα. Θόπτε θα το τακτοποιήσετε χρονικώς το θέμα που ανήκει η σύσκεψη αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Εδώ έχουμε κάποια χαρτιά...

ΔΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, μπήκαμε στις ερωτήσεις:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Τι να κάνω κύριε Λιβανέ;

Βλέπω ότι δεν απαντά, Τι να κάνω, να μην το προωθήσω;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είναι χρέος του μάρτυρος να καταθέσει,

ή να μας πει ότι δε γνωρίζει τίποτα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εκτός αν δεν θέλει να καταθέσει οπότε θα ακολουθηθεί η διαδικασία την οποία προτείνετε.

5/3 ζ (ΑΔ) 16.12.86

120

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε θα πρέπει να καταλάβει ο κ.μάρτυς και παρακαλώ στρατηγέ να αντιληθείτε ότι είστε ίσως από τους ουσιωδέστερους μάρτυρες ως Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως δεν υπάρχει θέμα.

(20)

(1C)
1/1-0-Δ.Σ. 16=12=86

121

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Η επιτροπή αξιολόγεί από έναν τέως αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων της όποιας περιόδου να την δια φωτίσει. Παρακαλούμε, βουλευτές έχετε απέναντί σας, διηγηθείτε μας τα όσα γνωρίζετε για δυό μεγάλα γεγονότα της νεοτάτης ιστορίας στην οποία είχατε συμμετοχή εσείς: Ανατροπή Μπαζίου, πώς σχεδιάστηκε, από ποιούς, ποιοί λόγοι σας οδήγησαν επακριβώς πέραν της επιστολής που λέτε, ποιοί μετείχαν στην όλη αυτή διαδικασία, τι κάνατε μέχρι τον πρώτο Ατίλα. Αυτό θέλουμε να μάθουμε και από κει και πέρα αν η διήγησή σας δεν είναι αρκετή, εμείς έχουμε όλες τις πληροφορίες που τώρα εσείς υποδεικνύετε να ακηπήσουμε. Γνωρίζετε ότι άλλοι προ υμων κατέθεσαν εδώ. Έχουμε κείμενα στα χέρια μας, πρέπει να το γνωρίζετε αυτό. Ζητούμε να διευκολύνετε το έργο μας, τίποτε πρισσότερο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Επίτροπε, ευχαριστώ πολύ για την τιμή που μου κάνετε να σας δια φωτίσω, αλλά θέστε μου ερωτήματα συγκεκριμένα να σας δώσω απάντηση. Δεν βλέπω πού είναι η δυσκολία που σας παρουσιάζω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, δεν μπορώ να επιβάλω στον μάρτυρα, σε κανένα μάρτυρα, τον τρόπο της ανακρίσεως.

Ο άνθρωπος θέλει να ερωτάται. Συνεπώς αρχίζω τις ερωτήσεις. Δεν μπορώ να κάνω αλλιώς. Με τους συνήθεις διαπληκτισμούς και τα "πέστε μας ότι ξέρετε" και "δεν σας λέω ότι ξέρω, ρωτήστε με κλπ." δεν μπορεί να πάει έτσι η κατάσταση.

Handwritten signature

2/3 Π.Α.Μ. 16-12-86

122

Ορίστε, κύριε Δαμιανίδη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, η κατάθεση ενός μάρτυρος έχει δύο στάδια. Το ένα είναι η κατάθεση επί συγκεκριμένων γεγονότων ή εκτιμήσεων που έχει κάνει ο ίδιος και το δεύτερο στάδιο είναι οι ερωτήσεις που θα υποβληθούν εν συνεχεία από τους κυρίους συναδέλφους. Το πρώτο στάδιο δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί. Πώς θα μπούμε στο δεύτερο; Πώς θα γνωρίζω εγώ ποιά είναι τα γεγονότα τα οποία γνωρίζει ο κύριος μάρτυς, για να μπορέσω εν συνεχεία να κάνω τις ερωτήσεις μου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η ανάπτυξη σας είναι περίφημη, κύριε συνάδελφε, και δικηγोरική ίσως, αλλά πείτε μου κατά ποια έννοια μπορώ εγώ να επιβληθώ στο μάρτυρα να κάνει διήγηση που δεν θέλει να κάνει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αν δηλώσει ότι αρνείται να κάνει κατάθεση αλλάζει το θέμα. Να το δηλώσει όμως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, το λόγο επί διαδικαστικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Παγορόπουλε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Προτείνω να περάσει ο μάρτυρας έξω για να μπορέσουμε να το κουβεντιάσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται η γραμματεός να συνοδεύσει το μάρτυρα εκτός της αιθούσας.
(Ετο σημεία αυτά ο μάρτυρας εξέρχεται της αιθούσας)

ο Άλλος (B)

1/3 B

16.12.86

123

(Στη συνέχεια η Επιτροπή συζητά, εκτός πρακτικών, διαδικαστικά θέματα,

Μετά το πέρας της συζήτησεως επί των διαδικαστικών θεμάτων,
καλείται και επανέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κ. Μπουάνος, για να
συνεχίσει την κατάθεσή του).

27/12/86

(5)

() 1/3 δ (Θ.Σ.) 16-12-86

124

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε μάρτυς, συνεχίστε την καταθεσή σας . Να λάβετε δε υπόψη σας ότι εμάς δεν μας ενδιαφέρει αν θα είναι για 3 ή 8 ημέρες . Όσες θέλετε, μπορείτε να συνεχίσετε . Συνεχίστε, παρακαλώ .

ΜΑΡΤΥΣ . Να συνεχίσω τί ; Επί ποίου ερωτήματος ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επί ποίου ερωτήματος ;

Το ερώτημα είναι , γιατί και πως έγινε η ανατροπή του Μακαρίου ; Ποιοι ήταν οι εμπνευστές της ιδέας αυτής .

ΜΑΡΤΥΣ . Ένα-ένα, κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιοι ήταν οι εκτελεστές αυτής της ιδέας .

Δεύτερον, τί επίπτωση είχε το πραξικόπημα πάνω στην τουρκική εισβολή . Ποιά ήταν η επίπτωση που πιθανόν θα είχε το πραξικόπημα . Τρίτον , πως έγινε η τουρκική εισβολή . Τέταρτον, αν το ΓΕΕΦ τήρησε τα σχέδια αιμόνης προστασίας της Κύπρου Αν δεν τα ετήρησε, γιατί δεν τα ετήρησε κ.ο.κ. Κύριε Μιονάνο, σεις είσαστε Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων , δεν είστε ο τυχαίος μάρτυς

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε , δεν παύω να είμαι άνθρωπος με περιορισμένες ικανότητες . Να τα γράψω, γιατί δεν μπορεί να τα θυμάμαι απέξω αυτά τα ερωτήματα , οπότε θα σας απαντήσω ένα προς ένα .

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

2/3 5 (Θ.Σ.) 16-12-86

125

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να διηγηθείτε κύριε μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ . Μα, εγώ σας είπα , δεν μπορώ να πω μια ιστορία . Πρέπει να έχω το βιβλίο να το διαβάσω . Δεν θυμαμαι . Αν μου θέσετε ερώτημα θα σας απαντήσω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Πρέπει να σας κάνω την εξής εξήγηση . Δεν ξέρω αν τα μέλη της επιτροπής ή εγώ θα διαβάσουμε το βιβλίο .

ΜΑΡΤΥΣ . Δικαιωμά σας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Είναι θέμα πλέον προσωπικής εκτιμήσεως του πράγματος και αξιολογήσεως , το πόσο αξίζει να διαβαστεί ένα βιβλίο 300 τόπων σελίδων που έχει γραφεί από τον τέως Λοχηγό Ενόπλων Δυνάμεων .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Αν έχει γραφεί από τον ίδιο το βιβλίο !!

ΜΑΡΤΥΣ . Σας παρακαλώ , με θίγεται με αυτό που λέτε .

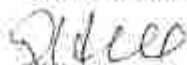
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Σιγά τώρα !

ΜΑΡΤΥΣ . Τι "σιγά" ; Εγώ είμαι μάρτυς εδώ πέρα .

Κύριε Πρόεδρε ζητώ την προστασία σας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Σας παρακαλώ κύριε Κάππο και κύριε Λιβανέ . Παρακαλώ τους πάντες .

Αυτά δεν είναι ερωτήματα τα οποία να χρειάζονται . Δεν σας

3/3 δ (θ.π.) 16-12-86

126

ρωτάω ειδικώς 'πότε έγινε η σύσκεψη και τι έγινε κ.λπ. Εγώ σας λέω ,
 τι ξέρετε για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου . Ποιος το απο-
 φάσισε δηλαδή , που το αποφάσισαν , ποίοι το αποφάσισαν , ποίοι το
 εξετέλεσαν πως εξετελέσθη , ποιές δυνάμεις έλαβαν μέρος στην εκτέ-
 ληση , τι επιπτώσεις μπορούσε να έχει το πραξικόπημα αυτό από πλευ-
 ράς αμυντικής ικανότητας της Κύπρου , τι επιπτώσεις μπορούσε να έχει
 από πλευράς αμυντικής ικανότητας της Ελλάδας . Μπορούσε να οδηγήσει
 σε Ελληνοτουρκική ρήξη ή δεν μπορούσε ;.

Σε όλα αυτά καλείσθε να απαντήσετε κ. Μπονάνο και νομίζω ότι και
 να υποθεθεί ότι παραλείψετε κάτι , εγώ θα σας συμπληρώσω με ερωτήματα.
 Δεν είναι ανάγκη να βάζετε τώρα όλα αυτά στο μυαλό σας μαζί για να
 απαντήσετε σε όλα .

θα σας ρωτήσω . Οφείλω δε με την ευκαιρία που είναι μια στιγμή δια-
 κοπής της καταθεσέως σας να πω ότι , σύμφωνα με τον Κανονισμό της
 Βουλής , σε όποια ερώτηση νομίζετε ότι η απάντηση θα προκαλέσει
 άμεση υπέρσσιακή ζημία ή ηθική βλάβη ή θα δημιουργήσει τον κίνδυνο
 ποινικής διώξεως δικής σας ή της συζύγου σας ή συγγενούς αυτού εξ
 αίματος μέχρι και του 2ου βαθμού , αδελφού ή παιδιού σας , μπορείτε
 να αρνηθείτε την απάντηση

(3κ)

(36)

1/3 Κ. (Π.Α.) 16.12.86

127

αυτά κατά τον Κανονισμό της Βουλής.

Εν συνεχεία, πρέπει να σας πω ότι κατά την Ποινική Δικονομία, στην οποία γίνεται παραπομπή, ο μάρτυς δεν υποχρεούται να καταθέσει περυσιατικά επί των οποίων ήθελε προκύψει ενοχή του ιδίου επί αξιολογού πράξεως. Συνεπώς, γι' αυτό σας τα λέγω, δικαίωμά σας είναι να αρνηθείτε την απάντηση, σε όποια ερώτηση νομίζετε ότι μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο ασκήσεως ποινικής διώξεως εναντίον σας. Εάν δεν έχετε τέτοιο λόγο, τότε μπορείτε να προχωρήσετε στην κατάθεσή σας κι εμείς θα ερωτήσουμε στο τέλος, αφού κάνετε την κατάθεσή σας. Γιατί μας δεσμεύει βλέπετε και η Δικονομία. Και η Δικονομία λέγει: "Εις τον μάρτυρα απευθύνονται ερωτήσεις μετά το πέρας της καταθέσεώς του, εφόσον αναφαίνεται η ανάγκη της συμπληρώσεως αυτής". Συνεπώς, εμείς πρέπει να έχουμε υπόψη μας το τί λέτε εσείς και αν κρίνουμε, εάν αναφανεί ανάγκη συμπληρώσεως της καταθέσεώς σας, βεβαίως να σας ρωτήσουμε.

Συνεπώς, μή μας δημιουργείτε ζήτημα στο να καταθέσετε. Καταθέσατε ό,τι θέλετε, εκτός αν θέλετε να αρνηθείτε τη μαρτυρία, να αρνηθείτε τις ερωτήσεις, όχι τη μαρτυρία, να αρνηθείτε απάντηση σε ερωτήσεις-κου θα σας γίνουν.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε.

2/3 Κ (Π.Δ.) 16.12.86

128

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατά τον Κανονισμό της Βουλής, επί ερωτήσεων -και είναι ειδική διάταξη, η οποία νομίζω υπεριοχθεί- εφ'ών η απάντησις θα προκαλέσει άμεσον περιουσιακήν ζημίαν ή ηθικήν βλάβην ή θα δημιουργήσῃ τον κίνδυνον ποινικής διώξεως του μάρτυρος ή συζύγου αυτού, ή συγγενούς αυτού εξ αίματος μέχρι και του δευτέρου βαθμού συμπεριλαμβανομένου, δικαιούται να αρνηθεί τη μαρτυρίαν του? Επί ερωτήσεων όμως.

ΜΑΡΤΥΣ. Τελειώσατε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα να σας απαντήσω, ούτε ^{ΓΟ} ^{ΟΙ} από αυτό που η Δικονομία που αναφέρατε προηγουμένως, μου δίδει ως προστασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω κανένα πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Συνεπώς, συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ θα σας απαντήσω στο πρώτο ερώτημα, το οποίο εάν δεν με απατά η μνήμη, εάν το συγκρίθησα καλά, είναι πώς έγινε το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω με 5 απλές κουβέντες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι και με 5 απλές κουβέντες.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα τί να σας πω; Δεν καταλαβαίνω.

ΓΟ
Δ. Αργυρίου
και προσηγορία
και (1) 1152 II

Β

Ο

Β

3/3 κ (Π.Δ.) 16.12.86

129

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τέλος πάντων, απαντήστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας πω αυτό, το οποίο ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ. Το προξενικόσημα, δηλαδή η ανατροπή του Μακαρίου, με παρασύρατε-κατά τη δική μου εκτίμηση, ήταν εν νω ορισμένων ανθρώπων, δεν ξέρω ποιών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν νω, στο μυαλό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχει σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, έχει σημασία. Για μας έχει σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ. Του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του Ιωαννίδη, μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ετέθη όμως ως ανάγκη στη πρώτη σύσκεψη εις το σπίτι του Ανδρουτσόπουλου, μεταξύ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εάν έχετε την καλωσύνη, μη χτυπάτε το χέρι σας, σας παρακαλώ αν έχετε την καλωσύνη.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατάλαβα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μή χτυπάτε το χέρι, αν έχετε την καλωσύνη.

4/3 Κ (Π.Δ.) 16.12.86

130

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Με συγχωρείτε πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, είστε συνηθισμένος.

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε από τη πρώτη σύσκεψη στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου, εις την οποία έλαβαν μέρος ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσόπουλος, εγώ και ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο Ιωαννίδης. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο οποίος Ιωαννίδης, έθεσε σαφώς το θέμα της ανατροπής. Εγώ είχα επιφυλάξεις. Και είχε επιφυλάξεις και ο Ανδρουτσόπουλος και ο Γκιζίκης, διότι το πρόβλημα δεν ήταν τυχαίο, ήθελε κάποια μελέτη των συνεπειών, ενδεχομένως, που θα παρουσιάζοντο. Επηκολούθησαν άλλες 3 συσκέψεις, εις ταχποίας μαζί με τα **κατρέλεια** επαναλαμβάνοντο μονίμως από τον Ιωαννίδη η ανάγκη ανατροπής του Μακάρου. Στο χρονικό αυτό διάστημα, μέχρι και του Ιουλίου, που έγινε η τελευταία σύσκεψη εις το σπίτι του Ανδρουτσόπουλου και που ετέθη πάλι το ίδιο θέμα, εγώ είχα επιφυλάξεις.

Διευ

3Κ

1/3ΠΑ

ΒΠ

16.12.86

131

Ήμουνα σαφώς αντίθετος και έλεγα ότι πρέπει να καλέσουμε το Μακάριο στην Αθήνα για διαβουλεύσεις. Παράλληλα δε, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, έκανα επίσημη αλληλογραφία προς το Υπουργείο Εξωτερικών ζητώντας επιμόνως να έλθει ο Μακάριος στην Αθήνα για διαβουλεύσεις. Και στην τελευταία σύσκεψη ο Ανδρουτσόπουλος αναγνωρίζοντας ότι έχω δίκαιο, απεφάσισε να κάνει μια παρέμβαση, ενώ ο Ιωαννίδης έλεγε ότι δεν πρόκειται να έρθει ο Μακάριος. Το έθετε εκ προοιμίου ως ανεπαφήμωστο αυτό και ίσως για να διασκεδαστούν αυτές οι επιφυλάξεις μου, ο Ανδρουτσόπουλος προθυμοποιήθηκε να στείλει το Σάββα Κωνσταντόπουλο στο Μακάριο, ο οποίος ήταν και φίλος του, για να τον πείσει να έρθει στην Ελλάδα για διαβουλεύσεις.

Παραμονές της ενέργειας της αντροπής, πληροφορήθηκα από τον Ιωαννίδη, στην τελευταία συνάντηση που είχαμε 2-3 μέρες προ της ενεργείας, στο σπίτι του Γκίζικη, αυτός, ο Γκίζικης και εγώ και επέμενα όπως σας είπα και προτού βγω έξω και την τελευταία στιγμή να έλθει ο Μακάριος στην Ελλάδα, ότι δεν έρχεται ο Μακάριος, πως θα έρθει; Ήδη ο Κωνσταντόπουλος είχε στον Ανδρουτσόπουλο ότι για πρώτη φορά στη ζωή του τον είδε σε τέτοια κατάσταση εξαλλοσύνης. Αυτά είναι τα προκαταρκτικά του πραξικοπήματος.

2/3ΠΑ ΒΠ 16.12.86

132

Εν συνεχεία επακολούθηε η λήψη της επιστολής από το Μακάριο. Από την στιγμή εκείνης εγώ τάχιστα υπέρ της ανατροπής. Και το λέω ευθαρσώς και σαφώς.

Και ακολουθούν δύο συσκέψεις. Στην πρώτη ήμουνα εγώ, ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης, ο Γεωργίτης. Τα γράφω όλα αυτά στο βιβλίο μου.
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως ήταν και ο Παπαδάκης;
 ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα και ο Παπαδάκης. Μάλιστα μου είχε πει ο Ιωαννίδης να πω στον Ντάβο να του δώσει άδεια δύο μέρες για να κατέβει κάτω. Πήρα τον Ντάβο και του είπα "Γιάννη, δώσε δυό μέρες άδεια στον Παπαδάκη να κατέβη κάτω". Και μου απαντάει ο Ντάβος "Έξω τι τον θέλεις". Δεν του έδωσα βέβαια απάντηση και το θέμα σταμάτησε εκεί.

Ήρθε ο Παπαδάκης, κάναμε τη σύσκεψη και μάλιστα πρό της συσκέψης μου λέει ο Ιωαννίδης "εσύ δεν θα μιλήσεις καθόλου, θα πω εγώ ότι έχω να πω", δηλαδή με ήθελε για μούστρα, αλλά εγώ δεν μπορούσα να δεχθώ αυτή τη τακτική και μπήκαμε μέσα. Όλη αυτή η ιστορία κράτησε περί τα 15'λεπτά, γιατί δεν είχαμε να πούμε τίποτα, ήταν απλώς για να πάρει το επίσημο χορσμά η ενέργεια, επειδή ήμουν εγώ παρών. Τους είπα πέντε λόγια ότι αυτό αποφασίσθη και ότι θέλω από τον Γεωργίτη να μη χρησιμοποιήσει μονάδα εκ της αμυντικής περιμέτρου της Κύπρου για συμμετοχή στην ανατροπή. Έτσι και εγένετο.

3/3ΠΑ ΒΠ 16.12.86

133
 Μετά την έξοδο από αυτή την 15' σύσκεψη τους πήρε όλους ο Ιωαννίδης και τους πήγε στο γραφείο του όπως μου είπαν για να συντάξουν ένα σχέδιο ενεργείας, το οποίο θα μου έφερναν εν συνεχεία προς έγκρισιν. Μόλις τελείωσε η σύσκεψη αυτή έρχεται ο εξ απορρήτων έμπιστός μου ταγματάρχης Μαντάτσος και μου λέει χαμογελώντας: "Κύριε Αρχηγέ, Εξώ τι κουβεντιάσατε". Ούτε και σ' αυτόν έδωσα απάντηση.

Το πρωί προσήλθε στο γραφείο μου ο Κομπόκης, ο Γεωργιάτσος και ο Παπαδόκης να με αποχαιρετήσουν προκειμένου να επιστρέψουν στην έδρα τους και τους ζήτησα το σχέδιο, που μου είπαν την προηγούμενη ότι πάνε να φτιάξουν.

ΓΡ.

(3ΠΑ) 1/3 ΓΡ (ΕΣ) 16.12.86

134
 μου λέει, "θα σας το φέρει ο Ιωαννίδης." Δεν είδα κανένα σχέδιο.

Αυτό είναι το δεύτερο μέρος. Και τώρα πάμε στην υλοποίηση της

ενεργείας. Δε μένει τίποτε άλλο. Η υλοποίηση της ενεργείας, είχε

αποφασισθεί να γίνει το βράδυ Κυριακής προς Δευτέρα, δηλαδή την

Κυριακή το βράδυ. Επειδή, όμως, το Επικουρικό Σώμα του Μακαρίου

κάθε βράδυ μπλοκάρει τις πολυκατοικίες και τα σπίτια που έμεναν

οι Έλληνες αξιωματικοί και είχαν ορισμένους ανθρώπους που επιτη-

ρούσαν τα στρατόπεδα της Εθνοφρουράς, αποφασίσθη να γίνει το πρωί

της Δευτέρας, που αυτοί θα είχαν αποσυρθεί. Όπως και εγένετο.

Υπόψη δε, απ'ότι ξέρω, διότι δεν ήμουνα παρών, η ανατροπή επε-

τεύχθη με τις δυνάμεις του Κομπόκη και με ορισμένα άρματα από αυτά

τα 17 υπάρχοντα στην Εθνοφρουρά. Έτσι έγινε η ανακροπή.

Τι άλλο κρώτημα, έχετε τώρα, εκτός εάν έχετε κρωθήσεις πάνω σ'αυτά

που είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, συνέχεια. Σας είπα κι'άλλα

πράγματα, αν θυμίσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Επ'αυτών εάν ρωτήσετέ, διευκολύνετε και εμένα. Θα σας απαντή-

σω, εφόσον ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όπως βλέπω, παρίσταται ανάγκη να

σας ρωτήσουμε. Αλλά πείτε μας, τι επίπτωση μπορούσε να έχει αυτό το

Δόκτωρ

Σ

Γ-ο
 Διαβίβω φησίν
 (1) ↓ (5) ↓
 (2) ↓ (5) ↓
 (3) ↓ (5) ↓
 (4) ↓ (5) ↓
 (5) ↓ (5) ↓
 (6) ↓ (5) ↓
 (7) ↓ (5) ↓
 (8) ↓ (5) ↓
 (9) ↓ (5) ↓
 (10) ↓ (5) ↓
 (11) ↓ (5) ↓
 (12) ↓ (5) ↓
 (13) ↓ (5) ↓
 (14) ↓ (5) ↓
 (15) ↓ (5) ↓
 (16) ↓ (5) ↓
 (17) ↓ (5) ↓
 (18) ↓ (5) ↓
 (19) ↓ (5) ↓
 (20) ↓ (5) ↓
 (21) ↓ (5) ↓
 (22) ↓ (5) ↓
 (23) ↓ (5) ↓
 (24) ↓ (5) ↓
 (25) ↓ (5) ↓
 (26) ↓ (5) ↓
 (27) ↓ (5) ↓
 (28) ↓ (5) ↓
 (29) ↓ (5) ↓
 (30) ↓ (5) ↓
 (31) ↓ (5) ↓
 (32) ↓ (5) ↓
 (33) ↓ (5) ↓
 (34) ↓ (5) ↓
 (35) ↓ (5) ↓
 (36) ↓ (5) ↓
 (37) ↓ (5) ↓
 (38) ↓ (5) ↓
 (39) ↓ (5) ↓
 (40) ↓ (5) ↓
 (41) ↓ (5) ↓
 (42) ↓ (5) ↓
 (43) ↓ (5) ↓
 (44) ↓ (5) ↓
 (45) ↓ (5) ↓
 (46) ↓ (5) ↓
 (47) ↓ (5) ↓
 (48) ↓ (5) ↓
 (49) ↓ (5) ↓
 (50) ↓ (5) ↓
 (51) ↓ (5) ↓
 (52) ↓ (5) ↓
 (53) ↓ (5) ↓
 (54) ↓ (5) ↓
 (55) ↓ (5) ↓
 (56) ↓ (5) ↓
 (57) ↓ (5) ↓
 (58) ↓ (5) ↓
 (59) ↓ (5) ↓
 (60) ↓ (5) ↓
 (61) ↓ (5) ↓
 (62) ↓ (5) ↓
 (63) ↓ (5) ↓
 (64) ↓ (5) ↓
 (65) ↓ (5) ↓
 (66) ↓ (5) ↓
 (67) ↓ (5) ↓
 (68) ↓ (5) ↓
 (69) ↓ (5) ↓
 (70) ↓ (5) ↓
 (71) ↓ (5) ↓
 (72) ↓ (5) ↓
 (73) ↓ (5) ↓
 (74) ↓ (5) ↓
 (75) ↓ (5) ↓
 (76) ↓ (5) ↓
 (77) ↓ (5) ↓
 (78) ↓ (5) ↓
 (79) ↓ (5) ↓
 (80) ↓ (5) ↓
 (81) ↓ (5) ↓
 (82) ↓ (5) ↓
 (83) ↓ (5) ↓
 (84) ↓ (5) ↓
 (85) ↓ (5) ↓
 (86) ↓ (5) ↓
 (87) ↓ (5) ↓
 (88) ↓ (5) ↓
 (89) ↓ (5) ↓
 (90) ↓ (5) ↓
 (91) ↓ (5) ↓
 (92) ↓ (5) ↓
 (93) ↓ (5) ↓
 (94) ↓ (5) ↓
 (95) ↓ (5) ↓
 (96) ↓ (5) ↓
 (97) ↓ (5) ↓
 (98) ↓ (5) ↓
 (99) ↓ (5) ↓
 (100) ↓ (5) ↓

2/3ΓΡ (Ε.Σ.) 16.12.1986

πραξικόπημα σε σχέση με τις τουρκικές δυνάμεις, εάν οι τουρκικές δυνάμεις ήταν ανεπτυγμένες στα παράλια της Μικράς Ασίας, εκεί κοντά, κ.λ.π; Τι μαθαίνατε, τι πληροφορίες είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία επίπτωση. Το θέμα ήταν καθαρώς Ελληνοκυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Α, και δεν μπορούσε να έχει επί-
πτωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε που πέρασε ποτέ απ' το μυαλό μου η σκέψη, ότι ενδέχεται οι Τούρκοι να εισβάλουν. Οι Τούρκοι εισέβαλαν, βέβαια, αλλά το δια-
βατήριο το έδωσαν άλλοι. Το έδωσε ο Μακάριος με την προσφώνησή του από του βήματος του Ο.Η.Ε., ότι οι Έλληνες είναι εισβολείς. Και το έδωσε και ο κ. Γεώργιος Μαύρος, με το λόγο του από το Β.Β.Ε., ότι πρέπει να επέμβουν οι εγγυητρίες δυνάμεις. Αυτοί έδωσαν τη νομιμο-
ποίηση της επεμβάσεως στους Τούρκους. Αυτή είναι η άποψή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Δε σας πέρασε, πάντως, εσάς απ' το
μυαλό, όταν κάνατε το πραξικόπημα...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ουδεμία, διότι ήταν καθαρώς Ελληνοκυπριακό το θέμα και εστρέφεται εναντίον της αρχής ενός ανθρώπου. Θα άλλαζε ο Μακάριος και θα πήγαινε ένας άλλος Ελληνοκύπριος, ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι Τουρκοκύπριοι δεν είχαν κανένα λόγο, δεν εδίγοντο

3/3ΓΡ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

136
 τα συμφέροντά τους. Άλλωστε, οι Τούρκοι μέχρι τότε, τον Μακάριο
 τον είχανε "στην μπούκα του τουφεκιού".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρείστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να προχωρήσω; Τι να πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι να πείτε; Δεν υπάρχει τίποτα
 άλλο; Τελείωσε το θέμα; Δεν υπάρχει τουρκική εισβολή, κύριε Μπανάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Η εισβολή έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η εισβολή έγινε. Πώς έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, $\sqrt{}$ αυτό σας είπα ότι εάν θα θέτατε
 ερωτήματα, θα διευκολύνετο όλη η συζήτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, θα σας ρωτήσω εγώ, αλλά πριν
 σας ρωτήσω, θα ήθελα να δω...

ΜΑΡΤΥΣ: Κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε, θέλετε μία γενική εικόνα. Κατάλαβα
 το πνεύμα σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς εδώ, καταθέτοντας τώρα, μας
 λέτε ένα στοιχείο πολύ σοβαρό, κατά τη γνώμη μας, π.χ. ότι από το
 μωαλό σας δεν πέρασε ότι επρόκειτο να γίνει τουρκική εισβολή.
 Προχωρείστε, λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Για την εισβολή, θέλετε τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, για την εισβολή θέλω τώρα και

Διευκρίνιση

Q

4/3ΓΡ. (Ε.Σ.) 16.12.1986

137
για τα μέτρα που λάβατε εσείς, για την απόκρουση της εισβολής, ή εσείς
ή και το ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτα έχουμε την εισβολή. Η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικώς.

Δεν την περιμέναμε. Και σας είπα, προηγουμένως, ότι εγώ δεν περίμενα

την εισβολή των Τούρκων. Και το πρωί της 20ης, χαράματα, αυτοί επεχείρη-

σαν να βγούν και βγήκαν αναχαιτιζόμενοι, όσο ήτο δυνατόν, από τα

επιτόπου τμήματα της Εθνικής Φρουράς, τα οποία και επολέμησαν.

(3ΕΣ.)

(Γφ)

1/3 ΕΣ

(Ε.Κ.) 16.12.86

138

Υπ' όψη ότι το σχέδιο αμόνης της Κύπρου το οποίο είχε συνταχθεί βάσει οδηγιών επιχειρήσεων του ΛΕΔ, προέβλεπε άμυνα επί της ακτής. Και στην τελευταία παράγραφο που λέει "η ισχύς σχεδίου", έγραψε: "Εφαρμογή του παρόντος κατόπιν διαταγής, εφόσον υπάρχει προειδοποίηση περί εχθρικής εισβολής. Εις περίπτωση αιφνιδιαστικής εισβολής, το σχέδιο εφαρμόζεται αυτομάτως". Έγιναν αγώνες από κει και πέρα τους οποίους δεν μπορώ να περιγράψω, διότι δεν ήμουν αυτόπτης μάρτυς. Οι Τούρκοι πλήρωσαν, είχαν απώλειες -τα γράνω στο βιβλίο- και αεροσκάφη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξεχάστε το βιβλίο. Το βιβλίο δεν μπορεί να αποτελέσει στοιχείο για την επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Τέλος πάντων, πρέπει να πάρω τα στοιχεία μου. Δηλαδή πρέπει να πάρω ένα βιβλίο τώρα και να σας τα λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς το γράφατε το βιβλίο. Συνεπώς, εσείς όχι μόνο τα ξέριτε τα γεγονότα, αλλά τα θυμάσθε και τα γράφετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ ήμουν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν ήμουν γραμματέας για να κρατάω σημειώσεις λεπτομερειών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, εδώ γράφατε αυτό το βιβλίο το οποίο το κυκλοορήσατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Προ δεκαπενθήμερου, προ δεκαημέρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προ δεκαήμερου. Συνεπώς, έχετε πλήρη

2/3 ΕΖ (Ε.Κ) 16.12.86

139

γνώση των στοιχείων που αναφέρετε το βιβλίο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πως τα γράφατε αφού δεν τα θυμάσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι κατόρθωσα και συγκέντρωσα τα στοιχεία καθ'οδόν για τη συγγραφή του βιβλίου. Δεν τα θυμάμαι. Θέλετε να σας τα διαβάσω, να σας τα επεξηγώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Που θέλετε να προχωρήσω; Σε ποιο σημείο; Στην απόκρουση της εισβολής;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μιλάτε τώρα κύριε Μκονάνο, για το σχέδιο της εισβολής κλπ και είπατε και το θυμάμαι ότι η εφαρμογή του παρόντος θα γίνει κατόπιν διαταγής του ΑΕΔ, εάν υπάρχει προειδοποίηση.

Σε περίπτωση αιφνιδιαστικής εισβολής το σχέδιο τίθεται αυτομάτως σε εφαρμογή.

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι και εγένετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ετέθη αυτομάτως σε εφαρμογή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτομάτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή άσχιζε η άμυνα της Κύπρου, τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από της εισβολής. Από τη στιγμή που πάτησε ο πρώτος στρατιώτης στο Κυπριακό έδαφος. Εβλήθη από τα κυρά του απέναντι ελληνικου-

αυτί

Q

3/3 ΕΣ (Ε.Κ.) 16.12.86

πριακών αντιστάσεων.

140

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν παρατηρήθη κανένα κενό, δηλαδή, χρόνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί κενό χρόνου; Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που να γίνεται η εισβολή των Τούρκων δηλαδή, να κτυπιέται η κυσάνεια, αλεξιπτωτιστές κλπ και να μην υπάρχει αίμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχετε υπόψη σας.

Παραπάνω, τί άλλο έχετε να πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί άλλο; Δεν έχω να πω τίποτα άλλο. Διεφήχθη ένας αγών. Τις λεπτομέρειες του αγώνος από πλευράς ενεργειών της εθνοσυνουράς, δεν μπορώ να τις φέρω, ούτε τις γράφω και στο βιβλίο, δεν τις φέρω αυτές

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν τις φέρετε..

Είχατε από το Ρεωργίτση ενοχλήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Ενοχλήσεις είχα μόνο μία, την πρώτη, όταν του ρώτησα εγώ ποιόν έβαλε Πρόεδρο; Και η δεύτερη όταν μου ζήτησε οδηγίες τί θα κάνει με το αεροδρόμιο Λευκωσίας το οποίο επρόκειτο να καταλάβουν οι Τούρκοι κατά την αναφορά του Ρεωργίτση και πήρε τις θέουσες διαταγές.

2/2/87

Q

4/3 ΕΞ (Ε.Κ.) 16.12.86

141

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πού να συνεχίσει;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιές είναι οι δέουσες διαταγές, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιές είναι οι δέουσες διαταγές; Ρωτήστε με να σας πω.

Ρωτήστε εσείς, κρατήστε σημείωση να με ρωτήσετε, να σας πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι πρωτοφανές.

ΜΑΡΤΥΣ: Δώστε μου το βιβλίο να σας τα διαβάσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Είναι αλήθεια, κύριε μάρτυς, ότι

εμφανίζετε μία εικόνα ενός ανθρώπου ο οποίος θέλει να αποφύγει την
κατάθεσή του.

(Α)

(ΕΣ).

1/3 Δ. Β.Σ. 16-12-86

142

Γιατί; Δεν το καταλαβαίνω. Αφού έχετε το δικαίωμα να αρνηθείτε την απάντηση σε οποιαδήποτε ερώτηση, που καταλαβαίνετε ^{θα} δημιουργήσει κίνδυνο ποινικής διώξεως εναντίον σας, γιατί αποφεύγετε να καταθέσετε ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αποφεύγω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για μια ολόκληρη ιστορία, που δημιούργησε ολόκληρη κυπριακή τραγωδία, με πέντε λέξεις λέγεται αυτό το πράγμα; Τόσο πολύ είστε σπαθός του "λακωνίζεω ἐστί φιλοσοφείν"; ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αποφεύγω. Είμαι στη διάθεσή σας για όσο χρόνο θέλετε να απαντήσω σε συγκεκριμένα ερωτήματα. Ρωτήστε με να σας πω. Δεν μπορώ να λέω ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατόπιν αυτού, κύριοι συνάδελφοι, αρχίζουμε τις ερωτήσεις.

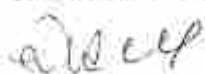

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Να γραφεί στα Πρακτικά ότι αρνήθηκε να καταθέσει.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αρνούμαι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς, που είσαστε ο υπεύθυνος αρχιστρατήγος δεν έχετε να μας πείτε τίποτε; Είστε υποχρεωμένος να καταθέσετε!

ΜΑΡΤΥΣ. Μην εκνευρίζεστε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περράκη, σας παρακαλώ. Η τήρηση της τάξης ανήκει σεμένα. Μην με αναπληρώνετε. Σας παρακαλώ δεν

2/3 Δ. Β.Σ. 16-12-86

έχετε τον λόγο.

143

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ζητώ συγνώμη, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλετε να ερωτήσετε εσείς, κύριοι
συνάδελφοι, και αν ρωτήσετε όχι με μεγάλη ένταση φωνής, να ερωτήσω

εγώ;

ΜΕΡΙΚΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Εσείς, εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μας είπατε για το πραξικόπημα, όπως
το χαρακτηρίσατε και εσείς, στο οποίο σας παρέσυραν, που ήταν ανατρο-
πή του Μακαρίου και όχι πραξικόπημα. Εδώ κάνατε μια σύσκεψη όπως φαί-
νεται απόφορισμένα έγγραφα του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, την 19.30 ,
στις 7.30 το απόγευμα, στις 2-7-74. Μήπως θυμάστε να μας πείτε

ποίοι μετείχαν ;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα. Δεν θυμάμαι την ημερομηνία. Δύο συσκεύσεις έχω
υπόψη μου. Η πρώτη μπορεί να είναι αυτή που λέτε ...ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πείτε μου σας παρακαλώ, ποίοι μετέ-
σχον;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας λέω, κύριε Πρόεδρε, αλλά δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω.

Στην πρώτη που ξέρω χρονικά, ήμουν εγώ ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης,
και ο Γεωργίτσος ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και Παπαδάκης.

3/3 Α. Β.2. 16-12-86

ΜΑΡΤΥΣ. Και Παπαδάκης.

144

Και η δεύτερη ήταν αυτή που έγινε και ήταν παρών και ο Ντενίσης.

Δεν ξέρω άλλη σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μετά τη σύσκεψη στις 7.30' στις 2 του μηνός, έγινε στις 3 του μηνός κάποια άλλη σύσκεψη και σας ανέφεραν τίποτα ο Κομπόκης και ο Γεωργίτσος;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα, κύριε Πρόεδρε, ότι δεν γνωρίζω άλλη σύσκεψη εκτός αυτών των δύο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην πρώτη σύσκεψη τί απειρασίσθη;

ΜΑΡΤΥΣ. Να κάνουμε το σχέδιο, οι υπόλοιποι πλην εμού. Και να μου το φέρουν την επομένη να το δω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας το έφεραν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το έκαναν το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Ξέρω μόνο ότι μετά την ενέργεια ερώτησα τον Ιωαννίδη, γιατί δεν μου ήρθε το σχέδιο και μου είπε "δεν έγινε κανένα σχέδιο. Όλα ήταν προφορικά". Αυτό μου απήντησε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλέσατε τον κ. Ντενίση και ποιούς άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτόν, τον αρχηγό της ΣΛΑΥΚ...

Δεν ξέρω

Ch

4/3 Δ. Β.Σ. 16-12-86

145

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τον Νικολαΐδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Νικολαΐδης ήταν διάδοχος του Κονδύλη. Ο Κονδύλης ήταν αρχηγός της ΕΔΔΥΚ και είχε μεταφερθεί στην ΑΣΔΕΝ και παρελάμβανε ο Νικολαΐδης. Τον Ντενίση βεβαίως. Τους αρχηγούς των κλάδων και διάφορους επιτελείς, αρμόδιους στο θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Και ο Πανταζόπουλος της ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα λεπτό, διευκρίνιση: Είπε ο κ. Βουλευτής ότι υπήρχε και ο Πανταζόπουλος της ΚΥΠ. Δεν υπήρχε κανείς της ΚΥΠ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κακώς παρενέβην, κ. κ. Πρόεδρε.

Παπαστεφανάκης . ο. *Κουτσογιάννης* *Πανταζόπουλος*

(Δ)

1/3 Ο Α.Μ. 16-12-86

146

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγίνε η σύσκεψη με τον αντιστράτηγο

Ντενίση, με τον ταξίαρχο Κουδύλη και ποιούς άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον Νικολαΐδη, τους αρχηγούς των κλάδων, Γαλατσάνος,

Αραπαάης, Παπανικολάου και εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τι είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπαμε, πως θα αντιμετωπίσουμε ένα θέμα που είχε δημιουργήσει

ο Μακάριος όσον αφορά την επιλογή των υπαξιωματικών εφέδρων αξιωματικών

των ελληνοκυπρίων για να γίνουν αξιωματικοί. Και ένα δεύτερο, όσον

αφορά την περαιτέρω εκπαίδευση αυτών των ελληνοκυπρίων/φοιτητών, οι

οποίοι επρόκειτο να γίνουν μόνιμοι αξιωματικοί του κυπριακού στρα-

τού, φοιτώντας στη στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε έγινε η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 13 του μηνός νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή θέλατε πράγματι να κουβεν-

τιάσετε με τον Ντενίση, τον Νικολαΐδη και τον Κουδύλη, το πως θα

αντιμετωπίζατε τα θέματα μετά τον περιορισμό της δυνάμεως, ή τον

θέλατε για τίποτα άλλο τον Ντενίση;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, δεν εγένετο γι' αυτό το σκοπό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή δεν εγένετο για τον σκοπό τον οποίο γράψαμε στα

2/3 Ο.Α.Μ. 16-12-86

147

χαρτιά. Ο σκοπός ήταν να αποσύρουμε τον Ντενίση από εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Γιατί θέλατε να τον αποσύρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί λόγω των επικουρικών ^{αλλαγών} αλλαγών προς τους έλληνες αξιωματικούς και την δημιουργία σοβαρών επεισοδίων -είχαν δημιουργηθεί μέχρι τότε 14 τον αριθμό- στα οποία επεισόδια ενοχοποιούνται οι έλληνες αξιωματικοί χωρίς να είναι αυτό αληθές, είχε διατάξει ο Ντενίσης, ~~δείτε~~ είχα εκδόσει διαταγή προς τον Ντενίση ότι στις περιπτώσεις δημιουργίας επεισοδίων ουδεμία δράση θα ανελαμβάνετο εκ μέρους της εθνοφρουράς → ο Ντενίσης ~~βάζει~~ αυτής της διαταγής είχε δεσμεύσει την κίνηση των μονάδων να βγούν από τα στρατοπεδά τους άνευ προσωπικής του διαταγής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό τι εσήμαινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εσήμαινε κατά τον Γεωργίτη, που το είπε στη σύσκεψη την πρώτη, ότι δεν μπορεί να γίνει ενέργεια εάν δεν λείπει ο Ντενίσης.

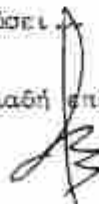
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Γεωργίτης σας είχε πει ότι δεν μπορεί να γίνει η ενέργεια της ανατροπής του Μακαρίου. Αλλά στις

2 του μηνός, γιατί καλέσατε τον Γεωργίτη και δεν καλέσατε τον Ντενίση δεν ήταν αρμοδιότητάς ο Ντενίσης; Η αρχηγία του ΓΕΕΦ δεν ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτούς ήθελε ο Ιωαννίδης, εν πάση περιπτώσει [↑]

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Ιωαννίδης δηλαδή επέλεξε τον

3/3 Ο Α.Μ. 16-12-86

148

Γεωργίτση:

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω εάν το ενθυμείσθε, αλλά σας είπα και στην αρχή ότι ο Ιωαννίδης είχε εν νω την ενέργεια αυτή. Αυτό νομίζω ότι καλύπτει το ερωτημά σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, μου το είπατε ότι ο Ιωαννίδης είχε εν νω το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου.

Από τότε άρχισε αυτή η υπόθεση να αποτελεί απασχόληση και δική σας και των στρατιωτικών κύκλων και της κυβερνητικής και της παρακυβερνητικής και της παραπολιτικής και της παραστρατιωτικής ηγεσίας:

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω απαντήσει και σ' αυτό, αλλά θα το υπενθυμίσω. Από το Φεβρουάριο του 1974 άρχισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήταν τότε η επιστολή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Και σας είπα ότι ελάμβανα μέρος και είχα αντιρρήσεις και είχα επιφυλάξεις και έκανα όλες τις ενέργειες προς το Υπουργείο Εξωτερικών. Όσον αφορά την μήση εγώ δεν είχα μήθει κανένα, ούτε είχα πει, διότι έβασαίω εκ των ών ούκ άνευ μυστικό αυτό.

Handwritten signature

Handwritten signature

(30)

1/3 σ Κ.Β. 16.12.1986

149

Τώρα εάν ο Ιωαννίδης εμπήσε δεν το ξέρω αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν υποθεθεί ότι ο Ιωαννίδης έδινε πράγματι εντολή στον Γεωργίτση και στον Κομπόκη να κάνουν την ενέργεια αυτή και εσείς λέγατε όχι δεν θα γίνει, θα ενοχοποιζέτο η διαταγή :

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού είπα ναι. Αυτό είναι θέμα κρίσεως. Τι μου το θέτετε ;

Εγώ αναφέρω γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή χωρίς εσάς μπορούσε ο Ιωαννίδης να κάνει τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Εάν δεν ήμουν εγώ, θα ήταν κάποιος άλλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είσαατε αρχηγός. Θα σας έδιωχνε δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βε'όσον εσείς είσαατε αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων μπορούσατε εάν θέλατε, εάν δεν είσαατε σύμφωνος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα . Μπορούσα με την τακτική που ακολουθούσα, που με τις επιφυλάξεις που είχα δεν ελαμβάνετο οριστική απόφαση. Η λήψη, όμως, της επιστολής ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ... σας έκαμε να άρτε τις επιφυλά-

-201 11 P

G

S3

2/3 σ Κ.Β. 16.12.1986

150

Εσείς σας!

ΜΑΡΤΥΣ: Και έλαβα μέρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας λέω θεωρητικά. Θέλω να δω

τι αξία είχε η γνώμη σας πάνω σ' αυτό. Είχε κυρίαρχη αξία ή όχι;

Δηλαδή εάν εσείς επιμένετε μέχρι τέλους ότι δεν θα γίνει το πραξικόπημα, θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν είχα επιφυλάξεις μέχρι τέλους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε μέχρι τέλους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι και της 15ης Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, η 15η Ιουλίου είναι αποτέλεσμα της 5ης, 6ης Ιουλίου που έστειλε την επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Μπανάνο, με συγχωρείτε. Είναι

αποτέλεσμα η 15η της προσχωρήσεώς σας στην άποψη του Ιωαννίδη. Μας είπατε ότι η άποψη του Ιωαννίδη ήταν από τον Φεβρουάριο, αλλά

εσείς αντιδρούσατε και το παραδέχομαι. Εάν η αντίδρασή σας αυτή

συνεχιζόταν μέχρι και της 15ης Ιουλίου, θα επικράτει ο Ιωαννίδης στο σημείο αυτό ή θα επικρατούσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, Δεν θέλω να εκφραστώ. Αλλά νομίζω ότι υπερδεύονται

Γου, διαγραφίστε τελεία
 7/5/86 11:50 π.μ.
 και γινεί θανάσι
 με () 13/5/86
 " 3/5/86
 Δεξ
 Γ' Ιωαννίδη

ελδωφ G Δεξ

3/3 σ Κ.Β. 16.12.1986

157

τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι σας έχω απαντήσει στο ερώτημά σας αυτό. Και σας είπα ότι η επιστολή με ανάγκασε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, κύριε Μπονάνο, βγάλτε την επιστολή απ'έξω, βγάλτε το πραξικόπημα απ'έξω, βγάλτε τα όλα. Σας λέω ποιός πλεονεκτούσε στην διαταγή; Εάν η διαταγή η δική σας ήταν να μην γίνει το πραξικόπημα, θα γινόταν; Εάν, σας λέω, Εάν δεν προσχωρούσατε στην άποψη Ιωαννίδη και ο Ιωαννίδης παρέμενε μοναχός του, τί θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απάντησα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μου απαντήσατε. Σας λέω υποθετικά, στην περίπτωση κατά την οποία σεις δεν προσχωρούσατε στην άποψη Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήταν κάποιος άλλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί θα ήταν κάποιος άλλος, αφού είσασταν εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι μπορούσε εμένα να με είχε εξουδετερώσει, ως αντιφροναύντα ή αντιδρώντα.

4/3 σ. Κ.Β. 16.12.1986

152

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα, θα μπορούσε να το κάνει.

Εφόσον, όμως, σας διατηρούσε η διαταγή η δική σας θα εξετελείτο ή

του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Με διατηρούσε, κύριε Πρόεδρε, διότι εδέχθη μετά την επιστολή,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΚΗΣ: Έλαστε οργανό του!

ΜΑΡΤΥΣ: Πείτε το όπως θέλετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακάτω.

Όταν ο Ιωαννίδης έλεγε σε σας, στον κύριο Ανδρουτσόπουλο και στον κύριο Γκιζίγκ, ότι θέλει να κάνει ανατροπή του Μακαρίου, που το έλεγε, στο σπίτι τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Ανδρουτσόπουλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε σύσκεψη επίσημη εκεί ή συνέπεσε να πάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εννοείτε επίσημη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή είχατε πρόσκληση να πάτε και οι τέσσερις εκεί για σύσκεψη σοβαρή, η ηγεσία, ή συμπτωματικά πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, είχε αποφασίσει ο κύριος Γκιζίγκς, ο κύριος

Ανδρουτσόπουλος και μου είπε και μένα ο Ιωαννίδης ότι κάθε μήνα θα συναντώμεθα στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου προς συντονισμό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΚΗΣ (3Η)

(3σ) 1/3 Η (ΑΔ) 16.12.86

153

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καί πήγατε δηλαδή για τη μηνιαία συνάντηση, στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου να συζητήσετε τα θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς δίνετε δεδομένο εσείς τώρα ότι για το πραξικόπημα την απόφαση την είχατε πάρει και σεις την είχε πάρει και ο Ιωαννίδης την είχε πάρει και ο Γκιζίκης, την είχε πάρει και ο Ανδρουτσόπουλος και οι άλλοι οι μικροί.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω άλλους εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κομπόκης, ο Γεωργίτσας, ο Παπαδάκης...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί δεν πήραν απόφαση. Αυτοί πήραν εντολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την οποία και εξετέλεσαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα για πέστε μου: Επειδή μιλάτε για την επιστολή του Μακαρίου, σας ρώτησα πότε επεδόθη αυτή η επιστολή στον Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι επεδόθη στις 1 ή 2 Ιουλίου. Δεν είμαι σίγουρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεύτερον. Πριν από την επιστολή του Μακαρίου είχαν γίνει κάποιες κλοπές οπλισμού και πυρομαχικών από τα..

ΜΑΡΤΥΣ: Από ένα Τάγμα. Από το 211 Τάγμα Εθνοφυλακής.

did 2/4

α

2/3 Η (ΑΔ) 16.12.86

154
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ένα Τάγμα του ΓΕΣΦ. Ανεκαλύφθη ποιος είχε κάνει τις κλοπές αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Καίτοι έγιναν ανακρίσεις, δεν ανεκαλύφθη τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος έκανε τις ανακρίσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ΓΕΣΦ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γεωργίτσος δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ο Γεωργίτσος, αλλά ο Ντενίσης. Επί ημερών Ντενίση έγινε αυτό, πολύ προ της αποχώσεως και των συσκέψεων. Το γράφω και αυτό μέσα στο βιβλίο.

Αν δεν με απατά η μνήμη, οι δύο θεωρηθέντες υπεύθυνοι τότε, χωρίς να υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία, αλλά κατά την άποψη του ΓΕΣΦ, από την εξέταση που έκανε, ήταν [↑]απατά η μνήμη, ένας Καρούμπιλης και ένας Μπακιανάκης, τους οποίους επαναπαύοισα αμέσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τους τιμωρήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και τιμωρήθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Με φυλάκιση. Απλώς υπήρχαν υπόνοιες για ολιγοπλοία εξασφαλίσεως των αποθηκών. Αυτό ήταν το δικαιολογητικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν ήταν υπόθεση με ποινικό περιεχόμενο για να πάνε στο στρατοδικείο;

Ε. Δ. Μ.

Q

3/3 Η (ΑΑ) 16.12.86

155

ΜΑΡΤΥΣ: Μα και τώρα γίνονται κλοπές και κανείς δεν πήγε στο στρατό-
δικείο. Εφαρμόζεται τί θα βγάλει η προανάκριση. Αυτό είναι θέμα του
ανακριτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Μάλιστα.

Κάποιες απόπειρες που είχαν γίνει εναντίον του Μακαρίου, ποιός,
κύριε μάστορ, λέτε να τις έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας απαντήσω μόνο για ένα που ξέρω, επειδή ενήργησα εγώ
την ΕΔΕ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Εσείς ενεργήσατε την ΕΔΕ για τις
απόπειρες;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Το γράφω και στο βιβλίο.

Επρόκειτο περί της δολοφονίας του Γεωργιάδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Δεν πρόκειται περί αυτού. Δε σας
ρωτώ περί της δολοφονίας του Γεωργιάδη, της οποίας την ΕΔΕ κάνατε
εσείς. Σας λέγω για τις απόπειρες που έγιναν εναντίον του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Δεν υπηρετούσα εγώ στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Ούτε το ελικόπτερο ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως γεγονός το ξέρω. Ότι μάλιστα διεκώθη και ο χειριστής του
ελικοπέδου ο Παπαγιάννης. Αυτό το ξέρε και το γράφω και στο βιβλίο.

Αλλά δεν ξέρω λεπτομέρειες για το τι έγινε. Δεν ήμουν εγώ εκεί κάτω

Α. Μπασιγιάννης

Α. Μπασιγιάννης

Για
Α. Μπασιγιάννης

4/3 Η (ΑΔ) 16.12.86

156

και ούτε υπηρετούσα εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα δεν σας δόθηκε η ευκαιρία να εξετάσετε κύριε μάρτυς, και εσείς και οι προκάτοχοί σας στο ΑΕΔ, για το τι κάνει το ΓΕΕΦ εκεί κάτω, αν πάλι να σκοτώσει τον αρχηγό ενός κράτους;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε. Εγώ τότε ήμουν ταξίαρχος, διευθυντής του 3ου ΕΓ του ΓΕΣ. Δεν είχα καμιά αρμοδιότητα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα. Από τους προϊσταμένους σας τότε κανένας δε συνεκινήθη απ' αυτό το φαινόμενο, να ανεβαίνει ένας αρχηγός κράτους σε ένα ελικόπτερο και να πηγαίνει κάπου και να πυροβολείται; Κανένας δε συνεκινήθη γι' αυτό; Τι έγινε τότε; Ποιος τον επιροβόλησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ρωτήστε τον τότε Πρωθυπουργό, τον τότε Υπουργό Εθνικής Αμύνης, τον τότε Αρχηγό να σας πουν. Εγώ δεν ήμουν. Δεν είχα στοιχεία. Ήμουν ένας ανιάτατος επιτελής.

adly (3v)

(Η)

1/2 ν ΜΠ 16-12-1986

157

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Για το Γεωρκάτζη :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς κάνατε την ανάκριση, είπατε, για το Γεωρκάτζη . Για πέστε μας .

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη την εποχή έφερα το βαθμό του ταξιάρχου. Και ευρισκόμενα συμπτωματικώς σε μια επιτελική αποστολή ανα τας μεγάλες μονάδες της χώρας υπό την αρχηγία των δύο υπορχηγών.

Α; Χριστοπούλου και Β; Μπελιγιάννη . Πηγαίναμε, λοιπόν, στις έδρες των μεγάλων μονάδων, κάναμε σύσκεψη, βλέπαμε τα προβλήματα τους και όπου μπορούσαμε τα επιλύαμε επιτόπου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Χρονολογία;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1970.

Λοιπόν, ευρισκόμεθα, στο στρατηγείο Λαμίας, της Κεντρικής Ελλάδος . Τηλεφώνησαν από το αρχηγείο στρατού να κατέβω επειγόντως στην Αθήνα και να παρουσιαστώ στον αρχηγό στρατού, Τσούμπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο μετέπειτα υπουργός Δημοσίας Τάξεως .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Κατέβηκα αμέσως, παρουσιάστηκα και μου επέδωσε διαταγή του κ. Αγγέλη του αρχηγού ενόπλων δυνάμεων, να μεταβώ στην Κύπρο και να

Handwritten signatures and initials:
 A large signature, possibly "Αγγέλης", is written over the text.
 To its right, there are initials "ΕΣ" and a circular stamp or mark.

2/3 ν ΜΠ 16-12-1986

158

ενεργήσω ένορκον διοικητικήν εξέτασιν προς εντοπισμό τυχόν ευθυνών ελλήνων αξιωματικών στη δολοφονία του Γεωργιάδη . Αυτό έγινε διότι το πρωί το Ρ.Ι.Κ είχε μεταδώσει ότι στη δολοφονία ενέχονται Έλληνες αξιωματικοί και συγκεκριμένως εναντίον του Παπαποστόλου.

Πήγα στην Κύπρο και έκανα εξέταση - παρουσιάστηκα στον τότε αρχηγό του ΓΣΕΦ αντιστράτηγο Γερακίνη , επιτελάρχης του ήταν ο Ντάβος τότε , συνταγματάρχης ων , αλλά το πόρισμά μου ήταν αρνητικό . Ουδείς Έλλην αξιωματικός είχε αναμειχθεί σ' αυτήν την υπόθεση. Μετά τη μεταπολίτευση έγινε εξέταση δικαστική από το 14ο ανακριτή αν δεν με απατάει η μνήμη μου. Και εκλήθηθην δια καιμέθεσα αυτά τα οποία καταθέτω και σήμερα ενώπιόν σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(στος Μπαλαγιάννης) : Τότε που πήγατε ως προανακριτής εκεί για ένορκη διοικητική εξέταση , ζήτησα από το Μακάριο κατάθεση ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα κανένα λόγο . Όχι. Το θέμα ήταν καθαρώς στρατιωτικό. Διότι επρόκειτο περί υπονοιών αναμείξεως ελλήνων αξιωματικών .

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΔΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν αισθανθήκατε την υποχρέωση να ερευνήσετε τις καταγγελίες της Κυπριακής ηγεσίας, όπως μάλιστα από το ραδιοφωνικά μεταδόθηκαν ότι οι Έλληνες αξιωματικοί ήταν αναμειγμένοι

3/3 ν ΜΠ 16-12-1986

159

στην κατά του Μακαρίου απόπειρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ήξερα κ. επίτροπε, αυτά τα πράγματα. Σας λέω εγώ
 ότι ξέρω και τίποτε περισσότερο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δε ζητήσατε στοιχεία από τον Μακάριο,
 από την Κυπριακή κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάλι τα ίδια. Επανέρχεστε πάλι....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε πρόεδρε, κάνει παρατηρήσεις ο
 μάρτυς στους συναδέλφους: Είναι δυνατόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κάνω παρατηρήσεις, κύριε. Απλώς τον διευκολύνω...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο μάρτυρας δεν είναι αρχηγός του ΓΕΣ τώρα,
 είναι μάρτυρας!

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα τέτοιο πράγμα εγώ!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπακαγιάννης): Θα σας παρακαλέσω κ. Κουτσογιάννη
 και όταν μιλάτε και σε μένα να μιλάτε με όχι τόσο έντονο ύφος,
 διότι με τη φωνή που βγάλατε εγώ νόμισα ότι κάτι άλλο συνέβη,
 ότι πέθανε κανένας άνθρωπος εδώ μέσα κλπ. Και ξάρετε ταράσσομαι
 σ' αυτές τις περιπτώσεις και δεν μπόρεσα να παρακολουθήσω ούτε
 τι είπε ο κ. Παπαληγούρας.

Κύριε μάρτυς, είστε μάρτυς εδώ, δεν έχετε καμία άλλη ιδιότητα
 και οφείλετε να απαντάτε στους κ. βουλευτές σ' αυτά που σας ρωτάνε

Παπαληγούρας

4/3 ν ΜΠ 16-12-1986

160

χωρίς φυσικά να εντείνετε τη φωνή σας και χωρίς προφανώς να κάνετε παρατηρήσεις.

Σας ρωτάει λοιπόν ο κ. Παπαληγούρας, αφού πήγατε και κάνατε την προανάκριση, την ΕΔΕ όπως την λέτε εσείς οι αξιωματικοί, δεν θελήσατε να αξιοποιήσετε, να μάθετε και τα στοιχεία τα οποία είχε η Κυπριακή ηγεσία προκειμένου να καταγγείλει από του ραδιοφώνου,...

Αυτό ρωτήσατε κ. Παπαληγούρας:

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ πάρα πολύ και με συγχωρείτε που σας υποκαθιστώ στην ερώτηση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εμένα κ. πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ... τα στοιχεία τα οποία είχε η Κυπριακή ηγεσία προκειμένου να δώσει, δια του ραδιοφώνου την καταγγελία αυτή κατά των ελλήνων αξιωματικών;

(2)

(4ν) 1/4Ω ΣΜ 16.12.86

γ

161

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν όταν γίνεται ΕΔΕ στο στρατό για οιοδήποτε θέμα δεν μπορούμε να πάρουμε μαρτυρικές καταθέσεις από ιδιώτες

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Πρώτη φορά το ακούω αυτό. Έχουμε κάνει και εμείς στο στρατό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μπορεί να λέει ο μάρτυς κάτι που σας εξοργίζει, αλλά δεν είναι ανάγκη να εκδηλώσετε την οργή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δοικόν, δεύτερον, όταν εκλήθη να μεταβώ εις Κύπρον να κάνω την προανάκριση, εγώ ευρισκόμεν εκτός Αθηνών για μία ειδική αποστολή στη Λαμία. Το πρωί είπε το ραδιόφωνο αυτό. Η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων με θεώρησε ίσως τον κατάλληλο να πάω εκεί και να εκτελέσω μία ΕΔΕ προκειμένου να εντοκίσω ή να επαληθεύσω αυτό το οποίο είπε το ΡΙΚ. Και περιορίστηκα μόνο εις ορισμένες καταθέσεις ιδιωτών που οι ίδιοι οι ενδεχόμενοι υποψήφιοι - συγκεκριμένα ο Παπακοστόλου - πρότειναν ως μάρτυρες προς εξέταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή, τους μάρτυρες τους ιδιώτες του Παπακοστόλου, τους εξετάσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, γιατί αυτός παρουσίασε έλλοβι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μα, δεν λέω τίποτε διαφορετικό.

Μάρτυρες τους οποίους πρότεινε ο κύριος Παπακοστόλου για να -

Παπακοστόλου

Q

3

2/4Ω ΧΜ 16.12.86

162

παρουσιάσει άλλοθι τους εξετάσατε, άλλους ιδιώτες δεν εξετάσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν εξέτασα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εν τάξει, αρκούν αυτά.

Και προχωρούμε παρακάτω. Απο πλευράς των εκτελεστών του πραξικοπήματος δεν πρόκειται να σας ρωτήσω, γιατί νομίζω ότι είναι γνωστή. Αν θέλετε όμως, μπορείτε να μας πείτε ποιού έδρασαν εκείνη την ημέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ανατροπή; Ο Κομπόκης υπό την ηγεσία του Γεωργίτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ονόματα. Δεν ήταν του επικέδου μου με ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι, του επικέδου σας δεν ήταν....

ΜΑΡΤΥΣ, Είναι θέμα ανειληθώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης)... αλλά πχ. ο Λαμπρινός έλαβε μέρος στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αρχηγός των τεθωρακισμένων και έλαβε μέρος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΑΔΗΣ: Ο Κορκότσης ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω τον κύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο Παύλος, του πυροβολικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω τον κύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Λοιπόν, ζέρετε για τον Κομπόκη,

2024

Ch

3/4Ω ΧΜ 16.12.86

163

τον Γεωργίτση και τον Λαμπρινό.

ΜΑΡΤΥΣ: Και τον Λαμπρινό δεν το ξέρω γιατί ^{δεν} έχω καμιά αναφορά ή πληροφορία ειδική απ' αυτόν, αλλά γιατί απεκαλύφθη εκ των υστέρων ότι είχε λάβει μέρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μήπως ξέρετε με ποιού διαταγή είχε λάβει μέρος και μάλιστα έγγραφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Με του αρχηγού του στρατού, του Γαλατσάνου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Έγγραφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή, πλην των άλλων, ήταν και ο αρχηγός του στρατού μνημένος στην υπόθεση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, τον είχε μνησει εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αρακάκης και Παπανικολάου είχαν λάβει μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θα σας απαντήσω με στοιχεία, γιατί δεν ξέρω. Αυτοί ισχυρίζονται ότι δεν είχαν ενημερωθεί. Εγώ έχω διάφορο άποψη και η αντίθεσή μου είναι ότι είχαν ενημερωθεί. Μπορεί να πέφτω έξω. Αυτή είναι η απάντησή μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΜΑΝΗΣ: Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι η αντίθεσή μου. Δεν έχω να πω τίποτε άλλο.

Γο
πρ
μ
δ
11

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten mark

3/4 Ω ΧΜ 16.12.86

Είναι η προσωπική μου εντύπωση.

164

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Το κλοίο "Λεβέντης" έλαβε μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και το ξέρω από τον Λρακάκη, ο οποίος ήρθε και μου ανέφερε υπερηφάνως για να αποδείξει ότι δεν ήταν ο στρατός που έκανε την ανατροπή, αλλά και το ναυτικό. Αυτό, όταν έγινε βέβαια η ανατροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Γι' αυτό και εγώ σας ρώτησα για το "Λεβέντης" γιατί κάτι διάβασα σχετικά ότι το "Λεβέντης" έλαβε μέρος.

Είπατε λοιπόν ότι ο Λρακάκης υπερηφάνως σας ανέφερε αυτό το γεγονός.

(4ΔΚ)

1/4 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

165

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως όχι μόνο ο Αραπάκης αλλά και ο Παπανικολάου, διότι βέβαια αυτός δεν είχε πολεμική δύναμη, όπως είχε ο Αραπάκης, 6 τορπιλλοκάτους και αυτή την κανιουφόρο του Λεβέντη. Αυτός είχε μόνο το δίκτυο επιτηρήσεως ραντάρ. Αλλά ήθελε και αυτός να μην υστερήσει έναντι του Αραπάκη και μου λέει και αυτός και η αεροπορική διοίκηση έλαβε μέρος ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είς την ανατροπή του Μακαρίου, σας είπε ο κύριος Παπανικολάου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού έγινε το πραξικόπημα τα σχέδια αιώνης της Κύπρου τροποποιήθηκαν,

ΜΑΡΤΥΣ: Η εντύπωσή μου είναι, ναι. Σαφώς ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον διοικητή του ΓΕΣΘ.

μα δεν είπατε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η άμυνα της Κύπρου στηριζόταν σε δυνάμεις, που σύμφωνα με τα σχέδια ήταν στις ακτές. Αυτές οι δυνάμεις που ήταν στις ακτές έμειναν εκεί ή ασχολούμενες με το πραξικόπημα μετακινήθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας δηλώνω υπεύθυνα ότι η ανατροπή του Μακαρίου υλοποι-

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

2/4 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

166
ήθηκε από τις δυνάμεις καταδρομών και τα άρματα. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποτελεσματικά αυτοί μπορεί να ενήργησαν όπως λέτε, αλλά εγώ ρωτώ άλλο. Αυτές οι μονάδες που ήταν στις ακτές, μετακινήθηκαν για να λάβουν μέρος στο πραξικόπημα, έστω και αν δεν ήσκησαν καμία επιρροή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι προς θεού. Δεν έλαβαν μέρος, ούτε μετακινήθηκαν.

Παρέμειναν στις θέσεις τους-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, αυτοί που ήταν στα πυροβολεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Επιφυλακή απλώς ετέθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στα αμυντικά συγκροτήματα που ήταν εκεί τα πολλά, τα πυροβολεία, δεν ξέρω πως τα λένε, ήταν όλοι στη θέση τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με την ευκαιρία αυτή, είχε ο Ελληνικός Στρατός, η Ελλάδα, οργανώσει πολλά πυροβολεία,

ΜΑΡΤΥΣ: Φαντάσθηκα ότι θα μου κάνατε αυτή την ερώτηση και θα σας διαρωτίσω πλήρως, διότι έχει ουσιαστική σημασία και μπορεί να κάνετε σκέψεις πάνω σ' αυτό. Έχω εδώ ένα πίνακα, τι διαθέτε την ημέρα της εισβολής η Εθνοφρουρά σε προσωπικό, σε πολεμικό υλικό και πυρομαχικά.

Παύλος

Σ

Q

3/4 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

167
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ λέω σε κατασκευάσματα αν είχαν, με τσιμέντο κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ο Γρίβας είχε πλήρως οργανώσει τουλάχιστον στην περιοχή Κυρηνείας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Γρίβας, τι εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αρχηγός της ΑΣΔΑΚ^Γ, αραχιστράτηγος όλων των Ελληνικών

δυνάμεων της Κύπρου μέχρι που ανεκλήθη από τον^u κόλλητα τον Προδυπουργό^u μετά τα γεγονότα της Κοφίνου και τον διεδέχθη ο Μορβίνης^Γ (;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τότε έγιναν αυτά τα πυροβολεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν αρχίσει. Η Ελλάδα έστειλε υλικό Τ.Υ.Ο., τυποποιημένο υλικό οχυρώσεως, σαν τις προκατασκευές ορισμένα μετόν σπλισμένα, ασφύδς. Καρόβια πηγαίνουν στην Κύπρο τα οποία έστειλε η Ελλάδα για να οχυρωθεί το νησί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Άρα υποστηρίζετε, ότι δεν είχαν μετακινηθεί οι δυνάμεις από τις θέσεις τους.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εξ όσων επισήμως γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στην Πάφο; Δηλαδή αυτές οι δυνάμεις που μετακινήθηκαν προς Πάφο για να κτυπήσουν τον Μασάριο αν πήγαινε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτές δεν ήταν δυνάμεις. Ήταν ένα μάζεμα από επόμενος αξιωματικούς μεταρριανούς 100-150^ο, ετέθη επικεφαλής ο ίδιος τότε Πρόεδρος^u και πήγε στην Πάφο να διασφαλίσει τις αντιστάσεις, τις μεταρριανές.

4ΑΚ

1/4Σ _____ ΡΣ 16.12.86

168

 ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Με Μακαριακούς στρατιώτες;

ΜΑΡΤΥΣ: Με αντιμακαριακούς. Δάθος έκανα εγώ στην έκφραση.

 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Κανένα τάγμα της κυπριακής εθνο-
 φρουράς δεν πήγε μαζί τους ;

 ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω τί διέταξε ο Γεωργίτσος . Πάντως ξέρω αυτά που
 σας αναφέρω .

Πρώτον ότι πήγε ο Παμψών με τους Ελληνοκυπρίους εφέδρους
 αξιωματικούς αφού αυτός διόριζε ή ήλεγχε κατά οιονδήποτε τρόπο
 και ο βομβαρδισμός από το Λεβέντη ορισμένων εγκαταστάσεων στην Πάφο.
 Αυτά γνωρίζω για την Πάφο . Αλλά και αυτό ήταν υπόθεση μιας -δύο ωρών.

 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Τώρα από τις 15 του μηνός που έγινε
 το πραξικόπημα έως τις 20 τοπρωί , ένα λεπτό της 20 , είχατε πληρο-
 φορίες ότι επίκειται τουρκική εισβολή ή ότι εν πάση περιπτώσει ετοι-
 μάζονται οι Τούρκοι κάτι να κάνουν ;.

ΜΑΡΤΥΣ . Θα σας απαντήσω .

Η πρώτη πληροφορία η οποία μου ήλθε επίσημως ήταν το βράδυ
 της 18ης Ιουλίου ημέρα απόξεως του Σίσκο . Είχε γίνει πρωινή σύσκεψη
 διεκόπη το μεσημέρι για γεύμα , επανελήφθη το απόγευμα , διήρκησε μέχρι
 το σούρουπο χωρίς κανένα αποτέλεσμα και εν συνεχεία επέστρεψα στο
 αρχηγείο . Ενημέρωσα τους αρχηγούς επί των θεμάτων των συσκέψεων

2/4 Σ (Θ.Σ.) 16-12-86

και εν συνεχεία αργότερα πήγα ^{16^η} στο ενδιαίτημά μου εδώ στην οδό

Μεσογείων που υπήρχε τότε . Και με πήρε εκεί ο αξιωματικός υπηρεσίας του ΛΕΑ και μου ανέφερε ότι έχει στα χέρια του ένα σήμα από την ΚΥΠ το οποίο αναφέρει ότι οι Τούρκοι επιβιβάζονται επί πλοίων/ στους λιμένες Αλεξανδρέτας και Μερσίνης . Τον ερώτησα ποία η εντύπωση της ΚΥΠ επί της πληροφορίας αυτής καθώς και την αξιοπιστία . Διότι πληροφορίες υπάρχουν πολλές . Μου απήντησε ότι δεν υπάρχει . Τον ερώτησα που είναι ο αρχηγός της ΚΥΠ . Μου είπε ότι είναι στο ΘΑΛΑ του Αγίου Ανδρέου . Επικοινωνήσα με τον Σταθούπουλο που ήτο τότε αρχηγός της ΚΥΠ στον Άγιο Ανδρέα και του είπα τι κατάσταση είναι αυτή να υπάρχει τέτοιο σοβαρό σήμα χωρίς αξιοποίηση της πληροφορίας και εντύπωση της υπηρεσίας πληροφοριών . Τα μάσαγε αυτός μου λέει καλά θα σας αναφέρω .

Τελείωσε αυτή η ιστορία . Πήρα εν συνεχεία ξανά τον αξιωματικό υπηρεσίας του ΛΕΑ και του είπα τί γίνεται στην Κύπρο ; Μου λέει απόλυτος ηρεμία επικρατεί . Λέω να μεταδώσεις διαταγή να γίνει προεπι-στράτευση πυρήνων . Και έκλεισε η 18η .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Πάτε έγινε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό έγινε στις 18 το βράδυ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Στις 18 το βράδυ διετάξατε επι-

3/4 Σ (Θ.Σ.) 16-12-86

170

στράτευση πυρήνων :

ΜΑΡΤΥΣ . Στις 18 .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ενθυμείσθε καλά ; Στις 18 ή στις 19 ήταν :

Γο
Διαφορετικά με
"Γαύτα", "Γαύτα"
"Γαύτα", "Γαύτα"
"Γαύτα" (1) "Γαύτα"
"Γαύτα" (1) "Γαύτα"

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ διέταξα στις 18 τοβράδου . Ουδεμία άλλη πληροφορία είχα περί επικειμένης εισβολής από οιαδήποτε άλλη κατεύθυνση πλην

μιας θετικής πληροφορίας που είχα στο μεσοδιάστημα από 15 έως 20 από τον ταγματάρχη ^{Ντότα Γο} ~~Γαύτα~~ (:) ο οποίος υπηρετούσε στην Σμόρνη,

και μου τηλεφώνησε ότι μεταξύ συζητήσεων των Τούρκων αξιωματικών που υπηρετούσαν στο συμμαχικό στρατηγείο ότι η ανατροπή του Μακαρίου σχολιάζεται ως ενδοελληνοκυπριακό θέμα με απόλυτο αδιαφορία .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Απλάδι τί λέτε ; Το επίστευαν αυτό οι Τούρκοι αξιωματικοί ή τον κορόϊδευσαν ^{Ντότα Γο} ~~Γαύτα~~ (j) :

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι μία άποψη αυτή που λέτε ότι το έκαναν επίτηδες για να μας παραπλανήσουν , αλλά υπάρχει και η άλλη άποψη ότι ήταν πραγμα-
τικότητα . Τώρα δεν ξέρω ποιά είναι η σωστή .

Γο
Διαφορετικά με
"Γαύτα", "Γαύτα"
"Γαύτα", "Γαύτα"
"Γαύτα" (1) "Γαύτα"
"Γαύτα" (1) "Γαύτα"

Handwritten signature and initials
(42)

(45)

1/3 Σ (Π.Δ.)

16.12.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε σας τόπε αυτό ο κ. ~~Εισαβίτ~~; 171

ΜΑΡΤΥΣ. Στο μεσοδιάστημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, ποιά μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι. Μπορεί ο ίδιος να θυμάται. Άμα, τον καλέσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, κόριτε μάρτυς, στο μεσοδιάστημα

ο Εισαβίτ πήγε στο Λονδίνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αλλά ο Εισαβίτ πριν πάει στο Λονδίνο, είχε πει κι αυτός

ότι το θέμα είναι ενδοελληνοκυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, αλλά πήγε στο Λονδίνο. Και είδε

και τον Σίσκο εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Και εκλήθη και ο Κυπραίος τσας συμπληρώω εγώ- να πάει στο

Λονδίνο ως Υπουργός Βξωτερικών εγγυητριάς θυνάμειας, αλλά ο Πρωθυπουργό

δεν το άφησε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρωθυπουργός ήταν ο Ανδρουτσόπουλος.

Βέβαιως, τα κάνανε καλά.

Άσπε, ούτε η μετάβαση του Εισαβίτ στο Λονδίνο, ούτε ή μή μετά-
βαση του Κυπραίου στο Λονδίνο, ούτε η πληροφορία της ΚΥΠ, που είπατε,
σας απποχόλησε. Δεν υποπτευθήκατε δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Σας το είπα και στην αρχή. Αυτό που γινόταν τότε, που

ανεφέρθη εκ μέρους της ΚΥΠ, ότι μπήκαν στα καρδβια, γινόταν κάθε χρόνο

από κει

Αγ

α

*Γ ν
1/4/87 φ 7/2/87
4/1/87 6/5/87
Γεοργιά
σε ηρεσι θηται
ωσ(1) 6/5/87
17-7-87*

2/3 Ψ (Π.Δ.) 16.12.86

172

την ίδια εποχή από το 1964 και εντεύθεν. Την επομένη δε, ο Σταδόπουλος μου είπε, αφού την προηγούμενη τον παρατήρησα και τον ώθησα προς διερεύνηση της πληροφορίας, ότι "κύριε αρχηγέ, μάλλον πρόκειται περί ασκήσεως".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 19 του μηνός, δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 19 το πρωί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όσοτε η ΚΥΠ η δική μας, κύριοι συνάδελφοι, ανέφερε στον κύριο αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων στις 19 του μηνός, ότι δεν επέκειτο απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είκα τέτοιο πράγμα. Μή μου λέτε πράγματα που δεν είπα.

Σας αναφέρω ότι μου είπε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι γίνεται άσκηση.

ΜΑΡΤΥΣ. ... ότι μάλλον πρόκειται περί της συνηθούς ασκήσεως. Δεν ετέθη η λέξη "απόβαση".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά. Μάλλον επρόκειτο περί συνηθούς ασκήσεως!

Τώρα, από την Αγγλία, από τον κ. Περόικη, λάβατε κανένα τηλεφώνημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). - Λάβατε κανένα σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέν.

2/3 Ψ

Q

B

3/3 Ζ (Π.Δ.) 16.12.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καθόλου; **173**

ΜΑΡΤΥΣ. Καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε εσείς, ούτε η ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω για την ΚΥΠ. Δεν μου ανέφερε πάντως η ΚΥΠ, ότι πήρε
σήμα. Ούτε ο Ιωαννίδης μου ανέφερε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε το Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Κανείς. Αλλά απ'ό,τι διάβασα στον Τόπο κατά την εξέταση ενώ-
πιόν σας του Πηλιχού, διέψευσε τον Περόκη και είπε ο Πηλιχός: "Λέει
ψέματα. Εγώ τον συνέδεσα με τον Ιωαννίδη τηλεφωνικά και του έδωσα"
...ό,τι του είπε εν πάση περιπτώσει. Εγώ δεν έλαβα γνώση τέτοιων
πραγμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν λάβατε γνώση τέτοιων πραγμάτων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή...

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε, κάτι ρωτάει ο κύριος επίτροπος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, να μην αποκαλεί τους Βουλευτές
επίτροπους, είμαστε Βουλευτές του Ελληνικού Λαού.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Εσείς, κύριε μάρτυς, έχετε μείνει στον βασιλικό
επίτροπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε βέκιο. Κύριε μάρτυς, να λέτε

Handwritten signature and initials:
 [Signature] B Q

4/3 Σ (Π.Δ .) 16.12.86

174

"ο κύριος Βουλευτής" και όχι "ο επίτροπος". Επίτροποι δεν υπάρχουν εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Επειδή είναι επιτροπή, κατ'επέκταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το μέλος της επιτροπής δηλαδή, λέγεται επίτροπος.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό εννοούσα, κύριε Πρόεδρε. Είναι σοβαρό αυτό; Ζητώ συγγνώμη δεν είχα καμμία πρόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από τον στρατιωτικό ακόλουθο, του κ. Περδίκη, δεν λάβατε γνώση. Από τους άλλους δεν λάβατε. Η ΚΥΠ Κύπρου, δηλαδή όχι η κυπριακή ΚΥΠ, η ΚΥΠ η ελληνική εδώ...

ΜΑΡΤΥΣ. Το κλιμάκιο, λέτε, της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το υποκλιμάκιο της Κυρηνείας, δηλαδή και η ΚΥΠ Κύπρου -που ήταν ο κ. Σημαιοφορίδης στο υποκλιμάκιο της Κυρηνείας και ο κ. Τσουμής στο κλιμάκιο της Λευκωσίας- μας είπαν εδώ, ότι έστελναν αυτές τις μέρες, 15 με 20, σωρεία σημάτων, μάλιστα πολύ αποκαλυπτικόν.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να το λένε αυτό και δεν θέλω να τους διαψεύσω, γιατί δεν έχω στοιχεία να τους διαψεύσω. Εκείνο που ξέρω να σας πω, είναι ότι αυτές οι υπηρεσίες - υπήγουντο κατευθείαν στην κεντρική υπηρεσία, και η κεντρική υπηρεσία όσα έκρινε ότι έπρεπε να λάβω γνώση, μου τα έλεγε. Αυτό γνωρίζω. Αυτή ήταν η διαδικασία.

(10)

42

1/48 ΒΠ 16.12.86

175
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας ανέφερε η Κεντρική Υπηρεσία
 καμιά πληροφορία για μετακινήσεις στρατευμάτων του Συμφώνου της
 Βαρσοβίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για μετακινήσεις στρατευμάτων
 χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό σας το ανέφερε, ήταν σπου-
 δαίο αυτό!

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ένα άλλο θέμα αυτό το οποίο θα σας αναφέρω και θα σας
 απαντήσω,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να μας απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι το πρωί της 21ης Ιουλίου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Της 21ης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τότε,

Το πρωί της 21ης Ιουλίου ήρθε κατ'αρχήν ο αρχηγός της
 Αεροπορίας και μου ανέφερε ότι τα ραντάρ, το δίκτυο επιτηρήσεως,
 το Ελληνικό ραντάρ, είχε διαπιστώσει ασυνήθιστη κίνηση μεταφορικών
 αεροσκαφών από την περιοχή Δουνάβως προς νότον εντός του Βουλγαρι-
 κού εδάφους.

2/4θ ΒΠ 16.12.86

176

Εν συνεχεία ο Σταθόπουλος, ο Λοχηγός της ΚΥΠ μου ανέφερε ότι έχει πληροφορίες ότι στον Κόλπο της Σμύρνης συγκεντρώνονται πολεμικά πλοία, αποβατικά μέσα και δυνάμεις χερσαίες.

Αυτά μου τα επανέλαβαν και την επομένη, την 22α.

Και για τις συγκεντρώσεις αυτές και ο Γερμανός πρεσβευτής ο Όνκεν μετέδωσε στον κύριο Αραπάκη κατά την δεξίωση της Ισπανικής Πρεσβείας στην οποία τον έστειλα ως αντιπρόσωπό μου, κατόπιν εντολής μου. Ήταν 17 - 18 του μηνός, αν θυμάμαι καλά τις ημερομηνίες...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, τώρα μου είπατε για τις 22 του μηνός. Γυρίζετε στις 17;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι ημερομηνίες μπλέκονται, Δεν ξέρω, αν γίνονται αντιληπτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι "μπλέκονται". Μου είπατε ότι στις 21 του μηνός ο Παπανικολάου σας ανέφερε ότι τα ραντάρ συνέλαβαν μετακινήσεις δυνάμεων των χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας και σας το επιβεβαίωσε αυτό και την επομένη 22 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου είπατε επίσης ότι τον ίδιο καιρό ο Σταθόπουλος σας είπε

ΜΑΡΤΥΣ: Τα ίδια πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ...τα ίδια πράγματα για τη Σμύρνη.

- James G

3/40 ΒΠ 16.12.86

Όμως, στις 21 και 22 του μηνός, τι να σας πει για τη Σμόνη, αφού είχε αρχίσει η εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Σμόνη είναι στο Αιγαίο Πέλαγος. Δεν μιλάμε για την Κύπρο τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Αφώρα, δηλαδή, κινήσεις του Αιγαίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά πάω και ευωχίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Πάτε και ωρύτερα. Στις 17, λοιπόν, του μηνός, τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ποτέ ήταν αυτή η επέτειος η Ισπανική. Μου είπε ότι συνητηστή με τον Δυτικογερμανό πρεσβευτή του Όνκεν και του είπε: "Πώς πάμε;" Και του απάντησε: "Εστιά έχουμε." Και εκείνος του είπε: "Να δούμε, αν θα έχετε αύριο και μεθαύριο." Δηλαδή υπενωσούσε στις 19 και 20 αυτός. Του λέει: "Γιατί το λέτε αυτό;" Και εκείνος απήντησε: "Γιατί κάτι γίνεται στη Βουλγαρία." Αυτό είπε ο Όνκεν. Θα τα καταθέσει και ο κύριος Λραπάκης αυτά.

Αλλά και ο κύριος Αβέρωφ μου το είπε εμένα και στους άλλους αρχηγούς την ημέρα της μεταπολιτεύσεως, 'Ότι οι Βούλγαροι κάνουν συγκεντρώσεις κατά μήκος των συνόρων. Και αυτό το επανέλαβε και αργότερα, όταν έγινε Υπουργός Εθνικής Αμύνης μετά τη μεταπολίτευση,

4/48 ΒΠ 16.12.86

178

σε συσκέψεις μεταξύ αυτού και των αρχηγών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό, λοιπόν, σας το είχαν πει στις 21-22.

Στις 20 του μηνός έγινε η απόβαση. Είρετε πως τη χαρακτήρισαν εδώ ο κύριος Γεωργίτσος και ο κύριος Κομπόκης την απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Αποβίβαση".

ΜΑΡΤΥΣ: Δικαίωμά τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως, δικαίωμά τους είναι.

Είς, όμως, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, τί μέτρα ελάβατε εναντίον του Γεωργίτση, εναντίον του Κομπόκη, εναντίον όλων αυτών που είχαν καταστήσει την απόβαση "αποβίβαση"; Ελάβατε κανένα μέτρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κανένα. Γιατί δεν πρόλαβα να λάβω μέτρα, δεδομένου ότι μετά από 1-2 μέρες έγινε η μεταπολίτευση, ανέλαβε υπεύθυνη Κυβέρνηση και από κει και πέρα δεν είχα λόγο εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς δεν είχατε, αφού παρεμείνατε Αρχηγός, κύριε Μπονάνο, μέχρι τις 19 Αυγούστου;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Μέχρι τότε ήταν υπεύθυνη Κυβέρνηση, στρατηγεί,

(Σ.)

1/4B. (Ε.Σ.) 16.12.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Μέχρι της ¹⁷⁹ μεταπολιτεύσεως;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ν'ΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δε νομίζω ότι έκανε τη δουλειά της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός δεν έκανε τη δουλειά του ;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση Ανδρουτσόπουλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή , επί τη ευκαιρία, τι έγινε;

Παραιτήθηκε, εξαφανίστηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πωστά το είπατε. Εξαφανίστηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, εσείς από πότε είχατε να

βείτε τον Ανδρουτσόπουλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ τον είδα το πρωί, που πήγα στο Γκιζίκη, και απήγεσα, αλλαγή καταστάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 22 του μηνός ή στις 23;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 23 το πρωί. Και ο Ανδρουτσόπουλος, μόλις με είδε, απήλθε. Ούτε καν χαιροτήθηκαμε, συναντηθήκαμε στην πόρτα, έφυγε μπήκα μέσα εγώ και έγινε ό,τι έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 22 του μηνός, είχε εμφανισθεί πουθενά ο Ανδρουτσόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το είδα εγώ.

3/4B. (Ε.Σ.)

16.12.1986

181

τσόπουλου. Άλλες επαφές δεν είχα με την Κυβέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελικώς, υπέβαλε πουθενά παραίτηση η Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ό,τι ξέρω, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άπλασή τι έγινε, εξαφανίσθη, κατέρρευσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπαμε και προηγουμένως, εξαφανίστηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον κ. Λατσούδη, τι τον είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπουργό Εθνικής Αμύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ελάμβανε γνώση των στρατιωτικών κινήσεων, ο κ. Λατσούδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Από μένα δε λάμβανε γνώση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε του προξενικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα από μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί, κύριε μάστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι το θέμα ήταν μυστικό. Αυτές οι δουλειές, κύριε Πρόεδρε, θέλουν μυστικότητα. Αλλά υπελόγιζα ότι θα ενημερωθεί από τον πρωθυπουργό, αν το έκρινε αυτός αναγκαίο. Δεν ασχολήθηκα μ'αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, δεν έλαβε γνώση για την ενέργεια εναντίον του Μακαρίου. Μετά, κατά την εισβολή, δε νομίζετε ότι έπρεπε

4/4B. (Ε.Σ.) 16.12.1986

να τον συμβουλευθείτε; Ήταν και ¹⁸²Αντιστράτηγος.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε εμφανισθεί κι' αυτός. Δεν υπήρχε στο γραφείο. Εγώ τουλάχιστον δεν τον είδα καθόλου. Το προέχον δεν ήταν να ενημερώσω τον Υπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δε σας ζητώ ευθύνες γι' αυτό, απλώς θέλω να δώ τε ρόλο έπαιζαν αυτοί οι άνθρωποι.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ τον κ. Λατσούδη, τον οποίο εγώ επρότεινα να γίνει Υπουργός Εθνικής Αμύνης, μου το έθεσε ο Ιωαννίδης, 'Όταν αποφασίσαμε να κάνουμε την 25η Νοεμβρίου. Μου είπε να προτείνεις Υπουργό και αμέσως πρότεινα τον Λατσούδη, χωρίς δισταγμό. Το απεδέχθησαν Ιωαννίδης και Γκιζίκης και ορκίστηκε. Αυτός, βέβαια, δεν ήθελε, αλλά τον πείσαμε και έγινε Υπουργός. Σεβαστός Στρατηγός, σεβαστός συνάδελφος, άξιος συνάδελφος, τον σεβόμουν, τον εκτιμούσα, τον αγαπούσα. Από κεί και πέραν ήταν ο πολιτικός προϊστάμενος των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν ήταν ο Διοικητής των Ενόπλων Δυνάμεων, Διοικητής ήμουν εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, δεν είχε καμία αρμοδιότητα;

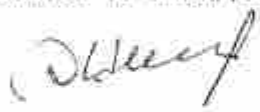
ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ο πολιτικός προϊστάμενος, βάσει του νόμου περί λειτουρ-

Handwritten signatures and initials.

5/4B. (Ε.Σ.) 16.12.1986

183

γίας Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, δεν ξέρω αν ισχύει και σήμερα, όπως ίσχυε τότε, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, είναι πολιτικός προϊστάμενος των Ενόπλων Δυνάμεων. Είναι ο σύνδεσμος των Ενόπλων Δυνάμεων με την Κυβέρνηση. Το μόνο που ξέρω για τον κ. Λατσούδη, επειδή είχαν εμφανισθεί όλοι οι Υπουργοί και έμεινε μόνο ο ιπκαρίτης ο Κ. Ράλλης, τον οποίον παρεκάλει να μεταδώσει από την Φηλεόραση ένα μήνυμα που έστειλα στον Ελληνικό Λαό, την ημέρα της Μεταπολιτεύσεως-και τον Λατσούδη, που και αυτόν παρεκάλει να μείνει στο γραφείο, να παράσχει το Υπουργείο στον κ. Αβέρωφ, για να μην παρουσιασθούν οι Ένοπλες Δυνάμεις, όπως τα άλλα Υπουργεία. Και πράγματι έμεινε και παρέδωσε κανονικά το Υπουργείο του στον κ. Αβέρωφ.

(δ.)

(45)

1/4 5 (Ε.Κ.) 16.12.86

184

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έμεινε; Δηλαδή ήλθε για να παραδώσει
τα Υπουργεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι τότε δεν τσι είχατε δει;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκείνους τους άλλους, ο κύριος
Τσούμπας π.χ. ο άλλοτε Επιτελάρχης σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Τσούμπας, κατ' αρχήν ήταν Υπουργός Εσωτερικών αυτός,
δεν είχα καμία δουλειά εγώ μαζί του. Ο άλλος ήταν Υπουργός Δημοσίας
Τάξεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Τσουμάνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ο Τσουμάνης. Τους συνάντησα αυτούς στο Πολεμικό Συμβούλιο
το πρωί στις 20 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτό το Πολεμικό Συμβούλιο ποιος
κράτησε πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχουν πρακτικά, υπάρχει όμως μία μαγνητοταινία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή όταν χρειασθεί θα παρουσιασθεί.
(Γέλια από τους βουλευτές).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συναδέλφοι, υπάρχω και εγώ για
να αντιδρώ.

Παύλος

Q

B

2/4 8 (Σ.Κ.) 16.12.86

195

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι υπάρχει. Όταν χρειασθεί, θα παρουσιασθεί. Αλλά δεν θα κάνετε τίποια, θα σας τα πω εγώ τι λέει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, κύριε Μπονάνο. Δεν ξέρω, αυτή τη μαγνητοταινία την έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα, υπάρχει. Αλλά δεν μπορώ να σας πω ποιος την έχει τώρα. Θα ψάξω να βρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρετε, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΛΑΚΗΣ: Έχετε ορκισθεί, το ξέρετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, λοιπόν, ότι θα βρεθεί, όπως το είπατε. Υπάρχει μαγνητοταινία την οποία όταν κρίνετε οεie θα την φέρετε διότι η μαγνητοταινία αυτή..

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αλλάζει το σηηνικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλλάζει, διότι αυτά τα στοιχεία δεν είναι δικά σας, δεν είναι ατομικά σας, δεν είναι οικογενειακή σας υπόθεση, δηλαδή. Απλούστατα δεν ήταν ιδιοκτησία σας ποτέ ο στρατός.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε και ήταν δική μου ιδιοκτησία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γι' αυτό ακριβώς η μαγνητοταινία που αναφέρεται στα πρακτικά του Πολιτικού Συμβουλίου αναφέρεται στο Έθνος

Ντέλω

Q

Κ

3/3 δ (Ε.Κ.) 16.12.86

186

Υπάρχει λοιπόν μαγνητοταινία η οποία έπρεπε να ευρισκείται στα αρχεία του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης νομίζω, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι υποχρεωτικό. Μπορεί να υπάρχει και άλλη, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν, Γραμματέας του Πολεμικού Συμβουλίου δεν υπήρξε, μαγνητοταινία υπάρχει μεν, αλλά δεν ξέρουμε που είναι -για να μεταχειριστώ την επεικέλυστερη Έφραση-

ΗΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιος την έχει;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Να διαβιβάσουμε πρακτικά στον Εισαγγελέα, κύριε Πρόεδρε, να διατάξει μια έρευνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να το βρει.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τι ελέγξα στο Πολεμικό Συμβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πείτε μας λοιπόν μάρτυς, τι ελέγξα στο Πολεμικό Συμβούλιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι γραμμένα. Μου τα δίνετε να τα διαβάσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφήστε το βιβλίο σας τώρα, να μας πείτε τι ελέγξα...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα ξέρω, αλλά μπορεί να κάνω κάποιο λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας κάνετε λάθος, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί να κάνω λάθος και να γράψετε άλλα εκεί πέρα και να με

Χρ. Μπασαγιάννης *Ογ* *93*

4/4 5 (Ε.Κ.) 16.12.86

187
 υποχρεώστε να είμαι φάσκων και αντιφάσκων με εκείνα που γράφω στο βιβλίο;

(Διαμαρτυρίες από τους βουλευτές).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι.

Για σταθήτε, το βιβλίο μπορεί να είναι ένα δημιούργημα ωριαχτό.

Το βιβλίο μπορεί να είναι ένα δημιούργημα ωριαχτό, να το ωριάσατε με α', β', γ' σκοπό. Εμείς ψάχνουμε να βρούμε την αλήθεια. Θα τη βρούμε και από το βιβλίο σας και από άλλα στοιχεία, αλλά περισσότερο θα τη βρούμε από τις μαρτυρίες οι οποίες δίνονται εδώ ενώπιόν μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Να μη με παρεξηγήσετε, αν δεν είμαι ολοκληρωμένος, θα σας πω ότι θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, ότι θυμάστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώι με την εισβολή, ειδοποίησα τον Γκιζίκη και του είπα ότι είναι ανάγκη να συγκροτηθεί αμέσως Πολεμικό Συμβούλιο.

20/11/86 (4K)

Ch

Φ

(36)

1/4 κ. Ε.Β. 16-12-86

188

Ο Γκιζίκης είχε αντιρρήσεις ως προς τον χρόνο και αμέσως. Και μου λέγει: "Αυτή για αργότερα να δούμε πώς θα πάει και θα το φτιάξουμε."

Και του λέγω, όχι τώρα, είναι ανάγκη τώρα. Επόμενα και μου λέει πράγματι: Εντάξει 08:00 ώρα θα μαζευτούμε στο ΑΕΔ και θα ειδοποιήσω εγώ τον Ανδρικόπουλο. Ειδοποίησα και εγώ τους δικούς μου και μαζευτήκαμε στις 08:00 ώρα όλοι στην αίθουσα ενημερώσεων του ΑΕΔ. Παρόντες: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο κ. Γκιζίκης, ο Πρωθυπουργός Ανδρικόπουλος, ο Υπουργός Προεδρίας Ράλλης, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης Λατσούδης, ο Υπουργός Τουρισμού, ο Τσουμάνης, ο Τετενές ως Υπουργός Εξωτερικών, ο Ελευθερίου ως Υπουργός Εμπορίου, ο Μπαλόπουλος ο Ηλίας, ως Υπουργός Συντονισμού, οι 4 αρχηγοί, εμείς

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως δεν θυμάστε καλά ως προς την συμμετοχή του Τετενέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Παρών ο Τετενές.

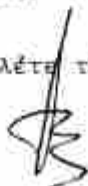
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρών ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, με συγχωρείτε λάθος. Ο Κυπραίος ήταν, είχε παραιτηθεί ο Τετενές.

Αυτά τα λάθη διορθώνονται στην κατάθεση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αφού το λέτε τώρα, γράφεται δεν

2/4 Κ. Β.Σ. 16-12-86

189

είναι θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στην αρχή έγινε μία ενημέρωση από πλευράς δικής μου περί της καταστάσεως, της στιγμής, ήταν και ο Χανιώτης-άν δεν με απατά η μνήμη - παρών και ο Ιωαννίδης. Έγινε μία ενημέρωση εν τάχει περί της καταστάσεως και είπε ο Ανδριτσόπουλος ότι δεν έχουν δίκιο, οι Τούρκοι που εισβάλουν και ότι είναι σκληροί διαπραγματευτές και θα πρέπει να καταφύγουμε στον ΟΗΕ.

Σας λέγω τις αποφάσεις τώρα όπως τις θυμάμαι: Ελήφθη απόφαση να γίνει γενική επιστράτευση.

Ελήφθη απόφαση να ανακληθούν αμέσως οι αξιωματικοί και οι οικογένειες από το Στρατηγείο Σμύρνης και να τεθούν υπό προεδροποίηση οι υπόλοιποι αξιωματικοί των λοιπών στρατηγείων προς επαναπατρισμό.

Βεβαίως οι αρχηγοί ενημέρωσαν και αυτοί με την σειρά τους για την κατάσταση του όπλου των. Ο Γαλαβάνος δεν είπε τίποτα, γιατί τον είχα καλύψει εγώ από πλευράς στρατού. Ο Αραπάκης είπε ότι ο στόλος είναι έτοιμος, έχει 3 υποβρύχια εν ενεργεία και ένα έκτο ευρισκόμενο εν παραπλοίω θα διατάξει να εξοπλισθεί να τεθεί εν ενεργεία. Και ο Παπανικολάου ^{είπε} ότι το αεροπορικό όπλο είναι έτοιμο να επιτελέσει το καθήκον του προς την πατρίδα. Εν συνεχεία ο Μπαλόπουλος ζήτησε μία ~~δύο~~ καθυστέρηση ^ή εξαγγελίας της γενικής

Μέμης Ο. Β.

3/4 K. B.Σ. 16-12-86

190

επιστρατεύσεως εις τρόπον ώστε να του δοθεί ο χρόνος να μπλοκάρει τις καταθέσεις στις Τράπεζες για να μην δημιουργηθεί πανικός.

Αυτά είπαμε εν συνόψει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά απεφάσισε το πολεμικό συμβούλιο:

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Της 20ης:

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι της 20ης του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και μετά έγινε το Υπουργικό Συμβούλιο:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω αυτό. Δεν έχω ιδέα, δεν μπορώ να σας πω τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα από τότε που άρχισε η εισβολή η Τουρκική, μας λένε εδώ δεν ξέρουμε, ότι άρχισε στις 05.45', 05.15', κάτι τέτοιο το πρωί.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το αποκλείω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μέχρι του πέρατος της συνεδρίασης του Πολεμικού Συμβουλίου ...

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 10.00 η ώρα δηλαδή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 10.00 περίπου η ώρα, είχε υπάρξει καμμία διαταγή προς το ΓΕΕΦ από σας:

WLP Q R

4/4 Κ. Β.Σ. 16-12-86

191

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή ήταν αυτόματη, όπως σας είπα, η εφαρμογή του σχεδίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνα, καλά αυτό ήταν μέσα στο,,

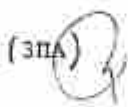
ΜΑΡΤΥΣ. Δεν χρειαζόταν να δοθεί άλλη διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι δεν χρειαζόταν να δοθεί άλλη διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρά ταύτα όμως είπα στον Χανιώτη, να δώσει εντολή-γιατί συμμετείχε στο Πολεμικό Συμβούλιο - να παρακολουθείται η κατάσταση και να μας ενημερώνει. Γι' αυτό εις μία στιγμήν έφυγε από την αίθουσα του Πολεμικού Συμβουλίου ο Χανιώτης και πήγε κάτω στην αίθουσα των επιχειρήσεων και πήρε ορισμένες πληροφορίες και ήρθε μέσα, επέστρεψε στην αίθουσα του Πολεμικού Συμβουλίου και είπε ότι οι Τούρκοι βομβαρδίζουν τις Κυπριακές πόλεις.

(3ΠΔ)

(Κ)
1/4 ΠΑ Α.Μ. 16-12-86

192

Και σηκώθηκε τότε ο Ιωαννίδης θυμωμένος και λέει: "Τι κουβεντολόι είναι αυτό; Εδώ έχουμε πόλεμο. Σταματήστε". Εκ των υστέρων, βέβαια, αυτή η πληροφορία που έδωσε ο Χανιώτης απεδείχθη ανακριβής, διότι πλην της Λευκωσίας ουδεμία άλλη πόλις εβουβαρώθηκε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε κάρτυς, θα ήθελα να σας ρωτήσω τώρα για τα υποβρύχια. Ανέφερε ο κύριος Αραπάκης στο πολεμικό συμβούλιο, εξέθεσε , ότι το ναυτικό είναι ισχυρό, ότι διαθέτει 5 υποβρύχια ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ότι έχει 5 υποβρύχια εν ενεργεία, ^{και} ένα παροπλισμένο το οποίο θα φροντίσει να ενεργοποιηθεί. Αυτό είπε ο Αραπάκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Για τα 5 υποβρύχια όμως τι απεφασίσθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τα 2 υποβρύχια μιλάτε, ή γενικώς για τα υποβρύχια;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τα 5 υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά την μεταπολίτευση, ο κύριος Αραπάκης ήγειρε θέμα επαναφοράς των αποτάκτων αξιωματικών του πολεμικού ναυτικού εκ του κινήματος, της κινήσεως μάλλον, του Μαΐου του 1973.

Το επιχείρημα το βασικό του ήταν, ότι ο στόλος έχει ανάγκη αξιωματικών και ειδικότερα τα υποβρύχια. Πλέον αυτού, μετά την μεταπολίτευση, ο ίδιος ο κύριος Αβέρωφ μου έστειλε δια του Γαλ ατσάνου ένα μνημόνιο

Αβέρωφ

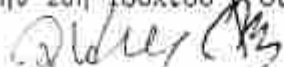
2/4 ΠΑ Α.Μ. 16-12-86

193

που είχε υποβάλει στο Γκιζίκη προ της ενεργείας εναντίον του Μακαρίου, το οποίο εγώ δεν γνώριζα. Και μεταξύ των άλλων που έγραφε, έλεγε ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι εν διαλύσει και ειδικότερα το ναυτικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα έλεγε ο Αβέρωφ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα ο κύριος Αβέρωφ. Έχουμε λοιπόν τρία στοιχεία. Το πρώτο η δήλωση του Αραπάκη στο πολεμικό συμβούλιο ότι έχει 5 ετοιμόπολεμα υποβρύχια και 1 εν πάροπλισμό με προσεχή ενεργοποίηση. Δεύτερον, αυτό που επικαλέσθη ως επιχείρημα για να πετύχει την επαναφορά των αποτάκτων του ναυτικού κινήματος. Και τρίτον, το μνημόνιο του κυρίου Αβέρωφ. Τα δύο τελευταία στοιχεία έρχονται σε αντίθεση με το πρώτο, διότι τότε έλεγε αλήθεια ο κύριος Αραπάκης: Στο πολεμικό συμβούλιο, ή όταν ισχυριζέτο ότι δεν μπορεί να επανδρώσει τα υποβρύχια και ζητούσε επαναφορά των αποτάκτων; Αυτό είναι ένα ερώτημα. Εν πάση περιπτώσει, επανήλθαν οι απότακτοι και εγώ θα τους επανέφερα χωρίς την ενέργεια του Αραπάκη, με την επισιρότευση, αν είχα αίτησή τους, όπως είχα του κυρίου Παππά, ο οποίος Παπάς αν στο εξωτερικό μου έστειλε ένα τηλεγράφημα και μου λέει "παρακαλώ, ανακληθώ προσφέρω υπηρεσίες στην πατρίδα". Αμέσως το ενέκρινα και επανήλθε. Την 20η Ιουλίου οι άλλοι ήλθαν πολύ αργότερα.

3/4 ΠΑ Α.Μ. 16-12-86

194

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η αναφορά που λέτε ποτε έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω στην ερώτηση κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε, αν και υποβάλλεται αντικα-
νονικώς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιά ημερομηνία έγινε η συζήτηση για τα 5 υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20 Ιουλίου 1974 , 8.00' το πρωί στην αίθουσα ενημερώσεων
του ΑΕΔ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πριν απ' αυτό δεν έγινε συζήτηση για υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα υποβρύχια αυτά έκαναν καμιά

διαδρομή, μετεκινήθησαν ; Διετάχθησαν να μετακινηθούν;

ΜΑΡΤΥΣ (4ΓΡ)

(4ΠΑ)

1/4 Γ.Ρ. Κ.Β. 16.12.1986

195

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να μάθετε για τα δύο υποβρύχια. Αυτό δεν είναι το ερώτημα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα είπαμε για τα πέντε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάμε για τα δύο τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάμε για τα δύο, αλλά να μου πείτε και για τα άλλα που πήγαν στα νησιά; Που πήγαν; Με δύο λέξεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω που πήγε το καθένα γιατί εγώ δεν ήμουν αρχηγός Ναυτικού για να διατάξω για το κάθε υποβρύχιο. Εγώ ήμουν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Είχα τους αρχηγούς.

Όταν τελείωσε η σύσκεψη του Σίσκο στις 18 Ιουλίου το βράδυ, όπως σας ανέφερα και προηγουμένως ενημέρωσα τους αρχηγούς των κλάδων, δηλαδή Παλατσάνο, Αραπάκη, Παπανικολάου, επί των συζητήσεων με τον Σίσκο. Εκεί ο Αραπάκης μου πρότεινε την έξοδο δυο υποβρυχίων με προσανατολισμό προς Κύπρο, εις τρόπον ώστε εάν συμβεί τίποτε να έχουμε προς τα εκεί προωθημένες δυνάμεις. Συνεφώνησα και του έδωσα εντολή να το φτιάξει. Αυτό για τα δύο υποβρύχια. Το πότε βγήκαν και μέχρι που πήγαν δεν μπορώ να σας τα πω, δεν τα ξέρω, το πότε βασικώς βγήκαν, αλλά ούτε και το που πήγαν το ξέρω. Αυτά μπορείτε να τα βρείτε εάν ζητήσετε από το Αρχηγείο Ναυτικού, τα ημερολόγια των πλοίων. Εκεί ανα-

Αραπάκης Π3 Οκ

2/4 Γ.Ρ. Κ;Β. 16.12.1986

γράφονται κατά ώρας.

196

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, επιτρέπετε μία διακοπή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επιτρέπεται κύριε Βαρβιτσιώτη ορίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυς, το πρωί ο κύριος Χανιώτης μας

είπε ότι αυτός πρώτος εισηγήθηκε σε σας να φύγουν τα δύο υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Χανιώτης μπορεί να το λέει αυτό, εγώ όμως το αρνούμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τον ερώτησα αναγιγνώσκοντας περιληπτή του βιβλίου

σας ότι ο Αραπάκης σας τα εισηγήθη και είπε ο κύριος Χανιώτης, ότι

ασφαλώς ο κύριος Μπουάνος δεν θυμάται. θέλω από σας; Σας εισηγήθηκε

ποτέ ο κύριος Χανιώτης να βγούν τα δύο υποβρύχια ή σας το εισηγήθηκε

ο κύριος Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αραπάκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για πέστε μου πότε γύρισαν τα υποβρύχια

αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα υποβρύχια αυτά γύρισαν μετά την κατάληψη της Κηρύνειας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με εντολή τίνος γύρισαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με έγκριση δική μου, εντολή του Αρχηγείου Ναυτικού. Δηλαδή

μου εισηγήθη ο Αραπάκης. Μετά την πτώση της Κηρύνειας και μετά την

σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο του Γκιζύρη γιατί κάθε βράδυ 20, 21,

στη διάρκεια

CB

CB

D.L.L.

CB

3/3 Γ.Ρ. Κ'Β. 16.12.1986

197

και 22 κάναμε σύσκεψη στο γραφείο του Γκιζίκη και σ'αυτήν παρίσταντο οι αρχηγοί ο Γκιζίκης, ο Πρωθυπουργός, ο Κυπραίος και κάποτε ήλθε και ο Ιωαννίδης, μία φορά. Μία φορά ή δύο, μου φαίνεται δύο, αλλά τέλος πάντων. Όταν επιστρέψαμε το βράδυ από την σύσκεψη της 21ης - εν τω μεταξύ είχε καταληφθεί η Κηρύνεια - μου λέει ο Αραπάκης, "τι είναι αρχηγέ;". Εν τω μεταξύ οι πληροφορίες είχαν έρθει περί συγκεντρώσεων στην Βουλγαρία και στον κόλπο της Εμύρνης. Μου εισηγείται και μου λέει τα δύο υποβρύχια μας είναι αναγκαία. Εδώ έχουμε διασπείρει τον στόλο εν όψει αυτών των πληροφοριών περί των συγκεντρώσεων των Τούρκων και οι συγκεντρώσεις στην Βουλγαρία. Θα πρέπει λοιπόν να ανακαλέσουμε και τα υποβρύχια διότι δεν υπάρχει λόγος πλέον να είναι εκεί αφού επέτυχε το προγεφύρωμα αυτών, των Τούρκων, και να τα ανακαλέσουμε ώστε να τα έχουμε χρήσιμα στο Αιγαίο που μας είναι απαραίτητο. Και συνεφώνησα και έδωσα εντολή και του είπα φτιάχτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν ενήργησε χωρίς εντολή δική σας ο Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι προς Θεού ενέκρινα εγώ.-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και όταν λοιπόν έστειλε τα υποβρύχια..

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν πήραμε τα έξη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι τα δύο. Όταν έστειλε τα υποβού-

Handwritten signatures and initials:
 A large signature on the left, followed by "Αραπάκης" and a circular stamp or signature on the right.

4/4 Γ.Ρ. Ν.Β. 16.12.1986

198

για και όταν τα εξαγάγει τα υποβρύχια, ήταν με εντολή δική σας,
με έγκριση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατόπιν εισηγήσεων του κυρίου
Αραπάκη, και με έγκριση δική σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα για πέστε μου, οι δυνατότητες
αυτές οι αμυντικές αυτών των υποβρυχίων, ποιές ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τ'ξέρω, δεν είμαι τεχνικός, Δεν μπορώ να τ'ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από που τα είχατε πάρει αυτά τα
υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν γερμανικά, τα είχε πάρει η προηγούμενη κατάσταση, η

21 η Απριλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και αυτή η προηγούμενη κατάσταση που
τα είχε πάρει, τι προσόντα είχαν αυτά τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνο που ξέρω είναι, ότι ήταν νεότευκτα, καινούργια, είχαν
μια ηξημένη οπλική ικανότητα έναντι των παλαιών υποβρυχίων που υψί-
σταντο στο Πολεμικό Ναυτικό και επί πλέον είχαν τσέβι σε επιχειρησιακή
κατάσταση και προεβλέπετο τώρα δεν ξέρω ακριβώς πότε ετέθησαν, αυτό
θα μας το πει ο Αραπάκης, από των αρχών του 1974.

B

αδελφω

(4ΕΒ)

G

(4 ΓΡ) 1/4 ΕΖ (ΑΔ) 16.12.86

199

Τώρα δεν ξέρω ακριβώς πότε. Μπορεί να είναι και νωρίτερα, μπορεί να είναι και αργότερα. Αυτό το ξέρω από τα χαρτιά, ότι προεβλέπετο η επιχειρησιακή ετοιμότης των από των αρχών του 1974 ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχαν καμιά δυνατότητα αποφυγής του εντοπισμού των από εχθρικά σκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, κύριε Πρόεδρε. Αυτό είναι τεχνικό θέμα, θα το ξέρει ο κ.Αραπάκης ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο σημείο ^{αυτό,} /κάτι θέλει να ρωτήσει ο κ.Βασιλειάδης και σέβομαι την ιδιότητά του ως Ναυάρχου.

Ορίστε, κύριε Βασιλειάδη.

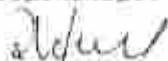
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Προ ολίγου στρατηγέ είπατε για την έγκρισή σας στην επιστροφή των υποβρυχίων. Εμείς ξέρουμε, είναι αποδεδειγμένο από πολλούς μάρτυρες, ότι τα υποβρύχια γύρισαν δύο φορές. Την πρώτη φορά γιατί γύρισαν; Το γνωρίζετε ότι δύο φορές γύρισαν πίσω τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά το ακούω από σας τώρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα για τα αεροπλάνα. Ο κ.Παπανικολάου είχε πει στο πολεμικό συμβούλιο ότι και το αεροπορικό όπλο είναι και αυτό ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ετοιμοπόλεμο.

2/4 ΕΞ (ΑΔ) 16.12.86

200

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ετοιμοπόλεμο. Συνεζητήθη περίπτωση να ενισχύσουμε την Κύπρο με αεροπορική δύναμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, το σχέδιο βοήθειας προς την Κύπρο, το συγκεκριμένο από το ΑΣΕΑ της προηγούμενης κατάστασης, δηλαδή από την κυβέρνηση -όταν λέμε ΑΣΕΑ αυτό εννοούμε, αυτό εννοούσαμε - ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν λέτε "προηγούμενη κατάσταση" εννοείτε του Παπαδόπουλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Αγγελής, Παπαδόπουλος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το λέτε "προηγούμενη κατάσταση". Ήταν άλλο καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο ήταν. Βεβαίως.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΑΛΑΚΗΣ: χούντα η μια, χούντα και η άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν διαφωνούμε. Γιατί μου το λέτε έτσι επιθετικά;

Δεν έχουμε καμία διαφωνία. Όπως το λέτε είναι. Αλλά είναι όμως μία άλλη μορφή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλα πρόσωπα δηλαδή, θέλει να πει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Άλλη ομάδα, άλλη συμμορία!

ΜΑΡΤΥΣ: ~~ΝΕ~~ είπε "συμμορία", κύριε Πρόεδρε. Επικαλούμαι την προστασία σας εν πάση περιπτώσει. Εγώ δεν είπα καμία λέξη υβριστική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είπα ότι εσείς είσθε μέλος της

3/4 ΕΖ (ΑΔ) 16.12.86

201

συμμορίας. Είπε ότι η χούντα ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι αλλά ήμουν μέλος, γίνομαι και εγώ μέλος της συμμορίας.

Αυτό είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν πάση περιπτώσει, επειδή δεν μπορεί και να υπερηφανεύεται κανείς για την ιδιότητά του ως μέλος της χούντας, μη διαμαρτύρεστε πολύ γι' αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Διαμαρτύρομαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν μεταχειρίζομαι όπως βλέπετε καμμία έκφραση και κακώς βέβαια ο κ. Κουτσουγιάννης μεταχειρίστηκε την βία αυτή έκφραση. Κακώς, κάκιστα. Αλλά πώς να σας πω και εάν η διαμαρτυρία σας είναι πιο ταπεινή στο σημείο αυτό, δεν βλέπτε, γιατί καταλαβαίνετε ότι είναι πονεμένος ο ελληνικός λαός από την δράση της χούντας.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ την είπα χούντα. Αλλά δεν είπα συμμορία. Δεν είπα εγώ καμμία υβριστική φράση όσες ώρες είμαι εδώ πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι. Εδώ είναι η αντιπροσωπεία του λαού. Ο λαός έχει την υπερηφάνεια να μη μιλάει κατ' αυτό τον τρόπο. Να μου επιτρέψετε να σας το ζητήσω. Ο λαός ως πολιτειακό σύνολο δηλαδή.

4/4 ΕΣ (ΑΔ) 16.12.86

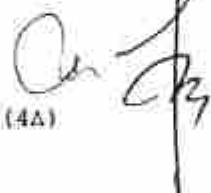
202

Ορίστε, κύριε πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι θέλετε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τα αεροπλάνα σας είπα.

ΜΑΡΤΥΣ: Για τα αεροπλάνα. Το σχέδιο προέβλεπε να πεί μια μείρα αεροσκαφών F 85 δι'επιπέδα προσβολή, να κάνει μία διέλευση, να ρίξει ορισμένες βόμβες και να φύγει με κίνδυνο να χαθούν τα αεροσκάφη, διότι δεν είχαν καύσιμα για να γυρίσουν πίσω, ή να απωλεσθούν και οι πιλότοι μαζί. Ως μία λύση μέση έδινε την εντολή να πάνε σε ουδέτερη χώρα, το σχέδιο αυτό προέβλεπε. Με βασάνισε πολύ αυτή η διάθεση, αυτών των αεροσκαφών, εν όψει μάλιστα των πληροφοριών ότι εδέχτο να ανοίξουν και άλλο μέτωπο αλλού.

 (ΑΔ)

(ΕΣ)

1 4 Α ΜΠ 16-12-1986

203

Και αποφάσισα να αποστείλω τα ΦΑΝΤΟΜΣ . Αυτό έγινε το πρωί της 21ης.

Διέταξα τον Παπανικολάου να στείλει τα ΦΑΝΤΟΜΣ , ο οποίος το εδέχθη και έδωσε και αυτός τις διαταγές του στα υφιστάμενα κλιμάκια . Αλλά ο χρόνος παρήχθετο και τα αεροσκάφη δεν απογειώνοντο από τη Λάρισα. Οπότε αναγκάστηκα, ύστερα από πολλές ώρες, να πάρω τον κ. Κουρή, αρχηγό ΓΕΣΘΑ, γιατί δεν εύρισκα τον κ. Οικονόμου κάπου είχε πάει - και να τον ρωτήσω " τί γίνονται τα αεροσκάφη; " Μου λέει " μην ανησυχείτε, σε μια ώρα θα απογειωθούν". Δεν απεγλώθησαν και φθάσανε το βράδυ στην Κρήτη, όταν είχε πέσει η Κυρήνεια. Και κατά την προσγείωση, ένα κατεστράφη. Δικαιολογία: Δεν υπήρχε επαρκής εκπαίδευση του τεχνικού προσωπικού εδάφους.

Όταν στις 22 του μηνός κάναμε οι Αρχηγοί αυτή τη συμφωνία, συμβασιολογήσαμε για ενδεχόμενη δράση, που προηγήθη μια δική μου σύσκεψη παρουσία όλων των υπαρχηγών των Αρχηγείων, δηλαδή όλων των αντιστρατήγων, ο Παπανικολάου είχε " η αεροπορία είναι έτοιμη να πολεμήσει. Ο Αραπάκης τα είπε έτσι και έτσι. Δεν μπορεί να είναι σε διασπορά ο στόλος στο Αιγαίο και να αναλάβει τις αποστολές του, αν δεν έχει πλήρη αεροπορική κάλυψη. Ο δε Γαλατσάνος είπε " δεν μπορώ να πάω για πόλεμο, γιατί δεν έχει ολοκληρωθεί η επιστράτευση". Και αν εσείς το αποφασίσετε, εγώ θα παραιτηθώ."

2 4 Δ ΜΠ 16-12-1986

204
 'Όταν ο Παπανικολάου είπε αυτή την κουβέντα, ^{παισινέβη} ο Λραπάκης και του είπε : " Σταμάτα , γιατί και τη διαταγή που πήρες για να πάνε στην Κύπρο δεν την έφεραν σε πέρας"! Αυτό σας το λέω εις επίρρωση ότι τα αεροπλάνα καθυστέρησαν αδικαιολόγητα να πάνε στην Κύπρο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Τα θάντομε . Τα **FB4** :

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν στην Κρήτη . Αλλά δεν τα έστειλαν αυτά , μετά τις πληροφορίες περί συγκεντρώσεων στη Βουλγαρία και στη Εμόρνη . Τα άφηναν για το Αιγαίο . Εκεί μπορούσαν να προσφέρουν θετικό έργο. Ενώ στην Κύπρο θα έρριχναν ~~δύο~~ βόμβες και θα χανόντουσαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα θάντομε δεν πήγαν :

Έρθασαν στην Κρήτη ^(είπατε) και ένα από αυτά κατεστράφη.

Μήπως υπήρξε κάποια άλλη εξήγηση του φαινομένου αυτού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να αποδώσω πρόθεση , ούτε στον Λραπάκη, ούτε στον Παπανικολάου ότι αυτά τα οποία έγιναν , έγιναν προς εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού . Δε ^{(έχω} στοιχεία να σιγουρευτώ και να ^{(σας} πω υπεύθυνα ότι η κωλυσιεργία έγινε για να εξυπηρετήσει αυτή την κατεύθυνση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μήπως αρνήθηκαν οι αφιωματικοί να επιβιβαθούν στα αεροπλάνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου μιλάτε για άλλη περίπτωση. Στα θάντομε δεν επιβιβάζεται προσωπικό. Πηγαίνουν οι χειριστές και φεύγουν.

Handwritten signature

Handwritten mark

Handwritten signature

3 4 Δ ΜΠ 16-12-1986

205

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για τους χειριστές λέω .

ΜΑΡΤΥΣ : Από σας το ακούω αυτή τη στιγμή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για τα F 84 υπήρξε τέτοια περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ : Ούτε αυτό το ξέρω.

Αυτά πήγαν στο Καστέλι , γιατί υπήρχε ενδιαίμεσος σταθμός ανεφοδιασμού και μετά να πετάξουν για την Κύπρο. Αλλά αυτά δεν τα έστειλαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για αυτά θα σας πω σε άλλο στάδιο της εξετάσεώς σας, αν είναι έτσι όπως τα λέτε ή αλλιώς.

Θέλω να που πείτε επίσης ότι από πλευράς στρατού ο κ. Παλατοάνος είπε ...

ΜΑΡΤΥΣ : Ότι δεν έχει ολοκληρωθεί η επιστροφή, είναι ανέτοιμος, ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και ότι θα παραιτηθεί αν αποφασιστεί πόλεμος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ : Κύριε πρόεδρε, να ρωτήσετε για το φέρυμπωτ που γύρισαν πίσω, που είναι αρμοδιότητα του στρατού. Ποίός τα γύρισε πίσω;

(0) *AMM G*

4Δ 1/40 ΧΜ 16.12.86

206

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Με συγχωρείτε κύριε Ντεντιδάκη, όταν έρχεται στο μυαλό σας μίαιερώτηση κρατήστε την σε σημείωση γιατί και το δικό μου το μυαλό δεν είναι κουμπιούτερ.

Ο κ.Γαλατσάνος λοιπόν είπε ότι είναι ανέτοιμος,θα ήθελα να μου πείτε πότε το είπε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 του μηνός το μεσημέρι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Στο σχηματισμό αυτής της ανειλή φεως του κυρίου Γαλατσάνου ότι είναι ανέτοιμος ο στρατός επέδρασε και το γεγονός της μορφής που πήρε η επιστράτευση που διατάχθηκε στις 20 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εννοείτε μ αυτή τη μορφή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Να το ρωτήσουμε αλλιώς αφού θέλετε,

Επέτυχε κύριε μάρτυς η επιστράτευση ή απέτυχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επέτυχε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τότε γιατί ήταν ανέτοιμος ο στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας ενημερώσω,γιατί εθναι φυσικό να μη γνωρίζετε τα σχέδια.Η γενική επιστράτευση αφορά την επιστράτευση ενός λαδύ,είναι 200 χιλιάδες στρατός,ο οποίος πρέπει να εξοπλιστεί,να ντυθεί,να πάρει πυρομαχικά να πάρει όλα του τα εφόδια,να οργανωθεί σε μονάδες,

27/12/86

Q

A

2/40 ΧΜ 16.12.86

207

να εκπαιδευτεί και εν συνεχεία να πολεμήσει. Υπάρχει μία διαφοροποίηση των μονάδων κατά την επιστράτευση. Τώρα κάνουμε θεωρία βέβαια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σας παρακαλώ να την κάνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχει μία ιεράρχηση των αναγκών για την επιστράτευση, μιλάω με την έννοια του γενικού όρου "επιστράτευση". Η επιστράτευση χωρίζεται σε υπομηήματα. Έχει μερική επιστράτευση, και γενική επιστράτευση και υπομερική που είναι οι αποστολές συμπληρώσεως των ενεργών μονάδων. Δηλαδή το κάθε τάγμα στρατού - ξηθός που βρίσκεται εν ενεργεία δεν έχει την εμπόλεμη σύνθεση σε αριθμό ανδρών. Διότι η εμπόλεμη σύνθεση φερ ειπείν μπορεί να προβλέπει δύναμη 700 ανδρών και τώρα να έχει 500. Οι 200 στον πόλεμο πρέπει να έρθουν για να γίνει 700αρης και να πάει να πολεμήσει. Αυτό θέλει κάποιο χρόνο. Αύτες λέγονται μονάδες πρώτης προτεραιότητας και γίνεται εντός 24 ωρών επιστράτευση για αυτές τις μονάδες, τις αποστολές συμπληρώσεως.

Υπάρχει και η μερική επιστράτευση, που καλούμε ορισμένες ηλικίες. Δηλαδή θέλουμε 5 ηλικίες θέλουμε 50 χιλιάδες στρατό. Διαλέγουμε ποιές μονάδες, είναι σχεδιασμένες, ειδοποιούνται και έρχονται. Και είναι και το τελευταίο στάδιο της γενικής επιστρατεύσεως. Στη γενική επιστράτευση απαιτείται άνω του 15ημέρου για να ολοκληρωθεί, βάσει των σχεδίων. Και στην περίπτωση που εξετάζουμε ολοκληρώθηκε εντός 10ημέρου.

(Handwritten signatures)

3/4 Ο ΧΜ 16.12.86

208

Υπάρχει επίσημο σήμα του διοικητού του ΟΣΕ του αντιστρατήγου Παναγιώτη Χριστοπούλου, ο οποίος αναφέρει στο ΛΣΕΔ ότι οι σιδηροδρομικές μεταφορές της γενικής επιστρατεύσεως επερατώθησαν εντός 24ώρου και ζητάει να τον απελλάξουμε και να τον ανακαλέσουμε για να προσφέρει υπηρεσίες στο στρατό. Βεβαίως υπήρχαν αδυναμίες. Ποιός δεν το παραδέχεται; Εγώ το ανέφερα και στον κύριο Καραμανλή, σε μια ειδική σύσκεψη που κάναμε. Είναι δυνατόν να γίνει επιστράτευση ενός λαού χωρίς να δημιουργηθούν τέτοιες ανωμαλίες. ; Πρώτα απ όλα κατά τη γενική επιστράτευση και σε όλες τις επιστρατεύσεις επιστρατεύεται ένα ποσοστό 20% πλέον της αναγκαίου δυνάμεως. Αυτό το ποσοστό το θέλουμε για να καλύψουμε τυχόν κενά που θα παρουσιαστούν. Γι αυτούς δεν προβλέπεται ούτε ιματισμός, ούτε αγγέλο φαγητού, ούτε πλυσίμας ούτε υπόδηση ούτε κλινοσκεπάσματα, ούτε τίποτε.

(4σ) Ο
 Δ. Δ. Δ. Δ. Δ.

40

1/4 σ (Γ.Π.) 16.12.86

209

Αυτοί θα πάνε μέσα στο πρώτο, δεύτερο 24ώρο θα συμπληρώσουν ένα μέρος απ' αυτούς κενά και οι υπόλοιποι θα απολυθούν.

Επομένως ήταν ενδεχόμενο να παρουσιαστούν τέτοιες ανωμαλίες, όχι μόνο σε μας, αλλά σε οιαδήποτε γενική επιστράτευση, σε οιοδήποτε κράτος, πλέον οργανωμένο απ' εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Εσείς που είχατε υπόψη σας

θεωρητικά αυτά τα πράγματα, είχατε συστήσει μερική επιστράτευση;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ είχα συστήσει αρχικώς αλλά ετάχθη με την γενική, διότι

υπήρχε μια σκοπιμότητα. Εξυπηρετούσε πολιτικώς την κυβέρνηση για

να παίξει το δικό της χαρτί. Γιατί; Διότι μια γενική επιστράτευση ενέχει και το στοιχείο της ισχυράς απειλής και της αποφάσεως για να πολεμήσει το κράτος το οποίο τη διατάσσει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Να το επαναλάβω, αν το εγκρίνει ο κύριος πρόεδρος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Να το επαναλάβετε, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Δέω ότι η γενική επιστράτευση εξυπηρετούσε, κατά την περίπτωση που εξετάζεται, και μια απειλή προς την Τουρκία, ότι ο ελληνικός λαός, η κυβέρνηση, το κράτος είναι αποφασισμένο να πολεμή-

σει.

Κωνσταντίνος Γ. 9/3

2/4 σ (Γ.Π.) 16.12.86

210

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια διευκρίνηση δια στοματός
 σας.

πρέπει να

Μας έκανε και το είπε θεωρία, μύθημα πώς γίνεται η επιστρά-
 τευση, τηρήθηκαν τα στάδια, αυτά που απαιτούνται από τα σχέδια
 για να δούμε αν πέτυχε ή δεν πέτυχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Όπως συνεπλήρωσε την ερωτήσή μου.

ο κύριος συνάδελφος, παρακαλώ απαντήστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν λάβαμε, κύριε Βουλευτά κανένα ^{σταδίο} ^{το} ⁺ απ' όσα ανέφερα
 στη θεωρία που είπατε. Δεν κάναμε ούτε επιστράτευση αποστολών
 συμπληρώσεων, ούτε επιστράτευση μερική ορισμένων ηλικιών, ~~Κάναμε~~
 γενική επιστράτευση και εφαρμόσθηκαν πλήρως τα εγκεκριμένα υφιστά-
 μενά σχέδια. Ποιά είναι η απορία σας;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Η απορία μου είναι 'οτι έχω προσωπική εμπει-
 ρία. Πήδησα από τα κάγκελα όταν ήλθε ο Καραμανλής, χωρίς να υπάρχει
 καμία παρουσία δικιά τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Αυτό θα το πείτε αύριο, κύριε
 Δασκαλάκη.

Θα ήθελα να παρακαλέσω τον κύριο Παπαδονικολάκη να λάβει το

Κακω G B

Να ρωτηθεί
 αλ
 B

Διαφορετικά
 πώς γίνεται
 η επιστράτευση
 27/12/86, και
 η επιστράτευση
 27/12/86

B
 B

3/4 σ (Γ.Π.) 16.12.86

214
 λόγο για να διευκρινήσει κάτι σχετικό με τα ερωτήματα τα δικά μου,
 ως προς τα αεροπλάνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάτορας, είπατε ότι τα ΕΦ84 ΕΦ που
 ήταν στο Καστέλι δεν πήγαν στην Κύπρο, διότι υπήρχε αδυναμία εκτέλεσης
 της αποστολής, λόγω τεχνικών δυσκολιών. Είπατε ότι δεν μπορούσατε να
 ολοκληρώσετε την αποστολή, διότι θα έχανοντο τα αεροπλάνα, δεν θα μπο-
 ρούσαν να έλθουν πίσω. Αυτό δεν είπατε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Όταν αυτές οι δυνάμεις διατίθενται σε ένα
 σχέδιο επιχειρήσεων, δεν θα πρέπει προκαταβολικά να έχει εξεταστεί
 η δυνατότητα εκτέλεσης μιας αποστολής, ~~η~~ περιγράφουμε μια αποστολή
 και όταν τελικά έλθει η στιγμή να χρειαστεί να την ζητήσουμε δια-
 πιστώνουμε ότι δεν μπορεί να εκτελεστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχετε δίκαιο. Αλλά δεν είχε άλλα αεροσκάφη, η τότε διοίκη-
 ση, να διαθέσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Όμως, ήταν μέσα στο σχέδιο ενεργείας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Οι δυνάμεις που θα υπεστήριζαν την κυπρια-
 κή εθνοφρουρά από αέρα είχαν προσδιοριστεί στο σχέδιο επιχειρήσεως.
 Δεν το γνωρίζατε προκαταβολικά;

215
 93

4/4 σ (Γ.Π) 16-12-86

212
 ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως συμφωνώ μαζί σας ότι το ήξερα, γι' αυτό και δεν τα έστειλα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τότε πώς το περιλάβατε μέσα στο σχέδιο επι-
 χειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Να καλέσετε τον κύριο Αγγελή, να σας πει γιατί το έβαλε
 μέσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, εσείς δεν είχατε υποχρέωση και καθήκον,
 σαν μετά τον κύριο Αγγελή, να επιβλέπετε και να προσαρμόζετε τα σχέδια;
 Δεν είναι αποστολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα προσήμοσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Με το να στείλω τα φάντομ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν προσαρμόζονται στην φάση εκτέλεσης,
 οπτάω στη φάση σχεδίασης.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρετε πότε πήραμε τα φάντομ κύριε βουλευτά; Τέλος Απρι-
 λίου του '74.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν συννενοηθήκαμε, εν πάση περιπτώσει θα
 επανέλθω στις ερωτήσεις, κύριε Πρόεδρε, ευχαριστώ.

(4H)

(4ο) 1/4 Η.Γ. (Θ.Σ.) 16-12-86

213

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Θα ήθελα να σας ρωτήσω και εγώ κάτι .

Όταν αναλάβατε την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων, εξεδόσατε μια ημερήσια διαταγή, στην οποία μαζί με τα άλλα, αποκαλύψατε και μια βασική ιδεολογική αρχή, που φαίνεται ότι σας καθοδηγεί, διότι για να τη γράψετε στην ημερήσια διαταγή την ημέρα αυτή, την τόσο επίσημη, που αναλάβατε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, σημαίνει ότι την αρχή αυτή την πιστεύετε.

Γράφετε λοιπόν, έχω αντίγραφο αυτής της ημερήσιας διαταγής και από τα ΝΕΑ, αλλά βλέπω ότι το εισοικλαμβάνετε και στο βιβλίο σας - το εξής: "Η Πατρίς και το Έθνος δεν προσφέρουν εις ημας . Ημείς προσφέρομεν δια την επιβίωσίν των . Δι' αυτό είσαθε οι εκλεκτοί".

Και ήθελα να σας ρωτήσω, κύριε Μπουάνο . Η Πατρίς και το Έθνος δεν είχαν προσφέρει τίποτα σε σας ;

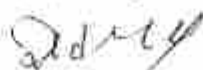
ΜΑΡΤΥΣ: Τι να προσφέρουν ; Δεν καταλαβαίνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό που γράφετε εσείς . "Η Πατρίς και το Έθνος δεν προσφέρουν εις ημας." Αυτό γράφετε στην ημερήσια διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ή αυτοί δηλαδή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γράφετε με "η" . Ίσως έπρεπε

Γ διαταγή
στατική.

2/4 Η.Γ. Θ.Σ. 16-12-86

214

να γραφεί με "υ".

ΜΑΡΤΥΣ: Σωστά , σε μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Ημείς -με "η" πάλι-προσφέρουμεν δια την επιβίωσίν των". Δηλαδή της Πατρίδος και του Έθνους.

Τώρα βέβαια πάμε σε δεύτερο πρόσωπο , που αυτό έχει μια γραμματική σημασία. "Δι' αυτό είσαθε οι εκλεκτοί". Αλλά γι' αυτή την γραμματική παρατήρηση δεν σας ελέγχω , γιατί φεύγετε από το "ημείς" και πάτε στο "είσαθε". Ίσως ήτο μια πραδρομή. Αλλά λέτε "η Πατρίς και το Έθνος δεν προσφέρουν εις ημάς".

Και σας ερωτώ: Η Πατρίς και το Έθνος , δεν σας είχαν προσφέρει τίποτα , κύριε Μπουάνο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω πώς το εννοείτε . Εγώ εννοούσα , όταν έγραφα , ότι δεν πρέπει να περιμένουμε εμείς , που είμαστε τεταγμένοι να πολεμήσουμε υπέρ της Πατρίδος , υλικές - πώς να το πω ; - ενισχύσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Τι υλικές ενισχύσεις ; Εδώ λέτε ότι " η Πατρίς και το Έθνος δεν προσφέρουν εις ημάς " .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν προσφέρουν εις ημάς υπό την έννοια αυτή , δηλαδή των υλικών αμοιβών , ενώ εμείς προσφέρουμε και την ζωή μας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Και θέλα να σας ρωτήσω , κ. Μπο-

2/4-4

3/4 Γ.Η. (Θ.Σ.) 16-12-86

215

νάνο και το έχω αυτό καιρό από μεράκι, από τότε που το διάβασα στα ΝΕΑ → ήθελα να σας ρωτήσω : Δεν σας είχε προσφέρει τίποτε η Πατρίς και το Έθνος ; Δεν σας είχε σπουδάσει η Πατρίς και το Έθνος ; Δεν σας είχε βαθμοφορήσει ; Δεν σας έφθασε στον ανώτατο δυνατό βαθμό η Πατρίς και το Έθνος ; Δεν σας έκανε Αντιστράτηγο , δεν σας έκανε Στρατηγό ; Δεν σας έδωσε την διεύθυνση των Ενόπλων Δυνάμεων ; Καίτοι αυτό το τελευταίο δεν ξέρω αν σας το έδωσε η Πατρίς και το Έθνος .

Αλλά εν πάση περιπτώσει το πήρατε^{ίσως}/μοναχός σας ή σας το έδωσε ο Ιωαννίδης . Αλλά εν πάση περιπτώσει μέχρι εκεί . Δεν σας έχει προσφέρει τίποτε :

Εε μας τους υπολοίπους τι προσέφερε η Πατρίς ; Δεν προσφέρει τα γεφύρια , τους δρόμους να περπατάμε , τις πλατείες να διασκεδάσουμε , ξέρω γω τα πανεπιστήμια να σπουδάσουμε κ.λπ. ; Δεν είναι προσφορά της Πατρίδος και του Έθνους αυτή κ. Μπονάνο ;

Σας το λέγω διότι εσείς οι "Ελληνοχριστιανοί" είχατε βγάλει με κατ'εξοχήν εθνικιστικά, όπως τα λέγατε, κηρύγματα και λέγατε ότι το Έθνος είναι το παν . Και όμως καταλήγετε στα επίσημα κείμενά σας να γράφετε, ότι δεν σας προσφέρει, ότι δεν μας προσφέρει, σε όλους, η Πατρίς και το Έθνος τίποτε .

Τί να πουν οι στρατιώτες οι καπμένοι προς τους οποίους

ήδη και

Ο

Ε

4/4 ΗΓ (Θ.Σ.) 17.12.86

216

απευθύνεσθε, κ. Μπονάνο ;

Αυτή δε η ημερήσια διαταγή απευθύνεται : " Αξιωματικοί και οπλίται των Ενόπλων Δυνάμεων " .

Αυτό διαβάστηκε, όπως ξέρετε, σε στάση προσοχής, όταν έλεγε " ημερήσια διαταγή του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων " και σε στάση προσοχής όταν επρόκειτο να πει " Στρατηγός . Γρηγόριος Μπονάνος, Αρχηγός " .

Όλες οι Ένοπλες δυνάμεις , 150.000 κόσμος ξέρω γω , στρατηγοί αξιωματικοί , ναύαρχοι , οι πάντες σταθήκαν προσοχή για να ακουστεί το ονομά σας κ. Μπονάνο .

Γρηγόριος Μπονάνος
(4v1)

(Η)

1/4 ν (Π.Α.) - 16.12.86

217

και στάθηκαν προσοχή, για να ακουστεί και η φράση ημερησίας διαταγής Συντάγματος και ακούμε ότι η πατρίς και το έθνος δεν προσφέρουν σε μας και ότι εμείς προσφέρουμε για την επιβίωσή τους.

Δηλαδή, ποιοί είσαστε εσείς; Παραπάνω από το έθνος και από τη πατρίδα είσαστε; Αυτή είναι η φιλοσοφία, δυστυχώς που σας διήπε, κ. Μπανάνο.

Με συγχωρείτε πάρα πολύ που αναγκάζομαι, μολονότι είστε σε θέση μάρτυρος, όπως και επανέληθα ελέγθη, να σας το πω αυτό το πράγμα, γιατί ήταν εξοργιστική αυτή η ημερήσια διαταγή. Προσωπικώς δε εκκλήσομαι, πώς δεν βρέθηκε κανένας αξιωματικός απ' αυτούς που έκαναν τον γενναίο τότε, να λάβει ορισμένα μέτρα, την ώρα που άκουσε αυτή την ημερήσια διαταγή.

Εν πάση περιπτώσει, συγχωρείστε με αν υπερέβην τα εσκαμμένα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να μου απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Λυπάμαι πάρα πολύ, αν η έκφραση έτυχε αυτής της παρεξηγήσεως. Δεν ήταν στις προθέσεις μου να εννοηθεί από τους στρατιώτες και τους αξιωματικούς αυτό το οποίο είπατε. Αντιθέτως, το μυαλό μου πήγε αλλού, ότι εμείς οι στρατιώτες, απ' το φαντάρο μέχρι τον στρατηγό, θα δώσουμε τη ζωή μας για την επιβίωση της πατρίδος, χωρίς να περι-

217/211

Q 13

2/4 ν (Π.Δ.)

16.12.86

218

μένουμε να μας πει, πάρε αυτή την αμοιβή. Αυτό εννοούσα, όχι ότι η Ελλάδα δεν μας δίνει. Προς Θεού, ποιός είναι δυνατόν να το διανοηθεί αυτό το πράγμα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό πάντως είπατε, και το γράφατε και στο βιβλίο σας. Ίσως το θεωρήσατε πολύ σημαντικό.

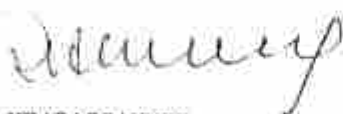
ΜΑΡΤΥΣ. Λυπόμαι, είναι κακή η έκφραση, το δέχομαι και το διορθώνω, και σας δηλώνω ότι δεν είχα αυτά υπόψη, τα οποία είπατε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι, νομίζω πως μπορούμε να διακόψουμε τώρα και να συνέλθουμε αύριο στις 10.30' π.μ.

Κύριε μάρτυς, βρισκόμαστε στη θέση να σας παρακαλέσουμε να 'ρθείτε και αύριο στις 10.30', για να εξεταστείτε.

Στη συνέχεια και ώρα 14.16' λύεται η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Κ. ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Γ. ΜΠΟΥΝΑΝΟΣ

16/12/1986

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΟΔΗΓΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

- + 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος
- + 2. Δασκαλάκης Γεώργιος
- + 3. Ζακολίκος Πausανίας
- + 4. Ζερβός Κλεάνδης
- + 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
- + 6. Λιανοκάκης Αλέξανδρος
- 7. Μαρκόπουλος Χρήστος
- ~~8. Παπαγιάννης Χρήστος~~
- + 9. Πτενιδάκης Αντώνιος
- + 10. Παγορόπουλος Δημήτριος
- + 11. Παναδονικολάκης Ιωάννης
- + 12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
- 13. Πετραλιάς Αυγερινός
- + 14. Περάκης Γεώργιος
- + 15. Ράλλης Σπυρίδων
- + 16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
- + 17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
- + 18. Βασιλειάδης Ιωάννης
- + 19. Ζαΐτης Ανδρέας
- + 20. Λάσκαρης Κων/νος
- + 21. Μπέτσος Ευθυλιανός
- + 22. Σαρκάς Αθανάσιος
- 23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
- + 24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
- + 25. Παπαληγούρας Αγαπητάσιος
- + 26. Παυλίδης Λοιζοτέλης
- + 27. Φωτόπουλος Χρήστος
- + 28. Κάππος Κωνσταντίνος
- X 29. Γιατράκος Κωνσταντίνος
- + 30. Διβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΡΑΣΑΓΓΙΑΝΝΗΣ
 ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
 ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Την 17^η Δεκεμβρίου 1986 ημέρα Τρίτη και ώρα 9:30 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "κόμμο της Κύπρου" (Α' όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασιγιάννη, Πρόεδρο, Παναγιώτα Ζαχαρίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και μέλη του σε απύληση της από 16/12/1986 αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Κ. Χανιωτής ανέγνωσε, βεβαίωσε, βεββαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έλασε ενόπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 11. 12. 1986 Δεκεμβρίου 1986

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
		
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΙΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΖΑΧΑΡΙΚΟ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

 Κ. ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 17 Δεκεμβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.30 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το αμείλο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρος κ. Γρ. Μπονάνου (2η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι Βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολύκος, Κλ. Ζερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Λιαροκάκης, Χ. Μπασαγιάννης, Δ. Παγορόπουλος, Ι. Παπαδονικολάκης, Εμμ. Παπαστεφανάκης, Αυγ. Πετροαλιάς, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α. Ζαΐμης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μπλέτσας, Α. Βαρχάς, Μ. Παπακωνσταντίνου, Α. Παπαληγούρας, Λσ. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Χ. Γιατρούκος και Δ. Διβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απουσίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

1/1 Ο Β.Π. 2 17.12.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Ηπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι αρχίζει η συνεδρίαση. Το λόγο έχει ο κύριος Βαρχάς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω εδώ μια εφημερίδα σημερινή. Βέβαια "κομίζω γλαύκαφ εις Αθήνας", από την πρώτη ημέρα που συνεδριάζομε έχουμε τις διαρροές κλπ. Αλλά εδώ βλέπω τις ερωταποκρίσεις όπως αποτυπώνονται στα πρακτικά ή όπως θα είχαν αποτυπωθεί σε ένα μαγνητόφωνο.

0

1/1Η. (Ε.Σ.) 3 17.12.1986

Μπορούσαμε να μιλάμε για ατυχήματα πριν ή ό,τι θέλατε,
για διαρροές, κ.λ.π., αλλά τώρα πιά ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιά εφημερίδα είναι;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Η "ΑΥΡΙΑΝΗ". Δεν ξέρω, πιθανόν να είναι κι' άλλες. Αλλά αυτή είδα εγώ σήμερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το γράψουν κι' άλλες.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Φθάνει κανείς στο σημείο, κύριε Πρόεδρε, να σκέφτεται μήπως...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Έχει σημεία, που είναι ακριβώς διατυπωμένα, όπως και στα πρακτικά. Τι να πούμε πιά στον κόσμο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω, παρά να εκφορώ τη λύπη μου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Τι να πούμε πιά; Ή είναι μαγνητόφωνο εδαφίτσα ή δεν ξέρω πώς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω παρά να εκφορώ την ζήλη μου λύπη. Και ομολογώ ότι δεν περίμενα ότι είναι δυνατόν να λαμβάνουν χώρα τέτοιες ακοιβέστατες, μάλιστα, διαρροές. Τίποτε άλλο δεν έχω να πώ.

Κύριε Βαρχά, αυτή η κριτική σας θα θέλατε να γραφεί στα

2/1Η. (Ε.Σ.) 4 17.12.1986

πρακτικά:

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Λα μη γραφεί, κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Γιατί να μη γραφεί, κύριε Πρόεδρε;

Εγώ νομίζω ότι πρέπει να γραφεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαουγιάννης): Να γραφούν, τότε, όλα. Και η παρατήρηση του κ. Βαρχά και η απάντηση η δική μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Και για την ιστορία, κύριε Πρόεδρε, να γραφεί, ότι το ίδιο ακριβώς συνέβαινε, δηλαδή υπήρχαν παρόμοιες ακριβείς διαφωνίες, κι' όταν εγώ έλειπα εκτός Ελλάδος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαουγιάννης): Κάλιστα.

 (v)

(Η)

1/1-Υ.Δ.Σ.-17-12-86

5
 ΠΡΟΔΡΑΦΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο γραμματέας να συνο-
 δεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Μπουάνο.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς)

Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Μπουάνο, φεύγοντας για την Κύπρο
 ο Γεωργίτσος με τον Κομπόκη, είχαν πάρει την εντολή να ανατρέψουν
 τον Μακάριο. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την εντολή αυτή την έδρατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τρακισβώς έλεγε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν εντολή, μεγάλη. Την είπατε ήδη, να ανατραπεί ο Μα-
 κάριος. Τίποτε άλλο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Στο να ανατραπεί μέσα περιλαμβάνοντο να
 σκοτωθεί, να δολοφονηθεί δηλαδή ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ελέγχθη τέτοιο πράγμα. Προθεσή μας ήταν να συλληφθεί, να
 εξουδετερωθεί από την διακυβέρνηση της χώρας. Και όπως έμαθα μάλιστα
 εκ του τύπου, δεν 'το ήξερα αυτό, είχε δώσει προσωπική εντολή ο
 Ιωαννίδης προς τον Κομπόκη να τον συλλάβει και να τον φέρει εδώ.

2/1 γ. Α.Μ. 17-12-86

6

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αν δεν ήταν δυνατόν να συλληφθεί, απεδέχθησαν και το να φονευθεί εν εσχάτη ανάγκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ελέχθη αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αποκλείεται όμως;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν βεβαίως έπεφτε πάνω στα πυρά ο οιοσδήποτε μπορούσε να φονευθεί, όχι μόνο ο Μακάριος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άρα, το απεδέχθησαν και αυτό σαν ενδεχόμενο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, να το ξεκαθαρίσουμε. Δεν εδόθη εντολή ...

Αλλά δεν αποκλείεται να φονευθεί. Εδώ ήταν ενέργεια σχεδόν πολεμική.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να μας πείτε μετά την ανατροπή του Μακαρίου, εκείνος πήγε στα Ηνωμένα Έθνη και έκανε κάποιες δηλώσεις που είπατε χθές εδώ, και μ'αυτές έδωσε το διαβατήριο της απόβασης των τουρκικών στην Κύπρο. Τι έλεγαν αυτές οι δηλώσεις κύριε Μπανάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι οι Έλληνες εισέβαλαν στην Κύπρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μόνο αυτό έλεγαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θυμάμαι ως βασικό στοιχείο, αλλά είναι γραμμένο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ο κύριος Μπίτσος που αναφέρατε, τι είπε;

3/1 V. A.M. 17-12-86

7

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Μαύρος είπε να εκέμβουν οι εγγυήτριες δυνάμεις για να επαναφέρουν την νομιμότητα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την νομιμότητα στο Συνταγματικό καθεστώς που κατελύθη με το πραξικόπημα. Αυτό σαν κίνηση πολιτική, ήταν λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πως το ερμηνεύετε εσείς, για μένα ήταν λάθος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το να θέλει να επαναφερθεί η νομιμότητα είναι λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα ήταν λάθος στην περίπτωση αυτή. Μπορούσε να λεχθεί κατ'άλλον τρόπο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πως, δεν είμαι εγώ πολιτικός να διατυπώω τιαυτή πρόταση.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ερχόμαστε στο χρονικό διάστημα την ημέρα της εισβολής. Στις 20 του πρωί που γίνεται η εισβολή, εκείνη την ώρα εσείς που ήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είμαι στο ενδιαίτημα το Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων επί της οδού Μεσογείων 120 Α αν δεν απατώμαι.

Ειδοποιήθη' ότι γίνεται εισβολή περίπου στις 6.10' ή 6.15'.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μέχρι τότε εσείς δεν ανησυχούσατε;

4/1 Ν. Α.Μ. 17-12-86

8

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, τα είπαμε αυτά και χθές .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και πηγαίνετε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

Γίνεται καμιά σύσκεψη εκεί, και ποιοί ήταν παρόντες;

ΜΑΡΤΥΣ: ΤΑ είπα και χθές, αν θέλετε να τα επαναλάβω, τα επαναλαμβάνω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα, να τα επαναλάβετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 8 η.μ. έγινε το πολεμικό συμβούλιο. Ήταν ο Αρχηγός του

Κράτους κύριος Γκιζίκης, ήταν ο Πρωθυπουργός του Κράτους κύριος

Ανδρουτσόπουλος, ήταν αν όχι όλο, αλλά το περισσότερο Υπουργικό

Συμβούλιο....

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εκτός από Έλληνες, υπήρχαν ξένοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδείς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε τι μας λέει ο κύριος Λοαπάκης σε

μια κατάθεσή του.

ΜΑΡΤΥΣ: Του πήρατε κατάθεση;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι εδώ. Είπαι αλλού την έχει δώσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, δεν έχω ιδέα.

(H)

(v)

1/1Η. (Ε.Σ.) 9 17.12.1986

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την πρωΐαν της 20.7.1974 εγένετο σύσκεψη εις ΑΕΔ και παρίστατο ο Αμερικανός Πρεσβευτής Τάσκα, ο Σίσκο και ο Υφυπουργός Εθνικής Αμύνης....

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας διακρίνω, για να μη χάνετε χρόνο. Ο κ. Αραπάκης, αναφέρεται σε άλλη σύσκεψη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 20.7.1974.

ΜΑΡΤΥΣ: Λίθος ημερομηνία. Εγώ τα είπα χθές. Και σας τα επαναλαμβάνω και τώρα. Σ' αυτό που αναφέρεται ο κ. Αραπάκης, είναι η σύσκεψη με το Σίσκο, στις 16 του μηνός το πρωί, στο Γραφείο του Πρωθυπουργού.

Εγώ μιλάω για το Πολεμικό Συμβούλιο, στις 20 του μηνός.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε με, σας παρακαλώ. Αν τα λέει λάθος, ο κ. Αραπάκης, δε το ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας λέγω ποιά είναι η πραγματικότητα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εμένα, κύριε μάρτυς, απ' όλη αυτή την ιστορία, με ενδιαφέρει το εξής:

" Ελέχθη υπ' αυτού -λέγει ο Αραπάκης, του Ιωαννίδη δηλαδή, προς τον Σίσκο - μας εξαπατήσατε και εμείς θα κηρύξουμε πόλεμο."

2/2Η. (Ε.Σ.) 17.12.1986

10

Άρα, δεν μπορεί να είναι στις 18 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν ελέγχθη κάτι τέτοιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ελέγχθη κάτι άλλο, όμως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εγώ, αυτό θέλω να μάθω. Δεν ελέγχθη,

δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άρα, ψεύδεται ο Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα, με ρωτάτε, αν ελέγχθη. Σας λέγω, ότι δεν ελέγχθη,

υπεύθυνα. Τώρα, τι λέει ο κ. Αραπάκης, δεν με ενδιαφέρει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πάντως, εις ΑΕΔ, έγινε αυτή η σύσκεψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Στο Γραφείο του κ. Ανδρουτσοπούλου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πάμε παρακάτω.

ΚΑΒΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Να μας πεί, τι ελέγχθη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το είπε χθές. Αλλά κέστε μας, κύριε

μάρτυς, τι ελέγχθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Από του Ιωαννίδη. Αυτό θέλετε να μάθετε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν ο Είσκο, είπε, ότι η κατάσταση είναι πάρα πολύ κρίσι-

μος και πρέπει, οπωσδήποτε, προαίοντας στην Άγκυρα, να έχει κάτι

3/211. (Ε.Υ.) 11 17.12.1986

να δώσει στους Τούρκους, και το διεκρίνισε αυτό, σαφώς, λέγοντας ότι πρέπει να δώσουμε μία διέξοδο προς την θάλασσα στους Τούρκο-κυπρίους και εμείς, βέβαια, αρνηθήκαμε. Δηλαδή, ο Πρωθυπουργός αρνήθηκε. Επκώθηκε θυμωμένος ο Ιωαννίδης και του λέγει: " Αν η Τουρκία θέλει πόλεμο, θα του έχει. Και έφυγε.

Αυτό ελέχθη.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτό, πότε έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 18 του μηνός το πρωί, 10 η ώρα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μα, δεν έχουν κάνει ακόμα εισβολή οι Τούρκοι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό λέγω. Πως δεν έχουν μπει ακόμα οι Τούρκοι. Όμως, έτσι τα λέει, τι να κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι είναι. Και αυτό θα το διαπιστώσετε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Μικονάνο, πηγαίνοντας στο ΑΕΔ, επικοινωνείτε με την Κύπρο; Αρχίζει η εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι, δεν ήταν έργο δικό μου, να επικοινωνήσω με το ΓΕΡΦ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μα, εδώ χάνεται η Κύπρος. Γίνεται από-
 βαση. Και σεις δεν επικοινωνείτε με την Κύπρο, να δείτε τι συμβαί-
 νει;

4/2Η, (Ε.Σ.) 12 17.12.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα, είχα τεραρχήσει εγώ, να κινώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να ακούσουμε τί κάνατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήρα κανένα τηλέφωνο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ούτε στις 20, ούτε στις 21 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε, όταν πήγα στο Αρχηγείο Στρατού, εάν πήρα τηλέ-
φωνο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, δηλαδή,
στις 20.7.1974.

ΜΑΡΤΥΣ: Όλη την ημέρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Την ημέρα με πήραν αυτοί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιοί, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Με πήρε ο Γεωργίτσος και μου ζήτησε για το θέμα της αντι-
δράσεως, όσον αφορά τους Τούρκους, για την κατάληψη του αεροδρομίου
της Λευκωσίας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιά ώρα, σας πήρε ο κ. Γεωργίτσος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πολύ αργά. Δεν έπαιρνα εγώ τηλέφωνο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν σας ζήτησε ο κ. Γεωργίτσος εντολές
περί του πρακτέου;

5/2Η. (Β.Σ.) 13 17.12.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα, προσωπικώς, όχι. Ουδείς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να σας διαβάσω κάτι, κύριε Μπονάνο..

ΜΑΡΤΥΣ: Από κατάθεση;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από την κατάθεση του κ. Γεωργίτη.

" Το πρωί, 20.7.1974, επικοινωνήσα με τον ίδιο τον κ. ΔΕΔ.

μου αφήντησε ότι είμεθα δειλοί και φοβιτσιάρηδες ".

ΜΑΡΤΥΣ: Το έγραψε και ο Τύπος αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό δεν το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: " Του έδωσα στο τηλέφωνο τον Συνταγματάρχη

Πούλο και του είπε: Μα, δεν ακούτε, κύριε Αρχηγέ, τους βομβαρδισμούς";

Σας το είπα αυτό, ο κ. Πούλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλο αυτό, δεν το έχω υπόψη μου. Το ξέρω από τον Τύπο.

Μετά από τη μεταπολίτευση το επληροφορήθη, διαβάζοντας τις εφημερίδες.

Εγώ δεν είχα καμία τέτοια συνδιάλεξη, ούτε με τον κ. Γεωργίτη,

ούτε με τον κ. Πούλο.

(B)

1/1 Σ (Ε,Κ,) 17,12,86

14

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Με τον κύριο Καραστατήρα είχατε καμιά τηλεφωνική επικοινωνία;

ΜΑΡΤΥΣ: Απολύτως καμιά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε τι λέει ο κύριος Καραστατήρας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: "Ανέφερα ταύτα εις Α' ΓΕΕΘ⁰ 0ς τη στιγμή εκείνη ηγωνίζετο ο Α' ΓΕΕΘ⁰ να πείσει τον ΑΕΔ περί ναυτικής και αεροπορικής αποβάσεως". Δεν τα λέει αυτά δηλαδή μόνο ο Γεωργίτσος. Τα επιβεβαιώνει και ο Καραστατήρας. "Θ Α' ΓΕΕΘ⁰ διεμαρτύρετο ότι δεν βλέπει όνειρα". Σας έλεγε δηλαδή ο Γεωργίτσος ότι εγώ δεν βλέπω όνειρα κύριε Μπανάνο. "Προ της τοιαύτης καταστάσεως" - λέει ο Καραστατήρας - "έλαβα το μικροτηλέφωνο εκ των χειρών του Α' ΓΕΕΘ⁰ και ανέφερα προς τον κύριο ΑΕΔ...". Σας είπε ο Καραστατήρας...

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα το κατάλαβα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: .."Στρατηγέ αυτά που ακούτε είναι βόμβες και ρουκέτες τουρκικών αεροσκαφών και βομβαρδίζουν. Τείνων το ακουστικό εκ του παραθύρου του γραφείου του Α' ΓΕΕΘ⁰ για να ακούει ο ΑΕΔ".

ΜΑΡΤΥΣ: Τι ώρα ήταν;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εμένα δεν με ενδιαφέρει η ώρα.

2/1 ζ (Ε.Ε.) 17.12.86

15

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδιαφέρει εμένα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό συνέβη σαν περιστατικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ότι αυτό συνέβη.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά θα σας πω κάτι άλλο. Σας ερώτησα για την ώρα, για να σας πω ότι από τις 8 η ώρα εγώ ευρισκόμουν στο πολεμικό συμβούλιο. Μέχρι δε τις 8 είχα άλλα καθήκοντα να επιτελέσω τα οποία και έκανα. Δεν έχω καμμία σχέση μ' αυτά τα οποία λέει ούτε ο κύριος Καραστατήρας ούτε ο κύριος Γεωργίτσος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Μπανάνο εδώ ισχυρίζεται ο κύριος Γεωργίτσος και λέει "τελικώς διαταγή εφαρμογής σχεδίων απόκρουσης έλαβα στις 10 το πρωί" - έτσι λέει εδώ - "από τον κύριο Χανιώτη".

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να έλαβε, αλλά ο κύριος Χανιώτης αφ'ής στιγμής μπήκα στο γραφείο μου και μου ανέφερε ότι ήδη άρχισε η εισβολή, αυτόματα λειτουργούσε η εφαρμογή των σχεδίων.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άλλα μας είπαν αυτοί όμως.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έρω, κύριε βουλευτά μου, δεν έχω υπόψη μου τι σας είπαν. Εγώ σ' αυτό που με ρωτάτε σας απαντώ. Εγώ ως υπεύθυνος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πότε άρχισε η εισβολή; Πέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από ότι θυμάμαι, διότι δεν το έχω και αυτό διασταυρώσει δεδομένου

Ally

Ch

[Signature]

3/1 Γ (Ε.Κ.) 17.12.86

16

των αλληπαλλήλων εν συνεχεία γεγονότων, δεν με ενδιέφερε η ακριβής ώρα και δεν το διεσταύρωσα. Νομίζω ότι άρχισε περί τις 6.00' με 6.15' .Αλλά αυτό μπορείτε να το πιστοποιήσετε λίαν ευχερώς αν ζητήσετε να εξετάσετε κάποιον ο οποίος εύρισκετο εκεί όταν άρχισαν τα πυρά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καλώς.

Μας είπατε χθες κύριε Μπακάνο, ότι δεν ήρατε ποιες ήταν οι ικανότητες των δύο νεοαποκτηθέντων/την εποχή εκείνη υποβρυχίων. Και μου κάνει ειλικρινά εντύπωση εγώ απλός πολίτης, έμαθα και Εύρω πως ποιες ήταν αυτές οι δυνατότητες και ικανότητες των υποβρυχίων. Εσείς αρχιστράτηγος ουσιαστικά με την τότε δομή των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν γνωρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και πήγαιναν έτσι να κάνουν τί κύριε Μπακάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αμέσως θα σας απαντήσω αν θέλετε να σας απαντήσω.

Δεν είναι δυνατόν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων ενός κράτους να γνωρίζει τις ικανότητες διαφόρων πολεμικών μέσων. Πιθανόν να γνωρίζει, πιθανόν να μην γνωρίζει. Ούτε τον υποχρεώνει κανένας κανονισμός ή κανένας νόμος να είναι γνώστης όλων των λεπτομερειών.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Των λεπτομερειών το καταλαβαίνω.

4/1 ζ (Ε.Κ.) 17.12.86

17

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό γιατί υπάρχουν και λεπτομέρειες. Έφερα και είπα και χθες ότι υπάρχουν 4 υποβρύχια γερμανικής κατασκευής νεοτάτου τύπου, νεότευκτα και σας ανέφερα χθες ότι αυτά είχαν δρομολογηθεί, είχαν δηλαδή προγραμματισθεί να τεθούν εις επιχειρησιακή ετοιμότητα από των αρχών του 1974.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εν πάση περιπτώσει δεν έφρατε τις ικανότητες των υποβρυχίων αυτών.

Κόριε Μπονάνο, έχουμε πληροφορηθεί ότι κάποιες μονάδες επιβιβάστηκαν εδώ σ' ένα οχηματαγωγό φέρυ-μπώτ δηλαδή ήταν έγινε οχηματαγωγό τελικά.

Όχι οχηματαγωγό έκανα λάθος, ήταν φέρυ-μπώτ το "ΡΕΘΥΜΝΟ".

ΜΑΡΤΥΣ: Οχηματαγωγό ήταν. Ακούστε με εμένα που σας το λέω.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το ίδιο είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο είναι. Αυτό που κάνει και τώρα δρομολόγια.

ΕΡΩΤΗΣΗ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα. Με κάποιον κύριο Παπαποστόλου επικεφαλής για να πάνε στην Κύπρο ενισχύοντας τον αγωνιζόμενο Ελληνισμό στη Κύπρο. Τελικά αυτό το πλοίο εκεί δεν έφθασε. Γιατί;

Αμν (ΑΚ)

Handwritten signature and initials, possibly 'Αμν' and 'ΑΚ', with a large scribble over them.

(C)

1/1 Α.Κ. Ε.Τ. 17-12-1986

18

ΜΑΡΤΥΣ. Διότι διέταξα εγώ να μη φθάσει. Και πώς διέταξα; Η ιστορία έχει ως εξής: Ήλθε ο κ. Χανιωτής στο γραφείο μου ως αρχηγός του Α' Κλάδου του ΑΕΑ και μου εισηγήθη να στείλουμε στην Κύπρο ένα συγκρότημα που είχε δημιουργήσει ο Παπακροστόλου που ήταν απόστρατος, από 600 Έλληνοκυπρίους φοιτητές εθελοντές, τους οποίους είχε οργανώσει σε 4 λόχους και των οποίων αυτός προΐστατο.

Βέβαια αρχικώς στο μυαλό μου πέρασε μια ιδέα ότι αυτοί ήταν σαφώς αντίθετοι του Μακαρίου. Αυτή η εντύπωση σε εμένα μου δημιουργήθηκε και μάλιστα υπό την αιγίδα του Παπακροστόλου, ο οποίος είχε και παλαιότερα κατηγορηθεί γι' αυτό το πράγμα. Και είχα κάποιο δισταγμό να τους στείλω. Αλλά προτάνευσε η ανάγκη όπως είπατε και εσείς και λέω ναι, να ειδοποιηθεί ο Αραπάκης να διαθέσει το πλωτό μέσον και αυτοί να επιβιβαστούν εντός της σήμερον για να πάνε στην Κύπρο.

Μετά παρέλευση μιας ώρας περίπου έρχεται ο Αρχηγός του Στρατού Γαλατσάνος και μου λέει: "Κύριε Αρχηγέ πληροφορήθηκα ότι δώσατε αυτή τη ενβολή. Σας προτείνω να στείλουμε μαζί με αυτούς, ένα τάγμα πεζικού το 573, νομίζω υπό τον Αρβανιτόπουλο, τον αντισυνταγματάρχη, μία όλη αμμάτιν και ορισμένα επιβατηφοειδή μεταφοράς προσωπικού." Απεδέχθη και αυτή την πρόταση και υλοποιήθηκε όλο αυτό το προσωπικό

2/1 Α.Κ. Σ.Τ. 17-12-1986

19

7 η ώρα

στο Κερατσίνι, επιβιβάσθη του ΡΕΘΥΜΝΟΣ και απέπλευσε τη νύκτα στις 22 ή 23 δεν θυμάμαι ακριβώς, ήταν παρών στην επιβίβαση και ο Χανιώτης και απέπλευσε κατευθυνόμενο από το θάλαμο επιχειρήσεων του Αρχηγείου Ναυτικού, εκτελώντας την εντολή, δηλαδή να πάνε προς τη Λεμεσό. Αυτό έγινε στις 21 το βράδυ. Στις 22 το βράδυ, πολύ αργά, δεν θυμάμαι ακριβώς μπορεί να κάνω κανένα μπερδεύμα στις ημερομηνίες, μπορείτε να μου το επιβεβαιώσετε αυτό;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Όχι δεν μπορώ, εσείς ήσασταν ο Αρχηγός και εσείς έχετε τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εν πάση περιπτώσει δεν έχει σημασία η ημερομηνία. Σημασία έχει ότι απέπλευσε και την επομένη ο Αραπάκης μετά την σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο του Γκιζίκη έρχεται και μου λέει, έχω πληροφορίες ότι έβωθεν της Λεμεσού περιπολούν τρία τουρκικά αντιτορπιλλικά. Να διαταχθεί να επαναπλεύσει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Να επαναπλεύσει ή να πάει στη Ρόδο,

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτό εννοώ να πάει στη Ρόδο και μετά στον Πειραιά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μονάδες καταδρομών εστάλησαν, πώς και

από πού;

3/1 Α.Κ. Ε.Τ. 17-12-1986

20

ΜΑΡΤΥΣ. Εστάλησαν αρχικώς μία από τη Θεσσαλονίκη, η οποία επιβιβάσθη με επιτεταγμένα αεροσκάφη της Ολυμπιακής, από την αεροπορία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ήταν εκεί και ο κ. Ντάβος;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως ο κ. Ντάβος ήταν διοικητής Γ' Σώματος Στρατού τότε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και πήγε να τους καταυοδώσει, δηλαδή,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν πήγε ο Ντάβος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό ρωτώ; Ήταν εκεί όταν έφευγαν αυτά τα τμήματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω υπόψη μου. Εγώ σας λέγω ότι διατάχθη μία μοίρα καταδρομών με διατιθέμενα αεροσκάφη της Ολυμπιακής επιτεταγμένα από την αεροπορία, να πάνε στην Κύπρο να αποβιβαστούν, ενισχύοντας τους καταδρομείς τους Κύπριους. Επιβιβάσθη μία μοίρα καταδρομών και έφθασε το ίδιο βράδυ στο Καστέλλι. Το πρωί μου ανεφέρθη, ότι δεν πήγε η μοίρα. Και όταν ρώτησα γιατί, μου είπαν ότι υπέστησαν μηχανικές βλάβες τα αεροσκάφη.

(ΑΚ) 1/1 Θ (ΑΔ) 17.12.86

21

Έμεινε εκεί το θέμα. Μετά 10 λεπτά, όμως, πληροφορήσθη ότι δεν ήταν οι βλάβες οι μηχανικές, αλλά υπήρξε απροθυμία των αξιωματικών της Μοίρας να συνεχίσουν το ταξίδι τους προς Κύπρον.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Απροθυμία των αξιωματικών της Μοίρας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Κατόπιν αυτού εκάλεσα τον βιοκινητή καταδρομών του Αρχηγείου Στρατού τον ταξίαρχο Γιάννακα και του λέω: Γιατί δεν έφυγε η Μοίρα; Και μου λέει: "Διότι υπέστρεσαν βλάβες τα αεροπλάνα." Του λέω: Δεν τ' αφήνεις αυτά; Πες την αλήθεια. Τι έγινε; Γιατί εγώ έχω πληροφορίες ότι οι αξιωματικοί εθεδήλωσαν απροθυμία και μου λέει: "Μάλιστα. Το δεύτερο είναι σωστό."

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το επιβεβαίωσε και εκείνος δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

Του έδωσα εντολή τότε το ίδιο βράδυ να στείλει άλλη Μοίρα του Λεκανοπεδίου Αττικής, όχι όμως με αεροπλάνα της Ολυμπιακής, αλλά με τα δικά μας τα μεταφορικά ⁰ "ΦΩΦ-ΑΝΤΡΑΣ", τα 15 μεταφορικά. Διέταξα τον Παπανικολάου να τα διαθέσει. Τα διέθεσαν. Ειδοποιήθη το ΓΕΕΦ περί της αποστολής αυτής. Και πήγε η Μοίρα. Εβλήθησαν 3. Το ένα κατεστράφη μαζί με τους επιβάτες, τους 29 καταδρομείς...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από ποιους κατεστράφη;

Γ.Ο.
διαγράφηκαν δύο
(2) √ 15 και η πρώτη
επίσης δύο (2)
11/12/86 ΑΤΛΑΞ

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

2/1 Θ (ΑΔ) 17.12.86 22

ΜΑΡΤΥΣ: Από τα πυρά τα δικά μας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από τα πυρά τα δικά μας : Γιατί:

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί φαίνεται ότι δεν είχαν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα υποδοχής και τα εξέλαβαν για εχθρικά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εκείνοι οι αξιωματικοί, οι οποίοι αρνήθηκαν τελικά να εκτελέσουν αποστολή...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έλαβα μέτρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί:

ΜΑΡΤΥΣ: Η άποψή μου ήταν αυτή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ήταν αξιωματικοί ή πιλότοι της Ολυμπιακής;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αξιωματικοί είπατε ότι αρνήθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα τη λέξη "αρνήθηκαν". Είπα ότι εξεδήλωσαν απροθυμία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι οι πιλότοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα για πιλότους. Οι αξιωματικοί εξεδήλωσαν απροθυμία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτοί οι αξιωματικοί στη συνέχεια τι έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έλαβα κανένα μέτρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί, κύριε Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι δικό του θέμα αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν είναι μόνο δικό σας θέμα, είναι θέμα του

Έθνους.

3/1 θ (ΑΔ) 17.12.86

23

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θα εξεταστεί, θα αναλυθεί. Γιατί δεν είχα χρόνο να ασχοληθώ με διώξεις αξιωματικών στην περίοδο εκείνη της κρίσεως. Το άφησα για αργότερα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καταλάβατε εκείνη την ώρα, αρνούμενοι τι έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι δεν είπα τη λέξη "αρνούμενοι".

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν έχει σημασία, αν είπατε τη λέξη. Το αποτέλεσμα ήταν αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, έχει σημασία για μένα που είχα την ευθύνη...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Απροθυμία, σημαίνει δεν πάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Εξαρτάται. Έπρεπε να διεξαχθεί ανάκριση, η οποία να καταμερίσει ευθύνες. Αυτό δεν ήταν το προέχον για μένα εκείνη τη στιγμή.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το καταλαβαίνω, έτσι όπως θέλετε. Τουλάχιστον μπορείτε να μας πείτε τα ονόματά τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω. Αν όμως καλέσετε τον κ. Γιάννακα, θα σας τα πεί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να έλθουμε και λίγο στα φάντομ. Αυτά γιατί δεν πήγαν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα και χθες θα το αναφέρω και τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εγώ θέλω και άλλο να μάθω, γι' αυτό και ερωτώ

ΜΑΡΤΥΣ: Δε μου λέτε αυτό το άλλο;

ΑΔ

ΑΔ

4/1 @ (ΑΔ) 17.12.86

24

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να σας τα πω ξανά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δοιπόν, τα φάντομς δεν πήγαν, γιατί όπως μου ανέφερε και ο Αρχηγός της Αεροπορίας, κατ'επανάληψη ο κληθείς από εμέ, γιατί η καθυστέρηση και εν συνεχεία ο Αρχηγός της ΤΑΔ ο αντιπύραρχος Οικονομίου και ο νύν ΛΓΕΕΘΑ κ.Κουοής, υπόχων δυσκολίες, γιατί το προσωπικό το τεχνικό εδάφους δεν είναι προπαρασκευασμένο επαρκώς, για να ανταπεξέλθει στην ταχεία προετοιμασία των αεροσκαφών ...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι θα κεί στην ταχεία, δεν το καταλαβαίνω αυτό το ταχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως εγώ διέταξα το πρωί και αυτά έφτασαν στο Καστέλι το βράδυ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από κει και πέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από κει και πέρα δεν υπάρχει θέμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί δεν υπάρχει θέμα κύριε Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε θέμα, γιατί τα υποβρύχια ήδη τα είχαμε, κατόπιν εισηγήσεως του Αραπάκη, ανακαλέσει μετά την πτώση της Κυρήνειας.

Και εκεί έμεινε το προγεφύρωμα μέχρι της 15 Αυγούστου έμεινε στην Κυρήνεια.

S/1 Θ (ΑΔ) 17.12.86

25

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μα, αυτό είναι το ερώτημά μου: Γιατί τελικά δεν πήγαν να χτυπήσουν το προγεσώρωμα τὰ Φάντους.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί είχα αλλά στροέψει την προσοχή μου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον εθνικό χώρο. Γιατί είχα πληροφορίες από τους αρμοδίους υπευθύνους συμβούλους μου, ότι στη μεν Βουλγαρία έχουμε συγκεντρώσεις κατά μήκος των συνόρων, στη δε Σιμόνη συγκεντρώνεται στρατός και πολεμικό ναυτικό. Επομένως, εγώ δεν μπορούσα να ασχληθώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, παρακαλώ μη χτυπάτε το χέρι σας!

ΜΑΡΤΥΣ. Και άλλοι το χτυπούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ό,τι και να γίνεται, δεν μπορείτε να χτυπάτε το χέρι σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε, δεν είχα καμία πρόθεση.

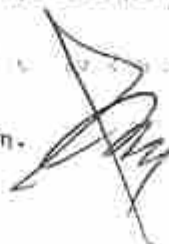
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βρίσκεστε ευόπιον της Βουλής των Ελλήνων και δεν μπορείτε να χτυπάτε το χέρι σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας βεβαιώ ότι δεν είχα καμία πρόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άν το έκανα εγώ στο γραφείο σας, νομίζω ότι θα με κλείνατε μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαιωθείτε ότι δεν έχω καμία πρόθεση.

Ουκ. Οκ

6/10

Π.Μ

26

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ, λοιπόν, να μην χτυπάτε το χέρι σας και να μην υψώνετε τη φωνή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω καμμία πρόθεση, κύριε Πρόεδρε, να χτυπάω το χέρι μου και δεν το κάνω με σκοπιμότητα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σκοπιμότητα μπορεί να μην έχετε, αλλά δεν είναι εκδήλωση του σφειλουμένου σεβασμού.

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε, δεν θα το ξαναχτυπήσω, κύριε Πρόεδρε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Για να προστατεύσετε γενικότερα τον εθνικό χώρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί είχα πληροφορίες...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πληροφορίες. Υπήρχε καμμία κίνηση που να δείχνει επέμβαση ξένης δύναμης σε εθνικό χώρο;

ΜΑΡΤΥΣ; Διλαδή έπρεπε να γίνει προσβολή;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ; Όχι, προσβολή δεν έγινε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πόση ώρα ήθελαν τα φάντασμα από το Καστέλλι να πάνε στη Κύπρο και να επιστρέφουν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω ακριβώς. Αυτό να σας το πει ο Αρχηγός της Αστυνομίας.

7/1Θ Π.Μ Π.Μ 12.11.86

27

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Περίπου, δεν μπορείτε να ξέρετε;

Γιατί εγώ, απ. που δεν ήμουν Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι θα ήθελαν 40'- 45' λεπτά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Άρα μπορούσαν να πάνε να προσβάλουν
στόχους, υπήρχαν στόχοι...

ΜΑΡΤΥΣ. Το βράδυ;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Όποια ώρα, δεν με ενδιαφέρει ποιά ώρα
θα ήταν...ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, σας ενδιαφέρει, γιατί την επομένη ήταν 23 του
μηνός...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σύμφωνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 23 του μηνός, εγώ έκανα μεταπολίτευση, κύριε,

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τι σημασία έχει;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα έχει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σεις ήσαστε Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν, βεβαίως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ... προσβάλλεται η χώρα και αφήνετε
τα αεροπλάνα να κάθονται και δεν τα στέλνετε με τη σκέψη
ότι μπορεί να μας προσβάλει κάποιος άλλος;

8/1Θ Π.Μ 12.11.86

28

ΜΑΡΤΥΣ. Αποδώστε μου ευθύνη, κύριε Βουλευτά. Εγώ ως υπεύθυνος...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό σας ενδιαφέρει. Αυτό είναι

αρκείο; Δηλαδή "αποδώστε μου ευθύνη" και τελειώσαμε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι. Εγώ, κύριε Βουλευτά...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν τελειώνουμε, έτσι, κύριε Μπονάνο.

Δεν τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Πως θέλετε να τελειώσουμε; Εγώ σας λέγω τα εξής, ότι

ως Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων πήρα αυτή την απόφαση. Αυτή είναι

η απόφασή μου. Εγώ είχα την ευθύνη και υπευθύνως έκανα...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και αισθάνεσθε υπερήφανος, κύριε Μπονάνο,

γι' αυτή την απόφαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι θέμα, αν είμαι...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σας ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αισθάνομαι ότι καλώς πήρα την απόφαση. Αυτό αισθάνομαι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Είπατε ότι με την έναρξη της αποβίβασης

τα Ψιμίματα, τα φίλια, που ευρίσκοντο στις θέσεις τους, όπως μας

αναφέρατε, αμύνθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μπορείτε να μου πείτε, ποιά ήταν τα

τάγματα που είχαν σαν σκοπό να αμυνθούν σε πρώτη φάση

28

[Handwritten signature]

9/10 Π.Μ. 12.11.86

29

σε μια απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν μπορώ να σας πω, κύριε βουλευτά, γιατί είναι μία λεπτομέρεια που δεν με αφορά εμένα, ούτε με αφορούσε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τελικά δεν σας αφορούσε τίποτε, κύριε Μπονάνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ίσως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν σας αφορούσε τίποτε! Και αυτό είναι το τραγικό στην ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Αυτό είναι κρίση σας, κύριε Παπαστεφανάκη. Παρακαλώ να προχωρήσετε στις ερωτήσεις σας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Εδώ, κύριε Μπονάνο, μας λέει ο κύριος...^(C) τα εξής - τα λένε και άλλοι πολλοί - και θα σας τα διαβάσω.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά, μου λέτε ότι σας είπαν. Αυτοί ήταν εκεί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Άρα έβρουν καλύτερα από εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, εγώ ήμουν εδώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ακούστε, λοιπόν, αυτοί που γνωρίζουν καλύτερα από σας τι λένουν: " Λόγω μετακινήσεων μονάδων ελιγμού κατά την διάρκεια του πραξικοπήματος στην Δευκωσία, το ενεργό 291 τάγμα πεζικού, όπερ προεβλέπετο διατ. την άμυνα των αιτών Παλαγγών, ευρέθη μακράν τοποθεσίας αμύνης. Ομοίως, λόγω αεροπορικών

10/10

Π.Μ.

12.11.86

30

Βομβαρδισμών εις την περιοχήν Κυρηνείας, το 326 τάγμα πεζικού ουδόλως επεστρατεύθη. Οότω η ναυτική απόβαση εις περιοχήν Πλατανιά εγένετο απουσία ημετέρων τμημάτων αμόνης".

ΜΑΡΤΥΣ. Για το πρώτο τάγμα που λέτε, δεν ξέρω αν είναι το Τάγμα αυτό...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό που έχει σημασία κύριε Μπονάνο είναι η τελευταία ωράση. Έγινε η απόβαση "απουσία ημετέρων τμημάτων αμόνης".

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις πληροφορίες που μου ανεφέρθησαν διότι εγώ δεν ήμουν τοπικός διοικητής, δεν ήμουν επί τόπου, για να έχω άμεση και σωφή αντίληψη και της διατάξεως των μονάδων...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Προπαντός "σας!".

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και η τελευταία μου ερώτηση κύριε Πρόεδρε. Το πραξικόπημα στις 21 του Απρίλη, στις 25 του Νοέμβρη για ποιό λόγο έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να ερωτήσετε τους ιδίους να σας πούν. Εγώ δεν ήμουν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ελέχθη από τους ιδίους ότι έγινε, για να σωθεί η Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ. Από σας απήντησα...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τι σώσατε την Ελλάδα, κύριε Μπονάνο, ή την

Ελλάδα

11/1 Θ Π.Μ 12.1186

31

καταστρέψατε; Αυτή είναι η ερώτησή μου η τελευταία.

ΜΑΡΤΥΣ : Εμένα τί με ρωτάτε; Δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν μπορείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας απαντήσω, γιατί δεν είχα λάβει μέρος σε αυτό το πραξικόπημα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Λυπούμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Μπουάνο, θα διακόψουμε προς στιγμήν την εξέτασή σας, για να συζητήσει η Επιτροπή ένα δικό της θέμα.

Παρακαλώ τον Γραμματέα να συνοδεύσει τον μάρτυρα εκτός της Αιθούσας.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς συνοδεύομενος από το Γραμματέα της Επιτροπής εξέρχεται της Αιθούσας).

12/1 Θ

Π.Μ

12.12.86

32

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι να επα-
νέλθω σε εκείνο που είπα μόλις αρχίσαμε. Οι ώρες που έχουμε
στη σημερινή συνεδρίασή μας είναι 3,5, γιατί ήδη πέρασε η
μισή. Στις 3,5 αυτές ώρες πρέπει να τελειώσει η εξέταση του
μάστορος και οι μέλλοντες να ερωτηθούν είναι 26.

(ΓΡ)

(89) 1/ΓΡ

Π.Μ.

33

Είχαμε πει ότι καταργείται ο χρόνος, θέλω όμως όταν ρωτάτε να έχετε υπ όψη σας ότι πρέπει να τελειώσουμε σήμερα, διότι αν δεν τελειώσουμε σήμερα θα χρειασθεί να την αναβάλουμε για το Γενάρη. Και όπως καταλαβαίνετε μάρτυς της σημασίας που μπορεί να έχει ο Μπονάτος

Γέν είναι
υποψι-
πρέπει

να παραπεμφθεί για το Γενάρη ή να αποφασίσουμε μια εμβόλιμη συνεδρίαση, ως πούμε για το Σάββατο πράγμα που θα στερήσει τους κυρίους συναδέλφους όλους μας από τη δυνατότητα να εμεταλευτούμε το Σαββατοκύριακο, το οποίο είναι και το τελευταίο. Συνεπώς πρέπει ή να τελειώσουμε στις 2.30 ή θα πρέπει να παραπεμφθούμε το Γενάρη. Και θέλω να το έχετε αυτό το πράγμα. Έχουμε πει ότι περιορισμός στα χρόνο δεν υπάρχει. Ο κύριος Παπαστεφανάκης απησχόλησε με τις ερωτήσεις του 26 λεπτά, βέβαια πάρα πολύ καλές και ουσιωδέστερες ερωτήσεις, όμως 26 λεπτά. Εάν θέλετε να ακολουθήσετε το ίδιο παράδειγμα μπορείτε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Να αυτοπεριοριστούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Και, βέβαια.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Δυό λόγια κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Το διαδικαστικό θέμα όμως να μη μας φάει ώρα. Ορίστε κύριε Παπακωνσταντίνου.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Έχω την εντύπωση επειδή όπως και εσείς είπα-

2/1ΓΡ ΒΠ 34 17.12.86

τε ότι ο μάρτυρας αυτός είναι ιδιαίτερης σημασίας, να μη σπεύσουμε να κλείσουμε σήμερα την κατάθεσή του. Εν ανάγκη θα πάμε και μετά τον Ιανουάριο. Δεν βλέπω γιατί να μην την πάμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αποψη σας.

Ο κύριος Γιατράκος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν είναι δυνατόν να επισπεύσουμε την εξέταση του μάρτυρα. Ταυτόχρονα προτείνω τη συνέχιση των συνεδριάσεων δια της μεθόδου των ειβολίμων αύριο εάν είναι δυνατόν την Παρασκευή. Εάν δεν είναι τεχνικώς δυνατόν θα το βρούμε το πράγμα. Επίσης το Σάββατο και ούτω καθεξής. Δεν νομίζω ότι πρέπει να διακόψουμε την εξέταση αυτού του μάρτυρα για τον Ιανουάριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έσείς είστε υπέρ μιας συνεδριάσεως ακόμη. Παρακαλώ τον κύριο Ζαΐμη να λάβει το λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω την γκάμπ ότι εάν δεν κάνουμε δικές μας κλίσεις θα συντομεύαμε το χρόνο. Ο κύριος Παπαστεφανιάνης ορθώς ερώτησε και ουσιαστικώς ερωτήσετις είπε και δικές του κλίσεις και τον διακόψατε εσείς - και ορθώς. Το θέμα είναι εάν μπορούσαμε να μην λέμε τις δικές μας κλίσεις, οι οποίες δεν ενδιαφέρουν καν τον μάρτυρα και πιθανώς ο χρόνος από 26 λεπτά να περιοριστεί σε 16'. Εάν το κάναμε οι υπόλοιποι αυτό, θα είχαμε τελειώσει μέχρι το μεσημέρι.

3/1ΓΡ ΒΠ 17.12.86

35

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αδύνατον, διότι τα 16 λεπτά κάνουν 400 λεπτά τα οποία πάλι να πει 7.00 ώρες περίπου. Δεν γίνεται.

Παρακαλώ τον κύριο Διαροκάπη με δύο λόγια και εν συνεχεία ο κύριος Δασκαλάκης να μην τρώμε στο διαδικαστικό πολύ ώρα.

Ορίστε κύριε Διαροκάπη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Έχω την εντύπωση ότι ο μάρτυρας αυτός δεν πρέπει να πάλι για το Γενόση. Αισιοδοξώ και πιστεύω ότι θα τον τελειώσουμε σήμερα, διότι πιστεύω με βεβαιότητα ότι οι ερωτήσεις μας εδώ θα συμπέτουν, οπότε εμείς που είμαστε "παρακατιανοί" θα περιορίσουμε το χρόνο. Και από τώρα εάν κάνουμε μια αυτοδέσμευση ενός χρόνου μέχρι τα 12 λεπτά νομίζω ότι καλυπτόμαστε, ώστε να αποφύγουμε Σάββατο ή Κυριακή, διότι πολλοί από μας έχουμε αυτοδεσμευθεί για να φύγουμε για αλλού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εάν είναι 12 λεπτά που λέει ο κύριος Διαροκάπης θέλουμε 5.00 ώρες και, οι οποίες δεν εξοικονομούνται. Ορίστε κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι δεν μπορούμε και το έχουμε συμφωνήσει σε κάποιους μάρτυρες, ούτε χρόνο να περιορίσουμε ούτε χρόνο εξέτασης συνολικά να προσδιορίσουμε εκ των προτέρων. Γι' αυτό, επειδή έρχονται τα Χριστούγεννα και σίγουρα θα βρεθούμε στις επαρχίες μας - όπως είπαν και άλλοι συνάδελφοι - νομίζω ότι αξίζει

4/1ΓΡ ΒΠ 17.12.86

36

τον κόπο να σταθούμε περισσότερο υπεύθυνα απέναντι στην εξέταση αυτού του μάρτυρα και να γ' μια ευβόλιμη Πάββατο ή Δευτέρα ή αύριο.

Γ' κάνουμε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Λιβανός έχει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Από τότε που συνεκροτήθη η Επιτροπή, έχουμε πει ειδικώς για το Μπονάνο, ότι όλα είναι απεριόριστα. Το έχουμε πει από την πρώτη ημέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να πάρετε θέση για το τι θα κάνουμε μετά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο Μπονάνος θα μας πάρει και 1 και 2 και 5 και 10 και 20 ημέρες εάν χρειαστεί. Είναι το θέμα και το θέμα. Και νομίζω ότι τελειώνει με το Μπονάνο όλη η ανάκριση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εύμωνοι, αλλά θα μας πάρει από το Γενάρη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τι σημασία έχει αν την πάρουμε και από το Γενάρη.

Γιατί; Τι θα αλλάξει; Θα έρθει η θεία ωτίση στο Μπονάνο και θα αλλάξει την κατάθεσή του;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, δεν το ξέρω, αλλά κάποτε είχατε πει-δεν θυμάμαι ποιοί συνάδελφοι-ότι θα έπρεπε να τελειώσει αυτή την ημέρα ο μάρτυς γιατί την επομένη θα δικαιώταμε και δεν ξέρουμε τι θα μπορούσε να γίνει.

Δίλω

5/1 ΓΡ. Ε.Τ. 17-12-1986

37

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Την ώρα που ο άνθρωπος αυτός τα διατύπωνε στο βιβλίο, είναι προκατασκευασμένα, δεν αλλάζουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Και όμως λέει ορισμένα πράγματα αντίθετα από το βιβλίο του.

Ο κ. Φετόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΓΓΟΠΟΥΛΟΣ. Πρέπει να βάλουμε αύριο ή και μεθαύριο που θα είμαστε αναγκαστικά εδώ-διότι έχουμε και Βουλή-κάποιο χρόνο να αντιμετωπίσουμε το Μπονάνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Για μεθαύριο δεν γίνεται διότι θα έχουμε και πρωί και απόγευμα τον προϋπολογισμό και θα έχουμε ομιλίες της αντιπολιτεύσεως. Η ομιλία του Πρωθυπουργού, δεν ξέρω πώς θα γίνει. Συνεπώς για την Παρασκευή δεν μπορούμε. Για αύριο το συζητώ και αν αποφασίσετε ευχαρίστως να το κάνουμε.

Ο κ. Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να δούμε πόσες ώρες είναι σήμερα, πόσες είναι αύριο, πόσοι είναι γραμμένοι ομιλητές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Είναι 26 και δεν αποκλείεται να γραφούν και άλλοι π.χ. ο κ. Πετραλιάς δεν ήταν χθες και συνεπώς δεν είναι γραμμένος.

Γεαίω
Αβλ
Σ

Αβλ *Σ*

6/1 ΓΡ. Σ.Τ. 17-12-1986

38

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να μοιράσουμε το χρόνο και να πούμε 20 λεπτά.

Επίσης αύριο το μεσημέρι στις δυόμισυ τελειώνουμε.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Ίσως δεν προλαβαίνουμε γιατί άλλοι συνάδελφοι μένουμε μέχρι αργά στη Βουλή και δεν προλάβουμε να είμαστε εγκαίρως εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Όποιος προλάβει αρ είναι εδώ.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Δεν γίνεται. Θέλουμε όλοι να είμαστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Συνεπώς η απόφαση που λαμβάνεται είναι να συνεχίσουμε με απεριόριστο χρόνο κατ'αρχήν και αύριο να κάνουμε εμβόλιμο συνεδρίαση κατά της 10.

Επίσης αύριο όπως ξέρετε αρχίζει και η ουσιαστική αποστολή του προσωπικού στον Προϋπολογισμό. Λιότι χθες και σήμερα είναι γραμμένες οι εισηγήσεις και κάποια συμπλήρωση γίνεται από τους πρακτικογράφους. Αύριο θα είναι πλήρης η καταγραφή από τα πρακτικά. Συνεπώς πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι δεν μπορούμε να αρχίσουμε στις 9 και να τελειάσουμε στις 2.30 και στις 6 να ξαναγυρίσουν οι άνθρωποι να κάνουν τη δουλειά της Βουλής.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Αύριο η Βουλή αρχίζει στις 5.00'.

7/1 ΓΡ Ε.Τ. 17-12-1986

39

θα πρέπει κάποια ώρα γύρω στις 1.30' να τελειώσουμε για να επανέλθουμε στις 5.00'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοϊστός Μπασαγιάννης). Σύμφωνα να πούμε για τις 9 το πρωί αύριο, αλλά θα το πούμε στο τέλος της συνεδριάσεως.

Συμφωνούμε πάντως να συνεχίσουμε με απεριόριστο χρόνο.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματέας να συνοδεύσει το μάρτυρα στην αίθουσα.

(Προ σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κ. Μπονάνος)

Παρακαλώ τον κ. Βαρχά να λάβει το λόγο.

(ρ)

(ΓΡ)

1/1 Ω. Β.Σ. 17-12-86

40

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κύριε μάρτυς, μας είπατε ότι, όταν δώσατε στον Γεωγίτη τη διαταγή να κάνει την επιχείρηση ανατροπής του Μακαρίου του, είπατε ταυτόχρονα να μην χρησιμοποιήσει γι' αυτόν τον σκοπό μονάδες της περιμέτρου της Κύπρου, δηλαδή αυτές που ήταν στις ακτές. Ξέρετε αν αυτή τη διαταγή σας την τήρησε;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Νομίζετε ναι ήχετε καμμία πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ. Κοιτάξτε, κύριε βουλευτά, ο χρόνος δεν επήρκεσε, επί των εξελίξεων που ακολούθησαν, ώστε να γίνει ανάλυση και διασταύρωση ορισμένων καταστάσεων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. 'Αν θέλετε, για να μην χάνουμε τον χρόνο, οι απαντήσεις να είναι όπως οι ερωτήσεις μου. Εγώ σας ρώτησα αν σας πληροφόρησαν οι επιτελείς σας γι' αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, αλλά έχω την εντύπωση ότι ετήρησε την εντολή μου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Εντύπωση είναι άλλο πράγμα και πληροφορία είναι άλλο. Εντύπωση σχηματίζεται και με βάση ορισμένα γεγονότα ή πληροφορίες που έχουμε. Σας το ρωτώ αυτό γιατί ο κ. Χανιώτης που ήταν άνθρωπος που σας έβλεπε κάθε στιγμή ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ο πρώτος επιτελής μου.

2/1 ^{α.} Β.Ζ. 17-12-86

41

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Αυτός λοιπόν μας είπε ότι τα οχυρά ήταν χωρίς κανόνια και αντιαερομηχανικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν να ήταν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Το ίδιο μας είπαν ^{μαζί} ~~λοιπόν~~ όλοι αυτοί που ήταν σε θέση να έδουν.

που είχαν ΜΑΡΤΥΣ. Όταν λέω κύριε βουλευτά, ότι ήταν, εννοώ ότι ήταν στις θέσεις ^π ~~π~~ της εισβολής, δεν εννοώ ότι είχαν επανδρώσει όσα προεβλέποντο, εις κατάσταση πολεμικής επιχειρήσεως εφόσον υπήρχε προειδοποίηση. Δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Άρα λοιπόν οι μονάδες της περιμέτρου, και τελειώ-
νομε με αυτό, δεν ήταν εκεί που έπρεπε, για να πολεμήσουν.

ΜΑΡΤΥΣ. Η εθνοφυρουρά είχε μία διάταξη 5 ανωτέρων τακτικών διοικήσεων. Στη Λευκωσία ήταν η τρίτη. Οι άλλες τέσσερις ήταν ανεπτυγμένες στην περίμετρο. Όταν λέω ανεπτυγμένες, εννοώ ότι είχαν έδρες, είχαν διάταξη, ένας λόχος εδώ, στο τάδε χωριό ο άλλος κλπ. Όταν λέω ότι είχαν στην περίμετρο, δεν εννοώ ότι είχαν μιάσει τα χαρακτηριστικά.

Θέλετε να μου πείτε κάτι άλλο

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Σχετικά με το σχέδιο Κ, δηλαδή την ~~εφαρμογή του~~ ~~εφαρμογή του~~ σχεδίου ~~αμύνης της~~ Κύπρου που ~~εχει~~ δημιουργήσει τόσα ερωτηματικά σχετικά με την εφαρμογή του ή μή; Είπατε ~~εχθές~~, απαντώντας στον κ. Πρό-
εδρο της επιτροπής, ότι γράφεται επάνω στο σχέδιο ότι εφόσον υπάρχει

Οκτώβριος *Οκτώβριος* *Οκτώβριος*

3/1 Α. Β.Σ. 17-12-86

42

προειδοποίηση η εφαρμογή του σχεδίου θα γίνει με διαταγή του ΛΞΑ,

άλλως θα γίνει αυτομάτως. Δηλαδή προειδοποίηση, κύριε μάστρε, από πού;

Από τον εχθρό; Θα πεί δηλαδή ότι εγώ θα αποβιβασθώ εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά είναι τα σχέδια και τα ελληνικά. Είναι απόρρητα αυτά.

Μπορείτε να ρωτήσετε το ΓΕΕΒΑ να σας τα διευκρινήσει. Αυτά που σας

ανέφερα χθές και τα επαναλαμβάνω και τώρα, είναι διατάξεις που αφορούν

όλα τα σχέδια αμύνης όχι μόνον της Κύπρου αλλά και της Ελλάδος...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Είναι απόρρητο να εξηγήσετε στην επιτροπή τον όρο
«προειδοποίηση»; Αυτό ρωτώ εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Το λέει η λέξη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Όχι, η λέξη δεν τα λέει όλα. Εγώ ρωτώ από ποιόν θα
γίνει η προειδοποίηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αρμόδιες υπηρεσίες μας.

Γιατί

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Όταν είχαν πληροφορίες ~~επικείμενης~~ εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ. Απολύτως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Και εδώ λοιπόν σας φαναλέω: Όλοι αυτοί που ήταν

σε θέση να παίρνουν και να μεταβιβάζουν πληροφορίες, όλοι μας είχαν πεί

δη και είχαν πολλές πληροφορίες και τις έστελναν τις πληροφορίες.

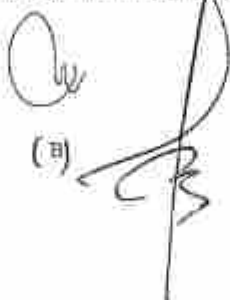
ΜΑΡΤΥΣ. Σε μένα; Εγώ δεν έλασα γνώση, κύριε.

4/1. Π. Β.Σ. 17-12-86

43

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Ποτέ, μέχρι που άρχισαν να κτυλάνε:

ΜΑΡΤΥΣ. Η πληροφορία που είχα ήταν αυτή που ανέφερα χθές, από τον αξιωματικό υπηρεσίας του ΛΕΔ της 18 το βράδυ και η πληροφορία ή τηλεφωνική ενός επιτελούς δικού μας στο στρατηγείο Σμύθνης, που μου είχε ορισμένες συζητήσεις μέσα από συζητήσεις των Τούρκων αξιωματικών.

(H)

(Q) 1/1 B Θ.Τ. 17.12.86

44

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Σήμερα επαναλάβατε αυτό που είπατε και χθες

ότι στις 18 το πρωί έγινε σύσκεψη, στην οποία παρίστατο ο Σίσκος κλπ. Γιατί έγινε αυτή η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ : Η κυβέρνηση πρέπει να φέει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Εσείς είσαατε εκεί. Με τί θέμα απασχοληθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ενημετείχα, αλλά δεν ήρω πως προσκλήθη;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Δεν με ενδιαφέρει. Με τί θέματα ασχολήθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ : Εας είπα και επαναλαμβάνω, ο κ. Σίσκος αφού έπλεξε το εγκώμιο του κ. Ιωαννίδη ως ισχυρού κλπ., είπε παρουσία ημών ότι η αποστολή του, ελεύθερά του στην Αθήνα, απασκοπεί στο να μεσολαβήσει για την εκτόνωση της κατάστασώς μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Άρα όταν μιλάμε για εκτόνωση έχουμε κατάσταση τεταμένη. Αυτό δεν σας δημιουργεί την ανάγκη να δώσετε εντολή εφαρμογής του σχεδίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό το λέει ο Σίσκος. Είπατε στις 18 δεν είχαμε κατάσταση τεταμένη με την Τουρκία, δεν είχαμε λόγους να έχουμε κατάσταση τεταμένη.

2/2 Β. Ο.Τ. 17.12.86

4/5

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Το θέμα δεν είναι, αν είχαμε ειδικό θέμα είναι ότι είχαν εκείνοι με εμάς.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά η κυβέρνηση θα τα φέρει καλύτερα από μένα, αυτά είναι κυβερνητικού επιπέδου θέματα. Εγώ ήμουν αρνηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Για πέστε μου κάτι άλλο. Τον φέστε τον Κοιρόκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Τί αξιωματικός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ : Άριστος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Αυτός λοιπόν όταν στις 2 του μηνός -γιατί έτσι λέει- κάνατε τη σύσκεψη και δώσατε την εντολή για την ανατροπή, σας είχε ότι ένετε υπόψη σας το πράγμα δεν είναι απλό, θα πέσουν κορμιά θα σκοτωθούν άνθρωποι.

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Δεν σας το είχε; Μετά τον φανακίζατε τον Κοιρόκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Τον είδα όταν επαναπατρίστηκε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Πού τον είδατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Στο γραφείο μου μαζί με τον Ρεωμάτση ήρθαν να με χαιρετήσουν και τους συνέστησα τότε απόλυτο σιωπή. Τίποτε άλλο.

Handwritten signature and initials, possibly 'R' and 'A', written in dark ink over the bottom right portion of the text.

3/2 B Φ.Τ. 17.12.86

46

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ : Εγώ θα σας το διαβάσω. Βέβαια εσείς αυτά λέτε, είμαι όμως υποχρεωμένος εγώ να το αντιπαραθέσω. Ο κύριος Κομπόκης που σας είδε στις 16 Αυγούστου και ήρθε κατ'ευθείαν από το καράβι οργισμένος και μάλιστα, όπως μας είπε εδώ, δεν ήφερε τι υποσχίσε να κάνει, μπαίνοντας μέσα σας είδε να κάθεστε στην πολυθρόνα και κάνατε μια κίνηση απελπισίας και του είπατε τι πάθαμε κύριε Κομπόκη. Και λέει ο Κομπόκης: Ένώ ήμουν οργισμένος, είδα έναν άνθρωπο φοβισμένο, μου θύμιζε φοβισμένο στρατιώτη, βαλλόμενο από την τουρκική αεροπορία. Είχα κάνει δυο βήματα μέσα και γύρισα ένανα μεταβολή και έφυγα. Τι να πω μ'αυτόν τον άνθρωπο στην κατάσταση που ήταν.* Αυτά τα είπε ο Κομπόκης ο άριστος αφιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ : Και με πρωτάτε αν έγιναν;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ : Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ λέω όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ : Ο κύριος Γεωργιάδης σας είδε τρεις μέρες πιο μπροστά λέει εκείνος, στις 13 Αυγούστου και λέει : Είδα έναν άνθρωπο, όχι στρατηγό, γυμμένο στην καρέκλα του και μου λέει αν σε ρωτήσει ο Υπουργός ο κ. Αβέρωφ να πεις ότι το έκανες από με τον Κομπόκη -το πραξικόπημα δηλαδή- για να εκφοβίσετε το Μακάριο.

ME

ME

ME

4/2 Β Θ.Τ. 17.12.86

47

να μην απολύσει τις δυο σειρές και να μην φύγουν οι αξιωματικοί.

Αυτό είναι αληθές :

ΜΑΡΤΥΣ : Ψευδέστατο. Κατ'αρχήν Γεωργίτσος και Κομπάκης, ήρθαν μαζί στο γραφείο μου επαναπατρισθέντες.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Από κάτω είναι γεγονός ότι δεν ήρθαν μαζί.

Τώρα αν έδωσαν ραντεβού, εγώ σας είπα τι λένε, εσείς το διαψεύδετε δική σας η ευθύνη της μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό το καταθέτω εγώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Τον Κομπάση τον έφερα;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, ούτε κατ'όψη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Ούτε τον είδατε ούτε σας είδα;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

(δ)

Handwritten signatures and a large arrow pointing upwards.

B

1/1 6 (Γ.Π.) 17-12-86

48

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Μας είπατε επίσης για τους λόγους που επικαλεστήκατε ότι ήταν εθνική ανάγκη για σας η ανατροπή του Μακαρίου και για να σωθεί το κόρος των αξιωματικών κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και το ερώτημα το δικό μου είναι τούτο: Μέχρι που βλέπατε εσείς την εθνική ανάγκη; Με την αντικατάσταση του Μακαρίου το θέμα ελύνοτο, ή από εκεί και πέρα η εθνική ανάγκη κατά την δική σας αντίληψη είχε και άλλο περιεχόμενο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν κατάλαβα καλά, αναφέρεστε επί της προσωπικής εξέλιξης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλαδή μόνο για να αλλάξετε τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς δικής μου, προσωπικής, εγώ στο μυαλό μου είχα τρία πράγματα, τρεις στόχους. Ο πρώτος στόχος ήταν να επέλθει στον Ελληνοκυπριακό πληθυσμό συμφιλίωση, η οποία ήταν ανύπαρκτος και ευρίσκοντο σε κατάσταση αλληλοσπαραγμού, δεύτερον, να προστατευθούν με την μεταβολή οι Έλληνες αξιωματικοί και οι οικογενειές τους που υπηρετούσαν εν κινδύνω στην Κύπρο από το Επικουρικό και την Αστυνομία. Και τρίτον να θεωρακιστεί η Κύπρος, ώστε να καταστεί αμυντικώς αυτόνοχη. Αυτά είχα εγώ ως στόχους.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εξηγείστε μου αν θέλετε κάτι! Μας είπατε χθες, απαντώ-

2/15 (Γ.Π.) 17-12-86

49

ντας με ερώτηση του κυρίου Προέδρου ότι, μετά την μεταπολίτευση, στις 23 Ιουλίου ανέλαβε υπεύθυνος κυβέρνηση. Δηλαδή, κύριε μάρτυς, κατά την αντίληψή σας η προηγούμενη κυβέρνηση ήταν ανεύθυνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την δική μου αντίληψη, γιατί είναι θέμα κοίσεως αυτό, αναφέρω ότι ήταν μεν τυπικάς υπεύθυνος, αλλά εγώ προσωπικά δεν ήμουν ικανοποιημένος από τις ενέργειές τους. Αν θέλετε αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΡΧΑΣ: Όχι, όταν μιλάμε για ευθύνη, δεν είναι θέμα ικανοποίησως ή όχι. Από τη στιγμή που ανέλαβε την εξουσία καλώς-κακώς, νομίμως ή παρανόμως, δεν έχει ευθύνη για το που πάει αυτός ο τόπος;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ναι, αλλά αυτή δεν την υλοποιούσε, όπως εγώ ενόμιζα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΡΧΑΣ: Κάτι ακόμα, μας μιλήσατε για μια μαγνητοταινία του πολεμικού συμβουλίου, ότι θα εμφανιστεί όταν χρειαστεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έχω υπόψη μου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΡΧΑΣ: Όχι, εσείς είπατε ότι θα εμφανιστεί όταν χρειαστεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΡΧΑΣ: Ερώτώ εγώ, κατά την αντίληψή σας τί πρέπει να συμβεί για να χρειαστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: ~~Όχι κατά την αντίληψή μου.~~ Νομίζω ότι, κατά την αντίληψή μου, αυτές δηλαδή είναι οι πληροφορίες που έχω, θα εμφανισθεί κάποτε.

Γ^ο
Διαγραφή φωνητά
17/12/86 (5) - 1/2/87

3/1 Β (Γ.Π) 17-12-86

50

Δεν ξέρω ποτέ θα εμφανισθεί. Αυτό εννοώ πάντως, το διευκρινίζω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Είπατε όταν χρειαστεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα, αλλά αυτό το διευκρινίζω. Είναι δική μου σκέψη και αντίληψη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όταν στις 8 το πρωί στις 20 Ιουλίου κάνατε το πολιτικό συμβούλιο, εκείνη την ώρα ξέρατε τι γινόταν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί γινόταν; Εισβολή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ξέρατε δηλαδή ότι οι Τούρκοι μας κτυπούσαν και εμείς δεν ^{ως} αποδίδουμε τα πυρά;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, ξέραμε ότι γίνεται εισβολή. Απλούστατα, όταν γίνεται εισβολή, γίνεται πόλεμος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όταν γίνεται εισβολή, γίνεται πόλεμος, αλλά εδώ το θέμα είναι ότι ~~κτυπούσαν~~ από την μία μεριά και εμείς ~~δεν~~ αποδίδουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι δική σας άποψη, η δική μου δεν είναι αυτή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Γι' αυτό σας ρωτώ, κύριε μάρτυς, εγώ τις δικές σας απόψεις θέλω. Ξεις στις 8 η ώρα το πρωί ξέρατε ότι μας κτυπούσαν και ανταποδίδουμε; Ή ξέρατε ότι μας κτυπούσαν και εμείς ακόμα ρωτούσαμε τί θα κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απαντώ, ήξερα ότι μας κτυπούσαν και απαντάμε. Και δεν

4/16 (Γ.Π.) 17.12.86

51

Το λέγω εγώ μόνο από Ελληνικής πλευράς για να αποσείσω, ενδεχομένως, την αντίληψη οιαδήποτε ότι πάω να αποσείσω ευθύνη. Εδώ οι ίδιοι οι Τούσκοι ομολογούν ότι συνήνετησαν αντίδραση κατά την έναρξη της εισβολής. Δεν το λέγω εγώ, που μπορεί να υπολογιστεί ότι αυτό είναι και...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ δεν επικαλούμαι την μαρτυρία των Τούσκων και το θεωρώ ψευδομαρτυρία να την επικαλεστώ...

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει σημασία και εγώ την επικαλούμαι, γιατί αυτοί ήταν οι αντίπαλοι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ προτιμώ την μαρτυρία την δική σας και πιστεύω με ότι δίνω περισσότερη σημασία απ' ό,τι στην ομολογία των Τούσκων.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ευχαριστώ πολύ, αλλά εγώ την επικαλούμαι και αυτή, γιατί είναι μαρτυρία αντιπάλου στο πεδίο της μάχης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αντιπάλων, ναι. Αλλά εδώ έχουμε κύριε μάρτυς, πληθώρα αξιωματικών οι οποίοι υποθέτω δεν θα ήταν σκουπίδια, ήταν σοβαροί άνθρωποι και ανεξάρτητα από το τι έκαναν, όλοι που πέρασαν από εδώ...

(8)

1/1 Κ. Κ.Β. 17.12.1986

52

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατηγορώ κανένα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Όλοι, που πέρασαν από εδώ, μας είπαν ότι εκείνο το πρωινό είχαν πρόβλημα, δεν κτυπούσαν. Ήταν δεσμευμένα τα αντιαεροπορικά. Και έπρεπε να τους πουν από εδώ, αποδεσμεύσατέ τα και κτυπάτε. Αυτά τα λένε εκείνοι, εγώ δεν σας λέω τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οποσδήποτε είχαν προβλήματα, δεν υπάρχει αμφιβολία, δεν υπάρχει θέμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Αυτά, λοιπόν, τα προβλήματα ερωτώ εγώ, στις 08.00 η ώρα όταν κάθαστε να κάνετε πολεμικό συμβούλιο τα ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τα ήξερα, της εθνοφυλακής, της στιγμής εκείνης. Ήξερα ότι είχε προβλήματα γενικότερα, οπλισμού βασέας, πυρομαχικών βασέας, αεροπορίας. Αυτά τα ήξερα από παλαιότερα, τα ήξερα και πριν. Αλλά τοπικά προβλήματα της στιγμής, τα οποία αφεύγησαν κατά την ώρα της εισβολής, δεν τα ήξερα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Δεν τα ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Άρα, λοιπόν, αυτοί που ήταν στην αίθουσα επιχειρη-

2/1 X Ε.Β. 17.12.1986

53

σεων και υποθέτω ότι αυτοί θα τα ήξεραν - υποθέτω και πάλι με βάση τα όσα έχουν πει ~~εδώ~~ εδώ, δεν σας τα είχαν πει ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά να μου πούν;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Το ότι κάτω δεν κτυπάνε, διότι περιμένουν από εδώ ένα σήμα. .

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας είπα, δεν μου είπε κανένας τέτοιο πράγμα, εγώ σας είπα αντιθέτως, καταθέτω ότι κτυπούσαν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι, εσείς καταθέτε αυτό, αλλά όλοι οι άλλοι μας είπαν, γι' αυτό σας λέγω ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τέλος πάντων, είναι άποψη αυτή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ την δική σας άποψη θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτό μπορείτε να το διευκρινίσετε, Άλλωστε αυτό είναι και το έργο σας να βρείτε τα στοιχεία που συνθέτουν την ενοχή ενός εκάστου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και δύο τελευταία πράγματα. Μας είπατε εδώ ότι ο Παπακροτίδου μόνος του είχε συγκροτήσει ένα συγκρότημα, το χώρεσε σε τέσσερες λόχους κ.λ.π. Είναι αλήθεια αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα στον κύριο Παπακροτίδη, το ανέφερα και εγώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι, το είπατε.

3/1 Κ Κ.Β. 17.12.1986

54

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι είχε συγκροτηθεί σε τέσσερις λόχους κ.λ.π.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Το είπατε και θέλω να συμπληρώσω και εγώ την ερώτηση του κυρίου συναδέλφου, γιατί μου κάνει εντύπωση. Μόνος του ένας αξιωματικός, που επιστρατεύτηκε εκείνη την ημέρα, κατάφερε να συγκροτήσει όλο αυτό το πράγμα και να είναι έτοιμος να φύγει το βράδυ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ του αποτελέσματος, κύριε Βουλευτά, έτσι φαίνεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Και αλλού, εδώ ολόκληρος ο μηχανισμός από πάνω μέχρι κάτω ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ του αποτελέσματος έτσι φαίνεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Ακριβώς, αυτό θέλω να πω.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ότι έγινε είναι γεγονός, δεν μπορεί να το αγνοήσει κανείς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Είπατε στο "ΡΕΘΥΜΝΟ" να επανακλεύσει γιατί σας πληροφόρησαν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Αρχηγό του Ναυτικού.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Το σήμα που πήρε ο πλοίαρχος του "ΡΕΘΥΜΝΟ" για να γυρίσει πίσω, δεν λέγει απλώς επαναπλεύσατε, διότι απ'ότι ξέρω δεν έχετε ανάγκη να αιτιολογήσετε την διαταγή σας, διατάσσετε και εκτελείται.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα εγώ δεν έστειλα σήμα.

4/1 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

----- 55
 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΚΑΣ: Από το ΑΕΔ ήταν .

ΜΑΡΤΥΣ: Το σήμα ήταν από το Αρχηγείο Ναυτικού, κύριε Βουλευτά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΚΑΣ: Το να γυρίσει πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έδωσα προσωρική εντολή στον Αραπάκη και ο Αραπάκης μου αναφέρει την πληροφορία και μου εισηγείται ότι αυτοί, αν τους αφήσουμε, θα τους βουλιόξουν, να επαναπλεύσουν αμέσως Ρόδο και Πειραιά.

Τώρα τι διαταγή βγήκε από το Αρχηγείο Ναυτικού δεν την είδα και ούτε την ξέρω. Και δεν έχει καμία σημασία αυτό.

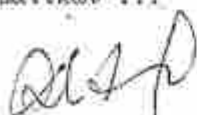
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΚΑΣ: Για μας έχει μία σημασία. Η απορία μου είναι η ρεής: Κατ'αρχήν το σήμα πήγε από ΑΕΔ, έτσι μας είπαν εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό διευκρινίζεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΚΑΣ: Δεύτερον, το σήμα έλεγε επαναπλεύσατε και αποβιβάσατε τις μεταφερόμενες δυνάμεις στις απειλούμενη υπό των Τούρκων Ρόδο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δίδαξα στον Τύπο, κύριε Βουλευτά. Αλλά δεν έστειλα εγώ τέτοιο σήμα, ούτε υπέγραψα. Σας το αναφέρω άλλη μία φορά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΚΑΣ: Και ακόμη ένα τελευταίο ερώτημα και τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, να συμπληρώσω μία ερώτηση την οποία σας έκανε συνάδελφός μου ο κύριος Παπαστεφανάκης, πριν από μένα, γι'αυτήν την απροσυμία των αξιωματικών ...

5/1 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

56

ΜΑΡΤΥΣ: Των καταδρομών,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΚΑΣ: Δηλαδή δώστε μας να καταλάβουμε όταν λέμε αποθυμία, πώς το εννοείτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας ερμηνεύσω την λέξη "αποθυμία".

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΚΑΣ: Δηλαδή κάνει το καθήκον του ^{αλλά} βαρέτα, δεν το κάνει καθόλου, τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς κάνετε στρατιώτης, έτσι;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΚΑΣ: Ναι, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Και θα έχετε ασφαλώς αναμνήσεις από την στρατιωτική σας ζωή, ότι όταν μοιράζεται το σουίτιο κάποιος στρατιώτης - πιθανόν και εσείς δεν ξέρω εάν είσαοθε αξιωματικός ή στρατιώτης ή οπλίτης - να μην ήθελε μπακαλιάρω γιαχνί και να εξεδήλωσε αποθυμία να το φάει. Είναι μία μορφή αποθυμίας αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΚΑΣ: Κύριε μάρτυς, θα κάνετε σύγκριση σε όσα επιστρατεύ-
σεως, σε άρα πολέμου με τον στρατιώτη στην ουρά με το σουίτιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Πείτε να μου βάλετε στην γλώσσα λέξεις που θέλετε εσείς, δεν μπορείτε να τις πάρετε αυτές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΚΑΣ: Όχι, όχι. Εγώ σας ερωτώ, ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χαρίστος Μπασιγιάννης): Όχι κύριε μάρτυς, σας ερωτώ και

πειραχιά να απαντήσετε ελεύθερα. Και αδικείτε τον κύριο Βουλευτή

όταν λέτε ότι προσπαθεί να σας βάλει στο στόμα τις δικές του απόψεις.

Handwritten signatures and initials.

Handwritten signature.

6/1 Ε Κ.Β. 17.12.1986

57

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ σας ερωτώ και περιμένω απάντηση, κύριε μάρτυς.

Πώς εννοείτε την απροθυμία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι υπάρχουν πολλές μορφές απροθυμίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Η συγκεκριμένη πώς ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν επί τόπου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, εγώ να το δεχτώ αυτό. Εάνουμε πόλεμο ή δεν κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν επί τόπου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τι σημαίνει; Ήσείς ως στρατηγός, ως αξιωματικός...

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι θέλω να αποφύγω να παω εκεί.

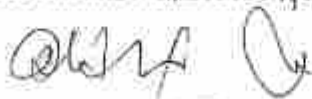
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι και τι σημαίνει για μένα που είμαι παραπάνω, όταν αυτός δεν πείν να κάνει το καθήκον του σε όσα πολέμου;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρότειν να πείν στρατοδικείο. Δεν τους πήγα; Αυτό είναι άλλο θέμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όχι δεν σας ερωτώ, γιατί δεν τον πήγατε. Αλλά ήταν αυτό αρκετό να ματαιωθεί η μετάβαση της κοίρας; Τον βάξετε στην άκρη ή του εκτελείτε ή τον παραπέμψατε και παει με τον Υποδιοικητή.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή εματαιώθη όντως. Αλλά έστειλα άλλη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εματαιώθη, δηλαδή από την απροθυμία του Διοικητού;

7/1 κ. κ.β. 17.12.1986

58

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι φαίνεται, εμμαιωθή από την απροθυμία, ασφαλις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και έτσι, λοιπόν, πήγαμε να κάνουμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα το είπαμε αυτό και το είπα και στον κύριο Πακισιφραυάκη, μόνος μου το είπα, χωρίς να με ρωτήσει γι' αυτό.

Βλέπετε, λοιπόν, ότι υπάρχει από μένα απόλυτος ειλικρίνεια και ευθύτης να απαντώ στα ερωτήματά σας, αλλά μη μου λέτε για πράγματα που δεν σας είπα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΧΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Δαμιανίδη να λάβει τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς είχατε αναφερθεί σε μία επιστολή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από την οποία και μετά κρίνατε πλέον ότι ήταν εθνική ανάγκη να προχωρήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αυτή η επιστολή πότε είχε σταλεί από τον Μικίριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε σταλεί στις αρχές Ιουλίου και εγώ έλαβα γνώση εάν δεν με απατάει η μνήμη ή μή η ώρα Ιουλίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Προηγούμενες επιστολές δεν υπήρξαν από τον Μακάριο :

8/1 κ κ.β. 17.12.1986

59

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπήρξαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πολύ ωραία.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, αυτή είναι η απάντηση μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πείτε μου κάτι άλλο. Ο Γκιζίκης είχε καμμία ανάμειξη στην ανατροπή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ο Γκιζίκης. Είχε οποιαδήποτε ανάμειξη ο Γκιζίκης στην ανατροπή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εννοείτε ανάμειξη; δηλαδή εάν πήρε ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή, εκεί κάποιου συναποφάσισαν την ανατροπή του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ήταν μέσα στους ανθρώπους που συναποφάσισαν .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μάλιστα. Εσείς είπατε επίσης, ότι για την περίπτωση αυτή είχατε ζητήσει την γνώμη του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα ζητήσει την γνώμη του Ιωαννίδη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το είχατε πει.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι θα, δεν είπα τέτοιο πράγμα. Κάτι άλλο ίσως εννοείτε.

9/1 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

60

Δεν είπα εγώ τέτοιο πράγμα. Ας διαβάσουμε την περιγραφή από τα πρακτικά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ή εν πάση περιπτώσει στην κατάθεσή σας την χθεσινή είχατε πει ότι ζητήσατε την γνώμη του Ιωαννίδη για κάποιο θέμα πάντως.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, να το διευκρινίσετε αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Βραία. Τώρα θέλω την γνώμη σας για αυτό το οποίο είχατε πει ότι ήταν εθνική ανάγκη, η ανατροπή του Μακαρίου. Τελικά τι πιστεύετε ότι ήταν εθνική ανάγκη, αποδείχθηκε εθνική ανάγκη ή εθνική καταστροφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ξέρω τι αποδείχθηκε. Εγώ ξέρω τι ξεκίνησε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Όχι, εγώ σας μιλάω για το αποτέλεσμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το αποτέλεσμα ήταν μία αποτυχία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Οι στόχοι σας ήταν...

ΜΑΡΤΥΣ: Μία αποτυχία ως αποτέλεσμα, αλλά ξεκίνησε με αυτό τον στόχο

που με αυτή την ονομασία, με αυτή την άποψη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μάλιστα.

Όταν ταχθήκατε υπέρ της ανατροπής του Μακαρίου δεν γνωρίζατε ότι υπήρχαν κάποιες συνθήκες, Zusätze, Londonu με τις οποίες είχαν καθοριστεί ορισμένα πράγματα σε σχέση με ...

Handwritten signatures and initials.

10/1 X Κ.Β. 17.12.1986

61

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΑΝΗΣ: Αυτές οι συνθήκες, αφού γνωρίζατε τι λέγαμε σας αναφέσω ενώ αυτή την στιγμή, ότι οποιαδήποτε προσβολή της Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι κάτω από την προστασία των τριών εγγυητριών δυνάμεων. Σε μία τέτοια περίπτωση δεν έπρεπε να περιμένετε την επέμβαση της Τουρκίας και της Αγγλίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτήσατε και χθες και απάντησα ότι ουδέποτε πέρασε από το μυαλό μου η σκέψη, ότι ενδέχεται να εισβάλουν οι Τούρκοι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΑΝΗΣ: Γιατί να μην περάσει από το μυαλό σας αφού έρατε τι λένε οι συνθήκες της Ζηρίχης ;

(28Α)

(κ)1/1 ΒΑ (Α. Δ.)

17.12.86

62

ΜΑΡΤΥΣ. Η εγγύηση ήταν για την προστασία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Εμείς δεν ανατρέψαμε την Κυπριακή Δημοκρατία. Δηλαδή η ανατροπή του Μακαρίου δεν είχε σχέση με την κατάληψη της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είχε σχέση με το πρόσωπο του Μακαρίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ήταν; Εγώ το ακούω για πρώτη φορά.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά τη δική μου άποψη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Αυτό το σχέδιο περί ανατροπής του Μακαρίου πότε το βάζετε σε κάποια εφαρμογή;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχε σχέδιο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ήταν αυθόρμητο; Δηλαδή αποφασίσατε τη μία μέρα και την άλλη μέρα...

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να διευκρινίσουμε τι σχέδιο εννοείτε. Γραπτό σχέδιο;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Εκέφεεις, συζητήσεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκέφεεις θα σας πω. Γραπτό σχέδιο δεν υπήρχε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Πότε αρχίζει αυτό το πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Από το Φεβρουάριο του 1974.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Οι απόπειρες δολοφονίας κατά του Μακαρίου δεν έχουν σχέση με τις επιδιώξεις σας για ανατροπή;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα όχι. Για τη δολοφονία του Μακαρίου εγώ δεν έχω ιδέα.

2/1 ΒΑ (Α.Δ.) 17.12.85

63

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Δηλαδή ακουσαδέετε το ένα γεγονός από το άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Άρα υπήρξαν δύο σχέδια κατά του Μακαρίου.

Το ένα ήταν της 21ης Απριλίου και το άλλο ήταν...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μιλώ περί σχεδίων εγώ. Γιατί όταν μιλώ περί σχεδίου,

αυτομάτως η σκέψη μου πηγαίνει στο γραπτό σχέδιο. Εγώ λέω

ότι η δολοφονική απόπειρα με το ελικόπτερο το 1971 ή 1970,

δεν θυμάμαι, δεν έχει καμμία σχέση με εμένα, όσον αφορά την ανατροπή του Μακαρίου το 1974.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ποιος πρότεινε τον Σαμψών, ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Το ΓΕΕΦ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Είχατε πει χθές, κ. μαρτύς, ότι έγινε μία σύσκεψη στο Λονδίνο, όπου συμμετείχαν η Αγγλία, η Τουρκία και έπρεπε να συμμετάσχει και η Ελλάδα με τον Υπουργό Εξωτερικών τον κ. Κυπραίου και ο Ανδρουσιάσπουλος δεν του επέτρεψε να πάει.

Για ποιο λόγο δεν του επέτρεψε να πάει;

ΜΑΡΤΥΣ. Από πληροφορίες αυτά. Διότι δεν ήθελε να παρουσιασθεί

ως εγγυητρια δύναμη η Ελλάδα στο Λονδίνο και να είναι κατηγορου-

3/1 ΒΑ (Α.Δ.)

17.12.86

64

μένη . Αυτό έμαθα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Είχατε πει ότι ο Ιωαννίδης είχε πει ότι έπρεπε να φύγουμε από το ΝΑΤΟ σε μία σύσκεψη της 20ης Ιουλίου.

Αυτό το πράγμα το σχετίζετε με μία πράξη που είπε "μας εξαπάτησαν;"

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή την είπε μεταγενεστέρως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Έχουν σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως είναι συνάδουσες.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Άρα δηλαδή τον εξαπάτησε το ΝΑΤΟ.

Έννοούσε το ΝΑΤΟ δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπε για το ΝΑΤΟ ο Ιωαννίδης. Μη μπερδεύετε τα πράγματα και μη με βάζετε να τα μπερδέψω και εγώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Όχι δεν θέλω να σας μπερδέψω. Μήπως δεν έκανα καλά την ερώτησή μου. Ακούστε την: Είχε πει ο Ιωαννίδης, κατά τη δική σας κατάθεση, ...

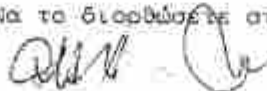
ΜΑΡΤΥΣ. Στις 18 Ιουλίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Στις 20 Ιουλίου σημειώνω εγώ εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 18.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Στις 20 είπατε. Αν είχαμε τα πρακτικά εδώ θα μας βοηθούσαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Να το διορθώσετε στο χατί σας.

4/1 ΒΑ (Α.Α.)

17.12.86

65

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Δεν είναι εκεί το ζήτημα. Εντάξει στις 18.

Στις 18 λοιπόν είπε ο Ιωαννίδης να φύγουμε από το ΝΑΤΟ.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Το Πολεμικό Συμβούλιο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν είπε τέτοιο πράγμα ο Ιωαννίδης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μα εσείς το είπατε χθες.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας επαναλάβω τι είπα. Ο κ. Πρόεδρος άκουσε τι είπα

και θα το επαναλάβω άλλη μία φορά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Το αναιρείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν αναιρώ τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Δαμιανίδη, προχωρείστε

στις ερωτήσεις και εν τω μεταξύ θα έλθουν τα πρακτικά για να

δούμε πώς ακριβώς το είπε ο κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας το επαναλάβω κ. Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι.

Συνεχίστε, κ. Δαμιανίδη, και θα έλθουν τα πρακτικά ώσπου να

τελειώσετε. Ή και αν τελειώσετε, θα σας δοθεί πάλι ο λόγος για να

ρωτήσετε αυτό το πράγμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μετά τον Αττίλα Ι εσείς ήσασταν Αρχηγός

Ενόπλων Δυνάμεων. Μέχρι τότε ;

5/1 ΒΑ (Α.Δ)- 17.12.86

66

ΜΑΡΤΥΣ. Μέχρι τις 19 Αυγούστου που απεστρατεύθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Λοιπόν ήσασταν αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων

και κατά τον Ατίλα 2.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Θα ήθελα να μου πείτε το εξής: Όταν ξεκίνη-

σε ο Ατίλας 2, δεν είχαν ληφθεί κάποια αμυντικά μέτρα, ώστε να

μην πραγματοποιηθεί αυτό το δεύτερο βήμα των Τούρκων;

(20)

(Β) 1/2 0 (ΑΔ) 17.12.86 67

ΜΑΡΤΥΣ: Οι διαταγές είχαν εκδοθεί από το ΑΕΔ όσον αφορά την άμυνα του Πενταδακτύλου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ποια ήταν η αντίσταση των αμυντικών μας δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ισχυρά και σθεναρά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αλλά δεν μπόρεσε να αντέξει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Για την ανατροπή του Μακαρίου είχαν συμπράξει και οι τρεις επίσκοποι της Κύπρου, ο Κιτίου, ο Χρυσόστομος, ο ~~Ακρί~~μος και οι άλλοι δύο. Θα ήθελα να μου πείτε, αυτοί οι άνθρωποι από πού είχαν καθοδηγηθεί για να πάρουν εκείνη την απόφαση καθάρσεως.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω ιδέα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τον καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον Μουρατίδη τον γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Καθόλου δεν τον γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Απολύτως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να προτείνω στην επιτροπή να καλέσουμε και τον Μουρατίδη τον καθηγητή της Θεολογικής Σχολής για μάρτυρα. Είναι ένας άνθρωπος που γνωρίζει πάρα πολλά για την ανατροπή του Μακαρίου.

2/2 Ο (ΑΔ) 17.12.86

68

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Ηπακγιάννης): Θα το δούμε αυτό στο τέλος.

Παρακαλώ τον κ. Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε πρόεδρε είπατε χθες ότι ο κ. Ιωαννίδης είχε εν γνώσει από τον Φεβρουάριο του 1974 να ανατρέψει τον Μακάριο. Μήπως μπορείτε να μας δια φωτίσετε για ποιο λόγο, στόχο και σκοπό ήθελε να τον ανατρέψει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν μπορώ να σας το πω γιατί δεν το ξέρω. Εάν το ήξερα θα σας το έλεγα. Δεν ξέρω τους λόγους που είχε στο μυαλό του ο κ. Ιωαννίδης γιατί εκ φύσεως ήταν αυθαιρετικός. Όμως είναι γεγονός ότι είχε την ανατροπή στο μυαλό του και την έθεσε σκαφός από του Φεβρουαρίου παρουσία του Ρικιζίκη, όπως έχω αναφέρει, του Πρωθυπουργού και εμού. Και από εκείνης της εποχής εγώ είχα αντιρρήσεις και προσπαθούσα να επιτύχω να έλθει ο Μακάριος στην Ελλάδα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπατε αυτό, εγώ θέλω να διευκρινίσω, όταν τελικά το συναποφασίσατε, για ποιο λόγο το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το είπα και χθες αυτό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Ιωαννίδης δεν έβρετε ποιο λόγο είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, Ο Ιωαννίδης είχε εν γνώσει αυτό που σας είπα. Και φαντάζομαι ότι ύστερα από 4 μήνες αυτό που είχε στο μυαλό του θα είχε ισχυροποιηθεί.

3/2 Ο (ΑΔ) 16.12.86

69

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου, γιατί έχει σημασία, ποια συγκεκριμένη ημέρα λάβατε γνώση της επιστολής Μακαρίου προς Γκιζίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θαντάζομαι ή στις 1 ή στις 2 Ιουλίου. Δε θυμάμαι ακριβώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εας ρωτώ γιατί η σύσκεψη που έγινε με

Κομπόκη, Γεωργίτση, Παπαδάκη, Ιωαννίδη και εσάς έγινε στις 2 Ιου-

λίου το απόγευμα, στις 7 ή στις 8 η ώρα. Επομένως: για να

είναι εδώ στις 2 Ιουλίου ο Κομπόκης και ο Γεωργίτσης από την Κύπρο

και ο Παπαδάκης από τη Βόρεια Ελλάδα τους είχατε ειδοποιήσει του-

λάχιστον την προηγούμενη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τους είχα ειδοποιήσει εγώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τον Παπαδάκη ποιος τον ειδοποίησε;

Γιατί είπατε ότι πήρατε τον Ντάβο στο τηλέφωνο και του είπατε να του δώσει όδεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, προ διεμέρου. Αυτό όμως δε λέει τίποτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πότε τον πήρατε τον Ντάβο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο ημέρες πριν γίνει η σύσκεψη. Δεν πήρα όμως τον Παπαδάκη πήρα τον Ντάβο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κατά συνέπεια εφόσον η σύσκεψη έγινε στις

2 Ιουλίου πρέπει να πήρατε τον κ. Ντάβο στο τηλέφωνο στις 30 Ιουνίου

γιατί μάς είπατε 2 ημέρες πριν.

4/2 Ο (ΑΔ) 16.12.86 - 70

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω για πιερωμηνίες. Εγώ σας λέω δύο ημέρες πριν και
σείς βγάλετε τις πιερωμηνίες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σπειδή αυτά βγαίνουν από τα χαρτιά τα
οποία διάβασε ο κ. Πρόεδρος, τα έχουμε εδώ και από τις καταθέσεις
των άλλων κυριών, η σύσκεψη αυτή έγινε στις 2 Ιουλίου.

The block contains several handwritten signatures and initials in black ink. On the left, there is a signature that appears to be 'Α.Π.'. In the center, there are initials 'Α.Π.' followed by a comma and another signature. On the right, there is a large, stylized signature that looks like 'Παγωροπούλου'.

0 1/1 Δ (Ε.Κ.) 17.12.86

71

Η επιστολή Μακκαρίου στις 30 Ιουνίου δεν είχε...

ΜΑΡΤΥΣ: Πού θέλετε να καταλήξετε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω να καταλήξω στο ότι εσείς πάψατε να έχετε αντιρρήσεις για την ανατροπή του Μακκαρίου, από τη στιγμή που διαβάσατε την επιστολή Γκιζίκη. Όταν λοιπόν τηλεφωνείτε στον κύριο Ντάβη, 2 μέρες πριν την σύσκεψη, που είναι η 30η Ιουνίου και στις 30 Ιουνίου δεν είχε καν γραφεί η επιστολή, σημαίνει ότι για να τηλεφωνήσετε...

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα λάβει την απόφαση να συμμετάσχω...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είχατε αποφασίσει...

ΜΑΡΤΥΣ: Πολύ πριν. Πέστε το καθαρά, να σας απαντήσω. Αυτό είναι λοιπόν το θέμα. Ότι θέλετε να αποδείξετε...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω να αποδείξω τίποτα. Εγώ αυτά που λέτε τα ελέγχω.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός είναι ο στόχος της ερωτήσεώς σας. Να αποδειχθεί...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ θέλω, κύριε μάρτυς, να διευκρινήσω ότι εάν και εφόσον την απόφαση για να άρτετε τις αντιρρήσεις που είχατε, την πήρατε με βάση το κείμενο της επιστολής Μακκαρίου, που χθες την χαρακτηρήσατε υβριστική ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας επαναλαμβάνω ότι πήρα σαφή απόφαση να υιοθετήσω την ενέργεια ανατροπής, αφ' ός ελέγξα η επιστολή.

2/ 1 Α (Σ.Κ.) 17.12.86

72

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και βεβαιώνετε σήμερα πάλι ότι το τηλεφώνημα στον Ντάβο έγινε 2 μέρες πριν την σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και όταν τηλεφωνήσατε στον Ντάβο, είχατε πάρει ήδη την απόφαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν μου επιτρέψετε, κύριε Παγορόπουλε, μία ερώτηση:

Κύριε μάρτυς, εσείς από ποιόν λάβατε γνώση της επιστολής Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Γκιζίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όπου σημαίνει ότι είχε λάβει ο Γκιζίκης την επιστολή. Σας την διάβαζε;

ΜΑΡΤΥΣ: Προσοδικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας είπε, έλαβα αυτήν την επιστολή και η απαίτηση είναι αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, ήθελα να διευκρινίσω ένα κομμάτι της κατάθεσης του κυρίου Ματάτση, ο οποίος μας είπε εδώ ότι του δώσατε διαταγή στις 19 Ιουλίου να πετάξει στην Κύπρο -δεν είχε γίνει η **επεβο.**

ή ακόμη -για να σας ενημερώσει για την κατάσταση

3/1 Δ. (Ε.Κ.) 17.12.86 73

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι αυτό ακριβώς.

Έδωσα έγκριση στον Ματάτση να μεταβεί την παραμονή της ανατροπής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Για τις 19 Ιουλίου λέω. Και μας είπε ο κύριος Ματάτσης εδώ ότι πήρε το αεροπλάνο και επειδή είχε αρχίσει η εισβολή κάτω πήρε σήμα το αεροπλάνο και γύρισε πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Επίσης είπατε χθες ότι ο κύριος Ματάτσης ήταν ο^α εξ απορρήτων σας^β. Τι εννοούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα απειροδρίστη εμπιστοσύνη σ' αυτόν τον Ταγματάρχη. Τον γνώριζα από πολύ παλαιότερα, τον είχα εκτιμήσει και σαν άνθρωπο και σαν αξιωματικό και του εξωτερίκενα τις πλέον εσωτερικές μου σκέψεις.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κύριος Ματάτσης δεν ήταν άνθρωπος του Ιωάννη Νύδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν φοβόσασταν ότι θα του πει κάτι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, γιατί ορισμένες σκέψεις που έκανα ήθελα να τις μαθαίνει ο Ιωαννίδης, για να αντιλαμβάνετε ότι δεν είμαι σύμφωνος μ' αυτά τα οποία έκανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κύριος Ματάτσης μας είπε εδώ, ούτε λίγο, ούτε πολύ, ότι ήταν απλώς ένας άνθρωπος που σας συνδέει μόνο σε κάτι

4/1 Δ (Σ.Κ.) 17.12.86

-74

παρελάσεις και δεν ήξερε τίποτα.

Γι' αυτό ήθελα να διευκρινίσω, αν είναι αληθή αυτά που μας είπε ο κύριος Ματάσης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, ούτε και με ενδιαφέρει. Εγώ απαντώ στην ερώτησή σας.

(ΠΑ)

(Δ)

1/1 ΠΑ Α.Μ. 17-12-86

95

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας διευκρινίζω γιατί σας ρώτησα.

Είπατε χθές ότι η εισβολή των τούρκων στην Κύπρο έγινε αιφνιδιαστικά και δεν την περιμένατε. Από τις καταθέσεις και τα έγγραφα που έχουμε από τα διάφορα υπουργεία και επιτελεία βλέπουμε ότι μετά από τις 15 Ιουλίου και μέχρι τις 20 Ιουλίου υπήρξε πρότον, ροή πληροφοριών από το κλιμάκιο στην Κύπρο για τις κινήσεις των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στην Μερσίνα και στην Αλεξανδρέτα. Στις 19 Ιουλίου, υπήρξε εκείνο το σήμα της ΚΥΠ που μας είπατε ότι το ερετιμήσατε με τον κύριο Σταθόπουλο, ότι ο στρατός επιβιβάστηκε στα υποβατικά σκάφη κλπ., στις 17 Ιουλίου γίνεται μια σύσκεψη στο Λονδίνο μεταξύ Κάλαχαν και Ετζεβίτ στην οποία καλέσθηκε και ο Ιωαννίδης.

Πέστε μου παρακαλώ, μήπως γνωρίζετε εάν τον κύριο Ιωαννίδη τον επισκεφθήκε ο πρόεδρος της Αγγλίας στην Ελλάδα και τον κάλεσε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, το διάβασα από τον Τύπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στις 17 Ιουλίου έγινε η σύσκεψη στο Λονδίνο Κάλαχαν-Ετζεβίτ, και δεν πήγε ο Κύπριος όπως είπατε. Στις 18 Ιουλίου έρχεται ο Σίσκο εδώ ο οποίος λέει στην σύσκεψη ότι υπάρχει κίνδυνος κλπ. Στις 19 Ιουλίου η Αγγλική κυβέρνηση μέσα από την πρεσβεία μας στο Λονδίνο στέλνει μια νύκτα καιλέει στην ελληνική κυβέρνηση να μην πάρουν μέτρα να μην κάνουν προκλήσεις κλπ.

Αφές

Οχι,

2/1 ΠΑ Α.Μ. 17-12-86

76

ΜΑΡΤΥΣ: Ορθόν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας ερωτώ λοιπόν το εξής: Έχουμε μια ροή πληροφοριών οι οποίες συνχρημάζονται μεταξύ των και μας δείχνουν ~~σαν~~ ότι οι Τούρκοι κάτι κάνουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν. Είναι μια σκέψη αυτή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μια σκέψη την οποία κάνω εγώ ίσως να είναι πιθανή. Αλλά όταν το επιτελείο που έχει τους επιτελείς και κάνουν τις αξιολογήσεις κλπ. των πληροφοριών....

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν έχει πληροφορίες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό είναι δεδομένο και σεις μας το είπατε ότι η ΚΥΠ έστειλε προς το επιτελείο .

ΜΑΡΤΥΣ: Ανέφερα και ο'αλλο συναδελφός σας ότι γι'αυτά που καταθέτει ο Περδίκης και κλπ. εγώ δεν είχα άλλη πληροφορία παρά αυτή μόνο τους σήματος της 18ης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το σήμα που λέτε ότι κάνατε την αξιολόγηση με τον κύριο Σταθόπουλο δεν το ταιριάσατε με τη σύσκεψη της 17ης. Ελάχαω-Ετζεβίτ ή μ'αυτά που σας είπε ο Σίσκο στις 18 το πρωί και με το άλλο το σήμα το οποίο έστειλε η Αγγλία και να εκτιμήσετε όχι απλά ότι γίνονται ασκήσεις, αλλά ότι κάτι συμβαίνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που λέτε είναι παρά πολύ λογικά κατά μια άποψη. Υπάρχει

3/1 ΠΑ. Δ. Μ. 17-12-86

r/r

όμως και η αντίθετη. Όπως είπατε ότι έπρεπε να τα λάβω υπόψη μου
εγώ, όταν πήρα το σήμα αυτό της Βρετανικής κυβέρνησης που μου έδωσε
ο Ιωαννίδης, ο οποίος το πήρε από τον Ανδρουτσόπουλο, ως μου είπε,
που έλεγε να μη προβούμε σε καμία ενέργεια και επιδεινώσουμε έτι
περαιτέρω την κατάσταση, μπορούσε να προκύψει και συγκεκριμένος απόψεων
στην σύσκεψη αυτή και να μη γίνει εισβολή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε, δεν διακινώ ότι μπορούσε να
υπάρξει συγκεκριμένος απόψεων. Θέλω να πω το εξής: όταν μας λέτε ότι
αιφνιδιαστήκατε στις 20 το πρωί για την εισβολή...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν τους περιμέναμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να καταλάβω, πώς είναι δυνατόν με
τόσα σημάδια μην κάνετε την εκτίμηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω με την δική μου λογική ως υπευθύνου επί του
στρατιωτικού χώρου. Κατ'αρχήν με επηρέαζε βασικώς το γεγονός ότι
οι τούρκοι κάθε καλοκαίρι έκαναν αυτά τα πράγματα και τους παρανο-
λούσαν^{ιδ} για να έχουμε ορισμένα συμπεράσματα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πολύ σωστά.

 (ΕΖ)

(ΠΑ)

1/1 Ε.Ζ. Β.Σ. 17-12-86

78

ΜΑΡΤΥΣ. Δεύτερον, δεν πιστεύω ότι θα εισβάλουν, διότι πιστεύω ότι το θέμα-και πιστεύω ακόμη-ήταν καθαρώς Ελληνοκυπριακό.

Και τρίτον, αυτό το σήμα που λέτε ότι ήρθε από την Βρετανική Κυβέρνηση-γιατί ήρθαν και άλλα εν συνεχεία-έπειθε ότι γίνεται μία προσπάθεια εκτονώσεως της καταστάσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΣ_ΟΠΟΥΛΟΣ. Άρα, ήταν φορτισμένη η κατάσταση.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ήταν. Αφού έγινε μία ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου, ήταν μία φόρτιση της καταστάσεως σπασθήποτε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΣ_ΟΠΟΥΛΟΣ. Και εδώ θέλω να ρωτήσω, κύριε μάρτυς: Ποιά ήταν τα προληπτικά μέτρα τα οποία το ΑΕΔ, το οποίο σπασθήποτε ήταν υπεύθυνο και για την άμυνα της Κύπρου, πήρε ώστε αν τυχόν συμβεί τίποτα να μπορέσει να αποκρούσει την εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας αναφέρω και πάλι. Το ΑΕΔ, εγώ δηλαδή ως αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, υιοθέτησα την ενέργεια ανατροπής. Από κεί και πέρα την εκτέλεση δεν την έκανα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΣ_ΟΠΟΥΛΟΣ. Όχι για την ανατροπή. Σας λέω, με αυτά τα σημάδια-και ήταν φορτισμένη η ατμόσφαιρα όπως είπατε-δεν θα έπρεπε το ΑΕΔ να πάρει μέτρα, μήπως τυχόν κάνουν εισβολή οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Τί μέτρα να πάρει; Εάν έπαιρνε μέτρα θα απεκαλύπτετο ...

Προ του πραξικοπήματος εννοείτε, της ανατροπής, ή μετά;

2/1 Ε.Σ. Β.Σ. 17-12-86 79

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μετά. Μιλώ για τις 20 του μηνός, για τις 19.

ΜΑΡΤΥΣ. Ελάβαμε τα στρατιωτικά, όχι όμως στην Κύπρο, διότι δεν μπορούσαμε να τα λάβουμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Για την Κύπρο μιλάω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν λάβαμε μέτρα, πλην της ειδοποίησής προς τον αρχηγό του ΓΕΕΘ, να κάνει προεπιστράτευση πυρήνων και να έχει ένταση μέτρων επιτηρήσεως και παρελκυσσεως. Ως δε έχω πληροφορίες μεταγενεστερές, τώρα δηλαδή μετά την αποστράτξά μου, από ορισμένους ανθρώπους, ότι από της λήψεως της εντολής να κάνει το ΓΕΕΘ προεπιστράτευση πυρήνων, είχε τεθεί εν επιφυλακή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μήπως πέραν από τό ότι είχατε την πεποίθηση ότι δεν θα μπούν οι Τούρκοι, μήπως σε αυτή σας την πεποίθηση είχε συμβάλει καμμία διαβεβαίωση, είτε προς σας, είτε προς τον κύριο Ιωαννίδη, ή τον κ. Γκιζίκη, ή τον κ. Ανδρακοπούλο, ή τον κ. Σταθόπουλο ως αρχηγό της ΚΥΠ και συνεργαζόμενο με άλλες Εένες υπηρεσίες, είχε συμβάλει καμμία βεβαίωση ή διασφάλιση από Εένες μυστικές υπηρεσίες, ή από την Αμερικανική Κυβέρνηση, ότι παρόλη την ανατροπή του Προέδρου της Δημοκρατίας της Κύπρου, οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν;

ΜΑΡΤΥΣ. Βέωω τούτο μόνο: Ότι ο Σταθόπουλος μετά την ανατροπή του

3/1 Ε.Σ. Β.Σ. 17-12-86

80

Μακαρίου, μου ανέφερε ότι τον επισκέφθη ο Τουρ Πάππας και ο σταθμό-
χης της CIA εδώ ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω ποιός ήταν. Τον διαβεβαίωσε ότι τώρα έπρεπε να
γίνει η ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου και ότι οι Αμερικανοί θα
βοηθήσουν εις τρόπον ώστε να μην επέμβουν οι Τούρκοι. Αυτό μου είπε
ο Σταθόπουλος εμένα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα. Μήπως σας είπε κάτι αντίστοιχο
ο κ. Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης μας είχε πει, παρουσία και του Γκιζίκηστο σπίτι
του Γκιζίκη, ότι μη στενοχωριέστε, όλα θα πάνε καλά, οι Αμερικανοί
έχουν εξασφαλίσει ότι δεν θα επέμβουν οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Αορίστως οι Αμερικανοί, ή σας μίλησε για
CIA;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι Αμερικανοί δεν θα αφήσουν τους Τούρκους να επέμβουν,
αορίστως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Ο κ. Ανδρουτσόπουλος μήπως επιβεβαίωσε
κάτι τέτοιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Με τον κ. Σίσκο πόσες φορές συναντηθήκατε

εσείς προσωπικά;

Οκεί Ο

4/1 Ε.Σ. Β.Σ. 17-12-86 81

ΜΑΡΤΥΣ. Τρεις φορές.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Η πρώτη ήταν στις 18 ...

ΜΑΡΤΥΣ. Η δεύτερα στις 18 το βράδυ και η τρίτη μετά την επιστροφή του από την Άγκυρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή 18 ήταν ...

ΜΑΡΤΥΣ. ... που ήλθε στο γραφείο μου, 18 - 19.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Είπατε και χθές-και μας είπε και ο κ.

Χανιώτης ο οποίος ήταν διερμηνεύς-ότι ο κ. Σίσκο στη σύσκεψη στις 18 Ιουλίου πρότεινε να δοθεί ένα λιμάνι στους Τούρκους και εννοούσε βέβαια την Κυρήνεια για να μπορούν να επικοινωνούν με τον πληθυσμό τον δικό τους. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μήπως πέραν αυτού μίλησε για τριζυγή κατοχή της Κύπρου; Δηλαδή οι Άγγλοι είχαν τις βάσεις, να αποκτήσουν και οι Τούσκοι μία βάση, να έχουμε και εμείς τις δικές μας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ελέγχθη τέτοιο πράγμα από τον Σίσκο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτό λέω. Μήπως σε καμμία συνάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ελέγχθη από τον Σίσκο αυτό το πράγμα. Ο Σίσκο είπε να

διαδέσσουμε πηγαίνοντας στην Άγκυρα, για να επιτύχει η αποστολή

Handwritten signatures and initials, including a large signature on the left and several smaller ones to the right.

5/1 8.8. 8.8. 17-12-86 82

που είχε λάβει από το Στέιτ Ντιπάρτμεντ και να εκτινωθεί η κατάσταση η οποία, είπε, είναι οξεία, θα πρέπει να έχω κάτι στα χέρια μου να δώσω στους Τούρκους και πρότεινε ότι πρέπει να δώσουμε μία "αξία", μία διέξοδο των Τουρκοκυπρίων προς την θάλασσα.

 ~~34~~ (34)

(53)

~~53~~ 1/3 Η Π.Μ 12.12.86

83

— Αμέσως πήγε το μυαλό μου στη Κυρήνεια. Και ο Πρωθυπουργός της χώρας έλαβε σαφώς αρνητική θέση. Και το πρωί και το απόγευμα. Δεν έγινε τίποτε άλλο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θέλω να ρωτήσω το εβής, κύριε μάστορα, γιατί εσείς ήσαστε ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, δεν ήσασταν ο Στρατηγός, και από και και πέρα έχετε δουλέψει και πολιτικά το μυαλό σας.

Αυτό το πράγμα που πρότεινε ο κύριος Σισκο μήπως ήταν ένα μέρος ενός κάποιου σχεδίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά, με ρωτάτε επί θεμάτων κρίσεως. Εγώ εκλήθη για να καταθέσω γεγονότα. Έχω μία άποψη που δεν μπορώ να σας την πω. Μπορεί ^{να} έχω μία άποψη για οποιοδήποτε θέμα και πρέπει να έχω, διότι είμαι άνθρωπος που σκέπτομαι. Αλλά δεν σας ενδιαφέρει αυτή η δική μου σκέψη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Επειδή υπήρξατε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουνά και ανέλαβα την ευθύνη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν μιλάω για ευθύνη.

Ήσασταν το επίκεντρο της κρίσιμης περιόδου.

2/3Η Π.Μ 84 Π.Ν 12.12.86

Ρωτάμε λοιπόν και εμείς, να συνδέσουμε την όλη εικόνα όπως είπατε προηγουμένως. Και όταν σας ρωτώ ποιά είναι η γνώμη σας, θέλω απάντηση. Οι Αμερικάνοι είχαν κάποιο σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορώ να πω μία τέτοια γνώμη η οποία θα έχει βαρύτητα; Μα, τι μου λέτε τώρα;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά την κρίση σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Η κρίση αφορά τον εαυτό μου. Δεν προβλέπει η δικονομία...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, δεν ξέρετε καλά την δικονομία. Η δικονομία λέει ότι ρωτάται ο μίστυς επι γεγονότων και όχι επί κρίσεων, εκτός αν αυτά είναι αναποσιπιάτως συνδεδεμένα με τα γεγονότα.

Συνεπώς όταν σεις επιλαμβάνετε ενός θέματος υπό την ιδιότητά σας ως Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων, ή δεν επιλαμβάνετε τότε μία κρίση δική σας επί των γεγονότων αυτών, νομίζω ότι είναι αναποσιπιάτως συνδεδεμένη και φρονώ ότι έχετε υποχρέωση να απαντήσε κύριε μίστυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν θα απαντήσω, κύριε Πρόεδρε. Διότι μπορεί να είναι εσφαλμένη η κρίση μου όπως πολλές άλλες τις βγάλατε εσφαλμένες. Μπορεί να βγάλετε και αυτή εσφαλμένη. Εγώ δεν

Dem

3/3Η Π.Μ. 12.12.86

το διακινδυνεύω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν βγάλαμε καμμία ασφαλή.

Μην προκαλείτε κύριε μάρτυς. Βλέπετε ότι σας φερόμεθα με απόλυτη προσήλωσι προς τους κανόνες της ευγενείας. Μην προσπαθείτε να αντιδικήσετε με την Επιτροπή...

Δεν βγάλαμε καμμία ασφαλή, ούτε ξέρετε ποιά θα είναι η κρίση της επιτροπής. Η κρίση της επιτροπής μπορεί να είναι ότι ο μόνος ειλικρινής μάρτυς είναι ο Μπονάνος ~~ή~~ η κρίση της Επιτροπής μπορεί να είναι ότι ο μόνος ανειλικρινής μάρτυς είναι ο Μπονάνος. Δεν το ξέρετε, ούτε εγώ το ξέρω. Αυτό είναι θέμα τελικής κρίσεως της επιτροπής. Συνεπώς, μη λέτε ότι σας βγάλαμε άοχστες τις απόψεις σας. Απεναντίας, σας ρωτάμε τις κρίσεις σας ακριβώς για να τις συνδέσουμε με τα γεγονότα τα οποία είναι γνωστά και τα οποία καταθέσατε και εσείς.

Συνεχίστε, κύριε Παγορόπουλε, παρακαλώ την ερώτησή σας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυρα, την ερώτηση που σας έκανα, την επαναλαμβάνω.

Επτά τη κρίση σας, η πρόταση Σίσκο ^{ή του} ~~ή~~ παραχωρήσει η Ελλάδα ένα λιμάνι στους Τούρκους και η επιμονή του να το φέρει

4/3Η

Π.Μ

12/12/86

86

δύο φορές αυτό όπως είπατε. Είναι δυνατόν να είναι ενταγμένο και ένα μέρος ενός κάποιου σχεδίου το οποίο ήθελαν οι Αμερικάνοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω αυτό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Η απόφαση και η ενέργεια της Τουρκίας στην Κύπρο γράφετε στο βιβλίο σας ότι κατά τη κρίση σας αποφασίστηκε στο Λονδίνο στις 17 Ιουλίου μεταξύ Κάλλαχαν, Ετζεβίτ και Σίσκο.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γράφω τέτοιο πράγμα εγώ. Διαβάστε το βιβλίο να δείτε τη φράση.

(24)

1/29 (Γ.Π.) 17.12.86

87

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: μήπως υπάρχει το βιβλίο του κυρίου Μπουνάνου,
κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Ναι, αλλά θα πρέπει τώρα να υψώ-
σετε να βρείτε την σελίδα και καθυστερούμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θα το βρω και θα το πω μετά, κύριε Πρόεδρε.

Εκεί κάνει κρίση, ενώ εδώ δεν θέλει να κάνει κρίση.

ΜΑΡΤΥΣ: Χθες που επεκολεύσθην το βιβλίο μου, ο κύριος Πρόεδρος μου
είπε ότι αυτό είναι βιβλίο και εδώ κάνουμε εξέταση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό σας ρωτώ, αυτό που γράφετε στο βιβλίο
σας, είναι αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Πρόεδρος μου απάντησε και μου είπε ότι το βιβλίο
δεν το λαμβάνουμε υπόψη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ σας λέω για συγκεκριμένο κομμάτι
όπου λέτε αυτό το πράγμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αποδεσμεύστε την ερώτηση από το βιβλίο, κύ-
ριε συνάδελφε, και κάνετε ευθεία ερώτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήθε ρωτώ λοιπόν ευθέως: Κατά την κρίση
σας η απόφαση για την απόβαση στην Κύπρο πάρθηκε στην 17 Ιουλίου
στο Λουδίνο;

2/2 θ (Γ.Π.) 17.12.86

88

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, δεν έχω στοιχεία να το επιβεβαιώσω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΩΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Δεν σπάσατε ρεκόρ, γιατί δεν φθάσατε τον κύριο Παπαστεθανάκη.

Κύριοι συνάδελφοι, ο κύριος Ράλλης έχει κάνει από το πρωί μια παράκληση να προηγηθεί, επειδή έχει κάποιον επείγοντα *globo* της σειράς του. Νομίζω ότι δεν πρέπει να υπάρχει αντίρρηση.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Συνεπώς, παρακαλείτε ο κύριος Ράλλης να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να παρακαλέσω τους κυρίους συναδέλφους, επειδή δεν θα είμαι αύριο εδώ και είμαι γραμμένος 24ος, αν είναι εύκολο όχι αυτή τη στιγμή αλλά κάποια στιγμή σήμερα να κάνω και εγώ τις ερωτήσεις μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Είναι θέμα της επιτροπής, θα το δούμε.

Ορίστε, κύριε Ράλλη.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυρα, μπορείτε να μου απαντήσετε σε μία προκαταρκτική ερώτηση; Ποιά τα καθήκοντα και οι εξουσίες του ΔΕΔ,

3/2 α (Γ.Π.) 17.12.86

89

του Αρχιστρατήγου σε ώρα πολέμου και μάλιστα κάτω από μια στρατιωτική κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ομιλείτε περί πολέμου Ελλάδος με ένα ξένο κράτος. Να το διασαφίσουμε αυτό.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι καθορισμένα δια νόμου. Δεν έχω υπόψη μου το νόμο τώρα, αλλά νομίζω ότι υπάρχει νόμος ο οποίος καθορίζει τις αρμοδιότητες τις ευθύνες και τα καθήκοντα του Αρχιστρατήγου εις περίπτωση πολέμικης αναμετρήσεως της Ελλάδος με τα σιουδήποτε ξένου κράτους.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Δεν άκουσα να μου τα πείτε .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω αυτά απ'έφη, γιατί δεν είχε κανένα πόλεμο η Ελλάς με την Τουρκία .

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Με την Τουρκία δεν κάνατε πόλεμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι .

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Αφού προσβάλλονται ένοπλες Ελληνικές δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν κάναμε πόλεμο. Ο νόμος καλύπτει αυτή την περίπτωση, δεν καλύπτει το Κυπριακό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν θέλετε να διευκολύνω, ο νόμος ομιλεί περί πολέμου και επιστρατεύσεως. Άρα ορθότατα σας ρωτάει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Κύριε Λιβανέ, μην παρεμβαίνετε.

Handwritten signatures and marks.

4/2 Π (Γ.Π.) 18.12.86

90

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Διευκολύνω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ δεν χρειάζεται διευ-
κύλιση ο κύριος Βάλλης. Εν πάση περιπτώσει υπάρχει και εγώ και
μπορεί να μου υπομνήσετε κάτι αν χρειάζεται. Μου κάνετε την χάρη
και τη χαρά και αναβαίνετε τόσο συχνά εδώ πάνω. Ανεβείτε μια φορά
αικόμη και να μου πείτε να παρέμβω εγώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Έχω την εντύπωση κύριε Πρόεδρε ότι ο μάρτυς δεν
θέλει να απαντήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι η εντύπωσή σας, κύριε Βάλλη
προχωράτε παρακαλώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυρα, είπατε - επαναλαμβάνω την ερώτηση
του κυρίου Παγορόπουλου που είχε γράψει και εγώ εδώ - ότι ο κύριος
Ιωαννίδης είχε εν νώ την ανατροπή του Μακαρίου πολύ προ της ενεργεί-
ας. Μήπως γνωρίζετε το πραγματικό περιεχόμενο της 25 Νοέμβρη του '73 αν ενείχε
αυτό το " εν νώ " που είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν μπόρεσα να διαγνώσω τέτοιο πράγμα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Καλώς.

Ποιά ήταν η κατάσταση στην Κύπρο μετά το πραξικόπημα εναντί-
ον του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ό,τι ανέφερε το ΚΕΕΦ, ήρεμος. Απόλυτος ηρεμία, ήταν οι ανα-

αίτι

5/20 (Γ.Π.) 17.12.86

91

φορές του ΓΕΕΦ, επικρατεί εν Κύπρω.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Εσείς λίγο πριν εδώ πέρα είπατε ότι στόχο είχατε να επιτύχετε τη συμφιλίωση, γιατί υπήρχε αλληλοσπαραγμός. Τώρα λέτε ότι υπήρχε απόλυτος ηρεμία.

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε για συγκεκριμένη χρονική περίοδο 2 ημερών. Εγώ λέω ότι αυτές τις 2 ημέρες οι αναφορές του ΓΕΕΦ ήταν καθησυχαστικές.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Ακούστε την ερώτησή μου και να μου απαντήσετε.

Συμφιλίωση λοιπόν, γιατί υπήρχε αλληλοσπαραγμός, για να προστατευθούν οι οικογένειες των αξιωματικών και οι αξιωματικοί. Εχθροί ήταν εκεί κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, γιατί είχαν γίνει μέχρι τότε 14 επεισόδια εις βάρος Ελλήνων αξιωματικών.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Γιατί ήταν εχθροί;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την εκτίμησή μου πάλι, γιατί αυτή ήταν η κατεύθυνση που είχε πάρει το επικουρικό σώμα. Για ποιούς λόγους; Θα πρέπει να το βρείτε σεις.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Και να θωρακιστεί η Κύπρος. Την θωρακίσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Αυτοί ήταν οι στόχοι σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί ήταν οι στόχοι οι προσωπικοί οι δικοί μου.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΒΑΛΛΗΣ: Άρα δεν ήταν θωρακισμένη η Κύπρος εκείνη την

6/2R (Γ.Π.) 17.12.86

92

ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως θα επιθυμούσαμε, όχι.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Γιατί δεν ήταν θωρακισμένη;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρέπει να ανατρέξετε πολύ παλιότερα. Γιατί η κυπριακή κυβέρνηση παρά τις φορτικές οχλήσεις των εκάστοτε αρχηγών της εθνοφρουράς δεν διέθετε οικονομικά μέσα προς εξοπλισμό της εθνοφρουράς. Και όχι μόνο αυτό, αλλά και δεν προσήρμοξε τον υπάρχοντα νόμο ιδρύσεως της εθνικής φρουράς σύμφωνα με τις αρχές της δημιουργίας ενός αξιωματικού στρατού. Αυτή είναι η απάντησή μου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Με την αποκοπή του Μακαρίου από την Κύπρο τα πετύχατε αυτά τα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν προλάβαμε, κύριε. Ο Μακάριος έφυγε στις 15 και γύρισε μετά την εισβολή.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Δεν είχατε καθήκον και υποχρέωση να προβλέψετε αν αποτόγγανε το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου τί θα γινόταν στην περίπτωση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, δεν απέτυχε το πραξικόπημα. Ο Μακάριος ανετράπη.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και επικολούθησαν τα άλλα. Εσείς δεν προβλέψατε ότι η ανατροπή του Μακαρίου ενείχε τον κίνδυνο της αποβάσεως

7/20 (Γ.Π.) 17.12.86

93

των Τούρκων :

- ΜΑΡΤΥΣ: Κατά κόρον ετόνισα ότι δεν πέρασε ποτέ από την σκέψη μου αυτή η δυνατότης.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ξέρετε τι σκέψη μπορούμε να κάνουμε εμείς τώρα και ο λαός ολόκληρος και η ιστορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτάμαι πάρα πολύ, στρατηγέ, αν μπορώ να το πω αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, αυτό δεν μπορείτε να το πείτε για την κατάσταση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ανακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

Πηγαίνουμε εκεί να κάνουμε ότι θέλουμε, χωρίς να υπολογίσουμε τι επιπτώσεις θα έχουν αυτά τα πράγματα.

Είπατε, κύριε μάστορα, ότι αυτή η υπόθεση ήταν ελληνοκυπριακή και γι' αυτό εσείς σκευθήκατε ότι οι Τούρκοι δεν θα επενέβαιναν.

Έχετε υπόψη σας άλλες απόπειρες των Τούρκων για κατάληψη της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Το 1964 τί έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε αντίδραση σε δική μας ενέργεια απομακρύνσεως

Handwritten signatures and initials

8/20 (Γ.Π.) 17.12.86

94

Τουρκοκυπρίων απόρρισμα εδάφη. Είναι άλλο θέμα αυτό, εμείς επι-
τεθήκαμε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Η ιστορία λέει ότι απετράπη η εισβολή των Τούρκων
στην Κύπρο....

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Τζόνσον.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: ^{Ναι,} Κατόπιν παρεμβάσεως της Αμερικανικής Κυβέρνησης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έγινε όμως εισβολή.

(ΣΑΚ)

(Ω) 1/3 ΑΚ (Α.Δ.), 17.12.86

95

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Απόπειρα είπα. Δηλαδή, _____

στόχος των Τούρκων ήταν η εισβολή και απέτρεψη γιατί κάποια άλλη

ξένη δύναμη και συγκεκριμένα η Αμερική, απέτρεψαν την εισβολή.

Και το επιβεβαιώνετε αυτό το πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Συμφωνούμε, κ.βουλευτά.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Εσείς δεν σκεφθήκατε ποτέ, ότι θα δίνετε αφορμή στην Τουρκία να επαναλάβει αυτή την πράξη;.....

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, διότι και αυτό που επικαλείσθε αναφέρεται σε περιόδους που οι Ελληνοκύπριοι επέτρεψαν εναντίον των Τουρκοκυπρίων.

Και η Κοψίνου και το 1964, η Κυρηνεία είχαν ως αφετηρία την πρόθεση των Τούρκων να επέμβουν εις Κύπρον, δηλαδή να εισβάλουν, λόγω δικής

μας επιθετικότητας. Εσείς δεν εκδηλώσαμε στην ανατροπή του

Μακαρίου επιθετική ενδογεία εναντίον των Τυρκοκυπρίων.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μου δίνετε την εντύπωση, ότι σεις προχωρούσατε και

δημιουργούσατε καταστάσεις στην Κύπρο και τις φέρνατε ως δεδομένες

λύσεις, κατά την επιθυμία σας, χωρίς να λαμβάνετε υπόψη σας, τι αντιδρά

σεις θα επακολουθούσαν. Και επανέρχομαι στην πρώτη ερώτηση και στους

στόχους που βάλατε σήμερα για την συμφιλίωση του κυπριακού λαού.

Ξέρετε με ποιο ποσοστό εξελέγη Πρόεδρος Δημοκρατίας ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Με υπλό.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Πόσο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

2/3 ΑΣ (Α.Δ.) 17.12.86

96

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΔΔΗΣ. Βέρω εγώ. Με 95%. Και ο αντίπαλός του πήρε 3%.

Και θα πηγαίνατε εσείς από εδώ, από την Ελλάδα, να επιβάλετε στο 95%, να διώξει το Μακάριο για τεχνικούς λόγους.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΕΠΥΡΙΑΩΝ ΡΑΔΔΗΣ. Ωραία σκέψη. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσιγιάννης). Που δώσω τον λόγο στον κ. Περράκη θα ήθελα να διευκρινισθεί το εξής:

Κύριε μάρτυς, σε ερώτηση του κυρίου Δαμιανίδη, γύρω από το θέμα της απειλής ή της απόφασης του Ιωαννίδη ή της απαιτήσεως να φύγουμε από το ΝΑΤΟ κλπ., είπατε ότι "δεν είπα τέτοιο πράγμα."

Στα πρακτικά και στη σελίδα 180, έχει στενογραφηθεί και μαγνητοφωνηθεί ο εξής διάλογος:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσιγιάννης). Έγινε κανένα Υπουργικό Συμβούλιο αυτές τις ημέρες;

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε ένα, διότι απήτησε ο Ιωαννίδης, να φύγουμε από το ΝΑΤΟ. Και ο Ανδρούτσopoulos στο Υπουργικό Συμβούλιο, που έγινε ^{το γθιστ} μεταξύ 20, 21 και 22 ^{στο Γραφείο του Γκιζίκη - μία σύσκεψη..}

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσιγιάννης). Και απήτησε ο Ιωαννίδης να φύγουμε από το ΝΑΤΟ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι..

Το
διαγράψον τον
25/12/86
23/12/86
και ηρω
στην ηρω
(C)
η ηρω γθιστ

25
JF

MA C

JF

3/3 Α.Ε. (Α.Δ.) 17.12.86

97

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο Ανδρουτσόπουλος τι απεφάνθη;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπεσχόθη ότι θα το θέσει στο Υπουργικό Συμβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έγινε Υπουργικό Συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε -όπως μου είπε ο Ιωαννίδης, βέβαια- και το απέρριψε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Απέρριψε το Υπουργικό Συμβούλιο το αίτημα του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ξέρω,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στα πρακτικά που έχουμε εδώ, τέτοιο Υπουργικό Συμβούλιο δεν υπάρχει. >>

Αυτά λοιπόν είπατε χθες.

ως

ΜΑΡΤΥΣ. Τα αναγνωρίζω, αλλά υπάρχει μία ασάφεια, που περιδεύει αυτή ο κ.βουλευτής και κάνει μία παρερμηνεία. Εγώ σας είπα χθες, ότι

20, 21 και 22, κάθε βράδυ κάναμε σύσκεψη, όχι Υπουργικό Συμβούλιο

τοι

στο γραφείο του Γκιζίκη υπό την Προεδρία του, ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσό-

πουλος, ο Κυπραίος, ο Ιωαννίδης και ³ Αρχηγός. Την 20η το βράδυ

ο Ιωαννίδης που ήταν παρών, ^{δ.π.π.} δεν ήταν σε όλες, σε 1-2 ήταν, αν δεν απα-

τώμαι, έδωσε προς τον Ανδρουτσόπουλο την απαίτησή του, να φύγει η

Ελλάς από το ΝΑΤΟ, και απαντά ο κ.Πρωθυπουργός ότι "θα το θέσει στο Υπουργικό Συμβούλιο".

Τ.Διοτ

(6)

ΣΑΚ
1/2Σ

ΘΠ

17.12.86

98

Την τρίτη ημέρα στις 22 μετά τη σύσκεψη - δεν ενδιαισώμαι ακριβώς - ο Ιωαννίδης μου λέει κατευθείαν ότι απερρίφθη από το Υπουργικό Συμβούλιο η πρόταση να φύγει η Ελλάδα από το ΝΑΤΟ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Νομίζω πως το θέμα ελόθη κύριε Δαμιανίδη, δεν υπάρχει θέμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δεν έχει όμως ολοκληρωθεί η ερώτησή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Ορίστε, να την ολοκληρώσετε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είχα ρωτήσει εγώ ακριβώς αυτό. Αν ο Ιωαννίδης είχε πει αυτό το πράγμα, δηλαδή να φύγουμε από το ΝΑΤΟ. Και ερώτησα: ~~Ε~~ σχετίζεται η θέση του αυτή να σβόουμε από το ΝΑΤΟ με μια άλλη του φράση που είπε σε κάποια άλλη στιγμή "μάς εφάπτησαν";

Αυτή ήταν η ερώτησή μου και δεν πήρα απάντηση γιατί ακριβώς συνέβηκε ο μάρτυς ή ανέφερε ότι είχε πει αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αναρώ τίποτα, Ανήρεσα τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Όχι δεν το ανήρεσα. Τώρα δηλαδή το επιβεβαιώνεις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τώρα το επιβεβαιώνεις προηγουμένως όμως κύριε μάρτυς το είχατε αναφέρει. Σας ρωτώ τότε εκ νέου, Αυτή η θέση του Ιωαννίδη για το ΝΑΤΟ σεις τουλάχιστον μπορείτε να μάς πείτε αν σχετίζεται με μια άλλη του φράση "μάς εφάπτησαν"; Είπε σε κάποια άλλη στιγμή "μάς εφάπτησαν". Ποιούς εννοούσε;

Sub *Ch*

2/2Σ ΒΠ 17.12.86

99

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω αλλά δεν μπορώ να σας πω σίγουρα.

ΑΔΕΞΑΝΑΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Επειδή ελέχθησαν μπροστά σας αυτά τα πράγματα γι' αυτό σας ρωτώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Αυτό το "μας εφάπτησαν" το ακούσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Το ακούσατε και αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το είπα όμως στις 18.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Όχι, άλλη ημέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, το άκουσα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Το ακούσατε το ότι "μας εφάπτησαν".

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Αυτά τα δύο πράγματα συνδέονται.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλώ τον κύριο Περράκη να λάβει το λόγο και ζητώ συγχώρη φυσικά από τον κύριο Περράκη διότι παρενεβλήθη αυτό, αλλά νομίζω ότι ήταν απαραίτητο να λυθεί αυτή η απορία η οποία είχε δημιουργηθεί.

Ορίστε κύριε Περράκη.

3/25 ΒΠ 17.12.86

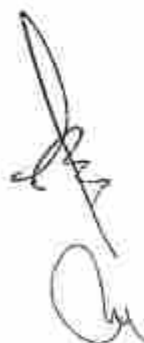

100

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Μπονάνο, εδώ από την δική σας κατάθεση σε συνδυασμό με πάρα πολλές καταθέσεις άλλων μαρτύρων υπάρχει μια διαφορετική εικόνα. Σεις μεν φαίνεται να έχετε πάρα πολύ λίγες πληροφορίες των ημερών εκείνων - εγώ να προσχωήσω στην άποψή σας - και από την άλλη μεριά είναι σίγουρο ότι πληροφορίες υπήρχαν πάρα πολλές από την Κύπρο, από το Λονδίνο, πολλές πληροφορίες και πάρα πολύ λεπτομερειακές. Μπορείτε κύριε μάρτυς, να εξηγήσετε πώς δεν έφθαναν σε σας αυτές οι πληροφορίες, η σωρεία των πληροφοσιών; Ανεξάρτητα αν ήταν σωστές ή λάθος - αυτό φάνηκε αν ήταν σωστές - πώς δεν έφθαναν σε σας όπως ισχυρίζεσθε; Να δώσετε μια ερμηνεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Με φέρνετε σε μια προμερά δύσκολη θέση κρίσεως, κύριε βουλευτά. Η λογική λέει ότι με απασχόλησε αυτό το θέμα και όχι τότε εκείνο το χρόνο, διότι δεν είχα χρόνο να σκεφθώ αυτές τις λεπτομέρειες - αργότερα με απασχόλησαν αυτές οι σκέψεις - και ήταν πολύ λογική η τοποθέτησή σας βασανιστικώς. Και κατέληξα ότι κάπου άλλου πήγαιναν τα σήματα, αυτές οι πληροφορίες. Αν διεπιβιάσθον, αυτές οι πληροφορίες όντως κάπου άλλου εκάλλωσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πού υπολογίζετε, εσείς, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιθανότερο είναι να εκάλλωσαν σε ορισμένους επίτελους του Ιωαννίδη. Δεν μπορώ όμως αυτό να σας το πω υπεύθυνα, γιατί είναι και θα αναπτύξω μόνο ένα περιστατικό το οποίο δεν φέρω αν

4/25 ΒΠ 17.12.86

101

αφορά την πρότασή σας αλλά έχει όμως σχέση. Πρέπει να το ακούσετε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Ναι, κύριε μέστρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Προ της ανατροπής, προ της εισβολής είχαμε μια κατάσταση οξύνσεως των σχέσεων με την Τουρκία οφειλομένη στην απαίτηση των Τούρκων να διεξαγάγουν ασκήσεις ΤΑΞΜΟ στον επικίνδυνο και ενδιαφερόμενο χώρο μεταξύ Λήμνου και Λέσβου. Μας έκαναν λοιπόν αιτήσεις να εκδόσουμε ^{Γ°} νότα για να χρησιμοποιήσουν το ΡΙΣ Αθηνών. Και εμείς δεν την δίναμε.

Γ° διαφ. φ. 701
 για (i) 1/15/83
 και προσηθ. 701
 για (i) 11/11/83
 ΠΟΤΑΜΗ
 [Signature]

[Signature]
 [Signature]
 (2)
 [Signature]

25.

1/18

(Ε. Ε.)

17.12.1986

102

Αυτή η δουλειά, από το Μάρτιο του 1974 και νομίζω,

Αρχές Μαρτίου. Αλλά οι οχλήσεις ήταν αλληπιάλληλες και είχαμε και

παραβιάσεις του εναερίου χώρου, όπως γίνεται και σήμερα.

Κι' αυτό είναι το επίμαχο πρόβλημα.

Αποφάσισα, λοιπόν, αφού ενημέρωσα την Κυβέρνηση επί της καταστάσεως, να απευθύνω μία επιστολή προς τον Τούρκο ομόλογό μου, τον Σαρσάλ, και να του πω ότι αυτές οι οχλήσεις που κάνει προς μία σύμμαχο χώρα, δεν είναι εποικοδομητικές και της συμμαχίας και της φιλίας και εν μίση περικτεώκει και του κοινού συμφέροντος. Ειδικότερα δε, για την περίοδο του καλοκαιριού, που είχαμε αυξημένη τουριστική κίνηση, αυτές οι ασκήσεις δεν πρέπει να γίνουν.

Ο Σαρσάλ, πήρε την επιστολή μου, και μου απάντησε, δι' επιστολής-τέλεξ. Η επιστολή ελήφθη, όπως εξακριβώθηκε από την εξέταση, την Παρασκευή ή την Πέμπτη μιάς εβδομάδος, και τη Δευτέρα το πρωί, έρχεται ο Ιωαννίδης στο γραφείο μου και μου λέει: " Κύριε Αρχηγέ, συγχαρητήρια, διότι απεδέχθη την πρότασή σου, ο Σαρσάλ". Λέω: " Ποιά πρόταση; " Λέει: " Δεν στείλατε ποτέ κάποια επιστολή; " Λέω: " Ναι". Λέει: " Έ, ήρθε απάντηση".

Γο Διαφραγμα
και μη()
πρσθ
" Σαρσάλ"

Γο
όμοιοι ως τίνω
την ή Γο

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

2/12: - - - - Ι. Ε. Σ.) - - - - 17.12.1986 - - - -

103

Εγώ δεν είχα ιδέα. Φωνάζω τον Υπαρχηγό του ΑΡΑ, τον Κυριακόπουλο και του λέω: "Τί γίνεται εδώ πέρα; Είναι δυνατό προσωπικό τέλος το οποίο έχει έλθει από προχθές και να μην έχω λάβει γνώση;" Φωνάζει τον Παλίτη, τον Διευθυντή της Γ' ΜΕΘ, του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων και έρχεται κι' αυτός στο Γραφείο. Παραδέχεται, λοιπόν, ότι ήλθε το σήμα την Παρασκευή και το έδωσε στον Ιωαννίδη. Έλαβε, λοιπόν, γνώση ο Ιωαννίδης και δεν έλαβα εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό, βέβαια -μου δίνετε την αφορμή να ρωτήσω, κύριε Μπουάνο- δείχνει ότι αυτός που κυβερνούσε, δεν ήταν ο ιεραρχικά προϊστάμενος.

ΜΑΡΙΝΟΣ: Πάρτε το κι' έτσι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Έτσι, τουλάχιστον, φαίνεται.

Τώρα μία άλλη ερώτηση, που έχει σχέση πάλι με πληροφορίες. Εγώ σε αυτό ήθελα να επιμείνω πάρα πολύ. Είπατε ότι μία πληροφορία μόνο είχατε από τον Σταθόπουλο, που του είπε αυτά ο Σταθμάρχης της ΣΙΑ, κ.λ.π., μαθησύχασε ότι δεν θα επέμβουν οι Τούρκοι, κ.λ.π.

Τώρα, στην ίδια περίοδο -εγώ δεν θα επιμείνω πολύ στις ώρες, για να μην μπλεχόμαστε- έρχεται πληροφορία για συγκέντρωση δυνάμεων στα βόρεια σύνορα με τη Βουλγαρία. Αυτό, κατ'αρχήν, για να συνεν-

Γεν

3/12. (Ε.Σ.) 104/17.12.1985

νοηθούμε, αποδείχθη ότι ήταν εντελώς ανυπόστατο. Ή όχι:

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ των υστέρων. Δηλαδή, πολύ μετά τη Μεταπολίτευση,

Υπάρχουν σήματα της Μονάδος των Σερρών της Κ.Υ.Π., η οποία αναφέρει ότι ουδεμία συγκέντρωση εγένετο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δηλαδή, αυτή τη στιγμή, είμαστε σίγουροι ότι τίποτα δεν συνέβη από αυτά. Άρα, ήταν η πληροφορία φτιάχτη.

Έτσι είναι το λογικό συμπέρασμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σωστό, λογικό αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συνεπώς, αν το εξετάσατε μεν, τι βγάλατε; Και εάν δεν το εξετάσατε...

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να εξετάσω, δηλαδή; Να κάνω επαλήθευση της πληροφορίας;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ναι, μπορεί τότε να μην το εξετάσατε. Λέω, εάν το εξετάσατε, έχει καλώς, αν δεν το εξετάσατε, ποιός μπορεί να την έφτιαξε αυτή την πληροφορία; Όπως αντιλαμβάνεσθε, είναι τεράστιο θέμα. Πόλεμος από εδώ, δυνάμεις από κεί, γύρω-γύρω εσωμένη η χώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα απαντήσω στο πρώτο σκέλος της ερωτήσεώς σας, αν την εξέταση; Όχι. Γιατί, αλλοίμονο αν ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, αναλύει και εξετάζει, αν αυτά που του αναφέρει ο Αρχηγός της ΚΥΠ, είναι ψευδή ή αληθή, ή αυτά που του αναφέρει ο Αρχηγός της Αεροπορίας -γιατί απ'αυτούς είχα τις πληροφορίες αυτές. Συνεπώς, δεν τα

Μετ Οπ

4/12. (Ε.Σ.) 105 17.12.1986

εξέτασα. Αλλά, επειδή σ' αυτά που μου αναφέρανε, τα οποία, ο μεν Παπανικολάου τα επληροφορήθη από τον εντοπισμό των στιγμάτων στα οαντάρ του -όπως μου ανέφερε- και ο Σταθόπουλος από το δίκτυο επιχειρήσεως, το οποίο είχε η Υπηρεσία του. Δεν ξέρω ποιο δίκτυο ήταν αυτό, τους πράκτορές του, κ.λ.π. Αυτά, όσον αφορά το πρώτο

Γο
Δι. γραφείο
κι η (1) Δ.Σ.1)
σαν (1) προέτιθισης)
για (1) τη γροφορμάνη

σκέλος. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος, ήμουν υποχρεωμένος να τις δεχθώ, αυτές τις πληροφορίες. Και εμένα, από εκείνη τη στιγμή, άρχισε να με βασανίζει, όχι τόσο η Κύπρος, όσο η Ελλάδα.

Σ / 1 % (B. K.) 17.12.86

106

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εγώ, στρατηγέ μου, δεν θέλω να σας ρωτήσω γι' αυτό, εγώ κυρίως θέλω να δω, πώς θα βρούμε άκρη. Γιατί έχετε εδώ η επιτροπή μας δεν είναι μόνο να δούμε, αν κάποιος ευθύνεται ή είναι ένοχος για να πάει στο ποινικό δικαστήριο. Δεν είναι αυτό το πρόβλημά μας. Είναι πολύ σοβαρότερο το θέμα που εξετάζουμε. Πάρα πολύ σοβαρό.
ΜΑΡΤΥΣ: Σοβαρότατο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Έχει σχέση με το παρόν και το μέλλον της χώρας μας για 50, για 100 χρόνια ίσως. Τι μπορούμε να βρούμε απ' αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Σοβαρότατο. Και νομίζω ότι πρέπει να το διευκρινίσετε αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εσείς ήσασθε τότε ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, ο άνθρωπος που σπωσθήκατε ήταν σε μία πάρα πολύ υψηλή ιεραρχία επομένως και η γνώμη του, όχι απλά η πληροφόρηση, αλλά η πραγματογνωμοσύνη - να το πω έτσι - αναγκαία έχει μια σημασία. Πού τοποθετείτε το φτιάξιμο της πληροφορίας; Γιατί συμμενούμε πιστεύω ότι ήταν φτιαγμένη η πληροφορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Σπωσθήκατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πού τοποθετείτε, λοιπόν, το φτιάξιμο της πληροφορίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε. Εγώ δεν μπορώ να την τοποθετήσω πουθενά. Αλλά το μυαλό μου βασανίζουν δύο άλλα στοιχεία τα οποία επιβεβαιώνουν τις

Αλλή

Ο

6 / 2 (Ε.Κ.) 17.12.86 107

πληροφορίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Για πέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο είναι η δήλωση του δυτικογερμανού πρεσβευτή -τά είπα και χθες αυτά- Όγκεν ο οποίος στη δεξίωση στην Ισπανική Πρεσβεία, λόγω της ειπετείου της ανεξαρτησίας τους, στην οποία είχε παραστεί ο Αραπάκης, ως εκπρόσωπός μου, κατόπιν εντολής μου - εγώ δεν πήγα-

συναντήθηκε κάποια στιγμή με τον Αραπάκη. Είχε γίνει, βέβαια, η ανατροπή του Μακαρίου, αλλά προ της εισβολής. Του λέει, λοιπόν, ο Όγκεν: "Τι νέα κύριε ναύαρχε;". Αυτό ^π π τα ανέφερε ο Αραπάκης παρουσία και των άλλων αρχηγών στη σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο μου.

Και του είπε: "Ηρεμία έχουμε". Και λέει ο Όγκεν: "Να δούμε αν θα έχετε και τις επόμενες ημέρες". Απλασά στις 19 και στις 20.

"Γιατί;" Του λέει ο κύριος Αραπάκης, "Διότι" - του λέει- " κάτι γίνεται στη Βουλγαρία.". Αυτό είπε ο Όγκεν ο γερμανός πρεσβευτής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό είναι το ένα περιστατικό που είναι γνωστό.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάμε και στο δεύτερο τώρα: Κατά την μεταπολίτευση και καθ' όν χρόνο, μετά τη στροφή προς τον κύριο Καραμανλή, που αποφάσισαν οι Ένοπλες Δυνάμεις και ενώ τον κεραιμέναμε να ρθει από το Παρίσι, μέσα στο γραφείο του Γκιζίκη υπήρχε πάλι κόσμος, πολιτικοί, στρατιωτικοί

Γο
Διαγραφμένο
1/3/53 με
1/1/52
"Μου"
"Μου"
"Μου"

είμαστε
1000

(Handwritten signatures)

Ζ / Ζ (Σ.Κ.) 17.12.86

108

Άγνωστοι άνθρωποι - αναφέρω παρεπιπτόντως τον κύριο Λυκουρέζο τον οποίο και μου γνώρισε τότε ο κύριος Μαύρος και βγαίναμε και στον κήπο, επειδή είχε ζέστη και κάναμε σουλάτσα. Σε μια στιγμή, μου λέει ο κύριος Αβέρωφ -το είπε και στον κύριο Γαλατσάνο- ότι υπάρχουν συγκεντρώσεις στην Βουλγαρία. Αυτό το επανέλαβε ο κύριος Αβέρωφ και στις συσκέψεις που κάναμε -ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης- στο γραφείο του, ότι υπάρχουν συγκεντρώσεις στη Βουλγαρία. Δεν ξέρω τί να σας πω. Εγώ σας αναφέρω γεγονότα. Αυτά που έζησα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΪΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα σας παρακαλούσα μια λέξη μόνο.

Στρατηγέ, εσείς, ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας από τον κύριο Αβέρωφ περιμένετε να σας πει, αν υπήρχαν συγκεντρώσεις στα σύνορα Βουλγαρίας-Ελλάδας;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, κύριε Βουλευτή, δεν τον ρώτησα εγώ τον κύριο Αβέρωφ, μόνος του το είπε. Δικαίωμα του. Εγώ απλώς το αναφέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το είπε, λοιπόν, ο κύριος Αβέρωφ.

ΜΑΡΤΥΣ: Το άκουσα από τον Αραπάκη και από τους υπεύθυνους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το είπε ο πρέσβης της Γερμανίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σας προσθέτω εγώ ότι υπήρχε πληροφορία από την

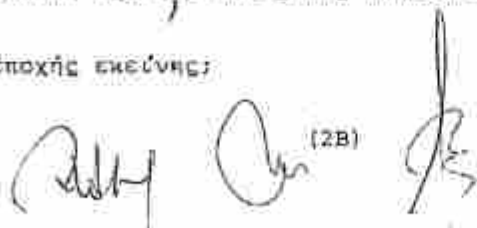
8/ 2 Ε.Κ.Υ 17.12.86

109

Πρεσβεία -είπε κάποιος εδώ-του Βουκουρεστίου. Κάποιος άλλος είπε από την Πρεσβεία της Σόφιας. Δηλαδή, τουλάχιστον/3 σίγουρα πηγές βγήκαν τις ίδιες ώρες. Γιατί φαντάζομαι και ο κύριος Αβέρωφ όταν σας το είπε δεν θα εννοούσε εκείνη την ώρα. Θα πρέπει λοιπόν να βγήκε η πληροφορία τις ίδιες ώρες. Δεν μπορεί, δηλαδή, έτσι στα καλά καθούμενα, αν το γεγονός είναι ανακριβές, ανύπαρκτο, γιατί αν είναι πραγματικό γεγονός, μπορεί να ακουσθεί να διασταυρωθεί από 50 τύπους. Αλλά εδώ είναι γεγονός ότι ήταν ανακριβές και διαφορετικά μέρη του πλανήτη, της Ευρώπης, αν θέλετε και της Βαλκανικής-πιο κοντά μας - μας έρχονται αυτές οι πληροφορίες. Κάποιος λοιπόν πρέπει να τις διοχέτευσε. Ποιος λέτε να ήταν άραγε;

ΚΑΡΤΥΣ: Η λογική σας εκεί οδηγεί. Αλλά εγώ δεν είμαι σε θέση να απαντήσω σ' αυτό το ερώτημά σας. Δεν μπορώ, δεν έχω στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Με μυστικές υπηρεσίες οποιαδήποτε ξένου κράτους εκτός από την υπεύθυνη μυστική υπηρεσία πληροφοριών τη δική μας -την υπηρεσία πληροφοριών να το πω έτσι, γιατί να την πούμε μυστική- είχαν άλλη σχέση, μ' αυτές τις υπηρεσίες, από τη στρατιωτική ιεραρχία της εποχής εκείνης:

Σ

1/2 Β. Β.Σ. 17-12-86

110

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν είχα καμία σχέση με καμία υπηρεσία πληροφοριών πλὴν της ΚΥΠ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ο κ. Ιωαννίδης είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Άλλος αξιωματικός;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μία άλλη ερώτηση. Είπατε και το διορθώσατε εκθές, εγώ μένω σ' αυτή την πληροφορία να μην κάμε στις άλλες, που είπατε ότι σας είπε ο Σταθόπουλος ότι μάλλον - και μάλιστα το τουίσατε - οι Τούρκοι κάνουν άσκηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Τη συνήθη ετήσια άσκηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Θα σας κάνω μία ερώτηση, είναι απ' αυτές που μπορείτε να μην απαντήσετε, όμως είμαι υποχρεωμένος να την κάνω.

Όταν πάω το αυτοκίνητό μου για να πάω στο Σούνιο και ρωτάω στο γκαράζ με βγάζει [†] μου απαντάνει μάλλον. Εγώ τι κάνω; Αφήνω και μάλλον μπορεί να μείνω στον δρόμο ή γεμίζω το ρεζερβουάρ; Άν πεί το μετεωρολογικό δελτίο ότι μάλλον θα έχουμε λιακάδα αύριο. Τι κάνω στέλνω τα παιδιά σχολείο ή στα χαράμια, χωρίς αδιάβροχο. Για να ιμνήσω μια σειρά παραδείγματα, αφήστε [†] έκαναν αυτοί εκεί κάτω είδαν Τούρκο ή δεν είδαν κτυπήσαν ή δεν κτυπήσαν [†] εσύ εδώ. Έτσι

† η θυγή
 †
 †

†

†

2/2 Β. Β.Σ. 17-12-86

111

μ'αυτό το μάλλον, η ηγεσία δεν ξέρω ποιός διέταζε τελικά, δεν έπρεπε με αυτό το μάλλον να λάβει μέτρα.

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε μου το είπε αυτό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το τοποθετείτε εδώ προφανώς πριν από την απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ'αρχήν θέλω να παραπονεθώ στον κ. Πρόεδρο. Προηγούμενος έθεσα και εγώ ένα παράδειγμα της ζωής και με παρατηρήσατε. Τώρα ο κ. Βουλευτής πάλι παράδειγμα έθεσε και το εδέχθητε. Δηλαδή υπάρχει διαφορά χρησιμοποίησεως της Ελληνικής γλώσσας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρατήρησα εγώ για το παράδειγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Παράπονο εκφράζω προς σε σας. Δηλαδή εγώ δεν έπρεπε να το πω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά κάνετε και το λέτε, αφού το έχετε παράπονο. Δικαίωμά σας είναι και να παραπονεθείτε, εάν θέλετε ακόμα και να διαμαρτυρηθείτε, διότι σας επαναλαμβάνω ότι εδώ πνέει αέρας ελευθερίας και συνεπώς δικαίωμά σας είναι να πείτε ότι νομίζετε μην με αναγκάζετε όμως να επαναλαμβάνω γι' αυτό τον αέρα της ελευθερίας γιατί δεν το θέλω γιατί μπορεί να εννοχεί λιγάκι. Εγώ πάντως νομίζω ότι δεν σας παρατήρησα για το παράδειγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Με σταματήσατε εν πάση περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να απαντήσετε πιο ευθέως.

Δελιά

Ο

3/2 Β. Β.Ζ. 17-12-86

112

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ. Παρακαλώ το λόγο κύριε Πρόεδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε τί θέλετε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν απαγορεύσατε το γεγονός ότι είπα κάποιον παράδειγμα, αλλά ότι εις απάντηση ερωτήσεως ελέγχθη το παράδειγμα και επομένως δεν ήτο σαφής η συγκεκριμένη απάντηση. Σ' αυτό το σημείο ανάγεται η παρατήρησή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήθελα δηλαδή μεγαλύτερη σαφήνεια. Αλλά παρακαλώ και τον κ. Περράκη είναι τόσο απαραίτητο να συζητούμε το αυτοκίνητο, όταν συζητάμε επί συγκεκριμένου θέματος.

Συνεχίστε παρακαλώ κύριε μάρτυς. Απ' αυτά δεν πρόκειται να βγεί τίποτα.

(2B)

1/2 8 Ε.Τ. 17-12-1986

113

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς, δεν με επηρέασε 100%, αλλά σπασθήκατε ήταν μία ερημνεία της υπευθύνου υπηρεσίας πληροφοριών. Διότι, δεν μπορώ να έχω εγώ τα μέσα και τις ικανότητες και τις δυνατότητες να αξιοποιήσω και να αξιολογήσω μία πληροφορία, τις οποίες έχει η ΚΥΠ στο κλιμάκιο της. Παρά ταύτα όμως, είχα ήδη εγώ λάβει μέτρα από τις 18 το βράδυ διά της προεπιστρατεύσεως των πυρήνων και είχαμε στείλει και τα δύο υποβρύχια κατόπιν εισηγήσεως του κ. Αραπάκη. Επομένως το κάλλον επηρέασε, αλλά όχι 100%.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Όμως, δεν θέλω να επανέλθω κύριε Μπουρνάνο, σ' αυτό που λένε από κάτω για αυτοσυγκράτηση και ευ πύση περιπτώσει την έλλειψη διαταγής άμυνας, η οποία μέχρι τώρα δεν έχει βγει ότι δόθηκε από εδώ πάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή αμύνης είναι ένα τυπικό μέρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν εδόθη πάντως. Ούτε γραπτή, ούτε προφορική.

ΜΑΡΤΥΣ. Προφορική εδόθη, διότι αυτοί αντέδρασαν αμέσως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Από εδώ πάντως δεν έχει προκύψει, εκτός αν είναι να μας το καταθέσετε, κύριε Μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε θα έπρεπε, κύριε Βουλευτά, να σταματήσουμε και να μη ρίξουν ούτε τα 8 αεροπλάνα την πρώτη μέρα.

2/2 6 Ε.Τ. 17-12-1986

114

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Δεν λέω εγώ αυτό. Αφήστε το κάτω. Όταν μιλούσαμε για την Κύπρο, τα κουβεντιάσαμε. Τώρα λέμε τί γίνονται από το ΑΕΛ. Μέχρι τώρα δεν έχει προκύψει οποιαδήποτε διαταγή από οποιοδήποτε εδώ, αμυνθείτε, επιτεθείτε, κάνετε πόλεμο. Δεν έχει προκύψει εκτός αν φέρετε κάτι, πείστε τό μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχει προκύψει. Παράλειψη είναι, αλλά η άμυνα έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Τελειώνοντας θέλω να πω, γιατί είπαν ότι δεν θα επιτεθούν, όλα αυτά τα πράγματα, όλα έπαιξαν ρόλο, ^{ού} εδώ κάποιος από τους αξιωματικούς της Κύπρου, κύριε Μπονάνο, ήλθε και μας είπε εν κατακλείδι και τελειώνοντας την κατάθεσή του, αφού μάλιστα είδε εσάς ή τον κ. Ιωαννίδη ή και τους δύο; "Τότε κατάλαβα ότι όλοι εμείς είμαστε πιόνια ενός παιχνιδιού" σε όλη αυτή την υπόθεση".

ΜΑΡΤΥΣ. Που υπηρετούσε αυτός, αν επιτρέπεται;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Ρωτά να μη σας πω ένα όνομα λαθραίο, δεν το θυμάμαι τώρα, υπάρχει στην κατάθεση. Δεν έχει σημασία που υπηρετούσε

Επίσης καταθέσεις υπάρχει ο αξιωματικός αυτός να μη σας πω κάποιο όνομο, ότι ήταν ο Αρχηγός των καταδρομών ή του ναυτικού και κάνω λάθος. Δεν έχει σημασία, δεν ενδιαφέρει το όνομα. Εγώ λέγω ότι αυτός ο άνθρωπος έτσι κατέληξε, λέγει, είμαστε πιόνια ενός παιχνιδιού.

3/2 δ Ε.Τ. 17-12-1986

115

ΜΑΡΤΥΣ. Θα έπρεπε να έχει κάποια στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Με όλα τα στοιχεία που μας είπε κλπ.

Είς εδώ πάνω είχατε ή έχετε πάρα εκ των υστέρων μία τέτοια αίσθηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Τελείωσα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Τσιγαρίδας έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΠΑΡΙΔΑΣ. Κύριε μάρτυς, στο διάστημα που ήσασταν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, αποκούσατε τα καθήκοντά σας αποτελεσματικά και κυρίαρχα, ή τύποις ήσασταν ο Αρχηγός και άλλοι διοικούσαν τις Ένοπλες Δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ένα σοβαρό ερώτημα αυτό το οποίο θέσατε και οφείλω να πάρω μία θέση οπωσδήποτε και θα σας απαντήσω ευθέως και ειλικρινώς.

Ήμουν ο νόμιμος Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Βεβαίως ήμουν και αναλαμβάνω πλήρως τις ευθύνες μου και είχα στόχους, είχα σκοπούς, είχα επιδιώξεις για τις Ένοπλες Δυνάμεις. Αλλά ευρισκόμουν εν επιτηρήσει. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να εξέδιδε διαταγές και καθ' οδόν αυτές ή να τροποποιούντο, όχι δι' άλλων διαταγών, διότι θα ήταν παράνομο αυτό και από στοιχείο παράνομιας, αλλά διὰ προσωπικών παρεμβάσεων.

Delt 12β11 On

(26)
1/2 ΒΑ(Α.Μ) 17-12-86

116

Επομένως, στο τέλος δεν εξετελείτο η διαταγή μου ως είχα διατάξει. Βέβαια αυτά τα επληροφορούμην εκ του αποτελέσματος και προσπαθούσα να αντιδράσω κατά τον τρόπο μου όσο μπορούσα. Και δεν διατάζω να σας πω ότι η εξουσία μου ήταν, εκ των γεγονότων αυτών, πολύ περιορισμένη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΛΑΣ: Κύριε Μπονάνο, όταν ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είχε αυτά τα εμπόδια που είχατε εσείς, διοικείται στρατεύμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απαντήσα σ' αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΛΑΣ: Τότε εσείς, κύριε Μπονάνο, ο οποίος είσαπτε, από ό,τι διαβάζουμε, αξιωματικός καριέρας, πως συμβιβαστήκατε εσείς να αναλάβετε αυτή τη μεγάλη ευθύνη των Ενόπλων Δυνάμεων, όταν κάποια άλλα κλιμάκια παραποιούσαν, δεν υπάκουαν, διαστρεβλώναν ενδεχομένως και τις διαταγές σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Επ' αυτού θα σας απαντήσω. Βέβαια, για μένα, υπήρχε η εύκολη λύση της παραίτησής. Διότι αυτά δεν ήταν πριν ονομαστώ Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτά εξεδηλώθησαν μετά την ονομασία μου, όταν ανέλαβα τα καθήκοντά μου, και κατά τη διάρκεια της διαδρομής των 6 μηνών. Είχα όμως ένα στόχο. Ήθελα να είμαι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και οι έφθασα μέχρι παραίτησής κατ' επανάληψη. Και αυτό το ξέρει ο Ματάνης. Και το έλεγα επίτηδες για να το πει στον

2/2 ΒΑ (Α.Μ.) 17-12-86

117

Ιωαννίδη. Δεν παραιτήθηκα. Γιατί έβλεπα ότι αν παραιτούμην, θα ήμουν άχρηστος, αλλά και δεν θα μπορούσα, αν μου εδίδετο η ευκαιρία, να κάνω εκείνο που ήθελα, να πολιτικοποιήσω δηλαδή την κατάσταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σαν αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων σε καίριες θέσεις, είχατε επιλέξει ανθρώπους της εμπιστοσύνης σας:

Ευγκεκριμένα: Ο κύριος Σταθόπουλος ήταν επιλογή δική σας:

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Όχι μόνο τούτο, αλλά ο κύριος Σταθόπουλος χρημάτισε υπό τις διαταγές μου αμέσως τρεις φορές, σε τρεις διαφορετικές χρονικές περιόδους: Ως διοικητής του συντάγματος του Σιδηροκάστρου, όταν εγώ ήμουν μέγας, ως υποδιοική της μεραρχίας, που εγώ τον πρότεινα όταν ανέλαβα τη διοίκηση του Γ' Σώματος Στρατού, και ως αρχηγός της ΚΥΠ, όταν ανέλαβα αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Και όχι μόνο τούτο, αλλά επειδή η θέση του αρχηγού της ΚΥΠ ήταν θέση υποστρατήγου, την προηγάγα δια νόμου στη θέση του αντιστρατήγου. Να τον προηγάγω σε αντιστράτηγο. Γιατί; Γιατί τον είχα περιβάλει με την απεριόριστη εμπιστοσύνη μου, παρά τις αντιρρήσεις του Ιωαννίδη, ήθελε δικό του άνθρωπο και ο οποίος όταν στις 19 το πρωί έμαθε - δεν ξέρω από ποιόν - ότι ήλθε το σήμα από την ΚΥΠ για τις φορτώσεις στην Κερσίνα και την Αλεξανδρέτα, ήλθε στο γραφείο μου και μου ζήτησε να αντικαταστήσω τον Σταθόπουλο και του είπα ότι αυτό δεν γίνεται υπό:

3/2 ΒΑ (Α.Μ.) 17-12-86 118

τις παρούσες συνθήκες διότι διογκώνει τις πληροφορίες σας και είναι
 ανύκανος για την δουλειά την οποία του ενεπιστεύθησθε και ισχύ
 φταίς που τον έκανες αντιστράτηγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Η εμπιστοσύνη στον κύριο Σταθόπουλο εκ μέ-
 ρους σας, συνεχίστηκε μέχρι της 21 -22 /7 /74;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Μπονάνο, εγώ παίρνω ως δεδομένα
 αυτά που λέτε εσείς. Σταθόπουλος, άνθρωπος εμπιστοσύνης του ΑΒΑ.
 Ο Σταθόπουλος καταθέτει ότι εγκαίρως από το κλιμάκιο ΚΥΠ Κύπρου
 -και μάλιστα πιά μέσα απο την Κηρύνεια-έχει πληροφορίες για το τι
 γίνεται στην ανέμαντι πλευρά.

(2Κ)

(2ΒΑ) 1/2Κ (ΑΔ) 17.12.86

119

και μας διευκρίνισε εδώ ότι κάθε μέρα έφευγαν τα πληροφοριακά δελτία με τις πληροφορίες και με την αξιολόγηση προς όλες τις κατευθύνσεις και προς εμάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδενία επαφή.

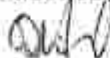
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και ερωτώ, ο κ. Σταθόπουλος μπορούσε να γνωρίζει εάν αυτές οι πληροφορίες, αυτά τα σήματα, δεν ψτάνουν σε σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα έπρεπε να με ρωτήσει νομίζω. Να μου πει: Λάβατε αυτό το σήμα -εάν ήταν σημάσιος- γιατί καθημερινά ερχόταν στο γραφείο μου όπου έλεγε άλλα πράγματα, που δεν είναι της παρούσης. Θα έπρεπε νομίζω λογικά να μου πει: Κύριε Αρχηγέ, χθες στείλαμε ένα σήμα που λέγει αυτή τη σοβαρά πληροφορία. Δε μου είπε ποτέ τέτοιο πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τα σήματα αυτά, κύριε Μικονάνο, μήπως πήγαιναν στον Ματάση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, πιθανόν, δεν το φαντάζομαι. Ακόμα και σήμερα περιβάλλω με εμπιστοσύνη αυτόν τον άνθρωπο, παρά το ότι ήταν ένας εκ των πλέον εμπιστων του Ιωαννίδη. Πίστευα ότι θα τον κερδίσω και θέλω να πιστεύω ότι τον κέρδισα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

2/2 Κ (ΑΔ) 17.12.86

120

Θα επιμείνω λίγο ακόμη με μία άλλη ερώτηση πάλι για τις πληροφορίες.

Ο κ. Σταθόπουλος επιμένει, ότι εσείς δεν υπήρχε περίπτωση να μη λαμβάνετε γνώση των δελτίων καθημερινώς αυτή την εποχή, δώστε την εξήγηση.

Ο κ. Περδίκης τώρα, ο οποίος εδώ μας απαριθμεί τα σήματα, τα οποία έρχονται και προς εσάς, με τα νούμερα και τα οποία τα βοήκαμε, από τις 17 του μηνός, αυτά τα σήματα, τα υπαρκτά σήματα -γιατί είχε την πρόνοια και κράτησε τα νούμερα- τα οποία υπάρχουν και στους φακέλους εδώ, δεν έφτασαν σε σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα εάν τα είχα δει ⁹ ~~τα~~ είχα βάλει μονογραφή επάνω. Διότι εγώ -όχι εγώ, υπήρχε διαταγή τέτοια- σε κάθε εισερχόμενο έγγραφο έπρεπε να γράψει αυτός που λαμβάνει γνώση την ημερομηνία που έλαβε γνώση με την μονογραφή του. Αλλά πέραν αυτού, καταθέτω ότι δεν έλαβα γνώση αυτών των σημάτων. Και διάβασα στον Τύπο, δεν ξέρω αν είναι αληθές ή όχι -μία διάψευση του Πηλιχού σ' αυτά που κατέθεσε ο Περδίκης. Δεν ξέρω εάν είναι αληθή αυτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Μπουάνο τα σήματα, τα οποία έχουμε εμείς -όχι αυτά, όλη η σειρά των σημάτων- δεν φέρουν καμμία μονογραφή δική σας.

3/2 Κ (ΑΑ) 17.12.86

121

ΜΑΡΤΥΣ: Επομένως δεν έλαβα γνώση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΔΑΣ: Επομένως, όταν ο κ.Περδίκης ήλθε στο γραφείο σας ο αυτόκλητος που...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Περδίκης στο γραφείο μου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΔΑΣ: Ο στρατιωτικός ακόλουθος στο Λονδίνο δεν ήταν ο Περδίκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΔΑΣ: Όταν ο κ.Περδίκης αυτόματα εγκαταλείπει το Λονδίνο και έρχεται στο ΑΒΑ και σας συναντά δε σας είπει: Πρατηγέ ακηγέ έχω τόσες μέρες που σας ενημερώνω με σήματα για το ότι υπάρχουν πληροφορίες στο Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Βουλευτά. Να σας πω τι έγινε με αυτό. Ο Περδίκης δεν ξέρω από ποιόν πήρε άδεια, κανονικά έπρεπε να πάρει από μένα. Εγώ έπρεπε να εγκρίνω την άφιξή του στην Ελλάδα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΑΔΑΣ: Μόνος του έφυγε, το λέει. Δεν πήρε από κανενά άδεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω μόνος του -- κλη. Ήλθε το απόγευμα της 20ης μετά την έναρξη της εισβολής, στο γραφείο μου, ανοίγει κατά τρόπο προκλητικό την πόρτα, χωρίς να χτυπήσει, μπαίνει μέσα, ούτε να χαιρετίσει ούτε τίποτα και λέει: "Τι κάνετε εδώ πέρα" -- μόνος μου

4/2 Κ (ΑΔ) 17.12.86

122

ήμουν- μου λέει; [“]Γιατί δεν επιτίθεσθε”;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Του λέω πήγαινε τοακίσου έξω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δε σας είπα, λοιπόν, τίκοτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη τη στιγμή έμπαινε ο Ιωαννίδης και του λέω τι πράγματα είναι αυτά; Και αυτός τον απέπεψε τον Περόδίκη από το γραφείο μου, αυτό είναι γεγονός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το ότι ο Περόδίκη καταθέτει ότι επεχείρησε πολλές φορές να επικοινωνήσει μαζί σας, κατάφερε όμως να μιλήσει με τον κ.Χανιώτη και με τον κ.Πολίτη και να του μεταφέρει ότι από εκεί είχε συγκεντώσει. Ο κ.Χανιώτης και ο κ.Πολίτης δεν ενημέρωσαν εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Και αυτό που λέτε, το οποίο ακούω τώρα, ότι δηλαδή ο κ.Περόδίκη κατ'επανάληψη επεχείρησε να επικοινωνήσει μαζί μου τηλεφωνικώς και δεν το κατόρθωσε, αλλά κατόρθωσε να επικοινωνήσει με τον κ.Χανιώτη και τον κ.Πολίτη αυτό σημαίνει -και μου επιβεβαιώνει αυτό που σας ανέφερα προηγουμένως- ότι ευρισκόμουν όχι μόνο υπό επιτήρηση οπτική, αλλά και υπό επιτήρηση τηλεφωνική. Δηλαδή άφηναν όσα έπρεπε να μάθω. Τώρα το ακούω αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Συμπληρώνω σ'αυτό και σας προσθέτω και

κάτι άλλο ακόμα. Κατάφερε ο κ.Περόδίκη και μίλησε με τον κ.Σταθόπουλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα δύο φορές.

(2ΡΑ)

(2Κ) 1/ΠΑ Π.Μ. 12.12.86

123

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και ο κύριος Σταθόπουλος του είπε ότι εσύ έχεις πέσει θύμα των πληροφοριών των Αγγλικών υπηρεσιών και υπερβάσεις...

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν, δεν το ξέρω αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Καλώς, κύριε μάρτυς. Τώρα κύριε Μπονάνο ήθελα να σας ρωτήσω κάτι άλλο. Είχε δικαίωμα η Κυπριακή Κυβέρνηση να ζητήσει την εξαίρεση εφέδρων αξιωματικών που είχε επιλέξει το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Θεωρητικά ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Όχι θεωρητικά. Νόμιμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Και νόμιμα, αλλά προσέξτε όμως κάτι, διότι δεν μπορώ να σταματήσω εκεί, πρέπει να πω ορισμένα πράγματα, για να γίνει αντιληπτό το κλίμα, το πώς λειτουργούσαμε σ' αυτά τα πράγματα.

Η επιλογή των εφέδρων αξιωματικών βάσει διαταγής του ΑΣΔ, παγίας διαταγής, επί της οποίας είχε συμφωνήσει ο Μακάριος, εγένετο ευθύνη του Αρχηγού του ΓΕΕΦ σε συνεργασία με την Κυπριακή ΚΥΠ. Παρουσιάστηκε μία προσπάθεια του Μακαρίου να επέμβει σ' αυτές τις τοποθετήσεις και την

2/ΠΑ

Π.Μ

12.12.86

124

εκπαίδευση φυσικά, επί του προκατόχου του Ντενίση, του Στρατηγού Χαραλαμπεοπούλου Χαραλάμπους. Αυτός όμως κατάφερε και μετέπεισε το Μακάριο και δεν επέμενε στο να διαγραφούν ορισμένα πρόσωπα και να πάνε άλλοι. Αυτή είναι η παγία διαταγή, η οποία ρόθμιζε το θέμα της επιλογής των υποψηφίων εφέδρων αξιωματικών και επίσης και το θέμα της φοιτήσεως στη Σχολή Ευελπίδων των αξιωματικών των Κύπριων που επρόκειτο να γίνουν μόνιμοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα, κύριε Μπονάνο. Είναι αλήθεια ή είναι ψέμματα ότι σ' αυτή τη διαμάχη που υπήρχε μεταξύ Μακαρίου, Κυπριακής Κυβέρνησης και ΑΕΔ, όσον αφορά τους 57 εφέδρους, ότι ενεχείρισε η Κυπριακή Κυβέρνηση στον κύριο Ντενίση κατάλογο 800 ατόμων εκ των οποίων να επιλέξει το ΓΣΕΦ όποιους θέλει πλην των 57; Και ότι αυτό ο κύριος Ντενίσης το γνωστοποίησε σε εσάς; Είναι αλήθεια ή ψέμματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ψευδές για μένα. Ξέρω μόνο - και υπάρχουν και οι αναφορές στο ΑΕΔ, μπορείτε να τις πάρετε - την αναφορά της θέσεως του Μακαρίου, όσον αφορά τη εξαίρεση των 57 ατόμων. Και επειδή - διότι υπάρχει και θέση δική μου πάνω σε αυτό το

3/ΠΑ

Π.Μ

12.12.86

125

θέμα ήδη εδώ είχε αρχίσει η εκπαίδευση για την τοποθέτηση και την εξειδίκευση στα διάφορα επί μέρους όπλα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Κατάλαβα κύριε μάρτυς, μη συνεχίζεται.

Θέλω όμως να μου πείτε, κύριε Αρχηγέ, το εξής: Όσοι ήταν

ανεπιθύμητοι, μπορούσαν να γίνουν έφεδοοι αξιωματικοί;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά το ΓΕΕΦ, δεν ήταν ανεπιθύμητοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Όχι, κύριε μάρτυς, εννοώ όσοι ήταν

ανεπιθύμητοι εδώ στην Ελλάδα, στον Ελλαδικό χώρο. Ανεπιθύμητος,

δηλαδή, προς το καθεστώς, μπορούσε να γίνει έφεδοος;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι ασφαλώς. Γιατί όμως λέτε επί του καθεστώτος αυτού;

και δεν λέτε και προ βετίλας. Δεν υπήρχαν και προ βετίλας τα

φρονήματα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα. Δηλαδή η Κυπριακή Κυβέρνηση

δεν είχε το δικαίωμα να πει ότι αυτοί δεν μου κάνουν ενόμιμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Το είχε το δικαίωμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Είπατε στην αρχή της καταθέσεώς σας για

την υβριστική επιστολή του Μακαρίου προς το Γενικό. Αυτό το

περιεχόμενο της επιστολής κύριε Μπονάνο, το οποίο αν δεν κάνω

λάθος το έχετε συμπεριλάβει αυτούσιο και στο βιβλίο σας, με

αμφ. Ου

4/ΠΑ Π.Μ 12.12.86

126

λίγα λόγια μπορείτε να μου προσδιορίσετε που εντοπίζετε το υβριστικό και αντεθνικό νόημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην απαίτηση απομακρύνσεως των αξιωματικών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αιτιολογεί στην επιστολή γιατί ζητάει την απομάκρυνση;

ΜΑΡΤΥΣ. Λέει ορισμένες απόψεις γι' αυτό το θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αυτά τα οποία λέει εσείς ξέρατε τότε και σήμερα ακόμη, εάν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, εγώ τα απέριψα όλα αυτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Με ποιά στοιχεία τα απορρίψατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τα απέριψα ως ψευδή με τις αναφορές του ΔΕΔ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δηλαδή η ΕΟΚΑ Β ήταν ανύπαρκτη, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Η ΕΟΚΑ Β υπήρχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Η ΕΟΚΑ Β δημιουργούσε προβλήματα στη Κυπριακή Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήταν υπόθεση του ΓΕΕΘ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ναι, αλλά πώς τότε την αιτιολογία της επιστολής την απορρίπτετε εσείς όταν δεν είσατε σε θέση να εφέτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Λέει ότι η ΕΟΚΑ Β ήταν υπό τις διαταγές μου;

(2Α)

ΓΟ
Με προστίθω και
(1) της "δύνη"

ακμ. Ου

(IIA)

1/2 Δ Κ.Β. 17.12.1986

127

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Άλλο ρωτάω.

Είπατε ότι η επιστολή Μακαρίου ήταν υβριστική, γιατί ζητούσε την απομάκρυνση των Ελλήνων αξιωματικών. Και σας ρώτησα: Αιτιολογείται στην επιστολή; Είπατε, ναι. Και σας ρωτώ: Αυτές οι αιτιολογίες για ΕΟΚΑ Β', για την θέση των Ελλήνων αξιωματικών, για τις διάφορες απόπειρες ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τις δέχομαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είσατε σε θέση εσείς να ξέρετε τι έκανε η ΕΟΚΑ Β' κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις αναφορές του Ντανίση ήμουνα σε θέση να ξέρω όρισμένα πράγματα, τα οποία ήταν τελείως αντίθετα, από αυτά που έφερε σαν επιχειρήματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό ήταν αρκετό για σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα, ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είχατε ασχοληθεί εσείς και ο κύριος Ιωαννίδης με ένα ταξείδι που θα έκανε ο Μακάριος στην Κίνα, τον Μάιο του 1974; Δεν είχε γίνει κάποια σύσκεψη μεταξύ Ιωαννίδη, Μπανάνου, Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Λένε αυτό, που λέω στο βιβλίο μου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κάπου αλλού το άκουσα.

2/2 Δ. Κ.Β. 17.12.1986

128

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε κάποια σύσκεψη και είπα τότε στον Ιωαννίδη "τι θέλεις;

Ο Μακάριος θα πάει στην Κίνα. Αν θέλεις να τον εξοντώσεις, μπορείς να τον εξοντώσεις". Αυτό ελέχθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή συζητούσε ο Ιωαννίδης για την εξόντωση του Μακαρίου, καθ'όν χρόνο απουσίαζε.

ΜΑΡΤΥΣ: Για ανατροπή του Μακαρίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Να σας ρωτήσω κάτι άλλο.

Είπατε ότι καλούσατε τον Μακάριο στην Αθήνα και πονείτο να έρθει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ετέθη καν στο Μακάριο αυτή η αίτηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αφού στείλατε τον Σάββα, τον Κωνσταντόπουλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Να βάλουμε τα πράγματα στην θέση τους.

Εγώ έκανα αναφορές επίσημες, που μπορείτε να τις βρείτε, στο Υπουργείο Εξωτερικών - η τελευταία ήταν στις 6 Ιουνίου - και ζητούσα επιμόνως να έλθει ο Μακάριος στην Αθήνα για να λύσουμε τις διαφορές. Δεν πήρα καμμία απάντηση από το Υπουργείο Εξωτερικών. Και όταν επέμεινα μέχρι και την τελευταία σύσκεψη που έγινε στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου - γιατί δεν έγινε άλλη - ο Ανδρουτσόπουλος - επειδή ο Ιωαννίδης έλεγε ότι δεν πρόκειται να έρθει ο Μακάριος στην Αθήνα και εγώ επέμεινα ότι πρέπει να κληθεί επισήμως - θήκε

αδελφ - Οκ

3/2 Δ Κ.Β. 17.12.1986

129

την μέθοδο να στείλει τον φίλο του, τον μακαρίτη τον Σάββα τον Κωνσταντόπουλο, σαν προσωπικό του απεσταλμένο, για να τον πείσει να έλθει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Καί δεν ήλθε.

Πώς ήταν δυνατόν να έλθει; Δεν ήξερε ο Μακάριος τι τον περίμενε όταν θα ερχόταν εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι τον περίμενε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μα όταν θα πήγαινε στην Κίνα και ο Ιωαννίδης προσπαθούσε να βρει τρόπο να τον εξοντώσει; Στο σπίτι του λύκου θα ερχόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό, να μην τα παρανοούμε.

Δεν είπε ο Ιωαννίδης για την Κίνα. Εγώ του είπα. Αν θες να τον εξοντώσεις, βρες όταν θα είναι εκτός, που θα πάει στην Κίνα. Αν ήθελε να τον εξουδετερώσει ο Ιωαννίδης, είχε μέσα να τον εξουδετερώσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είπατε σε άλλους συναδέλφους πριν, ότι και ο Ιωαννίδης και ο Ανδρουτσόπουλος σας διαβεβαίωσαν ότι οι Αμερικάνοι είναι υπέρ της ανατροπής του Μακαρίου και θα σταθούν δίπλα σας σε μιά τέτοια προσπάθεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μου το είπε ο Ανδρουτσόπουλος ότι του το είχε ο Τομ Πάπας,

4/2 Δ Κ.Β. 17.12.1966

130

~~που ήταν σταθμάρχης της CIA εδώ.~~

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και αυτή η διαβεβαίωση είπατε σε κάποια απάντησή σας, ήταν εκείνη που συνέβαλε να αρθούν οι αντιρρήσεις που είχατε και να δεχθείτε και εσείς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα τέτοιο πράγμα.

Οι αντιρρήσεις μου άρθησαν με την επιστολή.

(ΕΣ)

Γο
 Διαφφ. εφόσον
 854 (6) 135 κβ

(Δ) 1/2 ΕΞ Φ.Τ. 17.12.86

131

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σας ερωτώ γι' αυτές τις διαβεβαιώσεις δια μέ-
σω Σταθοπούλου από Ιωαννίδη, απ' οπουδήποτε ήταν, περί Αμερικανών.

ΜΑΡΤΥΣ : Βασικώς λογικά και σεις να ήουσαν, θα σας επηρέαζαν.

Δεν υπάρχει αμφιβολία.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σας επηρέασαν ανακρισιβήτητα.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Όταν τελειώσαν αυτά τα τραγικά γεγονότα,
τον συναντήσατε τον κ. Ιωαννίδη; Όταν τελείωσε η εισβολή,
συναντήσατε τον κ. Ιωαννίδη, δεν τον ρωτήσατε τι έγιναν εκείνες οι
διαβεβαιώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Ιωαννίδης εξηφανίσθη και ανευρέθη μόνο την ημέρα της
Μεταπολιτεύσεως. Δηλαδή αυτός εξηφανίστηκε εκ συστήματος.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πάντως δεν σας δόθηκε η ευκαιρία να τον ρωτή-
σετε γι' αυτές τις διαβεβαιώσεις.

ΜΑΡΤΥΣ : Για ένα μόνο τον ρώτησα. Γιατί δεν έβαλε πρόεδρο τον Ζαγο-
ριαννάκο, διότι αυτόν εγώ ήθελα πρόεδρο της δημοκρατίας. Και ενώ
μου το υπεσχέθη προ της 25ης Νοεμβρίου, μου είπε ότι του το είπε
και το απέρριψε. Τώρα αν μου είπε ψέμματα, δεν ξέρω.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Τώρα κώοιε Μπουλίνο, ο Ιωαννίδης μετά τις 20

αμγ - Ο - Β

2/2 ΕΞ Φ.Τ. 17.12.86

132

Ιουλίου, σε ποιά κατάσταση ήταν σε σύγκριση με την πρώτη; Από πλευράς δηλαδή αποτελεσματικότητας στις ένοπλες δυνάμεις, ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ : Και ψυχικής και από πλευράς ισχύος θέλετε να πείτε.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ : Είχε απωλέσει και στα δύο αυτά επίπεδα.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Είχε χάσει την επιρροή του δηλαδή στο στρατεύμα.

ΜΑΡΤΥΣ : Βέβαια. Και αυτό οφείλεται στην επιστράτευση βασικά. Και στην αποτυχία βέβαια, αλλά βασικά στην επιστράτευση, διότι κυκλοφόρησε με την προσέλευση των επιστράτων ένα πνεύμα φιλελεύθερο, μέχρι απειθαρχίας μπορώ να πω.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Αυτό το ρωτώ για τον εξής λόγο : Μπορούσαν οι ένοπλες δυνάμεις μετά την επιστράτευση, κύριε Μπονάνο, να κρατήσουν την κατάσταση στα χέρια τους;

ΜΑΡΤΥΣ : Δηλαδή σε περίπτωση πολεμικής αναμετρήσεως;

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σε περίπτωση, όπως ήταν τα γεγονότα...

ΜΑΡΤΥΣ : Μιλάτε συγκεκριμένα για περίπτωση πολέμου με την Τουρκία;

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Όχι. Να το διευκρινίσω. Βρισκόμαστε στις 20 το βράδυ, προς 21. Έγιναν αυτά που έγιναν. Η Κύπρος χτυπιέται, εδώ

3/2 ΕΣ Φ.Τ. 17.12.86 133

έχουμε επιστράτευση. Μπορούσε το στρατιωτικό καθεστώς το δικό σας να σταθεί, όταν ο ισχυρός άνδρας ο Ιωαννίδης έχει απωλέσει ψυχικά, αλλά και από πλευράς επιρροής στους αξιωματικούς; Μπορούσε να συνεχίσει το καθεστώς αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Αφού συνέχισε.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πότε συνέχισε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μέχρι την μεταπολίτευση.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πότε έγινε η μεταπολίτευση;

ΜΑΡΤΥΣ : Στις 23.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Αν δεν γινόταν μεταπολίτευση στις 21, 22, 23, θα μπορούσατε....

ΜΑΡΤΥΣ : Υπήρχε ο Ιωαννίδης, αλλά ήταν αφανής. Εγώ δεν τον είδα.

Είπαμε, είχε απωλέσει μέρος της ισχύος του. Άλλο αυτό.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Εγώ τον ξεχνάω τον Ιωαννίδη. Έχει φύγει ο Ιωαννίδης. Εσείς, κ. Μπανάνο, θα μπορούσατε και μετά τις 22, 23 του μηνός, αν δεν ερχόντουσαν οι πολιτικοί, αν δεν καλούσατε κανέναν, θα μπορούσατε να κρατήσετε την κατάσταση στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ : Αν δεν έκανα τη μεταπολίτευση; Τί θα επικρατούσε δηλαδή;

Δεν το καταλαβαίνω αυτό το πράγμα.

4/2 ΕΖ Φ.Τ. 17.12.86

134

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Θέλω να καταλήξω στο εξής; Επειδή άκουσα πολλές φορές ότι εσείς προσφέρατε μεγάλες υπηρεσίες στο έθνος, ότι φέρατε τη μεταπολίτευση και θέλω να με πείσετε ότι μπορούσατε να κρατήσετε εσείς, η ηγεσία τότε, την κατάσταση στα χέρια σας και να μην έλθει η πολιτική ηγεσία. Διότι βλέπω ότι υπεραμύνεσθε, σπαίρεσθε και λέτε ότι εσείς φέρατε τη μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Και ερωτώ ευθέως : Μπορούσε το καθεστώς λοιπόν, όπως ήταν στημένο, αυτή την ώρα, αυτές τις μέρες, να κρατήσει άλλο αυτό τον τόπο;

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας απαντήσω. Κατ'αρχήν τα γεγονότα βεβαιώνουν και πιστοποιούν και θα σας το πουν και οι υπόλοιποι όταν τους καλέσετε ότι εγώ έκανα τη μεταπολίτευση. Άλλο εάν υπήρχε και από αλλού προσπάθεια εκ μέρους του Ιωαννίδη, όταν αντελήφθη ότι εγώ πιά προς αυτή την κατεύθυνση. Δοθέντος όμως ότι ο Ιωαννίδης είχε ακολέσει ένα μέρος της ισχύος του, εγώ γινόμενι ισχυρότερος. Όσο έχανε αυτός, κέρδιζα εγώ. Το θέμα όμως δεν ήταν αυτό. Διότι έπρεπε οπωσδήποτε, λόγω των γεγονότων της Κύπρου, να έλθει Κυβέρνηση υπεύθυνη στην εξουσία για να λύσει το πρόβλημα αυτό.

αίμ

α

(30)

(ΕΖ) 1/3 Ο (Α.Δ.) 17.12.86

135

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, 'Όταν ανέλαβε ο κ. Σταθόπουλος στην ΚΥΠ, κ. Μπουνάνο σας είχε αναφέρει τίποτε προβλήματα σχετικά με την ανάμειξη Εένων υπηρεσιών πληροφοριών με την ΚΥΠ; Και αν υπήρχε συνεργασία μεταξύ ελληνικής ΚΥΠ και Εένων υπηρεσιών;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά τα γράφω και στο βιβλίο. Πράγματι μου ανέφερε ο Σταθόπουλος 2 πράγματα. Το πρώτο ήταν οικονομικό και το δεύτερο αφορούσε την CIA. Μου παραπονέθη ότι έχει διαπιστώσει ότι έχει διεισδύσει βαθύως μέσα στην υπηρεσία της ΚΥΠ, έχει εξοπλισθεί με τελειότατα είδη τεχνολογίας μηχανήματα πληροφοριών και ένα μέρος από αυτά έχει δώσει και στην δική μας ΚΥΠ και ότι προτίθεται να την εκκαθαρίσει την κατάσταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Μεταξύ 10 και 20 Ιουλίου η ΚΥΠ ήταν διαφορετική απ' ό,τι ήταν ότι τη βρήκε από τον κ. Ρουφογάλη ο κ. Σταθόπουλος; Δηλαδή είχε απαλλαγεί από τις Εένες μυστικές υπηρεσίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το διευκρίνισα, διότι δεν ποχολήθη με αυτό το πρόβλημα, διότι η ΚΥΠ υπήγετο εις τον Πρωθυπουργό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Με το οικονομικό μέρος ασχοληθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, απλώς μου ανέφερε ο Σταθόπουλος ότι ανοίγοντας τα χρηματοκιβώτια του γραφείου του βρήκε ένα ποσό εκατομμυρίων και άλλα τόσα σε αποδείξεις. Και του συνέστησα να συγκροτήσει επιτροπή, ως είχε το δικαίωμα, να τα κατμετρήσει και να τα καταθέσει αναφέροντας στον Πρωθυ-

2/3 Ο (Α.Δ.) 17.12.86

136

πρωτόκολλο. Από εκεί και πέρα δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δεν έγινε ΕΔΕ για αυτά τα εκατομμύρια, πώς βρέθηκαν και τι έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε τον ρώτησα, ούτε ποχολήθη διότι το οικονομικό είναι θέμα που κατέ δεν ενδιέφερεμένα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τελείωσα, κ. Πρόεδρε και ζητώ συγνώμη για την καθυστέρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Πήρατε το ρεκόρ σήμερα.

θα παρακαλούσα τον κ. Λάσκαρη να λάβει το λόγο.

θα μου επιτρέψετε όμως προηγουμένως να κάνω μία παρεμβολή εδώ, επειδή δημιουργήθηκε ένα ζήτημα σχετικά με τον κ. Περδίκη και πρέπει να έχετε γνώση του τι μας είπε ο κ. Περδίκης εδώ που ήλθε.

Ο κ. Περδίκης λοιπόν λέει τα εξής:

«Έν πάση περιπτώσει, μετά μπήκα στο αεροπλάνο της Ολυμπιακής και ήλθα στην Ελλάδα.

Πριν φύγω εκλήθη ο Πρόεδρος και την πρώτη φορά του είπαν ότι "έχετε εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα, κάναμε ό,τι κάναμε" και τη δεύτερη φορά "Κυριότατε, μη χτυπήσετε τους Τούρκους, γιατί έχουμε πληροφορίες ότι μαζεύονται στα βόρεια σύνορα δυνάμεις του Συμφώνου της Βιανοβίας",

Είπαν δηλαδή στον Πρόεδρο οι Εγγλέζοι.

3/3 Ο (Α.Δ.)

17.12.86

137

"ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ποιός τα είπε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Η Κορτανία, το βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

Όταν ήλθε και ο Πρέσβυς, ο οποίος δεν είχε και γνώση της διαδικασίας ανταλλαγής των πληροφοριών του λέω: Κύριε Πρέσβυ, ακουστε να δείτε Αυτό είναι εύκολο, θα πάρουμε το Υπουργείο Αμύνης Βρετανίας, επισήμως πλέον, το 2ο Γραφείο και θα τους πω εγώ: Εδώ μας ήλθε η πληροφορία ότι στα βόρεια σύνορα μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας Έχετε υποχρέωση, βάσει της Συνθήκης του ΝΑΤΟ, να μας πείτε, αν είναι αληθές ή όχι. Αυτοί δεν μπορούσαν πλέον να αντιδράσουν και να μου πουν "Δεν σας το λέμε" και μου είπαν "Να κάνετε την αίτηση στο Υπουργείο Εξωτερικών", δηλαδή ελάτε, μετά από 10 μέρες να σας δώσουμε την απάντηση, όπως και πραγματικά έγινε. Γιατί έπρεπε να μου πουν: Δεν συγκεντρώνονται ή συγκεντρώνονται. Ήταν υποχρεωμένοι να δώσουν σαφέστατη απάντηση και να μας πουν, τι να κάνουμε πλέον, πέραν της Ελληνο-τουρκικής διενέξεως.

Εκάνανε την αίτηση, έγγραφη στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εγώ είχα σύγχει, αλλά μου είχε ήδη δημιουργηθεί η εντύπωση ότι αυτό είναι θέμα.

Ήλθα στο επιτελείο γύρω στο μεσημέρι της 20ης Ιουλίου. Βοήκα εκείνη τη στιγμή να συνεδριάσουν οι Αρχηγοί των επιτελείων και μέσα ήταν ο παλιόπαλιος Ιωαννίδης τάν δεν με άπαιτά η μνήμη - και άλλοι επιτελείς.

473 Ο (Α.Δ).

17.12.86

138

Τους είπα, πώς έχει η κατάσταση και απευθυνόμενος προς τον κ.Μπονάνο του είπα: Κύριε Λοχηγέ το παραπόνό μου είναι ότι δεν με πίστεψε κανένας. Εδώ βγαίνουν: Δικαιολογείται να πάω από το Λονδίνο να σας πω ότι γίνεται απόβαση, αντί σας να πάρετε; Και να ειδοποιείται το Λονδίνο ότι γίνεται απόβαση, στην Κύπρο και να μην υπάρχει κανείς στο επιτελείο; Δεν θυμάμαι τι μου είπε.

Εν πάση περιπτώσει, εγώ σας λέω ότι η πληροφορία που δόθηκε από τους Βρετανούς, ότι μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας στα σύνορα επάνω είναι ψέματα. Να τη θεωρήσετε δεδομένη, ως ψέμα.

(3H)

(3 ο)

1/3Η ΒΠ 17.12.86

139

Και η προσωπική μου γνώμη, σαν επιτελής, με την πείρα που έχω, είναι ότι πρέπει να χτυπήσουμε το προγεφύρωμα, αν και κακώς δεν έχει χτυπηθεί μέχρι τώρα.

Ζήτησα να πάω στην Κύπρο, γιατί ετοιμαζόταν να φύγει μία μοίρα καταδρομών, η μοίρα καταδρομών της Θεσσαλονίκης με τον κ. Σβάλη και επήγαινε και ένας αριθμός αξιωματικών να ενισχύσει τις μονάδες. Δεν ενεκρίθη και με διάταξαν να πάω στο τάγμα που πήγαίνα στον Έβρο στη Νέα Βύσσα.

Μπήκα στο αεροπλάνο - και έχει σημασία αυτό που θα σταθώ για λίγο να σας πω - και έφθασα στη Θεσσαλονίκη. Εκεί βρήκα τον κύριο Ντάβο, το διοικητή του Γ' Σώματος Στρατού, ο οποίος ήταν με στολή ημιεξόδου. Τον χαιρέτησα - τον γνώριζα δηλαδή - και του είπα,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πού τον βρήκατε;

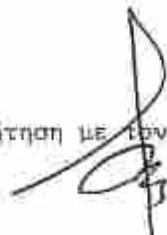
ΜΑΡΤΥΣ: Στο αεροδρόμιο της Μίκρας, στη Θεσσαλονίκη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: Όρα, μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20 του μηνός το μεσημέρι, το απόγευμα. Πάντως απογευματινές ώρες πρέπει να ήταν. Δεν μπορώ να θυμηθώ τις ώρες τώρα. Όπως ξέρετε και ο χρόνος και η διάρκεια είναι τόσο πολλή μεγάλη και τα γεγονότα ήταν έντονα*.

* Η συνέχεια αφορά πλέον την συζήτηση με τον Ντάβο.

2/3Η ΒΠ 17.12.86

140

Ευνεπώς, αυτά είχε για τη συζήτησή σας ο κύριος Πετρόδης. Αυτά τώρα που τα ακούσατε κατά λέειν - διότι σας είπανμεν ότι ο κύριος Πετρόδης κάτι είχε πει, αλλά εγώ τώρα σας το διαβάω κατά λέειν - αυτά είναι αλήθεια, είναι ψέματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όσα αφορούν το πρόσωπό μου, είναι ψευδή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Παρακαλώ τον κύριο Δάσκαρη, να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε μάρτυς, θα σας υποβάλω πολύ λίγες ερωτήσεις, συγκεκριμένες, και θα σας παρακαλέσω να έχω τις συγκεκριμένες απαντήσεις σας.

Και αρχήν θα ήθελα να σας ερωτήσω τούτο. Χαρακτηρίσατε υβριστικό το περιεχόμενο της επιστολής του Μακαρίου, διότι ζητούσε την ανάκληση ορισμένων Ελλήνων αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ορισμένων. Αλλά όλων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Όλων των Ελλήνων αξιωματικών. Και σας ερωτώ:

Όταν, όπως εσείς ο ίδιος καταθέσατε, από του Φεβρουαρίου προετοιμάζετο το πραξικόπημα ο Ιωαννίδης για την ανατροπή του Μακαρίου, όταν είχαν μεσολαβήσει τόσες διπλωματικές απόπειρες εναντίον του, όταν τόσα κλέγαντο εις την Κύπρο για το προετοιμαζόμενο πραξικόπημα, δεν νομίζετε ότι ήταν στοιχειώδης πρόνοια αμόνης, το να ζητήσει να αποστατευθεί ο άνθρωπος;

3/3Η ΒΗ 17.12.86
141

από το μακελειό που του ετοίμαζαν:

ΜΑΡΤΥΣ: Απαντώ. Κατ'αρχήν δεν υπήρχε καμιά εγκληματική πράξη επί των ημερών των ιδικών μου, ως ΑΕΔ, εναντίον του Μακαρίου, πλην την ανατροπή του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μα, για την ανατροπή μιλάμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, εσείς είπατε εγκληματική πράξη εναντίον του Μακαρίου.

Για την ανατροπή του αναφέρασθε ή για το ελικόπτερο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Και για τη ζωή του και για την ανατροπή του.

Εγκληματικές πράξεις ήταν και οι δύο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πόστε μου, ποιά είναι η εγκληματική πράξη κατά της ζωής του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Καλά. Προχωρήστε σ'αυτό που σας ερώτησα και θα σας πω εν συνέχεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω υπόψη μου, αν υπήρχε εγκληματική πράξη στο διάστημα που ήμουνα εγώ ΑΕΔ, πλην της ανατροπής. Αυτό είναι άλλο θέμα.

Και μου λέτε ότι κυκλοφορούσαν και ήταν γνωστό στη Κύπρο το πραξικόπημα που θα γινόταν. Αυτό δεν το ήξερα εγώ. Ποιός είπε ότι θα γινόταν το πραξικόπημα πολύ ενωρίτερα, στην Κύπρο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μα όλος ο κόσμος εγνώριζε τί τεκταίνεται στο παρασκήνιο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου ανέφερε ο Αρχηγός του ΓΕΕΦ.

διαγραφέντων
2) 1/1/87
3) 1/1/87
4) 1/1/87
5) 1/1/87
6) 1/1/87
7) 1/1/87
8) 1/1/87
9) 1/1/87
10) 1/1/87

4/3Η ΠΠ 17.12.86 -

142

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό. Εδώ υπήρχαν υπηρεσίες πληροφοριών κάτω. Υπήρχε μία της ΚΥΠ με κλιμάκια σ'όλο το νησί και υπήρχε και το ΓΕΕΦ, και Υπηρεσία Πληροφοριών. Δεν ανέφερε ποτέ ότι υπάρχει αυτή η πληροφορία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Καλώς.

Το πραξικόπημα το προετοίμαζε ο Ιωαννίδης, όπως μας είπατε το είχε εν γνώ από το Φεβρουάριο. Το εκαλύψατε, όμως, εσείς, αναλαμβάνοντας την προσωπική ευθύνη ως ΛΕΑ. Κατά συνέπεια εξ'ολοκλήρου υπεύθυνος εσείς ως ΛΕΑ, που εκαλύψατε το πραξικόπημα αυτό.

Και σας ερωτώ: Απεδέχθητε και αποδέχεσθε ήδη τις ευθύνες σας επίσης για όσες συνέπειες θα συνεπήγετο αυτό το πραξικόπημα και ιδίως απεδέχθητε και αποδέχεσθε φυσικά το αποτέλεσμα το εγκληματικό, το ενδεχόμενο εγκληματικό αποτέλεσμα, εις βάρος της ζωής του Μακαρίου, διότι, όπως είπατε και στη κατάθεσή σας και σε ερώτηση άλλου συναδέλφου, ήταν φυσικό - πόλεμος είπατε γίνεται - όταν θα εγένετο το πραξικόπημα της ανατροπής, θα ήταν δυνατόν να θανατωθεί ο Μακάριος.

(34)

3Η.

1/3ν. (Ε.Σ.) 143 17.12.1986

Κατά συνέπεια, αναλαμβάνοντας εσείς την ευθύνη της καλύψεως του πραξικοπήματος αυτού, συναπεδέχθητε και την ευθύνη του ενδεχομένου εγκληματικού αποτελέσματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Αω'ής σιγμής οικειοθελώς έλαβα μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου, αυτόματα συνεπάγομαι και την υπευθυνότητα όλων των ευθυνών, όσες μου ανήκουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μάλιστα.

Θα θέλατε να μου πείτε, κύριε μάρτυς, μετά την ανατροπή του Μακαρίου, εφόσον συμμετείχατε σε όλες αυτές τις ενέργειες, σε ποιούσ επρόκειτο, συγκεκριμένως, να παραδώσετε τη Προεδρία της Δημοκρατίας; Ποιόν θα κάνατε, δηλαδή, Πρόεδρο της Δημοκρατίας, σε αντικατάσταση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό τα ξέρει ο Ιωαννίδης. Εμένα δε με ενημέρωσε ποιόν προόριζε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε μάρτυς, προς Θεού!

Αναλαμβάνετε την ευθύνη ενός πραξικοπήματος και δε γνωρίζετε τι θα συμβεί; Δεν πληροφορείσθε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Επαναλαμβάνω, όχι. Μπορεί να λυπάσθε και λυπάμαι

και εγώ. Αλλά αυτή είναι η αλήθεια. Και τον ρώτησα τον Ιωαννίδη

2/3ν. (Ε.Π.) 17.12.1986

244

αφού έβαλαν τον Σαμψών κάτω και του είπα, τι πράγματα είναι αυτά, εσύ μου είπες ότι θα έβαζες τον Κληρίδη.

Όμως, δεν το ήθελε τον Κληρίδη. Του είχα εγώ εισπηθεί να βάλει τον Κληρίδη και μου είπε, ότι δεν τον θέλει τον Κληρίδη, γιατί δεν κάνει. Δεν μου είπε ποιόν προορίζει.

Εγώ, εκτιμώ και συμπεραίνω, ότι η Εθνοσφουρά είχε εντολές ποιόν θα κάνει, τις οποίες εγώ αγνοούσα. Και τον βρήκε αυτόν τον άνθρωπο και ηρνήθη. Δεν ξέρω, ποιός ήταν. Και αφού ηρνήθη, καταλήξανε στον Σαμψών. Μάλιστα, ο Τύπος έγραψε, ότι ο Κομπόκης του βρήκε μία γραβάτα απ' έξω απ' το Γραφείο και τον άρπαξε απ' τα μαλλιά και τον έκανε Πρόεδρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μας μιλήσατε για τους στόχους και είπατε ότι οι στόχοι σας με το πραξικόπημα ήταν συγκεκριμένα οι 3 που είπατε. Δεν μας είπατε για την πολιτική, την οποία θα ακολουθούσε το καινούργιο καθεστώς, το οποίο δημιουργούσατε. Ο Μακάριος είχε μία άμφα πολιτική, εξ' αφορμής αυτής της πολιτικής, συνέλαβε την ιδέα της ανατροπής του ο Ιωαννίδης και κατά συνέπεια, πρέπει μία άλλη πολιτική να ακολουθηθεί. Αυτός ήταν ο στόχος. Ποιά ήταν η πολιτική αυτή που θα ακολουθούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν την ξέρω. Δεν είχα ενημερωθεί από τον Ιωαννίδη.

3/3ν. (Ε.Σ.) 17.12.1986

145

Εγώ, στο μυαλό μου, είχα κάνει αυτές τις σκέψεις, τι θα επεδίωκα ως Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, εάν παρέμενα στη θέση μου.
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Το βράδυ, στις 19 του μηνός, έγινε μία σύσκεψη στο Γραφείο σας, που είχε επιστρέψει ο Σίσκο από την Άγκυρα, παρουσία του Τάσκα, του Ιωαννίδη, υμών, δεν θυμάμαι ποιός άλλος ήταν. Μπορείτε να μας πείτε, τι ελέγχθη στη σύσκεψη αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν, δεν πρόκειται περί συσκέψεως, διότι όταν πρόκειται περί συσκέψεως, ξέρετε πολύ καλύτερα από εμένα, τι εννοούμε.

Ευρισκόμουν στο Γραφείο μου, είχα επιστρέψει από τη σύσκεψη στο Γραφείο του Γκιζίκη, την εσπερινή. Το πρωί είχα εγώ σύσκεψη στο Γραφείο μου των Αρχηγών. Γιατί, κάναμε δύο συσκέψεις την ημέρα, μία το πρωί στις 9, των 4 Αρχηγών και μία το βράδυ κυβερνητική, στο Γραφείο του Γκιζίκη.

Μετά την επιστροφή μου από τη σύσκεψη την εσπερινή του Γκιζίκη, μπήκα στο Γραφείο μου. Δεν πρόλαβα να αφήσω το καπέλλο μου, και ήρθε ο Σίσκο με τον Τάσκα, με τον Ψοπουρωθ, έναν Χουπουργό άλλον και εραυτομένως μπήκαν στο Γραφείο μου ο Αραπάκης, ο οποίος μάλιστα μου δικαιολόγησε την παρουσία του εκεί πέρα, συμπτωματικά, και ο Ιωαννίδης. Ήταν εκεί και ο Χανιώτης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Διερωτήσας, δεν ήταν ο Πολίτης:

(2)

(2v)

1/3 Η Α.Μ. 17-12-86

146

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ο Χανιώτης.

Και ο Σίσκο μας είπε ότι επέστρεψε από την Άγκυρα και επεκα-
λέσθη την αυτοσυγκράτησή μας για να μη πιάμε σε πόλεμο με την Τουρκία,
γιατί θα διαλυθεί η συμμαχία και ότι αυτός αναλαμβάνει την ευθύνη
με τον Κίσιγκερ να σταματήσει τους Τούρκους. Τα άκουσε αυτά ο
Ιωαννίδης και τότε του είπε "μας εξαπατήσατε " και έφυγε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Θα παρακαλώ, προσέξτε την ερώτησή μου.

Είναι πολύ λεπτό το σημείο αυτό. Ο Σίσκο διατύπωσε την ελπίδα ότι
θα αποτραπεί με τις ενέργειές του η επίθεση των Τούρκων ή την πε-
ποίθησι. Γιατί, εδώ κατατέθηκαν και τα δύο. Άλλοι μεν μας είπαν
οτι εξέφρασε την ελπίδα οτι με τις ενέργειές του θα αποτρέψει την
τουρκική επίθεση, άλλοι δε οτι εξέφρασε την βεβαιότητα. Και βέβαια
είχε μεγάλη σημασία αν επρόκειτο περί κλίδου ή περιβεβαιότητας για
τον δικό σας επηρεασμό.

Επίσης πείτε μου αν γνωρίζετε οτι, εν αντιθέσει μ'αυτά τα οποία
προηγουμένως είπατε για πληροφορίες περί των Αμερικανών οτι θα
εκάλυπταν ή θα εδέχοντο την ανατροπή του Μακαρίου, με μήνυμα του
Κίσιγκερ προς τον Τάσκα συνιστάτο να αποφευχθεί οποιαδήποτε ενέργεια
της Ελλάδος κατά Μακαρίου διότι θα προσέκλη την επέμβαση της Τουρ-
κίας. Και ακόμη οτι Τάσκα ζήτησε δύο φορές να δει τον Ιωαννίδη

2/3 Ω Α.Μ. 17-12-86

147

και δεν έγινε δεκτός

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω αυτό, αλλά δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Απαντήστε μου στο προηγούμενο. Προσπαθήστε να θυμηθείτε τις απόψεις του Σίσκο. Μίλησε περί ελπίδος ότι θα καταφέρει να μην επιτεθεί η Τουρκία, ή περί βεβαιότητας ότι δεν θα επιτεθεί η Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας λέω επί λέξει τι μετέφρασε ο Χανιότης. Εγώ δεν ξέρω Αγγλικά. Μπορεί να είπε άλλα ο Σίσκο ή ένας αγγλομαθής υψηλότερου επιπέδου να τα ερμήνευε κάπως αλλιώς. Εμένα μου ελέχθη ότι λέει ο κύριος Σίσκο ότι "μην πάτε σε πόλεμο με τους Τούρκους και υποσχόμαι με τον Κίσιγκερ να τους σταματήσουμε".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Τότε ποιά ήταν η έννοια αυτού που είπε ο Ιωαννίδης, "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Γι' αυτό ρωτήστε τον Ιωαννίδη μεθαύριο. Ξέρω εγώ ποιά είναι η έννοια αυτού;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μα είχατε, στρατηγέ μου, την συνεργασία αυτή με τον Ιωαννίδη και δεν ξέρετε τίποτε από τα ουσιώδη θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαι πολύ επιφυλακτικός στο να βάλω στο στόμα του άλλου μάστιγος πράγματα τα οποία ενδεχομένως να αγνοήσει, ως σκέψη δηλαδή, ως εκτίμηση.

Ου αίσθημα

ο κ. κ. προσέγγιση
 κ. κ. (1) 11/5/87
 " 2/12/86
 ΑΝ
 ΑΝ

3/3 Η Α.Μ. 17-12-86

148

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Είπατε σε επικελεύς σας και έχει κατατεθεί, ότι δεν θα στέλνατε δυνάμεις στην Κύπρο γιατί εξετιμάτο, όπως επί λέξη είπατε, ότι δεν θα έχουμε επίθεση της Τουρκίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιόν το είπα αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Στο κύριο Πολίτη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, λάθος. Το διαψεύδω. Να έρθει να το πει εδωξαρουσία μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Δηλαδή, δεν είπατε σε κανένα ότι εξετιμάτο ότι δεν ^{θα} έχουμε παρέμβαση της Τουρκίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε κανένα απολύτως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μια άλλη ερώτηση. Κατά την κρίσιμη περίοδο, όταν εξαπελύθη η επίθεση της Τουρκίας ελεγχόταν το ΑΕΔ κανονικά με τους κανόνες της ιεραρχίας; Συγκεκριμένα, οι εντολές διεβιβάζοντο ιεραρχικώς όπως γίνεται πάντοτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να μένω με την εντύπωση ότι διεβιβάζοντο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κατετέθη από τον κύριο Πολίτη ο οποίος ήτο επικεφαλής της τρίτης ΜΕΘ ότι δίνετε οδηγίες απευθείας στους αρχηγούς ^{της} αεροπορίας, του ναυτικού και του στρατού και, κατά συνέπεια, τον είχατε αποστέρήσει οιασδήποτε δυνατότητας για τον συντονισμό των επιχειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν, αυτό ήταν δικαίωμά μου και έτσι γίνεται.

4/3 Π.Α.Μ. 17-12-86

149

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Άλλο αν ήταν δικαίωμά σας . Εγώ ερωτώ αν έτσι έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς θέσατε την ερώτησή σας και θέλετε από μένα απάντηση.

Λέω λοιπόν, ότι το να καλέσω τους αρχηγούς και να κουβεντιάσω και

να λάβω αποφάσεις είναι μέσα στα καθήκοντά μου νομίμως. Αυτό και

έκανα.

(ΣΑΚ)

(Ο)
1/3 Α.Κ. Β.Σ. 17-12-86

150

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Δεν έπρεπε να ενημερώνεται ο διευθυντής της
3ης ΜΕΟ:

ΜΑΡΤΥΣ. Να ολοκληρώσω πρώτα. Από κεί και πέρα υπήρχε άλλη διαδικα-
σία. Οι Αρχηγοί των κλάδων θα δίνουν τις διαταγές στους επιτελείς
να υλοποιήσουν αυτά που αποφασίσαμε από κοινού. Αλλά δεν έβγαζα
τέτοια διαταγή εγώ ποτέ στους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων, που
να πρέπει να βγει διαταγή από το ΓΕΕΘΑ, δηλαδή από το ΑΕΔ, διότι αυτά
που έλεγα υποτίθεται ότι αυτόματα, προς οικονομία χρόνου, οι αρχηγοί
των κλάδων θα υλοποιούσαν με δικές τους διαταγές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Τον συντονισμό ποιός του έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο συντονισμός σας είπα γινόταν στο γραφείο μου, στις 9 κάθε
πρωί. Είχαμε σύσκεψη και λαμβάναμε αποφάσεις από κοινού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Κάποιε μάρτυς, αναφερθήκατε πολλές φορές στον
Ιωαννίδη, στον ρόλο του Ιωαννίδη. Ειδικότερα μιλήσατε για τις επι-
λογές αξιωματικών που έκανε, μας είπατε, ότι και εσείς ο ίδιος μπο-
ρούσατε να εξουδωτερωθείτε από τον Ιωαννίδη, προηγουμένως μας είπατε
ότι επιτρεθείσο. Αυτό που έχω να πώ, είναι ότι με μεγάλη οδύνη
θα πληροφορηθεί μια μέρα το έθνος, το κατόντημα του στρατού, επί των
ημερών σας, δυστυχώς διότι υπήρξατε ένας λαμπρός αξιωματικός κατά

2/3 Α.Ε. Β.Ζ. 17-12-86

151

τις διαδοχικές σημειώσεις σας, όταν επί των ημερών σας, να είστε αρχηγός στρατού, να είστε αρχιστράτηγος εν καιρώ πολέμου, και να έχετε ένα ταξίαρχο να σας κατευθύνει, να σας κάνει όργανο, όπως δεχθήκατε σε παρατήρηση συναδέλφου προ ημερών ...

ΜΑΡΤΥΣ . Έχω απαντήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Ο δε κ. Πολίτης, έχετε πώς ... χαρακτήρισε τους αξιωματικούς αυτούς που εδέχοντο να άρπάζονται και να φέρονται από ένα ταξίαρχο ως εδελόδουλους.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτός όμως πώς χαρακτήρισε τον εαυτόν του, όταν έκανε την ενέργεια που είπα προηγουμένως, σε άλλη ερώτηση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Την πρώτη ευθύνη την φέρετε εσείς στοατηγέ. Εσείς ήσασταν ο αρχιστράτηγος, εσείς ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

Και σας ρωτώ: Αυτά όλα που κατάφερε ο Ιωαννίδης, αυτή την ισχύ που είχε να έχει στο τσεπάκι του τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, που σφείλετο, ή που εστηρίζετο;

ΜΑΡΤΥΣ. Στους μηχανισμούς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Στους μηχανισμούς ποιών;

ΜΑΡΤΥΣ. Στους δικούς του. Μηχανισμοί πληροφοριών, μηχανισμοί ΕΣΑ ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Αντιλαμβάνεσθε, εκ των υστέρων, σε ποιά κατά-

3/3 Α.Κ. Β.Σ. 17-12-86 152

ντημα είχε πιάσει ο ελληνικός στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ. Σεις με ρωτήσατε που οφείλετο και σας απαντώ με ειλικρίνεια ότι οφείλετο σε αυτά τα δύο στοιχεία που σας είπα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Και σας είπα αν αντιλαμβάνεστε για ποιούς λόγους είχε αυτά τα στοιχεία ο Ιωαννίδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέψετε, θα ήθελα μια διευκρίνιση.

Κύριε μάρτυς, είπατε ότι ήταν δικαίωμά σας και ασφαλώς θα είναι έτσι όπως τα λέτε, το να λαμβάνετε αποφάσεις με το συμβούλιο των τριών αρχηγών των κλάδων και να δίνουν πιά οι αρχηγοί των κλάδων, τις διαταγές για την υλοποίηση.

Εδώ, κέσαν του κ. Πολίτη, όπως εμνημόνευσε ο κ. Λάσκαρης, και ο κ. Χανιώτης, σε ερώτησή μου, είπε ότι σχεδόν ποτέ δεν πήρε καμμία εντολή από σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δηλαδή τί εντολή εννοούσε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Είχατε ένα πόλεμο εν εβελίσει. Ο Χανιώτης ήταν επιτελάρχης σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κάνετε κάποιο λάθος. Ο Χανιώτης ήταν ο διευθυντής του Α' κλάδου του ΑΕΑ. Συντόνιζε δηλαδή την υπηρεσία πληροφοριών το δεύτερο

4/3 Α.Κ. Β.2. 17-12-86

153

γραφείο και το τρίτο γραφείο των επιχειρήσεων. Αυτός ήταν ο συντονιστής. Και πάνω από αυτόν ήταν ο υπαρχηγός του ΑΕΔ, υπό τον οποίο υπήγετο ο Χανιώτης. Εγώ θα απαντήσω στην ερώτησή σας με ένα περιστατικό.

Στις 22 Ιουλίου το απόγευμα, που έλειπα λίγο χρόνο, πήγα στην αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ για να δώ πως δουλεύουν και αποκαρδιώθηκα. Αυτό μόνο σας λέγω.

 (ε.)

(3ΑΚ)

1/3 [Ε.Τ. 17-12-1986

154

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ο Χανιώτης ερωτηθείς επί του θέματος αυτού είπε ότι είσατε πολύ υπερβολικός στην κρίση σας για την κατάσταση που επικρατούσε στην αίθουσα των επιχειρήσεων. Ήταν καμιά 20αριά 30 αξιωματικοί αν θυμάμαι καλά οι οποίοι οι περισσότεροι ήταν αριόδοιοι και επιτελείς και έπρεπε να είναι στην αίθουσα των επιχειρήσεων και 2-3 ή ελάχιστοι είχαν εισέλθει στην αίθουσα των επιχειρήσεων για να μάθουν τις εξελίξεις. Αυτό που ισχυρίζεσθε, κύριε μάρτυς ότι υπήρξε χάος και λέτε ότι αποκαρδιωθήκατε το αρνείται διαορήδην ο Χανιώτης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δικαίωμά του είναι να το αρνηθεί, αλλά αυτό εγώ διεπίστωσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Δασκαλάκης πρέπει να λάβει το λόγο αλλά του ζητώ να μου επιτρέψει να κάνω μία παρεμβολή.

Απαντώντας σε ερώτηση του κ. Δάσκαλη είπατε ότι δεν ξέρατε ποια πολιτική θα ακολουθηθεί από τη νέα κατάσταση που θα εδημιουργείτο στην Κύπρο^{μετά} από την ανατροπή του Μακαρίου. Δηλαδή εκάνατε το πραξικόπημα χωρίς να έχετε υπόψη σας τίποτα το ουσιαστικό για την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Κάπως παρόμοια όπως έγινε και η 25η Φεβρουαρίου. Δεν υπήρχαν ούτε τότε στόχοι.

2/3 Σ. Ε.Τ. 17-12-1986

155

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Χωρίς λοιπόν να έχετε στόχους, αυτός ο στόχος της ενώσεως ~~και~~ ο οποίος θα μπορούσε ενδεχομένως να αντιπαραβληθεί προς την πολιτική του Μακαρίου δεν ήταν στόχος σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Η ένωση πιστεύω εγώ και από την προϋπηρεσία μου στην Κύπρο και από τα γεγονότα τα οποία έζησα ότι ήταν ενδόμυχος κόπος όλων των Ελλήνων αξιωματικών, όχι αυτών που υπηρετούσαν μόνο στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γι' αυτό το κάνατε για να αποκαταστήσετε την πολιτική της ενώσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν είπα τέτοιο πράγμα.

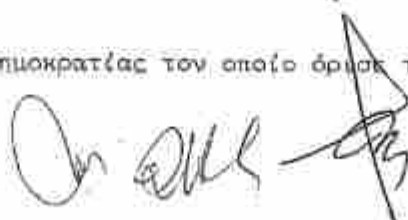
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αλλά;

ΜΑΡΤΥΣ. Το κάναμε διότι ο Μακάριος δεν μπορούσε να διώξει τους αξιωματικούς από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η πολιτική του Μακαρίου θα επηρεάζονταν καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα ήταν μεγάλο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εβρετε γιατί σας το λέω; Εδώ συζητά για ένα διάγγελμα και τυ γράφετε και στο βιβλίο σας μάλιστα από το νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον οποίο όρισε το πραξικόπημα, από τον Σαμψών.

3/3 ζ. Ε.Τ. 17-12-1986

156

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Το οποίο δεν συνετάγη από τον Σαμψών όπως νομίζω ξέρετε. Από ποιον συνετάγη; Ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το διάγγελμα, κύριε Πρόεδρε, μου το έφεραν τυπωμένο σε χαρτί πολυγράφου την επομένη της εκφωνήσεώς του και έλαβα γνώση. Από ότι έμαθα το διάγγελμα έχει καταστρίψει το κλιμάκιο, αυτοί οι άνθρωποι του Ιωαννίδη εν πάση περιπτώσει και το είχε αποστηθίσει αυτός ο οποίος το επήγε κάτω στον Πρόεδρο. Δεν ξέρω αν είχαν υπόψη τους να βάλουν τον Σαμψών αρχικώς ή κάποιον άλλον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Στο διάγγελμα αυτό το οποίο συνετάγη από ανθρώπους του Ιωαννίδη αν θέλετε πάντως μέσα στα πλαίσια και υπό τις πτέρυγες και υπό την σκέπη του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων "σκοπός της Κυβερνήσεώς μου" -δηλαδή του Σαμψών- "άμεσος αποκατάσταση του νόμου και της τάξεως. Αποκατάσταση της ηρεμίας και της τάξεως στους κόλπους της Ενωλησίας μας. Άμεσος αντιμετώπισις των φλεγόντων προβλημάτων όλων των τάξεων του λαού μας διά σοβαράς μελέτας και ρεαλιστικής πολιτικής. Συνέχιση της διαδικασίας επιλύσεως του κυπριακού προβλήματος διά των ενισχυμένων διακοινοτικών συνομιλιών. Η εξωτερική μας πολιτική θα έχει γνώμονα την φιλία και συνεργασία μεθ' όλων των Κρατών. Η Κύπρος θα παραμείνει αδέσμευ-

4/3 ζ Ε.Τ. 17-12-1986

15P

τος προσφέρουσα φιλίας σε όλους, αλλά απαιτούσα σεβασμόν υπ'όλων.

Προκήρυξει ελευθέρων και εδριαβλήτων εκλογών το ταχύτερον δυνατόν

ουχί δε πέραν του έτους ίνα δοθεί το δικαίωμα και η ευκαιρία εις

κάθε Έλληνα της Κύπρου να εκλέξει ελευθέρως την κυβέρνησίν του"

Μπορείτε να μου διαπιστώσετε κάποια αλλαγή σε σχέση με το Μακάριο

ηγήτως από την αποκατάσταση των τριών Μητροπολιτών; Ποιο απ' αυτά

είναι αντίθετο με την πολιτική που ηκολούθη ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα πάλι μου θέτετε θέμα κρίσεως και εκτιμήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα θέμα εκτιμήσεως είναι; Εκάνατε

μία επανάσταση σε ένα Κράτος, διώξατε ένα Πρόεδρο από ένα Κράτος

ανεξάρτητο. Σεις τον διώξατε, σεις ηγηθήκατε, σεις δηλαδή καλύψατε

- για να χρησιμοποιήσω τον επιτυχή όρο του κ. Λάσκαρη- το πραξικόπημα

αυτό και μου λέτε τώρα ότι στις προγραμματικές αυτές δηλώσεις ...

(32)

Handwritten signature and scribble, possibly reading 'Ο Αλέξης'.

26

1/2 & (Ε.Κ.) 17.12.86

158

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τις ήξερα. Σας είπα προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν τις ξέρατε. Τόσο ανεύθυνη ήταν απόφαση σας κύριε Μπανάνο; Δεν βρίσκετε ότι ήταν ανεύθυνη η απόφαση σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Αυτό θα το κρίνετε σεις. Αυτό το διάγγελμα το επληροφορήστην, όταν μου εδόθη σε χαρτί πολυγράφου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου δίνετε την εντύπωση μ'αυτά που λέτε ότι δεν δοούσατε υπεύθυνα. Δοούσατε με κάποια ανευθυνότητα. Και να πούμε εδώ και κάτι άλλο που γράφετε στο βιβλίο σας. Στις 29 Ιουλίου είχατε αποφασίσει να διώξετε τον Καραμανλή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί που λέω για τον βασιλιά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι. Και τον Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι να διώξουμε τον Καραμανλή, να αντικαταστήσουμε τον Γκιζίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να αντικαταστήσετε τον Γκιζίκη με τον βασιλιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήταν αυτό εναντίον του Καραμανλή; Συνθημάτησατε δηλαδή, κάνατε απόπειρα να αλλάξετε και πάλι το καθεστώς 5 μέρες μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας; Ναι ή όχι.

2/2 Σ (Ε.Κ.) 17.12.86

159

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε με, κύριε Πρόεδρε. Ο Κισομανλής από,τι Εέρω είχε υποσχεθεί να φέρει το βασιλιά. Δεν Εέρω αν είναι αλήθεια, ή ψέματα. Το λέει και ο κύριος Θεοτόκης, το λένε και πολλοί άλλοι πολιτικοί. Εν πάση περιπτώσει, όμως, το θέμα δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι ότι εγώ προέβην σ'αυτήν την προσπάθεια για τους λόγους τους οποίους γράσω μέσα στο βιβλίο μου σαφώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, τον κύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν από τον κύριο Δασκαλάκη θέλω το εξής. Σε ερώτηση που έκανε ο κύριος Δάσκαρης - και έκανε ευστόχους ερωτήσεις - στην τελευταία ερώτηση την πλέον κρίσιμη δεν αφήσαμε τον άνθρωπο να απαντήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος δεν τον άφησε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Εμείς, εδώ μέσα.

Ρώτησε, λοιπόν, ο κύριος Δάσκαρης: "Αντιλαμβάνεσθε σε ποσοχάλι εσέ-ρατε το στρατό;". Απάντηση δεν ελάβαμε. Να μπει στα πρακτικά η απάντησή του. Τι λέει επ'αυτού.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν Εέρω αν μου επιτρέπετε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε.

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page, including a large signature on the right and several smaller ones on the left.

3/2 x (Ε.Κ.) 17.12.86

160

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'εμέ δεν είχε χάλια ο στρατός.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μάλιστα. Δεν είχε χάλια ο στρατός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, μας είπατε χθες ότι είχατε συμφωνήσει εσείς, ο Γκιζίκης, ο Ιωαννίδης και ο Ανθροιστόπουλος να συναντιέσθε μια φορά το μήνα και να κουβεντιάζετε. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και καταλαβαίνω, όταν υπήρχαν κάποια ζητήματα κρίσιμα, μεγάλα, κουβεντιάζατε πάνω σ'αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν δεν υπήρχαν τι κάνατε, τι λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πίναμε ούισκου.^{!!}

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, με συγχωρείτε.

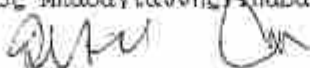
Κύριε Πρόεδρε, το "πίναμε ούισκου" νομίζω ότι είχε δόση ειρωνείας. Μαζεύοντουσαν τα αφεντικά, αυτοί που μας είχαν καταδυναστεύσει, για να πίνουν ούισκου μας λέει ο κύριος μάρτυς. Ντροπή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, παρακαλώ, κύριε Δασκαλάκη.

Παρακαλώ να διαγράψετε από τα πρακτικά αυτή τη φράση

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, "πίναμε ούισκου";

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Δασκαλάκη. Το "ντροπή σας", όχι.

4/2 Σ (Σ.Κ.) 17.12.86

161

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το πάρει πίσω το "πίνακι ούισκου" και να μου απαντήσει με τι ψυχολογούντο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν θέλω να κάνω τον υπερασπιστή του μάρτυρα, αλλά το "ούισκου" (ως είχε το νόημα ότι "δεν κάναμε τίποτα ιως σοβαρό").

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, δεν είχαμε αντικείμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν πάση περιπτώσει, προχωρήστε, Δασκαλάκη.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θα επιμείνω σ' αυτήν την ερώτηση. Με ενδιαφέρει πάρα πολύ.

Κύριε μάρτυς, κάνατε γενικές συζητήσεις για τη κατάσταση στην Ελλάδα, εξωτερικές σχέσεις, πολιτικές που μπορούσατε να εφαρμόσετε έξω ή μέσα, γενικές -λέω- δεν εξειδικεύατε τι θα κάνει ο κάθε Υπουργός ή Υφυπουργός αναμφισβήτητα. Αυτό θέλω να ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε. Πολλάκις θέλησα να θέσω τέτοια θέματα, γόπως ήταν το εκκλησιαστικό, όπως ήταν το θέμα της πετρελαϊκής πολιτικής, που εφαρμόζε τότε η κυβέρνηση και η οποία είχε μία πετρελαιοαπισιοδοξία ανυπέρβλητη, η οποία αποδείχθη ότι δεν ήταν έτσι, για τη συμφωνία με την Οσέάνικ για την οποία εγώ έλεγα ότι ήταν ασύμφορη για το ελληνικό δημόσιο. Και βασικά σ' αυτές τις 4 συσκέψεις επιρυσάνευσαν δύο θέματα! Η ανάγκη ανατροπής του Μακαρίου και το πετρέλαιο, ότι θα γίνουμε πλούσιοι. Τίποτε άλλο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτές οι συζητήσεις από πότε είχαν αρχίσει;

ΣΜΥ. ΟΝ

5/2 Σ (Κ.Κ.) 17.12.86

162

ΜΑΡΤΥΣ: Από το Φεβρουάριο και τελείωσαν τον Ιούλιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και σ'όλες αυτές τις 4 - 5 συναντήσεις επανέφερε

ο Ιωαννίδης τα εν ψω που είχε περί ανατροπής του Μακαρίου. Μιλάγατε

όμως και για πετρέλαιο. Εσείς δε, επιχειρήσατε να βάλετε κάποια άλλα...

θέματα. Οι άλλοι επιχειρήσαν να βάλουν άλλα θέματα: σχέσεις με

Αμερική, με ΝΑΤΟ, με ΕΟΚ:

(2θ)

(38) 1/3 Θ (Α.Δ) 17.12.86

163

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ουδείς.

Το μόνο που έθεσε ο κ. Ανδρουτσόπουλος ήταν ότι θα κυκλοφορήσει για την οικονομία καταλόγους φορολογουμένων -αν θυμάμαι καλά- και όταν ετέθη θέμα απομακρύνσεως ενός διευθυντού ενός πιστωτικού οργανισμού, υπεραμύνθη του προσώπου αυτού και είπε ότι αυτό θα το αντιμετωπίσει συλλογικά για όλους τους πιστωτικούς οργανισμούς. Τίποτε άλλο δε θυμάμαι εγώ να έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επομένως, λίγο ή πολύ, κατά την άποψή σας, μπαίνανε θέματα, λίγα, ευρύτερης πολιτικής, πετρέλαιο όπως είπατε, φορολογικά και η δική σας πρόθεση ήταν οπωσδήποτε να βάλετε ακόμα μεγαλύτερα θέμα γενικότερης πολιτικής.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα -και θέλω να σημειώσω τις επόμενες ερωτήσεις μου, κύριε μάρτυς, δεν πάω να σας παραπλανήσω και το λέω και στους συναδέλφους εδώ- εσείς από τη δύναμη την οποία αντλούσατε από τη θέση που είχατε και από την ευχέρεια που σας έδινε το καθεστώς να συνιπάρχετε 4-5 άνθρωποι, νομίζατε ότι μπορούσατε, ότι έπρεπε να ασχολείσθε και με ζητήματα ευρύτερης πολιτικής. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα κύριε μάρτυς, καταλήγω, αν συμφωνείτε, για

2/3 Θ (ΑΔ) 17.12.86

164

να συνεχίσω τις ερωτήσεις μου, δε θα επιδιώξω να σας ερωτήσω μόνο επί στρατιωτικών θεμάτων, αλλά και επί πολιτικών, αφού ουσιαστικά είχατε δημιουργήσει ένα άτυπο πολιτικοστρατιωτικό όργανο. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτοί οι ^{πέντε} δεν αποτελούσατε ένα άτυπο, όχι θερμοθετημένο υπουργικό συμβούλιο, πολιτικοστρατιωτικό όργανο που μίλαγε πότε για την ανατροπή του Μακάριου, στρατιωτικό εγχείρημα, με πολιτικές προεκτάσεις, πότε για την πολιτική του πετρελαίου, πολιτικό θέμα, οικονομικό; Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγένετο μία ενημέρωση επί των θεμάτων αυτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και κουβεντιάζατε, ανταλλάσσατε απόψεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, κουβεντιάζαμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα, πέρα από τις στρατιωτικές σας γνώσεις, ως στρατιωτικοί -καλά ο Ανδρουτσόπουλος ήταν και πολιτικός υποτίθεται- έπρεπε να είχατε και κάποιες πολιτικές γνώσεις για να κουβεντιάζατε τέτοια ζητήματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Λιριβός αυτό δεν είχα εγώ το προσόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν σας το επέτρεπαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν το είχα εγώ αυτό το προσόν. Δηλαδή εγώ για τα

Γ0
 Διαγράψτε για (1)
 (1) και (1) (1) (1)
 (1) (1) (1) (1)
 " (1) (1) (1) (1)
 Q
 Q
 Q

3/3 Θ (ΑΔ) 17.12.86

165

πετρέλαια τί να τους πω: Ο Ανδρουτσόπουλος φερ' ειπείν έλεγε για τα πετρέλαια, έβγαζε χάρτες και τους έπλενε, ότι το κοιτάσμα αυτό είναι τσόντγκεκατομμυρίων. Εγώ δεν είχα ιδέα, ούτε ειδικός ήμουνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δέχομαι, κύριε μάστορ, ότι τεχνικές γνώσεις δεν είχατε. Ακούγατε. Όμως, μπορούσατε να πείτε μία γνώμη για το αν θα αγοράσουμε από τη Σοβιετική Ένωση ή από την Περσία ή από τη Λιβύη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν μπορούσα ούτε αυτό να το πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μία γνώμη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα να εκφέρω γνώμη, γιατί, για να εκφέρω γνώμη, θα έπρεπε να είχα κάπου να τη στηρίξω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Απόψεις, όμως, για την ΘΕΣΑΛΙΚ είχατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήθελα να πω, γιατί ειρήγα επί τόπου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με συγχωρείτε, κύριε Παπαληγούρα, να τελειώσω τις ερωτήσεις μου.

Είχατε, όμως, υπόψη σας να βάλετε θέματα εκκλησίας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα, θέλω να πω -και δεν με ενδιαφέρει, τί άλλο κουβεντιάσατε- ότι είχατε την πρόθεση αυτά που ξέρατε τα πολιτικά θέματα και τα οικονομικά να τα φέρετε να τα κουβεντιάσετε.

4/3 Θ (ΑΔ) 17.12.86

166

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θραΐα.

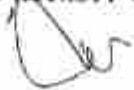
Επομένως νομιμοποιούμε, κύριε Πρόεδρε, να βάλω κάποιες γεννικές ερωτήσεις, αφού συμμετείχε σε ένα άτομο όργανο που είχε την πρόθεση, αν δεν είχε την αποτελεσματικότητα, να κοιβεντιάσει επί πολιτικών και οικονομικών θεμάτων.

Πέστε μου κύριε μάρτυς, σε ποιο βαθμό, κατά τη γνώμη σας, μπορούσε ο Μακάριος να ασκήσει, σαν Αρχηγός κράτους, τις εξουσίες του χωρίς να πρέπει να παίρνει την άδεια ή να μπαίνουν κάποια εμπόδια από εδώ; Έχετε και μια πολιτική κρίση, εκεί ήθελα να καταλήξω, πρέπει να έχετε, την αποδεχόσαστε. Πιστεύατε τότε ότι ο Μακάριος μπορούσε να ασκήσει τα καθήκοντά του, σαν Πρόεδρος ανεξάρτητου κράτους και ανεξάρτητης δημοκρατίας ναι ή όχι ή τον φέρατε υπό τον περιορισμό τον δικό σας και τη στενή δική σας καθοδήγηση, εντολοδόχο σας με λίγα λόγια;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, για να δώσω απάντηση στο θέμα αυτό, πρέπει να αναφερθώ σε προϊστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικσαγιάννης): Να αναφερθείτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όταν σας είπαμε εμείς 7 μέρες και 7 ώρες την ημέρα, είπατε όχι. Πέστε τα λοιπόν. Αυτό θέλουμε.

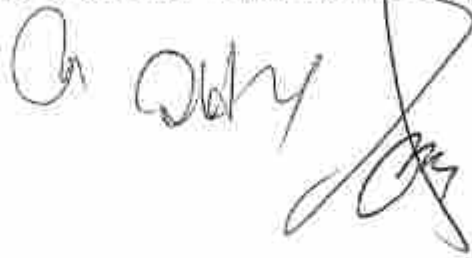

5/3 Β (ΑΔ) 17.12.86

16F

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να πω; Τα έχω γραμμένα.

Νομίζω ότι έπρεπε η Ελλάδα να είχε κύριο λόγο στις αποφάσεις του Μακαρίου, τον οποίο δεν είχε. Αυτή είναι άσκηση πολιτικής.

(3B)

(α) 1/3B ΠΜ 17.12.86

168

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμπρωτό, έτσι το θέλω.

Όταν βρέθηκατε σε δύο στάδια, στο ένα λέγατε όχι στην ανα-
τροπή. Θέλω να μου πείτε ποιοί ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν να το
πείτε, γιατί είπατε ήταν οι λόγοι που σας είπαν να πείτε ναι, η επι-
στολή. Ποιοί ήταν οι λόγοι, που κάποιους μήνες λέγατε, όχι; Τι ήταν
εκείνο που σας φόβισε ή που δεν θέλατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς είχα τους λόγους μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ποιοί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Πίστευα ότι ο Μακάριος ήταν διεθνοῦς αντινοβολίας.

Θεοί είχε ένα κύρος στο εξωτερικό, ότι ήταν λαοπρόβλητος και είχε
την υποστήριξη της μάζας του ελληνοκυπριακού λαού. Και επί πλέον είχε
και το όπλο, όπως το χαρακτήρισε ο κύριος Μαύρος κατά τις συσκέψεις
της μεταπολιτεύσεως, το όπλο του ρόσου, το οποίο επιδρούσε ευθέως
και πολύ σημαντικά υπέρ αυτού στον ελληνοκυπριακό λαό.

Πέραν αυτού έχω υπ' όψη μου ότι η Τουρκία επηρεαζόταν
το κυπριακό έδαφος, νόμιζα ότι αυτός είναι αναγκαίο κακό.

Μέχρι όμως ενός ορίου. Απ' ής στιγμής πρόκειται να ατιμαστούμε
εμείς, από κει έλαρα τη θέση μου.

2/38

Π.Μ

17.12.86

169

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Δηλαδή στις 30 Ιουνίου ή στις 2 Ιουλίου πήρατε την απόφαση για ανατροπή. Όλα αυτά τα περί κύρους, ράσου...

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Αλλά θεωρήσατε το άλλο πνεύμα του γοήτρου των Ενόπλων Δυνάμεων των ελληνικών, ισχυρότερο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Επομένως μπορώ να σας ρωτήσω ότι διακρίσατε στο βωμό του γοήτρου των Ενόπλων Δυνάμεων της Ελλάδας την ακεραιότητα της Κύπρου και τους κινδύνους που εγκυμονούσε μια τέτοια πράξη;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα απαντήσω με δύο σκέλη σ' αυτή την ερωτησή σας. Πρώτον δεν ήταν το κύρος των αξιωματικών, ήταν η μη ατέμωση. Και δεύτερον όταν θα φεύγαμε με προγκρόμ οι έλληνες αξιωματικοί, οι 600 περίπου με τις οικογενειές τους θα γινόντουσαν προφυλακισμοί εις βάρος τους, θα ατιμάζοντο οι αξιωματικοί. Αυτό ήταν το βασικό στοιχείο που επηρέασε την απόφασή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θεωρήσατε ότι το κύρος και τα προγκρόμ μπορούσαν να μπουν πάνω από το εθνικό θέμα, να θα φθάσουν ή όχι στη Κύπρο;

Ob 2/16/87 ~~2/16/87~~

3/3B

Π.Μ.

17.12.86

170

ΜΑΡΤΥΣ. Και δεύτερον ουδέποτε στο μυαλό μου πέρασε σκέψη
ότι οι Τούρκοι θα εισβάλουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Πέστε μου όταν πήρατε εσείς την απόφαση
προσωπικά όπως είπαρμαι στο κύριο Λ_άσκαρη να αναλάβετε αν
θέλετε την τοπική ευθύνη οάν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων,
είχατε -το έβαλε το ερώτημα ο κύριος Πρόεδρος κάτω
διαφορετικά - είχατε αρχίσει να μπαίνετε σε κάποιες πολιτικές
αναλύσεις, είχατε δει το ιστορικό της πορείας του κυπριακού
πρόβληματος, προτάσεις. Άτε σον, διχοτομητικές πρωτοβουλίες,
εγκατάληψη διχοτόμησης και ένωση ή ανεξάρτητο κράτος, συμφωνία
Ζυρίχης. Αυτά τα είχατε αναλύσει, τα είχατε μελετήσει;

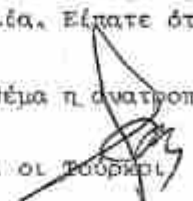
ΜΑΡΤΥΣ. Κατά το δυνατόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Όσο επιτρέπει του καθενός η νοημοσύνη.
Αλλά προσπαθήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Και έρχομαι τώρα σε ποιό συγκεκριμένες
ερωτήσεις. Υπήρχαν τρεις εγγυήτριες δυνάμεις από τη Συμφωνία
της Ζυρίχης. Η Ελλάδα, η Τουρκία και η Αγγλία. Είχατε ότι
εκτιμήσατε ότι ήταν ένα εσωτερικό ελληνικό θέμα η ανατροπή
του Μακάριου. Και γι' αυτό δεν εκτιμήσατε ότι οι Τούρκοι

Ουαίη

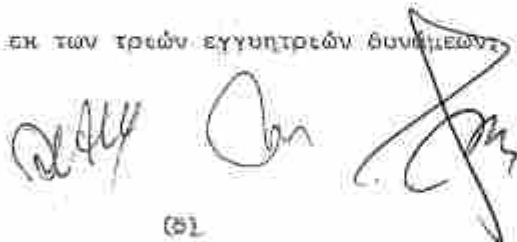

4/3B

Π.Μ

17.12.86

Μπορούσαν να επέμβουν. Ήταν ένα εσωτερικό θέμα.
Μπορεί ποτέ να θεωρηθεί εσωτερικό θέμα, όταν αξιωματικοί
μιας τρίτης δύναμης και ιδιαίτερα εγγυήτριας δύναμης,
κάνουν παρέμβαση στο καθεστώς και μάλιστα δυναμικά;
Γιατί αν το κάνατε το πραξικόπημα με το Σαμψών και με
κάποιους ΕΟΚΑβίτες μπορούσαν να προσχωρήσουν στην αποψη σας
ότι κάποιοι κύπριοι σκοτώθηκαν και παγώθηκαν μεταξύ τους,
άρα τι λόγους έχει να ανησυχεί η Τουρκία ή η Αγγλία. Αφού
θα παρενέβαιναν ελλαδίτες αξιωματικοί, δεν θα έπρεπε να οδη-
γηθείτε σε κάποιο πόθο ότι ενδεχόμενα να θεωρηθεί παρέμβαση
της μίας εκ των τριών εγγυητριών δυνάμεων.

(5)

(3B) 1/3 δ φ.τ. 17.12.86

142

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ήταν μόνο ελλαδίτες, ήταν και ελληνοκύπριοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Λέγω για τους ελλαδίτες. Ο Γεωργίτσος,

ο Κομπόκης, ο Κορκότζιλος, ο Λαμπρινός ήταν ελλαδίτες.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό ήταν, δηλαδή το ότι θα ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μπορούσε να ερμηνευθεί, λέγω.

ΜΑΡΤΥΣ : Μπορούσε να ερμηνευθεί ότι ήταν πράξη ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μονομερούς παρέμβασης.

ΜΑΡΤΥΣ : παράνομος της εγγυητριας δύναμης. Αυτό επικαλέστηκε ο Μακάριος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Σεις λέγω αν το σκεφθήκατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, δεν το σκεφθήκα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Είπατε όμως προηγούμενα στον κ. Λαμιανίδη, όταν σας είπε γιατί δεν πήγε ο Κυπραίος στο Λονδίνο, ότι δεν τον άρπασαν γιατί φοβήθηκαν να μην είναι κατηγορούμενος σαν εκπρόσωπος εγγυητριας δύναμης.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι το είπα αυτό, ως πληροφορία όμως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Σταθείτε, όχι προσωπική δική σας εκτίμηση, αλλά την εκτίμηση έκαναν εκείνοι που δεν τον έστειλαν.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

2/3 δ Φ.Τ. 17.12.86

143

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Το δέχομαι, δεν με ενδιαφέρει αυτό. Εγώ δεν ψάχνω να καταδικάσω εσάς...

ΜΑΡΤΥΣ : Προς Θεού!...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Άρα, στις 17 του μήνα, ή στις 16, γιατί στις 17 γινόταν οι διαβουλεύσεις στο Λονδίνο, είχε ήδη μπει η διάσταση, ότι ενδεχόμενα να είμαστε κατηγορούμενοι από τις άλλες δυο εγγυητριες δυνάμεις και λέμε όχι στον Κύπριο.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό ποσάλως έτσι το εσημήνευσε η κυβέρνηση και για αυτό δεν τον έστειλε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Άρα, συν όλες τις πληροφορίες, Πετρίκης κλπ. που, προς τι ο αιφνιδιασμός την 20η του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ : Αναφέρασε σε μένα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Αναφέρομαι στο καθεστώς, σε όλους σας.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ δεν ήμουν κυβερνήτης, δεν ήμουν το καθεστώς. Ήμουν ο αρχηγός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Σεις δηλαδή, σαν αρχιστρατήγος, θεωρείτε ότι χρειαζόταν περισσότερες γνώσεις από τις γνώσεις ενός αρχιστρατήγου για να κάνει αυτές τις απλές σκέψεις και να μην αιωνιοδιασθεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο θεσμός του αρχιστρατήγου ισχύει μόνο εν πολέμω. Εγώ ήμουν στρατηγός, αρχηγός των ενόπλιων δυνάμεων.

Για προστιθέμενοι
770 (3) - 1357
"των ενόπλιων
δυνάμεων"

3/3 6 Φ.Τ. 17.12.86

174

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Για την προετοιμασία λέμε της άκυρας.

ΜΑΡΤΥΣ : Ούτε με τα κυβερνητικά θέματα ασχολούμουν ούτε με την εξωτερική πολιτική.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μα ήσασταν ένα άτυπο ανώτατο όργανο. Πως δεν ασχοληθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ελήφθη ποτέ καμιά απόφαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Δεν ελήφθη το δέχομαι, αλλά όχι ότι δεν μπορούσατε να ασχοληθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα στον τόπο πάμε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Η ουσία είναι αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα αφού δεν έγινε τίποτε. Αυτή είναι η ουσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Καλώς. Μια άλλη ερώτηση τώρα: Εφαιλέθηκε νομίζω το θέμα του αν γινόντουσαν ή όχι συγκεντρώσεις στη Βουλγαρία. Θέλω να μου πείτε το ερώς : Ήεις αρχιστράτηγος των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ήμουν αρχιστράτηγος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Αρχηγός των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, αν επέκειτο ρήξη μεταξύ Τούρκων και Βουλγάρων στη θράκη τί θα λέγατε, κέρα βρέχει; Ή θα παίρνατε κάποια μέτρα;

Δασκαλάκης

Μαρτύς

Γεωργίου

4/3 8 9.Τ. 17.12.86 175

ΜΑΡΤΥΣ : Θα έπαιρνα μέτρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Επομένως, γιατί εκείνοι δεν εδικοιούντο να πάρουν κάποια μέτρα και να δώσετε αυτή την εομηνεία και ότι την εομηνεία ότι τα έπαιρναν εναντίον μας; Δηλαδή ανέλειψαν παντελώς οι αναλύσεις, εκεί θέλω να καταλήξω, ή ελειψαν εοκεμμένα ή από ανικανότητα.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ δεν έπρεπε να πάω την άποψη αυτή την οποία θέπατε, ότι κάνουν επιστράτευση οι Βούλγαροι, συγκεντρώνουν δυνάμεις για να ασφαλιστούν από πλευράς Τουρκίας. Εγώ πήρα την χειρότερη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Εκείνη που μας βόλεσε!

ΜΑΡΤΥΣ : Που απορόσε εμένα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Κάτι άλλο: Είπατε επίσης ότι είχατε πληροφορίες ότι συγκεντρώνοντο στρατεύματα και στη Σμύρνη. Κάποιες φορές, θα την κάνω περιφοραστικά την ερώτηση, Εδώ ήλθαν στρατιωτικοί, αξιόλογοι στρατιωτικοί από πλευράς καριέρας εννοώ...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν αμφιβάλλω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : ...και είπαν ότι η Τουρκία ήταν τόσο πίσω στην ετοιμότητά της να κάνει αποβατική επιχείρηση που, αν υπήρχε μια στοιχειώδης άμυνα δεν θα πατούσαν στην Κύπρο, και σεις μου λέτε ότι εκτιμήσατε ότι είχε δυνατότητα την ίδια εποχή να κάνει ένα

Γδεν
~~Α~~

Q

~~Α~~

5/3 δ Φ.Τ. 17.12.86

176

αποβατικές επιχειρήσεις, μια από Σιύρνη προς νησιά και μια που ήδη είχε εγκλωβίσει δυνάμεις αποβατικές, όλες βασικά, στην Κύπρο. Μα ήταν σωστή η ανάλυση αυτής της πληροφορίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έκανα ανάλυση εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Απολογηθήκατε, όμως, λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Έπρεπε, ήμουν υποχρεωμένος με την πληροφορία αυτή, η οποία για μένα ήταν σωστή τότε...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Κολιμπώντας θα έβγαιναν; Πώς θα έβγαιναν;

ΜΑΡΤΥΣ : ... την εξέλαβα ως σωστή ως προερχόμενη από την αρχηγό της ΚΥΠ, να λάβω ορισμένα μέτρα αμυντικά στα νησιά. Δεν με παρακολουθείτε.

(3BA)

(36)

1/3 ΒΑ (Γ.Π.) 17.12.86

177

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σας παρακολουθώ. Αυτά γράφονται. Εμείς θα τα διαβάσουμε. Εσείς μιλέστε. Εγώ σας παρακολουθώ.

ΜΑΡΤΥΣ: ... στα νησιά και στον Έβρο. Αλλά δεν ήταν μόνο αυτό που με βασάνιζε. Διότι ναι μεν έλαβα τα μέτρα, αλλά δεν ήξερα και τι θα γίνει. Διότι θα μπορούσαν να είχαν εμπλακεί ταυτόχρονα και απόβροχά και στα νησιά. Ήταν ένα δίλημμα που δεν μου έδινε περιθώρια να σκεφθώ το άλλο που λέτε ότι οι Τούρκοι δεν είχαν δυνατότητες, ενώ είχαν

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μπορούσαν να κάνουν συγχρόως δύο αποβάσεις στη χίο

και στα νησιά Μυτιλήνη και στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είσαθε ο πρώτος που το λέτε εδώ μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το λέω εγώ .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θα το δούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πολύ πιο ευχερές να κάνουν απόβαση σε ένα νησί του Αιγαίου παρά τις απώλειες που θα είχαν, παρά στην Κύπρο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα την είχαν κάνει στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά λέω εγώ ως εκτίμηση- και είναι γραμμένη αυτή στο σχέδιο το ελληνικό, όχι για τον Κύπρο- ότι είναι πολύ πιο ευχερές

2/3 ΒΑ (Γ.Π.) 17.12.86

178

να κάνει απόβαση η Τουρκία σε ένα νησί του αμυγαίου, αν θέλει να την κάνει, αγνοούσα τις συνέπειες, παρά το ότι έκανε στην Κύπρο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ όμως άλλο σας ρώτησα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μπορούσε να κάνει δύο αποβάσεις ταυτόχρονα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό ρωτάω κύριε Κουτσογιάννη.

Από τη στιγμή που είχε εκδηλωθεί η απόβαση ή η αποβίβαση στην Κύπρο, και είχαν ρίξει όλες τις αποβατικές τους δυνάμεις εκεί, είχαν τις δυνατότητες συγχρόνως, ή λίγες μέρες μετά, να κάνουν και στη Μυτιλήνη, στη Χίο και στη Σάμο; Αυτό ρωτά .

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απαντώ. Η εκτίμηση του σχεδίου αμόνης της Κύπρου ως δυνατότητα των Τούρκων προέβλεπε τη δυνατότητα αποβάσεως ενός συγκροτήματος αποβατικού συντάγματος, με δυνατότητες να στείλει εντός 48 ωρών άλλο ένα. Αυτό το δεύτερο δεν χρησιμοποιήθηκε στην Κύπρο. Το πρώτο. Οι άλλες δυνάμεις απλώς απεβιβάσθησαν, όπως ειπώθηκε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Υπήρχαν όμως στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι υπήρχαν, αλλά απεβιβάσθησαν. Δεν έκαναν απόβαση. Στο μένος τα μέσα για μια δεύτερα απόβαση υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στη Σμόρνη υπήρχαν άλλες δυνάμεις και αποβατικό σκάφος;

3/1 ΒΑ (Γ.Π.) 17.12.86

179

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μου ανέφερε η ΚΥΠ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή εσείς κύριε Αρχηγέ ό,τι σας έλεγαν δεν το βάζατε καθόλου κάτω από τη δική σας κρίση, του αρχηγού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην κρίση το έβαλα και κατέληξα ότι αυτά που μου λέει ο Σταθόπουλος είναι μέσα στις τουρκικές δυνατότητες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνείτε λοιπόν ότι μπορούσαν συγχρόνως να κάνουν 2 και 3 αποβάσεις οι Τούρκοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούσαν να καταλάβουν ένα νησί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κοιτάξτε, γιατί αυτά θα τα πείτε ... ενώπιος ενώπιω με τους άλλους εδώ. Είστε όλοι καριερίστες και έχετε σπουδασεί και δεν τα λέτε με εμένα που δεν είμαι στρατηγός. Θα τα πείτε εδώ. Σας το επισμαίνω αυτό, γιατί εγώ έχω ζητήσει την κατά αντιπαράσταση εξέταση.

ΜΑΡΤΥΣ: Όπου θέλετε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Είμαστε 4 στρατηγοί εδώ. Επιτρέπετε να λέτε τέτοια πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί γίνεται κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Προχωρώ σε δύο - τρεις άσχετες τώρα ερωτήσεις από τη σειρά που είχα βάλει

4/3 ΒΑ (Γ.Π.) 17.12.86

180

Είπατε χθες για την επιστράτευση. Σας ρώτησα αν ακολουθήθηκαν όλα τα στάδια τα οποία θα ήταν εγγύηση της επιτυχίας της επιστράτευσης ή όχι. Δηλαδή οι κυρίες επιστρατεύθηκαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όλοι μαζί. Και τελικά λέτε ότι πέτυχε .

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Στη γενική επιστράτευση έτσι γίνεται. Όλοι μαζί.

Στις άλλες πάμε έτσι όπως λέτε. Εν πάση περιπτώσει, εγώ ανέφερα και στον κύριο Καραμανλή σε σύσκεψη παρουσία και του κυρίου Αβέρωφ και του κυρίου Γκίκα και των άλλων αρχηγών -και είναι γνωστά, θα σας τα πουν και οι ίδιοι- ότι δεν είμαι ικανοποιημένος από την πορεία της γενικής επιστρατεύσεως. Αλλά τα σφάλματα τα οποία σημειώθηκαν μας ήταν γνωστά, θα εγίνοντο. Και ανέφερα τους λόγους για τους οποίους είναι αναπόφευκτο, δυσμενές, στοιχείο να συμβούν αυτά τα πράγματα σε μία γενική επιστράτευση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σας είπα ότι υπάρχει και μία προσωπική εμπειρία:

Εμένα με επιστράτευσαν και με έστειλαν σε κάποιους λόφους στο Μαρούσι προς την Πεντέλη και ακόμα περιμένουμε να εμφανιστεί/μειωματικός. Και όταν ακούσαμε από το ραδιόφωνο ότι ήλθε ο Καραμανλής την κοπανήσαμε και κατεβήκαμε κάτω στους δρόμους και φωνάξαμε. Και ακόμα δεν με έχουν φωνάξει γιατί λιποτάκτησα.

Σ.Κ. *Ο.Κ.*

(3Κ)

(3BA)

1/3 Κ Κ.Β. 17.12.1986

181

ΜΑΡΤΥΣ: Βλέπετε, λοιπόν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αφήστε τα αιτιά.

Είπατε ότι ο Σταθόπουλος βρήκε λεφτά μέσα στο χρηματοκιβώτιο. Εδώ έχει κατατεθεί ότι εχρηματοδοτείτο η ΕΟΚΑ-Β. Είναι δυνατόν, από την ΚΥΠ ή από οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία να εχρηματοδοτείτο; Τι νομίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω, αλλά δεν έχω στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν το αποκλείετε, λοιπόν. Το ότι δεν έχετε στοιχεία το δέχομαι, αλλά δεν το αποκλείετε όμως.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αφού λέτε ότι τα πλήρωσαν οι Αμερικάνοι για να παίρνουν τις πληροφορίες από εμάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα μέρος πιθανόν. Μα δεν ^{έγινε ερώτηση} για τους Αμερικάνους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πού τα βρήκαν τα λεφτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό γιατί δεν κατάλαβα τίποτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θα το διευκρινίσω πάλι εγώ, μπορεί να μην το είπα καλά εγώ.

Είπατε ότι βρέθηκαν κάποια λεφτά στο χρηματοκιβώτιο και επομένως το ερώτημα είναι πώς βρέθηκαν, από πού, πηροί. Και

2/3 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

182

επειδή κατατέθηκε ότι η ΕΟΚΑ-Β' εχορηματοδοτείτο από το καθεστώς, θεωρείται ότι από εκείνα τα λεστά εχορηματοδοτείτο ή από άλλες πηγές;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω. Προχωρώ τώρα για να καλύψω και την απορία του κυρίου Λιβανού. Αυτά τα χρήματα κατ'αρχήν μπορεί να προέρχονται κατά ένα μέρος από την υψηλή τεχνολογία που έδιδαν επί ανταλλαγ-
μασι οι Αμερικανοί, ενδεχομένως να προέρχεται και ένα σοβαρό μέρος από τα μυστικά κονδύλια του κράτους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έτσι πέστε το.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα αυτό είναι αυτονόητο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δώσατε μία απάντηση στον κύριο Παγορόπουλο ότι ενδεχόμενα ο Ιωαννίδης, όταν είχε μας εξαιτήσαν, πως το είπε...

ΜΑΡΤΥΣ: Μας εξαιτήσατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναι, μας εξαιτήσατε. Να είχε κάποιες κοιβέντες ή υποσχέσεις θεωρητικές, δεν ξέρω τι, από τους Αμερικάνους είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγω, πιθανόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στο βιβλίο σας όμως στην σελίδα 218, γράφετε από την ΣΙΑ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι λέγω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ότι είχε κάποιες εγγυήσεις από την ΣΙΑ.

3/3 Κ Κ:Β. 17.12.1986

183

ΜΑΡΤΥΣ: Από που τ'είχε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Από την ΣΙΑ, το γράφετε στο βιβλίο σας στην σε-
λίδα 218.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ερμηνεύω και δεν ασίστανται από αυτά που γράφω. Από
που τα είχα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί κάπου δικαιώνεται ο κύριος Λιβανός, γιατί
λέγει ότι δεν το έχετε γράψει εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αυτό είναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εδώ ακούστηκε και μία άλλη άποψη, από κάποιους
άλλους μάρτυρες, στενούς ανθρώπους του Ιωαννίδη, ότι όταν είπε
εξαπατήθηκε εννοούσε εσάς τους αρχηγούς ή κάποιους από τους αρχη-
γούς. Εσείς έχετε τέτοια άποψη; Ή κάποιος, μπορεί να μην το λέγει
για σας, δεν θέλω να το πω αυτό. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν και αν αναφέρεται στο κλιμάκιο της διοικήσεως
αυτή η φράση του, δηλαδή σε μας τους Έλληνες, νομίζω ότι δεν είχε
κίνητρο, λόγο, να έχει παράπονο από εμάς. Εάν αναφέρεται σε αξιωμα-
τικούς που ήταν πηγές του, πιθανόν, δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εχθές όμως, αφήσατε και εσείς ένα υπανούσιμνο
εναντίον του Αρχαίου. Ήψατε το εήτη: Ενώ πριν όταν τον ερωτήσατε
για την ετοιμότητα του Ναυτικού να πολεμήσει στην Κύπρο, σας είπε

4/3 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

184

ότι είμαστε καθόλα έτοιμοι, είναι έτοιμοπόλεμο και το πήρατε σαν δεδομένο αυτό, μετά σας εισηγήθηκε να επιστρέψουν οι απότακτοι της κινήσεως του Μαΐου του '73 - έτσι δεν είπατε εκθές, έχουμε πρόβλημα αξιωματικών.
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα έτσι ακριβώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το έχω σημειώσει ακριβώς, μπορείτε να το διορθώσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, θα σας πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το ξαναπώ μόνο, είπατε ότι τον ερωτήσατε την κατάσταση του Ναυτικού για τα πέντε υποβρύχια κ.λ.π, που σας ερωτούσε ο Πρόεδρος κλπ., σας είπε ότι το Ναυτικό είναι έτοιμοπόλεμο και άρα μπροστά όλοι.

Μετά όμως την μεταπολίτευση και αυτός και ενώ είχατε πάρει και εσείς τις αποφάσεις σας να τους επαναφέρετε, το είπατε αυτό, δεν ερωτώ για σας εγώ, την αιχμή θέλω να μου διεκρινίσετε, σας είπα ότι πρέπει να γυρίσουν γιατί τα σκάφη, τα υποβρύχια, τα αντιτορπιλικά, δεν ξέρω τι, γιατί έχουμε πρόβλημα αξιωματικών και άρα πρέπει να τους πάρουμε. Άρα κάπου δεν ήταν αληθινός, ή την δεύτερη φορά που αφήσατε να εννοηθεί ή την πρώτη απέναντί σας.

Και τελείωσα κύριε Πρόεδρε, εάν απαντήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε απάντηση;

Δ.Α.Π.

Γ.

CPM

5/1 Κ Κ.Β. 17.12.1986

185

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναι βεβίως διότι έθεσα ένα ερώτημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το θέμα των υποβρυχίων το έθεσα σαφώς εκθός, ίσως δεν το διετύπωσα καλώς, ίσως δεν εγράφη καλώς.

Λοιπόν, στο Πολεμικό Συμβούλιο ο Αραπάκης είπε ότι διαθέτουμε 6 υποβρύχια εκ των οποίων τα 5 είναι ετοιμοπόλεμα, συνεπώς πλήρως επανδρωμένα και το έκτο εν παρατάξει και ότι προτίθεται αμέσως να το ενεργοποιήσει. Αυτό είναι το πρώτο γεγονός.

(3ΠΑ)

(38) 1/3 ΠΑ (Α.Δ.) 17.12.86

186

Το δεύτερο γεγονός είναι η επιστροφή των υποβρυχίων, κατά την εισήγηση του Λοσπάρη, όχι γιατί δεν είχε άλλα υποβρύχια, αλλά γιατί τα θεωρούσε εκ των ων ουκ άνευ, για την άμυνα του Αγιαίου.

Και τρίτο, ότι μετά την μεταπολίτευση δεν εισηγήθη σε μένα, όπως έπρεπε και είπα χθες στον κ. Πρόεδρο, ότι εγώ δεν είχα πρόβλημα να επαναφέρω όλους τους αποτάκτους του Πολεμικού Ναυτικού, όπως έκανα με τον κ. Παυλά, αν μου το ζητούσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΛΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είχε κανένα υπονοούμενο αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασογιάννης). Παρακαλώ τον κ. Κάππο να λάβει το λόγο, αλλά πριν αρχίσει θα ήθελα να μου επιτρέψει να κάνω μία μικρή παρέμβαση.

Κύριε μάρτυς, σχετικά με την ερώτηση που σας έκανε ο κ. Δασκαλάκης. Επικαλέσθη το βιβλίο σας, σελίδα 218, στην οποία πράγματι λέτε "Ο Ιωαννίδης με καθησύχασε λέγων ότι είναι αδύνατον να γνωρίζουν ότι κάτι υποψιάζονται και υποδέτουν προσπαθώντας να μάθουν". Δηλαδή ότι είχατε αποφασίσει το πραξικόπημα. "Εν συνεχεία μου είπε ότι είχε διαβεβαιώσεις από την ΕΙΑ ότι οι Τούρκοι δεν θα επέμβουν". Είναι ρητή η αναφορά σας εδώ. Το βεβαιώνετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να είναι κακή διατύπωση. Επαναλαμβάνω πάντως το ορθό.

014 - Ca

2/3 ΠΑ (Α.Α.) 17.12.86

187

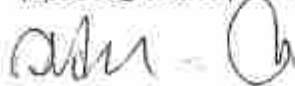
Στο σπίτι του Γκιζίκη τις παραμονές της ανατροπής, επειδή με είδε ότι δεν ήμουν πολύ ζεστός γι' αυτή τη δουλειά, μου λέει παρουσία του Γκιζίκη. "Μην ανησυχείτε οι Αμερικανοί δεν θα αφήσουν τους Τούρκους να επέμβουν". Η ουσία είναι η ίδια. Οι Αμερικανοί δια της CIA, θα το έλεγαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άλλο η Κυβέρνηση των ΗΠΑ και άλλο η CIA.

Προχωρούμε. Λέτε παρακάτω το εξής: "Δεν γνωρίζω εάν ο Γκιζίκη είχε τρόπο να διασταυρώνει τις πληροφορίες αυτές του Ιωαννίδη. Εγώ, όμως, στερούμενος οιασδήποτε σχέσεως με τους Αμερικανούς δεν τον είχα τον τρόπο. Μόνον αι πληροφορίες του Αρχηγού της ΚΥΠ Σταθοπούλου που μου εδόθησαν υπό του ιδίου την μεθεπομένη, μου έδωσαν την εντύπωση διασταυρώσεως. Αι πληροφορίες αυτές ήταν οι εξής -που σας έδωσε ο Σταθόπουλος πλέον- ο κ.ις Αθήνας Αρχηγός του κλιμακίου της CIA που δεν γνωρίζω ποιός ήταν, είπε στον Σταθόπουλο ότι τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να επέμβουμε στην Κύπρο, ότι οι Αμερικανοί δεν θέλουν τον Μακάριο στην εξουσία και είναι μαζί μας". Σας το είπε ο Σταθόπουλος αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) - Και παρακάτω: "Επεσκέψθη τον Σταθό-

3/3 ΠΑ (Α.Δ.)

17.12.86

188

πουλο ο Ελληνοαμερικανός Τομ Πάππας, ο οποίος του είπε ότι η κατάσταση με τον Μακάριο πρέπει να εκκαθαριστεί και ότι τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία. Επίσης του είπε ότι η Αμερική είναι μαζί μας".

Εως το είπε και αυτό ο Σταθόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ.Κάππος έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Παρακαλώ κ.Πρόεδρε, να κάνω και εγώ μία ερώτηση, μήπως μπορούσα και λείψω αύριο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρέπει να προηγηθεί ο κ.Κάππος και εν συνεχεία ο κ.Λιαροκάτης. Και ο κ.Βασιλειάδης θέλει να φύγει.

Ορίστε κ.Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Μπονάνο, τι γνώμη έχετε για την επιτροπή μας, ότι επιτελεί σοβαρό έργο;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μήπως έχετε δώσει μία συνέντευξη όπου λέτε διαφορετικά πράγματα .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ+ θα τα ελέγξουμε αυτά.

Εσείς το 1974 αναγνωρισθήκατε σαν αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

4/3 ΠΑ (Α-Δ.)

17.12.86

189

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πού είχατε πολεμήσει μετά τον τραυματισμό σας
ενάντια στον κατακτητή;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχει καμμία σχέση αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Έχει με το πρόσωπό σας. Ποιος είσθε.

ΜΑΡΤΥΣ. Από το ΓΕΘΘΑ μπορείτε να τα μάθετε όλα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Θέλουμε να δούμε πού υπηρετήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρετήσα στην Χ. Αυτό θέλατε να μάθετε; Αυτό είναι
φανερό δεν είναι ντροπή.

(1962)

Handwritten signature and scribble, possibly reading 'C. Kappos' or similar, with a large 'X' or scribble over it.

3ΠΑ

1/3ΚΖ

ΕΠ

17.12.86

190

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν μου λέτε: Πώς ο Παπαδόπουλος τα κατάφερε το '67 να ανατρέψει την πολιτική ηγεσία και έτσι στις 25 Νοεμβρίου να τον ανατρέψετε εσείς με τον Ιωαννίση, χωρίς να σπάσει μύτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω και εγώ την απορία μαζί με εσάς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως οι Αμερικάνοι ήλθαν οργανωμένοι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Απορία έχω όπως και εσείς και δεν βρίσκω απάντηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έπρεπε εσείς

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλά έπρεπε αλλά δεν έχω στοιχεία. Εκείνο που Εξώ είναι ότι την απορία που έχετε εσείς, την έχω και εγώ .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα.

Δεχθήκατε ότι δεν υπήρξε άλλη παράνομη ενέργεια ενάντια στο Μακάριο, εκτός από την ανατροπή του επί των ημερών σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ύψα είπατε ότι εσείς προσχωρήσατε στην άποψη να γίνει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά τη λήψη της επιστολής.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μετά την λήψη της επιστολής. Όμως εδώ η επιστολή έχει ημερομηνία 2 Ιουλίου . εδώ λέει ο κύριος Γεωργίτσος-και ο κύριος Κομπόκης το παραδέχθηκε-ότι στις 2.7.74 έφθασε στα αεροδρόμια της Αθήνας. Είχε κληθεί από την Κύπρο να έλθει στην Ελλάδα και έφθασε

ΓΑΡΓ

On

213ΕΛ ΒΠ 191 17.12.86

στις 2. Στις 2 οηλαδή που γραφόταν η επιστολή, ήδη είχατε καλέσει εσείς και τον Γεωργίτση και τον Παπαδόκη από πάνω. Άρα δεν προσχωρήσατε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Συνέπεσαν, κύριε βουλευτά. Τα γεγονότα είναι όπως σας τα λέω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πώς συνέπεσε; Αφού τους καλέσατε για να τους ανακοινώσετε ότι θα ανατρέψουν το Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Η κλήση αυτών των ανθρώπων ήταν, χωρίς να ξέρω ποιος ο σκοπός της κλήσεως, εκ μέρους του Ιωαννίδη. Αυτός κάλεσε τον Κομπόκη, αυτός κάλεσε τον Γεωργίτση και εμένα παρεκάλεσε να δώσω άδεια στον Παπαδόκη να λάβει μέρος σ' αυτή τη σύσκεψη. Δεν ήξερα το σκοπό της συσκέψεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πάρα, λέει εδώ ο Γεωργίτσης ότι: "Μετά το τέλος του υποβάλαμε τις κάτωθι ερωτήσεις: Ποίαι αι διεθνείς επιπτώσεις εκ της ενεργείας ανατροπής του Μακαρίου και ιδία, ποία η αντίδραση της Τουρκίας. Και ο κύριος Αρχηγός απάντησε ότι το θέμα είναι δικό του και ότι έχει διαβεβαιώσεις, χωρίς να διευκρινίσει περαιτέρω τί εννοούσε."

ΜΑΡΤΥΣ: Ψευδές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ψευδές;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλο αυτό είναι ψευδές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Με εδώ και άλλοι και ο Κομπόκης κλπ. είπαν

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε να σας απαντήσω. Σας απαντώ: Είναι ψευδές.

3/384

ΗΠ

17.12.86

192

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ το παραδέχτηκαν και άλλοι, ότι πραγματικά

έδωσα την εντύπωση ότι οι Αμερικάνοι έχουν εγκρίνει

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι εντύπωση έδωσα, την ανέφερα προηγουμένως στον κύριο

Πρόεδρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Τώρα, εσείς ακούσατε ότι είπε ο Ιωαννίδης

ότι μας εξαπατήσατε και θα κάνουμε επιστροφή και θα πάμε σε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης ήθελε πόλεμο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε το είπε αυτό; Σε ποιά σύσκεψη; Σε ποιόν το

είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπε στις 18 το πρωί στο Σέσκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 18. Δουτόν, ακούστε τώρα τι λέει ο κύριος

Παπανικολάου που ήταν υφιστάμενος σας...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο κύριος Παπανικολάου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχηγός της Αεροπορίας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Λέει ότι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει καταθέσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Βέβαια, έχει κάνει κατάθεση. Λέει ότι χωρίς τις

πωμένες ώρες της 20.7.74 ...

• ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας μιλώ για την 18η.

Handwritten signature and initials, possibly 'C. Kappas' and 'M. Papadopoulos', with a large handwritten '192' or similar mark.

4/3ΕΔ ΒΠ 1/12.86

193

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ωραία. αυτός λέει στις 20 ότι έγινε η σύσκεψη και ήσασταν και εσείς παρών.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ο Σίσκο δεν ήταν στις 20 εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα, το λέει ο Παπανικολάου, σας λέω, τον οποίο είχατε υφιστάμενο και πώρ του είχατε εμπιστοσύνη και έρχεται εδώ και κάνει κατάθεση. Μα, δεν το λέει μόνο αυτός. Το λέει και ο κύριος Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μήπως τα έχετε πάρει από την έκθεση που υπέβαλαν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Αραπάκης είναι από την κατάθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά κατάθεση; Από την έκθεση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Από τις καταθέσεις στον Μπέγκα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και οι δύο βεβαιώνουν ότι στις 20 έγινε η σύσκεψη, ήλθε ο Σίσκο με τον Τάσκα και αφού έγιναν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τον βοήθη στο διάδρομο μου φαίνεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στο τέλος, ο ταξίαρχος Ιωαννίσης, λέει, παρεμβάς εκ νέου και εν οργή είπε: Μας εξαπάτησατε να πάμε σε επιστράτευση και πόλεμο. Μήπως δεν θυμόμαστε καλά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ θυμάμαι απόλυτα καλά. Σας αναφέρω και πάλι να τα τοποθετήσετε τα προβλήματα αυτά.

(Δ)

ΕΖ.

1/3Δ. (Ε.Σ.) 17.12.1986

194

Σας λέω, πρώτον, ότι η πρώτη δήλωση του Ιωαννίδη, προς το
Είσκο, είναι το πρωί της 18 Ιουλίου. Όταν μέσα στο Γραφείο του
Πρωθυπουργού, ζήτησε την έξοδο προς την θάλασσα να δώσουμε, είπε
" εάν θέλουν πόλεμο οι Τούρκοι, θα τον έχουν!" και σηκώνεται και
φεύγει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κάπου είπε "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας λέω τηνάποψή μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ζήμωνοι, εσείς δεν λέτε ότι ο Ιωαννίδης είπε
"μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να ολοκληρώσω.

Αυτά που σας είπα, έγιναν στις 18. Στις 19 το βράδυ, είπε
αυτό που λέτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αφού δεν υπήρχε απόφαση ακόμα, πώς είπε ότι
θα πάμε για πόλεμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, αυτά έχω να σας πω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Είσκο, πώς βοήθησε στις 18 και στις 19
εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάει στην Άγκυρα. Μας το είπε και μας ζήτησε να του
δώσουμε την Κυρήνεια, για να έχει κάτι. Δεν τα είπα αυτά;

2/3Δ. (Π.Σ.) 17.12.1986

195

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τα είπατε, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω, οι Αμερικάνοι τι ρόλο καίζανε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ένα άλλο κεφάλαιο:

Είπατε, ότι φέρατε τη Μεταπολίτευση. Πότε και ποιοί αποφάσιζαν να παραδώσουν την εξουσία στους πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα επαναλάβω την ιστορία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν ξέρω αν τα λέτε στο βιβλίο σας, αλλά εγώ δεν διαβάζω πολύ βιβλία.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 Ιουλίου το πρωί, με κάλεσε ο Γκιζίκης στο Γραφείο του. Πήγα και μαζί πήγαμε στο Γραφείο του Ανδρουτσόπουλου, όπου τελικά πήρα την εντολή, σαν μόνη λύση, να κάνουμε πόλεμο με την Τουρκία. Είπα, "εντάξει, αλλά πρέπει να συνεννοηθώ με τους Αρχηγούς, για να μου πούν τις απόψεις τους".

Ειδοποίησα και ήλθαν οι 4 Αρχηγοί και οι Υπαρχηγοί τους.

Και αφού τους ενημέρωσα, ζήτησα τη γνώμη τους. Όλοι ήταν αρνητικοί.

Είπα, ότι θα μεταφέρω το αποτέλεσμα της συσκέψεως στην Κυβέρνηση και να μείνουν οι Αρχηγοί. Συμφωνήσαμε, πως ό,τι τους διατάξω, θα εκτελέσουν.

Στις 23 το πρωί, επειδή δώσαμε το λόγο μας, ότι μετά θα είναι

Ο Καππος

Μαρτύς

3/3Δ. (Ν.Σ.) 196 17.12.1986

μεταξύ μας και δεν θα τα μάθει κανείς, δεν ξέρω αν διέρρευσε
-έρχεται κατά τις 9 το πρωί ο Υπαρχηγός μου, Αντιστράτηγος Κυριακό-
πουλος...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναί, θα έλθει και εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Και μου αναφέρει ότι προ ολίγου ήλθε στο Γραφείο μου ο
Γκράτσιος, που ήταν Αντιστράτηγος Διοικητής της ΑΣΔΣΗ και μου ανέ-
φερε ότι όλοι οι αξιωματικοί είναι ανήσυχοι, με την κατάσταση που
έχει δημιουργηθεί.

Του λέω, το ξέρω, να μην στενοχωρούνται οι αξιωματικοί
και εν πάση περιπτώσει, κάτι θα γίνει. Έφυγε. Μόλις τελείωσα τη
στιχομυθία, παίρνω τηλέφωνο τον Γκιζίκη και του λέω "Κόριε Πρόεδρε,
είναι ανάγκη να σας δώ". Μου λέει "Δεν μπορώ τώρα, γιατί έχω συνεργα-
σία με τον κ. Πρωθυπουργό. Θα σε ειδοποιήσω".

Το εδέχθη αυτό, για δικούς μου λόγους, χωρίς να του πω ότι
θα πάω, παρά την εντολή του, ότι δεν μπορεί να με δεχθεί. Φωνάζω
τους 3 Αρχηγούς, που είχαμε συμφωνήσει και τους λέω "Πάω στον Γκιζίκη
να απαιτήσω αλλαγή της Κυβερνήσεως. Θα μένετε στα Γραφεία σας και
θα περιμένετε διαταγές μου". Πήγα, και έγινε η Μεταπολίτευση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Κίσιγκερ, πώς το ήξερε ~~και έκανε~~
δήλωση στις 22 το βράδυ, ότι στην Ελλάδα επίκειται αλλαγή;

Κωνσταντίνος Καππος *Μάρτυς*

4/3Δ. (Ε.Σ.) 17.12.1986

198

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Με ρωτάτε πούτο ήξερε ο Κίσαλγκορ, τις να σας πω;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μπορεί να του το είπατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί... Πιθανόν!

Handwritten signatures and a large scribble. The first signature is a cursive name, possibly 'Οκτώβριος'. The second is another cursive signature. To the right is a large, stylized scribble that resembles a triangle with internal lines, possibly a signature or a mark.

1/4 Ο Α.Μ. 17-12-86

198

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Όλοι έχουμε λογική και καταλαβαίνουμε. Θέλω να σας κάνω ομως ένα ερώτημα: Εσείς μέννατε μέχρι τις 19 του μηνός. Μέχρι να γίνει ο "Αττίλας 2" κάνατε κανένα πολεμικό συμβούλιο καιμιά σύσκεψη; Σας κάλεσε ο κύριος Καραμανλής;

ΜΑΡΤΥΣ: Καναμε δύο συσκεψεις. Μία κατόπιν επιθυμίας του κυρίου Καραμανλή στο ΑΕΔ που τον ενημερώσαμε επι της στρατιωτικής καταστάσεως εν γένει, παρουσία και ορισμένων υπουργών της κυβερνησείας του και μια δεύτερη, πάλι με δική του διαταγή στο γραφείο του Γκιζίκη στις 6 Αυγούστου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Που καταλήξατε; Για το προγεφυρωμα, αυτό με ενδιαφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ασχοληθήκαμε με το κυπριακό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως ξέρατε τον μακαρίτη Σόλωνο Γκίκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε επαφές;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι καιμιά επαφή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις αρχές του '74 δεν τον είχατε δει;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ τίθεται ένα ερώτημα εάν θα διακόψουμε για αύριο ή αν θα ορίσουμε την επόμενη συνεδρίαση για

Ch. D. 2007

2/4 Ο.Α.Μ. 17-12-86

199

το Γενάρη.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει το μάρτυρα εκτός της αίθουσας για ένα λεπτό για να συζητήσουμε αυτό το διαδικαστικό θέμα.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας κύριος Μπονάνος εξέρχεται της αίθουσας.)

Εν συνεχεία ο κύριος Πρόεδρος θέτει στην επιτροπή το θέμα της ημέρας συνεχίσεως της εξετάσεως του μάρτυρα, δεδομένου ότι πολλοί από τους κυρίους βουλευτές οι οποίοι ενδιαφέρονται να μιλήσουν επί του Προβπολογισμού ζητούν να μη γίνει εμβόλιμη συνεδρίαση την Πέμπτη 18-12 και προτείνουν τη συνέχιση της εξετάσεως του μάρτυρα, κατά τον Ιανουάριο.

Η Επιτροπή, μετά από συζήτηση, αποφασίζει όπως, η συνέχιση της εξετάσεως του μάρτυρα κυρίου Μπονάνου γίνει την Τρίτη 13 Ιανουαρίου 1987 και ώρα 10.00 π.μ.)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Μπονάνο προκειμένου να του ανακοινώσουμε την απόφαση της Επιτροπής για την ημέρα συνεχίσεως της εξετάσεώς του.

(4H)

(40)

1/4 Η.Γ. Β.Σ. 17-12-86

200

(Στο σημείο αυτό επανέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κ. Μπουάνος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ζητείε Μπουάνο, βολισκόμαστε στην ανάγκη να διακόψουμε την εξέτασή σας για τις 13-1-1987, διότι η βουλή θα διακόψει για τις γιορτές. Παράλληλα αυτές τις ημέρες γίνεται και η συζήτηση επί του προϋπολογισμού του Κράτους.

Παρακαλείσθε, λοιπόν, να επανέλθετε, για να συνεχιστεί η εξέτασή σας, στις 13 Ιανουαρίου 1987, ημέρα Τρίτη, και ώρα 10.00'.

Επίσης τα πρακτικά που αφορούν την κατάθεσή σας μέχρις αυτής της στιγμής, θα είναι έτοιμα σήμερα και μπορείτε να έρθετε αύριο μετά τις 8.30' το πρωί, στην αίθουσα 140, προκειμένου να τα ελέγξετε και να υπογράψετε και να μονογράψετε στην συνέχεια την κάθε σελίδα των πρακτικών.

ΜΑΡΤΥΣ. Κάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορείτε να πηγαίνετε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς, κύριος Μπουάνος).

Στη συνέχεια με την συναίνεσή σας, κύριοι συνάδελφοι, θα λύσουμε τη συνεδρίαση για τις 13-1-1987.

- 201 - ✓

Και η συνεδρίαση λύθηκε ώρα 14.45'

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΑΣΟΓΛΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ε. ΤΣΑΚΑΛΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Γ. ΜΙΟΝΑΝΟΣ

Την 18/12/1986... ημέρα Π.ε.μ.ω.ε.γ.... και ώρα 10.00
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο
 της Κύπρου" (Α' άρθρο, γραμείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήθε το Πρόεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρίστο Μπαλαγιάννη, Πρόεδρο, Παναγία Ζακο-
 λίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενόπιον του
 σε εκτέλεση της από 17/12/1986 αποφάσεως της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο κάτοχος Γ.ε. Μ. Μονάνο.....
 ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενόπιον της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 16 και 17 Δεκεμβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΛΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΚΑΤΟΧΟΣ

Γ. ΜΟΝΑΝΟΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

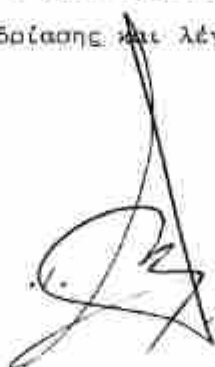
" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα , σήμερα 13 Ιανουαρίου 1987 , ημέρα Τρίτη και ώρα 10.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φακέλο της Κύπρου " , με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρος κ. Γρ. Μπονάνου (3η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης , Γ. Δασκαλάκης , Π. Ζακολίκος , Κ. Ζερβός , Ι. Κουτσογιάννης , Αλ. Διαφοκάκης , Ι. Παπαθουκολάκης , Εμ. Παπαστεφανάκης , Ρ. Περάκης , Κ. Τσιγαρίδας , Ι. Βαρβιτσιώτης , Στ. Μπέτσας , Αθ. Σαρχάς , Γ. Παναγιωτόπουλος , Μ. Παπακωνσταντίνου , Αρ. Παυλίδης , Χ. Φωτόπουλος , Κ. Κάππος , Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής , αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας , κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/ν. (Ε.Σ.) 13.1.1987

- 2 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Παρακαλώ τον Γραμματέα να συνοδεύσει τον μάρτυρα στην Αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα, ο μάρτυς κ. Μπονάνος).

Παρακαλώ τον κ. Διαροκάπη να λάβει το λόγο.

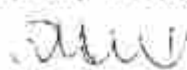
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Κύριε μάρτυς, η Κύπρος ήταν ανεξάρτητο Κράτος με νόμιμη λαοπόβλητη εξουσία, την Κυπριακή Δημοκρατία και το Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Η πολιτειακή έννομη τάξη στην Κύπρο ήταν θέμα της αποκλειστικής δικαιοδοσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο Μακάριος, σαν Αρχηγός Κράτους, εδικαιούτο να παίρνει όλα τα μέτρα ασφαλείας και άμυνας του, ύστερα μάλιστα απ' τις απόπειρες δολοφονίας εναντίον του, τις κλοπές οπλισμού από εκπροσώπους της Ε.Ο.Κ.Α. Β' και τις από Φεβρουαρίου 74, όπως αναφέρατε, κινήσεις ανατροπής του;

(ο)

ν

1/1ΚΑ ΒΠ 13.1.87

-3-

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε να δείτε, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο άνθρωπος είχε και δικαίωμα και ευθύνη να λάβει μέτρα ασφαλείας τόσο γενικότερα όσο και για το άτομό του μετά τις απόπειρες, όπως είπαμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη για την προστασία του πολιτεύματος στην Κύπρο της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής της ανεξαρτησίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βάσει της συμφωνίας εγγυήσεως, ασφαλώς ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με βάση τα ερωτήματα αυτά, τότε γιατί μετά την επιστολή του ήτο εθνική ανάγκη για σας η ανατροπή του Μακαρίου και της Κυβερνήσεώς του ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν εθνική ανάγκη, γιατί δεν μπορούσα να δεχθώ και να επιμυθώ την ατίμωση του συνόλου των αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κύπρο. Γιατί, αν έφευγαν οι αξιωματικοί από την Κύπρο υπό μορφή πογκρόμ, θα ήταν μια ατίμωση η οποία θα είχε κατ'επέκταση επίδραση επ'ολοκλήρου του σώματος των Ελλήνων αξιωματικών και στην Ελλάδα.

Άλλωστε, όπως ξέρετε, ο Ελληνικός λαός δεν βξουσιοδότησε την Κυπριακή Κυβέρνηση να διαχειρίζεται τις τύχες του. Ήταν βέβαια, όπως είπατε, υπεύθυνη η Κυπριακή Κυβέρνηση για όλα τα θέματα, αλλά η Ελλάς ήταν εκείνη που είχε οργανώσει, είχε συγκροτήσει, είχε στελεχωσει και είχε

Handwritten signatures and initials: a stylized signature, the letter 'G', and the letter 'B'.

2/1KA ΒΠ 13.1.87

- 4 -

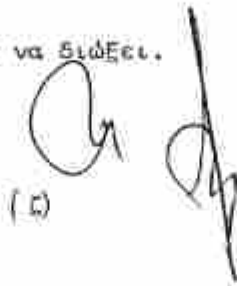
συντηρήσει και συντηρούσε και συντηρεί και σήμερα αυτό το στρατό.

Επομένως, σε ορισμένα θέματα είχε λόγο. Αυτό δεν μπορούσε να το

απαλλοτριώσει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, αλλά ειδικότερα ένα κομμάτι υποψηφίων

επείδρων ήθελε ο Μακάριος να διώξει.

(5)

(Ω)

1/1 Γ. Α. Μ. 13-1-86

- 5 -

ΜΑΡΤΥΣ: Όλους τους αξιωματικούς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Γιατί εκ του αποτελέσματος -με συγχωρείτε για τον συλλογισμό μου- όπου το 37% της Κύπρου διακατέχεται σήμερα από ξένο στρατό κατοχής, εκ του αποτελέσματος όπως καταλήξαμε, ήτο εθνική ή αντεθνική η ανάγκη να φύγει ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν για μένα η ανατροπή κατέστη αναγκαία, ήταν εθνική αναγκαιότητα. Όπως αυτό έχω ξανααναφέρει. Από κει και πέρα έγινε πόλεμος. Ένας πόλεμος ξεκινάει με άλφα προϋποθέσεις και καταλήγει σε βήτα, γάμμα, δέλτα καταστάσεις και όχι προϋποθέσεις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Σύμφωνα.

Τώρα θέλω να μου πείτε με ποιο δικαίωμα συναποφασίσατε και έγινε η επέμβαση στα εσωτερικά μιας φίλης τουλάχιστον χώρας. Αυτό, επέμβαση στα εσωτερικά μιας φίλης τουλάχιστον χώρας δεν είναι προεξικόπημα; Δεν τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος και από τον στρατιωτικό ποινικό κώδικα;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι σας απήντησα. Και εγώ σας είπα ^{ότι πρόκειται} περί ανατροπής του προσώπου. Δεν αλλάξαμε ούτε το πολίτευμα, ούτε είχαμε στόχο να αλλάξουμε το πολίτευμα της Κυπριακής δημοκρατίας. Απλώς δεν έκανε ο άνθρωπος αυτός.

2/1 Σ.Α.Μ. 13-1-86

-6-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, αλλά το πολίτευμα είναι δημοκρατικό. και

δεν επέτρεπε να το αλλάξει ο λαός;

ΜΑΡΤΥΣ: Και παρέμεινε δημοκρατικό. Αλλωστε και στο διαγγέλμα του τότε προέδρου, του πρώτου προέδρου του Σαμικών έλεγε ότι εντός έτους θα προκηρυχθούν εκλογές για ανάδειξη βουλής αντιπροσώπων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Καλά, έλεγε και εδώ ένα άλλο διαγγέλμα.

Είσαοτε ΔΕΔ, αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και θα πρέπει κατά την ταπεινή μου γνώμη να ξεκαθαρισθεί το εξής. Η τουρκική απειλή για σας δεν ήτο πάντοτε άμνη, πραγματική και παρούσα κατά της Κύπρου; και οι Τούρκοι δεν περίμεναν να βρουν κατάλληλη ευκαιρία και αφορμή για επέμβαση; Τι λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι, και τέτοιο ερώτημα νομίζω αν δεν μ'επατά η μνήμη - τοποθετήθηκε στις προηγούμενες συνεδριάσεις και απήντησα ότι εγώ κατά νου και τότε είχα υπόψη μου αυτή την απειλή, δεν πέρασε ποτέ από το μυαλό μου ότι θα γίνει εισβολή. Για δύο λόγους:

Πρώτον, διότι είχα τις διαβεβαιώσεις που έχω αναφέρει και δεύτερον, διότι δεν είχε λόγο η Τουρκία να επέμβει σε θέμα ανατροπής του προέδρου της κυβερνήσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αμα καιροφυλακτούσε να επέμβει;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν το βρήκαν ως ευκαιρία είναι άλλο θέμα. Εγώ αυτή την

3/1 Σ.Α.Μ. 13-1-86

- 7 -

εκτίμηση έκανα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και θέλω να μ'ης ειδικεύσετε το εξής:

Δεν γνωρίζετε ή δεν γνωρίζατε τότε ότι τα σήματα της ΚΥΠ Κύπρου από τον Αποίλη ήταν συνεχή και από την Κύπρο έδιναν το ίδιο ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται απέναντι; Αυτό θέλω να το ειδικεύσετε.

Γαυτο

ΜΑΡΤΥΣ: Και απάντησα ότι ουδέν σήμα τέτοιο έλαβα πλην της ιστορίας του σήματος που ήλθε στις 18 του βράδυ. Από κει και πέρα άλλο σήμα εγώ δεν είδα ως υπεύθυνος αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων από την ΚΥΠ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εμείς εδώ έχουμε άλλα στοιχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να έχετε. Εμένα με ρωτήσατε και εγώ σας απάντησα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε ότι μετά την εισβολή δεν παρατηρήθηκε κενό χρόνου, χαμένος χρόνος δηλαδή, ¹ ότι μετά την εισβολή κείτω δεν παρατηρήθηκε κενό χρόνου.

ΜΑΡΤΥΣ: Χρόνου σε ποιόν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή έγιναν αμέσως οι ενέργειες που έπρεπε να γίνουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είναι για μας όμως, πλήρως αποβεδειγμένο, ¹ ότι η χώρα καίγονταν. Επιβίβαση πλοίων των τουρκικών πλοίων, αποβίβα-

471.Γ.Α.Μ. 13-1-86

- 8 -

ση και ότι οι εκκλήσεις από την Κύπρο, Γεωργίτση και λοιπών ήταν
 συνεχείς για βοήθεια και τι θα κάναμε. Εκκλήσεις προς εσάς εδώ
 επάνω. Με απαντήσεις στερεότυπες "εφησυχάστε, αυτοσυγκράτηση,
 μπλοφάρουν, άσκηση κάνουν οι Τούρκοι", μ'αυτά όλα τόσος χρόνος
 δεν πήγε χαμένος:

(ΑΚ)

(ζ)

1/1 A.K. B.2. 13-1-87

- 9 -

Κτυπήθηκαν με υποβρύχια, αεροπλάνα κλπ. πριν αποβιβασθούν; Ενήργησαν αμέσως οι δυνάμεις στην Κύπρο βάσει του σχεδίου; Διότι εδώ τα εκτελεστικά όργανα του πραξικοπήματος στην Κύπρο μας λένε ρητά και κατηγορηματικά, ότι απλή αποβίβαση, περίπτωση, έγινε. Τι λέτε εσείς; ΜΑΡΤΥΣ. Τι να σας πώ εγώ; Επ' αυτού πάλι σας ανέφερα και θα τα επαναλάβω.

Το σχέδιο προέβλεπε δύο περιπτώσεις εφαρμογής του. Και αυτό μπορείτε να το διαπιστώσετε, ζητώντας από το ΓΕΣΘΑ να σας δώσει το σχέδιο περίπτωση υπάρξεως προειδοποιήσεως που προέβλεπε με μία σχετική άνεση χρόνου την λήψη ορισμένων προπαρασκευαστικών μέτρων για ενδεχομένη ~~πολεμική~~ πολεμική αναμέτρηση και προέβλεπε και την δεύτερα περίπτωση, την πλέον δυσμενή, της αιφνιδιαστικής εισβολής. Στην περίπτωση αυτή το σχέδιο εφηρομόζετο αυτομάτως. Αυτό δηλαδή ήταν εντολή - διαταγή του σχεδίου.

Επομένως πρέπει να παραδεχτούμε ότι υπήρξε κάποιος αιφνιδιασμός στην υπόθεση της εισβολής. Διότι όπως σας είπα και προηγουμένως, εγώ τουλάχιστον προσωπικώς δεν την είχα σκεφτεί.

Επομένως, με τα πρώτα πυρά που είναι γεγονότα αυτά, από μαρτυρικές καταθέσεις ανθρώπων που έζησαν αυτήν την εισβολή, έγινε κάποια

2/1 Α.Σ. Β.Σ. 13-1-87

- 10 -

αντίδραση. Πιθανόν η αντίδραση να μην ήταν η ενδεδειγμένη ή εκείνη που θα ήταν αν υπήρχε ο χρόνος προειδοποίησης. Αλλά υπήρξε αντίδραση.

Επομένως το σχέδιο έπρεπε να εφαρμοστεί. Βεβαίως εκ του αποτελέσματος και των πληροφοριών που δημοσιεύθηκαν στον τύπο, διότι δεν έκανα καμία ανάλυση για να τα διασταυρώσω αυτά, έχω πειστεί ότι δεν εφηυμύθησαν τα σχέδια ως προσβλέποντο. Αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Πάντως είναι γεγονός αναμφισβήτητο ^Γ επί δύο 24ωρα οι Τούρκοι δεν έκανα τίποτα.

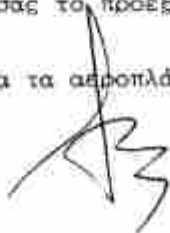
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. 'Αν τα υποβρύχια' μας που ήταν τέλεια πήγαιναν στο στενό ανάμεσα στην Κύπρο και Τουρκία, θα μπορούσαν να πλήξουν τον εχθρό;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν δεν είναι στενό αυτό. Είναι ελεύθερα θάλασσα ^{με} 40 μίλια απόσταση. Στενό λέμε το Ρίο-Αντίριο. Εν πάση περιπτώσει είναι θάλασσα ανοιχτή. Έχω αναφέρει πότε ξεκίνησαν τα υποβρύχια ποιός εισηγήθη τί έκαναν

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Εγώ λέω αν πήγαιναν τα υποβρύχια εκεί και βυμβάδιζαν...

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορεί κανείς να σας το προσεξωλήσει μετά βεβαιότητος. Όχι για τα υποβρύχια και για τα αεροπλάνα, αλλά για οποιδήποτε

3/1 Α.Κ. Β.Ζ. 13-1-87

-11-

οπλικό σύστημα. Εδώ διεξάγεται πόλεμος, κύριε Βουλευτά : Δεν ξέρετε υπό ποιάς συνθήκας θα βρεθούν τα αντίπαλα τμήματα και πώς θα ενεργήσει το κάθε τμήμα, ανάλογα με την περίπτωση που παρουσιάζει η φυσιογνωμία της μάχης, εκείνη τη στιγμή .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ο ΑΕΔ στον στρατό, αν επιτρέπεται η έκφραση, είναι για το στρατεύμα όπως ο κυβερνήτης στο πλοίο, πρώτος μετά τον θεό. Και με τους στρατιωτικούς κανονισμούς επιτρέπεται να είναι ο ΑΕΔ απλώς διακοσμητικό όργανο και να εκτελεί διαταγές άλλων κατωτέρων του ταξίαρχου Ιωαννίδη σαν παράδειγμα, αν ο ίδιος δεν το θέλει. Με συγχωρείτε που κάνω αυτή την ερώτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ, κύριε βουλευτά. Έχετε υποχρέωση να μου θέσετε οποιαδήποτε ερώτηση και εγώ είμαι υποχρεωμένος, αν το κρίνω, να σας απαντήσω.

Θα σας απαντήσω στην συνέχεια στο ερώτημά σας αυτό, επειδή είπατε για το θέμα του Ιωαννίδη, περί διαταγών κλπ. αλλά πρώτα θα μου επιτρέψετε, κύριε Πρόεδρε, να σας πώ κάτι.

ΔΧ 1/1 ε (Κ.Ο.) 13.1.67

- 12 -

Κύριε Πρόεδρε, μετά την τελευταία μου εξέταση ενώπιόν σας προ των εορτών, την ίδια μέρα όλος ο Αθηναϊκός Τύπος με πηχμαίους τίτλους έγραψε μία ανακρίβεια, που αφορά την κατάσταση μου. Έλεγε ότι κατέθεσα εδώ ενώπιόν σας ότι "επειδή φοβόμουν τον Ιωαννίδη μη με σκοτώσει" κάτι τέτοιο. Γι' αυτό διαμαρτύρομαι. Δεν κατέθεσα κάτι τέτοιο και υπάρχουν τα πρακτικά απ' όπου μπορείτε να το διαπιστώσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να διαμαρτυρηθείτε στους διευθυντές των εφημερίδων καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατέθεσα τέτοιο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, μπορώ να κοιτάξω τα πρακτικά και να το διαπιστώσω. Και πράγματι εγώ δεν θυμάμαι τέτοιο ποίημα. Δεν είναι όμως δυνατόν η Επιτροπή να δέχεται διαμαρτυρίες αναφερόμενες στη δοάση των εφημερίδων.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω άλλο τρόπο αντιδράσεως, παρά μόνο εσάς, επειδή αυτή η πληροφορία συνδέεται με την κατάσταση μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνα, αλλά εμείς δεν μπορούμε να δεχόμαστε διαμαρτυρίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Επομένως, παραπονύμαι και διαμαρτύρομαι ενώπιόν σας γι' αυτό

το πράγμα που είναι ανακριβές και έχω και μία έγγραφη διαμαρτυρία. (Στο σημείο αυτό ο κ. μάρτυς καταθέτει στο Πρόεδρο την προαναφερθείσα έγγραφη διαμαρτυρία).

Handwritten signatures and initials:
 1. A signature that appears to be "Αλέξ" (Alex).
 2. A signature that appears to be "Α" (A).
 3. A signature that appears to be "Β" (B).

2/1 Θ (Κ.Ο.) 13.1.87

- 13 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καταθέστε την.

Πάντως, να ξέρετε ότι οι δημοσιογράφοι ενεργούν κατά τις υποδείξεις των διευθύνσεων των εφημερίδων και μοναχοί τους. Εμείς δεν μπορούμε να ευθυνόμαστε για το τι γράφουν οι δημοσιογράφοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω στην ερώτηση του κ. βουλευτού;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ηεβαίως, ν' απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ελάμβανα διαταγές από τον κ. Ιωαννίδη, κύριε βουλευτά.

Οι διαταγές απέρρεαν από τη δική μου σκέψη με υπευθυνότητα και περιελάμβαναν ό,τι εγώ έκοινα ωφέλιμο και αναγκαίο. ~~Αν γινόταν~~ δεν έβγαιναν εν συνεχεία διαταγές του Ιωαννίδη που να καταστρατηγούν τις διαταγές τις δικές μου, γιατί αυτό ήταν παράνομο και θα υπήρχε και απτή απόδειξη. Επρότιξε όμως δια των μηχανισμών του να τις παραποιεί ή να μην εκτελούνται, όπως προέβλεπαν οι διαταγές. Αυτό γινόταν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εας ερώτησα, γιατί είχατε και προηγουμένως ότι είσαστε απλώς διακοσμητικό στοιχείο, αν κατάλαβα καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας εξηγήσω τι εννοώ και είναι λυπηρό, που το ομολογώ αυτό.

Όμως, αποδεικνύεται εκ της πορείας των πραγμάτων ότι μας θεωρούσαν

διακοσμητικά στοιχεία. Και σας εξήγησα ότι αυτά δια των μηχανισμών τι έκαναν ό,τι αυτοί ενόμιζαν ωφέλιμο γι' αυτούς.

26/17

Ch

Ch

Διαγράφονται
5/10
1.5.87
Ch

371 Θ (Κ.Ο.) 13.1.87)

-14-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Γνωρίζετε προ της εισβολής για την ετοιμότητα των δυνάμεών μας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Σας ερώτω, αν γνωρίζετε προ της εισβολής για την ετοιμότητα των δυνάμεών μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ στην Ελλάδα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, γενικώς.

ΜΑΡΤΥΣ Εγνώριζα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ήταν έτοιμες και αν δεν ήταν, τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε, από τις 20 Ιουλίου εκηρύχθη, όπως ξέρετε, γενική επιστράτευση. Ευνασείτε προ αυτής της χρονικής περιόδου ή μετά;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Προ της εισβολής.

ΜΑΡΤΥΣ: Προ της εισβολής ήταν μία κατάσταση η οποία επικρατεί και σήμερα, μία ευημέρωση, παρακολούθηση και μία σχετική ετοιμότητα. Δεν είχαμε ετοιμότητα πολεμική.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Κατά και μετά την εισβολή, ύστερα και από τη διαβεβαίωση στο πολεμικό συμβούλιο στις 20.7.74, νομίζω, των Αραπάκη και Παπανικολάου για τα υποβρύχια και τα αεροπλάνα, πήγε ή δεν πήγε η βοήθεια στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια εγώ δεν ήμουν επιβάτης του υποβρυχίου, ούτε επιβάτης

Μί *Ο* *Α*

4/1 θ (Κ.Ο.) 13.1.87

-15-

του αεροπλάνου. Αυτό που θα σας αναφέρω είναι οι πληροφορίες των υπευθύνων. Γιατί εγώ, κύριε βουλευτά, ήμουν στο υψηλότερο επίπεδο διοικήσεως και δεν μπορούσα να ελέγξω αν το υποβρύχιο ξεκίνησε ή δεν ξεκίνησε. Ηρκούμην και έτσι γίνεται, στις διαβεβαιώσεις του υπευθύνου συνεργάτου και συμβούλου μου επί του θέματος αυτού.

Ο Αραπάκης, λοιπόν, μου εισηγήθη να πάνε τα δύο υποβούχια.

Το σχέδιο προέβλεπε ένα υποβούχιο. Εμείς στείλαμε δύο, κατόπιν εισηγήσεως του υπευθύνου συμβούλου μου, του Αρχηγού Ναυτικού κυρίου Αραπάκη.

Αυτό ενεκρίθη από εμένα στις 18 το βράδυ. Το πότε έφυγαν δεν το ξέρω.

Ενδιαμέσως, μέχρι της 20ης που άρχισε η εισβολή πρώτιστα τον Αραπάκη, "Ήού είναι τα υποβούχια αυτά που στείλαμε;" και ειήρα την πληροφορία, παρουσία και των άλλων αρχηγών, ότι "αυτά πλέουν προς Ρόδο". Εξήτησα και αύθις πληροφορία περί των υποβρυχίων μετά την εισβολή και μου εδόθη η απάντηση ότι τα δύο αυτά υποβούχια ευρίσκονται στην περιοχή μεταξύ Ρόδου και Κόσου, Καρπάθου. Δηλαδή, στην έξοδο του Αιγαίου πελάγους προς νότον. Και επειδή με εξένισε αυτή η αργοπορεία πρώτιστα: "Καλά γιατί πένε τόσο αργά;" και πήρα την

5/1 Θ. (Θ.Τ.) 13.1.87

- 16 -

απάντηση ότι "Τα υποβρύχια κλέβουν εν καταδύσει και είναι φυσικό να έχουν αυτή τη βραδύτητα κινήσεώς". Αυτό ξέρω, όσον αφορά την κίνηση των υποβρυχίων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Πάντως, είναι βέβαιο ότι δεν έφτασαν εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Αν έφταναν, τα αποτελέσματα θα ήταν τα ίδια, ή διαφορετικά;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, ασφαλώς, γιατί θα υπήρχαν δυο οπλικά μέσα εκεί δικιά μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου δεν παρέλυσε και δεν αποδιοργάνωσε την άμυνα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Η ενισχυμένη μεραρχία που είχαμε με οπλισμό σώματος στρατού, αποτελούσε εγγύηση για την άμυνα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς, ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ποιός, πότε και γιατί την απέσυρε;

ΜΑΡΤΥΣ : Το πότε μπορώ να σας το βεβαιώσω, το γιατί δεν το γνωρίζω.

Τότε που έφυγε η μεραρχία, εγώ ήμουν επιτελάρχης του ΓΕΕΘ στην Κύπρο. Ελήφθη διαταγή τότε από εδώ, από το ΓΕΕΘΑ και προγραμματίστη η αποχώρηση της ελληνικής μεραρχίας σε πέντε αποστολές - αυτό γνω-

αυτ 2

Q

33

6/1 Θ Φ.Τ. 13.1.87

- 17 -

ρίζω - πράγμα το οποίο και υλοποιήθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ποιός την απέσυρε;

ΜΑΡΤΥΣ : Την απέσυρε η ελληνική κυβέρνηση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο Παπαδόπουλος ήταν τότε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Παπαδόπουλος ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε μάρτυς, ο Παπαδόπουλος

ή ο Κόλλιας ήταν πρωθυπουργός;

ΜΑΡΤΥΣ : Και ο Κόλλιας και ο Παπαδόπουλος Υπουργός Προεδρίας.

Ο κύριος Κόλλιας ήταν, έχετε δίκιο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Με την εισβολή στην Κύπρο η πολιτική εξουσία των Αθηνών διελύθη στην Αθήνα, δηλαδή εξωφανίσθηκαν οι πάντες;

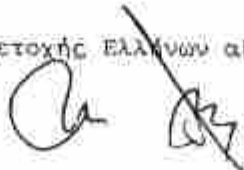

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Με την εισβολή στην Κύπρο η πολιτική εξουσία των Αθηνών σχεδόν διελύθη, εξωφανίσθηκαν οι πάντες, τους βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Είχαν τελείως υποτονική εμφάνιση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Είπατε ότι διενεργήσατε την ανάκριση για την δολοφονία του Γεωργιάδη.

ΜΑΡΤΥΣ : Για να σας διευκολύνω, ως προς ένα σημείο, ως προς τον ενδεχόμενο εντοπισμό συμμετοχής Ελλήνων αξιωματικών στην πράξη αυτή.

7/1 Θ.Φ.Τ. 13.1.87

- 18 -

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Δικονομική είναι η ερώτηση, επειδή ήσαστε αρχηγός. Η στρατιωτική ποινική δικονομία επιτρέπει εξέταση σαν μαρτύρων ιδιωτών που προτείνονται από τον ενδιαφερόμενο κατά του οποίου στρέφονται οι υπόνοιες ενοχής και δεν επιτρέπει, όπως είπατε, την εξέταση αυθεντικών μαρτύρων και τη συλλογή άλλων αποδεικτικών στοιχείων για την πλήρη διαλεύκανση της αλήθειας;

ΜΑΡΤΥΣ : Κουτάξτε, δικηγόρος δεν είμαι, ούτε κατέχω πολλά πράγματα πάνω στα νομικά θέματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Διδαχθήκατέ στοιχεία.

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε, να σας πω πώς το εννοώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Θέλω να μας δώσετε μια εικόνα πώς το εννοείτε.

(B)

(θ)

1/1 Β ΜΠ 13-1-1986

- 19 -

ΜΑΡΤΥΣ: Στο στρατό η μία ένορκος διοικητική εξέταση, κυρίως αναφέρεται στο στρατιωτικό χώρο. Βεβαίως υπάρχουν περιπτώσεις που έκ των πραγμάτων είναι υποχρεωμένος ο ανακριτής να πάρει καταθέσεις και από ιδιώτες. Αυτές είναι ελάχιστες και περιορισμένες. Κυρίως ο όγκος των μαρτύρων περιορίζεται μέσα στο στρατιωτικό χώρο. Μπορεί ο υποψήφιος κατηγορούμενος να προτείνει και δύο και τρεις να τους καλέσουμε και να πάρουμε εξέταση. Αλλά το θέμα δεν ετέθη έτσι από τον κ. Πρόεδρο, αν θυμάμαι καλά.

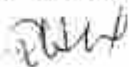
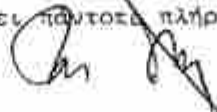
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Όχι το θέτω εγώ. Ο ανακριτής δεν πρέπει να ανοιχθεί στην εξέταση αυθεντικών μοτύτων και στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, για να διευλευκανθεί το θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα μου επιτρέψετε να πω αυτό είναι θέμα κρίσεως του ανακριτού. Ο ανακριτής εφόσον κρίνεται από τις παρεχόμενες μαρτυρικές καταθέσεις ότι το υπόψη πρόσωπο ή άλλα πρόσωπα έχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την αθωότητά τους, δεν προχωρεί.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Έωστό αυτό. Αλλά αν δεν γίνει πλήρης διερεύνηση, τότε καταλήγουμε λαθεμένα σε αοητικό πόρισμα και αρνητικό αποτέλεσμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα ανακριτού αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Υπάρχει πάντοτε πλήρης ταύτιση, κατά τη

2/1 Β ΜΠ 13-1-1986

-20-

γνώμη σας του εθνικού συμφέροντος και συγκεκριμένα του συμφέροντος του εθνικού στην Κύπρο με τα συμφέροντα μιας άλλης συμμαχού χώρας ή μπορεί τα δύο συμφέροντα να αντικρούονται και να είναι αντίθετα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να σας πω, όλα πιθανά είναι. Στο θέμα της εξωτερικής πολιτικής συμβαίνουν αυτά, τα ζούμε καθημερινώς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε σχετικά με Σταθόπουλο και Του Βάπας ότι οι Αμερικανοί δεν θέλουν τον Μακάριο, θα επέμβουν και είναι μαζί μας. Τι αντιληφθήκατε, ο Ιωαννίδης ήταν αυτόφωτος στις ενέργειές του, ή ετερόφωτος και όργανο καθαρό ξένων υπηρεσιών, ξένης δύναμης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να σας το πω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αυτό έχει βαρύτητα, αν το αντιληφθήκατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αντελήφθηκα το πνεύμα της ερωτήσεώς σας και σας λέω ότι δεν είμαι σε θέση να σας απαντήσω με υπευθυνότητα αν ο Ιωαννίδης ενεργούσε αυτοβούλως ή κατευθυνόμενος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τι πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι θέμα κρίσεως. Δεν μπορώ να απαντήσω. Εκείνο που μπορώ να σας πω όμως είναι ότι πιστεύω απόλυτα ότι για να οργανώσει αυτή την ανατροπή πρέπει να είχε κάπου στηριχθεί. Δεν ξέρω περισσότερα.

3/1 Β ΜΠ 13-1-1986

-21-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε επίσης ότι ο Ιωαννίδης το βράδυ της σύσκεψης, προφανώς θα εννοείτε στις 18 Ιουλίου, ή μήπως 20 Ιουλίου απάντησε, να φύγουμε από το ΝΑΤΟ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και ρωτώ για τις 18 ή για τις 20;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά την εισβολή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Γιατί να φύγουμε; Μήπως τον παγίδευσαν ή τον γέλασαν και για ποιο θέμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης σε δύο περιπτώσεις προγενέστερες είπε σαφώς και το έχουν ακούσει και άλλοι άνθρωποι, ότι στη μεν πρώτη σύσκεψη με το Σίσκο είπε ότι αν θέλουν οι Τούρκοι πόλεμο θα τον έχουν και δεύτερο στο γραφείο μου είπε πάλι στο Σίσκο ότι μας εξαπατήσατε και τρίτο είπε στη σύσκεψη αυτή που λέτε στο γραφείο του Γκιζίκη που ήταν, ο Πρωθυπουργός, ο Υπουργός Εξωτερικών, η ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων, τέσσερις αρχηγοί δηλαδή και ο Ιωαννίδης, είπε ότι πρέπει να φύγουμε από το ΝΑΤΟ. Αλλά αυτό το είπαν και άλλοι καθ'οδόν δεν μείνε μόνο αυτός.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τώρα από την εμπειρία που αποκτήσατε, παρά το ότι το θέμα είναι απλό, ήτο

συμμέρον των Αμερικανών η διχοτόμηση, η

Αλέξης

Α

4/1 Β ΜΠ 13-1-1987

- 2.2 -

διπλή ένωση για να ελέγχουν διπλά και από δώ και από κει . Τι γνώμη έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι ένα θέμα πάλι κρίσεως , προσωπικής μου εκτιμήσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΝΗΣ: Είστε μάφους πραγματογνώμων.

 (6)

(B)

1/1 (δ) (Γ.Π.) 13.1.87

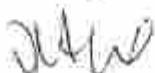
-23-

ΜΑΡΤΥΣ: Το κυπριακό, η Κύπρος γενικώς εκεί που την έχει θέσει η φύση είναι μέλο της έριδος όλων των μεγάλων δυνάμεων. Και όχι μόνο όλων των μεγάλων δυνάμεων, αλλά και των εγγύς εμπλεκομένων μικρών δυνάμεων.

Ας πάρουμε τις δύο υπερδυνάμεις, την Αμερική του ενός στρατοπέδου και την Σοβιετική Ένωση του άλλο στρατοπέδου. Από πλευράς Αμερικής το ενδιαφέρον και ο στόχος, κατά την άποψή μου-επαναλαμβάνω-ήταν και είναι η μη διατάραξη της νοτιονατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ.

Επειδή η Κύπρος παρουσιάζει μια εξαιρετική στατηγική αξία για το ΝΑΤΟ στην περιοχή, τους ενδιέφερε να υπάρχουν ήσυχα νερά, είτε ήταν ελληνική η Κύπρος- καλώς - εφόσον το εδέχεται αυτό η Τουρκία, είτε τουρκική εξ ολοκλήρου, εφόσον το εδέχεται η Ελλάδα. Στο ΝΑΤΟ ήταν θα ήταν επαρχία ενός εκ των δύο αυτών κρατών. Επομένως κατ'επέκταση χώρος του ΝΑΤΟ. Μη επιτυγχανομένου του στόχου αυτού, κατά την αντίληψή μου και πάλι, επιδιώκετο -αυτό ήταν το μάξιμουμ- ένα μίνιμουμ, ένα ελάχιστο το οποίο μεταφράζεται σε διχοτόμηση. Διότι τότε πάλι η Κύπρος θα ήταν στο ΝΑΤΟ εξ ημισείας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΙΡΟΚΑΠΗΣ: Και οπωσδήποτε η πολιτική της ανεξαρτησίας του Μακαρίου τους έκαίγε.

2/1 (δ) (Γ.Π.) 13.11.87

-24-

ΜΑΡΤΥΣ: Από την άλλη πλευρά τώρα, από πλευράς του Ανατολικού στρατοπέδου, δεν την συνέφερε την Σοβιετική Ένωση, κατά την αντιληψή μου και πάλι, αυτή η επιδίωξη του δυτικού κόσμου, την ενδιέφερε η ανεξαρτησία, διότι έτσι πίστευε ότι εξυπηρετείται η πολιτική της. Είναι απλό το θέμα, κατά την γνώμη μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ:

Και τελειώνω. Αν δεν κάνατε, ότι κάνατε όλοι μαζί, θα φθάναμε στην τραγωδία του κυπριακού, και τι γνώμη έχετε σχετικά σήμερα για αυτά που έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ομιλούμε εκ του αποτελέσματος, εκ των υστέρων, όχι με τα δεδομένα όταν ξεκινήσαμε. Ναι, όπως το λέτε είναι. Αν δεν γινόταν η ανατροπή του Μακαρίου δεν θα φθάναμε τότε σ'αυτή την κατάσταση. Δεν ξέρω, αν θα φθάναμε μεταγενεστέρως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μάλιστα. Τελείωσα κύριε Πρόεδρε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλέσω τον κύριο Ζερβό να λάβει το λόγο.

Επί τη ευκαιρία θα ήθελα να κάνω μια γενική παράκληση. Όπως βλέπετε, ο κύριος Διαροκάπης με τις πράγματι σοβαρότατες ερωτήσεις τις οποίες έκανε, απασχόλησε επί 29 λεπτά. Αν με τον ίδιο ρυθμό προχωρήσουμε, δεν τελειώνουμε σήμερα με τον κύριο Μπονάνο και νομίζω ότι είναι

3/1 (6) (Γ.Π.) (3.1.87)

- 25 -

ανάγκη να τελειώσει. Γιατί και προγραμματισμένο είναι την Πέμπτη για άλλους μάρτυρες, αλλά και διότι 4 μέρες νομίζω ότι είναι υπερβολικό.

Παρακαλώ κύριε Ζερβέ έχετε το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μια διακοπή προτού αρχίσουμε. Θα ήθελα να σας καταθέσω ορισμένες φωτοτυπίες εγγράφων που νομίζω ότι σας διευκολύνουν εις το έργο σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, να εις παραλάβει ο γραμματέας.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς παραδίδει στον γραμματέα τις σχετικές φωτοτυπίες.)

Παρακαλώ τον κύριο Ζερβό να λάβει το λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μάρτυς, ισχυρισθήκατε ότι ήταν εθνική ανάγκη η ανατροπή του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κατ' αρχήν, θα επαναλάβω την ερώτηση, γιατί ήταν εθνική ανάγκη, αλλά κυρίως ο Ελληνικός λαός σας είχε εξουσιοδοτήσει να κρίνετε και να αποφασίσετε επί τόσων σοβαρών θεμάτων;

ΜΑΡΤΥΣ: Επί του τελευταίου σκέλους της ερωτήσεώς-σας απαντώ ότι ασφαλώς δεν είχαμε εξουσιοδότηση του Ελληνικού λαού, διότι δεν υπήρξε

4/1 (5) (Γ.Π') 13.1.87

-26-

λαοπρόβλητος κυβέρνηση κατόπιν εκλογών . Ήταν εγκατάσταση επαναστα-
τική. Αλλά το θέμα είναι, είχε ο Μακάριος εξουσιοδότηση του Ελληνι-
κού λαού να διαχειρίζεται τις τύχες του;

Ως προς το πρώτο θέμα της ερωτήσεώς σας, το οποίο έχετε την
καλοσύνη να μου το υπενθυμίσετε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί ήταν εθνική ανάγκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν και το είπα και στον κύριο Λιαροσιάπη προηγουμένως-

εθνική ανάγκη για μένα, για τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων.

(BA)

6

1/ΙΒΑ ΘΣ 13.1.87

- 27 -

Από ενός χρόνου και επέκεινα, κατέστη εθνική αναγκαιότητα η ανατροπή του Μακαρίου, για να μην ατιμασθεί το σώμα των ελλήνων αξιωματικών και κατ'επέκταση η Ελλάδα.

Αν ψάξετε στην ιστορία του Κυπριακού την τελευταία 15ετία, θα βεβαιωθείτε μόνος σας ότι υπήρξε Ανθελληνική πορεία των κυβερνώ- των την Κύπρο έναντι της Ελλάδος. Ανθελληνική πορεία, επαναλαμβάνω και πάλι. Αυτό ολοκληρώθηκε με τη ναπαίτηση του Μακαρίου να εγκαταλεί- ψουν προπηλακίζόμενοι 650 Έλληνες αξιωματικοί με τις οικογενειές τους. Εγώ δεν το ενέμρινα αυτό. Και ωθήθη να λάβω μέρος στην ανα- τροπή του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Βεβαίως το θέμα σταθμίσεως, του ποιά ήταν σοβαρότερο από τα δύο, δηλαδή το πραξικόπημα ή το να ανεχθούμε αυτό που εσείς θεωρήσατε ότι ήταν λόγος για να γίνει το πραξικόπημα, ~~_____~~ θα το κρίνουν άλλοι και η ιστορία βεβαίως.

Έρχομαι στη δεύτερη ερώτηση. Δεν ήταν εθνική ανάγκη να μη διαλυθούν οι δυνάμεις της Κύπρου με το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν διελύθησαν κύριε Βουλευτά.

Έχετε υπόψη σας ότι η ανατροπή του Μακαρίου έγινε με τις καταδρομές και με τα 17 άρθρα. Όχι όλα. Διότι κατά την κίνησή

2/BA Θ.Σ. 13.1.87

- 28 -

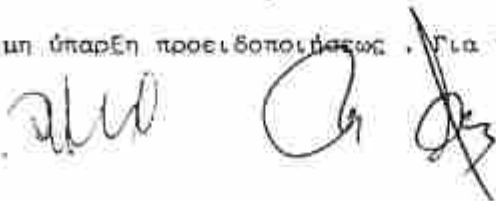
τους ορισμένα, λόγω παλαιότητας και βλαβών, ακινητοποιήθηκαν επί τη
οδό^υ. Αυτή ήταν η επέμβαση από τις δυνάμεις της Κύπρου οι οποίες
αριθμούνται σε 12.000 άνδρες .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΕΡΒΟΣ . Κύριε μάρτυς, επιτρέψτε μου να πω ότι από τις κατα-
θέσεις βέβαια εκείνων οι οποίοι συμμετείχον στο πραξικόπημα και άλλων
μαρτύρων, βγαίνει ότι πράγματι οι Ένοπλες Δυνάμεις Κύπρου είχαν κυριο-
λεκτικά διαλυθεί . Γι' αυτό και σεις προηγουμένος καταλήξατε στο συμπέ-
ρασμα, ότι πράγματι τα σχέδια δεν είχαν εφαρμοσθεί . Και δεν είχαν
εφαρμοσθεί ακριβώς διότι είχαν διαλυθεί οι Ένοπλες Δυνάμεις Κύπρου.
Εν πάση περιπτώσει .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι , όχι , δεν θα αφήσω αναπάντητο το ερωτημά σας . Είναι
ουσιώδες και αφορά εμένα προσωπικώς .

Δεν ξέρω οι κύριοι αυτοί που κατέθεσαν που σπρώχνουν την άκω-
ψή τους . Διότι κανείς μπορεί να λέει ότι θέλει εκ των υστέρων ,
αλλά πρέπει να το αποδεικνύει . Ειδικότερα αυτοί που ήσαν εκεί επί
τόπου .

Όπως είπα και στον κύριο Λιασοκάκη προηγουμένως , τα πολεμικά
σχέδια καταρτίζονται με προϋποθέσεις . Και οι προϋποθέσεις, ειδικά
για το σχέδιο αμύνης της Κύπρου, ήσαν δύο . Η ύπαρξη προειδοποιήσεως
και η μη ύπαρξη προειδοποιήσεως . Για την περίπτωση της υπάρξεως προ-

3/BA Θ.Σ. 13.1.87

-29-

ειδοποιήσεως υπάρχει σταδιακή μετάπτωση . Για την περίπτωση της μη υπάρξεως προειδοποιήσεως , δηλαδή του αιφνιδιασμού εκ μέρους του εχθρού , πράγμα το οποίο και έγινε , υπάρχει αυτόματη εφαρμογή του σχεδίου . Και ειδικότερα η τοπική διοίκηση έπρεπε, με τη διαταγή που πήρε απόεδώ περί προσκλήσεως των πυρήνών , αμέσως να διασπείρει τις μονάδες , να τις πάει στους χώρους διασποράς . Δεν τις πήγε από ό,τι αποδεικνύεται . Τις ανέφερα ένα μόνο στοιχείο. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΕΡΒΟΣ . Κύριε μάρτυς, ακόμη και αν κανένας μάρτυρας δεν κατέθεσε συγκεκριμένα και να ανέφερε τη λέξη " διάλυση " των Ενόπλων Δυνάμεων της Κύπρου , όμως η διάλυση τεκμαίρεται από όσα έχουν καταθέσει οι μάρτυρες . Όταν κανείς έχει ακούσει όλους τους μάρτυρες και συνθέσει αυτά τα οποία είπαν , αυτομάτως τεκμαίρεται ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις της Κύπρου είχαν διαλυθεί . ΜΑΡΤΥΣ . Και επ' αυτού θα ήθελα να απαντήσω κύριε Βουλευτά .

Εγώ δηλαδή αν ήμουν στη θέση ενός μέλους της Επιτροπής θα έλεγα στο μάρτυρα αυτόν να μου απαντήσει : Κύριε τάδε, πού υπηρετούσατε τη στιγμή της εισβολής ; Και από της στιγμής εκείνης, αψ' ης έγινε αντιληπτή η εισβολή, εσείς τί διαταγές πήρατε και τί κάνατε :

(BA) 1/1 Δ.Δ Ε.Τ 13.1.1987

- 30 -

και από εκεί θα διευκολυνόμουν να διενεργήσω, να πιστοποιήσω, και να εκτιμήσω αν αυτά που λέει ο μάρτυς είναι για να αποφύγει τυχόν ευθύνες του, ή τα λέει γιατί έτσι σκέφτεται. Άποψή μου είναι αυτή.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Αυτά έγιναν κύριε μάρτυς και γι' αυτό είπα ότι τεκμαίρεται από τις καταθέσεις των διαφόρων μαρτύρων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Συστήσατε αυτοσυγκράτηση, κύριε μάρτυς. Αυτό ειπώθηκε προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Περράκη.

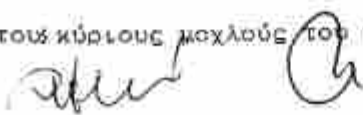
Συνεχίστε, κύριε Ζερβέ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέποτε, κύριε βουλευτά, εξεστόμιασα τη λέξη "αυτο - συγκράτηση". Δεν ξέρω ποιός την επεύρε...

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Τότε, κύριε μάρτυς, προχωρώ στην 9η ερώτησή μου, που είναι γιατί δώσατε εντολή για αυτοσυγκράτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έδωσα εντολή.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Με αναγκάζετε να πω πρωτότερα αυτό που είπε ο συναδέλφος μου, διότι είναι σημαντικό σημείο, όταν ειδικά η λέξη "αυτοσυγκράτηση" ελέχθη από του στόματός σας. Συγκεκριμένα και εντελώς ξεκάθαρα κατετέθη εδώ από μάρτυρα, που ήταν μάλιστα από τους κύριους μοχλούς του πραξικοπήματος στην Κύπρο.

2/1 Δ.Δ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 31 -

Συνεπώς, σας θέτω, έστω και επανάληψη, το ερώτημα, γιατί
εζήτηθη αυτοσυγκράτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Απαντώ και παρακαλώ τον κ. Πρόεδρο να καλέσει και αντιπαρά-
σταση αυτό το άτομο, το οποίο ισχυρίζεται ότι εγώ του διετύπωσα τη
λέξη "αυτοσυγκράτηση".

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να λάβετε υπόψη σας αυτό
που λέει ο κ. μίτρις και εν καιρώ να γίνει αυτή η αντιπαράσταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαοαγιάννης). Μάλιστα, κύριε συνάδελφε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας απαντήσω, κύριε Βουλευτά. Δεν θα έλεγα τη λέξη
"αυτοσυγκράτηση" σε έναν αξιωματικό, έστω και αν ήταν επιτελής.
Θα την έλεγα στους αρχηγούς, στους βοηθούς μου, θα την έλεγα στο
Πολεμικό Συμβούλιο. Αντιθέτως, οι πράξεις της στρατιωτικής ηγεσίας
αποδεικνύουν ότι δεν ελέγχθη αυτό το πράγμα, διότι αλλιώς δεν θα
στέλναμε τα υποβρύχια, δεν θα στέλναμε τα αεροπλάνα, δεν θα στέλναμε
τον Παπαποστόλου με το ~~ΡΕΣΥΝΕΚΩ~~, αλλιώς δεν θα στέλναμε τους 800
τόνους πυρομαχικά, δεν θα στέλναμε την μοίρα καταδρομών. Και θα
στέλναμε και άλλες μοίρες καταδρομών, εάν η βρετανική εξουσία εν
Κύπρω δεν μας το απαγόρευε.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μάλιστα. Ποιός εισηγήθηκε αρχικά την ανατροπή του

Μακαρίου;

3/1 Δ.Δ. Ε.Τ. 13.1.1987

-32-

MARTYS. Είπα και στον κύριο Πρόεδρο, στις ερωτήσεις του κατά την πρώτη ημέρα .Ο Ιωαννίδης από του Φεβρουαρίου είχε υπόψη του να ανατρέψει τον Μακάριο. Έας το ανέφερα αυτό.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Επομένως, ο Ιωαννίδης είναι αυτός ο οποίος απεφάνισε την ανατροπή...

MARTYS. Από του Φεβρουαρίου έθεσε το θέμα ανατροπής του Μακαρίου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μάλιστα. Ποιός έδωσε την εντολή και σε ποιόν για την εκτέλεση της ανατροπής;

MARTYS. Εντολή δεν εδόθη από μένα. Έγινε μία σύσκεψη στο γραφείο μου, μια εβδομάδα περίπου ή 5 μέρες-δεν θυμάμαι καλά-προ της

ενεργείας της ανατροπής, στην οποία συμμετείχα εγώ, ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης και ο Γεωργιάδης. Αυτή η σύσκεψη δεν έγινε για να δοθεί πράσινο φως, τουλάχιστον αυτό μου είπε ο Ιωαννίδης, απλώς έγινε

για να ανταλλάξουμε απόψεις . Και μετά την 15λεπτη αυτή ανταλλαγή απόψεων που είχαμε μεταξύ μας, τους πήρε όλους, πλην εμού, και τον Παπαδάκη ο Ιωαννίδης και πήγε στο γραφείο του, όπως μου είπαν,

να ετοιμάσουν σχέδιο ενεργείας, το οποίο θα μου έφερναν την επομένη για να το εγκρίνω. Έλθαν την επομένη ο Παπαδάκης, ο Κομπόκης

και ο Γεωργιάδης για να με αποχαιρετήσουν, προκειμένου να επιστρέ-

Left

Q

*1° Αποστ. Θωμά
← και ο Παπαδάκης →*

Q

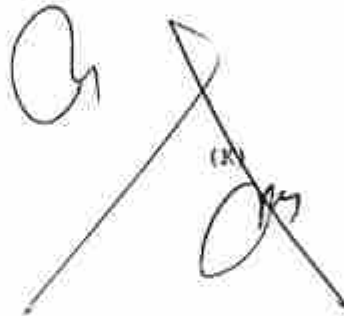
4/1 Δ. Δ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 33 -

ψουν στις θέσεις τους. Και τους λέω "πού είναι το σχέδιο;". Και μου είπαν "θα σας το φέρει ο κ. Ιωαννίδης". Αν είχατε σχέδιο εσείς, είδα και εγώ!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΦΟΣ. Πράγματι, η δη ερώτησή μου θα ήταν γιατί δεν ζητήσατε να μάθετε το σχέδιο, που όμως διατάξατε την εκτέλεσή του.

ΜΑΡΤΥΣ. Το ζήτημα το σχέδιο και μου απήντησε ο Ιωαννίδης ότι δεν υπάρχει σχέδιο, τα πάντα έχουν τακτοποιηθεί προφορικά. Αυτό μου είπε ο Ιωαννίδης όταν τον ρώτησα πού είναι το σχέδιο που μου είπατε προηγουμένως.

(A) 1/1 Κ. Ε. Σ. 13-1-87

34

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Έρχομαι τώρα στην 5η ερώτηση -είναι βέβαια προδύστερο-
εφ' όσον είχατε αντιρροήσεις για την ανατροπή του Μακαρίου, γιατί αυτό
το ισχυριστήκατε προγενέστερα

ΜΑΡΤΥΣ: Έδωσα στον κ. Πρόεδρο προ ολίγου επίσημα έγγραφα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί δεχθήκατε και διατάξατε την εκτέλεση του
πραξικοπημάτων αντί να παραιτηθείτε, ως οφείλατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε: Αυτό είναι θέμα προσωπικής μου εκτιμήσεως. Θα μπορούσα
βέβαια να παραιτηθώ, θα μπορούσα να παραμείνω. Προτίμησα να παραμείνω,
διότι είχα και εγώ κάποιο σκοπό. Και ο σκοπός ήταν η πολιτικοποίηση,
την οποία και τελικώς επέτυχα. Είχα ασχοληθεί δε με αυτή πολύ πριν.

Εν πάση περιπτώσει έκρινα ότι η έξοδος μου δεν θα ανέκοπτε την ανατρο-
πή, θα γένετο ούτως ή άλλως, όχι με εμένα, αλλά με οιονδήποτε διάδοχό
μου, χωρίς όμως να γίνει κάποια προσπάθεια επιτεύξεως του δευτέρου
σκοπού και γι' αυτό προτίμησα να παραμείνω. Άλλωστε το να φύγω εκείνες
τις ώρες θα ήταν και ένδειξη δειλίας.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί επιλέχθηκε αυτός ο τρόπος ανατροπής και όχι άλλος
ανάδυνος, γιατί ήδη εμείς γνωρίζουμε ότι ο τρόπος αυτός υπήρξε πάρα πολύ
επώδυνος και σαν τελική συνέπεια βέβαια την αδυναμία αμύνης της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ: Για την αδυναμία της Κύπρου, δεν το δέχομαι αυτό.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Αυτό είναι βέβαια άποψή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, άποψή μου.

Γείω
KES

Handwritten signatures and initials, including a large signature that appears to be 'K. Zervos' and other initials.

2/1 Κ. Ρ.Σ. 13-1-87

-35-

Και μάλιστα στον κ. Πρόεδρο έδωσα ένα σημείωμα-στις προηγούμενες συνεδριάσεις, όπου αναφέρεται λεπτομερώς τι πολεμική ικανότητα διέθετε η εθνική φρουρά.

Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος σας απήντησα στην προηγούμενη ερώτηση, δεν έλαβα γνώση ούτε προφορικά, ούτε εγγράφως της σχεδιάσεως της ανατροπής, απλώς εδέχθην την ανατροπή. Όλα τα άλλα τα ανέλαβε οικειοθελώς και αυτοβούλως και τα εξετέλεσε ο κ. Ιωαννίδης δια των ανθρώπων του.
ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΞΕΡΒΟΣ: Γιατί δεν περιμένατε εισβολή; Είχατε καμμία βεβαίωση και από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είχα. Είπα και στον κ. Λιαροκάπη ότι ήταν οι διαβεβαιώσεις του κ. Ιωαννίδη ότι οι Αμερικανοί δε θα αφήσουν τους Τούρκους να επέμβουν και εγώ βέβαια δεν είχα άλλον τρόπο άλλωστε διασταυρώσεως αυτής της διαβεβαίωσης. Η μόνη διαβεβαίωση που μπορεί να θεωρηθεί διασταύρωση ήταν οι δηλώσεις του αρχηγού της ΚΥΠ προς εμένα, περί υιοθεσίας της ανατροπής του Μακαρίου εκ μέρους των Αμερικανών, τόσο από τον Τόμ Πάππας όσο και από τον σταθμάρχη της ΣΙΑ, που υπηρετούσε εδώ στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός ήταν τότε σταθμάρχης της ΣΙΑ εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον είχα δει ποτέ μου.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ο

Ξ/1 Κ. Π.Σ. 13-1-87

-36-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά, μήπως ξέρετε το όνομά του;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Απλώς έμαθα εκ των υστέρων ότι ήταν κάποιος Κορομηλάς.

Δεν ξέρω αν είναι ορθόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιος Κορομηλάς.

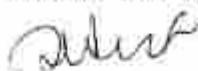
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κάποιος Κορομηλάς, είχατε μάθει ότι ήταν σταθμάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά δεν τον ξέρω όμως, ούτε τον είδα αυτόν ποτέ.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ: Παρ'όλες τις αιτιολογίες που αναφέρατε εδώ στις διάφορες ερωτήσεις και βέβαια είχαν αιχμές ως προς το ρόλο που είχατε παίξει ανεξάρτητα από το σκοπικό σας ότι ακόμα και αν ή μάλλον δε θέλατε να παραιτηθείτε γιατί είχατε κάποιο άλλο σκοπό περί πολιτικοποίησης του συστήματος κ.λπ. → Ανεξάρτητα από όλα αυτά, όταν διαπιστώσατε, κύριε μάτρε την τραγωδία, την καταστροφή στην Κύπρο, που σαν αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων είσαστε ο κύριος συνυπεύθυνος για την γτροπή του Έθνους, γιατί δεν αυτοκτονήσατε, κύριε Μπασάνο. Αυτή είναι η τελική μου ερώτηση σαν γενικό συμπέρασμα από την όλη ανάκριση και έχοντας υπόψη μου το αίσημα του Ελληνικού Λαού.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να απαντήσω σ' αυτό το θέμα;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ: Εάν θέλετε.

4/1 Κ. Ρ.Ε. 13-1-87

-37-

ΜΑΡΤΥΣ: Το θέμα αυτό που λέτε, κύριε βουλευτά, είναι εύκολη λύση της αυτοκτονίας. Η δύσκολη λύση είναι να αντιμετωπίσει την κατάσταση όπως την αντιμετωπίζω εγώ τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσατε, κύριε συνάδελφε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ ο κ. Ζαχολίκος να λάβει το λόγο.

(ΠΑ)

(Κ) 1/1 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

- 38 -

↑ 605
 ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, από την καιάθεσή σας έχει προκύψει ότι έχετε ορισμένες δικές αποφάσεις για την άσκηση της εξουσίας σε μία Πολιτεία. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ενώ από τη μια μεριά θεωρείτε επαναστατική την κυβέρνηση, αυτήν την κυβέρνηση τη δική σας που υποστηρίζετε εσείς με τα όπλα, βρίσκετε άλλους μηχανισμούς να την εξουδετερώσετε. Και αναφέρομαι συγκεκριμένα: Ενώ το Υπουργικό Συμβούλιο δεν έχει ιδέα, εσείς προσκαπικά, ο Γκιζίκης, ο Ιωαννίδης και αν δεν κάνω λάθος και ο Ανδρουτσόπουλος, συσκέπτεσθε για το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Επομένως, καταλύσατε κάθε έννοια ιεραρχίας. Πώς πιστεύατε ότι θα διοικούσατε σεις αυτό το κράτος, όταν καταργείτε τα όργανα που στηρίζεται; Διότι όταν κάνατε αυτές τις συσκέψεις καταργούσατε την κυβέρνηση σας, καταργούσατε εκείνο που εσείς στηρίζατε και έτσι πήρατε ορισμένες αποφάσεις. Το θεωρείτε αυτό εσείς σαν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και εκφραστής του πνεύματος της σκληρής ιεραρχίας, ότι ήταν σωστό και δεν θα σας οδηγούσε σε καταστροφές;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Ζακολίκο, ο αρχηγός του κράτους ήταν ο Γκιζίκης, Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο Ανδρουτσόπουλος ήταν ο Πρωθυπουργός

24/1/87

2/1 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

-39-

της κυβερνήσεως που κυβερνούσε τον τόπο και εγώ ήμουν ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν είναι το κράτος αυτό; Τί καταργήσαμε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ο Ιωαννίδης τί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο άνθρωπος ο ισχυρός, αυτός που διέθετε τη δύναμη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κάνατε δηλαδή μια ιδιόμορφη νομιμότητα; Γιατί τέτοιο όργανο δεν προβλέπεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις διάφορες καταστάσεις οι οποίες δεν είναι λαμπρόβλητες, υπάρχουν πολλά σχήματα διακυβερνήσεως. Ο Ιωαννίδης επέλεξε αυτό. Δεν το επέλεξε εγώ. Το εδέχθη ο αρχηγός του κράτους, το εδέχθη ο πρωθυπουργός και επόμενο ήταν να το δεχτώ και εγώ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ξέρετε γιατί σας το λέω αυτό; Διότι υπάρχει πρόβλημα ανάληψης ευθυνών. Όταν έχετε ένα χπουργικό Συμβούλιο που παίρνει μια απόφαση, είναι υπεύθυνο το Υπουργικό Συμβούλιο. Όταν ο Πρωθυπουργός ή ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας που κάνει μια πράξη, είναι πολιτειακό όργανο της στιγμής εκείνης, εσείς οι τέσσερεις τί ήσασταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε. Ο καθένας είχε ορισμένα καθήκοντα. Και όπως είπε και ο κ. Δασκαλάκης νομίζω δεν είμασταν κάποιο επαναστατικό συμβούλιο. Πιθανόν ο Ιωαννίδης να είχε στο νού του αυτό να επιτύχει, για να

3/1 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

- 40 -

έχει μια επίπλαστη νομιμοφάνεια . Πιθανόν. Δεν το ξέρω αυτό εγώ.

Οπωσδήποτε όμως όταν είσαυτε εσείς Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων

και σας καλεί ο Αρχηγός του Κράτους και ο Πρωθυπουργός σε νέα

σύσκεψη, δεν θα πάτε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Βεβαίως ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έκανα και εγώ . Με καλούσε και πήγαίνα. Και είπα

και προηγουμένως και παρεξηγήθηκα, ότι δεν κάναμε τίποτε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Θα σας πώ και κάτι άλλο που μου έκανε εντύπωση.

Μας είπατε εδώ, ότι προσωπικά εσείς ζητούσατε κάποια παράταση χρόνου

όλης αυτής της κατάστασης γιατί προσωπικά, επαναλαμβάνω, είχατε

3 πολιτικούς στόχους. Άρα από το ήμελες αυτό όργανο το ιδιόμορφο

που ασκούσε εξουσία, Ιωαννίδης, Μπονάρος, Γκιζίκης, Ανδρουτσόπουλος,

ερχόμαστε στο μονομελές, σε σας. Και λέτε καλά τα κάνατε όλοι εσείς

αυτά, εγώ έχω τους στόχους μου τους προσωπικούς: θέλω να εκδημο-

κρατήσω τη χώρα, θέλω να πολιτικοποιήσω την κατάσταση. Πιστεύετε

ότι είναι μια άλλη μορφή εξουσίας αυτή που πηγαίνατε να επιβάλλετε;

Διότι δεν συνεννοείσο με κανέναν.

(ΓΓ)

(ΠΑ)

1/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 13.1.1987

- 41 -

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Άρα και σεις πολιτειακός παράγων.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πως το ερμηνεύετε εσείς. Με ρωτάτε και σας απαντώ. Εγώ δεν έχω εκπαίδευση τοιαύτη, για να συμφωνήσω ή όχι με αυτούς τους τίτλους που δίδετε. Εγώ σας είπα, είχα κατά νούν την πολιτικοποίηση.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Δηλαδή, περιμέναίτη στιγμή που θα ανατρέπατε την όποια επαναστατική "νομιμότητα", διότι κατά την κρίση σας έπρεπε να οδηγήσετε την χώρα κάπου, στην πολιτικοποίηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Αυτό επιδιώκατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Άρα, ενεργούσατε ατομικά εκείνη τη στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Διότι αυτό οδήγησε στο αδιέξοδο, κύριε μάρτυς. Αυτή η νοοτροπία, οδήγησε σ' αυτό που πάθαμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΩΛΙΚΟΣ: Τώρα, ένα άλλο ερώτημα: Είπατε σε κάποια στιγμή, ότι ο Ιωαννίδης απήτησε να φύγουμε από το ΝΑΤΟ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

2/1ΓΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

-42-

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Γιατί συνέδεσε το ΝΑΤΟ με όλη αυτή την ιστορία ο Ιωαννίδης; Το ΝΑΤΟ είναι μία συμμαχία, η οποία είχε σαν στόχους Α; Β; Γ; Δ'. Τι ανάμειξη είχε το ΝΑΤΟ, σ' αυτή την ιστορία;

Αφήστε τους Αμερικανούς. Αυτοί είναι άλλη υπόθεση. Το ΝΑΤΟ. Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θα σας το πει ο ίδιος, όταν τον ρωτήσετε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εσείς δεν το ρωτήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να τον ρωτήσω; Όχι. Εδώ και ο Λραπάκης έλεγε να φύγουμε από το ΝΑΤΟ. Και δεν το έλεγε μόνο τότε, το έλεγε και επί Αβέρωφ, το έλεγε και στον Καραμανλή, όταν έφυγε - καλώς έπραξε. Επομένως, υπήρχαν άνθρωποι και υπάρχουν ακόμα άνθρωποι, όχι μόνον στο Στρατό, αλλά και έξω στην κοινωνία, που θέλουμε να φύγουμε από το ΝΑΤΟ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κυτάξετε, άλλη ήταν η θέση των Κυβερνήσεων της Μεταπολίτευσης, για να φύγουμε από το ΝΑΤΟ, διότι είχαμε ένα αποτέλεσμα, και άλλη εκείνη τη στιγμή η θέση του Ιωαννίδη. Μήπως είχε αντιληφθεί ότι το ΝΑΤΟ είχε εμπλοκή ή μήπως το ΝΑΤΟ τον επρόδωσε, ή μήπως του είχαν υποσχεθεί κάποιο κάτι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν το κουβεντιάσατε αυτό καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ξέρω μόνο τούτο. Ότι στη συσκευή αυτή ο Άνδρου-
τόπουλος είπε "ναί θα το ξέρω στο Υπουργικό Συμβούλιο το αίτημα

3/1ΓΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 43 -

αυτό της εξόδου από το ΝΑΤΟ ". Και την επομένη φαίνεται ότι το έθεσε, διότι στην αγγλ. σύσκεψη που κάναμε, το επόμενο βράδυ, στο Γραφείο του Γκιζίκη, μας είπε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο απέρριψε αυτή τη θέση του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικιογιάννης): Επιτρέψτε μου, μία μικρή παρένθεση: Πότε σας είπε ο Ανδρουτσόπουλος ότι το Υπουργικό Συμβούλιο απέρριψε την πρόταση περί αποχώρησης από το ΝΑΤΟ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22.7.1974 μου το είπε και ανεφάρετο σε "χθεσινή" συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου, δηλαδή σε συνεδρίαση της 21.7.74 .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΧΩΛΙΚΟΣ: Δώστε μου μία εξήγηση, κύριε μάρτυς, μετά την ερώτηση του κ. Προέδρου: Για την αποχώρηση από το ΝΑΤΟ η προσωπική δύναμη του Ιωαννίδη δεν είναι τόσο ισχυρά, ώστε να πάρει ο ίδιος την απόφαση και να διατάξει αποχώρηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΧΩΛΙΚΟΣ: Ζητάει κάποια επικύρωση από ένα Υπουργικό Συμβούλιο, το οποίο βρίσκεται σε λίσσαργο τότε. Για την απόφαση για το πραξικόπημα, που είχε σαν αποτέλεσμα όλα αυτά, το παίρνει ο ίδιος.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ηγνόησε πιθανόν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΧΩΛΙΚΟΣ: Πιθανόν να το ηγνόησε. Έρχομαι στο πραξικό-

4/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 13.1.1987

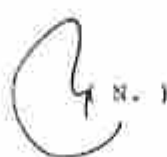
- 44 -

πημα ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν και στο σημείο αυτό, πρέπει να λάβετε υπόψη σας, ότι ο Πρωθυπουργός ήταν εν γνώσει. Από κεί και πέρα το Υπουργικό Συμβούλιο τη σχέση είχε και πως δούλευε τότε, ούτε έλαβα μέρος σε καμμία σύσκεψη, ούτε ξέρω και τι σχέσεις υπήρχαν μεταξύ Υπουργών και Πρωθυπουργού. Εν πάση, όμως, περίπτωση, ο Πρωθυπουργός ήταν γνώστης της κατάστασης.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Έρχομαι στο πραξικόπημα, κύριε μάρτυς.

Σας ρώτησε και ο κ. Ζερβός. Επιλέξατε ένα τρόπο για την ανατροπή του Μακαρίου, τον πιο επώδυνο. Δηλαδή, είχαμε θύματα, είχαμε καταστροφές, είχαμε ολόκληρη στρατιωτική επιχείρηση, την οποία όσο και εάν δεν δέχεσθε εσείς, εμείς έχουμε στοιχεία, ότι συνέβη αποδιοργάνωση, εσείς δεν το δέχεσθε ότι υπήρξε, ήταν ένας τρόπος ανατροπής, που κόστισε και σε σας, διότι κάποιες αλλαγές έγιναν στις διατάξεις των Μονάδων και στον Κυπριακό λαό, αλλά και στην Ελλάδα.

ΓΡ

1/1N ΒΠ 13.1.87

-45-

Γιατί, παράδειγμα, κάνατε την επιχείρηση και στείλατε άσματα να κτυπήσουν το Προεδρικό Μέγαρο, όταν όπως μας κατέθεσε και ο Γεωργίτσος δεν ήξεραν αν ο Μακάριος ήταν εκεί; Έτσι έλεγαν. Δεν μπορούσατε να εξοντώσετε το Μακάριο φυσικά ή δεν μπορούσατε να τον πιάσετε και να τον απαγάγεται. Γιατί επιτεθήκατε στο Προεδρικό Μέγαρο, στην λοχιεπισκοπή και στο ΡΙΚ;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ήδη απαντήσει στο ερώτημά σας αυτό. Θα επαναλάβω όμως τα ίδια, γιατί πιστεύω ότι δεν υπάρχει διαφορά. Εγώ δεν έλαβα γνώση αυτού του σχεδίου που μου είπαν πως θα φτιάξουν για να ξέρω πως θα γίνει η ανατροπή αυτή. Όταν τον ρώτησα τον Ιωαννίδη που είναι το σχέδιο μου είπε πως δεν υπάρχει και όλα αυτά έγιναν προφορικά.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν έπρεπε να πείτε σεις κύριε Μπουνάνο σαν αρχηγός, ανατροπή μεν, θύματα μηδέν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πως ζήτησα το σχέδιο και μου είπαν ότι δεν υπάρχει, γιατί οι διαταγές δόθηκαν προφορικά. Αυτή ήταν η απάντηση του Ιωαννίδη και εγώ ηρέσθημ σ' αυτήν.

Όσον αφορά το θέμα της εξουδετέρωσης ως φυσικού ατόμου του Μακαρίου, εγώ του είπα του Ιωαννίδη από το Φεβρουάριο, πως αν θέλει να τον εξουδετερώσει το Μακάριο, πέρα που θα πάει στην Κίνα

2/1Ν

ΒΠ

13.1.87

- 46 -

είναι εύκολο να τακτοποιήσεις το ζήτημα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Υποδείξατε φυσική εξόντωση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, είπα να τον βγάλει από την κυβέρνηση. Να ορίσει κάποιον άλλον ως Πρόεδρο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μετά απ' αυτό τον τρόπο ενεργείας που σεις δεν λάβατε τα μέτρα για να πείτε πως δεν θέλετε ούτε ένα νεκρό, γιατί αν λέγατε σαν αρχηγός, θα εφρόντιζαν να κάνουν το άλλα σχέδιο. Αν λέγατε ανατροπή, κύριε Ιωαννίδη ή κύριε Κομπούκη ή κύριε Γεωργίτση, αλλά νεκροί μηδέν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έστω ότι το έλεγα αυτό, νομίζετε ότι δεν θα γινόταν η ενέργεια ανατροπής; Δεν θα είχαμε τα ίδια αποτελέσματα;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Η ανατροπή θα γινόταν αλλά δεν θα εγένοντο αυτές οι βιαιότητες. Θα σας ρωτήσω, ποιός φέρνει τις ευθύνες των βιαιοτήτων και των ποινικώς κολασίμων πράξεων που έγιναν στην περιοχή κυρίως της Λευκωσίας τις ημέρες του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας έχω αναφέρει, γιατί ο κύριος Λάσκαρης συγκεκριμένα μου έθεσε το ερώτημα και σας είπα ότι απ' ής στιγμής έλαβα μέρος αυτοβούλως στην ανατροπή, έχω τις επακόλουθες ευθύνες. Δεν τις αποκλείω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ήταν ανάγκη να γίνουν οι θάσσανισμοί και να φθάσουν αξιωματικοί να κάνουν κλοπές;

3/1N ΒΠ 13.1.87

-47-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω αυτά. Δεν μου αναφέρθη τίποτα από κανέναν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εδώ έχουν γραφεί κύριε μάρτυρ ντοκουμενταρισμένα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω επίσημη αναφορά ούτε για βασανισμούς, ούτε για κλοπές, ούτε γι' αυτές τις πράξεις βίας και λεηλασίας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Από ποιόν έπρεπε να έχετε αυτές τις αναφορές;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ, τον κύριο Γεωργίτση.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ο κύριος Γεωργίτσης λέει πράγματα που σεις ανατρέπετε εκατό τοις εκατό. Να σας διαβάσω εγώ για να δείτε την ποιότητα του κυρίου Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Διαβάστε ότι θέλετε κύριε βουλευτά. Εγώ σας λέω ότι δεν έχω καμία επίσημη αναφορά. Αυτό είναι βεβαιωμένο. Αν ψάξετε τα αρχεία του ΓΕΕΦΑ δεν θα βρείτε ούτε μια αναφορά γι' αυτά τα πράγματα. Από τον Τύπο, ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Αναθέσατε όλη τη διεξαγωγή του αγώνα στον κύριο Γεωργίτση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι ήταν τραγικό λάθος αυτό.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Θέλω να μου επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε κάτι που καταθέτει. "Μετά ταύτα μετέβην και παρουσιάστηκα στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων στρατηγό κύριο Γρηγόριο Μπουάνο".

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε:

4/1N ΒΠ 13.1.87

-48-

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΔΙΚΟΣ: Όταν επέστρεψα από την Κύπρο. Δεν χρειάζεται να σας αναφέρω τους χαρακτηρισμούς που κάνει για σας όταν σας συνή-
υτησε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να τους πείτε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΔΙΚΟΣ: Αν σας ενδιαφέρει θα σας τους πω.

(N.)

1/1 Δ.Α. Β.Σ. 13-1-87

-49-

Εκεί συνήντησα ένα ανθρώπινο ρόκος και όχι αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων -
 Είναι κρίσεις του Γεωργίτση - όστις μου είπε - και εδώ είναι το ουσιαστι-
 κό - ότι εφόσον με καλέσει ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης κ. Αβέρωφ Ευάγγελος,
 να του αναφέρω ότι την ενέργεια κατά του Μακαρίου την έκανα εγώ και ο
 Συνταγματάρχης Κομπόκης, με σκοπό να τον αναγκάσουμε σε πτώση, κατά την
 κίνηση των τμημάτων μας μας εκτόπησαν και υποχρεώθημεν να κτυπήσωμεν.

Απήντησα - λέει ο Γεωργίτσης - ότι εγώ δεν πρόκειται να παρουσιαστώ
 στον κ. Υπουργό και αυτά να τα πείτε εσείς. Εγώ αν κληθώ από τον κ. Υπουρ-
 γό, θα πώ την αλήθεια."

Συνέβη αυτό το περιστατικό;

ΜΑΡΤΥΣ. Λυπούμαι όχι. Λυπούμαι, κύριε βουλευτά, που είμαι υποχρεωμένος
 ενώπιον σας να διαψεύσω έναν Ταξίαρχο!

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Ήταν αρχηγός ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ. Τον διαψεύδω!

Εκείνο που ελέγχθη ήταν να κλείσει το στόμα του και να μην πεί τίποτα
 πουθενά. Πράγμα, το οποίο τήρησα και εγώ 12,5 χρόνια. Αυτό του είπα.

Φέρτετον ενώπιον μου να μου πεί ότι του είπα αυτά τα πράγματα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Άς έρθουμε στην εισβολή και κλείνω:

Υπήρχε, κύριε μάρτυς όπως όλοι ξέρουμε, σχέδιο άιμνας της Κύπρου. Την
 ευθύνη της διεξαγωγής των επιχειρήσεων στην Κύπρο, προσωπικά παύω την

2/1 Δ.Δ. Β.Ζ. 13-1-87

-50-

είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο τοπικός Διοικητής.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Έπρεπε σε οποιαδήποτε περίπτωση να αναμένει διαταγές

ΑΕΔ ο τοπικός Διοικητής, στην συγκεκριμένη περίπτωση της εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αυτομάτως το σχέδιο εφημερίστη. Αλλά δεν ξέρω πώς εφημερίστη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τότε είχαμε αγωνιώδεις κλήσεις και το καταθέτουν

4-5 μάρτυρες - ο Πούλος, ο Γεωργίτσος, ο Κομπόκης και όλοι από κάτω -

ότι συνεχώς σας τηλεφωνούσαν ...

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι σε μένα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Στο επιτελείο του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Το δέχομαι αυτό που λέτε, χωρίς να είμαι σε θέση να το βεβαιώσω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κάποιε μάρτυς, αφού είχαν τόσα τηλεφωνήματα από την

Κύπρο σε σας οι επιτελείς σας δεν ήρθαν ποτέ να σας πούν: Κύριε Αρχηγέ,

έχουμε συνεχώς τηλεφωνήματα και ζητούν οδηγίες . Σας το είπαν ποτέ αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ, Όχι. Σας λέω τί έγινε σ'αυτά τα 2,5 24ωρα.

Ερχόταν ο Χανιώτης, σαν Διευθυντής του Α' Κλάδου και το μόνο που έκανε

ήταν διά μιάς διογκώσεως των πληροφοριών να με εξαναγκάσει και αυτός να

ωθηθώ σε πολεμική αναμέτρηση με την Τουρκία. Πράγμα που εγώ δεν είχα

κατά νου να πράξω, εκτός εάν επιτίθεντο αυτά. Εγώ αυτοβούλως, αντιπερισπασ-

Μικ

Οη

9/3

3/1 Δ.Α. Β.Σ. 13-1-87

- 51 -

στικώς να πάω να επιτεθώ στην Τουρκία, επί των κοινών συνόρων, λόγω της εισβολής στην Κύπρο, δεν το έκανα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Εγώ μιλάω για οδηγίες διεξαγωγής του αγώνα στην Κύπρο.

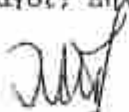
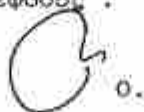
ΜΑΡΤΥΣ. Οι οδηγίες διεξαγωγής του αγώνα στην Κύπρο ήταν σαφώς γραμμένες στο σχέδιο αμύνης της Κύπρου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Και γιατί δεν στέλνατε ένα σήμα, που να λέει τα εξής απλά: "Εφαρμόσατε σχέδιο Κ. Ανάληψη ευθύνης αγώνος προσωπικώς από σας";

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω επ'αυτού, γιατί δεν πρέπει να μένει καμιά αμβολία. Και εγώ δυστυχώς ή ευτυχώς δεν ξέρω, είχα μια θέση, στην οποία ευλόγως παρουσιάζονται αυτά τα ερωτήματα και πρέπει να λάβω θέση.

Όταν πήγα στο γραφείο του ΔΕΔ, με την ειδοποίηση περί ενάρξεως της εισβολής, τα χαράματα της 20ης, βρέθηκα προ μιας καταστάσεως ανταρσίας. Με υποδέχτηκαν ο Πηλιχός, ο Παλαΐνης ο Τριανταφύλλου, ο Μαρτίσης και κάποιοι άλλοι αξιωματικοί μόλις μπήκα στο γραφείο μου

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Όλοι αυτοί στο γραφείο σας ; Ταγματάρχες, Συνταγματάρχες, Λοχαγοί; Δηλαδή έφοδος .

(Α) 1/1 0 Φ.Τ. 13.1.87

- 52 -

ΜΑΡΤΥΣ : Αφήστε με να ολοκληρώσω. Προτού αφήσω το καπέλο μου στη θέση του, μου λένε βάλλεται η ΕΔΔΥΚ, να κηρύξουμε τον πόλεμο. Τους απέπεμψα, σκαιώς, μπορώ να πω, λέγοντάς τους, θα εφαρμοστούν τα σχέδια. Από κει και πέρα στο μεσοδιάστημα της μιας ώρας ασχολήθηκα με το να συγκαλέσω πολεμικό συμβούλιο και να πάρει θέση η κυβέρνηση, ο αρχηγός του κράτους και να μας δώσει οδηγίες, γιατί οι ένοπλες δυνάμεις δεν εκτελούν κατά το δοκούν ήτι νομίζουν. Δεν είχαμε δε περίπτωση προσβολής του εθνικού εδάφους για να αντιδράσουμε αυτομάτως και εμείς. Έπρεπε λοιπόν η κυβέρνηση να ενημερωθεί και να λάβει θέση, γιατί αυτή ήξερε τις πολιτικές συνέπειες μιας πράξεως και την αποστολή που θα έπρεπε να έχουν οι ένοπλες δυνάμεις. Και το κατόρθωσα αυτό και στις 8 η ώρα έγινε η έναρξη του πολεμικού συμβουλίου, το οποίο τελείωσε στις 10 το πρωί.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΧΟΛΙΚΟΣ : Κύριε μάρτυς, στο γραφείο σας δεν σας περίμενε ο αρμόδιος διευθυντής της Διευθύνσεως του ΓΕΣΘΑ των επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, δεν ήταν κανείς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΧΟΛΙΚΟΣ : Άρα έχουμε μια άλλη ιεραρχία πλέον, γιατί τα έχω ζήσει λίγο αυτά, πέντε λοχαγοί καταλαμβάνουν το γραφείο του ΑΕΔ και προτρέπουν τον ΑΕΔ να κάνει ενέργειες κατά της Τουρκίας.

2/1 Ο Ο.Τ. 13.1.87

- 53 -

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ελέχθησαν αυτά από εμένα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Μα δεν έπρεπε να είναι ο αρχηγός της 3ης ΜΕΟ του ΓΕΕΘΑ εκεί για να δώσει πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ : Έπρεπε να είναι, αλλά δεν ήταν, είτε διότι καθυστέρησε να αφιχθεί, είτε διότι ήταν καθόδον. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι το πνεύμα της καταστάσεως των μηχανισμών, του κυκλώματος Ιωαννίδη αυτοί που σας ανέφερα, ήταν άνθρωποι του Ιωαννίδη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Το ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ : Αφού το ξέρετε λοιπόν, γιατί μου τα λέτε εμένα; Εγώ δεν ήμουν άνθρωπος του Ιωαννίδη.

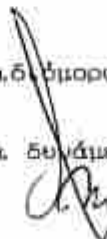
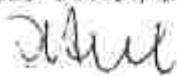
ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Θέλω να καταλήξω ότι δεν μπορούσατε να διοικήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό σας το είπα μόνος μου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Και απορώ πως δεν παραιτηθήκατε σ'ένα τέτοιο κρίσιμο σημείο να τους πείτε το εξής κύριε μάρτυς, ή είμαι αρχηγός ή αυτή τη στιγμή φεύγω.

ΜΑΡΤΥΣ : Είναι μια άποψη αυτή.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Έχετε καταθέσει μια ιδιόμορφη άποψη. Για σας τίποτε δεν συνέβη με το πραξικόπημα, όλες οι δυνάμεις της Κύπρου

3/1 Ο Φ.Τ. 13.1.87

-54-

ήταν στις θέσεις τους και αν εφαρμόζαν κανονικά το σχέδιο όλα θα πήγαιναν καλά, ή μάλλον λέτε ότι πήγαν καλά. Είχαμε άμεση αντίδραση λέτε κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ : Τα δυο 24ωρα, ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Άνθρωποι που έζησαν την εισβολή στην Κύπρο λέγε το εβήε : Ένα ολόκληρο συγκρότημα που κυνηγούσε τον Μακάριο προς την Πάφο την ημέρα της εισβολής ήταν κάπου στη διαδρομή Πάφου - Λευκωσίας άρα δεν ήταν στις θέσεις τους. Ο διοικητής του πυροβολικού, ο Πούλος, λέει ότι οι δυνάμεις του δεν ήταν στους χώρους διασποράς που έπρεπε να είναι. Ο δε Κομπόκης λέει, πάνω σ' αυτή τη φασαρία και πάνω σ' αυτή την ασυνεννοησία, προσωπικά πήρε την ευθύνη και με δική του πρωτοβουλία κινήθηκε να δώσει κάποιες μάχες με τις δυνάμεις καταδρομών. Αν δεν συνέβαινε το πραξικόπημα θα ήταν αυτή η κατάσταση των δυνάμεων ή θα ήταν στις θέσεις τους; Ή δεν το παρακολουθήσατε και αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς να το παρακολουθήσω;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Σας ερχόντουσαν σήματα κύριε Μπονάνο, που έλεγαν ότι όλες οι δυνάμεις είναι στους χώρους διασποράς που προβλέπονται από το σχέδιο "κ";

Πούλος

Κομπόκης

Μακάριος

4/1 Ο Φ.Τ. 13.1.87

- 55 -

ΜΑΡΤΥΣ : Έπρεπε να είναι στους χώρους διασποράς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Το ελέγξατε εάν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Εάν είχα περιθώρια χρόνου θα το ήλεγχα. Αλλά τι να πρωτο-
ελέγξω; Να παραπέμψω στο στρατοδικείο ανθρώπους; Να κάνω ετούτο,
να κάνω εκείνο; Να ελέγξω τα σχέδια;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Δεν λέω αυτό, λέω ότι δεν είχατε εικόνα των επι-
χειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Διότι τα σχέδια πρόβλεπαν και εμπλοκή δική
σας σαν ΑΕΔ με την αποστολή ενισχύσεων.

ΜΑΡΤΥΣ : Τα στείλαμε αυτά.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Τί στείλατε αφού δεν ξέρατε την εικόνα της
μάχης;

ΜΑΡΤΥΣ : Μου επιτρέπετε να πω ότι τα πράγματα τα μπερδεύετε. Το
σχέδιο προέβλεπε μια παρουσία της Ελλάδος κυρίως για την τόνωση
του ηθικού και για την παρουσία της Ελλάδος, ήταν ένα υποβρύχιο
και μια μοίρα αεροσκαφών F 84, τα οποία ήταν καταδικασμένα σε
απώλεια και η ΕΛΛΑΥΚ η οποία ευρίσκετο εκεί υπό δέσμευση μόνο για
αντεπίθεση.

Ο 1/1 ο (Κ.Ο.) 13.1.87

- 56 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Μην αγωνίζεσθε, τα ξέρουμε όλα αυτά. Το ερώτημά μου είναι άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω πάνω σ' αυτό που είπατε. Δεν στείλαμε δύο υποβρύχια; Άσχετο αν δεν πήγαν, είναι άλλο θέμα αυτό. Δεν στείλαμε τα αεροπλάνα φάντομς αντί των F 84; Άσχετο αν δεν πήγαν. Τα στείλαμε. Δεν στείλαμε μία μοίρα καταδρομών, η οποία δεν προεβλέπετο από το σχέδιο. Μάλιστα δεν πήγε την πρώτη βραδιά πήγε τη δεύτερη για άλλους λόγους; Τα στείλαμε. Δεν στείλαμε 800 τόννους πυρομαχικά που δεν προεβλέποντο; Τα στείλαμε; Δεν στείλαμε το ΡΕΘΥΜΝΟ με 600 Ελληνοκυπρίους εθελοντές φοιτητές και ένα τάγμα με μία δόλη αρμάτων; Τα στείλαμε. Άσχετο εάν δεν πήγαν. Εκεί άλλη έρευνα γιατί δεν πήγαν.

Επομένως από πλευράς λήψεως μέτρων ενισχύσεως του αγώνος εκ μέρους του ΓΕΕΘΑ, ελήφθησαν .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κάνετε το εξής λάθος. Μας απαιθώσατε μονάδες που στείλατε και δεν προεβλέποντο από το σχέδιο. Άρα αυτό ήταν σωστή ενέργεια; Το σχέδιο προέβλεπε ορισμένες μονάδες, τις οποίες δεν στείλατε, στείλατε άλλες.

ΜΑΡΤΥΣ: Στείλαμε παραπάνω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Στείλατε παραπάνω. Και σας ερωτώ: Στείλατε μο-

2/1 α (Κ.Φ) (3.1.87)

- 57 -

νάδες χωρίς να ξέρετε την κατάσταση του πεδίου μάχης; Διότι μένετε με την εντύπωση εσείς ότι οι μονάδες κινήθηκαν κανονικά, ενώ εδώ μας λένε εκεί κάτω ήταν αλλαλούμ. Τι μονάδες στείλατε εσείς, αφού ούτε το πυροβόλο ήταν στη θέση του, ούτε οι καταδρομείς ήταν στη θέση τους, ούτε οι άλλες μονάδες ήταν στη θέση τους, τί αγώνα στέλνατε να κάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, ομολογώ ότι δεν μπορώ να σας παρακολουθήσω στο σκεπτικό σας. Εγώ σας είπα και σας ανέφερα, ότι προσεβλέπετο να στείλουμε πέντε πράγματα και εμείς στείλαμε δέκα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Συμφωνώ, κύριε μάστορ. Όταν έχετε ό μως την εικόνα ότι η μονάδα του Κομπόκη, παράδειγμα, θα είναι στα υψώματα της Κυρήνειας, όπου προσεβλέπετο από τα σχέδια, αυτή την εικόνα είχατε, αποδεικνύεται ότι η μονάδα του Κομπόκη δεν είχε φθάσει εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Πήγε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πότε πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν την διέταξε το ΓΕΕΦ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μα δεν την διέταξε κανείς, μόνος του την πήρε και πήγε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι σωστό αυτό. Την διέταξε το ΓΕΕΦ.

3/1 α (Κ.Ο.) 13.1.87

- 58 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εν πάση περιπτώσει, μετά από όλα αυτά, από το αποτέλεσμα όλης αυτής της ιστορίας, αισθάνεσθε ότι έχετε κάποια ευθύνη για όλη αυτή την τραγική κατάσταση που περιήλθε το κυπριακό και η εμπλοκή μας αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το είπα από την αρχή, ότι από ενός χρόνου και έπειτα έχω ακεραία την ευθύνη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυρ, απαντώντας στον κ. Ζακολίκο, μας είπατε ότι στείλατε δυνάμεις που δεν προεβλέποντο από τα σχέδια για την ενίσχυση της αμύνης της Κύπρου. Θα ήθελα να σας ρωτήσω, αφού κάνατε αυτές όλες τις ενέργειες, γιατί διατόξατε την αντικατάσταση της παλιές δυνάμεως της ΕΛΔΥΚ, η οποία έλαβε χώρα μετά το πραξικόπημα κατά Μακαρίου, παρά την διασαινόμενη τουρκική απειλή και δεν σκεφθήκατε ότι καλό θα ήταν να διατηρήσετε τους παλιούς στρατιώτες που ήξεραν και τον περιβάλλοντα χώρο, ήξεραν και καταστάσεις αντί να στείλετε νέους που ήταν τελείως άβαις για την αποστολή

για την οποία εστέλλοντο;

F^o
Προεδρικό
← που με
πύρι 421 →

4/1 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

-59-

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν η αποστολή του τάγματος αντικαταστάσεως ΕΛΔΥΚ, δεν ήταν μόνο της ΕΛΔΥΚ, ήταν και της Εθνοφρουράς, ως μέλη, υπαξιωματικοί μέσα, ήταν προγραμματισμένα και είχε γνώση η ειρηνευτική δύναμη, διότι αυτή είναι η διαδικασία και ελέγχει τι μπαίνει και τι βγαίνει. Εάν, λοιπόν, δεν τους στέλναμε θα ήταν η διακύβευση της μυστικότητας της ενεργείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ποιάς ενεργείας;

ΜΑΡΤΥΣ: Της ανατροπής του Μακαρίου.

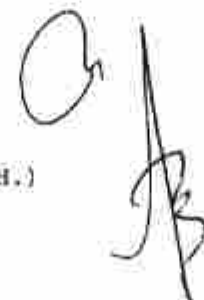
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μα, πότε έγινε η αντικατάστασή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 του μηνός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άρα, μετά το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά αν δεν το στέλναμε λέω, ενώ ήταν προγραμματισμένο, πώς θα εδικαιολογείτο η μη άφιξή;

Με συγχωρείτε δεν λέτε γι' αυτό, έκανα λάθος εγώ. Έκανα σύγχυση και το αναιρώ αυτό.

 (H.)

(σ)

1/1 Η.Λ.Μ. 13-1-86

- 60 -

Ήταν προγραμματισμένη η αποστολή και έφυγε κανονικά και έφθασε -έφυγε από δω στις 17 ή στις 18 , δεν θυμάμαι ακριβώς ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πάντως μετά το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Μετά την ανατροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εν'όψει διαφαινομένης τουρκικής απειλής,

ήταν λογικό να βγάλετε άνδρες οι οποίοι ήξεραν

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Δεν ήταν άνδρες που δεν ήξεραν . Ήταν άνδρες εκπαιδευμένοι. Δεν ήταν νεοσύλλεκτοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Οχι. Αλλά όταν κατέβηκαν στον Κυπριακό έδαφος, δεν ήξεραν καν πού είναι οι στρατώνες.

ΜΑΡΤΥΣ:Μα, ούτε και οι άλλοι ξέραν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πώς δεν ξέραν ; Ήταν κάτω εκεί τόσο καιρό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέραν μόνο την Δευκωσία και τα καταστήματα αυτοί. Ακούστε με εμένα. Ξέρανε, επαναλαμβάνω, την Δευκωσία και τα καταστήματα και ορισμένες ασκήσεις που κάναν . Γιατί η ΕΔΔΥΚ για να κάνει ασκήσεις, τις έκανε εγγύς του στρατοπέδου της. Δεν Ξέρανε τίποτε άλλο, ούτε από εδάφη , ούτε ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυς , μη μας λέτε πράγματα τα οποία...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, ακούστε με για να σας ενημερώσω. Δεν έχω κανένα λόγο....

2/1_H.A.M._13-1-86

- 61 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με συγχωρείτε. Το ίδιο ετοιμόπολεμος θα είναι ένας στρατιώτης που έχει καθίσει ένα ή ενάμιση χρόνο στον περιβάλλοντα χώρο και το ίδιο εκείνος που κατεβαίνει από το οχηματαγωγό την ίδια στιγμή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς εγκλιματισμού είναι καλύτερος αυτός που είναι εκεί . Αλλά από πλευράς γνώσεων του εδάφους είναι το ίδιο πράγμα.

1^η υπόψη
47

Η μονάς δε αυτή ήταν συγκεκριμένη. Δηλαδή ήταν αλόκληρο τάγμα της ΕΛΔΥΚ που έφευγε και είχε δημιουργηθεί ένα τάγμα από τις ειδικότητες που έπρεπε να αντικατασταθούν , το οποίο πήγαινε . Με την εισβολή διέταξα και επανήλθαν .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα. Η δεύτερη ερώτησή μου είναι, τότε διατάξατε να επανέλθει το αρματαγωγό " ΛΕΣΒΟΣ".

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20 το πρωί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πριν ή μετά το πολεμικό συμβούλιο της ημέρας εκείνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή το θέσατε στο πολεμικό συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Ήταν δική μου ενέργεια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα να ρωτήσω επίσης, γιατί διατάξατε, ή ποιος διέταξε να μην εκφορτωθούν στην Κύπρο τα μεταφερόμενα από

3/1 Η.Α.Μ. 13-1-86

- 62 -

τ'αρματογωγό "ΔΕΣΒΟΣ" πυρομαχικά της ΕΛΛΑΧ της 19 Ιουλίου, ήτοι την παραμονή της αποβάσεως; Και ποιά ήταν η αποστολή του αντισυνταγματάρχη Φαρμάκη προς την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό πρώτη φορά το ακούω. Μπορείτε να το επαναλάβετε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Με συγχωρείτε. Ο Φαρμάκης πήγε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω τον κύριο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Δεν πήγε με δική σας εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Φαρμάκης;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός Φαρμάκης;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Ο Αντισυνταγματάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω ούτε στην όψη.

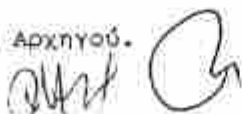
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Λυπάμαι που παίρνει τέτοια τροπή η ερώτηση αυτή.

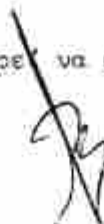
ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά ακούω το όνομα αυτό, και ότι τον έστειλα εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Ο αντισυνταγματάρχης Φαρμάκης, που μετέβη στην Κύπρο αεροπορικώς με εντολή του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Λάθος. Είναι ψευδές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Του ΑΕΔ; Τώρα μπορεί να είναι του Αρχηγείου και να μην του Αρχηγού.

~~~~

4/1 Π. Α. Μ. 13-1-86

- 63 -

ΜΑΡΤΥΣ: Αναφέρασθε τώρα στο πρόσωπό μου. Σας απαντώ. Είναι ψευδές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Δεν αναφέρομαι στο πρόσωπό σας. Σας είπα:

Εσείς ή κάποιος άλλος έδωσε εντολή στον Φαρμάκη να πάει στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Πρώτη φορά το ακούω από σας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Μάλιστα. Ο Φαρμάκης μετέφερε εντολή να μην

εκφορτωθούν τα πυρομαχικά που είχε το " ΔΕΣΒΟΣ" μαζί του.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Από σας το ακούω τώρα. Και είναι αντικείμενο

ερεύνης αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ: Μάλιστα.

Είπατε κύριε μάρτυς, ότι δεν χρειαζόταν να δώσετε εντολή να εφαρ-

μοστεύ το σχέδιο "Κ". Έτσι δεν είναι; Θα έπρεπε αυτόματα να εφαρμοστεί.

Μήπως δώκατε κάποια στιγμή εντολή να εφαρμοστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι έδωσα, διότι μετά είπα και προηγουμένως ότι

αυτή η ιστορία με τους ανθρώπους του Ιωαννίδη έληξε, διότι με την

έλευση του Ιωαννίδη του είπα ότι από δω και μπρός αυτούς τους μικρούς

βάλτους στη θέση τους, διότι εγώ δεν μπορώ να καθίσω εδώ πάνω έχοντας

αυτούς δίπλα μου και να μου λένε τι θα κάνω. Και αυτούς τους επιτίμη-

σε μάλιστα και τους είπε να μην ξαναπατήσετε στα γραφείο του Αρχη-

γού, Απο εκείνη τη στιγμή ασχολήθηκα με την σύγκληση του πολεμικού

συμβουλίου, το οποίο έγινε στις 8 ώρα. Παρενεμήθη δε η άφιξη του

Προεδρεύων
 Δ. Σ. " Σίμω"
 Ο
 Δ. Σ. " Σίμω"
 Ο

Δ. Σ. " Σίμω"

Ο

5/1 Η. Α.Μ. 13-1-86

-64-

Τάσκα με τσέκελιτελή του , η άφιξη του Ανδρουτσοπούλου και των Υπουργών του και εν συνεχεία πήγαμε πάνω στο πολεμικό συμβούλιο και καθίσαμε μέχρι της 10 ή ώρα εκεί. Απο κει κατέβηκα κάτω, έκανα συγκέντρωση των Αρχηγών και δόθησαν λεπτομερείς εντολές και οδηγίες στους Αρχηγούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ : Υπάρχει η εντύπωση, η οποία έχει δημιουργηθεί σε μένα, ότι η εντολή να εφαρμοστεί το σχέδιο "κ" δόθηκε 5 ώρες μετά την τουρκική εισβολή και κατά συνέπεια χάθηκαν 5 κρίσιμες ώρες για την άμυνα της Κύπρου .

(2v)

(Β)

1/2 ν.μ. 13-1-1987

←

-65-

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν αποδεικνύεται από τίποτα . Διότι τις 5 αυτές ώρες που λέτε έγιναν αγώνες στην περιοχή της αποβάσεως των Τούρκων αγώνες που περιγράφονται από τον Τύπο βέβαια . Διότι εγώ πάλι επ' αυτού δεν έχω στοιχεία .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτές τις πρώτες 1-2 - 3 μερες ώρες, σας πήρε κανείς στο τηλέφωνο; Μιλήσατε με κανένα αφιωματικό από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα να μιλήσω γιατί ήμουν στο πολεμικό συμβούλιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Δεν σας είπε κανείς " ακούς τις βόμβες που πέφτουνε";

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το έχω διαβάσει στον Τύπο και μάλιστα το έχω διαψεύσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν σας πήρε κανείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Με πήραν μετά τις 20 το βράδυ στο γραφείο του Γκιζίκη . Με πήρε ο Υπουργός Εξωτερικών Δημητρίου την πρώτη βραδιά, με πήρε ο Υπουργός Εσωτερικών και Αμύνης Παντελής Δημητρίου τη δεύτερη βραδιά , με πήρε ο Σαιμάν από το γραφείο του Γκιζίκη , αλλά στο γραφείο μου δεν είχα καμία επαφή .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εσείς, όταν σας είπαν ότι γίνεται η εισβολή στην Κύπρο δεν αισθανθήκατε την ανάγκη να πάρετε τον Γεωργίτση να

2/2 ν Μ 13-1-1987

- 66 -

του πείτε τι γίνεται κάτω εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Επ' αυτού με ενημέρωσε ο Δ.Α.Κ. Μετά το συμβούλιο και μάλιστα κατά τη διάρκεια του πολεμικού συμβουλίου ο ΔΑΚ είχε εφέλθει από την αίθουσα του συμβουλίου και ακριβώς πήγε και έλαβε επαφή με το ΓΕΕΦ. Και επανελθόν μας είπε ότι οι Τούρκοι βομβαρδίζουν τις Κυπριακές πόλεις. Και τότε σηκώθηκε ο Ιωαννίδης και λέει προς τον Ανδρουτσόπουλο και τον Γκιζίκη: "αφήστε το κουβενταλόι, εδώ έχουμε πόλεμο". Και εν συνεχεία απεκαλύφθη ότι αυτή η πληροφορία του Χανιώτη ήταν ανακριβής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παιδιά είναι η κρίση σας για το Χανιώτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν άνθρωπος του Ιωαννίδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εννοώ σαν αφισματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Άριστος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και ο άριστος αυτός αφισματικός, σας διόγκωνε όπως είπατε προηγουμένως, τις πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Έρθασα στο σημείο να του απαγορέω την τρίτη μέρα να με απασχολεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή, το δεύτερο σας βοηθό, ουσιαστικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι του υπέδειξα να με ενοχλεί εάν δεν έχει επίσημα

3/2 ν Μ 13-1-1987

- 67 -

χαρτιά .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο οποίος κατά την κρίση σας είναι και
άριστος αθιωματικός :

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο οποίος όμως, υπακούοντας σε άλλων εντολές,
σας παραποιούσε την αλήθεια :

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Αυτό το συμπέρασμά σας είναι ορθόν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δώσατε εσείς εντολή στον Λραπάκη να δια-
πραγματευτεί την κατάπαυση του πυρός :

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, αλλά θα σας πω όμως πώς . Ήταν, αν δεν με
απατάει η μνήμη, 21 το βράδυ. Με παίρνει στο τηλέφωνο ο Μάουρο ()
αντισυνταγματάρχης Αμερικανός, ο οποίος ήφερε άριστα τα Ελληνικά,
ήταν απόφοιτος της Σχολής Πολέμου της Δικιάς μας και υπηρετούσε
στην Αμερικανική Πρεσβεία. Μου λέει " κ. Αρχηγέ προσπαθούμε
από ώρα, ο κ. Ρίσκο^{nov} είναι δίπλα μου και εγώ, να επικοινωνήσουμε
ή με τον κ. Κυπραίο τον υπουργό Εξωτερικών ή με τον Πρωθυπουργό
τον Ανδρουτσόπουλο, αλλά δυστυχώς δεν τους βρίσκαμε. Πρόκειται
να συμφωνήσουμε για την εκεχειρία "

Του απάντησα ότι το θέμα αυτό δεν είναι θέμα δικό μου και ότι

AM Ch

4/2 ν Μ 13-1-1987

- 68 -

είναι θέμα κυβερνήσεως. Αλλά εν πάση περιπτώσει του είπα, πώς σκέπτεσθε να την αναγγείλετε ;

Μου λέει, θα κάνετε μια αναγγελία εσείς ότι από την τάδε ώρα γίνεται η εκκευρεία, θα κάνουν και οι Τούρκοι το ίδιο και θα εφαρμοσθεί.

Λέω, εγώ νομίζω ότι πρέπει στο σημείο αυτό, ανεξάρτητα του θέματος ότι δεν είναι της αμοιαιότητας μου, ότι πρέπει να φανεί ότι τη προτροπή της Αμερικανικής Κυβερνήσεως γίνεται όλη αυτή η προσπάθεια για να μη δοθεί η εντύπωση ότι από της θέσεως του ηττημένου δεχθήκαμε αυτή την εκκευρεία.

Τα μετέφραξε στο Σίσκο που ήταν δίπλα του. Μου λέει, "καλώς συμφωνεί ο κ. Σίσκο και θα φροντίσει".

Έκλεισε η συνδιάλεξη αυτή και μετά μισή ώρα με παίρνει στο τηλέφωνο ο Αραπάκης. Μου λέει " κ. Αρχηγέ είχα προ ολίγου τηλεφωνική επικοινωνία με τον κ. Μάρτυρ και μου είπε αυτά και αυτά". Του λέω, άκουσε Πέτρο, αυτά μου τα είπε και εμένα. Και του είπα αυτά.

(2 η)

1/2 α (Γ.Π.) 13.1.87

-69-

Το σημείο αυτό, δηλαδή το να πουν οι Αμερικανοί ότι μεμπρωτοβουλία τους γίνεται εκχειρίδα δεν το υιοθέτησε ο Αραπάκης. Μον λέει, εν πάση περιπτώσει, αφού το θέλτε έτσι, με εξουσιοδοτείτε να έλθω σε επαφή με τον Σίσκο και να συζητηθεί αυτή η λεπτομέρεια; Βεβαίως σε εξουσιοδοτώ, του λέω, αλλά προσπάθησε να βρει τον Υπουργό Εξωτερικών και τον Πρωθυπουργό. Το πρώτ της επομένης μου αναφέρει ο Αραπάκης ότι πράγματι στο διάστημα του επομένου χρόνου ήλθε σε επαφή με τον Ανδριτσόπουλο ο οποίος του είπε " τι τους θέλεις τους Αμερικανούς, δεν μας είναι χρήσιμοι, μας έχουν εγκαταλείψει κ.λ.π. " Εν πάση περιπτώσει, του έδωσαν αυτοί πλέον εξουσιοδότηση, επικαλύπτουσα την δική μου, να προβεί σε διαπραγματεύσεις με τον Σίσκο για να γίνει η εκχειρίδα. Αυτό ξέρω να σας πω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πάντως και εσείς δώσατε στην πρώτη φάση διαταγή στον Αραπάκη να διαπραγματευθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είπατε, κύριε πρόεδρος, στην καταθεσή σας και το έχω σημειώσει - ίσως να έχω σημειώσει λάθος εγώ, θα μας το επιβεβαιώστε ή θα μας το διαψεύσετε - ότι η εντύπωση σας ήταν ότι οι Παπανικολάου και Αραπάκης γνώριζαν το προξενικόσημο.

~~α~~ α α

2/2 (Θ) (Γ.Π.) 13.1.87

-70-

Επειδή οι εντυπώσεις πρέπει κάπου να θεμελιώνονται - δεν μπορεί να είναι εντύπωση από μια δική σας επιθυμία- είχαν λάβει ποτέ μέρος στις συσκέψεις για την ανατροπή του Μακαρίου οι Λραπάκης και Παπανικολάου;
 ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ενημερώθηκαν από σας οι Λραπάκης και Παπανικολάου για την ανατροπή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Άρα, πού σπρώζεται η εντύπωσή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Η εντύπωσή μου ήταν προσωπική, η οποία οφείλετο στο γεγονός ότι όταν τους εκάλεσα και τους το ανήγγειλα...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αφού είχε γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: ... την ημέρα της εκδηλώσεως το πρωί, αμώτεροι δεν εξεδήλωσαν ούτε έκπληξη, ούτε απουχία .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή, τί ώρα τους το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωί, 8 παρά τέταρτο, 8.00', 8.30', δεν θυμάμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Μα, εδώ έχει γραφεί και έχει ειπωθεί, ότι αυτοί το πληροφορήθηκαν λίγο πιο αργά.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι τους έκαλε, εγώ και τους ενημέρωσα. Πρωί ήταν αλλά δεν ξέρω ακριβώς, δεν το χρονόμετρησα, γιατί δεν είχα υπόψη μου ότι θα

3/2 (Ω) (Γ.Π.) 13.1.87

- 41 -

υπάρξει αυτή η εξέλιξη για να κρατάω και ωράριο. Ήταν πολύ πρωτό

λοιπόν δεν μου έδωσαν την εντύπωση ότι πέφτουν από τα σύννεφα.

Αλλά υπήρχε και άλλος λόγος που με ώθησε στο να σχηματίσω την εντύπωση ότι το ήξερα. Οι άνθρωποι που είχαν στο άμεσο περιβάλλον τους ήταν εκ των πλεον εμπιστών του Ιωαννίδη, και στην αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μπορείτε να μας πείτε μερικά ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Νικολόπουλος ο αντιπλοίαρχος στο ναυτικό και αν δεν με απατά η μνήμη και δεν κάνω λάθος κάποιος εβώλης νομίζω στην αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και ο Νικολόπουλος και ο εβώλης γνώριζαν το πρα-
Ευκόσημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την αντίληψή μου, ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Χωρίς στοιχεία και αυτό, είναι δική σας εκτί-
μηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω στοιχεία. Λέω, κατά την αντίληψή μου ναι, είμαι βεβαιός.

Όταν μετά από 2-3 ώρες τους ξανακάλεσα στο γραφείο μου και τους έδωσα ορθομένες οδηγίες για να έχουν μια αυξημένη εταιμότητα στους κλάδους των για τον ελληνικό χώρο, επειδή δεν ήξερα τι ενδεχομένως αντι-
δράσεις και επιπτώσεις θα έχει στο δικό μας χώρο, και οι δύο προσπάθησαν να με πείσουν ότι έλαβαν και αυτοί μέρος στην επιτυχία της ανατροπής,

~~Ω~~ Ω Ω

4/2 (Ω) (Γ.Π.) 13.1.87

-72-

τόσο ο Αραπάκης λέγοντας για το "ΔΕΒΕΝΤΗΣ " ότι πήγε στην Πάου και εβουβάρδισε όσο και ο Παπανικολάου λέγοντας ότι η αεροπορική διοίκηση της Κύπρου έλαβε μέρος στην ανατροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Σας ζήτησε ο κύριος Λβέρω ως Υπουργός Εθνικής Αιμόνης εγγράφως να του αναφέρετε γιατί δεν εφαρμόστηκε το σχέδιο Κ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και απαντήσαμε εγγράφως προς τον κύριο Υπουργό υπογράφοντες και οι 4 αρχηγοί .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Γιατί δεν εφαρμόστηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι γιατί δεν εφαρμόστηκε , αλλά τι εφαρμογή έγινε πέραν του προβλεπομένου. Αυτά δηλαδή που ανέφερα προηγουμένως στον κύριο Ζακολίκο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτό σημαίνει ότι δεν εφαρμόστηκε το προβλεπομένο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Εφαρμόστηκε, γιατί λέει " πέραν του προβλεπομένου " .

(2ΔΚ)

2/2 ΔΚ Θ.Σ. 13-1-87

74
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης). Και στο αρχείο του ΓΕΒΒ ^{έλεγε}
 +
 ο κ. Σταθόπουλος .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Ναι , θα προχωρούσα , κύριε Πρόεδρε . Ότι υπάρ-
 χουν και στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ~~~~~ κατατεθημένα τα
 σήματα .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν φέρνω αντίρρηση για αυτό , ούτε θέλω να κατηγορήσω τον
 κ. Σταθόπουλο ούτε κανένα άλλον . Εγώ λέω ότι δεν έλαβα γνώση και
 αυτό βεβαιούται , διότι οποιoδήποτε σήμα έλαβα γνώση το υπέγραφα με
 ημερομηνία .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Τα σήματα που ερχόταν, στον υπασπιστή σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι στον υπασπιστή μου , αυτά πήγαιναν στον κλαδο τον αρμόδιο.
 Αν ήταν πληροφοριών πήγαιναν στην 2α ΜΕΟ , αν ήταν επιχειρήσεων θα
 πήγαινε στη 3η ΜΕΟ κ.ο.κ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Πραγματικά , κύριε μάρτυς , έχω πλήρη σύγχυση
 τώρα . Αγνωείτε την μετάβαση Φαρμάκη στην Κύπρο . Αγνωείτε τα σήματα
 που ήλθαν από την ΚΥΠ . Μας είπατε ότι αντίθετα , παρά το γεγονός , ότι
 ήταν άριστος αξιωματικός ο Χανιώτης προσπαθούσε να σας παραπέσει
 προς μία κατεύθυνση . Άρα μόνος σας λέτε ότι δεν βιοικούσατε εσείς
 τις Ένοπλες Δυνάμεις .

ΜΑΡΤΥΣ . Τα έχουμε πει αυτά κύριε Βουλευτά . Σας είπα ότι είχαμε απο-

Handwritten signature and mark

3/2 ΑΚ Θ.Σ. 13-1-87

75
 μωνωθεί οι αρχηγοί και είμαστε υπό επιτήρηση .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ . Και γιατί δεν παρετηθήκατε επί τέλους ;

ΜΑΡΤΥΣ . Και σε αυτό αφήντησα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Μας είπατε ότι ο κ. Σταθόπουλος σας ανέφερε περί κάποιας συναντήσεώς του με τον Τομ Πάππας και περί ετέρας με τον σταθμάρχη της CIA . Ο κ. Σταθόπουλος δεν μας είπε τίποτα τέτοιο .

ΜΑΡΤΥΣ . Να τον ξαναρωτήσετε . Και να πείτε, ότι το είπα εγώ . Να τον φέρετε ενώπιόν μου , εδώ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Αυτό θα ήταν και το αίτημά μου προς το Πρόεδρείο . Διότι κάποιος κρύβει - για να μην πω άλλη έκφραση- την αλήθεια .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ λέω την αλήθεια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Και σεις Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων υπήρξατε και ο κ. Σταθόπουλος Αντιστράτηγος .

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορείτε να μου αποδώσετε οιαδήποτε μομφή, ότι δεν έκανα καλά τη δουλειά μου . Μπορείτε να μου πείτε οτιδήποτε πάνω σε αυτό το θέμα , αλλά δεν μπορείτε να με διαφεύσετε σε αυτά που λέω . Είναι αλήθεια .

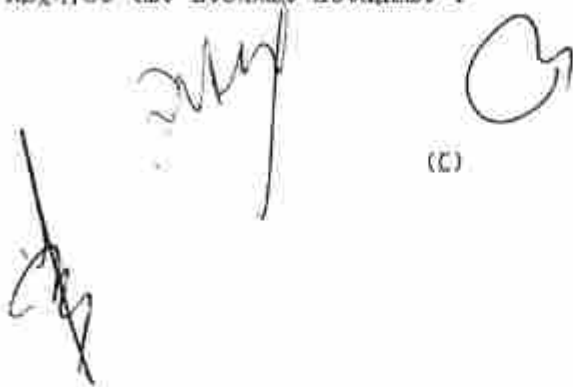
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Κόριτε μάρτυς δεν σας διαφεύω εγώ . Εγώ δεν έχω δικαίωμα να σας διαφεύσω ή να μην σας διαφεύσω . Ο κ. Σταθόπουλος

4/2 ΑΚ Θ.Σ. 13-1-87

76-
τα κατέθεσε και ο κ. Σταθόπουλος σας διαφεύδει λέγοντας ότι

4 εγώ έστειλα τα σήματα και ότι ο κ. Φαρμάκης πήγε με εντολή του

Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων !

Three handwritten signatures or initials are present. The first is a vertical line with a flourish at the bottom. The second is a more complex signature with a loop. The third is a circular mark with a tail, resembling the Greek letter Omega (Ω).

(C)

(2ΑΚ) 1/27

Ε.Τ. 13.1.1987

- 77 -

ΜΑΡΤΥΣ. Μα γιατί στενοχωρείσθε; θέλετε να αποδείξετε ποιός λέει αλήθεια; φέρτε τους μπροστά μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Θα γίνει και αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπάσαγιάννης). Θα χρειασθεί να γίνουν ορισμένες αντιπαραστάσεις τις οποίες και θα αποφασίσουμε. Μία απ' αυτές αναμφισβητήτως θα είναι του κ. Μπονάνου και του κ. Σταθοπούλου. Έτσι νομίζω δηλαδή ότι θα καταλήξει η επιτροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Τελευταία ερώτηση κύριε μάρτυς.

Ερώτησε και ο κ. Ζακολίκος -για μένα είναι σημαντικό αυτόζδώσατε την απάντηση αλλά θα επιμείνω κύριε μάρτυς- είπατε ότι πλην των μονάδων καταδρομών οι λοιπές δυνάμεις στην Κύπρο δεν μετακινήθηκαν από τις θέσεις τους. Η γενική εικόνα όλων των καταθέσεων, μηδενιάς εξαιρουμένης ήταν ότι στην Κύπρο μετά το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου υπήρξε διάλυση. Υπήρξε αξιωματικός ο οποίος κατέθεσε ότι επήγε με λόχο 300 και έφθασαν 50.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το κατέθεσε ο Καραγιάννης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Όχι ο Καραγιάννης. Προ του Καραγιάννη.

2/27

Ε.Τ. 13.1.1987

- 78 -

ΜΑΡΤΥΣ. Ακόμη καλύτερα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πριν φθάσει ο Καραγιάννης κάτω - κατά την τουρκική εισβολή λέμε - υπήρξε άλλος ο οποίος κατέθεσε ότι έφθασε σε μία μονάδα και ευρέθη προ ενός σχεδόν γλεντιού όταν οι Τούρκοι έμπαιναν.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αμφιβάλλω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Με τις γυναίκες τους με τα παιδιά τους με τους περιοίκους των χωριών...

ΜΑΡΤΥΣ. Και είμαι εγώ υπεύθυνος γι' αυτό; Εγώ τα δέχομαι αυτά που λέτε και πολύ περισσότερα μάλιστα. Αλλά εγώ όμως σας αναφέρω και σας λέγω ότι στην σύσκεψη που έγινε στο γραφείο μου που ήταν ο Ιωαννίδης, ο Παπαδάκης, ο Κομπόκης και ο Γεωργίτσος είπα συγκεκριμένα παρουσία όλων - το μόνο που είπα στον Γεωργίτση - ότι κάνεις θα το κάνεις χωρίς να μετακινήσεις ούτε διμοιρία Γ^ο ~~και~~ Λευκωσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αυτό δεν μπορούσε να γίνει βέβαια.

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να γίνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μα εντολή δώσατε η οποία δεν μπορούσε να εφαρμοσθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί;

και

Δι. Υπ. Γραφείο
Καθ. Γ. Γ. Γ.
Γ. Γ. Γ.
Προσ. Γ. Γ. Γ.
" 776 "

Κ

Κ

Κ

345 Ε.Τ. 13.1.1987

-79-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μα ήταν δυνατόν να γίνει το κραξικόπημα κατά Μακαρίου και να μην κινηθεί μονάδα; Πως θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν έχετε υπόψη σας ορισμένα πράγματα. Αυτή η ενέργεια έγινε στη Λευκωσία και έγινε μ' αυτές τις μονάδες που σας είπα.

Και αυτό το κληροφορήθηκα εκ των υστέρων, πολύ μεταγενεστέρως.

Οι μονάδες αυτές εδρεύουν στην Λευκωσία. Δεν υπήρχε άλλη μονάδα που ενεπλάκη. Δεν ακούτε εδύση ρητή εντολή από μένα στον Γεωργίτη να μη μετακινηθεί μονάδα εκτός από την φρουρά Λευκωσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Το συμπέρασμα πάντως από την απάντηση την οποία δίδετε κύριε μάρτυς είναι ότι και εκεί δεν είχατε σωστή πληροφόρηση τι κατάσταση υπήρχε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Πέραν της διατάξεως της γενικής που είχα υπόψη μου...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Που είχατε στα χαρτιά.

ΜΑΡΤΥΣ. Και τίποτε άλλο δεν ήξερα αυθαλώς. Και ούτε μπορούσα να ξέρω στο επίπεδό μου λεπτομέρειες αν πήγε η β' διμοιρία ή ένας λόχος από εδώ και από εκεί. Δεν ήταν του επιπέδου μου αυτά τα πράγματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα.

Και την τελευταία μου ερώτηση η οποία είναι μονολοκτική. Πότε αντελήφθητε κύριε μάρτυς ότι σας είχα τρόπο τινά υπο κλοιό ή υπο

4/ε Ε.Τ. 13.1.1987

-80-

παραπληροφόρηση, υπό επιτήρηση, υπό πλήρη άγνοια ;

Πότε το πληροφορηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από της στιγμής ανέλαβα αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Από την πρώτη μέρα δηλαδή αντιλήφθητε ότι
εσείς...

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ενισχύετο αυτή η εντύπωση. Είχα ορισμένα πράγματα
που μου εδημιούργησαν αυτή τη πρώτη ως πούμε αεριώδη εντύπωση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αυτό δηλαδή κατά τις αρχές Δεκεμβρίου
του 1973. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Και προοδευτικά αυτή η εντύπωσή σας πυξάνετο
διότι είχατε περισσότερα...

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Και παρά ταύτα δεν αντιδράσατε καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Τι αντίδραση να κάνω; Να κάνω έναν εμφύλιο πόλεμο;

Σεις τι θα κάνατε αν είσασταν στην θέση μου ; Θα κάνατε εμφύλιο

πόλεμο; Έπρεπε να κάνετε μηχανισμούς. ^{Γ^ο} ~~Είχα την εντύπωση~~

~~αυτονομία και το επιτελικό.~~

Γ^ο διαγράφονται όσα γίνονται και προστίθεται 13 1/2 1/2 1/2
« Όσοι ο Μαύριος ήχτη την Ε/Κ Αρμυνομία με' το
δημοκρατικό ζήτημα των Έθνοφρονων ; »
Ακ

5/Σ Η.Τ. 13.1.1987

-81-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Εγώ θα έκανα κάτι το πολύ πιο απλό.

θα έπαιρνα το καπέλλο μου και θα έφρευγα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν μία άποψη αυτή. Εγώ δεν το έκανα αυτό διότι είχα

άλλους στο μυαλό μου σκοπούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Γρατσοκό

να λάβει το λόγο.

(3)

(2C) 1/1 2 ΦΚ 13.1.87

- 82 -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάστρε, θα αρχίσω κάνοντάς σας μια ομολογία. Απ'αυτά που οποία ήδη καταθέσατε, απ'αυτά τα οποία έχουν καταθέσει άλλοι μάρτυρες πριν από σας, από τα γραπτά σας κείμενα και απ'αυτή την κακή, κατά την άποψή μου, συνέντευξή σας σε μια απογευματινή εφημερίδα, έχω πράγματι χαθεί μέσα στην αλήθεια, μέσα στα πραγματικά γεγονότα και μέσα στο ψέμα - είναι και αυτός ένας σωστός χαρακτηρισμός - και θα ήθελα αυτή την τελευταία στιγμή να σας κάνω ορισμένες απλές ερωτήσεις και να μου επιτρέψετε να μου δώσετε εμένα την ευκαιρία και ενδεχομένως σε άλλους συναδέλφους να ξεκαθαρίσουμε ορισμένα πράγματα.

Σας διαβάζω να οραματίζεσθε την επαναφορά της δημοκρατίας στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα στηρίζετε την δικτατορία. Σας άκουσα να λέτε ότι ~~ή~~σασταν συνεχώς υπό παρακολούθηση. Ταυτόχρονα στο βιβλίο σας λέτε ότι είχατε έλεγχο ενός μεγάλου τμήματος του στρατού. Σας ακούω να λέτε πολλά αντιφατικά πράγματα, πάρα πολλά.

Λοιπόν, κύριε μάστρε, έρχομαι στις ερωτήσεις, έχοντας κατά νού αυτά τα οποία σας είπα, σωστά ή λαθεμένα.

Πέστε μου σας παρακαλώ, πώς, κατά την άποψή σας, εκφράζεται η θέληση του λαού: με εκλογές, με κινήματα, ή δικτατορίες πάσης μορφής;

2/1 Ζ ΘΚ 13.1.87

- 83 -

ΜΑΡΤΥΣ: Με εκλογές, δεν υπάρχει αμοιβολία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με εκλογές, λοιπόν.

Ο Μακάριος εξελέγη Πρόεδρος της Κύπρου. Έχετε υπόψη σας
με ποιά ποσοστό;

ΜΑΡΤΥΣ: Υψηλότατο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με 95%. Απλώς για τη μνήμη σας.

Όταν, λοιπόν, ένας λαός πρόβλητος όπως λέτε και σεις, ηγέτης μιας
χώρας κυβερνά τη χώρα του, έχει το δικαίωμα το αναγκάσιμο να
την κυβερνά κατόπιν της εντολής του λαού, όπως ο ίδιος νομίζει;
Ναί, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μονολεκτικώς δεν μπορώ να απαντήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Γιατί; Εγώ σας έδωσα την ευκαιρία να απαν-
τήσετε με ένα "ναί", ή με ένα "όχι".

ΜΑΡΤΥΣ: Ο ερωτών είναι εύκολο...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με συγχωρείτε κύριε μάρτυς, πείτε μου το "ναί"
ή το "όχι" και δώστε όποια κάλυψη θέλετε στην απάντησή σας .

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Επιτρέψτε μου, λοιπόν, να επανατοποθετηθώ,
κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

αίτιες

3/1 Z ΘΚ 13.1.87

-84-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ:

Ένας, λοιπόν, ηγέτης ο οποίος εξελέγη από το λαό με μια πλειοψηφία 95% δεν έχει το δικαίωμα να κυβερνά. Αυτό μου απαντάτε.

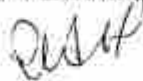
ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δε σας είπα αυτό. Βλέπετε, τί κάνουν τα μονολεκτικά πράγματα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Α! δε μου είπατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρέπει να σας εξηγήσω πρώτα.

Είπα και προηγουμένως ότι ο Μακάριος ήταν λαοπρόβλητος, είχε ένα κύρος εσωτερικώς και εξωτερικώς - είναι αναμφισβήτητα αυτά τα πράγματα - αλλά για την Ελλάδα αυτό ήταν κακό. Δεν είχε εξουσιοδοτηθεί ο Μακάριος από τον ελληνικό λαό να παίξει τις τύχες της Ελλάδος κατά το δοκούν. Η ελληνική κυβέρνηση, όχι η δικτατορική, ούτε οι μεταδικτατορικές κυβερνήσεις, αλλά και οι προδικτατορικές έφτιαξαν ένα στρατό στην Κύπρο την οποία εξόπλισαν, στελέχωσαν και συντηρούσαν, αναλώμασι της Ελλάδος. Ε'αυτόγλοιπόν, το στρατό, η Ελλάδα ήθελε να έχει το βέτο και ήταν λογικό αυτό. Διότι εξ αυτού οι παρενέργειες που ενδεχομένως θα προέκυπταν μπορεί να έβλαπταν το εθνικό κέντρο, την Ελλάδα. Η τιμή του εναγκαλισμού της Ενώσεως ανήκει στην κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς...

4/1 2 ΘΚ 13.1.87

-85-

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό να ολοκληρώσω.

Γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, απεστάλη και η Μεραρχία στην Κύπρο.

Αυτό το στόχο εξυπηρετούσε, ασχέτως τώρα τί έγινε εξελικτικώς.

Είναι βαθεία η έρευνα στο θέμα αυτό. Οπωσδήποτε, όμως, εγώ δεν πιστεύω ότι ο ελληνικός λαός, δια της κυβερνήσεώς του, είχε πει στο Μανάριο "κάνε ό,τι θέλεις και εμείς θα επωμιζόμεθα τα κακά".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα, κύριε μάστως, επιτρέψατέ μου να σας πώ ευθαρσώς ότι υποτιμάτε όλων μας την νοημοσύνη. Εγώ σας μίλησα περί ενός κυβερνήτου, ενός Πρωθυπουργού, ενός Προέδρου, ο οποίος έχει εκλεγεί από το λαό του και βοηθάται από μια φίλη χώρα, όπως είναι η Ελλάς. Μας λέτε εδώ τώρα εσείς ότι μέσα στο χώρο τον κυπριακό ο κυβερνήτης του κράτους δεν έχει το δικαίωμα να παίρνει τις αποφάσεις που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο θα ασκήσει την εξωτερική και την αμυντική του πολιτική, ανεξάρτητα από το εάν είχε βοηθούς - συμβούλους τους Έλληνες αξιωματικούς, ή το εκστρατευτικό σώμα, ή το σώμα εκείνο που ονομάζεται ΕΛΔΥΚ; Λέτε τώρα ότι δεν μπορούσε ο κυβερνήτης της χώρας να τους κατευθύνει, όπως ο ίδιος ήθελε και αν τους κατήθυνε θα προσέβαλε την ακεραιότητα και την εθνική - δεν ξέρω πώς την αποκαλούσατε την εποχή εκείνη - ανεξαρτησία της Ελλάδος;

Αυτό μας λέτε τώρα; Δεν είχε το δικαίωμα να το κάνει αυτό; Αυτό μας λέτε.

5/1 Z ΦΚ 13.1.87

- 86 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν σας είπα αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Για ξαναπέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εας είπα και πάλι ότι όλα αυτά τα δικαιώματα τα είχε ο Μακάριος ως λαοπρόβλητος κυβερνήτης. Το θέμα είναι αλλού. Αν είχε φτιάξει στρατό η κυπριακή κυβέρνηση δικό της, ως ανεξάρτητο κράτος χωρίς να εμπλέκεται η Ελλάδα, δεν υπάρχει θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα πώς εμπλέκεται η Ελλάδα, κύριε μάρτυς; Έχει συμβούλους, έχει αξιωματικούς από την Ελλάδα. Μα, πώς εμπλέκεται; Τους διώχνει, δεν τους θέλει να τον βοηθήσουν στο αμυντικό του έργο. Πώς εμπλέκεται η Ελλάδα; Δεν είναι λογικό ένας κυβερνήτης να χειρίζεται τις τύχες του τόπου του; Μας λέτε τώρα εδώ ότι ανεξάρτητα από τα γεγονότα; Ποιά γεγονότα; Θα κρίνουμε το γεγονός εκείνη την στιγμή; Έχει αξιωματικούς εξ Ελλάδος και αντιλαμβάνεται μετά από 5 περίπου απόπειρες κατά της ακεραιότητός του ότι οι αξιωματικοί της Ελλάδος δεν επιτελούν το έργο, για το οποίο ήλθαν. Δεν ήρθαν θα στηρίξουν τα δικαιώματα της Ελλάδος εκεί, ήλθαν να υποστηρίξουν την Κύπρο, κύριε Μάρτυς. Και αντιλαμβάνεται ότι δεν επιτελούν το έργο και την αποστολή τους και θέλει κάποια στιγμή να τους αλλάξει. Κατά ποίο τρόπο θίγεται η ακεραιότης της Ελλάδος;

α. κ. κ.

G

JB

6/1 3. Ρ.Σ. 13-1-87

-87-

ΜΑΡΤΥΣ: Βεχάσατε, όμως, να λάβετε υπόψη σας ότι αυτοί οι σύμβουλοι που λέτε, έστω και ως σύμβουλοι, οι Έλληνες, που ήταν εκεί, δεν ελαμβάνοντο υπόψη εκ μέρους του Μακαρίου. Οι συμβουλές τους, οι εισηγήσεις τους, και αυτό είναι γνωστό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Θα το δεχθώ. Αλλά κατά το δοκούν, είναι υποχρεωτικό, βενείναι. Θα μου επιτρέψετε, χωρίς πολιτική αιχμή έναντι κανενός καθεστώτος ή κόμματος: Συμφωνείτε με αυτό που έγινε στην Τσεχοσλοβακία το 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν το ξέρετε; Δεν γνωρίζετε τι έγινε στην Τσεχοσλοβακία το 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγκυκλοπαιδικός, το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Να σας το πω, πάλι εγκυκλοπαιδικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως θέλετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Έγινε παρέμβαση των Σοβιετικών στρατιωτικών δυνάμεων έναντι της υπάρχουσας κυβερνήσεως της Τσεχοσλοβακίας. Επαναλαμβάνω, δεν είναι αιχμή έναντι κανενός κόμματος και καμμιάς χώρας. Απλώς είναι πρόσωπα, επειδή αυτό έγινε κατά την περίοδο της δικτατορίας. Και σας ερωτώ: Συμφωνείτε με αυτή την παρέμβαση; Αντικειμενικά, εγκυκλοπαιδικά, όπως λέτε εσείς.

7/1 Σ. Ρ.Σ. 13-1-87

- 88 -

ΜΑΡΤΥΣ: Να συμφωνήσω ή να διαφωνήσω αν καλώς έπραξε η Σοβιετική Ένωση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε να δείτε. Αυτό το θέμα είναι υποκειμενικό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Καλώς. Εντάξει.

Κύριε μάρτυς, δώσατε εντολές εκτελέσεως του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου, κατασιρατηγώντας κάθε έννοια δικαίου-προσέξτε κάθε έννοια δικαίου-μια και εσείς ηγήσατε αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων μιας άλλης χώρας, Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάλι δεν κατάλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν καταλάβατε,

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Πρέπει να σας προσέχω γιατί με το "ναι" ή "όχι", με φέρονετε σε πάρα πολύ δύσκολη θέση και δεν μπορώ να απαντήσω. Αυτό είναι το θέμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έχετε το δικαίωμα να μην λέτε, ναι ή όχι.

Το ναι ή όχι δεν είναι απάντηση, που μπορεί να ζητάται από ένα μάρτυρα.

Το ναι ή το όχι δεν εκφράζει την απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε, μην παρεμβαίνετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έχουν δικαίωμα να απαντούν οι μάρτυρες, όπως θέλουν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όπως θέλουν έχουν δικαίωμα να απαντούν, αλλά δεν τον δεσμεύει με το "ναι" ή "όχι."

8/1 Σ. Ρ.Σ. 13-1-87

-89-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δε θα ζητήσω συγγνώμη από το συνάδελφο κ. Παναγιωτόπουλο...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: ...αλλά απλώς θα πω ότι εγώ σας δίνω το δικαίωμα να πείτε ^{ναι} ή ^{όχι}. Βεβαίως, το έχετε μόνοι σας, δεν σας το δίνω εγώ, σας το δίνει η Δημοκρατία (την οποιαδήποτε τη στιγμή λειτουργούμε. Κάποιαν άλλη εποχή δεν είχαμε το δικαίωμα να πούμε ούτε ^{ναι} ή ^{όχι}, ούτε να δώσουμε άλλες απαντήσεις.

Εν πάση περιπτώσει εγώ σας ρωτώ: Καταστρατηγήθηκε κάθε έννοια δικαίου με την εντολή μιας Εθνης χώρας να καταργήσει μία κυβέρνηση εκλεγμένη σε μία άλλη χώρα; Μην πείτε ^{ναι} ή ^{όχι}. Πείτε με τον τρόπο σας ό,τι θέλετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας βοηθήσω. Αφ'ης στιγμής, κύριε βουλευτά, σας είπα ότι έλαβα μέρος αυτοβούλως στην ανατροπή του Μακαρίου, από κει και πέρα είναι νομικό το θέμα. Δεν είμαι εγώ δικηγόρος για να σας πω, αν παραβιάζεται η έννοια δικαίου, ή όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Καλώς, κατάλαβα, κύριε μάρτυς.

Έρχομαι τώρα στις μαρτυρίες. Μία σειρά μαρτύρων, κύριε μάρτυς, μας είπε -και αυτό το έχουν αναφέρει και άλλοι συνάδελφοι- ότι υπήρξαν πληροφορίες ότι αν γινόταν το πραξικόπημα στην Κύπρο αυτό θα προκαλούσε επέμβαση των Τούρκων. (2B)

(2θ.)

1/2B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 90 -

Αναφέρθηκε η μαρτυρία του κ. Σταθόπουλου και εγώ τον ρώτησα ποιός ήταν ο προϊστάμενός σας και μου είπε ο ΑΕΔ. Που κατευθύνονταν όλα αυτά τα σήματα; Μου είπε στον ΑΕΔ. Το είπε, ενδεχομένως, και σε άλλους συναδέλφους, όλα αυτά εσείς τα αγνοείτε. Όλα αυτά τα σήματα, που ανέφεραν προηγούμενοι μάρτυρες και μόνο επικαλέσθη, το όνομα του κ. Σταθόπουλου, ως προϊσταμένου της ΚΥΠ, εσείς τα αγνοείτε, δεν τα γνωρίζετε, δεν λάβατε υπόψη σας γι' αυτά τα σήματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι τα αγνόησα, ούτε δεν τα έλαβα υπόψη μου. Δεν έλαβα γνώση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Αυτό θέλω να πω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είναι το ίδιο. Διότι λαμβάνεται γνώση και δεν τα λαμβάνετε υπόψη. Λαμβάνετε γνώση και τα αποορίζετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εν τω μεταξύ, κύριε μάρτυς, απλώς πάλι για τη μνήμη σας, μας είπατε εδώ ότι λάβατε σοβαρά υπόψη και ήταν η μόνη μαρτυρία, την οποία αναφέρατε εδώ, με πληροφορία που σας ήλθε από έναν Έλληνα αξιωματικό, που υπηρετούσε στο Στρατηγείο του ΝΑΤΟ της Σμύρνης, ο οποίος σε διεύση, άκουσε από τους Τούρκους συναδέλφους, ότι εμείς δεν μας ενδιαφέρουν αυτά, τι κάνετε στην Ελλάδα, είναι δικό σας θέμα. Αυτό, λοιπόν, το θυμάσθε και το πληροφορηθήκατε. Τις

2/2B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 91 -
εκατοντάδες των σημμάτων, ότι πρόκειται να γίνει η επέμβαση κ.λ.π.,

δεν τα πληροφορηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επληροφορήθην, είπατε εσείς...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εσείς το είπατε, εγώ δεν είπα τίποτα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εσείς, ως κατάσταση, ως δεδομένο, λέτε, ότι επληροφορήθην και το έλαβα υπόψη μου. Εάν επληροφορούμην και τα σήματα, θα τα ελάμβανα υπόψη μου, αλλά δεν τα επληροφορήθην. Σας το είπα και προηγουμένως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τελευταία μου ερώτηση, κύριε μάρτυρ. Η απόφαση

όπως εξέρετε, η απόφαση, όπως τελικά αποδείχθη, έγινε κάποια στιγμή

στις 5 η ώρα το πρωί. Πέντε και είκοσι, πέντε και τριάντα, δεν έχει

καμμία σημασία. Προηγούμενοι μάρτυρες, πάλι, τους οποίους -κύριε

Πρόεδρε, θα μου επιτρέψετε εδώ να ζητήσω και εγώ την πρόσκληση των

μαρτύρων που κατέθεσαν για τα γεγονότα τα συγκεκριμένα μαρτύρων,

των "σοβαρών" μαρτύρων, για να έλθουν σε αντιπαράσταση με τον κ.

Μπονάνο, γιατί θέλω να ρωτήσω το εξής, το οποίο έχει αρνηθεί και

που δίνω την ευκαιρία να επανατοποθετηθεί - εξετάσατε, μας είπαν ότι

προς το ΑΕΑ διατύπωσαν κραυγές αγонίας, λέγοντας έρχονται οι Τούρκοι

και σεις, δεν ξέρω αν είσαστε εσείς ο ίδιος, αλλά όλοι οι προηγούμενοι

υφιστάμενοί σας το αρνήθηκαν, ότι έδωσαν αυτή την απάντηση, τους απαν-

τούσατε "αυτοσυγκράτηση και είστε δειλοί". Δώσατε εσείς αυτή την απάντηση;

Μακ *Ch* *Σ*

3/28. (Ε.Σ.) 13.1.1987

-92-

ΜΑΡΤΥΣ: Το διαφεύδω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε τελείωσα. Ευχαριστώ κύριε
μάστους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παυλίδη να λάβει
το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε μάστους, ειδικώς για το θέμα του Ιταθόπου-
λου, θέλω να κάνω μία παρατήρηση, όχι ερώτηση. Παρέστησε εδώ, για να
έχετε κατά νούν, περίπου, σε ποιά ατμόσφαιρα γίνεται η εξέταση, παρέ-
στησε εδώ τον τροχονόμο, ότι ελάμβανε πληροφορίες και ερόθμιζε τα της
περαιτέρω κινήσεώς των. Και αναγκάσθηκα να τον ρωτήσω. Στρατηγέ
είσασθε ο Αρχηγός της ΚΥΠ, και μάλιστα σ' ένα καθεστώς που δεν έχει
καμμία σχέση με το σημερινό. Εμείς σήμερα, τον Αρχηγό της ΚΥΠ τον
φανταζόμαστε, αν όχι παντογνώστη, γνωρίζοντα πάρα πολλά και έχοντα
γνώμη για τα περισσότερα. Εσείς, μπορείτε να παίξετε τέτοιο ρόλο,
σ' εκείνο το καθεστώς; Και μου απήντησε, ναι. Και επανέλαβε αυτό
που έχετε ήδη ακούσει, ότι εγώ ό,τι πληροφορίες είχα ειδικώς για το
θέμα της επικείμενης εισβολής στην Κύπρο, τις μετέδιδα στον ΛΕΔ,
ο οποίος άλλωστε και με είχε επιλέξει να τοποθετηθώ στη θέση που
κατείχα, δηλαδή Αρχηγός της ΚΥΠ. Τα λέγω αυτά, για να καταλήξω σε

4/2B. (Ε.Σ.) 13.1.1987

- 93 -

τούτο. Φανταζόμουνε γά εσάς, που εκείνη την εποχή, 15 χρόνια πίσω, ήμουν πολύ μικρότερος, φανταζόμουν τον Αρχιστρατήγο ελέγχοντα, δεν φανταζόμουνα σήμερα εσάς να καταθέτετε, δεν μπορούσα ποτέ να το φαντασθώ, ότι γνωρίζατε τότε ότι οι στρατιώτες, οι υπηρετούντες στην Κύπρο, το μόνο που γνώριζαν ήταν τα καταστήματα, φαντάζομαι τα κεντρικά καταστήματα, τα πολυτελή καταστήματα της Λευκωσίας, και είσασθε ήσυχος με τη συνείδησή σας.-

(8.)

2B

1/26

ΒΠ

13.1.87

- 94 -

φανταζόμενον τον Αρχιστράτηγο, που γνώριζε ότι οι στρατιώτες στην Κύπρο γνωρίζουν μόνο τα μαγαζιά, ότι κάτι άλλο θα έκανε. Πήμερα ξέρετε τι καταθέσατε; Δηλαδή είμαι έκπληκτος με αυτά που είπατε σήμερα. Τις φράσεις σας μεμονωμένες μια-μια θέλω να τις επαναλάβετε. Τα πάντα έχουν τακτοποιηθεί προφορικώς σας λέει ο Ιωαννίδης, όσον αφορά το πραξικόπημα, και σεις δεν ενδιαφέρεσθε για τίποτα από κει και πέρα. Άλλού παραδέχεσθε ως τόσο ότι ο Μακάριος έχει το Έπικουρικό, έχει και άλλες δυνάμεις, οι οποίες αντιμάχονται τις δυνάμεις τις οποίες διοικείτε εσείς και ούτε γι' αυτό ανησυχείτε. Καλά για τους Τούρκους δεν ανησυχίσατε, δώσατε κάποια εξήγηση και αυτή μπορεί να συζητηθεί. Αλλά για την σφαγή, τον εμφύλιο πόλεμο δεν είχατε ανησυχία;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρακάτω λέγει "δεν έλαβα γνώση του σχεδίου, απλώς εδέχθην την ανατροπή". Και του λέτε ότι, την δέχθηκε ο Αρχηγός του Κράτους, ο Γκιζίκης, την δέχθηκε ο Πρωθυπουργός, ήταν επόμενο να τη δεχθώ και εγώ. Δηλαδή σεις ο οποίος δέχεσθε κατ' αρχήν ότι έχετε ευθύνες τις οποίες δεν απεκδέεσθε, σε μας που θα κάνουμε τώρα τον καταμερισμό των ευθυνών, τι μας επιτρέπετε να σκεφθούμε;

2/25 ΒΗ 13.1.87
- 95 -

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω εγώ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Όχι, εγώ θα σας πω τη γνώμη μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα το κρίνετε εσείς αυτό το πράγμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Ναι, μα θέλω να το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να ξέρω τι;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Εμείς εδώ δεν είμαστε στρατοδίκες, εμείς εδώ συζητούμε μαζί σας, το βλέπετε. Δηλαδή μας δίνετε μια εικόνα ανθρώπου ο οποίος απλώς εκάθετο σε μια καρέκλα

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα κάνετε κριτική, όμως, δεν μου θέσατε ερώτημα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Θα θέσω το ερώτημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Που είναι το ερώτημα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Ανησυχείτε για αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ανησυχώ, το ερώτημα εγώ περιμένω να σας απαντήσω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Ανησυχείτε για αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Αφήστε με να ολοκληρώσω, ~~Μ~~ μου δώσατε την εικόνα ενός ανθρώπου ο οποίος κάθεται απλώς σε μια καρέκλα. Και μένα το ερώτημά μου ποιά είναι; Σεις που διαπιστώσατε ότι όλα αυτά γίνοντο - και τα γράφετε και στο βιβλίο σας, π.χ. γράφετε στο βιβλίο σας ότι ο Καρμανλής σας ρώτησε, εγκρίνει η Κυβέρνηση την ανατροπή του

Α.Κ.

6

3/26 ΒΠ 13.1.87

- 96 -

Μακαρίου ^{κος} λέτε από τότε ναι, την εγκώριζε η Κυβέρνηση - σεις για όλα αυτά δεν κάνετε απολύτως τίποτα, Την ώρα που οι πάντες στρέφονται κατά του προσώπου σας. Από την πρώτη ημέρα που εξετάσθηκε ο Γεωργίτσος και οι μετέπειτα εκτελεστές των διαταγών σας, μέχρι προχθές που ήρθε ο συνεργάτης σας, ο επιλεγής από εσάς, ο Σταθόπουλος, σας φορτώνουν τα πάντα κύριε μάρτυς. Σεις για όλα αυτά δεν μας δώσατε καμία απολύτως απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας έδωσα απάντηση σε όλα τα ερωτήματά σας και είναι θέα πλέον δικό σας να τα αναλύσετε και να βρείτε τι πράγματι συνέβαινε τότε. Εγώ εκείνο που σας λέγω είναι ότι δεν υπήρξα Αρχιστράτηγος, το είχα πει και τις πρώτες ημέρες. Ο Αρχιστράτηγος δια νόμου κατοχυρώνεται μόνο σε περίπτωση πολέμου. Η Ελλάδα δεν είχε πόλεμο, ως Ελλάς, ως κράτος Ελλάς. Ήμουν σκέτος Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΧΑΙΔΗΣ: Όχι σκέτος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχηγός σκέτος των Ενόπλων Δυνάμεων υπαγόμενος υπό την Κυβέρνηση, Αν ήμουν Αρχιστράτηγος θα ήταν διαφορετική και η θέση μου και η ευθύνη μου και οι ενέργειές μου. Δεν υπήρξε άλλος Αρχιστράτηγος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα δεν υπάγεται ο Αρχιστράτηγος στην Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: ⁵⁰ Όχι. Αυτό μπορείτε να το βρείτε.

→ Σ. Αρ. 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

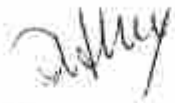
2000 0

4/25 ΒΠ 13.1.87

-97-

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν διαφωνούμε. Κύριε μάστορ, είναι τρόπος

του λέγεται "Αρχιστράτηγος". Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

(26)

1/2 ΒΑ Β.Σ. 13-1-87

-98-

ΜΑΡΤΥΣ. Όσον αφορά το σημείο που είπατε, ξεκινώντας από την θέση του αρχιστρατήγου, σας πληροφορώ ότι η ΚΥΠ δεν υπάγεται στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Υπάγεται στον Πρωθυπουργό. Έχει όμως ευθύνη ο ΑΕΔ, όσον αφορά το συντονισμό των πληρω, ροριών. Δηλαδή υπάρχουν πολλά όργανα πληροφοριών σε ένα κράτος. Αν μία πληροφορία είναι αξίας, επιπέδου ρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων αυτή μπορεί να τη συντονίσει ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων με άλλες παρεμφερείς πληροφορίες από άλλες κατευθύνσεις. Αυτός είναι ο ρόλος, όχι του Αρχηγού προσωπικώς, του επιτελείου του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Επομένως, δεν ξέρω κατά ποίον λόγο αυτά τα σήματα απεκρούθησαν από εμένα και από ποιούς. Και ερωτώ - έχω απορία και γι' αυτό θα ήθελα να θέσω αυτό το ερώτημα στον κ. Σταθόπουλο,...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Θα έχετε την ευκαιρία εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. ... αν μου δοθεί η ευκαιρία - "εσείς κύριε Σταθόπουλε, κάθε μέρα ερχόσασταν στο γραφείο ^{μου} γ και μου λέγατε πράγματα τελείως άσχετα με την υπόψη επιχείρηση κλπ. Γιατί δεν μου είπατε ότι ήθε το σήμα αυτό, που εσείς σαν αρχηγός το κρίνατε ότι έχει βάρος; Να μου εντοπίσετε τουλάχιστον την προσοχή στο σημείο αυτό. Γιατί; Αλλά απλώς, όπως είπατε, πεκείσατε στη διαβίβαση;

ακρί

2/2 ΒΑ Β.Σ. 13-1-87

- 44 -

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Όχι, αυτό/το είπα εγώ. Εκείνος ισχυρίζεται το αντίθετο.

ΜΑΡΤΥΣ. Για το τί μέτρα έλαβα για τον εμφύλιο πόλεμο, έδωσα στον πρόεδρο προηγουμένως 15 φωτοτυπίες επισήμων εγγράφων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αναφερόμενα ;

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορηθείτε από εκεί τι μέτρα έλαβα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ελάβατε πάντως μέτρα. Είχατε προβλέψει εμφύλιο πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, βεβαίως. Υπήρχε εν εξελίξει, όχι ότι πρόβλεψα.

Υπήρχε εν εξελίξει και θα σας τα πεί και ο κ. Καρούσος αν τον καλέσετε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Όχι, εσείς έρωτούμε τώρα. Παρακαλώ την προσωπική σας γνώμη.

Είπατε ότι υπήρχε εν εξελίξει εμφύλιος πόλεμος και εσείς είχατε προβλέψει την ένταση.

ΜΑΡΤΥΣ. Και είχα δώσει διαταγές στο ΓΕΕΦ αντιμετώπισης του προβλήματος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Επι παραδείγματι, ποία;

ΜΑΡΤΥΣ. Άς πω ένα μόνο. Πρώτα απ' όλα τους διέταξα ότι δεν πρέπει

ΑΚ

G JB

3/2 ΒΛ Β.Σ. 13-1-87

- 100 -

να αντενεργούν κατά τον ίδιο τρόπο, όπως τα επεισόδια τα οποία δημιουρ-
γούσε η παρακρατική των επικουρικών και η Ελληνοκυπριακή Αστυ-
νομία. Απλώς να υποβάλουν σε κάθε περίπτωση, κατόπιν ερεΐνης, έγγραφο
διαμαρτυρίας προς τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτές ήταν προπαρασκευαστικές διαταγές του
πραξικοπήματος, η έγγραφος αναφορά στο Μακάριο; Τι ήταν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιό;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτό που είπατε τώρα. Υπεδείξατε να μη γίνονται
επεισόδια.

ΜΑΡΤΥΣ. Μου είπατε για κατάσταση στην Κύπρο εσωτερική. Ήταν οξεία-
τη και έλαβα ορισμένα μέτρα καθ'οδόν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Επειδή χρησιμοποιήθηκε η λέξη εμφύλιος πό-
λεμος .

ΜΑΡΤΥΣ. Τέλος πάντων, είναι τρόπος του λέγειν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτά θα τα δούμε στις διαταγές που έχετε
καταθέσει των φωτοαντιγράφων.

Θα ήθελα να μου πείτε για τον Χανιώτη. Ένας, κατά τον χαρακτη-
ρισμό σας, άριστος αξιωματικός, δεξί σας πράγματι χέρι, σας εξωθεί
να πάρετε απόφαση - και στο βιβλίο σας το αναφέρετε - επιθέσεως
κατά της Τουρκίας, δια του τεχνάσματος της διογκώσεως των εκ Κύπρου

Δίνω *Ο*

4/2 ΒΑ Β.Σ. 13-1-87

-101-

πληροφοριών. Πού αποδίδετε αυτή την στάση του;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας το έχω πεί και επανάληψη. Ο Ιωαννίδης και οι άνθρωποί του, εν πάση περιπτώσει, κατέληξαν ότι πρέπει να πάμε σε πόλεμο και έπεισαν και την Κυβέρνηση και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το γιατί δεν ξέρω. Δεν ξέρω πώς πρωτάνευσε αυτή η σκέψη και πώς επεβλήθη. Εγώ όμως ήμουν σαφώς αντίθετος για τους λόγους τους δικούς μου.

2Δ

(2BA) 1/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

-102-

Από κει και πέρα τι να σας πω; Ότι δεν έκανα τον πόλεμο

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Όχι, δεν αναφέρομαι σ' αυτό. Το ερώτημα έχει κύριο αντικείμενο τον Χανιώτη. Το έκανε εσκεμμένως, κύριε αρχηγέ, ή ήταν μία προσωπική του θέση;

MARTYS : Σας είπα. Εδώ κύριε βουλευτά -δεν πρέπει να το κρύβουμε- οι στρατηγοί όλοι οι στρατηγοί, ————— πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, θεωρούσαν υποχρέωσή τους να περάσουν από το γραφείο του Ιωαννίδη κατερχόμενοι εις Αθήνας, να του πουν, Εέρω εγώ, καλημέρα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Αυτό είναι γνωστό.

MARTYS : Ένας εξ αυτών, δικτυωμένος κατά την αντίληψή μου, χωρίς να έχω αποδείξεις, αυτή είναι η προσωπική μου εντύπωση, ήταν όργανο του Ιωαννίδη. Βπομένως, είχε μπει στην άποψη αυτή του πολέμου. Αφού επείσθη ο Πρωθυπουργός, αφού επείσθη ο Γκιζίκης, μόνο εγώ... και οι τρεις άλλοι αρχηγοί είχαμε αντίθετη γνώμη για τους λόγους μας .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Εσείς είχατε περάσει ποτέ από το γραφείο του Ιωαννίδη, πριν γίνετε ΑΕΔ;

MARTYS : Ποτέ. Μόνο μία φορά, που μου έδωσε, όταν ήμουν διοικητής νομίζω μεραρχίας στις Σέρρες, μου ενέχρισε ένα φειγ-βάλον, χωρίς υπογραφή.

2/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

- 103 -

που έγραψε ότι ο Ζαγοριαννάκος φέρεται ειρρεπής εις αντιστασιακή ενέργεια, από πληροφορίες του βοηθού ΑΚΕΔ Λονδίνου. Αυτό όμως είχε άλλη προοπτική.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Γιατί σας το έδωσε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Για να υποστώ κάποιο κλονισμό, για να κλονιστεί η εμπιστοσύνη μπροσ τον Ζαγοριαννάκο. Πιθανόν αυτό.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Ηθλίσιω.

ΜΑΡΤΥΣ : Πιθανόν. 'Αποψη μου. Αυτή η δουλειά έγινε το 1971-1972.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Η 25η Νοεμβρίου πού σας βοήκει;

ΜΑΡΤΥΣ : Έμουν διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Είχατε μνηθεί στην κίνηση εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Και γιατί αποφασίσατε να μετάσχετε σ' αυτήν;

ΜΑΡΤΥΣ : Έχει καμιά σχέση με το κυπριακό αυτό το πράγμα τώρα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Ναι, βεβαίως πολύ μεγάλη σχέση.

ΜΑΡΤΥΣ : Εντάξει, να απαντήσω. Ποιά είναι η ερώτησή σας;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Γιατί εμνηθείτε, τι στόχους είχε η κίνησή

σας; Ανατροπή του Παναγιώτου. Στην Ελλάδα θηλαστή.

ΜΑΡΤΥΣ. Βασικώς.

3/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

- 104 -

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Γιατί την κάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Διότι ο Παπαδόπουλος δεν πήγαινε εκεί που θέλαμε εμείς.

Είχε εκμαυλιστεί, είχε διαβρωθεί, είχε πώς να το πούμε « Εσφύγει από τη γραμμή.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Καταθέσατε προηγουμένως ότι δώσατε διαταγές, πέραν αυτών που προέβλεπε το σχέδιο αμύνης της Κύπρου, στέλνοντας ενισχύσεις, οι οποίες τελικώς δεν έφθασαν. Και κάνετε την παρατήρηση ότι αυτό είναι αντικείμενο άλλης έρευνας.

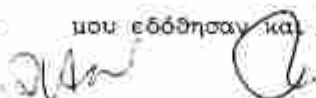
ΜΑΡΤΥΣ : Όχι άλλης έρευνας, άλλης ερωτήσεως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Να την κάνουμε, λοιπόν, τώρα την ερώτηση.

Κατά τη γνώμη σας, γιατί αυτές οι δυνάμεις, που κατά την εκτίμησή σας απ'ότι κατάλαβα ήταν σημαντικότερες, και πιθανώς να άλλαζαν και την εξέλιξη των πραγμάτων, δεν έφτασαν στην Κύπρο; Υποθέτω ότι σας βασάνισε αυτό για να είσθε έτοιμος να υποδεικνύετε νέα ερώτηση.

ΜΑΡΤΥΣ : Να τα πάρουμε ένα-ένα πάλι. Από πλευράς υποβρυχίων. Κατ'αρχήν, τα υποβρύχια ανεκλήθησαν μετά την πτώση της Κυρηνείας, κατόπιν εισήγησης του αρχηγού ναυτικού Αραπάκη και μετά τις πληροφορίες περί συγκεντρώσεως βουλγαρικών στρατευμάτων εις την βόρειο μεθόριό μας και τουρκικών πλωτών μέσων και στρατού στο κόλπο της Σμύρνης. Αυτές

οι πληροφορίες μου εδόθησαν και διεσταυρώθησαν από τον αρχηγό

4/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

-105-

της ΕΥΠ, τον Σταθόπουλο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Ποιοί άλλοι σας τις έδωσαν;

ΜΑΡΤΥΣ : Και από τον αρχηγό της αεροπορίας, ο οποίος τις επιστοποίησε από τα στίγματα του δικτύου επιτηρήσεως ^{ΓΟ} ~~σε άλλους~~. Στις 21, πριν πέσει η Ευφήμεια, στη συγκέντρωση την πρωϊνή των αρχηγών των κλάδων, δηλαδή τρεις αρχηγοί και εγώ στο γραφείο μου, ρώτησα τον Αραπάκη πού είναι τη στιγμή εκείνη τα υποβρύχια. Και μου απάντησε ότι βρίσκονται εν πλω νοτίως Ρόδου προς Κύπρο. Και επειδή εξενίσθη από την βραδύτητα κινήσεώς των, τον ρώτησα "γιατί αυτή η βραδύτης;" Και πήρα την απάντηση, ότι τα υποβρύχια, λόγω της τουρκικής αεροπορικής υπεροχής, πλέουν εν καταδύσει. Και επομένως η ταχύτης των είναι μειωμένη.

10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

(2Κ)

(2Δ) 1/2 2 κ (κ.ο.) 13.1.87

-106-

Μετά την πτώση της Κυρηνείας ο Αραπάκης μου εισηγήθηκε την ανάκληση των δυο αυτών υποβρυχίων, διότι τα είχε ανάγκη στο Αιγαίο. Και την απεδέχθην. Αυτά όσον αφορά τα υποβρύχια. Δεν γνωρίζω τίποτε άλλο. Αυτά που επήρατε εσείς και μάθατε από τους κυβερνήτες είναι πιο ασφαλή δεν τα γνωρίζω όμως εγώ, διότι δεν έλαβα γνώση. Έμαθα όμως μετά την μεταπολίτευση ότι τα υποβρύχια ~~στα~~ διετάχθη η ανάκλησή των γυμνά φορά διέταξα ανάκληση υπόψη ευρίσκοντο 40 με 50 μίλια ενόψει της Κυρηνείας. Αυτό το πληροφορήθηνα μετά.

Όσον αφορά τα αεροσκάφη το σχέδιο προέβλεπε την αποστολή, δι' εφάπαξ προσβολή μιας μοίρας F-104. Αυτά τα αεροπλάνα είναι παλαιά, υπέρ χουν ακόμη σε μας, αλλά έχουν μειωμένες ικανότητες και οπλικές και ακτινικές ενέργειες. Δηλαδή, δεν μπορούσαν αυτά να πάνε στην Κύπρο, να κτυπήσουν και να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Έκωπε να τα εγκαταλείψουμε, να τα αγνοήσουμε, ή έπρεπε να πάνε να προσγειωθούνε μετά από 5 λεπτά προσβολή πάνω από το στόχο-στο Δίβανο ή έπρεπε να πέσουν οι πιλότοι αφού αφήσουν τα αεροπλάνα, με αλεξίπτωτα στο Κυπριακό έδαφος. Δοθέντων όμως των πληροφοριών που σας ανέφερα προηγουμένως, αυτά τα αεροπλάνα ειμένα μου χρειαζόντουσαν για το Αιγαίο και αποφάσισα να στείλω πάντως. Και η διαταγή εδόθη το πρωί της 21ης προς τον Παπανικολάου. Και πήγαν

2/2 κ (Κ.Ο.) 13.1.87

-107-

στην Κρήτη το βράδυ της 22ας όταν είχε πέσει η Κυρήνεια και μάλιστα ένα εξ αυτών υπέστη και ζημιές κατά την προσγείωση. Γι' αυτό δεν πήγαν τα υποβρύχια και τα αεροσκάφη στην Κύπρο.

Γερο

Τί άλλο θέλετε να σας πω πάνω σ' αυτό γιατί δεν έφθασαν.

W

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Ισχυρίζεσθε, δηλαδή, ότι οι αποφάσεις των αρχηγών τόσο του Ναυτικού όσο και της Αεροπορίας ήταν οι σωστές.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατάλαβα.

A

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Ισχυρίζεσθε απ' ό,τι κατάλαβα, ότι τόσο οι αποφάσεις του Αρχηγού του Ναυτικού και της Αεροπορίας, να μην προχωρήσουν στην αποστολή των υποβρυχίων και των αεροσκαφών, ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα χρειαζόμαστε στο Αιγαίο ενόψει των πληροφοριών αυτών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Τον μακάτη τον εμπιστευόμαστε απολύτως;

ΜΑΡΤΥΣ: Απόλυτα. Μετά την αποστρατεία μου άρχισα να αμφιβάλω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Όταν όμως του αναθέσατε αποστολή επικοινωνίας με τον βασιλέα, κάτι άλλο λέτε στο βιβλίο σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι λέω;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Ότι δεν τον εμπιστευόμαστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι δεν τον εμπιστευόμουν;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΔΗΣ: Εσείς.

W

B

B

3/2 Κ (Κ.Ο.) 13.1.87

- 108 -

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Μήπως είναι φραστικό; Και εάν το γράσω

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ερώτε γιατί το ερωτώ; Γιατί γραμμοτικά πρόσκαιρα την μια φορά μας λέτε το α' και μια φορά το β'. Γράφεται στο βιβλίο σας ότι δεν του επιτρέψατε ούτε στο γραμείο του να πάει για να πάρει το πιστόλι-όπως ισχυρίζεται αυτός-και του δώσατε το δικό σας πιστόλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν του το επέτρεψα, διότι ενδεχομένως οι άλλοι οι οποίοι τον παρακολουθούσαν και αυτόν θα τον έβλεπαν υπό πιο στενή παρακολούθηση. Και δεν ήθελα εγώ αυτό το πράγμα να διαρρεύσει. Το φέραμε αυτός και εγώ και κανένας άλλος. Και ούτε στον αρχηγό Στρατού το είπα που τον είχα ανάγκη στην περίπτωση αυτή, και τοι ε γνώριζα ότι αυτός ενδεχομένως να είχε αντιρροήσεις. Και αυτό ν δεν είχα ενημερώσει.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Χωρίς να έχετε ενημερώσει τον Γαλατσάνο, ως υποθέσουμε ότι ο Βασιλιάς έλεγε ναι. Εσείς τί σχέδιο είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τί θα έκανε ο Στρατός;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εσείς . Ήταν εδώ ο Καρμαυλής τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν έλεγε ναι;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Έλεγε ο Βασιλιάς ότι έχομαι.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι άλλο πράγμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Απλώς για την ιστορία το ερωτώ

Σημειώ

Q

B

4/2 Κ. (Κ.Ο.) 13.1.87

- 109 -

ΜΑΡΤΥΣ: Θα το αντιμετώπιζα τότε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσαν(ας Ζακολ(ικός): Τελειώσατε, κύριε συνάδελφε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσαναν(ας Ζακολ(ικός): Ο κύριος Ράλλης, απών, διαγράφεται

Ο κύριος Βασιλειάδης, απών, διαγράφεται.

Ο κύριος Παπαδονικολάκης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Θα ήθελα να σας ρωτήσω να μου πείτε το εφής:

Σημειείχατε στη λήψη της απόφασης ή αν θέλετε αναλαμβάνετε τις

ευθύνες για την ενέργεια κατά του Μακαρίου στην Κύπρο.

(2ΠΛ)

(28)

1/2 Πά. Α.Μ. 13-1-86

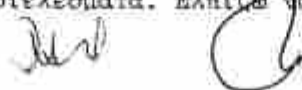
- 110 -

Τούτο σημαίνει ότι αυτή η ^{ανάληψη} της ευθύνης ήταν εναρμονισμένη με την αντιλήψή σας περί εθνικής ανάγκης. Δηλαδή αναλαβάτε την ευθύνη διότι απλώς θεωρούσατε ότι είναι εθνική ανάγκη να ανατραπεί ο Μακάριος. Μετά τα γεγονότα που έχουν σχέση με αυτή την απόφασή σας και που φερόγησαν, κατά την εντυπωσή μου, όχι να ητθεί αλλά να αιμασθεί ο ελληνικός στρατός στην Κύπρο θεωρείτε ότι ήτο μείζον η αγέτηση της εθνικής ανάγκης για να διατηρηθεί κατά την άποψή σας το κύρος των αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κύπρο έναντι της ατίμωσης που υπέστησαν οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό κύριε βουλευτά, είναι η αποψη σας. Εγώ διαφωνώ ριζικά.

Όπως έχετε υπόψη σας όταν γίνεται πόλεμος μεταξύ δύο κρατών και χάνεται από τη μια μεριά, η μεριά αυτή, όταν ξεκινούσε ο πόλεμος, δεν ήξερε ότι θα του χάσει και τις καταλογίζουμε ευθύνες ότι έχασε τον πόλεμο. Δεν το ήξερε όμως όταν ξεκινούσε. Έτσι και εδώ. Όταν εγώ ξεκίνησα για να λάβω μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου δεν ήξερα ότι θα γίνει πόλεμος. Το έχω πει κατ'επανάληψιν. Ξεκίνησα με μόνο στόχο να διαφυλάξω αυτό το σώμα των ελλήνων αξιωματικών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Εάν δεχθώ την αποψη σας και την δεχομαι - έχω να σας πω ^{μη} ότι ο ηγέτωρ δεν κρίνεται από τις προθέσεις του αλλά και από τα αποτελέσματα. Ελπίζω να το κατανοείτε αυτό.

2/2 ΠΑ Α.Μ. 13-1-86

- 111 -

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το αποτέλεσμα επομένως εδώ είναι αποφασιστικός παράγων για τον προσδιορισμό των δικών σας προσωπικών ευθυνών. Και το ερώτημά μου στέκει εξ ολοκλήρου ότι το αποτέλεσμα είναι η ατίμωση των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. Είπατε ότι είναι απούη μου αλλά ίσως με την πρόοδο των ερωτήσεων βγεί ότι έχω δίκιο. Εσείς νομίζετε ότι ηττήθημεν στην Κύπρο. Δεν ηττήθημεν διότι η ήττα είναι μέσα στο παίγνίδι της ενόπλου αναμεταίωσης. Η ατίμωση δεν είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα εγώ ότι ηττήθημεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, στην Κύπρο ηττήθημεν. Και είπατε ότι όταν γίνει μια σύραξη μεταξύ δύο στρατών κάποιος νικάει και κάποιος χάνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έφερα ως παράδειγμα. Δεν ηττήθημεν στην Κύπρο. Εάν οι τούρκοι δεν επενέβαιναν και είναι έργο δικό σας της επιτροπής να βρείτε γιατί οι τούρκοι επενέβησαν στην Κύπρο, δεν είναι δικό μου, εγώ πιστεύω ότι οι τούρκοι ~~πρό~~ήθησαν να πάνε στην Κύπρο, από ποιούς δεν μπορώ να συλλάβω βρέστε τους εσείς...

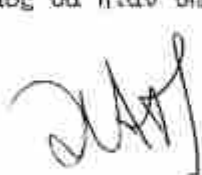
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το ερώτημα είναι, εσείς ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων τι κάνατε, ανεξάρτητα από την πολιτική προέκταση που δίνετε μ' αυτό που λέτε και που είναι άλλου καπιά Ευαγγέλιο. ~~Αλλά~~

2/2 ΠΑ. Α.Μ. 13-1-86

- 112 -

Αυτό δε σημαίνει ότι δεν έχετε εσείς εκείνη την ευθύνη που κατά την εκτίμησή μας εμείς θεωρούμε ότι υπάρχει. Είσαστε η γενεσιουργός αιτία του να παρέμβουν οι τούρκοι ή συμμετείχατε. Το ερώτημα είναι: Διεβήχθη ένας αγών στην Κύπρο μεταξύ των τουρκικών στρατευμάτων και της κυπριακής εθνοφρουράς για την οποία τόση ώρα μας λέτε ότι είχατε την ευθύνη εσείς από δω από την Ελλάδα σαν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων σαν το εθνικό κέντρο. Ερωτώ λοιπόν σ' αυτόν τον αγώνα εσείς πιστεύετε ότι ηττήθημεν ή εξευτελίσθημεν;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, ακούστε με, για να γίνει από όλους μας αντιληπτό. Σεις είπατε τώρα ότι το εθνικό κέντρο είχε την ευθύνη διεξαγωγής του πολέμου στην Κύπρο. Δεν είναι σωστό αυτό. Εγώ σας θέτω άλλο ερώτημα: Εάν επι κυβερνήσεως Γεωργίου Παπανδρέου δεν γινόταν ανατροπή αλλά απλώς εισέβαλλον οι τούρκοι και εχάνετο και εκεί ο πόλεμος θα ήταν υπεύθυνο το εθνικό κέντρο;

(2ΓΡ)

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ Μ 13' .1.1987

- 113 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Να σας απαντήσω; Αλλά, μάλλον δεν θα κίνουιμε ερωτοαπαντήσεις. Συνεχίζω στις ερωτήσεις μου.

Πέστε μου η εθνοφρουρά, κατά τη στρατιωτική αντίληψη, ήτο εκστρατευτικό σώμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Επομένως ήτο μια στρατιωτική δύναμη της Κύπρου, η οποία τελούσε υπό τον επιχειρησιακό έλεγχο του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι εσφαλμένο; Αυτό δεν γράφεται πουθενά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τότε, γιατί θεωρούσατε τον εαυτό σας, εν τολαύτη περίπτωση, υποχρεωμένο να συμμετέχετε και να αποφασίζετε για αποφάσεις που αφορούσαν αυτοδύναμη την Κυπριακή εθνοφρουρά όπως είναι π.χ. η επιλογή των εφέδρων αξιωματικών, η αποουπή των Ελλήνων αξιωματικών και όλα αυτά τα πράγματα. Γιατί τον θεωρούσατε τον εαυτό σας υποχρεωμένο να το κάνετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι υπήρχαν βασικές διαταγές του ΑΕΔ προγενέστερες ωστόσο, δια διαδικασιών, που αφορά τα θέματα αυτά, τα οποία εδίζατε και στα οποία είχε συμφωνήσει ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Αφού δεν θεωρούσατε ότι δεν τελούσε υπό τον επιχειρησιακό σας έλεγχο η Κυπριακή εθνοφρουρά, τότε ποιέ ήτο

2/2 ΓΡ. Μ 13-1-1987

- 114 -

η ανάγκη που επέβαλε σε σας να σχεδιάσετε, να διατυπώσετε και να δώσετε για εφαρμογή το σχέδιο "Κ", γιατί δεν φαντάζομαι να το έβγαλε η Κυπριακή εθνοφρουρά. Εάν είχε αυθυπαρξία σας στρατιωτική δύναμη θα έκανε μόνη της το σχέδιο αμύνης. Γιατί το εκδώσατε εσείς ή και οι προγενέστερες αρχές; Δεν λέω μόνο για σας. Γιατί το σχέδιο "Κ" υπάρχει από πολύ παλαιότερα, από δημοκρατικών κυβερνήσεων κλπ. κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Από το 1963-64

Το σχέδιο αυτό έγινε με συνεργασία του επιτελείου της Κυπριακής εθνοφρουράς με το επιτελείο του ΑΕΔ και με τα λοιπά επιτελεία. Και αυτό αφορούσε στο συντονισμό απλώς των ενεργειών της εθνοφρουράς όσον αφορά την άμυνα της Κύπρου, δοθέντος ότι, όπως έχετε, ήταν στελεχωμένη - και το επιτελείο - από καθαρώς έλληνες αξιωματικούς, θοπλισιός της ήταν καθαρώς ελληνικός και τα πάντα της. Και η Κυπριακή κυβέρνηση στο σημείο αυτό είχε εκχωρήσει το δικαίωμα στο ΑΕΔ στο ΓΕΕΘΑ ώστε να συντονίζει αυτά τα πράγματα. Ειδικότερα δε, είχε μια ευαισθησία το θέμα, διότι υπάρχουσας - βάσει των συμφωνιών ^{της} Ζυρίχης και ^{του} Λονδίνου της ΕΑΔΥΚ εν γειτνιάσει με την Τουρκία, στη Δευκωσία υπήρχε λόγος και αιτία να εμπλακεί η Ελλάδα σε ένα πόλεμο με την Τουρκία, χωρίς να τον επιθυμεί, παρασυρομένη από τα γεγονότα.

3/3 ΓΦ Μ 13-1-1987

- 115 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε στην αρχή της καταθέσεώς σας πριν από τις γιορτές, " ότι η άποψή σας για την ανατροπή του Μακαρίου διατυπώθηκε κατά κάποιο τρόπο θα έλεγα τουλάχιστον ^{ότι} προτύπο για σας ήταν η αλλαγή ενός προσώπου στην Κύπρο. Είπατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Συνεχίζετε να μένετε σ'αυτή την άποψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς. Δεν θα ήθελα να την σχολιάσω. Συνεχίζω τις ερωτήσεις. Διότι αλλαγές προσώπων για λαοπρόβλητους αρχηγούς θεωρούμε ότι μπορεί να λαμβάνουν χώρα από την εκτίμηση κάποιου άλλου προσώπου περί του πώς πρέπει να γίνει αυτή η αλλαγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν μπορεί να εκτιμά κάποιος άλλο πρόσωπο π.χ. εσείς ή ο Ιωαννίδης ή η τετραμελής εκείνη ομάδα για την οποία μας έχετε μιλήσει του πώς αλλάζει κάποιο πρόσωπο όταν αυτό το πρόσωπο είναι αρχηγός ενός κράτους ανεξάρτητου, μέλος του οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, και αν ακόμη αυτή η ενέργειά σας αποτελεί παραβίαση των βασικών αρχών του ΟΗΕ. Δεν μιλάω μόνο για τις εμπλοκές που

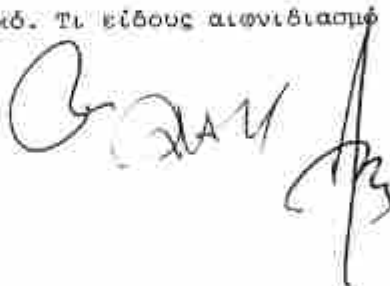
4/2 ΓΡ. Μ 13-1-1987

-116-

δημιουργήθηκαν μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και που δημιούργησε την δυνατότητα για επέμβαση των Τούρκων στην Κύπρο, αλλά πέραν όλων των άλλων καταπατήσατε και βασικές αρχές του ΟΗΕ, καθ'όσον δεν είχατε δικαίωμα.

Είχατε στην αρχική σας κατάθεση ότι η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικώ
θα ήθελα να μου πείτε εάν έγινε αιφνιδιασμός στρατηγικός ή τακτικός.
κατά την άποψή σας. Διότι ο αιφνιδιασμός γνωρίζετε, χωρίζεται
σε στρατηγικό και σε τακτικό. Τι είδους αιφνιδιασμό υπέστητε στην
Κύπρο κ. μάττυς;

(2 Ν)

2/P

1/2 (N) (Γ.Π.) 13.1.87

-117-

ΜΑΡΤΥΣ: Ομολογώ ότι αυτόν τον διαχωρισμό του στρατηγικού και του τακτικού δεν τον έχω καλά ξεκαθαρίσει μέχρι τώρα στο μυαλό μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Έχετε περάσει σχολεία επιμορφώσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Θέλω να καταλάβω σεις τι εννοείτε μ' αυτό το πράγμα για να μπορώ να τοποθετηθώ και να σας δώσω απάντηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Για να μην κάνουμε σεμινάριο, μια και δεν το ξέρετε, πρέπει να ερμηνεύσω αυτό που ρωτάω, γιατί έπρεπε να το ξέρετε, αφού ήσασταν αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Όμως εν πάση περιπτώσει στρατηγικός αιφνιδιασμός θα πει ότι υφίσταται επίθεση σε ένα ευρύτερο χώρο, χωρίς καν να την αναμένω. Δεν την ανέμενα ποτέ, ούτε μου πέρασε από το μυαλό ότι εδώ που καθόμαστε μπορεί να μας επιτεθεί η Ιταλία στην Κέρκυρα. Αυτό θα πει στρατηγικός αιφνιδιασμός. Τακτικός αιφνιδιασμός θα πει ότι αναμένω την επίθεση από κάποιον που είναι ο αντιπαλός μου ή ο ενδεχόμενος εχθρός μου ο οποίος όμως μου κάνει επίθεση στο τάδε σημείο που δεν περίμενα, αλλά που περίμενα να μου επιτεθεί κάποιος άλλος.

Επομένως αφού σας εξήγησα τις έννοιες θέλω να μου πείτε αν υπέστητε στρατηγικό ή τακτικό αιφνιδιασμό στην Κύπρο.

2/2 (N) (P.Π.) 13.1.87

- 118 -

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι όπως τα λέτε στρατηγικός ο αιφνιδιασμός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Δεν αναμέναμε ποτέ επίθεση των Τούρκων στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικά όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Τότε γιατί είχαμε την εθνοφυλακή και το σώμα των Ελλήνων αξιωματικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Ρωτάτε δηλαδή αν ως πρόθεση;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Βεβαίως αυτό είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μιλώ για στρατηγικό αιφνιδιασμό στο χρόνο εκείνο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Αυτός είναι τακτικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι τακτικός, πείτε τον τακτικό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Μα είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε να τον δεχθώ ως τακτικό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Υπέστητε λοιπόν τακτικό αιφνιδιασμό. Να προσδιορίσουμε δύο παράγοντες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πανσανίας Ζακολίκος): Σε σεμινάριο πάμε, κύριε συνάδελφε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Τί να κάνουμε κύριε Πρόεδρε, όταν ο αρχηγός των

Ενόπλων Δυνάμεων δεν γνωρίζει τον διαχωρισμό μεταξύ του τακτικού και

στρατηγικού αιφνιδιασμού; Από εκεί και πέρα είμαι αναγκασμένος να ερμηνεύσω τις λέξεις.

Ο αρχηγός

[Handwritten signature]

3/2 (N) (Γ.Π.) 13.1.87

- 119 -

Πίστευα λοιπόν ότι αυτές οι έννοιες είναι γνωστές στον κύριο μάρτυρα.

Θα ήθελα να μου πείτε κύριε μάρτυς σε όρι αφορά τον χρόνο υπέσπλητε τακτικό αιφνιδιασμό, λέτε, γιατί σε ότι αφορά τον χώρο δεν έχετε υποστεί. Το λέω γιατί στο σχέδιο αμύνης ανάγκης, ήταν ήδη αναμενόμενη, αν θα γίνετο ποτέ τουρκική ενέργεια στην Κύπρο, είτε στην Αμμόχωστο, είτε στην Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟ ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Επομένως σε όρι αφορά τον χώρο δεν υπέσπλητε τακτικό αιφνιδιασμό. Σε ότι αφορά τον χρόνο ήδη μετά το εγχείρημα ανατροπής στις 15 Ιουλίου, σεις μέχρι τις 20 του μήνα είχατε ένα 5νθήμερο. Η κυρπιακή εθνοφρουρά ήδη είχε πάρει ένα σήμα από σας δια του οποίου διετάσσεται να κάνει μερική επιστράτευση ειδικοτήτων. Αυτό σήμαινε ότι αναμένετε κάποιο ενδεχόμενο τουρκικής ενέργειας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά το σήμα του Σταθόκουλου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Ακριβώς. Επομένως στέλνοντας αυτό το σήμα σεις εκεί μέρα, δεν έπρεπε να έχετε αιφνιδιασθεί και σε χρόνο, γιατί ήδη λαβαίνετε κάποιο μέτρο στρατιωτικό που είναι απόρροια μιας πληροφόρησης που έχετε περί κάποιας ενδεχομένης τουρκικής επίθεσης. Άρα

δεν πρέπει να έχετε αιφνιδιασθεί και στο χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί το λέτε αυτό;

Handwritten signatures and initials, including a large 'G' and a signature that appears to be 'ΑΥ' with a checkmark below it.

4/2 (N) (Γ.Π.) 13.1.87

- 120 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Μας λέτε ότι έχετε αιφνιδιασθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως έχουμε αιφνιδιασθεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Αλαβανία δεν αιφνιδιασθήκαν το 1940; Δεν είχε γίνει προ-
επιστράτευση; Το χρόνο δεν τον ήξερε κανείς.

Πρέπει να σας πω ότι απ'ης στιγμής ελήφθη το σήμα, εγώ έλαβα
αυτό το μέτρο της προεπιστρατεύσεως, γιατί αν και πάλι είχε σιγουρευ-
θεί ότι πρόκειται περί εισβολής θα διέτασσα πλήρη επιστράτευση. Δεν ο-
το έκανα αυτό γιατί είχα αμφιβολίες δοθέντος ότι την επομένη το πρωί
ο Σταθόπουλος μετά την παρατήρηση που του έκανα στο ΘΑΛΑ ήλθε και
μου είπε ότι μάλλον πρόκειται περί της συνήθους ετησίας ασκήσεως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ: Ξέροστε στρατηγέ, τή η στρατιωτική ιστορία
και δεοντολογία, με ποιές λέξεις χαρακτηρίζει τους ηγήτορες εκείνους
των Ενόπλιων Δυνάμεων που αιφνιδιάζονται εις πάσα περίπτωση;

(2η)

N

1/2 Δ Θ.Σ. 13-1-87

-121-

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το έχω υπόψη μου .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Ως ανίκανους ηγέτες και τους οδηγεί ενώπιον εκτελεστικών αποσπασμάτων !

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό απευθύνεται ως ύβρις απέναντί μου ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Δεν ύβρισα κανένα . Είπα τί η στρατιωτική δεοντολογία και αν θέλετε η κρατούσα αντίληψη ορίζει γενικότερα
 και παγκοσμίως για τους στρατιωτικούς ηγέτες που
 αιφνιδιαζονται .

ΜΑΡΤΥΣ . Τι σχέση έχει αυτό ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Το γνωρίζετε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το γνωρίζω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Καλώς .

Είπατε ότι ο ναύαρχος Αραπάκης ήλθε και σας είπε ότι πρέπει να ανακληθούν τα υποβρύχια που πηγαίνουν στην Κύπρο, μετά την πτώση της Κυρήνειας . Πρώτα από όλα να κάνω μια ενδιαμέση ερώτηση :

Βασίς θεωρείτε ότι η πτώση της Κυρήνειας ήταν το αποφασιστικό κλειδί της επιχείρησης της τουρκικής αποβίβασης ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι . Γιατί όταν ο επίσημος απεσταλμένος της αμερικανικής κυβέρνησης κ. Σίσκο έρχεται, στις 18 Ιουλίου στην Αθήνα , γίνεται σύσκεψη και μας λέει ότι για να εκτινωθεί η κατάσταση μετά την

2/2 Λ Θ.Δ. 13-1-87

- 122 -

ανατροπή του Μακαρίου θα πρέπει, πηγαίνοντας στην Τουρκία να έχω κάτι να δώσω στους Τούρκους, δηλαδή μια διέξοδο προς τους Τουρκοκυπρίους, ενόωντας την Κυρήνεια, αυτό αποδεικνύει ότι αυτό ήταν το κλειδί της εκτονώσεως : η Κυρήνεια .

Πέραν αυτού και εκ των υστέρων αποδεικνύεται από το ότι και ο κ. Κακαμανλής στο Μοντρέ, όπως διάβασα στον Τύπο, έκανε μια παρατήρηση στον Εισεβίτ ότι " καλὰ η πρώτη φάση, δηλαδή ο Άτιτλας I, ήταν δικαιολογημένη . Αλλά η δεύτερη δεν δικαιολογείται " . Και απήντησε αυτός, νομίζω σας έχει κάνει επιστολή και οκ. Ζίγδης :

— " Ναι , αλλά το ήθελαν και οι στρατιωτικοί, για να αισθάνονται πιο ασφαλείς " .

Επομένως αυτό πιστοποιεί ότι η εντύπωσή μου ήταν η ορθή ότι οι Τούρκοι θα σταματούσαν μετά την εξασφάλιση του 3% του προγεφυρώματος πέριξ της Κυρήνειας, την οποία εμείς αρνηθήκαμε, γιατί όπως είναι γνωστό ο Πρωθυπουργός είχε "δεν δίνουμε τίποτα εμείς". Την πήραν μόνοι τους αυτοί .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Επομένως έχετε την εντύπωση ότι η τουρκική παρουσία στην Κύπρο, μετά την επίθεση εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας θα εξασφαλιζέτο σένα 3% προγεφυρώματος, το οποίο μέσα θα περιείχε και το λιμάνι της Κυρήνειας ;

3/2 Λ Θ.Σ. 13-1-87

- 123 -

Σας ερωτώ : Κατά την στρατιωτική σας σκέψη αυτό πράγματι

θα μπορούσε να αποτελεί εξασφάλιση για τους Τούρκους και με τί βάθος;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως . Και μέχρι του θύλακος της πράσινης γραμμής Λευκωσίας .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Αυτό όμως δεν είναι 38 τώρα πιά .

ΜΑΡΤΥΣ . Υπήρχε αυτό .

Όπως ξέρετε η Κυρήνεια συνδέεται με την Λευκωσία δια μιάς κυρίας εθνικής οδού, η οποία διέρχεται από τον πενταδάκτυλο μέσω της διαβάσεως Μπογαζίου , δηλαδή του φρουρίου Αγίου Ιλαρίωνος . Μέχρι και το φρούριο του Αγίου Ιλαρίωνος το κατείχαν οι Τούρκοι και όλο το χώρο που έφθανε μέχρι την πράσινη γραμμή . Εκεί έριξαν και τα αεραγηματά τους εντός του τουρκοκυπριακού θύλακος . Από την βόρεια πλευρά του πενταδακτύλου , εάν καταλάμβαναν την Κυρήνεια, από εκεί και πέρα η συνένωση μέχρι τον αυχένα που έβλεπε προς Λευκωσία ήταν πάρα πάρα πολύ ευχερής για τους Τούρκους .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Γιατί ; Είναι σημεία στήριξης, για να γίνει από εκεί και πέρα ευχερής η συνένωση με το υπόλοιπο :

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι ισχυρότατο, γιατί είναι εδαφικώς διαμορφωμένο και οργανωμένο .!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Η πόλη της Κυρήνειας :

4/2 Δ Θ.Σ. 13-1-87

ΜΑΡΤΥΣ . Η διάβαση του φρουρίου .

- 124 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Καλώς . Εκεί δεν θα διαφωνήσουμε .

Σας ερωτώ, γιατί είπατε ότι μετά την πτώση της Κυρήνειας
θεωρήσατε ότι πλέον δεν υπήρχε και λόγος να μη γυρίσουν τα υποβρύ-
χια .

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι 3 χιλιόμετρα ανάβαση εντός πρανούς, για να ανεβούμε
στην κορυφή .

(2Α)1/20 Ε.Τ. 13.1.1987

- 125 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ξέρετε ότι καμιά φορά τα τρία χιλιόμετρα θέλουν αγώνα πολλών μηνών όταν υπάρχει άμυνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν προσφέρεται το έδαφος. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε οργάνωση εκεί. Αυτή η περιοχή είχε εγκαταληφθεί. Γι' αυτό και η προϋπόθεση εχθρικής αποβατικής ενέργειας στην Κυρήνεια ήρχετο σε τελευταία μοίρα. Ως πρώτος στόχος ήταν η περιοχή Λιμοχώστου και δεύτερος στόχος η περιοχή Μόρφου, που είχε εδάφη κατάλληλα για αποβατική ενέργεια.

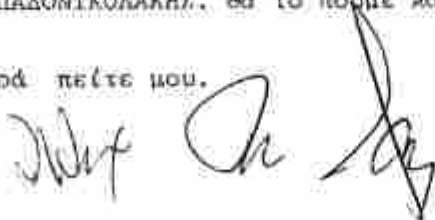
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Αυτό είναι υπέρ του επιχειρηματός μου ότι εκεί που πήγαν οι Τούρκοι ευνοείτο η άμυνα, γιατί δεν ήταν ίσως η καλύτερη περιοχή στην οποία μπορούσαν να αποβιβάστούν οι Τούρκοι. Αλλά ας μη κάνουμε αυτό το διάλογο, ας συνεχίσουμε.

Πέστε μου ανακαλέσατε τα υποβρύχια γιατί υπήρχε η απο βορρά απειλή και το ενδεχόμενο απειλής και απο ανατολές, λόγω των πληροφοριών που είχατε. Πρώτα απ' όλα τι σχέση έχουν τα υποβρύχια για έναν ενδεχόμενο πόλεμο ή για μια ενδεχομένη επίθεση απο το σύμπανο της Βαρσοβίας:

ΜΑΡΤΥΣ. Μ' αυτούς όχι τόσο σημαντική όσο με τους ΕΞ ανατολών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θα το πούμε και για τους απο ανατολές.

Απο το βορρά πείτε μου.

2/2 Ο Ε.Τ. 13.1.1987

-126-

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά είναι άκρως απόρρητα θα τα πάρετε απο το ΓΕΕΘΑ, μπορεί να τα έχουν τροποποιήσει. Δεν ξέρω σήμερα πως είναι τα σχέδια τα ελληνικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Για τότε να μας πείτε πως ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε είχε ρόλο το ναυτικό να εξασφαλίσει τα νησιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Εάν εκινούντο οι Βούλγαροι απο επάνω είχε το ναυτικό ρόλο να εξασφαλίσει τα νησιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχαν διαθέσιμες μεραρχίες αυτού του συνασπισμού ~~οι~~ οι οποίοι μπορούσαν να πέσουν σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου, απο αέρος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Τα υποβρύχια τι είδους αγώνα θα διεξήγαγαν σε εκείνη τη περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε και ο στόλος ο σοβιετικός στη Μεσόγειο ο οποίος μπορούσε να βοηθήσει αυτές τις επιχειρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως επίθεση εναντίον χώρας μέλους του ΝΑΤΟ.

στο σύνολό της, απ'όλον τον ανατολικό συνασπισμό. Έτσι το είχατε εσείς ερμηνεύσει τότε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε φόβος ότι...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Δεν υπήρχε τέτοιο σχέδιο στρατηγέ. Τέτοιο πράγμα δεν υπήρχε σε κανένα σχέδιο. Μιλάτε με κάποιον που τα ξέρει πολύ καλά ελπίζω να το έχετε αντιληφθεί. Σε κανένα σχέδιο ποτέ δεν υπήρχε ότι σε περίπτωση επιθέσεως εκ μέρους του ανατολικού

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature

3/2 Ο. Ε.Τ. 13.1.1987

- 127 -

συνασπισμού υπήρχε ενδεχόμενο επιθέσεως με αεραγήματα εναντίον ελληνικών νησιών.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε να σας πω κάτι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Όχι, εσείς είπατε την αποχή σας. Η δική σας άποψη μετράει εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν τελείωσα. Πιθανόν να σας διαφεύγει ότι στην νοτιοανατολική μεσόγειο ο διοικητής του ΝΑΤΟ ήταν ο έλληνας ναύαρχος, ο αρχηγός του ναυτικού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Λέτε για το COMEDEAST

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν ήξερα τα σχέδια αυτά του COMEDEAST

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Οφείλατε να τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Και εσείς να φρασταν διοικητής σημαρχίας δεν μπορείτε να ξέρετε και τα σχέδια των σημηνών απ'έξω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Τα ξέρω, διότι πρέπει να τα ξέρω. Αυτά είναι μέσα στην αποστολή μου. Γιατί εάν δεν τα ξέρω δεν μπορώ να ασκήσω διοίκηση.

Είπατε ότι υπήρχαν κάποιες δυνάμεις οι οποίες επρόκειτο να διατεθούν από την Ελλάδα και οι οποίες ήταν τα δύο υποβρύχια και υπήρχε και μία μοίρα F84F όχι F104.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχουμε F104 μόνο F84.

4/2 Ο Β.Τ. 13.1.1987/

- 128 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΔΑΚΗΣ. Και τότε είχαμε F104 αλλά αυτά δεν πήγαιναν οπωσδήποτε . Ήταν λοιπόν F84 και μετακινήσατε και 12 αεροσκάφη φάντομ, τα οποία πήγαν εκείνη ακριβώς τη περίοδο στο Ηράκλειο, εκ των οποίων το ένα έσπασε στη προσγείωση και μάλιστα το έσπασε ο διοικητής της μοίρας, για να δούμε και την ποιότητα των Ενόπλων Δυνάμεων εκείνης της εποχής. Και για να χαρακτηρίσω την ποιότητα των Ενόπλων Δυνάμεων, λέω και κάτι άλλο. Την μοίρα των καταδρομών που στείλατε στη Κύπρο μετά απο μία περιπετειώδη διαδικασία-ελπίζω να την ξέρετε -ήταν να πάνε με αεροπλάνα της Ολυμπιακής και τελικά πήγαν με τα Νορ-Ατλας. Και εκεί συνέβη ο διοικητής της μοίρας να μη κλείσει ποτέ στη Κύπρο και να ισχυρίζεται ότι δεν την βρήκε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τις ξέρω αυτές τις λεπτομέρειες.

(2σ)

(20) 1/2 σ. Ρ.Σ. 13-1-87

-129-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Και να ισχυρίζεται ότι δεν την βρήκε και επομένως πλέον να μην έχουν την τιμή οι Τούρκοι να χαρακτηρίζονται με το «Μάλτα γιοκ», μπορούν και οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις να χαρακτηρίζονται με το «Κύπρος γιοκ».

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να σας απαντήσω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ερώτημα επειδή δεν το ξέρω εγώ, ότι δεν πήγε ο διοικητής των της μοίρας/Νορ Άτλας να το θέσετε στον κ. Παπανικολάου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς. Δεν τελείτε υπό κατηγορίαν γι' αυτό.

Άλλωστε σας το είπα παρεπιπτόντως.

ΜΑΡΤΥΣ: Είσαθε πολύ ενημερωμένος και δεν είμαι εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είμαι πάρα πολύ ενημερωμένος γι' αυτό ακριβώς δε θα ήθελα να μου απαντάτε, έτσι όπως μου απαντάτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτός που έσπασε το φάντομ ξέρετε τι θέση έχει τώρα στην αεροπορία, κύριε Παπαδονικολάκη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το ξέρω. Δεν έχει σημασία. Αλλά εκεί, έτσι διευκρινιστικά, επειδή υπάρχει μία κουβέντα και αποπροσανατολίζει σε σχέση, διότι στείλανε μοίρα η οποία δεν ήταν ετοιμοπόλεμη, δεν είχαν εκπαιδευθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τα φάντομ δεν μπορούσαν να πάνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, όταν πέρνονται τέτοιες αποφάσεις

2/2 σ. Π.Σ. 13-1-87

-130-

και είσθε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν είσθε έξω.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι έπρεπε δηλαδή να κάνω; Πείτε μου πού είναι το σφάλμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, να παρέμβαιτε και να πείτε στον Παπανικολάου

ότι δεν μπορούν να πάνε στα F4 εκεί πέρα τα φάντομ διότι η μοίρα δεν

είναι ετοιμοπόλεμη. Θα κάνετε πόλεμο με μοίρες μη ετοιμοπόλεμες;

Θα τα κούμε με τον Παπανικολάου εδώ, μην ανησυχείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς είσθε αεροπόρος. Εγώ δεν ήμουν αεροπόρος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν έχει σημασία, είσαυτε αρχηγός Ενόπλων

Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει να είναι «ο θεός» όπως τα

λέτε, να είναι ~~παντοδύναμος~~.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πρέπει να είναι, στρατηγός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, δεν θα υπήρχαν επιτελεία, ούτε τίποτα!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Για τέτοια πράγματα που ρωτάω αυτή τη στιγμή

πρέπει να είναι. Αλλοίμονό μας αν δεν είναι.

Για τα F84F είπατε ότι είχαν σχεδιασθεί για να πάνε, αλλά τελικό

δεν πήγανε, διότι εν όψει της απειλής στο Αιγαίο θεωρήσατε ότι δεν έπρεπε

να απωλεσθούν; διότι σύμφωνα με τη σχεδίαση τα αεροπλάνα αυτά θα πηγαίνα-

νε και εν συνεχεία θα τα χάναμε, διότι έπρεπε ή να προσγειωθούν στο Λίβανο

ή να προσγειωθούν δεξιά και αριστερά. Έχετε πλανηθεί πλάνην σικιτρά,

κύριε μέσους.

αμ *Q*

είσθε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν είσθε έξω
ΜΑΡΤΥΣ: Τι έπρεπε δηλαδή να κάνω; Πείτε μου πού είναι το σφάλμα;
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, να παρέμβαιτε και να πείτε στον Παπανικολάου
ότι δεν μπορούν να πάνε στα F4 εκεί πέρα τα φάντομ διότι η μοίρα δεν
είναι ετοιμοπόλεμη. Θα κάνετε πόλεμο με μοίρες μη ετοιμοπόλεμες;
Θα τα κούμε με τον Παπανικολάου εδώ, μην ανησυχείτε.
ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς είσθε αεροπόρος. Εγώ δεν ήμουν αεροπόρος.
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν έχει σημασία, είσαυτε αρχηγός Ενόπλων
Δυνάμεων.
ΜΑΡΤΥΣ: Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει να είναι «ο θεός» όπως τα
λέτε, να είναι παντοδύναμος.
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πρέπει να είναι, στρατηγός.
ΜΑΡΤΥΣ: Μα, δεν θα υπήρχαν επιτελεία, ούτε τίποτα!
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Για τέτοια πράγματα που ρωτάω αυτή τη στιγμή
πρέπει να είναι. Αλλοίμονό μας αν δεν είναι.
Για τα F84F είπατε ότι είχαν σχεδιασθεί για να πάνε, αλλά τελικό
δεν πήγανε, διότι εν όψει της απειλής στο Αιγαίο θεωρήσατε ότι δεν έπρεπε
να απωλεσθούν; διότι σύμφωνα με τη σχεδίαση τα αεροπλάνα αυτά θα πηγαίνα-
νε και εν συνεχεία θα τα χάναμε, διότι έπρεπε ή να προσγειωθούν στο Λίβανο
ή να προσγειωθούν δεξιά και αριστερά. Έχετε πλανηθεί πλάνην σικιτρά,
κύριε μέσους.

3/2 σ. Π.Σ. 13-1-87

-131-

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί δηλαδή, το σχέδιο είναι εσφαλμένο στο θέμα αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Όχι το σχέδιο. Τα αεροπλάνα F84F πήγαιναν, καθόντουσαν 5 λεπτά πάνω από το στόχο και επέστρεφαν για προσγείωση στο Καστέλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφει το σχέδιο αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, ήταν ένα σχέδιο το οποίο ανεφέρτε στο 1964 και σεις δεν φροντίζατε μέχρι το 1974 να διαβάσετε το σχέδιο, στρατηγέ. Τα αεροπλάνα αυτά, στρατηγέ, είχαν από κάτω εως βάρος του οπλισμού βάλει πρόσδετες βεβαμενές. Και είχαν γίνει κόμπακι προσάιλ και είχε τελικά βγει το συμπέρασμα - θα τα πούμε με τον Παπανικολάου εδώ, για να μην αποπροσανατολιζόμαστε ούτε εμείς, ούτε ο Ελληνικός Λόγος - είχε βγει το συμπέρασμα ότι τελικά τα αεροπλάνα πηγαίνανε μένανε 5 λεπτά πάνω από το στόχο και ξαναγυρνούσαν και προσγειωνόντουσαν στο Καστέλι και είχαν γίνει δοκιμές.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα γράφει το σχέδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το σχέδιο λέει ότι στέλνονται κάποιες δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δε θέλω να κάνω αντιδικία στο θέμα αυτό. Αν θέλετε πάρτε το σχέδιο να το διαβάσετε. Γράφει για ποιό λόγο. Έτσι νομίζω εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δε χρειάζεται να διαβάσω τίποτα. Τα αεροπλάνα μπορούσαν να πάνε.

4/2 σ. Ρ.Σ. 13-1-87

-132-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Σακολίκος). Θα παρακαλέσω άλλη ερώτηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βάλανε μπροστά τα αεροπλάνα να απογειωθούν, και τα σταμάτησαν στην άκρη του διαδρόμου; Το γνωρίζετε αυτό; Και τους είπαν γυρίστε και σβύστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν το ξέρετε.

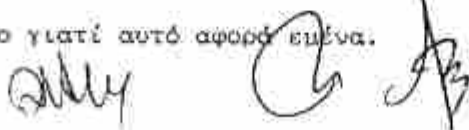
Γνωρίζετε ότι την ώρα ακριβώς που δόθηκε η εντολή να απογειωθούν τα F 84F δόθηκε η εντολή να απογειωθούν και τα εάντομ, τα οποία βέβαια δεν θα πηγαίνανε στην Κύπρο, θα κάνανε κάλυψη στα F 84F, τα οποία όμως απογειωθήκανε και τα γυρίσανε από το δρόμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Πείτε μου το εξής: Είπατε στον Γεωργίτση, όταν ήλθε, μετά την όλη ιστορία, να κλείσει το στόμα του και να μην πει τίποτε. Είχατε το δικαίωμα να το πείτε αυτό αν τον καλούσε ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης ο κ. Αβέρωφ, να του πείτε σεις να κλείσεις το στόμα σου και να μην πεις τίποτε; Συνήθως λένε, μην πείτε τίποτα, εκείνοι που έχουν να κρύψουν κάτι. Είχατε εσείς να κρύψετε πολλά πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Του συνίστησα, κύριε βουλευτά, να μην ανοίξει το στόμα του, όπως έπραξα εγώ. Το γιατί αυτό αφορά εμένα.

5/2 σ. Π.Σ. 13-1-87

- 133 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, δίνετε τέτοια εντολή ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ την έδωσα, κύριε Βουλευτά. Πώς να το κάνουμε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είναι τεράστια η ευθύνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Την έδωσα. Καταλογείτε μου ευθύνη.

(2Η)

(26)

1/2 Η ΦΚ 13.1.87

-134-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Πέστε μου το εξής. Είπατε ότι το πρωί της 20ης, μπαίνοντας στο γραφείο σας, ήταν ο Παλαΐνης, διάφοροι ταγματάρχες και αντισυνταγματάρχες, οι οποίοι ήλθαν και σας είπαν ότι τί γίνεται εδώ, πόλεμος, ιστορίες, δώστε εντολές και τους βγάλατε έξω.

Θα ήθελα να σας ρωτήσω, εάν γνωρίζετε ιστορικό προηγούμενο, γιατί η χώρα αυτή έχει ατυχήσει να έχει και άλλες φορές δικτατορίες. Και ο Παπάγος ήταν αρχιστράτηγος σε δικτατορικό καθεστώς. Μήπως έχετε την εντύπωση ότι την ημέρα της 28ης Οκτωβρίου του 1940 μπήκανε στο γραφείο του Παπάγου τίποτα λοχαγοί και αντισυνταγματάρχες και του λέγανε κάνε αυτό και εκείνο, τούτο και το άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βέρετε κανένα τέτοιο ιστορικό προηγούμενο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είσαθε ο πρώτος διδάξας σ' αυτό το ποίημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Ξέρω όμως τί μου συνέβη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Είπατε ότι συναλοθάνεσθε την ειθύνη και αναλαμβάνετε τις ευθύνες σας. Θα ήθελα να προσθέσω μια λέξη. Αν συναλοθάνεσθε το

2/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 135 -

μέγεθος της ευθύνης σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Αυτό θα το εκτιμήσετε εσείς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, να ξεκαθαρίσουμε ένα θέμα για τα υποβρύχια.

Είπατε εδώ στην Επιτροπή τους λόγους που σας ανάγκασαν να διατάξετε την επιστροφή. Στη συνέντευξή σας που δίνετε λέτε ότι "ενέκλινα εισήγηση του Αοχηγού του Ναυτικού Αραπάκη να σταλούν δύο υποβρύχια και 3 τορπλάκατοι", υπερβάλλοντας το σχέδιο δίνοντας περισσότερες ενισχύσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Λέγει ο δημοσιογράφος: "Που όμως, τα αποσύρατε πριν βουλιάσουν τα Τουρκικά αποβατηρά".

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό λέγω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Λέτε εσείς. Αυτό επιμένω. "Εκεί με παρεπλάνησε ο Αραπάκης". Τι εννοείτε; Εσείς τα λέτε. "Εκεί με παρεπλάνησε ο Αραπάκης", ενώ εδώ στην Επιτροπή προσπαθείτε να τεκμηριώσετε τη διαταγή της επιστροφής. Εδώ βέχεσθε ότι σας παρεπλάνησε

3/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 136 -

ο Αραπάκης. Πείτε μας, για να έλθει ο Αραπάκης εδώ, να δοίμε πού σας παρεπλάνησε και γιατί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε κύριε Πρόεδρε. Έχει κάποια σημασία αυτό που γράφω, καίτοι επρόκειτο για συνέντευξη.

Όταν έμαθα εγώ μετά την μεταπολίτευση ότι τα υποβούχια ήταν 40 μίλια εν όψει της Κυρηνείας, και όταν στη σύσκεψη, στις 21 του μηνός στο γραφείο μου, μου λέγει ότι βρίσκονται Νοτίως της Κάσου, το θεωρώ αυτό παραπλάνηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σας έδωσε ψευδή στοιχεία ο Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τί μου έδωσε. Εγώ λέγω ότι με παρεπλάνησε. Εσείς πείτε το "ψευδή στοιχεία". Εγώ λέγω ότι με παραπλάνησε. Και δεν μου το είπε τει-α-τέτ. Μου το είπε παρουσία και των λοιπών Αρχηγών.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μα, αυτό σας λέγω. Εάν γνωρίζατε ότι ήταν 40 μίλια, δεν θα διατάσσατε την επιστροφή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Αουαλώς όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σας είπε ψέματά ότι ήταν στην Κάσο και γι' αυτό τα διατάξατε. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάπως έτσι είναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Φωτόπουλος έχει το λόγο.

4/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 137 -

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: κύριε μάρτυς, και εγώ με τη σειρά μου θέλω να σας υποβάλλω μερικές ερωτήσεις στρατιωτικού και πολιτικού περιεχομένου.

Τέ πιστεύετε; 'Ότι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με την τότε κυβέρνηση ήταν ειλικρινής και τίμιος στις συναλλαγές του;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω σ' αυτούς τους χαρακτηρισμούς. Απλώς θα πώ ότι ήταν αντιφαστικός.

Δεν ομιλώ περί τιμιότητας ή ανεντιμότητας. Λέγω ότι ήταν αντιφαστικός.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και εγώ στη συνεργασία του αναφέρομαι.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αντιφαστική σε όλα τα επίπεδα, απ' ό,τι γνωρίζω προσωπικά από το 1963, τον Δεκέμβριο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η δική σας συνεργασία με τους τότε Αρχηγούς Γαλατσάνο, Αραπάκη και Παπανικολάου, ήταν, κατά τη δική σας εκτίμηση, ουσιαστική συνεργασία, ή αυτοί εσάς δεν σας ελάμβαναν υπόψη τους και λογαδοτούσαν και θεωρούσαν ότι έπρεπε περισσότερο να λένε στον Ιωαννίδη και λιγότερα σε εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω στοιχεία κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας, που να με έπειθαν ούτε ότι δεν ήταν ειλικρινείς απέναντί μου. Ούτε για

5/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 138 -

τον Σταθόπουλο μπορώ να το πώ αυτό, ούτε για τον Αραπάκη, ούτε για τον Παπανικολάου. Αλλά για την περίοδο μέχρι της εισβολής και της μεταπολιτεύσεως.

(2v)

3Η

1/3ν. (Ε.Σ.) 13.1.1987

- 139 -

Από κεί και πέρα, έχω αμφιβολίες, χωρίς να μπορώ να τις αποδείξω. Προσωπική μου άποψη.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αρμετοί επιτελείς σας, της εποχής εκείνης και άλλων Επιτελικών Γραφείων, λένε ότι υπήρξατε αδιάφορος στο συρφετό των πληροφοριών, περί αποβάσεως. Το λένε, δηλαδή, και συνεργάτες σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Να κάνω μία παρέκβαση;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούσαν να μου πούν κι' άλλα. Αλλά, εγώ ερωτώ αυτούς τους κυρίους, εις ποίαν περίπτωση είχα συνεργασία μαζί τους, για τα θέματα αυτά, της εισβολής και της ενισχύσεως της Κύπρου;

Εγώ δεν είχα μ' αυτούς καμία δημοσληψία. Το τι γνώμη εσημάτισαν αυτοί εκ των υστέρων, με αφήνει αδιάφορο. Οσάκις ήθελα να δώσω διαταγή προς το Επιτελείο, καλούσα τον Χανιώτη, κανέναν άλλον.

Μ' αυτόνείχα συνεργασία και με τον Υπαρχηγό μου, τον Κυριακόπουλο.

Δεν είχα εγώ δούνη και λαβείν με τους επιτελείς.

Ερχόντουσαν, βέβαια, οι επιτελείς και μου έφερναν ρουτίνας θέματα προς υπογραφή, ανεξάρτητα με την κρίση. Ύστερον εκάτερον, όμως.

Για τα θέματα αυτά, δεν είχα καμμία συνεργασία.

2/3N. (Ε.Σ.) 13.1.1987

140

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά μην ξεχνάμε ότι ο κ. Χανιώτης εδώ είπε ότι, κυρίως, δεν γινόταν ό,τι λέγανε οι αρχηγοί, αλλά ότι έλεγε μία ομάδα ~~~~~ ανωτέρων αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Πού τα λέγανε αυτά, οι αρχηγοί;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κ. Χανιώτης, το λέει αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Χανιώτης, μπορεί να το λέει. Έχω, όμως, την εξής απορία: Εάν υποθεθεί ότι αυτό που λέει ο κ. Χανιώτης είναι σωστό, διερωτώμαι εγώ και λέω, αυτοί οι αρχηγοί ^{που} εν αγνοία μου έκαναν αυτά τα πράγματα, δηλαδή, να αποφασίζουν κάτι και οι άλλοι να το παραποιούν, γιατί δεν μου το λέγανε και εμένα, να είμαι και εγώ συμμετοχος, σ'αυτές τις ενέργειές τους;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μιά πληροφορία, η οποία ήταν το βράδυ τις 18.7.74, περί επιβιβάσεως στο πλοίο του 50 Συντάγματος Πεζικού της 39 τουρκικής μεραρχίας, που ήταν στην Αλεξανδρέτα. Και μ'αυτό είχε ολοκληρωθεί η επιβίβαση επί του πλοίου του συνόλου σχεδόν των Μονάδων της Μεραρχίας. Ο τότε ταγματάρχης Παπαϊωάννου, ήταν ταγματάρχης, επόπτης επιφυλακής στην Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών. Σήμερα, ο ταγματάρχης αυτός, είναι εν ενεργεία ταξίαρχος, Υποδιοικητής της 12ης. Έδωσε την πληροφορία στο ΓΕΘΑ, στον κ. Χανιώτη και παράλληλα ενημέρωσε και τον Αρχηγό της ΚΥΠ το βράδυ στις 12 τη νύκτα.

3/3Ν. (Β.Σ.) 13.1.1987

- 141 -

Ο κ. Σταθόπουλος, σας Εύπησε, λέγεται...

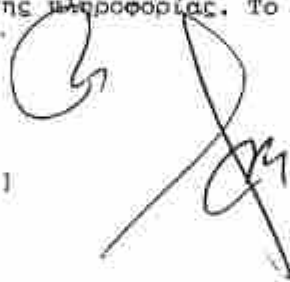
ΜΑΡΤΥΣ: Το λέει ο ίδιος:

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η πληροφορία δικήμου, από το περιβάλλον του κ. Παπαϊωάννου, του εν ενεργεία σήμερα ταξιάρχου, ότι ο κ. Σταθόπουλος σας Εύπησε, στις 12 τη νύκτα, της 18.7 και σας είπε για την πληροφορία, η οποία είχα χαρακτηριστεί ως πληροφορία Α', αξιοπιστίας.

Σείς, είπατε, ότι κακώς σας ενόχλησαν. Και αποδείξατε ότι δεν είχε εις βάθος επεξεργασθεί. Παρ'όλα ταύτα, τα γεγονότα, απέδειξαν την αξιοπιστία, αυτής της πληροφορίας. Το θυμάσθε το περιστατικό;

(ρ)

3ν

1/3 ρ

ΒΠ

13.1.87

-142-

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Φωτόπουλε, ξέρω μόνο ότι στις 18 το βράδυ ο αξιωματικός υπηρεσίας του ΑΕΔ με πληροφόρησε περί λήψεως ενός σήματος από την ΚΥΠ ότι κατά πληροφορίες του ΓΕΕΦ γίνεται συγκέντρωση Τουρκικών δυνάμεων και επιβιβάζονται στα πλοία, χωρίς να έχει την καθιερωμένη εντύπωση της υπηρεσίας η οποία αξιολογεί και καθορίζει την αξία της πληροφορίας. Πήρα το Σταθόπουλο στο τηλέφωνο - αυτό όμως έγινε νωρίς το βράδυ - στο θάλα του Αγίου Ανδρέου και τον ρώτησα τι πληροφορία είναι αυτή που μου στέλνετε χωρίς να έχετε εντύπωση. Και μου λέει ο Σταθόπουλος, αφού βέβαια του έκανα μία παρατήρηση, ότι θα το εξετάσει και θα μου αναφέρει. Την επομένη το πρωί, 19 Ιουλίου, μου αναφέρει ότι μάλλον πρόκειται περί συνήθους ετησίας ασκήσεως των Τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στην περιοχή. Δεν έχω λάβει γνώση άλλου σήματος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Περί αυτής της πληροφορίας πρόκειται, γιατί συμπίπτουν πράγματι τα δεδομένα και γιατί την επομένη, στις 19, ο κύριος Σταθόπουλος πήγε στον κλαδάρχη του Α' Κλάδου και ήλεγξε πράγματι την αξιοπιστία αυτής της πληροφορίας. Ο κύριος Σταθόπουλος λέει ότι αυτή η πληροφορία δεν ελήφθη υπόψη ως έπρεπε να ληφθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν είναι αυτή, τότε πώς εξηγείται το φαινόμενο να μου πει την επομένη ότι μάλλον πρόκειται περί συνήθους ασκήσεως;

2/30 ΒΠ 13.1.87

143

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό δεν λέγεται από άλλον, λέγεται από σας αυτή τη στιγμή, κύριε μάρτυς.

Στις 22/7, στις 11.07' και στις 12.24' διατάξατε εσείς προσωπικά δύο φορές την απογείωση δώδεκα F84 για προσβολή της Τουρκικής αποβατικής δυνάμεως στην Κύπρο. Ανακαλέσατε αυτή σας τη διαταγή στον Αρχηγό της Αεροπορίας μετά από δύο λεπτά, στις 11.09' και στις 12.26'. Γιατί μεταβάλατε γνώμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι σωστό, έδωσα διαταγή στον Παπανικολάου να απογειώσει τα αεροσκάφη και εν συνεχεία ανέκοψα τη διαταγή γιατί με βασάνιζε το θέμα της διασφάλισης του εθνικού χώρου και τα ήθελα τα αεροσκάφη εδώ. Αυτή ήταν η εκτίμησή μου και η απόφασή μου ως υπευθύνου αρχηγού.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς, κύριε Αρχηγέ, πήρατε αυτή σας την απόφαση, μετά την απογείωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, με πήρε ο Σαμπών και μου είπε ότι θέλει αεροσκάφη. Του είπα ότι θα τα στείλουμε τα αεροσκάφη αλλά υπάρχουν ορισμένες τεχνικές λεπτομέρειες οι οποίες κατά κάποιο τρόπο επιβραδύνουν. Μετά με παίρνει στο τηλέφωνο και ο υπουργός ο Δημητρίου - με πήρε και ο ένας και ο άλλος - και μου ζητούσαν επειγόντως ενισχύσεις. Και μάλιστα δεν μου ζήτησαν αυτό μονάχα αλλά μου έλεγαν ότι πρέπει να προχωρήσω και σε πόλεμο. Εν ολίγη περιτύπωση. Και προ της πίεσής

3/30 ΒΠ 13.1.87

- 744 -

αυτής εκάμωθην και είπα να πάει το μισό της μοίρας αυτής. Την ίδια όμως στιγμή, μετά από τρία - τέσσερα λεπτά το αναθεώρησα αυτό, ακριβώς για τους λόγους που σας ανέφερα προηγουμένως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Φωτόπουλε, και κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε, να κάνω μια ερώτηση επειδή έχει μεγάλη σημασία αυτό;

Κύριε Μάρτυς, η πρωτοβουλία της ακυρώσεως και τις δύο φορές ήταν δική σας, δεν ήταν κυβερνητική; Δηλαδή εδόθη εντολή απογειώσεως, το πρώτο αεροπλάνο είναι στο δειδρόμο και την ώρα που είναι έτοιμα να απογειωθούν ακυρώνετε την διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα αεροπλάνα είχαν ωθάσει στο Καστέλλι Κρήτης και ήταν εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Από την Κρήτη για την Κύπρο εδόθη εντολή απογειώσεως για επίθεση και ακυρώθηκε. Και ξαναδίνετε, όπως σας λέει ο κύριος Φωτόπουλος, και την ξαναακυρώνετε. Σας ερωτώ: Αυτή η διαταγή της ακυρώσεως ήταν δική σας πρωτοβουλία, δεν ήταν κυβερνητική.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αυτή είναι μέθοδος, δεν έχει καμία σχέση με την κυβέρνηση.

3 ΑΚ

(α)

1/3 Κ.Α. Β.Σ. 13-1-87

-145-

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σχετικά με την απογείωση των 18 αεροσκαφών F84 , γιατί δεν διετάχθη την απογείωση στις 20 και 21 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 20 διετάχθη η συγκέντρωση, αλλά αυτά ήταν στην περιοχή της Λαρίσης και σε άλλα αεροδρόμια. Και ο ίδιος ο Παπανικολάου εισηγήθη τα αεροσκάφη αυτά να συγκεντρωθούν στο Καστέλλι Κρήτης. Και εδόθη εντολή να συγκεντρωθούν. Γι' αυτό βρέθηκαν στην Κρήτη.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πιλότοι των αεροσκαφών αυτών λένε ότι η εντολή του αρχηγού του ΓΕ Α τότε ήταν να είναι έτοιμα πολύ προς της ημερομηνίας 21ης. Δηλαδή φέρεται, ότι τα αεροπλάνα αυτά ήταν έτοιμα από τις 18 του μηνός.

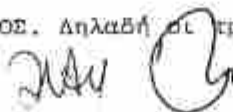
ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εδόθη εντολή τα αεροπλάνα αυτά να πάνε στο Καστέλλι μετά την σύσκεψη που είχαμε, μετά το πολεμικό συμβούλιο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Θα ερωτηθεί ο κ. Παπανικολάου επ' αυτού .

Οι άλλοι αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων, των Ελληνικών Κλάδων, γνώριζαν τις δικές σας σκέψεις και διαθέσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν υπήρχε λόγος να γνωρίζουν την σκέψη τα διάφορα κλιμάκια. Αυτοί είχαν πάρει μόνον μία διαταγή ολοκλήρωσης της επιστρατεύσεως και επισυλακής. Τίποτε άλλο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή οι τρεις αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων δεν ενημερώθηκαν;

2/3 Κ.Α. Β.Σ. 13-1-87

-146-

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτούς μου λέτε;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δέω για τ' ον ΛΓΕΣ, ΛΓΕΝ^{ου} ΛΓΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι είχαμε σύσκεψη μετά το πολεμικό συμβούλιο και εδόθησαν σαφείς εντολές σε κάθε κλάδο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Γι' αυτό το πολεμικό συμβούλιο υπάρχουν πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρακτικά, απ' ό,τι ξέρω, όχι.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Την πρώτη ημέρα της καταθέσεως μιλήσατε για κάποια μαγνητοταινία.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπάρχει μαγνητοκώνηση του πολεμικού συμβουλίου, και δεν έχω εντοπίσει ακόμα που βρίσκεται η ταινία. Ξέρω όμως ότι έγινε μαγνητο-
του πολεμικού συμβουλίου.
κώνηση (το πρωί στις 8 η ώρα, της 20ης Ιουλίου).

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι το Προεδρείο θα πρέπει ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ:

(ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ). Στείλαμε ήδη έγγραφο, κύριε συνάδελφε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ). Ο κ. Ντεντιδάκης έχει τον λόγο. Απών διαγράφεται.

Ο κ. Λιβανός έχει τον λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, νομίζω ότι και ^{από} την κατάθεσή σας, αλλά και ^{από} τις ερωτήσεις που έχουν υποβληθεί, έχει κάπως, όσο ~~το~~ δυνατόν

3/3 Κ.Α. Β.Σ. 13-1-87

- 147 -

μπορεί να διαφωτισθεί από την κατάθεσή σας αλλά και από τις απαντήσεις σας, η επιτροπή γύρω από τα γεγονότα. Αλλά εγώ τουλάχιστον σας διαβεβαιώ ότι βρίσκομαι στο ίδιο σκοτάδι. Θα προσπαθήσω λοιπόν, αν θέλετε [✓] μάλιστα και εσείς να μας βοηθήσετε, σε ορισμένα καίρια και κρίσιμα ερωτηματικά που έχουμε να μας διαφωτίσετε.

Γράψατε ένα βιβλίο και εφόσον το γράφατε αμέσως μετά τα γεγονότα, είναι πολύ φυσικό να το γράψετε, όπως άλλωστε το κάνουν πάρα πολύ συνάδελφοί σας στρατιωτικοί, οι οποίοι έδρασαν. Δεν το κάνατε όμως τότε, όταν φύγατε από τον στρατό, αλλά το κάνατε ^{ώρα} Δεν ξέρω πότε συλλάβατε την ιδέα να το γράψετε. Πάντως η προσπάθειά σας ήταν να κυκλοφορήσει τις ημέρες τούτες όταν απευκαίσθη πλέον η εξέλιξη του φακέλλου της Κύπρου, ιδιαίτερα δε εσείς, όπως έχετε άλλωστε δηλώσει, θέλατε να κυκλοφορήσει ταυτόχρονα με την παρουσία σας εδώ μέσα.

1. Σίς Ιό
 101^ο βρισκόμενος
 - πριν
 20^η ή
 21^η

3.
 [Signature]
 [Signature]
 [Signature]

[Signature]

[Signature] ε. [Signature]

(3AK) 1/3 Γ. Φ.Τ. 13.1.87

- 148 -

Τούτο δε αποδεικνύεται από το ότι μόλις μπήκατε είπατε ότι τα πάντα βρίσκονται σ' αυτό το βιβλίο. Θα εξετάσουμε λοιπόν αυτή την πράξη σας η οποία είναι ασφαλώς όχι αξιοκατάκοιτος-το να δίνει κανείς στην ιστορία ντοκουμέντα-αλλά θα ήθελα εγώ τουλάχιστον να με πληροφορήσετε κατά πόσον αυτό το βιβλίο, ~~αποκάλυψε~~, έχει σχέση με την διδασχά σας να εκδικηθείτε ενδεχομένως ορισμένα πρόσωπα, να βγάλετε το άχτι σας, να μειώσετε-όπως άλλωστε το κάνατε κατά κόρον-τους πολιτικούς άνδρες του τόπου αυτού ή να δώσετε την αλήθεια, όπως το επιγράφετε ⁷¹⁻¹²¹ σε κείνους οι οποίοι θα το διαβάσουν αργότερα. Πριν μου απαντήσετε ^{σ' αυτό το ερώτημα} θα ήθελα να πω εγώ τι έννοιωσα όταν πλέον διάβασα και την τελευταία γραμμή του βιβλίου.

Ένοιωσα αμηχανία. Δεν έγινα σοφότερος απ' ότι υπήρξα. Όχι ότι υπήρξα σοφός διότι κανείς μας δεν μπορεί να υπάρξει σοφός διότι όλα είναι θολά. Δεν δικαιολογείται καμιά πράξη, όχι μόνο δική σας, αλλά και της ηγεσίας της εποχής εκείνης, στρατιωτικής ή πολιτικής. Κατηγορείτε συλλήβδην τους πολιτικούς, αλλά κάνετε και κάτι ακόμα βαρύτερο κύριε μάστους, πράγμα το οποίο δεν έχει ξαναγίνει από συγγραφέα. Υπονείετε ότι έχετε στοιχεία. Υπαινίσσεστε ότι θα αποκαλύψετε πρόσωπα και πράγματα. Και στις δυο περιπτώσεις

2/3 Σ Φ.Τ. 13.1.87

- 149 -

καταλήγετε με την έκφραση "εν καιρώ".

Για να μην μακρυνωσό και για να μπορέσετε να μου δώσετε απαντήσεις θα ήθελα να μου πείτε το εξής :

Πρώτο, λοιπόν, ερωτήμα μου είναι, ^{να μου πείτε} ποιόν σκοπό εξυπηρετείτε με το να εκδώσετε αυτό το βιβλίο και δεύτερον γιατί εφόσον έχετε στοιχεία δεν τα δώσατε στη δημοσιότητα και τί περιμένετε για να τα δώσετε, όταν πλέον ^{δη} έχουν τελειώσει όλα;

ΜΑΡΤΥΡ : Κύριε βουλευτά, θα σας απαντήσω οποσδήποτε, αλλά εκ προσο-
μίου τοποθετούμαι και σας λέω, κατά τη γνώμη μου, ότι η ερώτησή σας είναι άσχετη με το αντικείμενο της επιτροπής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Άρα δεν θέλετε να απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΡ : Σας είπα ότι θα σας απαντήσω παρά το ότι κρίνω ότι δεν είναι αντικείμενο της αρμοδιότητάς μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Νομίζετε, κύριε μάρτυς, ότι είσαθε σε θέση να κρίνετε αυτόν ο οποίος σας ερωτά, τεταγμένον από τον ελληνικό λαό να σας ερωτήσει, τί θα ρωτήσει ή όχι; Νομίζετε ότι σας παρέχει κανένας κανονισμός ή τί και ποιόσας παρέχει ^{να} αυτή την παρατήρηση που εκάνατε; Εγώ προσπάθησα να αρχίσω ήρεμα και ομαλά. Μου λέτε ότι δεν το θέλετε. Ακού θέλετε να αλλάξω ύφος, θα το αλλάξω.

Πείτε μου λοιπόν....

Ευθρογίμης
12.6.87
812 211

(Handwritten signatures and initials)

3/3 ζ Φ.Τ. 13.1.87

- 150 -

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε κύριε Λιβανέ, εγώ δεν σας μιλάω με οξυότητα.

Εσείς μου μιλάτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Είδατε πως άρχισα.

ΜΑΡΤΥΣ : Ακριβώς και σ' αυτό σας απαντώ και εγώ. Πολύ ομαλά και ήρεμα και σας λέγω ότι νομίζω και έχω το δικαίωμα να κρίνω τον κάθε άνθρωπο, έστω και αν είναι και ο θημικός μου, μπορώ να του κρίνω. Έχω το δικαίωμα ανθρωπίνως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δηλαδή παραλληλίζετε την επιτροπή αυτή ενδεχομένως με θημικούς.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν με καταλαβαίνετε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έχω αυτή την πρόθεση. Λέω ότι έχω το δικαίωμα να κάνω μια κριτική ενός ανθρώπου ο οποίος με ερωτά. Και σεις μπορείτε να το κάνετε. Και λέω ότι το θέμα του διβλίου είναι προσωπικό θέμα και εν πολλοίς το καλύψατε μόνος σας ως απάντηση, ότι ήθελα να δώσω μια πραγματική εικόνα ^{Γ^ο} ~~ως φαίνεται~~ από την πλευρά τη δική μου της όλης αυτής υποθέσεως.

Γ^ο Διαφοροποίηση
δύο

Q
Q
Q

Q

(23)

Q

Q

3C 1/3 22 (Κ.Ο.) 13.1.87

-151-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν με ικανοποιείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τελείωσα ακόμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι προσωπικό θέμα. Εάν ήταν προσωπικό θέμα, θα είχατε γράψει το βιβλίο, θα είχατε εκδόσει το βιβλίο, αλλά δεν θα το φέρνατε εδώ να το καταθέσετε και να απευθυνθείτε στον Πρόεδρο λέγων: "Τί με ρωτάτε; Όλα τα έχω γραμμένα εδώ". Κάθε άλλο παρά προσωπικό σας θέμα είναι. Όταν το φέρνετε και το καταθέτετε, είναι σαν να μας λέτε "αυτός είμαι". Πάρτε από εκεί μέσα". Άρα, δεν είναι προσωπικό θέμα, κύριε μάστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι η ουσία της καταθέσεώς σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα με αφήσετε να ολοκληρώσω; Εγώ δεν σας διέκοψα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να ολοκληρώσω. Κάπου θα καταλήξω και εγώ.

Επί 12 χρόνια θα μπορούσα βέβαια να το κυκλοφορήσω αυτό το βιβλίο. Δεν υπήρχε καμιά δέσμευση. Αλλά είχα κρίνει πάλι εγώ ότι δεν συνέφερε μέσα στη 12ετία, παρά το ότι ήμουν συνεχώς στο στόχαστρο του Τύπου, υβριζόμενος κατά το χυδαιότερο τρόπο, να λάβω θέση. Άφηνά να τρέχει αυτή η κατάσταση ως είχε δια-

12. 12. 87
 25/1
 23

25/1
 23

2/3 Σ (Κ.Ο.) 13.1.87

-152-

μορρωθεί. Αφ'ής στιγμής, όμως, ελήφθη απόφαση από την Ολομέλεια της Βουλής να ανοιχτεί αυτός ο περιώνυμος φάκελλος και μάλιστα μου έκανε και την τιμή ο Πρόεδρος της Κυβερνήσεως να με αναφέρει ενώπιον του Κοινοβουλίου, αντιλήφθη ότι δεν είχα πλέον περιθώρια σιωπής. Και επειδή το είχα ετοιμάσει από πολύ νωρίς το βιβλίο, το κυκλοφόρησα.

Δεν υπήρχε θέμα να σας προκατάλαβα από πλευράς πληροφοριών υπό εμού, όσον αφορά την ευθύνη η οποία μου ανήκει. Και απόδειξη αυτού είναι ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, δεν είναι αυτό το ερώτημά μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό. Και απόδειξη τούτου είναι ότι, ενώ την πρόσκληση για την κλήτευσή μου την έλαβα το Σάββατο, για την Τρίτη, 16 Δεκεμβρίου, εγώ το είχα κυκλοφορήσει από τις αρχές Δεκεμβρίου, χωρίς να ξέρω...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ερώτημά μου, λοιπόν, είναι: Τι περιέχει το βιβλίο: Προσωπικά συναισθήματα ή την ανάγκη να προσφέρετε κάτι στην ιστορία; ^{Τί;}

ΜΑΡΤΥΣ: Και το πρώτο και το δεύτερο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα, θα μου απαντήσετε στο δεύτερο ερώτημα;

ήδη ζητάει

3/3 & (Κ.Θ.) 13.1.87

- 153 -

τις επικουλάφεις τις οποίες έχετε. θέλετε να σας υπενθυμίσω τις σελίδες:

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν αφορά τα γεγονότα της Κύπρου. Αποσά διάφορες άλλες καταστάσεις εκτός αυτού του πράγματος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως, θα πρέπει να ενημερωθεί κάποτε αυτό ο λαός ή αυτοί οι αναγνώστες του βιβλίου, ότι αυτοί οι υπαινιγμοί είναι προσωπική σας υπόθεση και δεν αναφέρονται σε πολιτικούς άνδρες ή στρατιωτικούς: ή, ή, ή... Είναι καθαρά προσωπικό σας θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι σαφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και επειδή ξεκίνησε ο κ. Φωτόπουλος με το αγωνιώδες ερώτημα όλων μας, θα αναγκαστώ και εγώ να αναστρέψω τον τρόπο που ήθελα να συλλογιστώ, πως θα σας ρωτήσω, για να κλείσει το θέμα των πρακτικών.

Δεν είμαι στρατιωτικός, φαντάζομαι όμως ότι όταν συγκαλείται ένα πολεμικό συμβούλιο και πρακτικά θα τηρούνται, πλην των μαγνητοσκοπήσεων, αλλά οπωσδήποτε τηρείται ένα ημερολόγιο - αυτό δεν μπορεί να το αρνηθεί κανείς, πόσο μάλλον εσείς ως Αρχηγός του Επιτελείου - ημερολόγιο με αποφάσεις και με σχετικές

812 20
2 ημερολόγιο
ΑΥ

ΑΥ Ο ΑΥ

4/3 Κ (Κ.Ο.) 13.1.87

- 154 -

διαταγές.

Αυτό το ημερολόγιο, αυτές οι διαταγές, ο κώδικας αυτός και τα πρακτικά ετηγήθησαν, κύριε μάριτυς, σ' αυτό το πολεμικό συμβούλιο; Ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πραγματικά είναι, όπως το λέτε και έπρεπε να κρατηθούν.

Υπεύθυνος γι' αυτή τη δουλειά βάσει κανονισμού ήταν ο υπαρχηγός του ΛΕΔ ως επιβλέπων, και εκτελεστής ήταν η γραμματεία του Α' κλάδου. Ούτε το θεώρησα σοβαρό και ούτε έδωσα σημασία, λόγω των γεγονότων, να ασχοληθώ και με το θέμα αυτό. Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχουν και αν όχι λεπτομερή, πάντως σε γενικές γραμμές πρέπει να υπάρχουν στο αρχείο του ΓΕΕΘΑ. Αν δεν υπάρχουν θα πει ότι δεν εκρατήθησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα πει ότι δεν εκρατήθησαν, ή θα πει ότι κατεστράφησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα μείνατε Αρχηγός του Επιτελείου αρκετό καιρό μετά τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι αρχαιοσύλακας, κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως δεν είστε αρχαιοσύλακας, αλλά βλέπω εδώ

5/2 κ (κ.ο.) 13.1.87

- 755 -

από ένα πρωτόκολλο διαταγών, τις οποίες καταθέσατε το προηγούμενο σκοπό
ες είναι αρκούντως επί τις έχετε, οι οποίες και σας κυνοοούν. Πώς
τάχα συμβαίνει να έχετε στην κατοχή σας αυτά τα έγγραφα, κώδε
μάρτυς, κού τα βοηθάτε αυτά;

11. Π2 κ 220
[Signature]

Πρωτόκολλο
3 1/2 [Signature]

13 1/2 [Signature];
[Signature]

[Signature]

(38).
[Signature]

(32) 1/30 ----- 13-1-87

-156-

Γ°
αντα τα
έγγραφα,

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας εξηγήσω, από ^{Γ°} το πρωί της 19ης Αυγούστου που πλέον διευκρινίσθη ότι με αποστρατεύουν, επειδή από διαζούση ενετόπια ότι κάποτε θα φθάσουμε στην περίοδο αυτή, έδωσα εντολή να μου βγάλουν φωτοτυπίες και μου τα έδωσαν, αυτά είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μόνο αυτά είναι, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Μόνο αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως λείπουν και άλλα τα οποία, κατά κάποιο τρόπο, δεν θα σας συνέφερε να έλθουν στη δημοσιότητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, κύριε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως υπήρξε καμμία διαταγή σας, αφού είχατε αποφασίσει να κάνετε το πραξικόπημα στην Κύπρο, δια της οποίας ρητώς απαγορεύατε οποιαδήποτε πρόκληση κατά των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αν είχατε -υποθετικά μιλώ- εκδώσει μια τέτοια διαταγή, μήπως, όταν έγιναν τα όσα έγιναν, θα έπρεπε, κύριε μάρτυς, αυτή τη διαταγή να την ανακαλέσετε αμέσως, για να μη βρεθούν σε δύσκολη θέση οι δυνάμεις οι τελούσες υπό τις διαταγές σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν την εξέδιδε, ναι, ενδεχομένως ναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν εξέδωσατε, όμως;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

2/3 9 13-1-86

- 157 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα ήθελα να σας ρωτήσω, αν αυτή η διαταγή, η οποία φέρει την υπογραφή σας και λέει ότι "λόγοι πολιτικής επιβάλλουν υποχρέω-σιν αποφυγής πάσης προκλήσεως μετά της Τουρκίας. Προς τούτο, να εκδοθούν αυστηραί διαταγαί προς τας υφισταμένας διοικήσεις. Ουδεμία ανευθυνότης επί του θέματος τούτου είναι επιτρεπτή. 2. Πάσα ενέργεια ή εκδήλωσις έναντι Τουρκίας δέον να αναλαμβάνεται μόνο κατόπιν εγκρίσεως ΑΕΔ. 3. Επί παντός θέματος, αφορώντος εις ελληνοτουρκικάς σχέσεις, να τηρήται το ΑΕΔ ανελλιπώς ενήμερο.", είναι πλαστή.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορά να το δω;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως. Και το καταδέτω ακολούθως στα πρακτικά.

(Στο σημείο αυτό εγχειρίζεται στο μάρτυρα το σχετικό έγγραφο. Ο μάρτυ-ρας αφού το εξετάζει λέει:)

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι την 1η Ιουνίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως, την 1η Ιουνίου, αφού είχε αποκασισθεί ήδη το πραξικόπημα. Και τον Ιούλιο έχουμε το δράμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι την 1η Ιουνίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως! Μα, αυτό σας ρώτησα εγώ. Αν πριν γίνει το πραξικόπημα -και είμαι σαφής στην ερώτησι- είχατε εκδώσει καμμία τέτοια διαταγή. Και απαντήσατε "όχι".

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι γνήσιο.

3/3 Θ. 13-1-86

- 158 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είναι γνήσιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Επομένως, αυτό εξεδόθη εν όψει το πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ. Λάθος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι; Γιατί εξεδόθη, λοιπόν, κύριε μάρτυς;

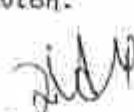

ΜΑΡΤΥΣ. Λάθος, λάθος, κύριε Βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Λάθος; Για διαρωπήστε, λοιπόν, την επιτροπή, γιατί το εξεδώσατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν διαφωνώ. Είναι επίσημο έγγραφο. Εξεδόθη αυτό...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ερωτούμε, λοιπόν, γιατί εξεδόθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας εξηγήσω. Λοιπόν, αυτό εξεδόθη την 1η Ιουνίου. Την περίοδο της 1ης Ιουνίου αυτό το σήμα συνδέεται με τις απαιτήσεις, όπως ενεργήσαν και ενεργούν ασκήσεις "ΤΑΞΜΟ" στην περιοχή του Λιγαίου και ειδικότερα στην περιοχή, την οποία οι Τούρκοι επιδιώκουν και θέλουν να τη διεκδικούν μεταξύ Δήμου και Λέσβου. Επ' αυτού υπάρχει μια ολόκληρη ιστορία την οποία ακροθιγώς την έδξα σε προηγούμενες εξετάσεις μου. Και μάλιστα ανέφερα ένα περιστατικό μιας επιστολής του Σαλιάρη προς εμέ η οποία κατεκρατήθη από τον Πολίτη, ο οποίος πέρασε από εδώ και την πήγε, αντί εμού, στον Ιωαννίδη.

(33)

(39)

1/3 B M 13-1-1987

- 159 -

Ήταν μια κατάσταση κάπως οξυμένη τότε με τις ασήσεις αυτές και επειδή ενδέχεται να δημιουργηθεί κάποιο επικόδιο τόσο στον Έβρο, όσο και σε άλλες περιοχές, γιαυτό εξεδόθη αυτή η διαταγή, εις τρόπον ώστε να αποφευχθεί αυτή η εκτράχυνση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός είναι οι παραλήπται;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι αρχηγοί των κλάδων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πολύ ωραία. Ερωτώ λοιπόν, εφόσον ακολούθησαν ορισμένα γεγονότα μήπως θα έπρεπε να άρετε αυτή την διαταγή πλέον;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, διότι δεν αφορούσε την Κύπρο, αφορούσε καθαρώς τον εθνικό χώρο, την περιοχή που εκδίδεται και ούτε είναι παραλήπτης το ΓΕΕΦ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Φέρ' ειπείν τον κ. Ντάβο τον οποίο θα ρωτήσουμε μεθαύριο και ο οποίος δεν ναρκωθέτησε την περιοχή Έβρου, εάν μας πεί ότι βάσει αυτής της διαταγής εγώ ενήργησα διότι δεν είχα ανακλητική, τι θα του απαντήσουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα του δώσετε την απάντηση ότι η στράση των ναρκοπεδίων είχε διαταχθεί δι'αδελικής διαταγής και οπωσδήποτε εις ουδεμία περίπτωση εμπίπτει εντός της διαταγής.

2/3 Β Μ 13-1-1987

160

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Συνεμορφώθη με τη διαταγή ο Ντάβος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί τότε δεν τον βγάλατε αμέσως από εκεί, εφόσον γνωρίζατε, φέρνατε τα υποβούχια πίσω και τα αεροπλάνα και δεν αντικαταστήσατε αμέσως τον στρατηγό ο οποίος παρήκουσε την εντολή σας, την ορθή, εφόσον είχατε υπόνοιες ότι ενδεχομένως θα μπορούσαν οι Βούλγαροι ή δεν ξέρω ποιός ^{μετατάξ} όταν τον διατάξατε να ναυκοθετηθεί και δεν το έκανε; Τι κάνατε τότε σαν αρχιστάτηγος;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας υπενθυμίσω ότι η μη στρώση των ναυκοπεδίων περιήλθε εις γνώση μου επί τόπου όταν επήγα στις αρχές Αυγούστου με Υπουργό Εθνικής Αμύνης του κ. Αβέρωφ, ο οποίος τότε κατά την μετάβασή μου μου είχε πεί να μεταφέρω τον κ. Ντάβο στην Αθήνα για να τον γνωρίσει. Τίποτε άλλο δεν έχω να πώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτός είναι ο υπαινιγμός στον οποίο εγώ δεν θα προχωρήσω, ας το κάνει άλλος συνάδελφος. ^{Εάν ο υπαινιγμός είναι κεντρικός ΔΕ.}

Επομένως σε είχατε λησιμονήσει ότι είχατε εκδόσει αυτή τη σημαντική διαταγή, τώρα το θυμηθήκατε, πάντως ανακλητική αυτής δεν είχατε. [✓]

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν εξεδόθη καμία ανακλητική.

(Στο σημείο αυτό κατατίθεται στο Προεδρείο το προαναφερθέν έγγραφο) .

Handwritten signatures and initials:
 ΔΕ
 ΔΕ
 ΔΕ

Handwritten notes:
 2/3 Β
 ΔΕ

3/3 B M 13-1-1986

- 161 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Και μένω πιά στη σειρά των συλλογισμών μου για να σας πω ότι στο βιβλίο αυτό το συμπέρασμα βγαίνει ότι λέτε και ξελέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε μου ένα σημείο που λέω και ξελέω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Να σας πω . Λέτε πόσο σημαντικός , αφοσιωμένος προς το καθήκον, έντιμος ήτο ο Παλαΐνης και πόση εμπιστοσύνη του είχατε δεν θυμάμαι σε ποιά σελίδα

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, εντάξει .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Και μετά τον αποκαλείτε τσιράκι του Αβέρκω , τον αποκαλείτε καφροσκόπο και δεν συμμαζεύεται. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Λέτε για τον Ιωαννίδη πόσο έντιμος και ηθικός και σε άλλη σελίδα λέτε ότι ήταν ένας ανθρωπάκος ο οποίος ερχόταν να σας ζητήσει ρουσφέτια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανθρωπάκο τον Ιωαννίδη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Λέτε ότι έρχεται να σας ζητήσει να βοηθήσετε να φτιάξετε τους καταλόγους έτσι ώστε να προαχθούν ορισμένοι αξιωματικοί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό, αυτά πρέπει να μπουν σε μια σειρά χρονική για να καταλήξουμε σε συμπέρασμα . Αυτά ο Ιωαννίδης με το λέκα μου τα λέει όταν

4/3 Β Μ 13-1-1987

-162-

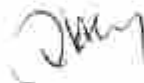
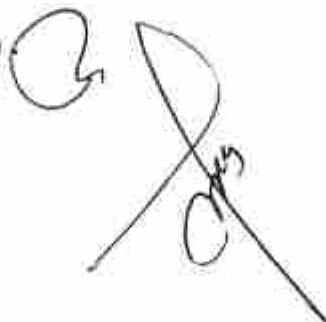
εγώ ήμουν ταξίαρχος, διευθυντής τρίτου γραφείου του αρχηγείου στρατού.
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα προχωρήσω πάρα πέρα, γιατί μου έχουν κάνει εντύπω-
 ση πολλά πράγματα και κυρίως μου έχει κάνει εντύπωση τό ότι δημοσιεύε-
 τε την επιστολή την οποία στέλνει ο Ντάβος στον Ορέστη Βιδόλη και
 αποφεύγετε να δημοσιεύσετε την επιστολή στο Ντάβο, την οποία, σας
 προλαμβάνω, θα μου πείτε δεν σας την έδωσε,

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι δυνατόν άνευ λόγου να βάζετε μια επιστολή
 απαντητική, χωρίς να ξέρετε το κείμενο το οποίο την προκάλεσε;

(Στο σημείο αυτό την Πραεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος

κ. Χρ(στος Κπασαγιάννης)

(36)

1/3 (6) (Γ.Π.) 13.1.87

- 163 -

(Συνέχεια κυρίου Δ. Λιβανού)

Και γιατί το γράφετε; Δεν έχει ούτε ειρμό, ούτε συνέχεια, ούτε επόμενο. Ποιά σκοπό εξυπηρετείτε κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορείτε να το χαρακτηρίσετε ως συγγραφικό λάθος, αλλά σας λέγω τούτο όμως: Είναι όπως το λέω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι δεν είναι όπως τα λέτε, διότι εγώ είδα την επιστολή χθές το βράδυ και ομολογώ αναταίχιασα με το όσα γράφει ο Βιδάλης στο Ντάβο. Σας αποκαλεί όλους ανέντιμους, ανεόθουνους, ανίκανους και δεν συμμαζεύεται. Οκτώ σελίδες και σας βρίζει. Και ο κύριος Ντάβος έρχεται και σας δείχνει την απάντηση και εσείς ισχυρίζεστε τώρα ότι δεν την είδατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, μα δεν...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ λυπούμαι, κύριε μάρτυς, διότι καταλάβατε τη θέση του αρχηγού του Επιτελείου και κάνετε αυτή την ιστορική πλαστογραφία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ: Πότε εγώ έγραψα αυτή την επιστολή Βιδάλη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Την 25η Μαρτίου, αν δεν απατώμαι...

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Μάτιο του 1974.

Ένα λάθος κύριε Βουλαυτά, διότι εδώ πέρα μου λέτε ότι ξανα

Handwritten signatures and initials:
 A large signature on the left, a circled 'Q' in the middle, and a signature on the right.

2/3 (5) (Γ.Π.) 13.1.87

-164-

πλαστογραφία. Σεις κάνετε μονόλογο και εγώ ακούω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ ρίχνω μερικές ματιές σ'αυτά εδώ.

Σας ερωτώ κάτι άλλο : Πώς είναι δυνατό σεις , αρχηγός του Επιτελείου και το λέτε στο βιβλίο σας - ότι δεν αντιδράσατε όταν ένας αξιωματικός αποκαλεί τον Πρωθυπουργό τον οποίο στηρίζετε " Διαμάντω", τον Πρωθυπουργό Ανδρουτσόπουλο. Προφανώς υπαινίσσεται ότι είναι άνθρωπος αυτός κίναϊδος . Δεν γνωρίζω αν είναι ή όχι. Σεις , σαν αρχηγός του Επιτελείου που στηρίζετε την κυβέρνηση πως δεν αντιδράτε; Πως πετάξατε τους αξιωματικούς - πριν λέγατε ότι πετάξατε όλους συλλήβδην και δεν πετάξατε αυτόν , ο οποίος είπε " Διαμάντω" τον Πρωθυπουργό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δίνω εξήγηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Για πέντε μας .

ΜΑΡΤΥΣ: Τι γράφει το βιβλίο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε ότι τα χάσατε και δεν μπορούσατε τίποτα να πείτε. Θέλετε να σας πω τι λέτε; Για να μην χάνουμε την ώρα μας.

Τι εξήγηση δίνετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Λιβανέ , δεν νομίζετε τώρα ότι

η ερώτηση αυτή είναι απώλεια χρόνου απλώς ; Το ότι δεν υπερέσπασε την

3/3 (6)

(Γ.Π.)

13.1.87

165

τιμή του Ανδρουτσόπουλου, δεν την υπερβάσισε .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και η " Διαμάντω " έχει πολλές έννοιες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μου άρεσε αυτού του επιπέδου η συζήτηση και

δεν απάντησα. Αυτό απαντάτε. Δεν σας άρεσε και δεν τον πετάξατε έξω.

Δεν πειράζει, απλώς χαρακτηρίζω το βιβλίο, κύριε Πρόεδρε. Δεν με ακού-

σατε όταν άρχισα. Εφόσον σας ενοχλεί, σταματώ την κριτική του βιβλίου

και μπαίνω στην ουσία.

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα κάνουμε κριτική του βιβλίου,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Έκανα κριτική κύριε μάρτυς, με την άδειά σας.

Μπαίνω σε ένα άλλο σημείο, το οποίο δεν θα θίξει άλλος συνάδελφος, αλλά θα το θίξω εγώ. Και έρχομαι στην βραδιά της μεταπολίτευσης. Και στην πρώτη κατάθεσή σας αλλά και στις ερωτήσεις οι οποίες σας ετέθησαν απαντήσατε, και σήμερα στις ερωτήσεις που σας υπέβαλε ο πρώτος συνάδελφος, ότι από καιρού είχατε αποφασίσει να οδηγήσετε την χώρα, σε αλλαγή, σε μεταπολίτευση. Πώς το είχατε σκεφθεί, κύριε μάρτυς, αυτό; Να κάνετε τί ακριβώς; Αν θέλετε να μας πείτε .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θα σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως είχατε κατά νου κάποιο πρόσωπο το οποίο θέλατε

Handwritten signatures and initials:
 20/1/87
 G
 B

Handwritten notes:
 βιβλίο / 4
 τ. κέρμα
 και τ. κέρμα
 4/1/87

4/3 (δ) (Γ.Π.) 13.1.87

να χρησιμοποιήσετε,

166

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε και εδώ θα σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Μήπως μπορείτε να μου πείτε ποιος έφτιαξε τον κατάλογο εκείνων των πολιτικών οι οποίοι εκλήθησαν εκείνο το πρωί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γκεζζίκης, τη συνεργασία όλων μας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Τότε εφόσον στο βιβλίο σας φαίνεται η βαθύτατη περιφρόνηση την οποία έχετε για τον Ευάγγελο Αβέρωφ - και τι δεν του λέτε του ανθρώπου; Δευτέρας τάξεως πολιτικό τον λέτε, όποιο ότι αποκάλυψε το κίνημα του ναυτικού του λέτε, συνεργάτη της δικτατορίας και συνεργάσιμo τον λέτε - γιατί τον καλέσατε κύριε μάστυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον κάλεσα εγώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί τότε τον περιέβαλα με απόλυτη εμπιστοσύνη.

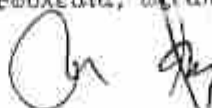
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Όχι κύριε μάστυς, διότι κάνατε συμβιβασμό. Διότι σας λέγει - και το λέτε αφελώς στο βιβλίο σας - να δούμε πως θα γλυτώσετε από την δαγκάνα της δικαιοσύνης.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μας το έλεγε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Αυτό σας έλεγε. Σας άρεσε και γι' αυτό τον έγραψατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έλεγε αυτό, κύριε βουλευτά, ως απειλή.

Προσέβληση
 στην τιμή
 και στην
 αξιοπρέπεια
 του
 κ. Μάρτυρα
 Η απειλή του

5/3 (6) (Γ.Π.) 13.1.87

- 167 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: ~~Όχι, σας το~~ έλεγε για να σας παρηγορήσει. Έτσι εμφανί-
ζεται, αν είναι τυπογραφικό λάθος, δεν πταίω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Διερωτώμαι, κάνουμε κριτική του βιβλίου τώρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δεν κάνω κριτική, είναι θέμα ουσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακάλεσα, κύριε Διβανέ, να μην
ασχολείσθε με το βιβλίο τώρα περισσότερο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Από την ώρα που ο κύριος μάρτυς το κατέθεσε

ως ντοκουμέντο, μπορεί να γίνει η αναφορά.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά ο κύριος Πρόεδρος είπε ότι δεν το λαμβάνει υπόψη,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Σαν κατάθεση, σαν μαρτυρία, σαν κείμενο.

(3ΒΑ)

36: 1/3BA Θ.Σ. 13-1-87

-168-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως θα θέλατε να σας πω την προσωπική μου αντίληψη για το βιβλίο ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Όχι, κύριε Πρόεδρε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Όχι, κύριε Πρόεδρε , δεν είναι αυτό το αντικείμενο . Αν θέλετε μάλιστα μπορώ να διακόψω και την εξέτασή μου , εφόσον τίθεμαι υπό κρίση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν το θέλω . Λέω να ρωτώνται

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να δούμε λοιπόν , σας λέει ο κ. Αβέρωφ κύριε μάρτυς , πως θα απορριχθεί η ποινική δίωξη . Για να λέει " να δούμε" , σημαίνει ότι κάποιος ανησυχεί . Έχετε να απαντήσετε σε αυτό τίποτα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν έγινε λοιπόν καμία συναλλαγή .

Όταν λέτε ότι ο κ. Κανελλόπουλος και οι πολιτικοί αοηθήθηκαν τους όρους , για ποιούς όρους μιλάτε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν έχω να απαντήσω τίποτα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ο κ. Κανελλόπουλος όμως είναι σαφής και λέει - έκδοση του 1975- " εκτός αυτού, εγώ θα έθετα περισσότερους όρους" . Δεν θα προχωρήσω . Όποιος θέλει, ας ψάξει να το βρει .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Προχωρείστε, κύριε συνάδελφε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Όχι . Να κάνετε τον κόπο να ψάξετε να το βρείτε.

2/3 ΒΑ Θ.Σ. 13-1-87

- 169 -

Σας ερωτώ, κύριε μάρτυς : Ποιούς όρους εννοούσε και ποιούς

όρους εννοούσατε εσείς όταν τα λέτε στο βιβλίο σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θα απαντήσω .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τι εννοούσε ο κ. Γαλατσάνος ο οποίος σας είπε

ότι ο κ. Κανελλόπουλος θέλει να φέρει στρατιωτικούς , αυτούς που

είχατε διώξει . Τί ήταν το πρόβλημα σας ; Μήπως σας πάρουν τις θέσεις

αυτά που ήθελε να φέρει ο Κανελλόπουλος ; Μήπως σας αντικαταστήσει,

ή ενδεχομένως φοβόσασταν για τα κεφάλια σας ; Δεν θα απαντήσετε ούτε

και εδώ ;

ΜΑΡΤΥΣ . Να ρωτήσετε τον κ. Γαλατσάνο να σας απαντήσει που το είπε

αυτό .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Μα, εσείς το γράφετε , το υιοθετείτε .

ΜΑΡΤΥΣ . Το γράφω ως λεχθέν υπό του κ. Γαλατσάνου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν απαντάτε ούτε εδώ.

Μήπως μπορείτε να μας πείτε γιατί πιέσατε το Γκιζίκη, ο

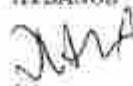
ο οποίος ήθελε να παραιτηθεί , διότι το ζήτησε ο Κανελλόπουλος ενώπιον

είχε πάρει την εντολή να γίνει Πρωθυπουργός, και δεν τον αφήσατε να

παραιτηθεί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θα απαντήσω κύριε Βουλευτά .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Κύριε Πρόεδρε , δεν απαντά πουθενά . Ας μπω

3/3 ΒΑ Θ.Σ. 13-1-87

λοιπόν στα πεζά .

- 70 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Τώρα μπαίνουμε στα πεζά :

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Αυστυχώς τώρα μπαίνουμε στα πεζά . Πεζογράφημα είναι , για βιβλία μιλάμε .

Πώς είναι δυνατόν κύριε μάστρε εν όψει πολέμου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Αν τα βιβλία είναι πεζογραφήματα δηλαδή .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ναι . Εγώ φεύγω από το βιβλίο , αφού δεν μου απαντάει , αφού δεν θέλει , και πάμε στην ουσία .

Να μην εκδίδεται καμία διαταγή από τις αποφάσεις τις οποίες παίρνετε στο Πολεμικό Συμβούλιο . Καμία έγγραφος διαταγή δεν υπάρχει , όπως βλέπω , ή υπάρχει ; Υπάρχουν διαταγές ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι .

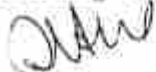
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τότε τι διαταγές γράφατε κάθε βράδυ που λέτε στο βιβλίο σας ; Καθόσασταν , λέει , και γράφατε διαταγές .

ΜΑΡΤΥΣ . Έγραφα διαταγές ; Για βρέστε το .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να σας το διαβάσω . Ξαναέρχομαι λοιπόν στο πεζογράφημα . Στη σελίδα 265 λέτε ότι γράφατε τις διαταγές κάθε βράδυ . Τι διαταγές ήταν αυτές ; " Είχε φθάσει πλέον η 10η νυκτερινή .

Ήμουν κατάκοπος . Αλλά το τελευταίο πράγμα που εσκεπτόμην εκείνη

4/3 ΒΑ Θ.Σ. 13-1-87

- 171 -

την ώρα, ήταν αυτό . Με απησχόλουν πολύ σοβαρότατα ζητήματα και έγγραφα της διαταγής δια όσα έπρεπε να γίνουν την επομένη " . Εγράφατε λοιπόν διαταγές για το συσσίτιο ενδεχομένως και για άλλα και δεν γράφατε τις διαταγές για τον πόλεμο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν γράφει διαταγές ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν γράφει . Υπαγορεύει . Φαντάζομαι ότι ούτε αυτές τις γράφατε . Είχατε μια γραμματέα , ένα διαγγελέα , κάποιον .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό είναι βιβλίο κύριε Βουλευτά . Είναι κακή έκφραση .

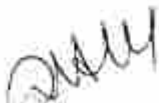
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Είναι κακή έκφραση ! Καλώς . Δεν γράφατε λοιπόν τις διαταγές .

Η κυβέρνηση η οποία σας ενεπίστεύθη - μιλάω για την κυβέρνηση την πολιτική την οποία εσείς φέρατε και στηρίζατε - σας ζήτησε με ένα έγγραφο να κάνετε μια αναφορά . Αυτή την αναφορά, όπως μας είπατε το πρωί, την κάνατε .

ΜΑΡΤΥΣ . Ποιά αναφορά ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Την αναφορά προς τον Υπουργό της Εθνικής Αμύνης .

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι .

(3Κ)

(38A)1/3 Κ. Π.Σ. 13-1-87

172-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα ήθελα να μου πείτε εάν είναι αυτή.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύει στο μάτσο το σχετικό έγγραφο).

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αυτή είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είστε βέβαιος; Παρακαλώ να μην ξαναπάρουμε το ίδιο με τη διαταγή που είχατε ξεχάσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό να τη διαβάσω, γιατί δεν έχει υπογραφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως να τη διαβάσετε, ρίξτε μία ματιά, εσείς έχετε τι γράφατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έχει υπογραφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ευγνωστός είστε άλλωστε.

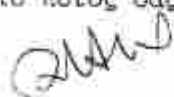
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ αυτή τη στιγμή να την υιοθετήσω απόλυτα, ελλείψει υπογραφών, αλλά το πνεύμα είναι όμως αυτό που περιγράφει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτή μας παρέδωσε το ΓΕΒΘΑ. Εγώ έχω τη γνήσια με τις υπογραφές, αλλά λείπουν πάρα πολλά από τη γνήσια. Πώς το εξηγείτε αυτό; Δεν εμφανίζεται η διαταγή των αεροπλάνων, δεν αναφέρονται τα υποβρύχια.

Ό,τι έχει σχέση με το λεπτό θέμα της επιθέσεως ή μη δεν υπάρχει.

Ποιά είναι η γνήσια, κύριε μάρτυς και ποιά είναι η πλαστή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ποιός σας το έδωσε;

2/3 Κ. Π.Ε. 13-1-87

- 173 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι θέμα δικό μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανυπόγραφο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ανυπόγραφο, το επιτελείο. Αυτό αφήσατε όταν φύγατε εσείς. Έτσι, αυτά βρήκαμε. Τώρα τι πήρατε μαζί σας, μαζί με τις ταινίες και όλα αυτά που μας δώσατε, αυτό θα μας το πείτε εσείς, δεν θα σας το πω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω πάρει τίποτα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πώς, αυτά που τα βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι αυτό που πήρατε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Νομίζετε ότι είχατε δικαίωμα να τα πάρετε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έχετε αυτή την εντύπωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πρώτη φορά το ακούω εγώ ότι οι αποχωρούντες, οι απερχόμενοι στρατηγοί παίρνουν και έγγραφα. Αλλοίμονο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαραγιάννης): Κύριε Μπουάνο, για να σας διευκολύνω...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου λέτε, γιατί αυτό έχει δύο φορές υπογραφή;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Διότι το ένα είναι μεγέθυνση του άλλου, για να τα

βλέπω εγώ καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι το ίδιο, εδώ υπόχει και συμπληρωματικό. Και εδώ δεν υπάρχει.

373 Κ. Ρ.Ε. 11-1-87

- 174 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναι, διότι δεν βγήκε καλά στη φωτοτυπία.

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς είναι δυνατόν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι μουντζούρα, το βλέπετε, και εδώ είναι το γνήσιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό τίπος είναι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ίδιο, του κ. Αβέρωφ τα γράμματα, τα ξέρετε εσείς καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Εν πάση περιπτώσει πού θέλετε να καταλήξετε να σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλω να καταλήξω στο ότι, πώς, κύριε μάρτυς, τα έγγραφα τα οποία βρήκε η πολιτική κυβέρνηση, που τουλάχιστον τώρα μας έστειλε το επιτελείο, δεν ξέρω ποιός, το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης [✓] μας έστειλε αυτό το χαρτί, το οποίο είδατε στην αρχή και πως εγώ ο οποίος έχω το γνήσιο, το οποίο αναγνωρίζετε, δεν υπάρχει αφ' ενός και η δευτέρα ερώτηση είναι γιατί είναι αλλοιωμένο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλοιωμένο;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως, όπου έχω κόκκινα σας είπα ότι λείπουν από αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έχω αντίγραφο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Παραδίδω και το πλαστό και το γνήσιο, κύριε Πρόεδρε. (Στο σημείο αυτό ο βουλευτής κ. Λιβανός παραδίδει στο Προεδρείο τα προαναφερθέντα έγγραφα).

(38)

(3Κ.)

1/3Ν. (Β.Π.) 13.1.1987

175
 ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έγινε αυτή η αναφορά, προς τον κ. Αβέρωφ, ο κάθε Αρχηγός κράτησε ένα αντίγραφο, το οποίο και έχω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το γνωρίζω.

Η τρίτη μου ερώτηση, είναι πως ένα τέτοιο έγγραφο, κύριε μάρτυς, που είσαθε και συγγραφέας και ενδιαφέρασθε για την αλήθεια, δεν το δημοσιεύετε στο βιβλίο σας. Το θεωρείτε ότι είναι στοιχείο που έπρεπε να παραλειφθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα εκτιμήσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι θέμα εκτιμήσεως, είναι ζήτημα καθαρά δικό σας, γιατί θέλατε, βάσει της διαταγής, την οποία τους δώσατε, να βουλώσουν τα στόματά τους, θέλατε και νομίζατε ότι μπορούν να τα βουλώσουν. Όμως, έχετε, ότι οι Έλληνες δεν τα βουλώνουν. Δεύτερον, έχετε, ότι τα σημεία που είχατε αφαιρέσει ή εσείς ή οι συναδελφοί σας δεν έπρεπε να βγουν στη δημοσιότητα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά δεν έπρεπε να βγούν στη δημοσιότητα;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτά που λείπουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά δεν εδημοσιεύθησαν. Έχουν δημοσιευτεί αυτά, κύριε

Λιβανέ:

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα δημοσιευθούν τώρα.

2/3Ν. (Β.Π.) 13.1.1987

176

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο θέμα αυτό. Ποιός δημοσίευσε αυτά τα έγγραφα;

Εμείς, έχουμε από ένα αντίγραφο, όλοι οι αρχηγοί, αλλά δεν το δημοσιεύσαμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας ερώτησε ο κ. Φωτόπουλος, κύριε μάρτυς, και απαντήσατε ότι δώσατε τη διαταγή να απογειωθούν τα αεροπλάνα, δώσατε την διαταγή να κατεβούν και το αιτιολογήσατε ότι βρισκόμαστε σε κάποια διλήμματα, αν θα έπρεπε ή όχι. Διερωτώμαι αν είναι δυνατό ένας αρχιστρατήγος να ανεβάζει τα αεροπλάνα, να τα κατεβάζει, να τα ξαναανεβάζει και να τα κατακατεβάζει. Θεωρείτε τον εαυτό σας ικανό αρχιστρατήγος, να έχει τέτοιου είδους παλινωδίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι άλλο θέμα, δικής σας κρίσης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η δική σας κρίση ποιά θα ήταν, αν διαβάζατε ότι ο αρχιστρατήγος έλεγε "βαράτε, σταματείστε, ξαναβαράτε και ξανασταματείστε";

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ήσαστε εσείς αρχιστρατήγος, στη θέση τη δική μου, δεν ξέρω αν θα κάνατε τα ίδια, ή πολύ χειρότερα. Αυτό είναι θέμα εκτιμήσεως της στιγμής. Εγώ εκείνη τη στιγμή έτσι απεφάσισα να κάνω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πολύ ενδιαφέρουσα η ερώτησή σας και η απάντησή σας και ικανοποιητική, τουλάχιστον γι' αυτούς που σας έχουν χαρακτηρίσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Λιβανέ, γιατί το λέτε αυτό;

21461

A

13

3/3Ν ΒΠ 13.1.87

177

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Το λέω γιατί και σεις απευθυνθήκατε σε εμένα λέγοντας ότι θα ήμουν χειρότερος. Σας διαβεβαιώ ότι ^{και} να μη είχα πάει σε καμία σχολή Ευελπίδων, ^{και} αν δεν ήξερα τίποτα από στρατό, αν ήμουν Αρχιστρατήγος πάντως θα ήμουν γενναϊότερος από σας. Άρα τους χαρακτηρισμούς να τους κριτήσετε για τον εαυτό σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλούσα για ηπιότερο τρόπο υποβολής των ερωτήσεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ παρακαλώ εσάς όταν με χαρακτηρίζει ο μάρτυς ως χειρότερον ~~καταστραφένον~~, να τον έχετε ήδη παρατηρήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ επιμένω και παρακαλώ οι ερωτήσεις να γίνονται σε ηπιότερους τόνους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Θα είμαι ήπιος όσο ο μάρτυς δεν μου επιτίθεται. Το λέω γιατί εδώ έχουμε καταστήσει πλέον να επιτίθεται ο μάρτυς στην Επιτροπή από την πρώτη ημέρα που μπήκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, και αυτό πρέπει να το ανακαλέσει γιατί δεν συνέβη. Η Επιτροπή δεν εβλήθη από τον μάρτυρα. Παρακαλώ γιατί έτσι δημιουργούνται οι εντυπώσεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Το ανακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό που λέει ο κύριος Διβανός είναι ενδεχόμενο να διαρρεύσει ως προσβολή της Επιτροπής από τον μάρτυρα.

Handwritten signatures and initials:
 Διβανός
 Οκ
 ΒΠ

Handwritten notes:
 12 ατά
 Διβανός
 ΒΠ

4/38 ΒΠ 13.1.87

178

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Γι' αυτό και ανακάλεσα κύριε Πρόεδρε,

η διαταγή η οποία εκτάλη κύριε μάστορ με την ανάκληση του

ΠΡΕΘΥΜΝΟΣ "είναι δική σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Γιατί δεν την κάνατε μέσω του Ναυτικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Από το Ναυτικό εδόθη η διαταγή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Όχι, δεν εδόθη. Ο κύριος Αραπάκης από τον σπαίρο ζή-

τησα πληροφορίες μου είπε ότι τέτοια διαταγή δεν υπάρχει. Είναι απ' ευ-

θείας από το ΑΒΑ. Ενώ αντίθετα άλλες προς το Ναυτικό διαταγές έχουν πά-

μέσω Ναυτικού. Αυτή ειδικά τη διαταγή γιατί την στείλατε μόνος σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας επαναλαμβάνω την απάντησή μου ότι ήταν κατόπιν εισηγήσεως

του Αραπάκη ο οποίος και μου ανέφερε την πληροφορία ότι υπάρχουν τρία

αντιτορπιλικά στην περιοχή της Λεμεσού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Έτσι είναι; Ενδεχομένως να είναι ύποπτο. Έτσι δεν

είναι;

(3A)

Με τη συνημμένη
12 περιέχεται

(3Ν)1/3Α Ε.Π. 13.1.1987

174

Τα υποβρύχια πήγαν μία φορά ή δύο;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ μία φορά πήρα εισήγηση από τον Αραπάκη να πάνε και πήγαν. Και μία φορά πήρα εισήγηση από τον Αραπάκη να ανακληθούν και μία φορά τα ανεκάλεσα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Αν πήγαν και δεύτερη φορά, τότε τι θα λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ θα το δεχόμουν, εφ' όσον αποδεικνύεται, αλλά δεν είχα καμμία ανάμειξη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Δεν είχατε ανάμειξη, δηλαδή τα υποβρύχια πήγαιναν και έρχονταν και σεις δεν είχατε ανάμειξη!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν είχα καμμία ανάμειξη, διότι δεν τα διοικούσα εγώ τα υποβρύχια, τα διοικούσε ο Αραπάκης. Αλλά αν έγινε δεύτερα ανάκληση, να ρωτήσετε τον κ. Αραπάκη και να έλθει μπροστά μου να μου πεί αν πράγματι εγώ διέταξα ή με ενημέρωσε για κάτι τέτοιο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ. Είπατε κάτι πριν. Ότι δεχτήκατε την εισήγηση του κ. Αραπάκη ο οποίος σας παραπλάνησε -σας ρώτησε ο κ. Παναγιωτόπουλος ή δεν ξέρω ποιος, είχε την εφημερίδα με την περίπτωση συνέντευξη που δώσατε, σας αρέσει ο τύπος, γράφετε βιβλία, δίνετε συνεντεύξεις...

ΜΑΡΤΥΣ. Μου αρέσει, για να με υβρίζει!

2/3 Δ Ε.Τ. 13.1.1987

-180-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Για πέντε μου κάτι. Εκεί λέτε ότι σας παρεπλήθη-
 σε. Δεν υπήρχε τάχα στο Πεντάγωνο, όπου εσείς έχετε την έδρα σας,
 γραφεία επιχειρήσεων για να γνωρίζετε από πρώτο χέρι εάν αυτά
 που σας λέει ο αρχηγός είναι σωστά; Δεν υπήρχε κάποιος αξιωματικός
 ο οποίος [✓] σας ενημέρωσε ακριβώς για το πού ευρίσκοντο κατά κόμψον
 και κατά βάθος και κατά πλάτος τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Λιβανέ, είσθε πάρα πολύ ευέλικτος και εξυπνότατος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαριστώ πολύ, κύριε μάρτυς!

ΜΑΡΤΥΣ. Μπερδεύετε πάρα πολύ τα πράγματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τα μπερδεύω επίτηδες για να σας μπερδέωω;

Δεν μπερδεύεσθε με τίποτα εσείς!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν τα μπερδεύετε με αγνοίας. Μου λέτε να με ενημε-
 ρώσει ένας επιτελής ότι τα υποβρύχια είναι εκεί ή δεν είναι εκεί.

Κατ'αρχήν εγώ δεν είχα καμία επαφή με ουδένα ναυτικό πλην του
 Λραπάκη, με ουδένα αεροπόρο πλην του Παπανικολάου και με ουδένα
 από τον στρατό Ήφρας πλην του Γαλατσάνου και βεβαίως των αρχηγών
 του επιτελείου μου, υπαρχηγού Χανιώτη, Τζαμαλούνα και ορισμένων
 που ήταν στο Γ' κλάδο επικεφαλής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο κ. Χανιώτης σας ενημέρωσε γιατί αυτό
 υπαινίσσεται...

3/3Δ Ε.Τ. 13.1.1987

- 181 -

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας παρακαλώ απαντήστε μου, γιατί ήδη έχω "φάει" 44 λεπτά.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, κύριε Λιβανέ, όταν διαγιγνώσκετε ότι θα σας αντικρούσω το επιχείρημα, δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω. Αυτό γίνεται. Δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ενημέρωσε, κύριε μάρτυς, ο Χανιώτης, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, τι θα γίνει;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, απαντήστε ναι ή όχι, γιατί δεν μπορώ να χάσω μερτά άλλο. Σας ενημέρωσε ο κ. Χανιώτης, ναι ή όχι; και παρακαλώ να απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιά ερώτηση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ενημέρωσε ο κ. Χανιώτης, ναι ή όχι, περί του που βρίσκονται τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Το είπα και προχθές, που σας κατέθεσε ο κ. Χανιώτης ότι αυτός εισηγήθηκε αυτοδίκαια. Σφάλει. Ψευδώς. Εισηγήθηκε ο Αραπάκης. Δεν έχω καμμία δουλειά εγώ με τον Χανιώτη στο θέμα του στόλου και της αεροπορίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν ρωτώ άλλο, κύριε Πρόεδρε.

4/3Δ Ε.Τ. 13.1.1987

- 182 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(ί)στος Μπασαγιάννης). Ευχαριστώ, κύριε Λιβανέ.

Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Αυτή την έκθεση που σας έδειξε, την αλλειπή όπως είπε, ο κ. Λιβανός, πού την καταθέσατε μόνος σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Πουθενά. Δεν/κατέθεσα. Την έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(ί)στος Μπασαγιάννης). Είχατε διαταχθεί όμως από τον κ. Αβέρωφ να υποβάλετε έκθεση.

ΜΑΡΤΥΣ. Την υπέβαλα στον κ. Αβέρωφ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(ί)στος Μπασαγιάννης). Την υποβάλατε προσωπικά στον κ. Αβέρωφ; Δηλαδή του τη δώσατε στα χέρια του κυρίου Αβέρωφ;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, ιδιοχείρως. Και μάλιστα μου είπε ο κ. Αβέρωφ ότι την κλείδωσε στο ιδιαίτερο χρηματοκιβώτιό του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(ί)στος Μπασαγιάννης). Και σας είπε ότι την κλείδωσε στο ιδιαίτερο χρηματοκιβώτιό του. Διότι εδώ μία έκθεση που έχει παραδοθεί και φέρεται ως δική σας, κατετέθη εν αντιγράφω κατ' αρχήν και κατετέθη και παρεδόθη εις ΔΥΚ υπό του τότε ΔΔΚ κ. Χανιώτη. Μήπως τη δώσατε στον κ. Χανιώτη;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρόκειται περί δύο εκθέσεων διαφορετικού αντικειμένου.

Η μία είναι αυτή που έφερε ο κ. Λιβανός και την οποία σας είπα ότι ο κ. Αβέρωφ μας είπε, σε όλους τους σταπτηγούς, ότι είναι

5/3 Δ. Β.Τ. 13.1.1987

- 183 -

άκρως απόρρητη και την κλειδώνει στο χρηματοκιβώτιό του. Υπάσχει και μία δεύτερη αναφορά, ατομική δική μου και ατομική του Αρχηγού Στρατού Γαλατσάνου, προς ένα ερώτημα του Υπουργού κ. Αβέρωφ, όσον αφορά τη θέση μας και την εκτίμησή μας για την άμυνα των νήσων και για διάφορα άλλα θέματα, που δεν τα θυμάμαι τώρα απ'έξω. Και γι' αυτό κρατήσαμε αντίγραφα και ο Γαλατσάνος και εγώ.

(Π.Α.)

(3Δ) 1/3 ΠΑ ΘΚ 13.1.87

184

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πείτε μου: Κάποιος ισχυρίζεται ότι είχε κάνει μια αναφορά στην οποία απεκάλυπτε το ρόλο πολλών ανωτάτων αξιωματικών και η οποία αναφορά καθήπετα και της τακτικής την οποία είχε ακολουθήσει ο αντιστράτηγος Ντάβος. Είχατε λάβει εσείς τέτοια αναφορά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί λέει αυτός ότι την υπέβαλε, αλλά δεν την βλέπουμε εδώ.

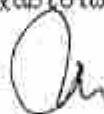
Ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε μπορούμε να έχουμε μια διακοπή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαρίστως. Διακόπτουμε για 2 λεπτά.

Δ Ι Α Κ Ο Π Η

2/3 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

185

Μ Ε Τ Α Τ Η Δ Ι Α Κ Ο Π Η

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασιγιάννης): Επαναλαμβάνεται η διακοπή της συνεδρίασης.

Παρακαλώ τον κ.Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μέγιστε, κάποια στιγμή το Νοέμβριο του '73 ανατρέψατε τον Παπαδόπουλο. Θα ήθελα λοιπόν να σας ρωτήσω το εξής: Το ότι επρόκειτο ο Ιωαννίδης να ανατρέψει τον Παπαδόπουλο το ήξεραμε και εμείς έφω στα καφενεία. Το ήφερε και ο Παπαδόπουλος και θα σας πώ πως. Το ήρω από την προσωπική του ασφάλεια την οποία είχε ενισχύσει τον τελευταίο μήνα προ της ανατροπής του. Και προφανώς το ήξεραν και οι Αμερικανοί. Δε φαντάζομαι να πιστεύετε ότι οι Αμερικανοί, η CIA, δεν το ήξεραν. Πείτε μου γιατί δεν αντέδρασε ο Παπαδόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι και η δική μου απορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Θα κάνω και άλλες ερωτήσεις διευκρινιστικές. Οι Αμερικανοί αφού ήξεραν ότι ο Ιωαννίδης κινείται για να ανατρέψει τον Παπαδόπουλο, γιατί δεν το εμπόδισαν, μήπως γιατί ήθελαν αυτή την ανατροπή και την προώθηση του Ιωαννίδη στην εξουσία; Και αν αυτό είναι έτσι, τότε γιατί ήθελαν τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήρω να σας απαντήσω επ'αυτό ευθέως, αλλά θα σας πώ

3/3 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

-186-

ένα περιστατικό που πιθανόν να σας διευκολύνει .

Ήμουν υπαρχηγός Α' του Αρχηγείου Στρατού το καλοκαίρι του 1973. Όλοι οι αντιστράτηγοι του λεκανοπεδίου Αττικής ευρέθημεν παραθερίζοντες στον Αγ.Ανδρέα. Ένα πρωί έρχεται εκτάκτως και αιφνιδιαστικώς ο Ζαγοριανάκος στο ευδαιτύμα μου και μου θέτει ευθέως το ερώτημα τί γνώμη έχω για τον Ιωαννίδη. Του είπα ότι τον Ιωαννίδη τον ξέρω ως Διευθυντή της ΕΣΑ και ότι δεν έχω περισσότερες επαφές μαζί του. Και μου είπε, ότι μου το λέει αυτό, διότι γεννημένης συζητήσεως με τον υποστράτηγό των Αμερικανών Ράϊντερ, τον Αρχηγό της στρατιωτικής Αμερικανικής/αποστολής στην Αθήνα, και εν όψει των εκλογών που θα αναγγέλονταν από τον κ. Μασκεζίνη, είπε ο Ράϊντερ στο Ζαγοριανάκο, - και αυτό το επανέλαβε και αργότερα παρουσία και του Γαλατσάνου - "να δούμε αν θα αφήσει ο Ιωαννίδης να γίνουν εκλογές". Αυτό ξέρω.

(3ΓΡ)

3ΠΑ

1/3ΓΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 187 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς.

Αυτό, το οποίο λοχουρίζονται οι στενοί φίλοι και οι στενοί συνεργάτες του Παπαδόπουλου-ευρέως γνωστό στο στρατεύμα αυτό- ότι δηλαδή ο Παπαδόπουλος δεν ενέδιδε σε αμερικανικές πιέσεις τον τελευταίο καιρό. Και δεν είχε συνεναίσει στα σενάρια περί Κύπρου, χρησιμοποίηση λιμένων, κ.λ.π. και ότι αντικαταστάθηκε από τον Ιωαννίδη, για να προχωρήσουν τα αμερικανικά και νατοϊκά σενάρια, αυτοί, λοιπόν, οι συνεργάτες του Παπαδόπουλου, το ξέρετε; Και εάν το ξέρετε, τι γνώμη έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει αυτό ^{από} εγώ, αλλά δεν έχω στοιχεία να το επιβεβαιώσω ή να το απορρίψω. Είμαι και εγώ σ' αυτούς που έχουν απορία. Είναι γεγονός, πάντως, ότι εγώ πρώτος του Παπαδόπουλου του έκανα νύξη περί της ενεργείας ανατροπής του, σε μία κατ' ιδίαν συνάντηση και συνομιλία που είχα στο Στρατηγείο του Γ' Σώματος Στρατού στις 26.10.1973, ένα μήνα προ αυτού και τον ρώτησα, διότι υπήρχε μία διένεξη μεταξύ Ιωαννίδη και Μαστρακωνή τότε, και του είπα τι θα γίνει με το θέμα αυτό; Και μου είπε ο Παπαδόπουλος ότι τακτοποιήθηκαν τα πράγματα. Και λέω τι τακτοποίηση έγινε, δηλαδή, γιατί είχα το θάρρος αυτό της συνομιλίας. Και μου είπε ότι θα πάρει άδεια ο Ιωαννίδης και εν συνεχεία, μετά τη λήξη της άδειας, θα τον έπαιρνε ως επικεφα-

Το αφηγήθη Ιωάννης

2/3ΓΡ. (Ε.Ε.) 13.1.1987

188
λή του στρατιωτικού του γραφείου. Λέω, πρώτον μία ώρα γρηγορότερα, διότι ζημία θα κάνει. Έχει φθαρεί ήδη. Αυτό, είπα στον Παπαδόπουλο, τότε, έχοντας υπόψη ότι ο ενοχής αυτός άνθρωπος θα αντιλαμβάνετο τι του λέω και που το πάω. Και μάλιστα περίμενα και ορισμένες αντιδράσεις του πάνω στο θέμα αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν αντέδρασε, όμως. Μήπως είχε πάρει κάποια εντολή από τους προϊσταμένους του, από τα αφεντικά του, δηλαδή,

ΝΑΥΟ, ΖΙΑ, ο κ. Παπαδόπουλος και ξέροντας τις επιθυμίες, δεν αντέδρασε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν ναι, και πιθανόν όχι. Δεν το ξέρω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Για πείτε μου, μήπως ξέρετε ποιός εθέλεξε τον κ. Γκιζίκη, για Πρόεδρο της Δημοκρατίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Εγώ, είχα προτείνει τον Ζαγοριανάκο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μήπως ξέρετε, 20 με 30 μέρες πριν γίνει

το πραξικόπημα -αντικίνημα- του Ιωαννίδη, εάν ήλθε κάποιος από την Αμερική εδώ, αμερικανός ναύαρχος; Ποιούς επισκέφθη στην Αθήνα;

Τι είπε και στη συνέχεια πήγε στη Λάρισσα στη Στρατιά και είχε μία μακρά συνομιλία και συνεργασία με τον κ. Γκιζίκη, που ήταν διοικητής

Handwritten signature

Handwritten signature

Handwritten signature with a pen

3/3ΓΡ. (Ε.Σ.) 13.1.1987

189

στρατιάς; Τα ξέρετε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Υποψιάζεσθε ότι αν αυτά έχουν γίνει, ότι ήταν προπαρασκευή της νέας ηγεσίας, μετά το πραξικόπημα, από τους αμερικανούς; Το υποψιάζεσθε, εάν αυτά έχουν γίνει ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν, σας είπα και στο πρώτο ερώτημα και ναι και όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εγώ ρωτάω εάν τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ποιός ναύαρχος ήταν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν θυμάμαι το όνομά του, κύριε συνάδελφε.

Γνωρίζετε, κύριε μάρτυς, ότι από τον κύκλο του Ιωαννίδη, τους στενούς συνεργάτες του, ότι οι 4 άνθρωποι, που θεωρούνται ότι έχουν πάρει τις αποφάσεις όλες, για το πραξικόπημα, κατά του Μακαρίου και όλα τα σχετικά, Αιτίλλες, κ.λ.π., ότι είναι ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσόπουλος, ο Ιωαννίδης και σεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Των στενών συνεργατών του;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, όχι, μιλάμε για τους 4 ανθρώπους, οι οποίοι παίρναν όλες τις αποφάσεις, είχανε όλα τα στοιχεία, ήταν εν γνώσει των πάντων και κάνανε ό,τι κάνανε, εν συνειδήσει. Και μιλάμε για σας τους 4. Το ξέρετε αυτό;

4/3ΓΡ. (Ε.Σ.) 13.1.1987

140-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, ότι το λένε, αλλά το υποψιάζομαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Θέλω να καταλήξω στην εξής συμπληρωματική ερώτηση: Αφού ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσόπουλος, ο Ιωαννίδης ήταν οι βασικοί μοχλοί και οι άνθρωποι, οι οποίοι έπαιρναν όλες τις αποφάσεις και σεις είσαταν ο άνθρωπος, κατά κάποιο τρόπο, ήτο το βασικό εκτελεστικό όργανο. Ήτο δυνατόν, εσείς να μην είσθε εν γνώσει όλων αυτών των αποφάσεων και των σεναρίων, κ.λ.π. και να εκτελείτε, επειδή σας τα έλεγαν; Δεν όπρωπε να γνωρίζετε;

(3Λ)

(P)

1/4 Δ.Α. Β.Ζ. 13-1-87

199

ΜΑΡΤΥΣ. Πρώτα απ' όλα να τα τοποθετήσουμε επί της ορθότητας κατά την γνώμη μου βάσεως:

Εγώ ήμουν υπεύθυνος για το στρατιωτικό χώρο. Όχι εκτελεστικό όργανο για τα πάντα. Δεν είχα καμιά αρμοδιότητα. Και όχι μόνον αυτό, αλλά συνεκρούσθη και με τον Ιωαννίδη και τον Γκιζίκη για ορισμένα περιστατικά που γίνοντο εν αγνοία μου, και για τα οποία είχα διάφορο γνώμη. Στον πολιτικό χώρο εννοώ. Και ενώ παραδέχθηκαν ότι έχω δίκιο πάνω σ' αυτό το θέμα, δεν ελήφθη υπόψη αυτή η αντίδραση.

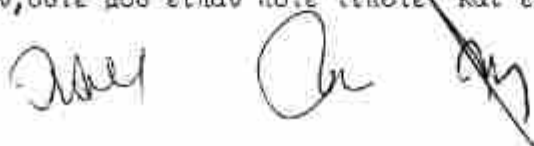
Τελικώς από τους 4 αυτούς ανθρώπους εγώ ήμουν ο μόνος που είχα γνώμη και εμβραδώς την διατύπωνα, έστω και αν ήταν αντίθετη προς ότι οι άλλοι τρεις πίστευαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εκτελούσατε όμως ότι έλεγαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο στρατιωτικό χώρο δεν μου δόθηκε διαταγή να εκτελέσω από κανέναν. Στον πολιτικό χώρο ενεργούσαν εν αγνοία μου. Στο στρατιωτικό χώρο ότι ενεργούσα εγώ το διέτασσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ότι ενεργούσατε ήταν αυτά που ήθελαν αυτοί που έπαιρναν τις πολιτικές αποφάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, το ξεχωρίζω. Στον πολιτικό χώρο δεν είχα γνώμη. Ούτε με ερώτησαν, ούτε μου είπαν ποτέ τίποτε. Και είπα ότι έκανα κρούσεις

2/4 Δ.Δ. Β.Χ. 13-1-87

192

ότι κάτι δεν ήταν σωστό και δεν με άκουσαν. Στο στρατιωτικό χώρο όμως είχα γνώμη και εγώ διέτασα. Άσχετο εάν οι διαταγές μου καθ' οδόν εδολιωθεύροντο. Άλλο αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς.

Υπήρξατε ΑΕΔ. Με δύο λέξεις μπορείτε να μας πείτε ποιά ήταν η γενική αποστολή των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Η κεντρική αποστολή των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως είναι γραμμένη και στο σχέδιο, είναι η ακεραιότητα του εδάφους από πάσης εχθρικής αποστολής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, πείτε μου αν γνωρίζετε το 1948-

1949 στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, την απόφαση που πάρθηκε, περίπου ποιά θα είναι η γενικότερη θέση της Ελλάδος στην ευρύτερη στρατηγική των ΗΠΑ, όπου ανετέθη αποστολή στις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις.

Θα σας την διαβάσω όπως είναι - έχει σημασία μεγάλη - ακριβώς στην μυστική έκθεση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, που είναι η NSC 42/1. Το απόσπασμα που αφορά την αποστολή των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, έχει ως εξής:

"Ελλάδα: Ένα στρατιωτικό σύστημα κατεστημένο ικανό να διατηρήσει την εσωτερική ασφάλεια, ώστε να αποφευχθεί η κομμουνιστική κυριαρχία

2/4

3/4 Δ.Α. Β.Σ. 13-1-87

193

στην Ελλάδα".

Αυτή ήταν η αποστολή που μας έδωσαν οι ΗΠΑ το 1949. Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για την Τουρκία λέει το εξής:

"Ένα στρατιωτικό σύστημα κατεστημένο, ικανοποιητικού μεγέθους και αποτελεσματικότητας, για να εξασφαλίζει την συνεχή τουρκική αντίσταση στην σοβιετική πίεση, για την ανάπτυξη μάχιμης αποτελεσματικότητας, σε σημείο που να μπορεί να επιβραδυνθεί η οποιαδήποτε σοβιετική επίθεση".

Επιτρέψτε μου δεν το ξέρετε, αλλά ξέρετε βεβαίως το αποτέλεσμα αυτής της επιστολής. Ακούστηκε.

"Απόπειρα πραξικοπήματος του ΙΣΕΑ, το 1951. Δίκη αεροπόρων, το 1952

Στρατοδικεία και εκκαθαρίσεις - γνωστά - την περίοδο 1950 - 1960,

Εχέδιο "Περικλής" - "Βία και νοθεία", το 1961. Συνομοσία ΛΕΠΙΔΑ, το

1965. Απριλιανό πραξικόπημα, το 1967. Πραξικόπημα κατά Μακαρίου..."

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακολουθείτε όσα λέγονται αυτή τη στιγμή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή τη στιγμή δεν το παρακολουθή-

σα. Αλλά ακούω πράγματα, κύριε Κουτσογιάννη, τα οποία μίπως είναι άσχετα με το θέμα;

26/11 Οκ

4/4 Δ.Α. Β.Σ. 13-1-87

- 194 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Επιτρέψτε μου να το εξηγήσω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗΣ. Για να καταλάβουμε, κύριε Πρόεδρε, αν έχουν σχέση με το θέμα, γιατί εγώ μέχρι στιγμής δεν το κατανοώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για να αποδειχθεί, κύριε Πρόεδρε, αν ο ΔΣΔ τότε ήξερε ποιά ήταν η αποστολή που μας είχε ανατεθεί και αν αυτά τα γεγονότα ήταν μέσα στην αποστολή της διασφάλισης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και μιλάτε για εκλογές για 1961 και νοθεία;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε συνάδελφε, ένα λεπτό.

Αυτά τα γεγονότα, από το 1951 μέχρι το 1974, νομίζω ότι είναι αποτέλεσμα της αποστολής που μας είχε ανατεθεί και που δεν ήταν αποστολή που συνέφερε τα δικά μας εθνικά συμφέροντα.

Τί έχετε να πείτε σχετικά;

ο.

(3Δ) 1/3 Ο Φ.Τ. 13.1.87

195

MARTYS : Δεν τα ξέρω αυτά που μου διαβάσατε. Τα γεγονότα τα έζησα όπως και εσείς. Δεν αποκλείω τίποτε.

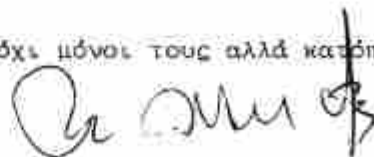
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Υπάρχει περίπτωση κύριε μάρτυς να υπήρξαν Έλληνες αξιωματικοί οι οποίοι να ήταν πράκτορες της CIA του ΝΑΤΟ ή άλλων ξένων κρατών και δυνάμεων, έχετε υπόψη σας ή υποθέτετε;

MARTYS : Ούτε έχω υπόψη μου ούτε υποθέτω, γιατί για να υποθέσει κανείς πρέπει να έχει κάποια στοιχεία, αλλά δεν το αποκλείω ούτε αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Υπήρξαν αξιωματικοί οι οποίοι μπορούσαν να κάνουν υποχωρήσεις πάνω στα εθνικά συμφέροντα;

MARTYS : Όχι. Αυτό το αποκλείω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Θα μου επιτρέψετε να σας δείξω έναν χάρτη ο οποίος λέει στο άνω δεξιό σημείο και ελληνικά και αγγλικά τα εβής: Η θαλασσία οριογραμμή μεταξύ Ελλάδος Τουρκίας δεν ετοποθετήθη λόγω υφισταμένων διαφορών. Δηλαδή ανάμεσα σε Ελλάδα - Σάμο - και Τουρκία δεν έχει τοποθετηθεί η θαλασσία οριογραμμή διότι λέει υπάρχουν διαφορές γεωγραφική
 Τυπώθηκε από την/υπηρεσία στρατού το 1972 και εξεδόθη το 1973 χάρτης και χάρτες οι οποίοι δεν έβαλαν τα σύνορα όπως είναι κατοχυρωμένα με τη συνθήκη της Λωζάνης κλπ. Αυτό το έκαναν Έλληνες αξιωματικοί στη γεωγραφική υπηρεσία στρατού προφανώς όχι μόνοι τους αλλά κατόπιν διαταγών. Το ξέρετε αυτό το γεγονός;

2/3 Ο Φ.Τ. 13.1.87

196

ΜΑΡΤΥΣ : Ούτε αυτό το ξέρω αλλά έχω να σας δώσω μια εξήγηση πάνω σ' αυτό θέμα.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται ο σχετικός χάρτης στον κύριο μάρτυρα.)

Κατ' αρχήν αναφέρεστε στο θέμα της υψαλοκρηπίδας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Όχι. Εδώ είναι η Σάμος και εδώ είναι η οριογραμμή που λείπει, δεν τοποθετήθηκε και εδώ είναι η σημείωση αυτή που σας διάβασα. Διαβάστε την και σεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δεν ξέρω αν είναι ωφέλιμο να γραφεί στα πρακτικά αυτή η απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό είναι πληροφορία και λέει ότι σ' αυτό το χάρτη δεν τοποθετήθηκε η γραμμή της υψαλοκρηπίδας. Αυτό είναι το θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Δεν είναι υψαλοκρηπίδα. Είναι τα σύνορα τα ελληνικά.

ΜΑΡΤΥΣ : Πρόκειται περί της υψαλοκρηπίδας, είναι φανερό αυτό. Και θα σας πω περί τίνος πρόκειται γιατί έχω ασχοληθεί με την υψαλοκρηπίδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Κύριε μάρτυς, υπάρχει ένας χάρτης στον οποίο δεν λέει τίποτε περί υψαλοκρηπίδας. Λέει, η οριογραμμή δηλαδή τα σύνορα Ελλάδος Τουρκίας, όπως έχουν χαραχτεί με την συνθήκη της Λωζάνης—
δεν ετοποθετήθη.

3/3 Ο Φ.Τ. 13.1.87

197

ΜΑΡΤΥΣ : Πότε εκδόθηκε ο χάρτης αυτός;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Το 1972.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν τον ξέρω αυτόν το χάρτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Μα, χρησιμοποιήθηκε και ακυρώθηκε τώρα επί ΠΑΣΟΚ που έγινε αναφορά και αποσύρθηκαν αυτοί οι χάρτες. Έγιναν επί των ημερών σας, χρησιμοποιήθηκαν και ήταν έγγραφα που κυκλοφορούσαν και στο ΝΑΤΟ.

ΜΑΡΤΥΣ : Εμείς δεν έχουμε τέτοιους χάρτες. Χρησιμοποιούμε τον επίσημο χάρτη της Ελλάδος ο οποίος είναι οριοθετημένος. Αφήστε με τώρα να σας ολοκληρώσω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Όχι περί υκαλοκτηπιδος, όχι απεπροσανατολισμό, απάντηση σ' αυτό που σας λέω.

ΜΑΡΤΥΣ : Σας είπα ότι δεν το ξέρω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Εγώ ξαναρώτώ. Αυτόν τον χάρτη τον τύπωσαν Έλληνες αξιωματικοί στην γεωγραφική υπηρεσία στρατού. Πιστεύετε ότι η γεωγραφική υπηρεσία στρατού τον τύπωσε μόνη της χωρίς διαταγές της ανωτάτης στρατιωτικής ηγεσίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως, ασφαλώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Μόνη της η γεωγραφική υπηρεσία;

ΜΑΡΤΥΣ : Η γεωγραφική υπηρεσία στρατού καταρτίζει χάρτες κατόπιν

4/3 Ο Φ.Τ. 13.1.87

198

εντολών του αρχηγείου στρατού, γιατί εκεί υπαγόταν. Εάν είχαμε ανάγκη να χαρτογραφήσουμε μια περιοχή της Ελλάδος της οποίας εστερούμεθα ίσως την χαρτογράφηση εντέλετο η γεωγραφική υπηρεσία στρατού και έκανε την χαρτογράφηση. Ειδικότερα για την περιοχή αυτή των μικρασιατικών παραλίων έχουμε ελαττωματικούς χάρτες που δεν παρέχουν πλήρη στοιχεία περί των μικρασιατικών παραλίων, όχι των νήσων.

(3α)

30 1/3 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

199

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, επί του θέματος που σας ρώτησα.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω τι δηλαδή; Αυτό είναι προδοσία να σας πω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Πώς χαρακτηρίζετε ότι η στρατιωτική αυτή υπηρεσία εξέδωσε χάρτες χωρίς τα σύνορα και δέχεται και καταχωρεί ότι υπάρχει αμφισβήτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν να υπήρχε κάποιος λόγος, τον οποίο δεν ξέρω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επιχείρησα να παρέμβω εγώ και είδα ότι συνέχιζε ο κ. Κουτσογιάννης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να ρωτήσω την Επιτροπή και ειδικότερα τον κ. Κουτσογιάννη, έχετε την εντύπωση ότι πρέπει αυτή η στοιχομυθία να γραφεί στα πρακτικά;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό το έχω ανασφύρει, κύριε Πρόεδρε, από το βήμα της Βουλής σε παλαιότερη συνεδρίαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχουμε καμιά αντίρρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ έκανα απλή ερώτηση. Αυτή η στοιχομυθία θέλετε να γραφεί στα πρακτικά, η αμφισβήτηση αυτή δηλαδή, θέλετε να γραφεί στα πρακτικά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν υπάρχει αμφισβήτηση. Ένας χάρτης,

2/3 σ(Κ.Ο.) 13.1.87

200

είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεχίστε, κύριε Κουτσογιάννη.

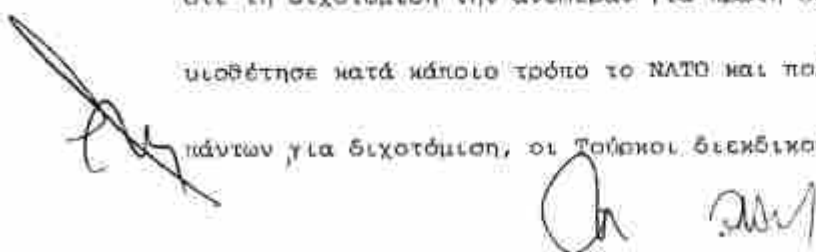
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Η ερώτησή μου, κύριε μάρτυς, έχει τον εξής στόχο. Ότι μπορεί να υπάρχουν αφιωματικοί, γιατί είπαμε ότι δεν υπάρχουν αφιωματικοί που μπορεί να είναι ελαστικοί στα εθνικά συμφέροντα, και εγώ σας λέω, λοιπόν, με βάση αυτό το επιχειρήμα ότι μπορεί να υπάρξουν τέτοιοι αφιωματικοί. Και θέλω να καταλήξω ότι οι αφιωματικοί οι οποίοι χειρίστηκαν το Κυπριακό, δηλαδή πραξικοπήματα κατά Μακαρίου, Ατιίλες, κλπ. ήταν πάρα πολύ ελαστικοί σ' αυτό το σημείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη, ερωτήσεις παρακαλώ. Αυτά είναι συμπεράσματα δικά σας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ερώτησα τον μάρτυρα να μου απαντήσει.

Κύριε μάρτυς, μία άλλη ερώτηση.

Από πολύ καλιά ήταν γνωστό ότι μιλάγανε πολύς κόσμος και εδώ στην Ελλάδα και στο ΝΑΤΟ περί διχοτόμησης. Ήταν δε φανερό ότι τη διχοτόμηση την ανέπεραν για πρώτη φορά οι Άγγλοι, την υιοθέτησε κατά κάποιο τρόπο το ΝΑΤΟ και πολλοί μιλάγανε, τέλος πάντων, για διχοτόμηση, οι Τούρκοι διεκδικούσαν κλπ. Πείτε μου

3/3 ο (Κ.Ο.) 13.1.87

201

αφού αυτός ήταν παλιός στόχος και των Τούρκων και άλλων χωρών, γιατί δεν τον λάβατε υπόψη σας στην απόφασή σας να κάνετε το πρα-
 Εικόπημα στην Κύπρο, αφού λέγατε ότι η Τουρκία ήταν εγγυητρια δύναμη και είχε τη δυνατότητα να επέμβει και να κάνει αυτό που έκανε; Πώς όλα αυτά δεν τα λάβατε υπόψη σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πολλές φορές νομίζω ότι κατ'αρχήν από το μυαλό μου εμένα προσωπικώς, δεν ξέρω στους άλλους κυρίως, δεν πέρασε η σκέψη ότι ενδεχομένως η Τουρκία να εισβάλλει με ασορμή την ανα-
 τοική του Μακαρίου. Πίστευα, δε, ότι η Εθνική Φρουρά ήταν έτοιμη πλαι-
 σιωμένη έτσι οργανωμένη, έτσι εξοπλισμένη και με ικανά αποθέματα για να πολεμήσει με αποτελέσματα. Βέβαια, θα μου πείτε ότι δεν πή-
 ραν τα αεροπλάνα. Αλλά έχουμε παραδείγματα ιστορικά που τα αερο-
 πλάνα δεν παίξανε τον πρωτεύοντα και τον σημαντικό ρόλο της νίκης. Απόδειξη είναι η δική μας κατάσταση και στην Αλβανία αλλά και μετέ-
 πειτα από το '44 και εντεύθεν που το αντίπαλο στρατόπεδο πολέμησε σκληρό και είναι προς τιμή του αυτό— χωρίς αεροπορία, ενώ εμείς είχαμε αεροπορία και μας έφερε σε δύσκολη θέση. Αλλά ήταν Έλληνες αυτοί εντός Ελλάδος, όπως και εμείς της αντιπέρα όχθης. Και πολε-
 μήσαμε. Και αυτή είναι η πολεμική αρετή των Ελλήνων. Δεν μπορώ

Οκ. Οκτωβ

4/3 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

202

όμως να πω το ίδιο για τους Έλληνες εκτός Ελλάδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, λέτε ότι η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικά. Έχουν και άλλοι πολλοί συνάδελφοι ρωτήσει, θάθελα με δύο λέξεις να μου πείτε το ερώς: Έχουμε τις καταθέσεις και τα στοιχεία που έχουν δώσει ο κ. Περούκης, τα σήματα και οι ειδοποιήσεις τότε από τη Σμόρνη, ο Σημαιοφορίδης και όλα αυτά. Και ^{ενώ} το Β. Β. C, έδινε αναφορές και εικόνες από την επιβίβαση των Τούρκων και όλα αυτά, εσείς την παραμονή το βράδυ είσαстан στον Άγιο Ανδρέα Φεκούραστοι και ωαίοι και είχατε ένα αξιωματικό επιτελή στο Πεντάγωνο μέσα σ' όλη αυτή τη φασαρία. Επιτρέψτε μου, γιατί είμαι και εγώ πρώην στρατιωτικός, δεν μπορώ αυτό να το χωνεύω και να το εξηγήσω, κύριε μάρτυς.

 (34)

(3σ]

1/3 Η. Α.Μ. 13-1-86

203

Πείτε μου, πώς εσείς το αντιμετωπίσατε έτσι; Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε παρακαλώ. Κατ'αρχήν δεν ήμουνα στον Άγιο Ανδρέα.

Ήμουν Μεσογείων 120. Αλλά και αν ήμουνα στον Άγιο Ανδρέα, αυτό δεν σημαίνει τίποτα, διότι και στον Άγιο Ανδρέα είχα τα μέσα διοικήσεως να εκδόσω διαταγές. Δεν έχει καμμία σημασία αυτό.

Βέβαια το ανέφερε και ο κύριος Πρωθυπουργός στην Βουλή. Αυτό το ανέφερε ίσως για να μειωθεί. Αλλά δεν με μειώνει αυτό. Μπορούσα να είμαι οπουδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλώ, κύριε μάρτυς. Ο κύριος Πρωθυπουργός δεν ανέφερε τίποτα για να μειώσει κανέναν. Δεν είχε σκοπό να μειώσει κανέναν. Ο κύριος Πρωθυπουργός ανέφερε στη Βουλή ό,τι επίστευε ότι έπρεπε να αναφέρει, για να μάθει ο λαός τί έγινε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, όταν αναφέρατε σε πρόσωπα του ύψους του κυρίου Πρωθυπουργού, καλόν είναι να σκέπτεσθε τις λέξεις περισσότερο. Όχι το έκανε για να μειώσει κανέναν.

Συνεχίστε, κύριε Κουτσογιάννη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, δεν ξέρω εάν τις ώρες που έλειπα

2/3 Η. Α.Μ. 13-1-86

204

κάποιος άλλος συνάδελφος έθεσε το θέμα. Αλλά ένα χρόνο πριν, δηλαδή τον Ιούνιο του 1973, ένας Άγγλος συνταγματάρχης, ονόματι Στόϊκερ, είχε υποκλέψει στην Τουρκία ένα σχέδιο απόβασης των τούρκων και το οποίο έδωσε μετά στο ΓΕΘ κάτω. Και ο κύριος Ντενίσης εδώ μας είπε ότι αυτό το διαβίβασε σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το είδα. Δεν το έχω υπόψη αυτό το σχέδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όταν λέγω σχέδιο, δεν εννοώ γραπτό σχέδιο φωτοτυπία. Εννοώ τα πλήρη σχέδια του επιτελείου περί απόβασης στην Κυρήνεια, η οποία είναι ακριβώς στο ίδιο σημείο, στο ίδιο χώρο με τους ίδιους στόχους, όπως το έλεγε το σχέδιο μετά ένα χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αμφισβητώ αυτό. Αλλά εγώ δεν το γνωρίζω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν γνωρίζετε αυτό το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Πού να ξέρω εγώ ότι ο Στόϊκερ έστειλε αυτό το σχέδιο;

Μου το είπε κανείς;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ντενίσης είπε ότι το έστειλε σε σας πάνω στο ΛΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, στο ΛΕΔ είναι κόσμος πολύς. Εγώ τι έλαβα γνώση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, ένα τέτοιο σημαντικό στοιχείο,

όταν έρχεται από το ΓΕΘ Κύπρου και φθάνει στην Αθήνα, μη μου απαντάτε-

3/3 Η. Α.Μ. 13-1-86

- 205 -

διότι και στρατιωτικός είμαι - ότι δεν μπορεί να το γνωρίζει ο ΑΕΔ.
Εάνωθ θα έπεσε και σε σας. Σεις λέτε ότι δεν το μάθατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έμαθα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μια άλλη ερώτηση: Ένας τούρκος ταγματάρχης, ο Τσεντιλέν, ο οποίος συνελήφθη αιχμάλωτος και ανακρίθηκε από τον Σημαιοφορίδη, ερωτήθηκε, γιατί δεν έχει αντιαεροπορικά στην μονάδα του. Και είπε: "Ότι δεν έχω, γιατί η ηγεσία μου είπε ότι οι έλληνες δεν θα στείλουν εδώ αεροπλάνα. Άρα δεν μου χρειάζονται τα αντιαεροπορικά." Πώς η στρατιωτική ηγεσία της τουρκίας ήξερε ότι δεν θα πάνε ελληνικά αεροπλάνα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού να ξέρω; Να ξέρω ότι φαντάστηκε τι θα γίνει μελλοντικώς...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μήπως ήξερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς να ξέρει. Τους το είπα εγώ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Τους το είπα εγώ!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Προφανώς κάποιος τους το είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Δεν είμαι προφήτης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εσείς κύριε μάρτυς πήρατε αποφάσεις και τα

Σημ
Οκ
Ρ3

4/3... Η. Α. Μ. 13-1-86

206

αεροπλάνα τελικώς δεν πήγαν στην Κύπρο. Σεις εκδόσατε τις αποφάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήγαν, διότι ανεκλήθησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μα, αυτό λέγω. Γιατί ανεκλήθησαν; Και πώς αυτό το έμαθαν οι τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχουμε πει τους λόγους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Επιτρέψτε μου : Πώς αυτό το ήξεραν και το προσέβλεψαν οι τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Τι να σας πω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Για πείτε μου κύριε μάρτυς. Όταν μεταξύ Αττίλα Ι και Αττίλα ΙΙ, κατά την διάρκεια της εκεχειρίας, όπου οι τούρκοι είχαν ένα μικρό σχετικά χώρο στην περιοχή της Κυρήνειας και όπου μέχρι να ξεκινήσει ο Αττίλας ΙΙ συνεφύρασαν εκεί μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις και όταν ξέβρετε πολύ καλά, όταν σε ένα περιορισμένο στενά από στρατιωτική άποψη χώρο είναι συγκεντρωμένες πάρα πολλές δυνάμεις, είναι εύκολο για τον αντίπαλο, εάν το θελήσει και το μπορεί, να τους προσβάλλει και να τους συντρίψει, γιατί δεν τα επιχειρήσατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εδόθη εντολή από την κυβέρνηση .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εσείς είχατε κάποιες εισηγήσεις, ας πούμε, στον κύριο Αβέρωφ;

5/3 H. A.M. 13-1-86

207

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο κύριος Αβέρωφ, σας ερώτησε, ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αλλά μας ρώτησε ο κύριος Καραμανλής. Αν θυμάμαι, την ημέρα του Αττίλα ΙΙ στο γραφείο μου ήλθε και είπε ότι πρέπει κάτι να κάνουμε για να ενισχύσουμε την Κύπρο. Και εμείς του είπαμε ότι μπορούμε να την ενισχύσουμε αν διατάξετε, αλλά πρέπει να ξέρετε ότι θα διατεθεί αυτό το ποσό εις βάρος αυτής της κατάστασης, ενδεχομένως.

(3ν)

(Η.)

1/4 ν Μ 13-1-1987

- 208 -

Ευνεμώνησε και ο κ. Αβέρκω και ο κ. Καραμανλής δεν έλαβε απόφαση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Έχετε πεί, κ. μάρτυς, εδώ ότι γνωρίζετε μερικά πράγματα που δεν τα γράφατε και αφήνετε να εννοηθεί ότι θα τα πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό αφορά προσωπικά πράγματα . Δεν έχουν σχέση με την Κύπρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Αυτό που λέγεται από το στενό περιβάλλον

του Ιωαννίδη και τους βασικούς συνεργάτες του ότι αυτοί έκαναν όρι

έκαναν με βάση του να μεγαλώσουν την Ελλάδα παίρνοντας την Κύπρο κλπ

και ότι δεν γνώριζαν τα σενάρια που είχαν φτιαχθεί στο εξωτερικό με

συμμετοχή ελλήνων πολιτικών , αυτά τα ξέρετε; Δεν τα έχετε ακούσει

Μπορείτε να μου πείτε τι έχετε ακούσει σχετικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ακούσει ότι κάποια συννεύση υπήρχε αλλά αυτά είναι

δημοσιογραφικά .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν έχετε εσείς κανένα άλλο στοιχείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Έτνήξετε, κ. μάρτυς , ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παναγιωτόπουλο να

λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το 1974 ή το 1984 ήταν οι ένοπλες δυνάμεις

2/4 - ν - Μ 13-1-1987

209

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΙΣΧΥΡΟΤΕΡΕΣ Κ. ΜΑΡΤΥΣ: Το 1974 όταν έγινε ο Αττίλας-2 ή το '84 όταν έγινε η ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντενκτάς ήταν πιά ισχυρές οι ένοπλες δυνάμεις :

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς υποθέτω χωρίς να έχω στοιχεία ότι μετά το '74 ισχυροποιήθηκε η αεροπορία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως αν υπήρχε μια δυνατότητα στον Αττίλα - 2 να γίνει μια επέμβαση στο '84 που έγινε η ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντενκτάς έπρεπε να υπάρχει πολλαπλάσια δυνατότητα

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έχω στοιχεία να το βεβαιώσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα. Έσχομαστε τώρα σε σας. Από το βιβλίο σας γενικά , εγώ διαπίστωσα μια πολύ επικίνδυνη νοοτροπία. Διότι λέτε κάπου ότι ο πολιτικός κόσμος είναι ανεύθυνος τελείως.

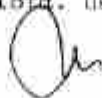
ΜΑΡΤΥΣ: Είπα εγώ τέτοιο πράγμα; Να σας πω ακριβώς τι λέω.

Λέω ότι μου είπε ο Παπαδόπουλος ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι αυτά. Την προηγούμενη της μεταπολι-
τεύσεως .

ΜΑΡΤΥΣ: Λέω εκεί ότι ειέθη υπεράνω της κρίσεως της σιελιής η κοιμα-
κή διαβούλευση. Τίποτε άλλο δεν είπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα. Πέστε μου πώς είναι δυνατόν να κρι-

3/4 ν Μ 13-1-1987

- 210 -

νετε τους πολιτικούς, όταν όλοι αυτή η ιστορία της 21ης Απριλίου, της 25ης Νοεμβρίου, του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου και της αντιμετώπισώς της επιθέσεως στην Κύπρο είναι το πανεπιστημιακό παράδειγμα ανευθυνότητας και τελείας να πουμε, αχρειότητα, θα μου επιτρέψετε τη λέξη. Εδώ τα πάντα λειτουργούσαν, λές και κη- βερνούσατε κάποιο διηματιάκι. 'Εδώ ήταν ένα κράτος που διελύετο και οεις αποφασίζατε δίκην, να πούμε, προχειρολόγων. Και παρά ταύτα κρίνετε την πολιτική ηγεσία. Αλλά προχωρώ κ. μίρτυς, σε κατι άλλο.

Λέτε επίσης ότι "αν εμείς είχαμε αποφασίσει να σκοτώσουμε τον Μακάριο θα το επιτυχάναμε" και σ' αυτό συμφωνώ και εγώ. Και λέτε ως επιχείρημα " όπως επιτύχαμε την 21η Απριλίου και την 25η Νοεμβρίου " .

Σας ερωτώ λοιπόν να μου πείτε διότι εδώ οι φουρνάρηδες, οι δικηγόροι, οι βουλευτές, όπως Εξέρετε, δεν έχουν όπλα. Όπλα έχουν μόνο οι ένοπλες δυνάμεις. Το θεωρείτε επιτυχία δηλαδή ότι ο στρατός αποφασίζει ένα πραξικόπημα και επιτυχάνει; Δηλαδή με τους κονδυλοφόρους θα αντιδράσει ο λαός; Είναι επιτυχία το ότι πέτυχε το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ή είναι όνειδος το ότι αυτοί που κρατούν τα όπλα αποφασίζουν να τα χρησιμοποιήσουν εις βάρος του λαού;

4/4 ν Μ 13-1-1987

- 211 -

Διότι αυτοί που έχουν τα όπλα και ληστεία μπορούν να κάνουν. Ο άλλος που έχει το μαγαζί δεν έχει όπλα. Εμείς που είμαστε εδώ μέσα δεν έχουμε όπλα. Άμα έλθει μια διμοιρία στρατού θα μας πιάσει όλους.

Μην (ρ) Ου

1/4 Θ (Γ.Π.) 13.1.87

- 212 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξετε να δείτε, τα όπλα βέβαια, όπως είδατε, είναι ένας βασικός παράγων επιβολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επιβολής βίας. Άρα, τα όπλα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται γι' αυτό το σκοπό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι όπως το λέτε. Τα όπλα είναι ένας βασικός παράγων επιβολής της βίας, να εγκαταστήσεις βιαίως ένα στρατιωτικό καθεστώς, σύμφωνοι. Υπάρχει όμως και η λαϊκή αντίδραση. Αυτή δεν εκανερώθη ούτε επιστοκοιήθη κατά την 21η Απριλίου, ούτε κατά την 25η Νοεμβρίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λαϊκή αντίδραση κατά των όπλων; Είναι μια άποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε και στην Κύπρο με την ανατροπή του Μακαρίου που εκεί ήταν έναπλοι οι περισσότεροι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ μιλάω για την Ελλάδα, δεν μιλάω για την Κύπρο τώρα.

Επανέρχομαι στο θέμα των αεροπλάνων F 84 . Μας είπατε και εγώ συμφωνώ εν μέρει, ότι μπορεί τα F 84 να μην είχαν όλες τις δυνατότητες για να εκτελέσουν με άνεση μια αποστολή πάνω από την Κύπρο και εν συνεχεία να επιστρέψουν κ.λ.π. Όμως το σχέδιο αντι-

2/4 Θ (Γ.Π.) 13.1.87

213

εξόφσεως κατά της Κύπρου προέβλεπε τα F 84, με αυτές τις ιδιότητες που έχουν. Όταν κάνατε τα σχέδια γνωρίζατε αυτές τις δυνατότητες των αεροπλάνων. Και όπως μάλιστα μου είπε αξιωματικός της αεροπορίας στον οποίο έχω απεριόριστη εμπιστοσύνη, η μόνη στιγμή αποτελεσματικής επειβάσεως ήταν *on the beach*, όπως λέτε εσείς, δηλαδή την ώρα της αποβάσεως, δηλαδή να βουλιάξετε τα φιοβιατικά σκάφη και κατά κάποιο τρόπο να ματαιωθεί ή να καθυστερήσει η απόβαση. Αυτά τα έχετε προβλέψει στα χαρτιά. Τα F84 υπήρχαν, πήγαν στην Κρήτη έτοιμα να πετάξουν για να εκτελέσουν αυτή ακριβώς την αποστολή. Εκείνη την στιγμή σκεφθήκατε ότι τα F 84 θα χάνονταν; Αυτά υποτίθεται ότι είχαν μελετηθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που λέτε μου ήταν γνωστά. Εκείνο το στοιχείο που με έκανε να είμαι αμοιβαλάντευόμενος για την χρησιμοποίησή τους ήταν οι πληροφορίες. Γιατί η αποστολή μου βασικά ήταν η άμυνα του εθνικού χώρου. Εκεί ήταν το βάρος της προσοχής μου καθ' της προσπάθειάς μου. Όταν λοιπόν ετέθην προ αυτού του τρομέρου διλήμματος να απομειώσω τον εθνικό χώρο, από εκεί και πέρα ήταν σαφής η απόφασή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, δεν με πείθετε για την απάντησή σας και λυπάμαι πολύ και θα σας πω γιατί. Αν πράγματι υπήρχαν

3/3 Θ (Γ.Π.) 13.1.87

- 214 -

αυτές οι αμφιβολίες θα τις είχατε διαμορφώσει πριν δοθεί η εντολή απογειώσεως των αεροπλάνων για να επιτεθούν. Δηλαδή στα 2 λεπτά μεταξύ της απογειώσεως και της μετατώσεως της διαταγής έγινε αυτή η αλλαγή :

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήταν 2 λεπτά . Ήταν μια μοίρα αεροσκαφών. Μια μοίρα αεροσκαφών στο Αιγαίο είναι σημαντικό παράγων αμύνης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άλλο σας λέω. Εδόθη εντολή να απογειωθούν τα αεροπλάνα για να επιτεθούν, αφού είχε δοθεί προηγουμένως η διαταγή ετοιμότητας. Και μόλις βγαίνει το πρώτο αεροπλάνο...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν απογειώθηκε κανένα, κύριε Παναγιωτόπουλε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν απογειώθηκε, αλλά προκειμένου να ετοιμασθούν πρέπει να φορτωθούν κ.λ.π. Τα γνωρίζετε αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Προτού εκδοθεί η διαταγή απογειώσεως εξεδόθη η διαταγή stand by.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μέσα σε 2 λεπτά. Και αυτό επαναλήφθηκε μετά από 2-3 ώρες .

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο εκείνο. Εκεί ήταν τα ΦΑΝΤΟΜ .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ήταν πάλι με τα F 84. Δύο φορές μετατώθηκε η διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έδωκα την εντολή απογειώσεως, προτού ακόμη υλοποιηθεί

4/3 α (Γ.Π.) 13.1.87

-215-

αυτή από το Αρχηγείο Αεροπορίας έδωσα διαταγή αναστολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σε δύο λεπτά επρόκειτο να απογειωθούν.

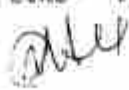
ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, σε δύο λεπτά τρόπος του λέγειν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όχι, κυριολεκτώ όταν λέγω δύο λεπτά.

Δουκόν δεύτερη ερώτηση, πάλι για την αεροπορία, αν και δεν θέλω να μπαίνω πολύ στα "χωράκια" του κυρίου Παπαδονικολάκη που τα ξέρει καλά.

Εδώ ήταν γνωστό και το λένε όλοι οι επίτελείς της αεροπορίας ότι τα ΦΑΝΤΟΜ είχαν παραληρθεί μόλις προ ολίγου καιρού. Δεν είχε συμπληρωθεί η εκπαίδευση και δεν ήξεραν ούτε καν πώς θα τα φορτώσουν. Γι' αυτό υπήρχαν και οι καθυστερήσεις. Και λέτε στα βιβλίο σας κάτι που σας το καταλογίζω. Λέτε ότι "καθυστερούσαν τα ΦΑΝΤΟΜ να φύγουν από την Δάρια για να πάνε στην Κρήτη και εγώ απορούσα σαν να με κοιτούσαν οι αρχηγοί". Ενώ, έπρεπε να γνωρίζετε ότι τα ΦΑΝΤΟΜ δεν ήταν σε θέση να απογειωθούν ελλείψει εκπαιδευμένου προσωπικού. Τα αεροπλάνα αυτά δεν ήταν ικανά προς πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αντικρούω αυτό που λέτε με τα λόγια του αρχηγού της αεροπορίας τόσο στο πολεμικό συμβούλιο όσο και στις συγκεντρώσεις που έκανα με τους αρχηγούς. Και μάλιστα του επετέθη και ο κύριος Αραπάκης και είπε "τι λές, λέξο, αφού ξέρεις ότι δεν είσαι έτοιμος".

5/3 α (Γ.Π.9 13.1.87

- 216 -

Ο Παπανικολάου παρουσιάζει το όπλο του πάντα ετοιμοπόλεμο και ικανό

να φέρει σε πέρας τις αποστολές του.

(4AK)

1/4 ΑΚ Θ.Σ. 13-1-87

297

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Ετοιμοπόλεμος ναι, αλλά όχι με τα Φάντομ ΜΑΡΤΥΣ . Με όλα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν ξέρετε αυτό το στοιχειώδες, ότι από την ώρα που έρχονται τα Φάντομ, μέχρι να ^{είναι} έτοιμα για πόλεμο, πρέπει να περάσουν 8 μήνες :

ΜΑΡΤΥΣ . Τα Φάντομ είχαν παραλειφθεί και οι χειριστές τους ήταν εκπαιδευμένοι στην Αμερική . Τα Φάντομ είχαν παραληφθεί τον Απρίλιο και ζητήθηκε να χρησιμοποιηθούν τέλος Ιουλίου . Επομένως, επειδή δεν εκπαιδεύσαμε εδώ χειριστές, οι χειριστές ήταν έτοιμοι εκπαιδευμένοι στα Φάντομ από την Αμερική .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με συγχωρείτε, κύριε μάρτυς, που δυστυχώς καίτοι νομικός είμαι υποχρεωμένος να διαψεύσω ένα στρατιωτικό .

Όταν λέμε ότι είναι έτοιμο ένα μαχητικό αεροπλάνο, δεν εννοούμε ότι ο πιλότος ξέρει να το απογειώσει . Πρέπει να φορτωθεί, πρέπει να γίνουν ολόκληρες διαδικασίες προετοιμασίας για να απογειωθεί .

Ξέρετε ότι πήγαν τα Φάντομ στην Κρήτη και δεν υπήρχε ο κατάλληλος γερανός :

Διότι ελπίζω να γνωρίζετε ότι το αεροπλάνο το πολεμικό δεν μπορεί να προσγειωθεί φορτωμένο, πρέπει να πετάξει τις βόμβες,

να προσγειωθεί και να ξαναφορτώσει . Και πήγαν αδειανά στην Κρήτη

και δεν υπήρχαν ούτε οι κατάλληλοι γερανοί . Δηλαδή, όταν λέμε προε-

2/14 On

2/4 ΑΚ Θ.Γ. 13-1-87

218

τοιμασία αεροπλάνου, αυτό εννοούμε . Αν υπήρχε δηλαδή η ικανή προτοιμασία για την απογείωση του αεροπλάνου . Αλλά ας αφήσουμε αυτό το θέμα .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ όμως θα σας απαντήσω πάνω σε αυτό .

Σεις με εξετάζετε σαν να ήμουν Αρχηγός της Αεροπορίας .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είναι και Αρχηγός της Αεροπορίας .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ δεν είχα εκπαιδευτεί σαν αεροπόρος . Εν πάση περιπτώσει εμένα, ο υπεύθυνος διοικητής της αεροπορίας μου τα παρουσιάζει όλα ρόδινα . Είμαι υποχρεωμένος βάση αυτού να στηριχτώ για να λάβω αποφάσεις .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Σας τα παρουσιάζει όλα ρόδινα , τα σχέδια είναι γραμμένα και μελετημένα , τα F 84 είναι τα αεροπλάνα που έχετε επιλέξει για να κάνετε την επίθεση, τα F 84 είναι έτοιμα στην κρήνη και τα F 84, τη μοναδική στιγμή που μπορούν, αποτελεσματικά, να παρέμβουν, δηλαδή την ώρα που είχατε τις πληροφορίες για την απόβαση , εκείνη την ώρα ματαιώνεται η αποστολή τους με την δικαιολογία που μας είπατε, ότι είχατε πληροφορίες περί άλλων κινδύνων

ΜΑΡΤΥΣ . Σας ερωτώ, αν υποθεθεί ότι κάνανε απόβαση εκείνη την ημέρα στην Λέσβο, τι θα γινόταν ;

3/4 ΑΚ Θ.Σ. 13-1-87

219

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Το ενδεχόμενο αυτό της αντιδράσεως των Τούρκων στη Λήμνο ή στον Έβρο, δεν υπάρχει πάντοτε και στα σχέδια σας δεν προβλέπεται ; Μπορείτε να έχετε κάποια εγγύηση των Τούρκων ότι αν κάνετε εμπλοκή

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι . Αλλά έχουμε λάβει ορισμένα μέτρα, όσα μας είναι δυνατόν να λάβουμε και μεις λάβαμε ακόμα περισσότερα .

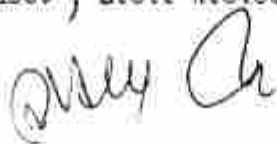
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με όλα αυτά τα μέτρα και με αυτές τις συνθήκες και με το ενδεχόμενο των Τούρκων να επιτεθούν παντού, τα σχέδια σας έλεγαν ότι τα F 84 έπρεπε να επιτεθούν στην Κύπρο. Και ασφαλώς όταν τα κάνατε είχατε όλες τις παραμέτρους αυτές υπόψη σας .

ΜΑΡΤΥΣ . Τότε ήταν διαφορετική η κατάσταση . Είχαμε εμπλοκή σε μία κατάσταση στην Κύπρο και είχαμε πληροφορίες ότι μας απειλούν δύο κατευθύνσεις . Ελάτε σεις στη θέση μου και λάβετε αποφάσεις .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Το ενδεχόμενο, αν γινόταν το πραξικόπημα στην Κύπρο, να δίνουμε την αφορμή στους Τούρκους να πετύχουν την διχοτόμηση, το είχατε υπόψη σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα ότι δεν είχα υπόψη μου ότι θα γίνει εισβολή .

Δεν το φανταζόμουν, διότι πίστευα ότι το θέμα είναι καθαρά Ελληνο-κυπριακό .

4/4 ΔΚ Θ.Σ. 13-1-87

- 220 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Στο βιβλίο σας στη σελίδα 85, λέτε ότι

στην έκθεσή σας προς το ΓΕΣ, όταν το '69 ήλθατε από εκεί, η

Τουρκία δεν θα έκλεινε ποτέ το Κυπριακό αν δεν πετύχαινε την διχοτό-

μηση .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό το λέω ως εκτίμηση δική μου τότε .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Αυτή η εκτίμηση δεν υπήρχε και το '74,

αλλά αν κάνατε κάποια βίαια ενέργεια στην Κύπρο ; Το αποδεχθήκατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ . Ως πρόθεση ναι, ως πράξη όχι

(4ΑΚ)1/4 Σ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 221 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ως κίνδυνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα ο κίνδυνος αυτός υπάρχει και σήμερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ποιά δικαιολογία δίνετε για το Γαναητροπής του
 Μακκαίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Εας το είπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εθνική ανάγκη.

ΜΑΡΤΥΣ. Να φύγουν οι αξιωματικοί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εγώ θα σας διαβάσω μια άλλη σκέψη που λέτε
 στο βιβλίο σας πάλι στη σελίδα 95 : "Η Κύπρος αποτελούσε τον ιδεωδέ-
 στερο χώρο προς δημιουργία βάσεως πυρός για την εξασφάλιση των επιθέ-
 σεων κατά της χούντας".

ΜΑΡΤΥΣ. Το λέω αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως η βασική σκέψη που κατά την γνώμη
 μου κυριάρχησε σε σας όλους ήταν ότι η Κύπρος ήταν μία εστία αντι-
 χουντική και σεις έπρεπε να την εξοντώσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Απουή σας αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Όχι το λέτε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι λέω ότι υπήρχε αυτό και ότι έγινε εναντίον των στρατιωτικ
 καθεστώτων προήλθε από εκεί.

2/4 ζ Ε.Τ. 13.1.1987

222

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως η κυριαρχούσα...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά την αποψη σας δηλαδή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά την δική σας άποψη. Το λέτε εσείς ^{ως} μάρτυς

ΜΑΡΤΥΣ. Μα το λέω αυτό ως εκτίμηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποια σελίδα αναφέρει το βιβλίο κύριε

Παναγιωτόπουλε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σελίδα 93, κύριε Πρόεδρε.

Δεν θέλω τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα, κύριε Μπονάνο, να μου πείτε

το εξής. Είπατε τον όρο "αυτοσυγκράτηση" δεν τον χρησιμοποιήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε σε διαταγή, ούτε σε κείμενο, ούτε
πουθενά;ΜΑΡΤΥΣ. Όχι σε καμία διαταγή. Αυτή τη διαταγή που μου έφερε ο κ. Λιβα-
νός ομιλεί για προγενεστέρα κατάσταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι για κείνες τις ημέρες μιλά.

Τον όρο "αυτοσυγκράτηση" δεν τον μεταχειριστήκατε ποτέ; Ούτε προφορικά
ούτε εγγράφως προς οιονδήποτε άνθρωπο ούτε προς οργανισμό.

222

On

AB

3/4Σ Ε.Τ. 13.1.1987

223

ΜΑΡΤΥΣ. Εν τούτοις όμως αυτός ο όρος ελέγχθη κατά κόρον από τον αμερικανό πρεσβευτή, από τον Σίσκο και από όλους τους πρεσβευτές του δυτικού χώρου οι οποίοι με επισκέφθησαν πολύ πριν της ανατροπής του Μακαρίου στο γραφείο μου. Και όταν επήγα στις Βουξέλλες, στην ετήσια σύνοδο του

δηληγός
κυριώς

ΝΑΤΟ ο διοικητής του ΣΕΙΜΠ, ο Γκούσπλάστερ και ο ^α αυτό παρουσία του Κόρκα μου συνέστησαν αυτοσυγκράτηση. Δηλαδή αυτοσυγκράτηση ήταν ένας όρος ¹ ο οποίος συνεχώς και με σήματα απειλούσαν ξένοι προς εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή την πατρότητα και αυτού του όρου την είχαν οι αμερικανοί. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ακούστε κύριε Μπονάνο το κείμενο. Από Αρχηγό ελληνικών δυνάμεων προς ΣΑΚΕ κοινοποίηση κ.λπ.... />

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάτε προς τον ξένο; Μιλάω για τον ελληνικό χώρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Προς οιονδήποτε άνθρωπο.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας ακαντήσω και σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ όμως λέτε άλλο πράγμα. Αυτό το σήμα το στέλνετε ¹⁸ του μηνός Ιουλίου 1974, 18.10 'το βράδυ. Η επίθεση είχε εκδηλωθεί στις 5 το πρωί ή 4.45 'κάτι τέτοιο. Λέτε λοιπόν "απο

[Handwritten signatures]

4/4 ζ Β.Τ. 13.1.1987

224

πρωίας σήμερα επιτίθενται κατά της εθνικής φρουράς και του πληθυσμού της Κύπρου τουρκικά ένοπλα δυνάμεις ανήκουσαι εις ΝΑΤΟ. ^{Η Ελλάδα} καίτοι

προσεβλήθησαν ελληνικά τμήματα ευρισκόμενα εις νήσον βάσει γνωστών

συμφωνιών κτήρησε στάση αποφυγής εμπλοκής των παρά το γεγονός ότι οι

αδελφοί Έλληνες Κύπριοι προσεβάλλοντο δι' όλων των μέσων. Παρά το γεγονός

ότι η Ελλάδα έχει ^{το} δυνατότητα να προσβάλει τας τουρκικάς δυνάμεις δια

καθαρώς ελληνικών εθνικών δυνάμεων δεν έπραξε τούτο επιδείξασα

αυτοσυγκράτηση μέχρι τούδε. Στρατηγός ^{Φωκέρης} Μπουάνος² και αυτόν τον

όρο τον μεταχειρίζεται στη συνέχεια ο Γκούτζ Πάστερ το μεσημέρι της

άλλης ημέρας στις 21 του μηνός 13.47' σε απάντηση αυτού του σήματος

του δικού σας και λέει στη μετέτρα δήλωση ότι η Ελλάδα επιδεικνύει αυτο-

συγκράτηση υπό παρούσας συνθήκας γίνεται ευμενώς δεκτή»

και σεις τώρα στο βιβλίο σας - στο σχολιό σας δηλαδή πάλι επανα-

λαμβάνετε και δέχεται μεν ευαρέστως - το ΝΑΤΟ δηλαδή ο Γκούτζ Πάστερ-

την ελληνική αυτοσυγκράτηση. Όπως έχετε είναι ένας όρος τον οποίο χρησι-

μοποιείτε συχνά και στο βιβλίο σας και στην αναφορά σας προς το ΝΑΤΟ

και στην απαντησή σας ^{αρχαίο τέρμα} ότι η πατρότης ανήκει στους αμερικανούς και αυτού του όρου. Τα πάντα δηλαδή οι αμερικανοί τα καθόριζαν ^Α

- ^{εχ'} κύριε Μπουάνος και στους όρους ακόμα

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

(32)

(45) 1/4 Σ. Ρ.Σ. 13-1-87

225

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, κύριε Πρόεδρε. Αυτά τα σήματα που αντιλλάγησαν μεταξύ εμού και του ΝΑΤΟ ήταν σήματα διπλωματικά μπορεί να πει κανείς.

Γιατί τι θα έλεγα στον Γκούντ Κλάσιερ; **Ότι επιτίθεμαι;**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαουγιάννης). Ότι συνεκρατήθηκαν. Ότι δεν απαντήσαμε

Ο κ. Παυλίδης με παρεκάλεσε να μιλήσει για ένα λεπτό. Παρακαλώ όμως να έχει υπόψη του και ο κ. Παυλίδης και όλοι μας ότι έχουμε παραβιάσει τη συμφωνία να διακόπτουμε στις 2.30' κατά μισή ώρα και πέντε λεπτά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυρ, καταθέσατε προ ολίγου, όταν σας ρωτούσε ο κ. Παναγιωτόπουλος, ότι ο Καραμανλής σας επισκέφθηκε στο γραφείο σας και σας τον ενημερώσατε....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι τον ενημερώσαμε. Θέλετε να σας πω πώς έγινε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρακαλώ. Αυτό ακριβώς θέλω. Αυτός είναι και ο λόγος που ζήτησα να μιλήσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω για να μην έχουμε διαφορετικές απόψεις.

Το πρωί ειδοποιήθηκα στο γραφείο μου ότι γίνεται ο Β'Αττίλας.

Επικοινωνήσα αμέσως τηλεφωνικά με τον κ. Αβέρωφ. Του λέω "οι Τούρκοι

επιτίθενται εφ' όλης της γραμμής επαφής. Εδόθησαν διαταγές αμύνης επιτόπου όλης της Εθνικής Φρουράς με αποστολή να μην υποχωρήσουν από τα σημεία τα οποία κατέχουν, αν δεν ^{Γ^ο} ~~επιταχύνουν~~ ολοσχερώς και είναι αδύνατος η υποχώρησή τους". Συνεφώνησε ο κ. Αβέρωφ και μου είπε. "θα ειδοποιήσω εγώ τον

κ. Πρωθυπουργό". Μετά παρέλευση 10λεπίου περίπου με παίρνει ο κ. *Αν*

Ρ.Κ. Φ. 225
15/1/87
επίθεσις
απ. κ. Παυλίδη
επ. κ. Αβέρωφ
επ. κ. Πρωθυπουργού

4

2/4 Ζ. Ρ.Σ. 13-1-87

226

Καραμανλής στο τηλέφωνο. Μου λέγει "τι συμβαίνει, κύριε αρχηγέ".

Και του εξήγησα τι συνέβαινε. Μου είπε "ειδοποιήστε τον κ. Αβέρωφ ότι στις 9 η ώρα θα έχουμε σύσκεψη στο γραφείο σου όλοι οι αρχηγοί, ο κ. Αβέρωφ και εγώ θα φωνάξω τους δικούς μου". Έτσι και έγινε. Στις 9η ώρα ήρθε ο κ. Καραμανλής με τον κ. Ράλλη και τον κ. Λαμπρία. Ήρθαν στο γραφείο μου, κάθισε ο κ. Καραμανλής στην καρέκλα μου και μου λέει "πρέπει κάτι να κάνουμε να ενισχύσουμε τον αγώνα της Κύπρου". Τότε είχε αρχίσει η δεύτερη φάση. Του εξηγήσαμε πώς έχει η στρατιωτική κατάσταση από πλευράς μέσων και δυνατοτήτων, τόσο εγώ όσο και ο στρατός και η αεροπορία και το ναυτικό. Του είπαμε ότι για να ενισχύσουμε αποτελεσματικώς την κατάσταση θα πρέπει να διαθέσουμε όλο το δυναμικό μας προς τα κάτω. "Αν αναλαμβάνετε την ευθύνη και διατάξετε, εμείς θα το εκτελέσουμε". Συμφώνησε με την άποψη μας αυτή και ο κ. Αβέρωφ. Μας είπε ο κ. Καραμανλής μετά απ'αυτή τη στιχομυθία -δεν επρόκειτο περί ενημερώσεως αυτά ελέγχθησαν εν τάχει μέσα σε 3-4 λεπτά- να βγούμε στο παραπλεύρως γραφείο και έμειναν μόνοι οι Υπουργοί, δηλαδή οι πολιτικοί, ο κ. Ράλλης, ο κ. Αβέρωφ και ο κ. Λαμπρίας και εμείς πήγαμε στο γραφείο του Κυριακόπουλου. Μετά παρέλευση 10 λεπτών μας ειδοποιεί ο κ. Ράλλης αυτοπροσώπως να επιστρέψουμε στο γραφείο. Πήγαμε εκεί και βρεθήκαμε προ τετελεσμένου γεγονότος της απομακρύνσεως της Ελλάδος από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Αυτό ήταν.

B

3/4 Σ. Ρ.Τ. 13-1-87

227

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εζήτησα την άδεια να κάνω την ερώτηση ακριβώς για να ακουθούν αυτά. Δηλαδή ότι εσείς εξεθέσατε την κατάσταση, υποθέτω ότι σαν στρατιωτικός περιγράψατε τις δυνατότητες που είχατε για βοήθεια κάτω ή όχι και γι' αυτό ελήφθη η απόφαση που ελήφθη. Αν κατάλαβα καλώς απ' όσα είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο κ. Παπαθωμικόλακης για ένα λεπτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΩΜΙΚΟΛΑΚΗΣ: Ένα λεπτό να είστε σύγυρος, κύριε Πρόεδρε.

Ερώτησε ο κ. Παναγιωτόπουλος και απήντησε ο κ. μάρτυς για το 1974 και για το 1984 για ένα συσχετισμό. Θα ήθελα να κάνω την εξής διευκρίνιση: Ο μιν κ. Παναγιωτόπουλος δεν γνωρίζει και πολύ ίσως τα στρατιωτικά, ο δε κ. μάρτυς δεν μας έπεισε ότι τα ξέρει. Εμένα τουλάχιστον δεν με έχει πείσει. Θέλω να πω, λοιπόν, το εξής: Όταν μιλάμε για την Κύπρο -και είναι βασικό αυτό, κύριε Πρόεδρε- και κάνουμε τέτοιους συσχετισμούς, μιλάμε ότι για το 1974 απαιτείτο μία προσβολή και μόνο της αεροπορίας σ' ένα κρίσιμο σημείο, που θα ήταν αποφασιστικό για την έκβαση του αγώνα. Το 1984 μιλάμε για συνεχείς αεροπορικές επιχειρήσεις πάνω από την Κύπρο στο μέτρο που η τουρκική παρουσία έχει μία ευρύτατη γεωγραφική περιοχή. Και δεύτερον, οι συσχετισμοί δεν είναι αριθμητικοί. Οι συσχετισμοί αποδεικνύονται μ' έναν απλό υπολογισμό.

(4θ)

(42)

1/4 θ ΟΕ 13.1.87

228

Αν εγώ μπορώ να κάθω 5' λεπτά πάνω από την Κύπρο και η τουρκική αεροπορία μπορεί να κάθεται 1 ώρα, αυτό σημαίνει ότι είμαστε ισοπαλοί όταν έχουμε λόγο 1/12. Δηλαδή πρέπει να είμαστε 12 φορές πάνω αριθμητικά, για να μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι στην τακτική περιοχή μπορούμε να είμαστε ισοπαλοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Νομίζω πως ήταν κάπως άσχετο αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, υποχρεούμαι να δώσω μια απάντηση.

Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν συμικνών με την στρατιωτική κίνηση που έκανε. Είπαμε, όμως, ότι μια επέμβαση και εκεί γίνεται, δεν έρω αν γίνεται εκ προθέσεως, η σύγχυση-η πρόσβολή η αποτελεσματική της αεροπορίας, γιατί πράγματι υπάρχει αυτός ο συσχετισμός των δυνάμεων, αφορούσε τον χρόνο της αποβάσεως. Δε μίλησε γι' αυτό ο κ. Κουτσογιάννης, μίλησε για τον Αττίλα II.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι για τον Αττίλα II...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Έληξε το θέμα. Παρακαλώ να μη γράφεται τίποτ από αυτά στα ηρακτικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, είχα ζητήσει να υποβάλω δύο ερωτήσεις για ενάμισι λεπτό.

2/4 Θ ΘΚ 13.1.87

229

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρ(ί)στος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επειδή ακριβώς θεωρώ και τον μάγουρα κ^ρίσιμο και τους Σταθόπουλο, Χανιώτη και Γεωργίτση κ^ρίσιμους μάρτυρες, θα ήθελα να διευκρινίσω μερικά ζητήματα, γιατί πραγματικά και στην αντιπαράθεση και στην εκτίμησή μας, κατά τη γνώμη μου, θα παίξουν σοβαρό ρόλο.

Είπατε για τον Σταθόπουλο ότι δεν σας έδινε πληροφορίες, αυτές που εμείς εννοούμε. Κάποια στιγμή στον κύριο Παυλίδη, αν θυμάμαι καλά, είπατε ότι σας έδωσε πληροφορίες του εκ Βορρά κινδύνου και της συγκέντρωσης αποβατικών δυνάμεων στη Σμύρνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Προφορικώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό δεν έχει σημασία.

Θα ήθελα να μου πείτε το ερώς: Τον κατηγορείτε ότι έκανε επι~~π~~ροκτική χρήση των πληροφοριών που σας έδινε ή πώς τον χαρακτηρίζετε; Γιατί άλλα σας έδινε και άλλα δεν σας έδινε, όπως σεις είπατε. Θέλω να μας πείτε πώς κρίνετε τον Σταθόπουλο: Τον καταγγέλετε, δηλαδή, ότι έκανε χρήση, κατά το δοκούν, ή απόκρυψη, όπως θέλετε πείτε το, ή δεν ξέρω πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατηγορώ, κύριε Βουλευτά, κανέναν. Λέγω το γεγονός ως είχε. Η κρίση είναι δική σας.

3/4 Θ ΦΚ 13.1.87

230

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ήσαστε αρχηγός όμως . Αν σήμερα ήσαστε αρχηγός και το μαθαίνατε, τί θα του κάνατε; Αν σήμερα εφαικολουθούσατε να ήσαστε αρχηγός και το μαθαίνατε και αποκαλύπτετο αυτό, πέντε μου, ποιές ενέργειες θα κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα διέτασσα εξέταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα είναι υπό κατηγορία ο Σταθόπουλος, κατά την άποψή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα διέτασα εξέταση προς διερεύνηση της υποθέσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Δεύτερο, είπατε ότι ο Χανιώτης σας διόγκωνε τις πληροφορίες.

Πότε το αντιληφθήκατε αυτό, την ίδια μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο τέλος της ίδιας μέρας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στη συνέχεια, τί κάνατε για να έχετε αληθείς πληροφορίες, αφού είχατε καταλήξει ότι ο Χανιώτης δεν σας έδινε αληθείς πληροφορίες και σας έδινε διογκωμένες;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε απολύτως, παρά τον κάλεσα και του είπα να είναι προσεκτικός στις πληροφορίες του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συνέχιζε, όμως, αυτός.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός συνέχισε. Εγώ, όμως, από κεί και πέρα, έκανα πλέον λεπτομερή έλεγχο στις πληροφορίες που μου έφερνε ο Χανιώτης.

Οκ *Πάνω* *Α*

4/4 Θ ΦΚ 13.1.87

231

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα είχατε πληροφορίες και μετά, τεκμηριωμένες και από έλεγχο δικό σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι και από τις εκκλήσεις του κ. Δασκαλάκη προκύπτει ακόμα μια φορά η υποχρέωσή μας να κάνουμε

↑ κατ' κάποια ↑ αντιπαράσταση εξέταση .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μια ερώτηση ακόμη: Στην επιλογή του Γεωργίτη σαν Αρχηγού του ΓΕΕΦ, είχατε, ως αρχηγός ΑΕΔ, λάβει μέρος, είχατε συμμετάσχει, είχατε συναποφασίσει, ή αν όχι αποφασίσει.

Είπατε προηγουμένως ότι ήταν δυστύχημα το ότι βρέθηκε ο Γεωργίτης αρχηγός ΓΕΕΦ εκείνη την εποχή. Πέστε μου, με ποιά κριτήρια τον είχατε επιλέξει; Και για να μη σας παραπλανήσω, θα σας πώ, ποιά νομίζω εγώ: Σαν καλό συνωμότη, ή σαν καλό πολεμικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε συνωμότη τον ήξερα...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ποιά ήταν τα κριτήρια, είχε κάποιο φάκελο ο άνθρωπος.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα με ακούσετε; Τον κύριο Γεωργίτη τον γνώρισα στη σύσκεψη που έγινε με τον Παπαδάκη, τον Κομπόκη και τον Ιωαννίδη. Εκεί τον γνώρισα προσωπικά. Δεν τον ήξερα τον άνθρωπο. Επομένως δεν είχα στοιχεία αν είναι συνωμότης ή όχι. Αυτό αφορά την άλλη πλευρά, τον Ιωαννίδη. Ως διοικητή όμως τον είδα στην πράξη ότι δεν ήταν ικανοποιητικός.

(4B)

Ουδωφ

(4θ)

1/4B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

232

Και αποδεικνύεται αυτότεράγμα, από τις πράξεις κι' από τη μη λήψη μέτρων. Εγώ, το βράδυ της 21ης είπα στον Χανιώτη, επειδή αντιλήφθη ότι αυτός ησυχάζειτο πέραν του δέοντος με τα προγεφυρώματα, με τα καντόνια, τα τουρκοκυπριακά του εσωτερικού και είχε διαθέσει πολλές δυνάμεις, για την εξάλειψή των, εις βάρος της κυρίως αμύνης, που ήταν στην περιοχή Κυρηνείας, τον διέταξα δια του Χανιώτη, να ευεργήσει το βράδυ της 20ης προς 21ης, δια ~~της κατεύθυνσης~~ ^{το} νυκτερινό εγχείρημα, να καταλάβει το Κοτόκι Καγιά και την Άσπρα Μαύτη του Φρουρίου Ιλασίωνος, με ταυτόχρονο άμα τη ~~έω~~ ^{επίθεση} πεζικών τμημάτων, προς την κατεύθυνση εξάλειψως του προγεφυρώματος.

το διατηρήσαντες
 δια της διζήσης και
 προς την άσπρη μαύτη
 ταύρο μόνον ->

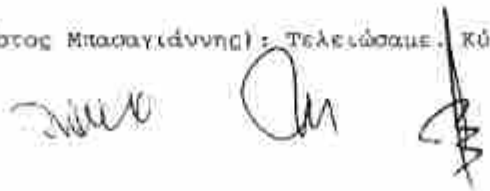

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν δεν κάνω λάθος, μας λέτε κάποιο καινούργιο στοιχείο. Μέχρι τώρα, μας λέγατε, καμμία ανάμειξη στις επιχειρήσεις της Κύπρου. Τώρα, λέτε ότι δώσατε διαταγές. Είναι καινούργιο στοιχείο για να δούμε μέχρι που σταματάει η ανάμειξή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Υποχρεώθηκα, εκ των πραγμάτων.

Κι' ένα άλλο ακόμα, η ΕΛΔΥΚ πήγε και έκανε 3 φορές παλλινδρομήσεις, από το στρατόπέδό της, προς το Γιονελί. Το καταλαμβάνει, το αφήνει. Το καταλαμβάνει, το αφήνει. Γιατί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Τελειώσαμε. Κύριε Μπανάνο αύριο,

2/4B. (Ε.Σ.) 13.1.1987

239

το πρωί, από τις 8.30', παρακαλώ να έλθετε στο 140 Γραφείο, για να διαβάσετε, ή και να σας διαβάσουν, αν θέλετε, την κατάθεσή σας, για να υπογράψετε κάθε φύλλο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε, αλλά επειδή έλειπα κάποιες ώρες, πριν φύγει ο μάρτυρας θα ήθελα να ρωτήσω, αν αυτό που έχει λεχθεί, ότι ο κ. Μπονάνος είπε, "ας πάρουν και οι Τούρκοι, ένα κομμάτι, για λόγους γοήτρου". Εάν ελέχθη και πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν έχω πει τέτοιο πράγμα.

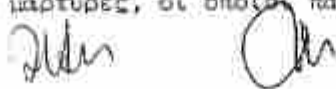
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εξέρτε ότι το λένε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξέρω, το έχω διαβάσει στον τύπο.

Θέλω να σας ευχαριστήσω, κύριε Πρόεδρε, για την ευγένεια και με τον πολιτισμένο τρόπο που με αντιμετωπίσατε και θέλω να ευχηθώ στην Επιτροπή, να είναι η τελευταία, που ασχολείται με το Κυπριακό. Τίποτε άλλο, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάννης): Βιείς, κύριε Μπονάνο, δεν κάναμε τίποτε άλλο -το έχω πει και σε κάποιον άλλον αυτό- κάναμε ως Έλληνες βουλευτές και αντιπρόσωποι του Ελληνικού Λαού, που πιστεύουμε βαθειά στην έννοια της Δημοκρατίας, κάναμε και την εξέταση τη δική σας,

με βάση ακριβώς τις αρχές, που διδάσκει η Δημοκρατία. Το ίδιο κάναμε σε όλους τους μάρτυρες, οι οποίοι παρήλασαν και σας θεωρούμε πάντα

3/4B. (Ε.Σ.) 13.1.1987

234

μάρτυρα και να το έχετε υπόψη σας αυτό, διότι δεν ξέρω ποιά θα

είναι το πόρισμα της Επιτροπής. Να πάτε στο καλό.

Handwritten signature

(6.)

Handwritten signature

Handwritten signature

4 Β'

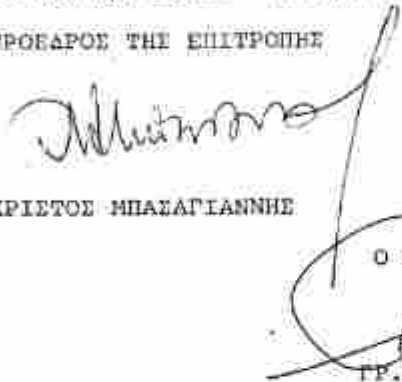
1/46 Β.Π. 13.1.87

235

Στη συνέχεια η Επιτροπή μετά συζήτηση αποφασίζει όπως η συνεδρίαση της Πέμπτης 15 Ιανουαρίου αρχίσει στις 10.00' ώρα αντί της προγραμματισμένης ώρας 10.30'.

Μετά και ώρα 15.25' λύθηκε η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Γ.Ρ. ΜΙΟΝΑΝΟΣ

13-1-87

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

- ✓ 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος
- ✓ 2. Δασκαλάκης Γεώργιος
- ✓ 3. Ζαχολίκος Πausανίας
- ✓ 4. Ζερβός Κλεάνδης
- ✓ 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
- ✓ 6. Διαφοκάκης Αλέξανδρος
- 7. Μοσιρόπουλος Χρήστος
- ✓ 8. Μηκαγιάννης Χρήστος
- 9. Ντεντιδάκης Αντώνιος
- 10. Παγορόπουλος Δημήτριος
- ✓ 11. Παπαδομικολάκης Ιωάννης
- ✓ 12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
- 13. Πετράλης Αυγερινός
- ✓ 14. Περάκης Γεώργιος
- 15. Ράλλης Σπυρίδων
- ✓ 16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
- ✓ 17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
- 18. Βασιλειάδης Ιωάννης
- 19. Ζαΐμης Ανδρέας
- 20. Δάσκας Κων/νος
- ✓ 21. Μπλέτσας Στυλιανός
- ✓ 22. Βαρχός Αθανάσιος
- ✓ 23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
- ✓ 24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
- 25. Παπαληγόπουλος Αναστάσιος
- ✓ 26. Παυλίδης Αριστοτέλης
- ✓ 27. Φωτόπουλος Χρήστος
- ✓ 28. Κάππος Κωνσταντίνος
- ✓ 29. Γιατράκος Κωνσταντίνος
- ✓ 30. Λιβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Π. ΖΑΧΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

6-11-1986

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΙΜΗΣΕΩΝ

ΑΑ: Αρχηγείο Αεροπορίας ή Αρχηγός Αεροπορίας	ΕΣΣΟ: Εκπαιδευτική Σειρά Στρατευομένων Οπλιτών
Α/Α: Αντιαεροπορικό πυροβόλο	ΙΜΑ: Ίλη Μέσων Αρμάτων
ΑΒΑΚ: Αποβατική άκατος (μικρό πλοιάριο)	ΕΜΑ: Επιλαρχία Μέσων Αρμάτων (= ΖΙΜΑ)
Α/ΓΕΕΦ: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς	ΚιΒ: Κανονισμός της Βουλής
Α/Δ: Αεροδρόμιο	ΚΥΠ: Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΑΕΔ: Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ή Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων	ΚΨΜ: Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας
ΑΚΕΔ: Ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων	ΛΟΚ: Λόχος Ορεινών Καταδρομών
ΑΝ: Αρχηγείο Ναυτικού ή Αρχηγός Ναυτικού	ΜΕΟ: Μικτή Επιτελική Ομάς
ΑΣ: Αρχηγείο Στρατού ή Αρχηγός Στρατού	ΝΟΡΑΤΛΑΣ: Μεταγωγικό Αεροσκάφος
ΑΣΔΑΚ: Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκηση Αμύνης Κύπρου (ΕΕ/ΕΚ δυνάμεις Διοικητής το 1964 ο Γρίβας)	ΟΔΕΠΙΧ: Οδηγίες Επιχειρήσεων
ΑΣΔΕΝ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση Εσωτερικών και Νήσων	ΠΑΟ: Πυροβόλα άνευ απιαθοδρομίσσεως
ΑΣΕΑ: Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας	ΠΑΠ: Προκεκωρημένος Αξιωματικός Παρατηρητής
ΑΥ: Ανθυποβρυχιακό	ΠΑΤ: Πρόσθιον όριον τοποθεσίας
Α/Φ: Αεροσκάφος	ΠΠΠ: Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού
ΓΕΕΒΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας	ΣΔ: Σταθμός Διοικήσεως
ΓΕΕΦ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς	ΣΔΑ: Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού	ΣΔΑΜ: Στρατηγείον Διοικήσεως Ανατολικής Μεσογείου
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού	ΣΕΜ: Σώμα Εφοδισμού Μεταφορών
ΔΑΚ: Διευθυντής Α΄ Κλάδου	ΣΥΠ: Σώμα Υλικού Πολέμου
ΔΕΑ: Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός	Σχέδιο «Κ»: Αμυντικό σχέδιο που προέβλεπε την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση εκθρικής εισβολής
ΔΙΚ: Διεύθυνση Κυπριακού	Τ/Α: Ταρπιλάκατος
ΕΑΝ: Επιλαρχία Αναγνωρίσεων	Τ/Κ: Τουρκοκύπριοι
ΕΓ: Επιτελικό Γραφείο	ΤΟΥΡΔΥΚ: Τουρκική Δύναμη Κύπρου
Ε/Κ: Ελληνοκύπριοι	ΤΠ: Τάγμα Πεζικού
ΕΛΔΥΚ: Ελληνική Δύναμη Κύπρου	Υ/Β: Υποβρύχιο
ΕΛΔΥΚ/Μ: Η Ελληνική Μεραρχία που στάλθηκε το 1964 στην Κύπρο και αποσύρθηκε το 1967-1968	F84F: Δ/Β - Αεροσκάφη διώξεως βομβαρδισμού
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μονάδας Αρμάτων	F5: Αεροσκάφη αναχαίτισεως, αναγνωρίσεως
ΕΣΑ: Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία	F4: Phantom - Αεροσκάφη πολλαπλού ρόλου

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

- Σελίδα 214: Αντί για F85, το ορθό είναι F84.
 Σελίδα 657: α/ Αντί για ΣΕΙΜΠ, το ορθό είναι SHAPE.
 β/ Αντί για ΣΑΚΕ, το ορθό είναι ΣΑΚΕΡ (SACEUR).

Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΓΙΔΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ &
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2024

